

III. 130.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ

ΥΠΟ

Ν. ΚΩΣΤΗ,

Διδάκτορος τῆς Ἱατρικῆς, Χειρουργικῆς καὶ Μαιευτικῆς, Ἱατροῦ τῆς
Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς
Μαιευτικῆς καὶ Φαρμακολογίας ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Πανεπιστημίῳ,
Β. Ἱατροσυμβούλου, ἐπιτίμου καὶ ἀντεπιστέλλοντος μέλους δια-
φόρων ἐπιστημονικῶν ἑταιρειῶν, κ. τ. λ.

53-096

BIBLIOTECA
CLINICEI
Nr. 103 data 24/12/9

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΘΑΟΣ ΕΡΜΟΥ.

1849.

1114

2004

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Η έκδοσις διδακτικῶν συγγραμμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀκρωμένων τῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παραδιδόμενων μαθημάτων, ἐφάνη ἅλα ἀναγκαῖον ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς συστάσεως αὐτοῦ διὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἀξιοτιμῶν συγκαθηγητῶν μου ἐφιλοτιμήθησαν ἵνα φιλοπονήσωσι συγγράμματα χρήσιμα εἰς τὰς παραδόσεις αὐτῶν, καὶ κόπους πολλοὺς χάριν τῶν ἑαυτῶν ἀκροατῶν καὶ δαπάνην οὐ σμικρὰν καταβαλόντες. Ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου παραδείγματος ἐνθαρρυνόμενος καὶ γὰρ, ἐπεχείρησα τὴν ἔκδοσιν ἐγχειριδίου Μαιευτικῆς καὶ ἐν ἐπιμέτρῳ πραγματείας περὶ νόσων τῶν λεχωίδων καὶ τῶν θηλαζουσῶν.

Τὸ περὶ οὗ λόγος ἐγχειρίδιον ἠραρίσθη κατὰ μέγα μέρος ἐκ διαφόρων περὶ Μαιευτικῆς συγγραμμάτων καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐκ τῶν τῶν ἀξιοτιμῶν καθηγητῶν Ναιγέλου καὶ Βυσχίου, τοῦ μὲν ἐν τῷ ἀρχαίῳ Πανεπιστημίῳ τῆς Εἰδελευσῆς, τοῦ δὲ ἐν τῷ Βερολίνῳ τὴν Μαιευτικὴν διδάσχοιτος. Τὰ ὀνόματα τῶν καθηγητῶν τούτων εἰσὶ τοσοῦτον τοῖς πᾶσι γνωστά, ὥστε πᾶς λόγος περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ ἰκανότητος ἀποβαίνει περιττός. Ἐκ τοῦ ἀπερὶ γεγενησίου (ἤτοι ἰδιαζούσης) ζωῆς τῆς γυναίκος τοῦ Βυσχίου προσέλαβον ἰδίως τὸ περὶ νόσων τῶν λεχωίδων καὶ τῶν θηλαζουσῶν· ἵνα δ' ἀποβῇ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο ἔτι χρησιμώτερον εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Μαιευτικῆς, ἐνόμισα καλὸν τὰ ἐπισυνάξω καὶ συλλογῆν τῶν κυριωτέρων μαιευτικῶν ἐκείων, παρὰ διαφόρων συγγραφέων ταύτας λαβών.

Ἐκτὸς οὐ μικρᾶς χρηματικῆς δαπάνης, εἰς ἣν ὑποκύπτει ἐνταῦθα ἰκῶν καὶ ἐν γνώσει πάς ἐκδότης ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος διὰ τὸ λίαν εὐάριθμον τῶν ἀγοραστῶν, ἀπαιτοῦνται παρ' ἡμῖν εἰς ἐκδοσιν τοιούτων συγγραμμάτων καὶ πολλοὶ κόποι καὶ μύχθοι, μάλιστα δὲ εἰς ἀνεύρεσιν καὶ δημιουργίαν λέξεων οἰκείων πρὸς σαφῆ παραστάσιν ἰδεῶν καὶ πραγμάτων, ὧν οἱ ὄροι ἐλλείπουσιν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν· ἔνεκα τούτου ὁ συγγραφεὺς ἢ ὁ μεταφραστὴς τοιούτου γίγνεται συγγράμματος ἀναγκάζεται πολλάκις γὰρ θυσιάζῃ τὴν κυριολεξίαν καὶ τὴν γραμματικὴν ἀκρίβειαν χάριν τῆς σαφηνείας. Μεγα προσέτι ἐμπόδιον εἰς τὴν σύνταξιν ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ μάλιστα τῶν πρὸς παράδοσιν χρησίμων εἶναι καὶ ἡ ἰδέα, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου μέλλουσι γὰρ καταστῶσιν ἄχρηστα διὰ τὰς καθ' ἐκίστην εἰς τὰς ἐπιστήμας γινόμεναις γιγαντιαίας προσδοκίαις, ὧν ἔνεκα καὶ πρὶν ἢ ἀποπερατωθῆ πολλάκις ἢ τύπως, ἀνατρέπονται πολλὰ τῶν ἤδη παραδεδεγμένων. Διὸ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ἐγχειρίδιου παρεδέχθη τὰ πρὸ πολλοῦ καὶ κοινῶς παραδεδεγμένα ἄγρι τοῦδε σκοποῦ ἔχων γὰρ ἐκθέτω καὶ σαφηνίζω τὰς περὶ τούτων διαφορὰς καὶ παρατηρήσεις τῶν νεωτέρων διὰ ζώσης φωνῆς ἐν ταῖς παραδόσεσιν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦτο θέλει χρησιμεύσει, ὡς καὶ ἐν τῇ περι τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἀγγελίᾳ εἶπον, ὡς βάσις αὐτῶν.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 20 Ἰουνίου 1849.

Ν. ΚΩΣΤΗΣ.

Π Ι Ν Α Ξ
Τ Ω Ν
Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν.

Πρόλογος.	Σελ.
Εισαγωγή.	4
Ίστορία τῆς Μαιευτικῆς.	9

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΤΟΚΕΤΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΒΥΤΟΚΙΑΣ.
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς μορίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς γυναικὸς ἐν γένει καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἐσφῆθου.	30
--	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν γεννητικῶν μορίων τῆς γυναικὸς.	35
--	----

Α'. Περὶ τῶν σκληρῶν γεννητικῶν μορίων τῆς γυναικὸς, ἢ περὶ τῆς γυναικείας πυέλου. 36

Β'. Περὶ διαμέτρων τῆς πυέλου. 44

Γ'. Περὶ ἐγκλίσεως τῆς πυέλου καὶ τοῦ ἄξονος αὐτῆς. 48

Δ'. Περὶ διαφορᾶς τῆς πυέλου καθ' ἡλικίαν, γένη καὶ εἶδη. 49

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἀπαιτῶν γεννητικῶν μορίων τῆς γυναικὸς καὶ περὶ τῶν μαστιῶν.	52
---	----

Α'. Περὶ τῶν ἀπαιτῶν γεννητικῶν μορίων. —

Β'. Περὶ τῶν μαστιῶν. 64

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ συλλήψεως, κυήσεως καὶ τοκετοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ συλλήψεως καὶ κυήσεως ἐν γένει.	66
--------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ ὕγεινῆς ἢ κατὰ φύσιν κυήσεως.	69
------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τοῦ ἐμβρύου καὶ περὶ τῆς ἀναπτυξίως αὐτοῦ.	84
Α'. Περὶ τῆς ὠριμότητος τοῦ ἐμβρύου.	85
Β'. Περὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου καὶ τῶν διαμέτρων αὐτῆς.	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἐν τῇ κυήσει γινομένων μεταβολῶν.	90
Α'. Περὶ τῶν μεταβολῶν τῆς μήτρας καὶ τῶν λοιπῶν γεννητικῶν μορίων.	—
Β'. Περὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἐν γένει καὶ τὴν ὑγείαν τῶν ἐγκύων γινομένων μεταβολῶν.	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΥΤΟΝ.

Περὶ τῶν σημείων τῆς κυήσεως.	99
Α'. Περὶ τῶν σημείων τῆς ἐντὸς τῆς μήτρας κυήσεως.	—
Β'. Περὶ τῶν σημείων τῆς ἐκτὸς τῆς μήτρας κυήσεως.	103
Γ'. Περὶ τῶν σημείων τῆς ἐκ μύλης ψευδοκυήσεως.	105
Δ'. Περὶ τῶν σημείων, δι' ὧν προσδιορίζεται ἡ ἐποχὴ τῆς κυήσεως καὶ τοῦ τοκετοῦ.	106
Ε'. Περὶ τῶν σημείων τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἐμβρύου.	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ διαίτης τῶν ἐγκύων.	108
--------------------------	-----

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς αὐτὸν βοήθειας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τοκετοῦ ἐν γένει.	112
Α'. Περὶ τῶν ὠδίνων.	—
Β'. Περὶ ὁ αἰρέσεως τῶν τοκετῶν.	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς εὐτοκίαν.	117
--------------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῶν περιόδων τοῦ τοκετοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτὰς φαινομένων.	120
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῶν σημείων τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διέρχεται ἐν αὐτῷ τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς πυέλου.	127
Α' Περὶ τοῦ ἐπὶ κεφαλῇ σχήματος καὶ τῶν διαφόρων θέσεων αὐτῆς.	—
α) Διέξοδος τοῦ τοκετοῦ ἐν τῇ πρώτῃ θέσει τῆς κεφαλῆς.	129
β) Διέξοδος τοῦ τοκετοῦ ἐν τῇ δευτέρῃ θέσει τῆς κεφαλῆς.	131

Β'. Περὶ ἀνωμαλιῶν τινῶν ἐν τῇ διὰ τῆς πυέλου διόδῳ τοῦ ἐμβρύου, τῆς κεφαλῆς προηγουμένης.	136
Γ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἐν ᾧ προβάλλει τὸ πρόσωπον.	138
Δ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἐν ᾧ προβάλλουσι τὰ ἰσχία.	142
Ε'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἐν ᾧ προβάλλουσιν οἱ πόδες.	148
Σ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ τῶν διδύμων.	152

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων ἐν γένει ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τοκετοῖς.	154
Α'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὰς διαφόρους περιόδους τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ.	157
Β'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας.	166
Γ'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὸ πρόσωπον.	168
Δ'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὴν πέμπτην περίοδον.	169
Ε'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τοὺς τῶν διδύμων τοκετούς.	171

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τῆς λοχείας καὶ περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν λεχωίδων καὶ τῶν ἀρτιτόκων παιδίων.	172
Α'. Περὶ τῆς λοχείας ἐν γένει.	—
Β'. Περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν λεχωίδων.	176
Γ'. Περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἀρτιτόκων παιδίων.	182

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΦΥΣΙΝ ΤΟΚΕΤΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΔΥΣΤΟΚΙΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ δυστοκιῶν ἐν γένει καὶ περὶ τῶν πρὸς ταύτας συνιθεστέρων ματευτικῶν ἐγχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν διαφορίων εἰδῶν τῶν δυστοκιῶν ἐν γένει.	183
Α'. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου δυστοκιῶν.	187
Β'. Περὶ τῶν ἐκ δυσαναλόγου εὐρυχωρίας τῶν σκληρῶν καὶ ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων πρὸς τὸν τοῦ ἐμβρύου ὄγκον δυστοκιῶν.	—
Γ'. Περὶ τῶν ἐξ ἀνωμαλίας τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων δυστοκιῶν.	189
Δ'. Περὶ τῶν ἐκ σπανίων τινῶν καὶ ἐκτάκτων περιστασιῶν δυστοκιῶν.	190

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν εἰς τοὺς παρὰ φύσιν ἢ δυσχερεῖς τοκετοὺς ἀπατε- μένων βοηθημάτων.	194
Α'. Περὶ ἐμβρυολογῶν καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ.	—
Β'. Περὶ μεταπτυχματισμῶν τοῦ ἐμβρύου.	202
Γ'. Περὶ τῆς κιστρικῆς τομῆς.	209
Δ'. Περὶ συγγονδροτομίας.	222
Ε'. Περὶ ἀναρρήσεως καὶ ἐγκατατομῆς τοῦ ἐμβρύου.	227
Σ'. Περὶ κεφαλοτρίπτου.	234
Ζ'. Περὶ μυελου.	232

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ αἰτίων, διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν δυστοκιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐμβρύου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μορίων δυστοκιῶν	233
Α'. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου δυσ- τοκιῶν.	—
Β'. Περὶ τῶν ἐκ τῆς παρὰ φύσιν θέσεως τῶν ἄκρων τοῦ ἐμ- βρύου δυστοκιῶν.	239
Γ'. Περὶ τῶν ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς ἢ τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τοῦ ἐμβρύου δυστοκιῶν.	240
Δ'. Περὶ τῶν ἐκ νοσηρᾶς καταστάσεως τῶν σὺν τῷ ἐμβρύῳ μορίων δυστοκιῶν.	243
α.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν καταστάσεως τοῦ ἐνα- μένου ὑγροῦ.	—
β.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῶν ὑμένων, ὅφ' ὧν περιβάλλεται τὸ ἔμβρυον.	244
γ.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τοῦ ὀμφα- λοῦ λώρου.	245
δ.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἀποχωρίσεως καὶ ἐξώ- σεως τοῦ ὑστέρου.	248

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ τῶν δυστοκιῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κα- τασκευῆς τῶν γεννητικῶν μορίων.	250
Α'. Περὶ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῆς πυέλου.	—
Περὶ στενώσεως ἢ σκληρύνσεως τῶν ἀπάλων γεννητικῶν μορίων.	263

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἐξ ἐλλείψεως ἢ ἰσικανότητος τῶν ἐξωθουσῶν δυνά- μεων καὶ ἐκ διαφόρων ἀνωμαλιῶν τῶν συστολῶν τῆς μήτρας προερχομένων δυστοκιῶν.	269
Α'. Δυστοκίαι ἐνεκὰ ἀδυναμίας τῶν συστολῶν τῆς μήτρας.	270
Β'. Δυστοκίαι ἐνεκὰ ἀνωμαλιῶν ἢ σπασμωδικῶν συστολῶν τῆς μήτρας.	278

Γ'. Δυστοκίαι ἔνεκα ὑπερβολικῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων.	Σελ. 282
Δ'. Δυστοκίαι ἔνεκα ἐλλείψεως ἢ ἀνικανότητος τῶν δυνάμεων, τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τῆς μήτρας συστολῶν.	283
Ε'. Δυστοκίαι ἔνεκα ἐλλείψεως ἢ ἀνωμαλίαις τῶν πρὸς ἐξω- σιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων συστολῶν τῆς μήτρας.	286

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ ἐκτάκτων τινῶν περιστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν, ἐπερχομέ- νων ἐν τῷ τοκετῷ, ἢ μετ' αὐτόν.	294
Α'. Περὶ ὀξέος τοκετοῦ.	—
Β'. Περὶ προπτώσεως τοῦ ὀμφαλίου λώρου.	297
Γ'. Περὶ ἐπισχέσεως τῶν ὑστέρων.	301
Δ'. Περὶ τῆς ἐν ἀνοικείῳ τόπῳ προσφύσεως τοῦ ὑστέρου.	303

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἰδιαιτέρων σπασμῶν τῶν ἐγκύων, τῶν τικτουςῶν καὶ τῶν λεχωιδῶν.	310
--	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τῶν ἐν τῇ κυήσει αἰμορρογιῶν καὶ περὶ ἐκτρόσεως.	316
---	-----

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΝΟΣΩΝ ΤΩΝ ΛΕΧΩΙΔΩΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ νόσων τῶν λεχωιδῶν ἐν γένει.	335
-----------------------------------	-----

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ ἐπιλογίου πυρετοῦ.	350
Α'. Περὶ ἐπιλογίου πυρετοῦ μετὰ φλογώσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας.	—
Β'. Περὶ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, τοῦ διακρινομένου διὰ τὴν ὑπερέχουσαν βλάβην τοῦ ἐγκεφάλου.	376
Γ'. Περὶ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλογώσεως τῶν ἐν τῷ θώρακι ὀργάνων.	383
Δ'. Περὶ μητροφλεβίτιδος.	385
Ε'. Περὶ σήψεως τῆς μήτρας.	392
Σ'. Περὶ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, τοῦ ἐπιπλεκομένου μετὰ φλογιστικῶν τοπικῶν παθήσεων κατὰ τὰ ἄκρα.	395

6

	Σελ.
Α'.) Περί φλογώσεως τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τῶν ἀκρων.	396
Β'.) Περί τῆς ἐπωδύνου λευκῆς φλεγμοσίας τῶν ἀκρων.	397
α.) Φλόγωσις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τοῦ σκέλους.	398
β.) Φλόγωσις τῶν νεύρων τοῦ σκέλους.	400
γ.) Φλόγωσις τοῦ κυψελώδους ἴστου τοῦ σκέλους.	401
Γ'.) Περί φλογώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους.	405
Ζ'. Περί ψοίτιδος καὶ ψοϊκῶν ἀποστημάτων τῶν λεχωίδων.	408

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περί νόσων τῶν θηλαζουσῶν.	411
Α'. Περί φλογώσεως τῶν μαστῶν.	—
Β'. Περί μαστωδυνίας ἢ νευρικῆς εὐαισθησίας τῶν μαστῶν.	421
Γ'. Περί ἐξελκώσεως τῶν θηλῶν τῶν μαστῶν.	424
Δ'. Περί ἐλλιποῦς διακρίσεως τοῦ γάλακτος.	428
Ε'. Περί ὑπερμέτρου διακρίσεως τοῦ γάλακτος.	431
Σ'. Περί γαλακτορροίας.	434

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Σελ.	3	στίχ. 25	γράφ. είναι.
»	4	» 7	— ισχυρότερα. ὡσαύτως καὶ εἰς σελ. 100, στίχ. 14, καὶ σ. 112 στ. 25, καὶ σ. 114 στ. 14, καὶ σ. 122 στ. 9, καὶ σ. 123 στ. 13, καὶ σ. 125 στ. 13, καὶ σ. 126 στ. 7, γράφε διὰ τοῦ ο.
»	9	» 1	— αὐτῆς. στίχ. 17 γρ. αὐτῶν.
»	10	» 18	— ἀπολέση.
»	41	» 3	— ὤκλασε.
»	—	» 4	— αὐτῆς.
»	43	» 8	— ἐγείρειν τε τὰς ὠδῖνας.
»	20	» 13	— ὅεν δύναται νὰ τέξη.
»	28	» 8	— προβάλλουσι.
»	30	» 13	— τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.
»	—	» 25	— αὐτοῦ.
»	32	» 14	— μαλλον στρογγύλη.
»	34	» 1	— ὅτε καὶ τὰ χαρακτηριστικά.
»	37	» 26	— αὐτοῦ.
»	39	» 24	— πλατέος.
»	44	» 13	— αὐτοῦ.
»	66	» 8	— αὐτοῦ.
»	70	» 2	— μετὰ τῆς μήτρας διὰ.
»	77	» 28	— εἰς τὸ σῶμα.
»	99	» 23	— στιγμιαῖος.
»	102	» 11	— στηθασκοπίου.
»	104	» 7	— ἔγκυος.
»	106	» 17	— τινῶν.
»	108	» 25	— νοσοῦσιν αὐται.
»	125	» 7	— μετὰ μίαν ἢ δύο ὠδῖνας· τότε δὲ λέγεται ὅτι ἡ κεφαλὴ εὐρίσκεται εἰς τὴν δ: α τ ο μ ἦ ν.
»	137	» 22	— τινὰ.

ιβ'

Σελ.	148	στίχ.	4	γράφ.	ἡ σιγῶν ἐπὶ.
»	156	»	4	—	εἰς τὴν κλίνην τοῦ τοκετοῦ.
»	—	»	29	—	οὐδέποτε.
»	157	»	49	—	σπάνια.
»	177	»	32	—	πεφωτισμένοι.
»	180	»	31	—	οἱ μαστοὶ πρέπει νὰ προφυλάττωνται.
»	188	»	5	—	ἐπίμηκες.
»	194	»	32	—	εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις ἐνεργεῖ καὶ δυναμικῶς, ἐρεθίζει δηλ. τὴν μήτραν καὶ αὐξάνει τὰς συστολάς αὐτῆς.
»	198	»	9	—	αὐτῆς.
»	203	»	31	—	δὲν ἀρνεῖ ἐλεύθερον.
»	208	»	12	—	αὐτῆς.
»	211	»	43	—	ἀπολεσθείστας.
»	219	»	23	—	αὐτῆς.
»	245	»	30	—	αὐτοῦ.
»	267	»	2	—	κατὰ τὸν κόλπον, ἢ ἐξ ἐπουλώσεων.
»	330	»	19	—	οὐδέποτε.
»	331	»	32	—	οὐδὲν.
»	335	»	20	—	ἀποτελείσματα καὶ συχνὰ μεταβάλλουσιν.
»	349	»	5	—	μηδὲως.
»	352	»	12	—	φαίνεται ἕλκωτε ἄλλως ἔχον.
»	356	»	31	—	διαφέρουσιν ὁμῶς ταῦτα, ὅταν ὑπάρχουσιν.
»	358	»	15	—	παραπλησίον.
»	396	»	4	—	τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους.
»	399	»	21	—	τοῦ πρὸς τὸ πῖσχον μέρος μεγάλου χείλους τοῦ αἰδοίου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Ἡ ἐπιστήμη, ἡ διδάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν κατάστασιν τῶν ἐγκύων, τῶν τικτουσῶν καὶ τῶν λεχωίδων, προσέτι δὲ καὶ τὰ ἀπαιτούμενα βοηθήματα, πρὸς τε διατήρησιν τῆς ὑγείας τούτων καὶ ἀφαιρέσιν ὑπάρχοντός τινος ἢ ἐπικειμένου κινδύνου, καλεῖται *Μαιευτική*.

Ἡ Μαιευτική, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν σήμερον ἐν τῶν κυριωτέρων μερῶν τῆς ἰατρικῆς, ἦν τὸ πάλαι τέχνη ἀπλουστάτη, εἰς πράξεις τινὰς μόνον καὶ ταύτας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προληπτικὰς περιοριζομένη. Τοιαύτη δὲ οὔσα κατ' ἀρχὰς καὶ εἰς τὴν αὐτὴν σχεδὸν κατάστασιν ἐπὶ πολλοὺς κατὰ συνέχειαν αἰῶνας διαμείνασα, ἀνυψώθη εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἐπιστήμης, ἀφοῦ ἤρξατο νὰ προοδεύῃ ἐν γένει μὲν ἡ ἰατρικὴ, ἰδίως δὲ ἡ Ἀνατομία.

Καὶ τὸ μὲν ἀντικείμενον τῆς Μαιευτικῆς εἶναι ἡ ἐγκυος γυνὴ καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως μέχρι τοῦ τοκετοῦ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μεταβολῶν, τῶν ἄμεσον σχέσιν ἔχουσῶν πρὸς τὴν κύησιν, τὸν τοκετὸν καὶ τὴν λοχείαν· ὃ δὲ σκοπὸς αὐτῆς εἶναι διάφορος κατὰ τὰς περιστάσεις. Ὅθεν τῆς Μαιευτικῆς ἔργον εἶναι, ὅταν μὲν ὁ τοκετὸς προβαίῃ κατὰ φύσιν, τὸ προφυλάττειν μόνον τὴν τικτουσαν ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων κινδύνων· ὅταν δὲ παρὰ φύσιν,

τὸ ἀφαιρεῖν ἢ τοῦλάχιστον ἐλαττοῦν τοὺς ἐπαπειλοῦντας τῆς τικτούσης ἢ τοῦ ἐμβρύου ἢ καὶ ἀμφοτέρων τὴν ζωὴν κινδύνους. Διὰ τοῦτο εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν χρεῖαν ἔχομεν δικαιοδικῶν μόνον βοηθημάτων, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, ἐκτὸς τούτων, καὶ διαφόρων πολλακίς φαρμάκων καὶ χειρουργικῶν τινῶν ἐγγχειρήσεων· προσέτι δὲ ἀναγκαζόμεθα ὅτε μὲν ἵνα ἐπιταχύνωμεν, ὅτε δὲ ἵνα βραδύνωμεν τὸν τοκετόν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάλαι τὰ βοηθήματα, ἅτινα μετεχειρίζοντο πρὸς τὸν ῥηθέντα σκοπὸν, συνίσταντο ἐκ χειρουργικῶν τινῶν μόνον ἐγγχειρήσεων, ἔνιοι μὲν θεώρησαν παράλογως τὴν Μαιευτικὴν ὡς μέρος τῆς Χειρουργικῆς· ἔνιοι δὲ, παρατηροῦντες, ὅτι εἰς περιστάσεις τινὰς ἀναγκαζόμεθα νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν χρῆσιν διαφόρων φαρμάκων πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προκειμένου σκοποῦ, παρεδέχθησαν τὴν ἐπίσης παράλογον διαίρεσιν τῆς Μαιευτικῆς εἰς *ιατρικὴν* καὶ εἰς *χειρουργικὴν Μαιευτικὴν*. Ἄλλ' ἡ Μαιευτικὴ, εἰς ἣν εὐρίσκεται τὴν σήμερον κατὰστασιν, οὔτε ὡς μέρος ἰδιαίτερον τῆς ἰδίως λεγομένης Ἰατρικῆς δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ, οὔτε τῆς Χειρουργικῆς, ἀλλ' ὡς ἰσόβαθμος ταύταις καὶ ἰσότημος καὶ ὡς ἡ Ἰατρικὴ καὶ ἡ Χειρουργικὴ ἔχουσιν ἀμοιβαίως ἀλλήλων τὴν χρεῖαν, οὕτω καὶ ἡ Μαιευτικὴ, χρῆζουσα τῆς συμπράξεως ἀμφοτέρων, εἶναι καὶ εἰς ἀμφοτέρας πολλακίς ἀναγκαιοτάτη καὶ ἀναπόφευκτος.

Ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἀσκησις τῆς Μαιευτικῆς εἶναι ἀναντιρρήτως πολλοῦ λόγου ἀξία· διότι ἐκ τούτων ἐξαρτᾶται πολλακίς ἡ ὑγεία καὶ ἡ ζωὴ δύο ἐνίοτε δὲ καὶ πλειόνων ἀτόμων. Ἡ Μαιευτικὴ, πρώτη τὸν ἄνθρωπον, ἀσθενῆ καὶ ἄνευ τινὸς βοήθειας εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενον, ὑποδεχομένη, βοηθεῖ καὶ περιθάλπει αὐτὸν μετὰ μητρικῆς, ὡς εἰπεῖν, στοργῆς, καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἔχει μεγίστην χρεῖαν βοήθειας καὶ περιθάλψεως. Συντελοῦσα δὲ τὰ μέγιστα εἰς τὴν διατήρησιν καὶ αὐξήσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συντελεῖ ἀμέσως εἰς τὸν σκοπὸν τῆς κοινωνίας, τοῦτέστιν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν οἰκογενειῶν.

Ἄλλ' ὅσον ἀγαθοποιὸς καὶ σωτήριος εἶναι ἡ Μαιευτικὴ, δταν ἀσκῆται μετὰ συνέσεως, ἐπιτηδειότητος καὶ καθαρᾶς συνειδήσεως, τοσοῦτον ἐπιβλαβῆς καὶ ὀλεθρία ἀποβαίνει εἰς χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐχόντων τὰς ἀναγκαίας γνώσεις καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιτηδειότητα, ἢ μὴ μετερχομένων εὐσυνειδότης τὸ ἔργον αὐτῶν. Ἡ ἀμάθεια, ἡ ἀνεπιτηδειότης καὶ ἡ ἀμέλεια τῶν ἀσκούντων τὴν Μαιευτικὴν ματαιοῖ πολλὰκις τὰς τερπνοτέρας τῶν μητέρων ἐλπίδας, καταστρέφει τὴν εὐτυχίαν τῶν οικογενειῶν, ἐπιφέρει νοσήματα πολυχρόνια, μαρασμόν, βλάβας βαρείας, θάνατον, ἐνίοτε δὲ καὶ πάθη σκληρότερα καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ἄλλὰ δὲν συμφωνοῦσι πάντες, ὅτι ἡ Μαιευτικὴ εἶναι τῆς Ἰατρικῆς μέρος οὐσιωδέστατον καὶ ὠφελιμώτατον, καὶ περ τοιαύτη οὔσα. Πολλοὶ τῶν φιλοσόφων καὶ αὐτῶν τῶν ἰατρῶν ἀκόμη νομίζουσι αὐτὴν ἀσήμαντον, τινὲς δὲ μάλιστα ὑποθέτουσι τὴν Μαιευτικὴν καὶ πάντῃ περιττὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι κατὰ ἑκατὸν τοκετοὺς μόλις ἅπαξ φαίνεται ἀναγκαία ἡ ἐξ αὐτῆς βοήθεια. Ἐπιφέρουσι δὲ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης αὐτῶν, ὅτι παρὰ τοῖς βαρβάροις ἔθνεσι δὲν ὑπάρχουσι μαιευτῆρες, πολλάκις δ' οὔτε μαῖαι, καὶ ἀναφέρουσι διάφορα τούτου παραδείγματα. Ἄλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη τοῦ προστρέχειν εἰς βάρβαρα καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη; μὴ γὰρ καὶ παρ' ἡμῖν δὲν ἀπαντῶνται εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς πόλεις γυναῖκες, αἵτινες οὔτε ἕνεκα τῆς κηρύσεως, οὔτε ἕνεκα τοῦ τοκετοῦ αὐτοῦ ἐμποδίζονται ἀπὸ τῶν συνήθων αὐτῶν ἐργασιῶν; Ἐπομένως εἶναι ποτὲ δυνατόν διὰ τοῦτο νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα αὐτῶν καὶ αἱ λοιπαὶ γυναῖκες; ἢ μήπως καὶ ἐκ τῶν πρώτων δὲν ἀποθνήσκουσι πολλαὶ ἐν τῷ τοκετῷ, ἢ δὲν πάσχουσι βλάβας τηλικαύτας, ὥστε καὶ ἡ ζωὴ αὐτῆ νὰ γίνηται αὐταῖς λίαν ἐπαχθῆς, τὸν δὲ θάνατον νὰ νομίζωσιν αἰρετώτερον; Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ κατάστασις τῶν βαρβάρων ἐθνῶν ὁμοιάζει κατὰ μέγα μέρος τῇ τῶν ἀλόγων ζώων· ἀλλὰ μήπως καὶ τὰ ζῶα

ταῦτα δὲν χρῆζουσι πολλάκις βοηθείας ἐν τῷ τοκετῷ, αὐτοδίδακτοι δὲ μαιευτῆρες εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ποιμένες, οἵτινες πολλαχοῦ ἀναπληροῦσιν ἐνίοτε τοὺς ἐπιστήμονας μαιευτῆρας ; Ἡ πρόδοσι τοῦ πολιτισμοῦ συντελεῖ ἀναντιρρήτως εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς εὐαίσθησιαι τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐκ τούτου ὁ πεπολισμένος ἀνθρώπος αἰσθάνεται τὰ τε σωματικὰ καὶ ψυχικὰ αὐτοῦ πάθη ἰσχυρότερα. Ἄλλ' ἐπειδὴ σὺν τῇ προόδῳ τοῦ πολιτισμοῦ τελειοποιεῖται ἀναλόγως καὶ ἡ ἱατρικὴ, ὁ πεπολισμένος ἀνθρώπος ἔχει πρόχειρον τὴν βοήθειαν, τὴν ἀρμόζουσαν εἰς τὰ ἐκ τοῦ πολιτισμοῦ προερχόμενα ταῦτα πάθη.

Σημ. Εἰς πολλοὺς εἶναι βαθέως ἐρριζωμένη ἡ πρόληψις, ὅτι οὐ μόνον ὁ ἀνθρώπος τίκεται ἐν γένει δυσκολώτερον τῶν ἀλόγων ζώων, καὶ τούτου πάλιν ὁ πεπολισμένος δυσκολώτερον τοῦ ἀγρίου· ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ἐξημερωθέντα τῶν ζώων τίκτουσιν ὡσπύτως δυσκολώτερον τῶν ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει διαιτωμένων. Τοῦτο ὁμοῦ ἀντιβαίνει εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν καθημερινὴν πείραν· διότι δυστοκίαι συμβαίνουσι εἰς πάντα τὰ γένη τῶν ζώων, εἰς ἃ καὶ διάφορα νοσήματα ἐπέρχονται ἐν τε τῇ κυήσῃ καὶ τῷ τοκετῷ ὡς καὶ μετὰ τοῦτον. Ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς οὐδαμῶς ἀποτελεῖ δυσκολώτερος τοὺς τοκετοὺς, ἢ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος πρόληψις πηγάζει ἀπὸ ἐλλείψεως παρατηρήσεων εἰς τε τὰ ἀγρία ζῶα καὶ τοὺς ἀγρίως διαιτωμένους καὶ ἀπολιτευτούς λαούς.

Ἡ ἐκμάθησις καὶ ἡ ἀσκησις τῆς Μαιευτικῆς συνοδεύονται ὑπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων δυσκολιῶν, διότι δὲν ἀρκεῖ μόνον βásiμος αὐτῆς σπουδῆ, ἀλλὰ προσαπαιτεῖται καὶ μακρὰ ἐνασχόλησις περὶ τὴν παρατήρησιν τῶν κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν τοκετῶν, καὶ τὴν κτησιν τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιδειξιότητος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν μαιευτικῶν ἐγχειρήσεων· πρὸ πάντων δὲ καὶ φιλανθρωπίαι εἰς τὴν ἀσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου, ἧς ἔνεκα οὐ μόνον τὴν σωματικὴν αὐτοῦ ἀνάπαυσιν δεῶν νὰ θυσιάσῃ ὁ μαιευτῆρ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ὑγείαν του πολλάκις, ὅπως γένηται χρήσιμος τοῖς χρῆζουσι τῆς βοηθείας αὐτοῦ, ἀπολαύων ἀντὶ τούτων τὴν εὐχάριστον πεποιθη-

σιν, ὅτι ἡ αἰσία ἐκβασίς τοῦ τοκετοῦ ὀφείλεται εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ δοθέντα βοηθήματα.

Αἱ δὲ προκαταρκτικαὶ γνώσεις, ἃς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη ὁ σπουδᾶσων τὴν Μαιευτικὴν, εἰσὶν αὐταὶ ἐκεῖναι, ἃς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη καὶ πᾶς πεπαιδευμένος καὶ ἐπιστήμων ἰατρός. Ἐκ τῶν μαθημάτων τῆς ἱατρικῆς δεόν νὰ σπουδᾶσῃ ἰδίως τὴν Ἀνατομίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὴν συγκριτικὴν Ἀνατομίαν, τὴν Φυσιολογίαν, τὴν Ἰγυεινὴν, τὴν γενικὴν τε καὶ εἰδικὴν Νοσολογίαν καὶ Θεραπευτικὴν καὶ τὴν Φαρμακολογίαν. Προσέτι δὲ ἐπειδὴ ὁ μέλλον νὰ μετέλθῃ τὸ τοῦ μαιευτῆρος ἔργον δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ γινώσκῃ θεωρητικῶς τὴν Μαιευτικὴν, ἀλλ' εἶναι χρεῖα νὰ ἔχη καὶ τὴν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν μαιευτικῶν ἐγχειρήσεων ἀπαιτουμένην ἐπιδεξιότητα, διὰ τοῦτο ἀνάγκη πρὸς κτῆσιν καὶ ταύτης νὰ γυμνασθῇ πρότερον μὲν ἀρκούντως ἐπὶ τοῦ μαιευτικοῦ καλουμένου εἰδώλου (fantôme), ἀκολουθῶν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκύων, τῶν τικτουσῶν καὶ τῶν λεχωίδων ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιτήρησιν καὶ τὴν ὀδηγίαν ἀξίου καὶ ἀκαμάτου μαιευτῆρος ἐντὸς καλῶς διοργανισμένου Μαιευτηρίου.

Τῶν δὲ ἀτομικῶν ιδιοτήτων, ἃς δεόν ἵνα ἔχη ὁ μαιευτῆρ, αἱ μὲν εἰσὶ ψυχικαὶ, αἱ δὲ σωματικαί. Καὶ αἱ μὲν πρῶται πρέπει νὰ ᾧσιν αὐταὶ ἐκεῖναι, ἃς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχη πᾶς ἀριστος καὶ ἀξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἰατρός· ἰδίως δὲ καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖαι εἰς τὸν μαιευτῆρα εἰσὶν αἱ ἐπόμεναι ιδιότητες. Ἀταραξία καὶ μεγάλη ὑπομονὴ εἰς τοὺς δυσχερεῖς μάλιστα καὶ ἐπὶ πολὺ βραδύνοντας τοκετούς, φειδῶ τῆς τῶν τικτουσῶν εὐαισθησίας, ἐχεμυθία, νηφαλιότης, ἀφιλοκέρδεια, φαντασία ζωηρὰ, κρίσις ὀξεῖα, ἀγχίνοια, ὅπως μὴ ἐκταράσσεται καὶ ἀμηχανῇ εἰς τὴν ἐμφάνισιν αἰφνηδίων καὶ ἀπροσδοκῆτων κινδύνων, τόλμη καὶ προσοχή. Αἱ δὲ σωματικαὶ ὀφίστανται εἰς τὸ ἔχειν σῶμα καλῶς κατεσκευασμένον, εὐρωστον καὶ μὴ περιπίπτον συχνῶς εἰς νόσους, ἵνα ὑπομένη εὐκόλως τοὺς ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ἀδια-

σπάστους κόπους και ἐκτελῆ ἀνευ δυσκολίας πᾶν τὸ ἀπαιτοῦν σωματικὴν δύναμιν. Καλὸν προσέτι προτέρημα ἐκάστου μαιευτῆρος εἶναι καὶ τὸ ἔχειν τοὺς βραχίονας μακροὺς, τὴν δὲ χεῖρα εὐκαμπτον, καὶ τοὺς δακτύλους μὴ πολὺ βραχεῖς· τὴν ἀφὴν λεπτήν, καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ μεταχειρίζεσθαι ἀδιαφόρως ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, νὰ ᾔναι δηλ. ἀμφιδέξιος.

Ἴνα ἔχωσι δὲ αἱ χεῖρες τὴν ἀπαιτουμένην εὐκαμψίαν καὶ εὐαισθησίαν, ὁ μαιευτῆρ δέον νὰ μὴ μετέρχεται ἔργα, ἀναπτύσσοντα ὑπερβαλλόντως τὸ μετακάρπιον καὶ περιορίζοντα τὴν εὐκίνησιαν τῆς χειρὸς, ἢ σκληρύνοντα τὴν ἐπίδερμίδα καὶ προξενούντα τυλώματα, ἀμβλύνοντα φυσικῶ τῷ λόγῳ τὴν ἀφὴν· ὀφείλει ἐντεῦθεν ὁ μαιευτῆρ νὰ φέρῃ πάντοτε χειρίδας καὶ νὰ θεραπεύῃ πεφυλαγμένως τὰς τυχούσας ἐπὶ τῶν δακτύλων αὐτοῦ ἀκροχορδύνας, προσέτι δὲ νὰ προσέχη μὴ ὑπάρχωσι κατὰ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἔλκη ἢ πηλγαί, διότι ἐνδέχεται νὰ συμβῆ εὐκόλως εἰς αὐτὸν βλάβη τις, ἐάν τυχὸν μεταχειρισθῆ αὐτάς, οὕτως ἠλκωμένας, εἰς γυναῖκας πασχούσας ἀφροδισιὸν τινὸς νόσημα. Ἰδιαιτέρας δ' ἐπιμελείας χρειᾶν ἔχουσι καὶ οἱ ὄνυχες τοῦ ἀσκοῦντος τὴν Μαιευτικὴν· διότι πρέπει νὰ μὴ ὑπερέχωσι πολὺ τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων, ἵνα μὴ προξενῶσι βλάβην τινὰ εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια τῶν γυναικῶν, προσψαυόντων τε ταῦτα τῶν δακτύλων καὶ ἐμβαλλομένων εἰς τὸν κόλπον, οὐδὲ νὰ κόπτωνται ὑπὲρ τὸ δέον βαθέως, ἵνα μὴ σκληρύνηται ἡ καλύπτουσα τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων ἐπίδερμις, καὶ ἐπομένως ἀμβλύνηται ἢ κατ' αὐτὰ ἀφὴ.

Τὴν Μαιευτικὴν διαιροῦσιν εἰς διάφορα μέρη, ἀλλᾶ καταλληλοτέρα διαίρεσις αὐτῆς ὑπάρχει ἢ εἰς τὰ ἐξῆς δύο. Τούτων τὸ μὲν πρῶτον πραγματεύεται περὶ τῶν μορίων τῆς γυναικὸς, τῶν συντελούντων ἰδίως εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν κύησιν καὶ τὸν τοκετόν· περὶ τῆς κατὰ φύσιν διεξόδου τῆς κυήσεως καὶ τοῦ τοκετοῦ καὶ περὶ τῆς λοχείας· ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν ἐγκύων, τῶν τικτουςῶν καὶ τῶν λεχωίδων διαίτης. Τὸ μέρος τοῦτο ἀπο-

τελεί τὴν ἰδίως καλουμένην *Μαιευτικὴν τέχνην*, διδάσκει δηλ. τὸ ἔργον τῶν μαιῶν, καὶ διαγράφει τὰ ὄρια, ἅτινα αὐταὶ οὐδέποτε πρέπει νὰ ὑπερπηθῶσι. Τὸ δὲ *δεύτερον* πραγματεύεται περὶ δυστοκιῶν ἐν γένει καὶ τῆς ἀπαιτουμένης εἰς ταύτας θεραπείας· ἔτι δὲ περὶ τῆς παρὰ φύσιν καταστάσεως τῶν ἐγκύων, τῶν τικτουςῶν καὶ τῶν λεχωίδων καὶ τῶν πρὸς ἀφαίρεσιν τῆς τυχούσης ἀνωμαλίας βοηθημάτων. Ἐν τούτῳ περιγράφονται καὶ αἱ ἰδίως λεγόμεναι μαιευτικαὶ ἐγχειρήσεις καὶ τὰ μαιευτικὰ ἔργα· ταῦτα δὲ πάντα συγκροτοῦσι κυρίως τὸ ἔργον τοῦ μαιευτῆρος. Ἀλλὰ πρὸς ἐντελῆ καὶ σκόπιμον ἐφαρμογὴν αὐτῶν ἀπαιτεῖται, ὡς εἴρηται, τελεία εἰς τὴν Ἱατρικὴν ἐκπαίδευσιν, διότι ἢ περὶ τὸ ἐκτελεῖν μαιευτικὰς τινὰς ἐγχειρήσεις ἐπιδεξιότης, ὅσον ἀναγκαῖα καὶ ἂν ἢ εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς Μαιευτικῆς, δὲν ἐξαρκεῖ μόνη ν' ἀναδείξῃ τὸν μαιευτῆρα ἐπιστήμονα.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τοὺς κατὰ φύσιν τοκετοὺς τὸ ἔργον τῆς Μαιευτικῆς εἶναι ἀπλῶς ἢ προφύλαξις τῆς τικτούσης ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων κινδύνων, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τοῦτο δὲν ἀπαιτοῦνται ἐκτεταμέναι τῆς Ἱατρικῆς γνώσεις, τὸ μέρος τοῦτο τῆς Μαιευτικῆς, ὅπερ καλεῖται ἰδίως *φυσιολογικὸν ἢ διαιτητικὸν*, ἢ ἔτι κοινότερον *Μαιευτικὴν τέχνην*, ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὰς γυναῖκας ὡς καταλληλοτέρας· εἰς δὲ τὸ περὶ τῶν παρὰ φύσιν τοκετῶν πραγματευόμενον, τὸ παθολογικὸν δηλ. καὶ θεραπευτικὸν αὐτῆς μέρος, δεόν νὰ ἐξασκῶνται ἀρκούντως οἱ ἱατροί, καθότι ἐνταῦθα δὲν ἀπαιτεῖται μόνον ἀπλῆ τις ἐπιδεξιότης πρὸς ἐκτέλεσιν ἐγχειρήσεών τινων, ἀλλὰ καὶ γενικὴ καὶ βᾶσιμος τῆς Ἱατρικῆς σπουδῆ, καὶ τούτου σπανιώτατα παραδείγματα ἀπαντῶνται μεταξὺ τῶν γυναικῶν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται ὅτι τῶν μαιῶν ἔργον εἶναι τὸ διδόναι εἰς τὴν ἐγκυον τὰς ἀναγκαῖας συμβουλὰς καὶ προφυλάττειν αὐτὴν τε καὶ τὸ ἔμβρυον ἀπὸ τῶν ἐνδεχομένων κινδύνων, ὅταν ἢ κήσις, ὁ τοκετὸς καὶ ἢ λοχεία προβαίνωσι κατὰ φύσιν· προσέτι δὲ τὸ διαγινώσκειν τὸν ἐνόντα καὶ προ-

ρᾶν τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον, ὅπως προσκαλῶσιν ἐγκαίρως τὸν μαιευτῆρα. Τοῦ δὲ μαιευτῆρος τὸ ἀφαιρεῖν τὸν τυχὸν ἐπελθόντα κίνδυνον δι' ἰατρικῶν, χειρουργικῶν ἢ μαιευτικῶν βοηθημάτων, καὶ, τούτου ἀδυνάτου ὄντος, τὸ διὰ πολλῶν προσπαθειῶν ἐλαττοῦν τοῦλάχιστον αὐτόν.

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ
ΜΑΙΕΥΤΙΚΗΣ.

Η Μαιευτική οφείλει τὴν ἀρχὴν καὶ πρόοδον αὐτῆς, α) εἰς τὴν βοήθειαν, ἣτις ἐφάνη ἐν πᾶσιν ἀνεξαίρετως τοῖς ἔθνεσιν εἰς πάντα καιρὸν ἀναγκαῖα ἐπὶ τῶν δυσχερῶν τοκετῶν· β') εἰς τὴν πρόοδον τοῦ πολιτισμοῦ· καὶ γ') εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἰατρικῆς.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἐκ τῆς διαφοροῦ κατασκευῆς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν σωματικῶν ιδιοτήτων τῶν διαφορῶν ἐθνῶν καὶ φυλῶν προέρχεται διαφορὰ τις καὶ κατὰ τοὺς τοκετούς, τούτέστιν ὅτε μὲν οὗτοι εἰσὶν εὐκολώτεροι, ὅτε δὲ δυσκολώτεροι, οὐδέποτε ὅμως πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ ἀγρία κατάστασις ἔθνους τινὸς καθιστᾷ περιττὴν τὴν Μαιευτικὴν· διότι ἡ ἀτέλεια ἢ μᾶλλον ἡ ἔλλειψις αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀγρίοις λαοῖς προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς νηπιώδους καταστάσεως τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν ἧ οὗτοι διαῖουσι.

Τὰ πρῶτα ἴχνη τῆς μαιεύσεως, τούτέστι τῆς διδομένης εἰς τὰς τικτούσας βοηθείας, ἀπαντῶμεν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις καὶ Αἰγυπτίοις, προσέτι δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ Σίναις. Οἱ Ἑβραῖοι εἶχον μὲν ἤδη πρὸ τῆς μετοικεσίας αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον μαίας, ἀλλ' ἐκ τούτου μόνον δὲν δυνάμεθα νὰ εἰκᾶσωμεν, ὅτι μετῆρχοντο τὴν Μαιευτικὴν καὶ ἄνδρες παρ' αὐτοῖς. Τὰ δ' ἀπαντῶμενα εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ταλμουδ καὶ Μίσνας ὑπομνήματα, δι' ὧν ἔτι προτίθενται ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι ἡ

καιοαρικὴ καλουμένη τομὴ ἦν ἐν χρίσει παρὰ τοῖς Ἑβραίοις, εἰσι λίαν ἀδέσποτα καὶ πρὸς τοῦτο ἀνίκανα, ὡς ἐπιδεκτικὰ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐξηγήσεων.

Ἡ πρώτη μαῖα, ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφερομένη ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ, εἶναι ἡ παραστᾶσα εἰς τὸν τοκετὸν τῆς Ῥαχὴλ, γυναικὸς τοῦ Ἰακώβ· αὕτη ἵνα ἐνθαρρύνῃ τὴν τίκτουςαν καὶ ἀνακουρίσῃ τὰς ὠδινὰς τῆς ἐβεβαίου αὐτὴν, ὅτι ἔμελλε καὶ αὐθις νὰ τέξῃ ἄρρην. α Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ σκληρῶς αὐτὴν τίκτειν, εἶπεν αὐτῇ ἡ μαῖα· θάρσει, καὶ γὰρ οὗτός σοι ἔστιν υἱός »· (Γενέσ. λέ. 17). Ἐν τῇ Γενέσει γίνεται ὡσαύτως λόγος καὶ περὶ ἄλλης τινὸς μαίας, παραστάσης εἰς τὸν τοκετὸν τῆς Θάμαρ, τεκούσης δίδυμα. α Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τίκτειν αὐτὴν (τὴν Θάμαρ) ὁ εἰς προσεξήνεγκε τὴν χεῖρα· λαβοῦσα δὲ ἡ μαῖα, ἔδησεν ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ κόκκινον, λέγουσα : οὗτος ἐξελεύσεται πρότερος ». (Γεν. λή. 28).

Ἀλλὰ περὶ Ἰσραηλιτιδῶν μαίων γίνεται λόγος ἀκριβέστερον ἐν τῇ Ἐξόδῳ πρὸς τιμὴν καὶ ἔπαινον αὐτῶν. Ἐνταῦθα τῆς Γραφῆς ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Φαραὼ ἐπιθυμῶν ν' ἀπώλεση τοὺς Ἑβραίους, διέταξε τὰς δύο μαίας αὐτῶν, τὰς κατὰ τὴν Γραφὴν Σεπφώραν καὶ Φουάαν καλουμένας, ὅπως ἀποκτείνωσι πάντα τὰ ἄρρῆνα τῶν Ἑβραίων· αὗται δὲ μὴ ὑπακούσασαι εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἀντεμείφθησαν παρὰ Κυρίου. α Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων ταῖς μαίαις τῶν Ἑβραίων· (τῇ μιᾷ αὐτῶν ἦν ὄνομα Σεπφώρα, καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας Φουά)· καὶ εἶπεν· ὅταν μαιοῦσθε τὰς Ἑβραίας καὶ ᾧσι πρὸς τῷ τίκτειν, ἐὰν μὲν ἄρσεν ἦ, ἀποκτείνετε αὐτό. . . Ἐφοβήθησαν δὲ αἱ μαῖαι τὸν Θεὸν καὶ οὐκ ἐποίησαν καθότι συνέταξεν αὐταῖς ὁ Βασιλεὺς Αἰγύπτου, καὶ ἐζωογόησαν τὰ ἄρρῆνα· (Ἐξοδ. ἀ. 15—18). Γυναῖκες ὡσαύτως παρέστησαν εἰς τὸν τῆς Φινεές, γυναικὸς τοῦ υἱοῦ Ἡλεί, δυσχερῆ τοκετὸν, τὸν ἐπισυμβάντα, ἀφοῦ αὕτη ἔμαθε τὴν ἀρπαγὴν τῆς Κιθωτοῦ καὶ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτῆς. α Καὶ νύμ-

φρ αὐτοῦ, γυνή Φινεές συνειληφύια τοῦ τεκεῖν· καὶ ἤκουσε τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἐλήφθη ἡ Κιβωτός τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι τέθνηκεν ὁ πενθερός αὐτῆς καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ὤλκασε καὶ ἔτεκεν, ὅτι ἐπεστράφησαν ἐπ' αὐτὴν ὠδίνες αὐτῆς καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς ἀποθνήσκει. Καὶ εἶπον αὐτῇ αἱ γυναῖκες αἱ παρεστηκυῖαι αὐτῇ, μὴ φοβοῦ, ὅτι υἷον τέτοκας. Καὶ οὐκ ἀπεκριθη, καὶ οὐκ ἐνόησεν ἡ καρδία αὐτῆς » (Βασιλ. Α. δ'. 19—21). Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς χωρίοις τούτοις τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου τῆς Γραφῆς αἱ ματαὶ ὀνομάζονται Μεγιαλεδέθ (Mejaledeth), ὄνομα γένους θηλυκοῦ.

Ἡ πρόσδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι, πολὺν ἤδη χρόνον πρὸ Χριστοῦ, συνετέλεσεν εἰς τὴν πρώτην, εἰ καὶ ἀτελῆ, ἀνάπτυξιν τῆς Μαιευτικῆς. Ὁ Ἱπποκράτης, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πατὴρ τῆς Ἰατρικῆς, ὑπῆρξεν ἀναντιβῆτης καὶ τῆς Μαιευτικῆς· εἰς τρία μέρη τῶν σωζομένων αὐτοῦ συγγραμμάτων γίνεται λόγος περὶ Μαιευτικῆς, δηλ. εἰς τὸ *Περὶ φύσεως παιδίου*, εἰς τὸ *Περὶ γυναικείων*, καὶ εἰς τὸ *Περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου*. Ἐνταῦθα, ἐὰν τὰ συγγράμματα ταῦτα ὑποτεθῶσι γνήσια τοῦ Ἱπποκράτους (ὑπερ ἀμφιβάλλεται, καὶ μάλιστα τὸ περὶ γυναικείων), βλέπομεν ποῖαι ἦσαν αἱ περὶ Μαιευτικῆς γνώσεις τῶν Ἑλλήνων τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. Ὁ Ἱπποκράτης ἀναγνωρίζει μόνον ὡς κατὰ φύσιν τοκετοὺς τοὺς ἐπὶ κεφαλῆν, ἀποδοκιμάζει δὲ τὸν ἐπὶ πόδας τοκετὸν ὡς ὀλέθριον εἰς τε τὴν μητέρα καὶ τὸ παιδίον. α Τὸ δὲ παιδίον, ὅταν περιβραγῶσιν οἱ ὑμένες, ἦν μὲν ἐπικρατήση ἢ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπή, ῥηϊδίως τίκτει ἢ γυνή· ἦν δὲ πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας χωρήση, γίνεται γὰρ οὕτω πολλάκις, ἦν οὕτως ῥοπή τύχη γινομένη, ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίας τῶν μητρῶν, ἢ καὶ ἦν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδίνι μὴ ἰσυχάση τὸ πρῶτον, κἦν οὕτω χωρὲν, χαλεπῶς τέξεται ἢ γυνή· πολλὰ δὲ ἤδη, ἢ αὐταὶ ὤλοντο, ἢ τὰ παιδιά, ἢ ἅμα αἱ μητέρες τε καὶ τὰ ἐν αὐτῆσι » (Ἱπποκρ. Περὶ φύσ. παιδ.). Λέγει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ· α Καὶ ἦν πλάγιον εἶη, χαλεπὸν γίνεται τὸ πάθημα· ὡς γὰρ εἴτις ἐς λήκυθον μικρόστομον πυρῆνα ἐμβάλλοι, οὐκ εὐφρῆς ἐξελεῖν

πλαγιόμενον, οὕτω δὴ καὶ τῇ γυναικὶ χαλεπὸν πάθημα τὸ ἔμβρυον, ἐπειδὴν λοξωθῆ καὶ γὰρ χαλεπὸν ἐξελεθεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἦν ἐπὶ πόδας χωρήσει, καὶ πολλάκις ἢ αἱ μητέρες ἀπώλοντο, ἢ τὰ παιδιά, ἢ καὶ ἄμφω. Ἔστι δὲ καὶ τόδε μέγα αἷτιον τοῦ μὴ ῥηϊδίως ἀπιέναι, ἦν νεκρὸν ἢ ἀπόπληκτον ἢ διπλόον ἦν (Ἱπποκρ. Περὶ γυναικ. ἀ.). Καὶ ἡ μὲν θεραπεία τούτου ὑρίσταιται κατὰ τὸν Ἱπποκράτη εἰς τὸ στρέφειν ἐπὶ κεφαλὴν τὸ ἐπὶ πόδας ἐρχόμενον παιδίον· διὸ καὶ συμβουλεύει οὗτος νὰ περιστρέφωσι τὴν γυναῖκα ἐν τῇ κλίνῃ αὐτῆς, νὰ ἀνασειώσει καὶ ἀνατινάσσωσιν αὐτήν, ὅπως ἂν βελτιωθῆ τὸ σχῆμα τοῦ ἔμβρυου· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο παραινεῖ καὶ πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ ἔμβρυου, ὅταν ἡ ἐξοδος τούτου βραδύνη ἢ δὲν ἐκτελεθῆται φυσικῶς. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ λέγει νὰ ἐξέλκηται τὸ ἔμβρυον διὰ τῶν ἐλκυστήρων, κατὰ δὲ τὰς περιστάσεις καὶ νὰ διατέμνηται· α Ὀκόσα δὲ τρωσμῶν γενομένων μὴ ἀπαλλάσσεσθαι δύναται μειζόνων ὅλων τε ἢ τῶν μελῶν τῶν ἐμβρύων ἐόντων, ἢ ἐλασσόνων καὶ πλαγίων καὶ ἀδυνάτων, τὰ τοιαῦτα ἦν μὲν κατὰ φύσιν εἶη, διδόναι τῶν φαρμάκων τι ὧν ἐγὼ φράσω . . . τῆσι τοιαύτησι τοῦ πταρμικοῦ προσφέρειν, ἐπιλαμβάνειν δὲ τὸν μυκτῆρα καὶ πτάρνυσθαι καὶ στόμα πιέζειν, ὅπως ὁ πταρμὸς ὡς ὅτι μάλιστα ἐνεργήσῃ, χρῆσθαι δὲ καὶ σεισμοῖσι . . . ὅσα δὲ δίπτυχα πτύσσειται καὶ ἔγκειται ἐν τῷ στόματι τῶν ὑστερέων, ταῦτα δὲ, ἦν τε ζῶντα ἦν τε τεθνεῶτα ἦ, προώσαντα ὀπίσω πάλιν στρέφειν, ὅπως κατὰ φύσιν ἦ ἐπὶ κεφαλὴν . . . ὅσα δὲ ζῶντα τῶν ἐμβρύων τὴν χεῖρα ἢ τὸ σκέλος ἐξω προβάλλεται ἢ καὶ ἄμφω, ταῦτα χρῆ, ὅταν τάχιστα προσημαίνῃ τὴν ἐξοδον, εἴσω ἀπωθέειν τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, καὶ στρέφειν ἐπὶ κεφαλὴν, καὶ ἐς ὀδὸν ἄγειν . . . ὅκοσα δὲ τεθνεῶτα τῶν ἐμβρύων ἢ τὸ σκέλος ἢ τὴν χεῖρα ἐξω ἔχει, ταῦτα ἄριστον μὲν, ἦν οἶόν τε, ἀπώσασθαι εἴσω, καὶ ἄμφω ταῦτα ἐπὶ κεφαλὴν στρέφειν, εἰ δὲ μὴ οἶόν τε ἦ, ἀνοιδίσκηται δέ, τάμνειν τῷ δε τῷ τρόπῳ . . . (Ἱπποκρ. Γυναικ. ἀ.).

Ὅτι δὲ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὑπῆρχον μαιαὶ καὶ παρί-
 σταντο συνήθως γυναῖκες εἰς τοὺς τοκετοὺς ἀναφέρεται καὶ
 ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, καλοῦντος αὐτὰς ἀκεστορίδας, καὶ ὑπὸ
 τοῦ Πλάτωνος, τοῦ ὀλίγον μετ' αὐτὸν ἀκμάσαντος καὶ περιγρά-
 ψαντος εἰς τὸν Θεαίτητον αὐτοῦ μετ' ἀξιοθαυμάστου ἀκριβείας,
 ἀλλὰ καὶ σατυρικῶς πως, τὰ τῶν μαιῶν ἔργα. α Σωκ. Καὶ
 μὴν καὶ διδοῦσαί γε αἱ μαιῖ φαρμάκια καὶ ἐπ' ἤρδουσαι, δύνανται
 ἐγείρειν τε, τὰς ὠδῖνας, καὶ μλθακωτέρας ὢν ἢ βούλωνται
 ποιεῖν, καὶ τίκτειν τε δὴ τὰς δυστοκούσας, καὶ ἐὰν νέον ὄν δόξη
 ἀμβλίσκειν ἀμβλίσκουσιν. — Θεαίτ. Ἔστι ταῦτα. — Σωκ.
 Ἄρ' οὖν ἐτι καὶ τόδε αὐτῶν ἤσθησαι, ὅτι καὶ προμνήστριαί εἰσι
 δεινόταται, ὡς πάνσοφοι οὔσαι περὶ τοῦ γῶναι ποίαν χρῆ
 ποίῳ ἀνδρὶ ξυνοῦσαν ὡς ἀρίστους παῖδας τίκτειν ; — Θεαίτ. Οὐ
 πάνυ τοῦτο οἶδα. — Σωκρ. Ἄλλ' ἴσθ' ὅτι ἐπὶ τούτῳ μείζον
 φρονοῦσιν, ἢ ἐπὶ τῇ ἐμφαλοτομίᾳ. » Ἔτι δὲ καὶ ὁ Ἀριστοτέ-
 λης, ὅστις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὴν πρόοδον τῆς Μαιευτικῆς,
 ἀλλὰ κατὰ τὸ φυσιολογικὸν μόνον μέρος, ἀναφέρει πολλαχοῦ
 τὰς μαιῖας. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι εἰς τοὺς κατὰ φύ-
 σιν τοκετοὺς γυναῖκες μόνον παρίσταντο πρὸς βοήθειαν τῶν
 τικτουσῶν, καὶ ὅτι εἰς τοὺς δυσχερεῖς μόνον τοκετοὺς προσε-
 καλοῦντο οἱ ἱατροί.

Μόνος δ' ὁ Ἰγνίος διηγείται εἰς συλλογὴν τινα μύθων ὅτι,
 ἀπαγορευσάντων τῶν Ἀθηναίων τὴν σπουδὴν καὶ ἀσκήσιν τῆς
 ἱατρικῆς, ἐπομένως δὲ καὶ τὴν τῆς Μαιευτικῆς εἰς τὰς γυναῖκας
 καὶ τοὺς δούλους, αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων διὰ μεγάλην
 αἰδῶ ἐπρωτίμων εἰς δυσχερεῖς τοκετοὺς τὸν θάνατον μᾶλλον ἢ
 τὸ ἐπικαλεῖσθαι τῆς βοήθειας τῶν ἱατρῶν. Νεᾶνις δέ τις Ἀ-
 γνοδίκη καλουμένη, ἐπιθυμοῦσα ἵνα σπουδάσῃ τὴν ἱατρικὴν, ἀ-
 πέκειρε τὴν κόμην αὐτῆς, καὶ ἱμάτια ἀνδρὸς ἐνδυθεῖσα, κατε-
 τάχθη μεταξὺ τῶν μαθητῶν Ἡροφίλου τινός (ὃν ὁμως
 μὴ συγχέωμεν μετὰ τοῦ ἐνδόξου Ἡροφίλου, τοῦ χρόνον
 τινὰ μετὰ τὸν Ἱπποκράτη ἀκμάσαντος), διδάσκοντος τὴν

ἰατρικὴν ἐν Ἀθήναις. Σπουδάσασαν δὲ οὕτω τὴν Μαιευτικὴν, καὶ ἀφιερωθεῖσαν εἰς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς, αἱ τίκτουςαι δὲν ἤθελον νὰ τὴν δεχθῶσι κατ' ἀρχάς, ὑποθέτουςαι αὐτὴν ἀνδραμαθοῦσαι δ' ἀκολούθως ὅτι ἦν γυνὴ, ἐδέχοντο αὐτὴν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως καὶ κατὰ προτίμησιν. Οἱ δὲ ἰατροὶ βλέποντες ὅτι δὲν προσεκαλοῦντο πλέον εἰς τοὺς τοκετοὺς, φθόνῳ κινούμενοι, κατηγορήσαν τὴν Ἀγνοδίκην ὡς εὐνοῦχον διὰ τὸ μὴ ἔχειν πώγωνα καὶ ὡς διαφθείρουσαν τὰς γυναῖκας· διὸ καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος εἰ καὶ ἀπέδειξεν ἡ κατηγορουμένη, ὅτι ἦν γυνὴ, κατεδίκασεν αὐτὴν εἰς τὴν παρὰ τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένην ποινὴν. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ ἐπισημότεραι γυναῖκες τῶν Ἀθηῶν συνέδραμον πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτῆς, οἱ δικασταὶ ἠναγκάσθησαν ν' ἀναιρέσωσι τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν, συγχρόνως δὲ καὶ νὰ καταργήσωσι τὸν περὶ τούτου νόμον. Ἐντεῦθεν ἤρξαντο πάλιν αἱ γυναῖκες νὰ σπουδάζωσι τὴν Μαιευτικὴν καὶ ν' ἀσκῶσιν αὐτὴν ὡς πρότερον.

Ἀλλὰ τὸ σύγγραμμα τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν, ὡς μὴ ἀνήκον εἰς τὸν Κ. Ι. Ἰγνίνον, τὸν ἀπελεύθερον τοῦ αὐτοκράτορος Λυγούστου καὶ φίλον τοῦ Οὐιδίου, γραμματικὸν σοφόν, ζήσαντα καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἐγράφετο ὅσον ἔνεστι καθαρώς, καὶ ἐπαινούμενον μεγάλως ὑπὸ τοῦ Συετονίου, ἀλλὰ γράφον εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν εἶχε διαφθαρῆ ἤδη ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, τούτέστι περὶ τὸν ὕγδοον ἢ ἔνατον αἰῶνα κατὰ τὴν κρίσιν Ρεινεσίου (Reinesius), Οὐοσίου (Vossius) καὶ Μυγκέρου (Munckerus)· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ἀπαντωμένων ἀντιφάσεων δεικνύται, ὅτι δὲν εἶναι ἔργον μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χειρὸς. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ δώτῃ τις πίστιν εἰς τοιαύτην τινὰ ράψωδιαν, ἐνῶ ὑπάρχουσι συγγραφεῖς βεβαιουῦντες, ὅτι ἡ εἰς τοὺς τοκετοὺς συνήθως ἀπαιτούμενη βοήθεια ἐδίδετο πάντοτε σχεδὸν παρὰ μαιῶν;

Καὶ παρὰ Ῥωμαίους δὲ φαίνεται ὅτι ἡσκεῖτο ἡ Μαιευτικὴ πολὺ πρὸ Χριστοῦ, ὡς ἀποδεικνύται τοῦτο ἐκ τοῦ εἰς Νουμῶν Πομπήλιον ἀποδιδόμενου νόμου « de inferendo mor-

ιου. » Ὅτι δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον μαῖας ἐξάγεται ἐκ τῶν κωμωδιῶν τοῦ Πλαύτου καὶ Τερεντίου, ἐν αἷς βλέπομεν, ὅτι μαῖαι παρίσταντο εἰς τοὺς τοκετοὺς. Ὁμιλῶν δὲ καὶ ὁ Πλίνιος περὶ μαῖων πολλαχοῦ τοῦ περὶ Φυσικῆς Ἱστορίας συγγράμμα-τος αὐτοῦ, ἀναφέρει ὀνομαστὶ δύο αὐτῶν, τὴν Σωτήραν (Βιβλ. κή, κεφ. ζ.) καὶ τὴν Σάλπην (Βιβλ. λβ', κεφ. ι.) αἵτινες, ὡς φαίνεται, ἔχαιρον μέγιστην κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὑπόλη-ψιν. Εὐρίσκονται δὲ προσέτι εἰς τὸν Γρότερον (Grueter), εἰς τὸν *Ρεινήσιον*, καὶ εἰς τὸν Γάσπαρον Βαρβολίνον πολλαὶ ἐπι-τύμβιοι ἐπιγραφαὶ, ἐν αἷς ἀναφέρονται μαῖαι ὑπὸ τὸ ὄνομα *Opstetrix*, παραγόμενον ἐκ τοῦ *ops*, *opis* καὶ τοῦ *sto* ἀντὶ τοῦ *prestio*, καὶ σημαῖνον γυναῖκα βοηθοῦσαν.

Ἡ αὐτὴ συνθήκη διήρκεσε καὶ μέχρι τῆς πτώσεως τῆς βα-σιλείας τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τῶν ἀναφερομένων παρὰ Ἀμμιανῶ τοῦ Μαρκελίνου λέγοντος, ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, φθονοῦσα τὴν εὐφορίαν τῆς Ἑλένης, ἀδελφῆς τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ γυναικὸς Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου, ἔπεισε διὰ χρημάτων τὴν μαῖαν, τὴν μέλλουσαν νὰ μαιεύσῃ ταύτην, ὅπως φονεύσῃ τὸ τεχνησόμενον παιδίον, ἀποκόπτουσα τὸν ὀμφάλιον λῶρον πλησιέστατα τῆς κοιλίας *a praesecto plus quam conve-nerat umbilico* ».

Σημ. Ἀπὸ τοῦ Ἰπποκράτους μέχρι τοῦ Κέλσου, ὅστις ἔζη ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Τιβερίου (20 ἔτη Μ. Χ.), οὐδὲν ὑπάρχει σύγγραμ-μα διαλαμβάνον τι περὶ Μαιευτικῆς. Εἰς τὸ περὶ Ἰατρικῆς (*de medicina*) σύγγραμμα τοῦ Κέλσου ὑπάρχει κεφάλαιον ἰδιαιτέρον περὶ μαιεύσεως νεκρῶν ἐμβρύων καὶ τῶν ὑστέρων, ὅπερ, καὶ τοι ἀντιγραφὴ τῶν ἐμπε-ριεχομένων ἐν ταῖς συγγράμμασι τοῦ Ἰπποκράτους, πραγματεύεται ὁ-μως μετὰ πλείονος ἐκτάσεως, ἀναφέρον καὶ διαφόρους βελτιώσεις, γε-νομένας εἰς τὴν περὶ τῆς λέγει μέθοδον.

Ἀναφώνων δὲ ὁ Κέλτος καὶ κανόνας τινὰς περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς τικοῦσας, συμβουλεύει νὰ εἰσάγῃ ὁ μαιευτὴρ ἓνα δάκτυλον μετὰ τὸν ἄλ-λον εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἕως ἂν δυνηθῇ νὰ εἰσπράγῃ ὀλόκληρον τὴν χεῖρα. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο εἶναι μικροῦ λόγου ἀξίον, οὐδεὶς ὅμως εἰπέ

τι περί τοιούτου πρὸ τοῦ Κέλσου. Λέγει δὲ προσέτι ὅτι ἡ εὐρυχωρία τῆς μήτρας καὶ ἡ γενναιοψυχία τῆς τικτούσης συντελοῦσι τὰ μέγιστα πρὸς εὐτοκίαν, καὶ ὅτι τὴν κοιλίαν καὶ τὰ κάτω ἄκρα δέον νὰ φυλάσσωσιν αἱ γυναῖκες ὅσον ἔνεστι θερμά. Παραγγέλει ὡσαύτως, ὅταν ἐφαρμοσθῇ ὁ ἔλκυστήρ εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, νὰ σύρωμεν αὐτὸν πεφυλαγμένως, ἵνα μὴ τὴν κεφαλὴν ἀφείς, διαβῆξῃ τὸ στόμιον τῆς μήτρας καὶ ἐπομένως διακινδυνεύσῃ μεγάλως ἡ τίκτουσα· ὅταν δὲ προβάλλῃ ὁ ποῦς, τὸ παιδίον δύναται νὰ γεννηθῇ εὐκόλως, ἐὰν συλλάβωμεν καὶ ἔλξωμεν τοῦτον πρὸς τὰ κάτω. Ὅταν δὲ πάλιν κῆται τὸ ἔμβρυον λοξῶς καὶ δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ, παραγγέλλει νὰ ἐμβάλλωμεν τὸ ἔλκυστρον ὑπὸ τὴν μασχάλην τοῦ ἐμβρύου, καὶ νὰ ἔλκωμεν αὐτὸ βαθμηδὸν καὶ μετὰ προσοχῆς.

Ὁ Πλίνιος, ὅστις ἔζη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ καὶ Τίτου, καὶ τοι μὴ ὢν ἰατρός, ἀποδοκιμάζων ὁμῶς τὸν ἐπὶ πόδας τοκετὸν, διδάσκει ἡμᾶς ποία ἦν ἡ περὶ τούτου γνώμη τῶν συγχρόνων αὐτῷ ἰατρῶν, ὅτι δηλ. τὸ ἐπὶ πόδας σχῆμα ἦν παρὰ φύσιν, τὰ δ' οὕτω γεννώμενα παιδιά ἀγρίππαι ἐκαλοῦντο· « *In pedes procedere nascentem contra naturam est, quo argomento eos appellavere agrippas ut aegre partos.* »

Ὁ Μοσχίων, ὅστις ἔζη ἐν Ρώμῃ ἐπὶ Νέρωνος, συνέγραψε πρῶτος πραγματείαν ἰδιαιτέραν περὶ γυναικείων παθῶν καὶ περὶ Μαιευτικῆς. Κατ' αὐτὸν εἰς τοὺς δυσχερεῖς τοκετοὺς, πρὸ παντὸς ἄλλου, δέον νὰ χαλαρωθῶσι τὰ μόρια, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ παιδίον. Ἐὰν δ' ἡ ῥοῆ τῶν οὐρῶν ἐμποδίζεται ὑπὸ λίθου ἀποφράσσοντος τὸ στόμιον τῆς οὐροδόχου κύστεως, παραινεὶ νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν καθετήρα. Ἀναφέρει προσέτι, ὅτι τέσσαρά εἰσι τὰ σχήματα, καθ' ἃ γεννῶνται τὰ ἔμβρυα, τοῦτέστι τὸ ἐπὶ κεφαλὴν, τὸ ἐπὶ πόδας, τὸ πλάγιον καὶ τὸ δεδιπλωμένον. Περὶ δὲ τῶν αἰτίων τῶν δυσχερῶν τοκετῶν λέγει, ὅτι τινὰ μὲν προέρχονται ἐξ αὐτῆς τῆς τικτούσης, τινὰ δ' ἐκ τοῦ τικτομένου ἐμβρύου, ἄλλα δ' ἐξ αἰτίων ἐξωτερικῶν, καὶ ἄλλα εἰσὶ σύνθετα ἐκ τῶν προειρημένων.

Ρούφος ὁ Ἐφέσιος, ὅστις ἔζη ἐπὶ Τραϊανου, ἀναφέρει τινὰ περὶ τῆς μήτρας καὶ περὶ τῶν ἀνηκόντων αὐτῇ μορίων. Περιγράφει δ' ἄρκετὰ σαφῶς καὶ τοὺς τὴν σήμερον *Φαλλοπίους* καλουμένους σωλῆνας.

Ὁ δὲ Γαληνός, ὅστις ἤκμαζεν ἐπὶ τοῦ Καίσαρος Ἀδριανοῦ κατὰ τὸ 131 ἔτος Π. Χ. καὶ 300 περίπου ἔτη μετὰ τὸν Ἱπποκράτη, σχολιάσας τὰ συγγράμματα τούτου συνέταξε καὶ ἀφορισμούς τινας περὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. Συνέγραψε πολλὰ περὶ χρείας τῶν τοῦ σώματος μορίων, περὶ μήτρας ἀνατομῆς, περὶ κνουμένων διαπλάσεως καὶ περὶ διαφόρων ἄλλων τῆς ἰατρικῆς ἀντικειμένων καὶ παρετήρησε πρῶτος πάντων ὅτι ἡ συστολὴ τῶν μυῶν τῆς κοιλίας συντελεῖ μεγάλως εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ὅπερ, κατ' αὐτόν, στρέφεται καὶ λαμβάνει τὸ ἐπὶ κεφαλῆν σχῆμα, ὅταν πλησιάζῃ ἡ ἔναρξις τοῦ τοκετοῦ καὶ οὐχὶ πρότερον· ἐπειδὴ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐνομιζέτο κοινῶς, ὅτι τὸ ἔμβρυον ἔκειτο ἐν τῇ μήτρᾳ ἔχον πρὸς τὰ ἄνω τὴν κεφαλὴν.

Εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ὀριθασίου, ἱατροῦ τοῦ Ἰουλιανοῦ, ἀπαντῶμεν περιγραφὴν τῶν γεννητικῶν μορίων καὶ συλλογὴν φαρμάκων, εὐχρήστων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς τὰς νόσους τῶν γυναικῶν καὶ παιδίων. Ἀπαντᾶται δ' ἐν αὐτοῖς καὶ κεφάλαιον περὶ ἐκλογῆς τροφοῦ, καὶ ἕτερον περὶ γάλακτος.

Ἄετιος ὁ Ἀμιδηνός, ὅστις κατὰ τινὰς ἔζη περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος εἰς Κωνσταντινούπολιν, συλλέξας ἅπαντα τὰ περιεργότερα χωρία ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἱατρῶν, ἔγραψε βιβλία ἰατρικὰ ἐκκαίδεκα, ἐν οἷς διέσωσε καὶ ὅσα ὁ Φιλομένης καὶ ἡ Ἄσπασία εἶχον συγγράψει πολὺ πρὸ αὐτοῦ, ὡς εἰκάζεται, περὶ Μαιευτικῆς.

Τὰ παραγγέλματα τοῦ Κέλσου, ἅτινα πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἡ ἐν συνόψει κατάστασις τῆς Μαιευτικῆς καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἔζη, ἀπαντῶνται ἐν ἐκτάσει καὶ ὑπὸ διαφόρους ἐπιγραφὰς ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ἄετιου, ἀφισροῦντος τὸ κβ', κγ', καὶ κδ'

κεφάλαιον εἰς τὰς νόσους τῶν γυναικῶν καὶ τοὺς τοκετούς. Ἐκ τοῦ κβ' κεφαλαίου, ἐν ᾧ ἐμπεριέχονται τὰ δόγματα τῆς Ἀσπασίας, ἐξάγεται, ὅτι ἡ λοξὴ θέσις τῆς μήτρας καὶ τὰ παρὰ φύσιν σχήματα τῆς κεφαλῆς δὲν ἦσαν αὐτῇ πάντῃ ἄγνωστα. Ὁ δὲ Φιλομένης, ὃν ἀντέγραψεν αὐτολεξεῖ εἰς τὸ κγ' κεφάλαιον, εἶναι ὁ πρῶτος, ὅστις ἀναφέρει τὴν μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς κεφαλῆς σφηνώσιν τῶν ὤμων. Λέγει δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι προτιμότερον εἶναι τὸ ἀφιέναι ἔνδον τὸ τεμάχιον τοῦ ὑστέρου, τὸ ἰσχυρῶς τῇ μήτρᾳ προσπεφυκός, ἢ τὸ ἀποσπᾶν αὐτὸ διὰ τῆς βίαις.

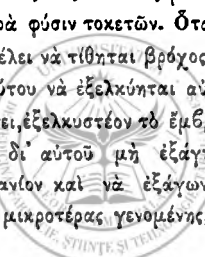
Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, ὁ παρὰ τῶν Ἀράβων Ἀλκαβάβελ, ἦτοι· ἰατρός τῶν γυναικῶν ἐπικληθεὶς, ἐζῆ κατὰ μὲν τὸν Κλαίρικιον περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου αἰῶνος, κατὰ δὲ τὸν Φρεῦνδην (Freund) εἰς τὸν ἑβδομὸν αἰῶνα, καὶ ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, τῶν περὶ διαφορῶν τῆς Ἰατρικῆς ἀντικειμένων συγγραψάντων. Καὶ τοι· δὲ οὗτος πρῶτος ὠνομάσθη μαιευτῆρ, ἀποδεικνύται ὁμοῦ σαφῶς ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἀετίου, ὅτι ἦσαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι μαιευτῆρες, τοῦτέστιν ἰατροί, μετερχόμενοι καὶ τὴν Μαιευτικὴν, πρὸ τούτου. Ἐν κεφαλαίῳ ος' τοῦ γ' βιβλίου τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ γίνεται λόγος περὶ δυσχερῶν τοκετῶν· τοιοῦτους δὲ νομίζει πάντας ἐκείνους, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον δὲν προβάλλει τὴν κεφαλὴν ἢ τοὺς πόδας. Αἱ δυσοκίαι κατὰ Παῦλον τὸν Αἰγινήτην προέρχονται ἢ ἐκ τῆς τικτούσης, ἢ ἐκ τοῦ τικτομένου, ἢ ἐκ τοῦ χορίου ἢ ἐκ τῶν ἐξωθεν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς τικτούσης ἡ δυστοκία γίνεται ἢ ὅταν αὕτη ἢ παχεῖα καὶ καταπίμελος, ἢ μικρὰ, ἢ ὀδύνων ἄπειρος, ἢ δειλῆ, ἢ φλεγμονὴν ἔχουσα κατὰ τὴν μήτραν ἢ ἐν ἄλλῳ μορίῳ, ἢ ὅπως ἄλλως νοσοῦσα, ἢ φυσικῶς ἀσθενοῦσα, καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐξωθῆ, ἢ ὅταν ὁ τοκετὸς ἢ πρόωρος. Ἐκ δὲ τοῦ τικτομένου, ἢ διότι δὲν ἔχει τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, ἢ διότι εἶναι ὑπερμέγεθες, ἢ μικρὸν, ἢ ὑδροκέφαλον, ἢ τεράστιον, τοῦτέστι δικέφαλον, ἢ διότι ὑπάρχουσι πλείονα ἔμβρυα α πέντε γὰρ ἰστόρησεν

Ἡρόφιλος ». Ἐκ δὲ τοῦ χορίου, ἢ διότι δὲν διαρρήγνυται διὰ παχυσμόν, ἢ διότι ἀποσπᾶται διὰ λεπτότητα πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου· ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὑγροῦ προώρως, δυσκολεύεται ἡ ἔξοδος τοῦ ἐμβρύου αὐτοῦ δυσόλισθον τὸ ἐμβρυον ὑπὸ τῆς ξηρότητος γίγνεται ». Ἐκ τῶν ἐξωθεν δὲ ἂν διὰ ψύξιν συνεπυκνώθη, ἢ δι' ὑπερβολικὴν θερμότητα διεφορήθη ἡ δύναμις, ἢ ἂν συνέβη ἄλλο τι ἐκ τύχης. Τελευταῖον λέγει, ὅτι ἡ τίκτουσα δέον νὰ κάθηται ἐπὶ τοῦ μαιευτικοῦ δίφρου, ὅταν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ ἠνεωγμένον καὶ προκύψῃ τὸ θυλάκιον.

Οἱ Ἄραβες, διδαχθέντες παρὰ τῶν Ἑλλήνων τὴν ἰατρικὴν, παρέλαβον καὶ ὅσα οὗτοι ἐγένωσκον περὶ Μαιευτικῆς, ἐκτὸς μόνης τῆς ἐπὶ πόδας στροφῆς. Ὁ δὲ ὀξέων ὀργάνων διαμελισμὸς τοῦ ἐμβρύου ἐτελειοποιήθη παρ' αὐτῶν· δῆλον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πολυαριθμῶν εἰκόνων, τῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀλβουκαζήρου.

Ὁ Σεραπίων, εἰς τῶν πρώτων Ἀράβων συγγραφέων, πραγματεύεται εἰς τὸ πέμπτον βιβλίον αὐτοῦ ἐν διαφόροις κεφαλαίοις περὶ τῶν νόσων τῶν ἐγκύων γυναικῶν καὶ τῆς θεραπείας αὐτῶν. Ὁ δὲ Ράζης, ὅστις ἔζη περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος εἰς Βαβυλῶνα, ἐπραγματεύθη, κατὰ μίμησιν τῶν συστηματικῶς περὶ ἰατρικῶν ἀντικειμένων συγγραψάντων, περὶ γυναικείων νόσων, ἔγραψε δὲ καὶ βιβλίον ἰδιαίτερον περὶ νόσων τῶν παιδίων. Εἰς τὸ τελευταῖον κεφάλαιον τοῦ περὶ διαιρέσεων βιβλίου του (Liber divisionum) παραγγέλλει νὰ διαρρήγνυμεν τοὺς ὑμένας, πάνυ στερεοὺς ὄντας, ἢ διὰ τῶν δακτύλων, ἢ διὰ τινος μαχαιριδίου. Ὅταν δὲ τὸ ὑγρὸν ἐξέρρουσε πολὺ πρὸ τοῦ τοκετοῦ, τὰ δὲ μόρια ἔμειναν ξηρὰ, λέγει ὅτι εἶναι καλὸν ν' ἀλείφωνται δι' ἐλαιωδῶν χρισμάτων.

Ὁ Ἀβικένας, ὅστις ἔζη 1000 περίπου ἔτη Μ. Χ. εἰς Ἰσπανίαν, ἔλαβε τὸσαύτην δόξαν ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀσίᾳ διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὥστε μέχρι τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων ταῦτα μόνον μετεχειρίζοντο εἰς πάσας ἐν γένει

τὰς ἰατρικὰς Σχολὰς. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος πραγματεύεται ἐν ἐκτάσει περὶ πάντων τῶν μερῶν τῆς Ἰατρικῆς, καθ' ἃς εἶχον τότε περὶ αὐτῆς γνώσεις, ἀντιγράψας σχεδὸν τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἰατρούς. Ὅταν τὸ ἔμβρυον ἔχη τι τῶν παρὰ φύσιν σχημάτων, παραγγέλλει ν' ἀποδίδωμεν τῇ κεφαλῇ τὸ κατὰ φύσιν· τούτου δὲ ἀδυνάτου ὄντος, νὰ ἐξεγκύωμεν τὸ ἔμβρυον συλλαμβάνοντες τοὺς πόδας αὐτοῦ. Διςχυρίζεται δὲ, ὅτι μόνον τὸ ἐπὶ κεφαλὴν σχῆμα ἀποτελεῖ τὸν κατὰ φύσιν τοκετόν, καί ἐπομένως, ὅτι πάντα τὰλλα σχήματα θεωρητέα ὡς παρὰ φύσιν· ἐκ τῶν τελευταίων δὲ τούτων πάλιν τὸ ἐπὶ πόδας θεωρεῖ ὡς τὸ ἥττον ἐπικίνδυνον. Ἐπαινεῖ προσέτι ἀπάσας τὰς παλαιὰς μεθόδους, καθ' ἃς ἐδίδετο βοήθεια ἐπὶ τῶν παρὰ φύσιν τοκετῶν. Ὅταν ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ γεννήσῃ, παραγγέλλει νὰ τίθῃται βρόχος περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου καὶ διὰ τούτου νὰ ἐξεγκύηται αὐτό· ὁπότεν δὲ τοῦτο ἡδύνατον, τότε, λέγει, ἐξεγκυστέον τὸ ἔμβρυον διὰ τοῦ ἐλκυστή-

 ρος. Ἄλλ' ἐὰν καὶ δι' αὐτοῦ μὴ ἐξάγῃται, τότε δεόν νὰ διανοίγῃται τὸ κρανίον καὶ νὰ ἐξάγῃνται τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ οὕτω, τῆς κεφαλῆς μικροτέρας γενομένης, τὸ ἔμβρυον γεννάται εὐκόλως.

Ὁ μετὰ τὸν Ἀβικέναν ἀμέσως ἐρχόμενος Ἄραψ συγγραφεὺς εἶναι ὁ Ἀλβουκασῆς, ὅστις ἐζῆ κατὰ τὸν ἐνδέκατον ἢ δωδέκατον αἰῶνα εἰς τὴν παρὰ τῇ Κασπίᾳ θαλάσῃ Κυρόπολιν. Γράψας δὲ καὶ οὗτος κατὰ μίμησιν τῶν προκατόχων αὐτοῦ περὶ τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ, παραγγέλλει νὰ βοηθῶμεν τὰς τικτούσας διὰ πυριαμάτων καὶ χρυσμάτων καὶ ν' ἀποδίδωμεν εἰς τὸ ἔμβρυον τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, ὡσάκις προβάλλει ἄλλο τι μέρος πλὴν τῆς κεφαλῆς. Ἡ πρὸς ἐξεγκυσμὸν τοῦ νεκροῦ ἐμβρύου ἀναφερομένη παρ' αὐτοῦ ἐγχείρησις ἀντεγράφη αὐτολεξεῖ ἐκ τοῦ Ἀετίου· εἰς δὲ τὸν συγγραφέα τούτον ἀνήκει ἰδίως ἡ περιγραφὴ τῶν ἐν χρήσει τότε εἰς τὴν Μαιευτικὴν ὀργάνων καὶ τοῦ σχήματος αὐτῶν. Ταῦτα δ' εἰσὶ στροφεύς τις πρὸς τὸ διαστέλλειν τὸ στόμιον τῆς μήτρας, μεγάλην

ὁμοιότητα ἔχων πρὸς τὸ παρὰ τοῦ Ραζῆ *torculum volvens* καλούμενον, ὡς καὶ εἰκόνες δύο ἄλλων πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν χρησίμων ὀργάνων· οὐδὲν ὅμως τούτων ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸ παρὰ τοῖς νεωτέροις συγγραφεῦσιν εὐρισκόμενον μητροσκοπίον. Ὀργανόν τι ἰδιαίτερον ὠθησστήρ (*impellens*) καλούμενον καὶ χρήσιμον πρὸς τὸ κατέχειν τὸ σῶμα τοῦ ἐμβρύου, ὅταν ὁ χειρουργὸς θέλῃ νὰ δώσῃ εἰς τὴν κεφαλὴν τούτου τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα. Λαβίδες δύο εἰδῶν τοξοειδεῖς καὶ ὀδοντωταὶ ἔσωθεν πρὸς σύνθλιψιν καὶ συντριβὴν τῆς ὑπερμεγέθους κεφαλῆς· ὀνομάζει δὲ τούτων τὴν μὲν μείζονα Ἀλμισδάχ, τὴν δ' ἐλάσσονα Μισδάχ· περιγράφει πρὸς τούτοις καὶ δύο διάφορα εἶδη ἐλκυστήρων.

Ἐπὶ τῆς βαρβαρότητος δὲ τοῦ μεσαιῶνος ἡ Μαιευτικὴ οὐ μόνον δὲν προώδευεν, ἀλλὰ καὶ ἐπαλινδρόμησεν ὥσπερ ἡ Ἱατρικὴ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐπιστῆμαι· ἡ δὲ κατὰ τὸ 1139 ἔτος γενομένη ἀνανέωσις τοῦ βασιλικοῦ λεγομένου νόμου (*Lex regia*), τοῦ διατάσσοντος νὰ μὴ ἐνταφιάζηται οὐδεμίᾳ γυνὴ ἔγκυος, προῆλθε μᾶλλον ἐκ θρησκευτικῶν αἰτίων, ἢ νὰ μὴ συνενταφιάζηται δηλ. μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τὸ ἔμβρυον ἀβάπτιστον.

Ἀλβέρτος ὁ ἐκ Βολσταδτῆς (*Bolstadt*) ὁ ἐπονομασθεὶς μέγας (ἀποθανὼν τῷ 1282), ἐπίσκοπος τῆς Ρεγεσβούργης, καὶ ἀνὴρ μεγάλης παιδείας κάτοχος, ἐπεχείρησε νὰ συλλέξῃ ἐκ τῶν Ἑλλήνων, Ῥωμαίων καὶ Ἀράβων συγγραφέων, ἴσως δὲ καὶ ἐκ συνδιαλέξεων μετὰ τῶν συγχρόνων αὐτῷ μαζῶν παραγγέλματα χρήσιμα εἰς τοὺς δυσχερεῖς τοκετούς. Εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, τὸ ἐπιγεγραμμένον «*Secreta mulierum ab Alberto magno composita*» (1643), οὐδόλως ποιεῖται μνηεὶν τοῦ ἐπὶ πόδας μετασχηματισμοῦ· περιγράφει ὅμως ἀκριβῶς τὸν ἐπὶ κεφαλὴν καὶ τὴν ἐγκατατομὴν τοῦ ἐμβρύου. Εἰς τὸν μέγαν Ἀλβέρτον πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἡ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἑναρξίς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀσκήσεως τῆς Μαιευτικῆς, καίτοι λίαν ἀτελοῦς οὖσης τότε, ἐπειδὴ τὰ τῶν νεωτέρων συγγράμματα ἠκολούθουν ἐπὶ πολλοὺς κατὰ συνέχειν αἰῶνας τὰ παραγγέλματα τούτου. Ἐκ

τῶν εἰκόνων δὲ τοῦ ἰδίου ἀντεγράφοντο πάντοτε καὶ αἱ τῶν νεωτέρων.

Κατὰ τὸ 1491 ἀναφέρεται ἡ καισαρική τομή, ἐπιχειρησθεῖσα τότε τὸ πρῶτον μετ' ἐπιτυχίας ἐπὶ ζώσης γυναικός. Τὴν ἐγχείρησιν ταύτην ἐξετέλεσεν ἐπιτυχῶς πρῶτος ὁ ἐν Ἐλβετία Ἰάκωβος Νοῦφφερ, ὑφορβός, ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συζύγου· εἰς τὸν ἐπόμενον δὲ καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν αἰῶνας τότε μόνον κατέφευγον εἰς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην, ὅτε ἦν ἀδύνατον νὰ γεννηθῇ ἄλλως τὸ ἔμβρυον, ἢ δὲ πρὸς ταύτην ἐνδείξεις δὲν προήρχετο, ὡς φαίνεται, ἀπὸ μόνης τῆς στενώσεως τῆς πυέλου.

Ἡ κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα σύστασις πολυαριθμῶν Πανεπιστημίων, ἡ πρόοδος τῆς Ἰατρικῆς, ἰδίως δὲ ἡ τῆς Ἀνατομίας καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας καὶ τῆς χαλκογραφίας συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν τελειοποίησιν τῆς Μαιευτικῆς.

Ὁ ἰατρός Εὐχάριος Ροισλίνος ἢ Ροδίων (Eucharius Rösslin s. Rodion) ἐξέδωκε τὸ 1513 συλλογὴν τῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γνωστῶν περὶ Μαιευτικῆς κανόνων προτροπῇ ἡγεμονίδος τινος τῶν ἐν Γερμανίᾳ, « Rodion de partu hominis » ἐπιγεγραμμένον. Τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον περὶ Μαιευτικῆς διὰ τύπων ἐκδοθὲν βιβλίον, καὶ ἐμπεριέχεται εἰς αὐτὸ ὅ,τι συνελέχθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ Ἀλβέρτου τοῦ μεγάλου, ἐξ οὗ ἀντεγράφησαν πιστῶς καὶ αἱ ἐν αὐτῷ εὕρισκόμεναι εἰκόνες. Ἐλαβε δὲ τοιαύτην ὑποδοχὴν καὶ τοσαύτην ὑπόληψιν, ὥστε ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι μετετυπώθη πολλάκις. Ὡς ἀπομιμήματα τούτου θεωροῦνται καὶ τὰ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ Jasson à Pratis, Ryff, καὶ J. Ruff ἐκδοθέντα συγγράμματα· ἡ δὲ εἰκὼν τῆς λαβίδος, ἢ εὕρισκομένη ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ τελευταίου καὶ θεωρουμένη παρὰ τινῶν ὡς ὁ πρῶτος ἔμβρουλκός, εἶναι ἀπλῆ λαβὴ πρὸς ἐξέλκυσιν νεκρῶν ἐμβρύων.

Κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα, ἢ μᾶλλον μεταξὺ τοῦ 1530 καὶ 1590 ἔζων διάφοροι ἐνδοξοὶ συγγραφεῖς, περιγράφαντες τὰς νόσους

τῶν ἐγκύων γυναικῶν, καὶ τὰς διαφοροὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐχρήστους μαιευτικὰς ἐγχειρήσεις· ἐξεδόθη δὲ ἐν Βασιλείᾳ τὸ 1586 συλλογὴ τῶν σημαντικωτέρων συγγραφέων ἐπιγεγραμμένη α *Oi ἀρχαιότεροι τῶν νεωτέρων ἢ Gynaeciorum commentaria.* » Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐξεδόθη ἐκ δευτέρου εἰς τὸ Ἀργεντοράτον τὸ 1597 παρὰ τοῦ Ἰσραήλ Σπαχίου (Sprachius), καθηγητοῦ τῆς ἰατρικῆς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει.

Ἀμβρόσιος ὁ Παραῖος, ὁ ἐνδοξότερος τῶν συγχρόνων αὐτῷ χειρουργὸς καὶ ἀρχίατρος τεσσάρων βασιλέων τῆς Γαλλίας, ἔδωκεν, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἔζη, θαυμαστὰ περὶ Μαιευτικῆς παραγγέλματα. Παραίνει μὲν καὶ οὗτος νὰ μεταχειρίζωνται τὸν ἐπὶ κεφαλῇν μετασχηματισμὸν εἰς τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα τοῦ ἐμβρύου, εἶναι ὁμοίως μετὰ τὸν Ἀέτιον ὁ πρῶτος, ὅστις εἰς περιπτώσεις τινὰς συνιστᾷ καὶ τὸν ἐπὶ πόδας. Ἄφησε δὲ καὶ μητροσκοπία, καὶ ὄργανά τινα πρὸς ἐγκατατομὴν τοῦ ἐμβρύου, ἅπερ προκρίνει τῆς καισαρικῆς τομῆς, διακηρύττων ὡς πάντῃ ψευδεῖς τὰς περὶ ταύτης διαθρυλλομένης ἐπιτυχίας. Ἐκ τούτου δ' ὠρμήθη ὁ Φραγκίσκος Ρουσσέτος νὰ ἐκδώσῃ τὸ περιεργὸν σύγγραμμα αὐτοῦ, ἐνθ' ἀπαριθμεῖ πρὸς ἀναίρεσιν τῆς γνώμης τοῦ Παραίου πάσας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ καισαρική τομὴ ἐξετελέσθη μετ' ἐπιτυχίας.

Ὁ Ἰάκωβος Γυλλεμαῦος (Guillemeau) χειρουργὸς ὡσαύτως ἀριστος καὶ μαθητὴς τοῦ Παραίου ἀναφέρει εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ παραγγέλματα περὶ Μαιευτικῆς πάνυ καλὰ. Διδάσκει δὲ καὶ οὗτος ὡς ὁ Παραῖος τὸν ἐπὶ πόδας μετασχηματισμὸν, ἀλλὰ προτιμᾷ τὸν ἐπὶ κεφαλῇν· αἱ δὲ περὶ τῶν παρὰ φύσιν σχημάτων τοῦ ἐμβρύου εἰκόνες αὐτοῦ εἰσὶν οὐχὶ ὡς αἱ τοῦ μεγάλου Ἀλβέρτου, αἱ τέως πιστῶς μετατυπούμεναι, ἀλλὰ πολὺ τούτων κρείσσονες, εἰ καὶ ἔχουσιν ὁμοιότητά τινα πρὸς αὐτάς.

Οὗτος ὁ Χαμβερλίνοσ (Hugo Chamberlen), Ἄγγλος χειρουργός, εἶχεν ἐργαλεῖόν τι, ὅπερ ἐτήρει μυστικόν, καὶ μετεχειρί-

ζετο αὐτὸ ἐπωφελῶς εἰς τοὺς δυσχερεῖς τοκετούς, ὅταν τὸ ἔμβρυον εἶχε τὸ ἐπὶ κεφαλὴν σχῆμα, χωρὶς νὰ προξενήσῃ βλάβην τινὰ εἰς αὐτό. Τὸ 1691 ἔτος ἐπώλησε τὸ μυστήριον αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐν Ἀμστελοδάμφ Ῥόγερρον Ῥουνχύσιον (Roger Roouhuysen), Κορνήλιον Βοικελμάννον, (Cornel Boekelmann) καὶ Φριδερίκον Ῥούισχιον, (Friederich Ruych) ἰδίᾳ ἐνὶ ἐκάστῳ τούτων, ὑπ' ὧν ἐτηρεῖτο ὡσαύτως ἀπόρρητον. Πρὸς ἀνακάλυψιν ὁμῶς τοῦ μυστηρίου τούτου κατέβαλον πολλοὶ οὐκ ὀλίγους κόπους, μέχρις οὗ ὁ ἐκ Βελγίου Ἰωάννης Πάλφυνος, (J. Palfyn) χειρουργός, ἐκοινοποίησε λαβίδα ἐκ μοχλῶν δύο συγκειμένην καὶ τὴν λαβὴν ξυλίνην ἔχουσαν, ὡς τὸ μυστήριον Οὐγῶ τοῦ Χαμβερλίνου. Ταύτην δὲ θεωρητέον δικαίως ὡς τὸν πρῶτον ἔμβρουσλκόν, ὃν πολλοὶ τῶν τότε συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων μαιευτῶν διαφόρως ἐτροποποίησαν καὶ ἐβελτίωσαν. Ἀκολούθως δὲ (1754) ἠγόρασεν ὁ Ἰάκωβος Δεβίσχερος (J. de Vischer) καὶ ὁ Οὐγὸς Οὐάνδεπόλλης (Hugo van de Poll) παρὰ τῶν κληρονόμων τοῦ Ῥουνχυσίου τὸ μυστήριον τοῦ Χαμβερλίνου καὶ ἐδημοσίευσαν ὡς τοιοῦτο μοχλόν τινα δι' ἑλξεως ἐνεργοῦντα. Ἡ δημοσίευσίς δὲ αὕτη καὶ ἡ εὐρεσίς μοχλῶν τινων καὶ λαβίδων εἰς ἀπόκρυφον μέρος οἰκίας τινὸς ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν ἧ κατῴκει ὁ Χαμβερλίνος πρὸ τινων ἐτῶν, ἐπιθανολόγησαν ὅτι τὸ μυστήριον τούτου ἦν μοχλός τις δι' ἑλξεως ἐνεργῶν, ὃν ὅτε μὲν μετεχειρίζοντο ἀπλοῦν, ὅτε δὲ συνηνωμένον ἐν εἴδει ἔμβρουσλκοῦ.

Ὁ Φραγκίσκος Μαυρικεαῦος (Mauriceau) χειρουργός καὶ μαιευτῆρ ἄριστος, ζῶν ἐν Παρισίοις, ἐδημοσίευσεν μετὰ πολυειδῆ καὶ πολυχρόνιον πείραν ἐν ἔτει 1668 τὸ περὶ Μαιευτικῆς σύγγραμμα αὐτοῦ, ὅπερ ἠξιώθη ἐπτὰ ἐκδόσεων, καὶ ἦν ὁ χρησμός, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Μαυρικεαῦος ἔχων νοῦν ἐξοχον καὶ ποικίλην παιδείαν, ἔλαβεν ἐν τάχει μεγάλην δόξαν. Τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ ἐμπεριέχει πληθὺν πολυτίμων παρατηρήσεων περὶ τῆς κυήσεως, τοῦ τοκετοῦ, καὶ τῶν

συνεπειῶν αὐτοῦ. Ἐπιμένων δὲ πλέον τοῦ Παραλίου εἰς τὸν ἐπὶ πόδας μετασχηματισμὸν, νομίζεται κοινῶς ὡς ὁ πρῶτος τοῦτον εἰς τὴν Μαιευτικὴν εἰσαγαγὼν παρέλειψεν ὁμως ὀλοτελῶς τὸν ἐπὶ κεφαλὴν, καὶ ἔκτοτε μόνον ὁ ἐπὶ πόδας ἦν ἐν χρήσει, ὁ δ' ἐπὶ κεφαλὴν εἰς τοσαύτην λήθην περιέπεσεν, ὥστε προβληθεὶς ἐσχάτως παρὰ τινων, ἐνομίσθη ὡς νέα ἐφευρέσις. Οὗτος, ὡς πιστὸς τῆς φύσεως παρατηρητῆς, συνιστᾷ τὴν διὰ τῆς ψηλαφῆσεως ἐπιμελῆ ἐξέτασιν τῶν ἐγκύων, προσέτι δὲ παρετήρησεν, ὅτι, προβάλλοντος τοῦ προσώπου, ὁ τοκετὸς δὲν εἶναι ἀδύνατος, καὶ ὅτι ἡ πρόπτωσις τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἀπαιτεῖ τὸν μετασχηματισμὸν ἢ τὴν ἐμβρυουλκίαν. Ἦν ὁμως ὁ ἐνδοξος οὗτος μαιευτὴρ ἄνθρωπος λίαν ἐμπαθής, ὥστε πολλάκις καὶ ἄνευ λόγου κατεφέρετο πικρῶς κατὰ τῶν μαιῶν, καὶ κατ' αὐτῶν προσέτι τῶν συναδέλφων αὐτοῦ.

Φίλιππος ὁ Πεῦος (Peu), ἄσπονδος μὲν τοῦ Μαυρικεαίου ἐχθρὸς, ἐξοχος δὲ τὸν νοῦν, συνέγραψε καὶ ἐξέδωκε κάλλιστον τότε Μαιευτικῆς ἐγχειρίδιον, καὶ παρετήρησε πρῶτος, ὡς φαίνεται, τὴν ἐπίσχεσιν τῶν ὑστέρων. Κατ' αὐτὸν ἡ πύελος τῶν γυναικῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δὲν ἔχει τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν, ἐπομένως δ' αὐταὶ ὑπόκεινται συχνότερα εἰς δυστοκίας. Περιγράφει μὲν ἐπιμελῶς τὴν περιείλησιν τοῦ ὀμφαλίου λώρου περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ μεγαλύνει ὑπὲρ τὸ δέον τὴν βλάβην, ἣτις ἐνδέχεται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς μεγάλης τούτου βραχύτητος καὶ καταφέρεται καὶ οὗτος ὡς καὶ ὁ Μαυρικεαῦος κατὰ τῶν μαιῶν. Ἐμπαίζων ὁμως τοῦτον, παραγγέλλοντα νὰ βαπτίζωσι διὰ σύριγγος τὰ ἐν τῇ μήτρᾳ εἰσέτι εὐρισκόμενα παιδιά, πιστεύει ὅτι γυνὴ τις ἔγκυος διὰ τὸ προσεῦξασθαι ἐνώπιον εἰκόνας τινὸς τῆς Θεοτόκου, ἐφ' ἧς ἦν ἐζωγραφημένος καὶ διάβολος, ἐγέννησε παιδίον κατὰ πάντα τῷ διαβόλῳ ὁμοιον.

Ἐρβρίκος ὁ Δευέντερος (Deventer), μετερχόμενος τὴν Ἰατρικὴν εἰς τὸ κατὰ τὴν ὀλλανδίαν Δόρτον (Dort) ἐδημοσίευσεν

ἐν ἔτει 1701 ἐγχειρίδιον Μαιευτικῆς. Εἰς αὐτὸν ἀποδίδονται αἱ πρῶται περὶ ἄξονος τῆς πυέλου ιδέαι, καὶ οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ περιέγραψεν, ὅσον οὗτος καλῶς, τὰς παρεγκλίσεις τῆς μήτρας· παραδεχόμενος δὲ τέσσαρα τούτων εἶδη, μεγαλύνει τὴν πρὸς τὰ παρὰ φύσιν σχήματα τοῦ ἐμβρύου ἐπιβρόχην αὐτῶν. Ὁ Δευέντερος ἐγνώρισεν, ὅτι αἱ κατὰ τὸν τοκετὸν ὠδίνες συντελοῦσι πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, καὶ ὅτι πρὸ τῆς διαρρήξεως τοῦ θυλακίου τὸ ἐμβρυον εἶναι λίαν εὐκίνητον, προβάλλον ὅτε μὲν τὴν κεφαλὴν, ὅτε δὲ τοὺς πόδας καὶ ἄλλοτε τὰς χεῖρας. Λέγει δὲ προσέτι ὅτι εἶναι ἀνωφελὲς τὸ ἀποκόπτειν τὸν προεκπίπτοντα βραχίονα τοῦ ἐμβρύου ὅταν προβάλλωσιν οἱ ὦμοι. Ἄλλ' ἀναφέρονται καὶ τινες πράξεις τούτου ἀξιόμεμπτοι, ὡς τὸ εἰσάγειν τὴν χεῖρα εἰς τὸν κόλπον τῆς τικτούσης καὶ ὠθεῖν πρὸς τὰ ὀπίσω τὸν κόκκυγα καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ἱεροῦ ὄστου· ἔτι δὲ τὸ ἀφίεναι τὸν βραχίονα τοῦ ἐμβρύου παρατεταμένον τῷ τραχήλῳ, ὅπως μὴ ἀποπνιγῆ τοῦτο, ἢ ἐμποδισθῆ ἢ ἔξοδος τῆς κεφαλῆς, συστελλομένου τοῦ στομίου τῆς μήτρας· τὸ ὑπερεκθειάζειν καταπότιά τινα, παρ' αὐτοῦ ἐφευρεθέντα, ὡς καὶ τὸ νύσσειν τοὺς δακτύλους τῆς προεκπεσούσης χειρὸς τοῦ ἐμβρύου, ὅπως ἀνασύρῃ ταύτην εἰς τὰ ἔνδον.

Ὁ φυσικὸς διάδοχος, ἢ μᾶλλον ὁ ὀπαδὸς τοῦ Μαυρικεαύου εἶναι ὁ Δελαμόττης (Delamotte), ὅστις ὁμῶς διαφέρει τούτου κατὰ τε τὸ ἥπιον τοῦ χαρακτῆρος, καὶ τὸ ἀποπλανᾶσθαι πολλάκις εἰς ἀντικείμενα, μηδεμίαν πρὸς τὸ κύριον σχέσιν ἔχοντα. Πλήρης κρίσεως καὶ φρονήσεως δίδει ὁ Δελαμόττης πολλάκις ἀξιόλογα παραγγέλματα. Κατ' αὐτὸν, ὅπωςδήποτε κἂν προβάλλῃ τὸ ἐμβρυον, ὁ τοκετὸς εἶναι κατὰ φύσιν, ὡσάκις οὐδεμίαν ἀπαιτεῖται βοήθεια. Λέγει πρὸς τούτους, ὅτι ἡ μήτρα εἶναι παχυτέρα ἐν τῇ κυήσει, καὶ ὅτι εἶναι περιττὸν τὸ ἀνωθεῖν τὸν βραχίονα πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ποδῶν· ὑπερασπιζόμενος δὲ πολλάκις τὰς μαίας κατὰ τῶν κατηγοριῶν τοῦ Μαυρικεαύου καὶ Πεύου, κατηγορεῖ καὶ οὗτος ἐνίοτε αὐτὰς οὐκ ὀλίγον.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ ΙΗ αἰῶνος ἀνεφάνησαν συγχρόνως εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν δύο ἔξοχοι μαιευτῆρες ὁ Σμέλιος καὶ ὁ Λευρέτιος, οἷς ὀφείλεται μεγίστη εὐγνωμοσύνη, ἐπειδὴ ἀμφότεροι ἐπεξεργάσθησαν ἐπιστημονικῶς τὴν Μαιευτικὴν, ἔχοντες βίαι καὶ ὀδηγὸν αὐτὴν τὴν φύσιν. Καίτοι δὲ ὁ πρῶτος μετεχειρίσθη κανόνας τινὰς μᾶλλον μαθηματικούς, ἀμφότεροι ὁμως συνετέλεσαν μεγάλως εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μαιευτικῶν ἐγχειρήσεων, ὀρίσαντες ἀκριβέστερον τὰς πρὸς ταύτας ἐνδείξεις· ἰδίως δὲ ἐτελειοποίησαν οὗτοι τὴν περὶ μετασχηματισμοῦ, ἐμβρυουλκίας καὶ καισαρικῆς τομῆς διδασκαλίαν.

Ἀλλὰ τὴν ὀρθοτέραν θεωρίαν περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διέρχεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς πυέλου τῆς τικτούσης, ἐδιδμοσίευσεν ὁ Οὐλδος (Ould F. A. A.) τὸ 1761. Σύγχρονοι δὲ τοῦ Σμελίου καὶ Λευρετίου ἦσαν ἐν Γερμανίᾳ ὁ Ροιδέ-ρρορος (Roederer) ὁ Δεῖσχιος (Deisch) καὶ ὁ Μιττελχαῦσερος (Mittelchäuser) πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐργαζόμενοι καὶ ἐνασχολούμενοι περὶ τὴν ἀνίχνευσιν καὶ στηλίτευσιν τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐλλείψεων τῆς Μαιευτικῆς.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ αἰῶνος διεσπάρησαν οἱ κανόνες τοῦ Λευρετίου διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Δανιμαρκίαν. Τούτων ἐνδοξότεροι ὑπῆρξαν ὁ Βοδελόκιος (Beaudeloque), ὁ Στεῖνος (Stein) καὶ ὁ Σαξτόρφιος (Saxtorph). Ἐκτὸς τῆς περιγραφῆς τῆς πυέλου, τελειοποιήσεως ἰδίως ὑπὸ Στείνου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ ἐφευρετοῦ τοῦ πρώτου πυελομέτρου, ἐτελειοποιήθησαν καὶ πᾶσαι αἱ μαιευτικαὶ ἐγχειρήσεις, ὀρίσθεισῶν ἀκριβέστερον καὶ τῶν πρὸς ταύτας ἐνδείξεων.

Ἀλλ' οἱ ἀσκοῦντες κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν Μαιευτικὴν ἠγάπων πολὺ τὰς ἐγχειρήσεις, διὸ καὶ κατέφευγον εἰς αὐτάς καὶ ὅτε ἀκόμη τὸ ἐμβρυον ἠδύνατο νὰ γεννηθῆ διὰ τῶν φυσικῶν τῆς τικτούσης δυνάμεων. Τὸ 1768 ἐφευρέθη εἰς

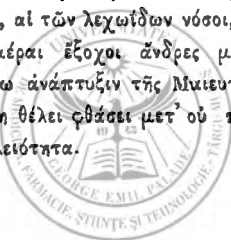
Γαλλίαν ἡ τομὴ τοῦ χόνδρου τῆς ἰβικῆς συμφύσεως, ἥτις ὁμῶς ἀπεδοκιμάσθη πάραυτα ὑπὸ τῶν ἀξιωτέρων μαιευτῶν, ὥστε καὶ νῦν ἤδη ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῆς. Ὁ Δελερύ (Delegy), ὅστις ἔζη κατὰ τὸ 1770 συμβουλεύει νὰ ἐγκαταλείπηται εἰς τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως ἡ ἔξωσις τοῦ ὑπὸ τοῦ μαιευτῆρος ἐπὶ πόδας μετασχηματισθέντος ἐμβρύου, ὡς καὶ πρὸ ἐνὸς ἡδὴ αἰῶνος ὁ Πορτάλης (Portal) παρῆνε τὸ αὐτὸ διὰ τοὺς τοκετοὺς, ἐν οἷς προσβάλλουσι τὰ ἰσχία.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Μαιευτικὴ ἔλαβεν ἐν Ἀγγλίᾳ διεύθυνσιν πάντῃ διάφορον καὶ ἀντίθετον· παρημελήθησαν δηλ. ὀλοτελῶς αἱ μαιευτικαὶ ἐγχειρήσεις, ἐκτὸς τῆς ἀξιοποίνου ἀνατρῆσεως, ἣν ἐπεχείρουν καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ζώντων ἐμβρύων, καὶ περ πολλῶν ἐνδόξων Ἀγγλῶν συγγραφέων καὶ κατ' ἐξοχὴν τοῦ Ἄμιλτωνος (Hamilton) πολλὰ κατ' αὐτῆς γραψάντων. Ἐκ τῆς παραμελήσεως ὁμῶς τῶν ἐγχειρήσεων ἐπήγασαν καὶ καλὰ τινα, ἐγένοντο δηλ. πολλαὶ καὶ ἀξιαὶ λόγου παρατηρήσεις, ἐξ ὧν ἐδείχθη, ὅτι τοκετοὶ τινες, δι' οὓς ἄλλοτε ἐνομιζέτο ἀναγκαιὰ ἐγχειρίσεις τις, ἐκτελοῦνται διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ πολλάκις καὶ οὗτοι ὑπερέβησαν τὰ ὅρια τῆς φρονήσεως, ἡ δ' ἐπὶ πολὺ ἀναβολὴ τῶν ἐγχειρήσεων ἐγένετο ἐνίοτε μεγάλης βλάβης πρόξενος.

Ἐν Γερμανίᾳ ἀπ' ἐναντίας αἱ ἐγχειρήσεις ἐγένοντο τοσοῦτον συχναί, ὥστε ἦν δύσκολον νὰ παρατηρήσωσιν ὅ,τι μόνη ἡ φύσις ἦν ἱκανὴ νὰ κατορθώσῃ. Διαδόντος ὁμῶς τοῦ Βοερίου (Boërg), Καθηγητοῦ τῆς Μαιευτικῆς ἐν τῷ ἐν Βιέννῃ Πανεπιστημίῳ, τὰς λίαν ὠφελίμους ἰδέας τῶν Ἀγγλῶν εἰς Γερμανίαν, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος διηγέρθη εἰς ἅπαντας ἡ ἐπιθυμία τοῦ παρατηρεῖν τί ἡ φύσις μόνη ἦν ἱκανὴ νὰ ἐκτελέσῃ.

Ἄλλ' εἰ καὶ αἱ προσπάθειαι τοῦ ἐξόχου τούτου μαιευτῆρος οὐδένα καρπὸν παρήγαγον κατὰ τὴν πρώτην δεκατίαν, τὴν ἀρχὴν ὁμῶς τοῦ παρόντος αἰῶνος θεωρητέον ὡς ἀρχὴν νέας ἐποχῆς διὰ τὴν Μαιευτικὴν, ἐπειδὴ πάντες ἤρξαντο νὰ ἐξετάζωσιν

ἀκριβέστερον τὰς δυστοκίας, τὰς προερχομένας ἐκ δυναμικῶν αἰτίων, καὶ ν' ἀφαιρῶσι ταῦτα δι' ἰατρικῶν βοηθημάτων. Ἐν γένει δὲ, ἐκτὸς τοῦ φυσιολογικοῦ μέρους αὐτῆς, ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔλαβε κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἢ διὰ τῆς ψηλαφήσεως τῶν ἐγκύων ἐξέτασις, καὶ ἡ διὰ τῆς ἀκροάσεως· προσέτι ἐξηκριβώθησαν τὸ περὶ σχημάτων καὶ θέσεων τοῦ ἐμβρύου, ὁ μηχανισμὸς τοῦ τοκετοῦ, ἤτοι ὁ τρόπος, καθ' ὃν διέρχεται τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς πυέλου, αἱ ἐκ δυναμικῶν αἰτίων προερχόμεναι δυστοκίαι, τὰ εἰδικῶς πως ἐπὶ τῆς μήτρας ἐνεργούντα καὶ τὰς συστολάς ταύτης διεγείροντα φάρμακα, ἢ ἐξωσὶς τῶν ὑστέρων, ὁ συνεργεῖα τῆς τέχνης προώρως ἐνεργούμενος τοκετὸς, αἱ διάφοροι ἐν γένει μαιευτικαὶ ἐγχειρήσεις καὶ αἱ πρὸς ταύτας ἐνδείξεις, αἱ τῶν λεχωίδων νόσοι, κτλ. Ἐπειδὴ δὲ ἐνασχολοῦνται ὁσημέραι ἔξοχοι ἄνδρες μετ' ἀκαμάτου ζήλου εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς Μαιευτικῆς, οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι καὶ αὕτη θέλει φθάσει μετ' οὐ πολὺ τὴν ἐνδεχομένην καὶ ἐφικτὴν τελειότητα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΤΟΚΕΤΩΝ,
ἢ ΠΕΡΙ ΕΥΤΟΚΙΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς μορίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς γυναικὸς ἐν γένει, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἐφήβου.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ σώματος τῶν γυναικῶν ἐν γένει, ἢ ἀνάπτυξις τοῦ ἤθους καὶ ἡ κατασκευὴ καὶ διάθεσις τῶν γεννητικῶν αὐτῶν μορίων ἔχουσι μεγαλτην ἐπιρροὴν εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν κύησιν καὶ τὸν τοκετόν.

Τὸ καλῶς καὶ ὡς δυνατόν οἰκειῶς πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ κυριωτέρου σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς του, τοὔτεστι τῆς διαδοχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διωργανωμένον σῶμα τῆς γυναικὸς, εἶναι μικρότερον τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ φαίνεται ὅτι ἐμποδίσθη τρόπον τινὰ ἡ τελεία αὐτοῦ ἀνάπτυξις, ἐξ οὗ καὶ ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς τὸ τῶν παιδων, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον, ὅτι ἐν τῷ γυναικειῷ σώματι εἰσὶν ἰδίως ἀνεπτυγμένα τὰ τὸ γένος χαρακτηρίζοντα. Εἰς τὸ γυναικειὸν σῶμα ὑπερτερεῖ ἡ καμπύλη γραμμὴ καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ κλίνει πρὸς τὸ σφαιροειδές· τοὔτο δὲ παρατηρεῖται οὐ μόνον ἐξωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα, ἐνῶ ἀπεναντίας εἰς τὸ ἀνδρικὸν σῶμα ὑπερέχει ἡ τε εὐθεῖα γραμμὴ καὶ τὸ γωνιώδες σχῆμα.

Τὸ γυναικειὸν σῶμα διακρίνεται προσέτι ἐξωτερικῶς καὶ διὰ τῆς μείζονος ἀναπτύξεως κατὰ τὰ κατώτερα αὐτοῦ μέρη

ἢ κατὰ τὰ ἀνώτερα, διότι αἱ λαγόνες εἰσι πλατύτεραι, ὡς οὐ-
σης καὶ τῆς πυέλου πλατυτέρας· ἐπομένως δὲ καὶ ἡ κάτω
κοιλία εἶναι εὐρυχωροτέρα, εἰ ὀσφρακοὶ σπόνδυλοι κείνται ὑ-
ψηλότερον, τὸ δὲ μεταξὺ τῆς συμφύσεως τῶν ἡβικῶν ὀστέων
καὶ τῆς ξιφοειδοῦς ἀποφύσεως τοῦ στέρνου διάστημα εἶναι ὡ-
σαύτως μείζον ἐν τῷ γυναικείῳ ἢ ἐν τῷ ἀνδρικῷ σώματι· αἱ
πλευραὶ τῶν γυναικῶν εἰσι πλατύτεραι, ὀμαλῶτεραι καὶ βρα-
χύτεραι, τὸ στέρνον ὡσαύτως βραχύτερον, τὸ κοῖλον τοῦ θώρα-
κος μικρότερον, ἐξ οὗ καὶ τὸ μεταξὺ τῆς σπονδυλικῆς στήλης
καὶ τοῦ ζέρνου διάστημα βραχύτερον. Μικρότερον πρὸς τούτοις
εἶναι καὶ τὸ διάφραγμα, ὅπερ κεῖται ὑψηλότερον εἰς τὸ γυ-
ναικεῖον ἢ εἰς τὸ ἀνδρικὸν σῶμα· ἐκ τούτου δὲ ὁ γυναικεῖος
κορμὸς ἔχει σχῆμα κώνου, τὴν μὲν βάσιν ἔχοντος πρὸς τὰ
κάτω, τὴν δὲ κορυφὴν πρὸς τὰ ἄνω.

Τὰ ὀστά εἰσι λεπτότερα καὶ ἐλαφρότερα, ὥστε εἰς τὰς γυ-
ναῖκας ἀποτελοῦσι τὰ $\frac{8}{100}$ καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας τὰ $\frac{10}{100}$ τοῦ
βάρους τοῦ ὅλου σώματος, αἱ δὲ ἐξοχαὶ αὐτῶν καὶ αἱ κοι-
λότητες μικρότεραι. Μικρότεροι εἰσι καὶ οἱ πνεύμονες· ἡ τρα-
χεῖα ἀρτηρία καὶ ὁ λάρυγξ ζενώτερα, ἐπομένως καὶ ἡ ἀναπνοὴ
ἀσθενεστέρα· ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα ἐπίσης στενώτερα, οἱ
δὲ ὑμένες αὐτῶν λεπτότεροι καὶ πλήρεις λυμφοφόρων ἀγγείων,
ἐξ οὗ καὶ ἡ πέψις γίνεται εὐκολώτερον, ὀλίγη δὲ τροφή ἀρκεί
νὰ θρέψῃ ἀρκούντως τὸ σῶμα. Τὸ ἦπαρ ὡσαύτως μικρότερον,
ἐπομένως καὶ ἡ διάκρισις τῆς χολῆς ἀσθενεστέρα. Μικρότερα
προσέτι εἶναι καὶ ἡ καρδία· τὸ δὲ σύστημα τῶν ἀγγείων, ὧν οἱ
χιτῶνες εἰσι λεπτότεροι, οὐ μόνον ἀσθενεστερον, ἀλλὰ καὶ πολὺ
εὐερεθιστότερον τοῦ τῶν ἀνδρῶν· αἱ μὲν ἀρτηριαὶ εἰσι στε-
νώτεραι, αἱ δὲ φλέβες πλατύτεραι καὶ μείζονος διαστολῆς ἐ-
πιδεκτικαί. Τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα ἀφθονώτερα καὶ μᾶλλον
ἀνεπτυγμένα, ἡ δὲ παρασκευὴ τοῦ αἵματος ἐκτελεῖται τάχιον
καὶ ἐντελέστερον, εἰ καὶ ἡ λαμβανομένη τροφή εἶναι ὀλιγωτέρα
ἢ δ' ἀναπνοὴ ἀσθενεστέρα. Ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος γίνεται

συνήθως μετά μείζονος ταχύτητος εἰς τὰς γυναῖκας, αἵτινες, καίπερ ὑποκείμεναι συχνότερον εἰς αἰμορραγίας, ὑποφέρουσιν ὁμοίως ταύτας εὐκολώτερον, ἢ δ' ἐκ τούτων προερχομένη βλάβη ἀναπληροῦται ταχύτερον ἢ εἰς τοὺς ἀνδρας.

Τὰ ἄκρα τῶν γυναικῶν εἰσὶ βραχύτερα, οἱ δὲ μῦς αὐτῶν δὲν ἐξέχουσιν ὡς οἱ τῶν ἀνδρῶν, οὐ μόνον διότι εἰσὶ λεπτότεροι, ἀλλὰ καὶ διότι περικαλύπτονται ὑπὸ πολλῆς πιμελῆς καὶ ἀρθροῦ κυτταρώδους ἰστοῦ. Μόνοι οἱ κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῶν μηρῶν καὶ τὰ πέριξ τῆς πυέλου εὐρισκόμενοι μῦς εἰσὶ μὲν μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι, ἀλλὰ καὶ τούτων ὡς καὶ πάντων τῶν ἄλλων αἱ κινήσεις εἰσὶν ἐν γένει ἀσθενέστεραι. Τὸ κρανίον καὶ ὁ ἐγκέφαλος παραβαλλόμενα πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα καὶ τὸν νωτιαῖον μυελὸν εἰσὶ μείζονα καὶ βραχύτερα, τὰ δὲ νεῦρα, τῶν ὀπτικῶν μόνον ἐξαιρουμένων, λεπτότερα. Ἡ κεφαλὴ οὕσα ἦττον στρογγύλη, καὶ ἔχουσα τὰς γραμμὰς τοῦ προσώπου λειοτέρας καὶ ἦττον ἐξεχούσας, παρεμφέρει τῇ τοῦ παιδίου. Τὸ δέρμα τῆς γυναικὸς εἶναι λεπτότερον, λειότερον, ἀπαλώτερον, λευκότερον καὶ διαφανέστερον· τὰ τριχοειδῆ τούτου ἀγγεῖα εἰσὶν ἦττον ἀνεπτυγμένα, διὸ καὶ ἐμπεριέχουσιν ὀλιγώτερον αἷμα, αἱ δὲ κατὰ τὸ δέρμα φλέβες διαφανεῖς. Ὁ ὑπὸ τὸ δέρμα κυτταρώδης ἰστός εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, διὰ δὲ τὴν ἐν αὐτῷ ἀποταμίευσιν μείζονος ποσότητος πιμελῆς, ἢ ἐπιφάνεια τοῦ σώματος ἔχει σχῆμα καμπυλοειδές καὶ κυλινδροειδές· αἱ τρίχες εἰσὶν ἀρθρονώτεραι, λεπτότεραι καὶ μακρότεραι, περιορίζονται ὁμοίως εἰς ὀλιγώτερα μέρη τοῦ σώματος.

Ἐκ τῶν τοῦ σώματος ἐνεργειῶν ἐξέχουσι παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἢ ἀφομοιώσεις καὶ ἢ ἀνάπλασις, τούτέστιν ἡ πλαστικὴ δύναμις. Ἡ θρέψις καὶ ἡ αὐτοδιάπλασις, γίνονται ἄνευ τῆς χρείας πολλῶν ἐξωτερικῶν οὐσιῶν καὶ ἐρεθισμῶν· ἐν ἐλλείψει δὲ θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐξωθεν λαμβανομένων ἀπορροφῶνται τάχιιστα αἱ εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος προεναποθετιμέναι, ὅπως χρησιμεύωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ αὐταὶ αἱ

εις ὄργανα μεταβεβλημένα. Τοῦτο δὲ παρατηρεῖται ἰδίως καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπερέχει μᾶλλον ἢ πλαστικὴ δύναμις, τούτέστιν ἐν τῇ κυήσει καὶ τῷ τοκετῷ.

Ἐκ δὲ τῶν τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνεργειῶν ἀσθενεστέρα μὲν εἶναι ἡ ἐρεθισιμότης, ἰσχυρότερα δὲ καὶ μᾶλλον ἐξέχουσα ἡ αἰσθητικότης· ἅπασαι μὲν αἱ ἐντυπώσεις γίνονται εὐκολώτερον καὶ ἰσχυρότερον, ἰδιαιτέρα δὲ ὡς εὐαίσθησις ὑπάρχει εἰς τὰ νεῦρα τῆς κάτω κοιλίας.

Ἐκ τῶν ψυχικῶν ἰδιοτήτων ἡ εὐφυΐα εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι ὑποδεστέρα τῆς κρίσεως· τούτου δ' ἕνεκα ἔχουσιν αὐταὶ ὀρθὰς καὶ ὑγιεῖς ἰδέας περὶ τῶν σχέσεων τοῦ βίου, εἰς τινὰς μάλιστα περιστάσεις εἰσὶν ἄριστοι σύμβουλοι καὶ αὐτῶν τῶν εὐφυστέρων ἀνδρῶν· ἐκ δὲ τῶν ψυχικῶν διαθέσεων τὸ αἰσθημα ὑπερέχει τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως. Ἡ γυνὴ ζῆ μᾶλλον διὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρόν, ἢ διὰ τὸ μέλλον· ζῆ μᾶλλον διὰ τοὺς οικεῖους αὐτῆς καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν· κατεχομένη δ' ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τοῦ πρέποντος, κατέχει μεγάλως τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, τῆς πραότητος, τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς συγγνώμης.

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ γυναικείου ἥθους ἐμφαίνεται περὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἡβης, ἣτις εἰς μὲν τὰ εὐκρατὰ κλίματα ἄρχεται περὶ τὸ ἰδ' ἢ ἰε' ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ παύεται περὶ τὸ μέ' ἢ ν'. εἰς δὲ τὰ θερμὰ κλίματα ἄρχεται μὲν, ἀλλὰ καὶ παύεται ταχύτερον, καὶ εἰς τὰ ψυχρὰ συμβαίνει τὸναντίον, τούτέστιν ἄρχεται καὶ παύεται βραδύτερον.

Ἐκτὸς τῶν προειρημένων γενικῶν ἰδιοτήτων τῶν γυναικῶν, φυσικῶν τε καὶ ψυχικῶν, ἡ ἡβὴ ὑρῖσται παρὰ ταύταις εἰς τὴν ἰδιαιτέραν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων ἀνάπτυξιν, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ πρὸς διαδοχὴν τοῦ γένους ἐπιδεικτικότης· σὺν ταύτῃ δ' ἄρχεται καὶ περιοδική τις ἐνέργεια τῆς μήτρας, ἡ ἐμμηνοσ δὴλ. κάθαρσις, διαρκοῦσα μέχρι τῆς παλινδρομήσεως τῆς πλαστικότητος, τούτέστι μέχρι τῆς καταστάσεως ἐκείνης, ἣτις

εἶναι ἀνεπίδεκτος παραγωγῆς· τὰ δὲ χαρακτηριστικὰ τῆς ἡβῆς ἐξωτερικὰ τε καὶ ἐσωτερικὰ γίνονται βαθμηδὸν ἀφανῆ.

Ἡ περιοδικὴ αὐτὴ, ἡ ἀνὰ πᾶσαν δηλ. τετάρτην ἐβδομάδα συνήθως ἐπιανερχομένη, ῥοὴ τοῦ αἵματος πηγάζει κυρίως ἐκ πληθώρας ἐν τῷ σώματι τῶν γυναικῶν, αἵτινες εἰσὶν ἤδη πρὸς σύλληψιν ἐπιτήδειαι. Εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐμμήνων ἐμφάνισιν συμβαίνουσι φαινόμενά τινα, κοινῶς πρόδρομοι τῶν καταμηρίων (*molimina catameniorum*) καλούμενα· εἰσὶ δὲ ταῦτα· ἀθυμία, συμφορησις αἵματος πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, πόνοι κωλικοί, στρόφοι, αἰσθημα βάρους καὶ πλησμονῆς κατὰ τὴν κάτω κοιλίαν, πόνοι κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ ἱερὸν ὄστος, ἐξόγκωσις τῶν μαστῶν, καὶ τὰ παρόμοια. Ταῦτα τὰ φαινόμενα συνοδεύουσι συνήθως εἰς τὰς εὐαίσθητους γυναῖκας τὴν πρώτην τῶν ἐμμήνων ἐμφάνισιν.

Ἐν καιρῷ δὲ τῆς ἐμμήνου καθάρσεως ἐξογκοῦνται τὰ τε ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ γεννητικὰ μέρη· ἡ μήτρα βαρυτέρα καὶ ὀγκωδεστέρα γενομένη, κατέρχεται βαθύτερον· ἐκ τῶν τριχοειδῶν αὐτῆς τε καὶ τοῦ κόλπου ἀγγείων ῥεεῖ αἷμα ἐπὶ 4—5 ἡμέρας συνήθως, ὅπερ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅσον 5—6 οὔγγ. Ἡ ποσότης ὁμοῦ καὶ ἡ ποιότης αὐτοῦ ἀναλογοῦσιν ἐν γένει τῇ ζωτικῇ δυνάμει τῆς μήτρας, καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν ὠχραὶ καὶ ἀδύνατοι γυναικες ἔχουσιν ἀφθονώτερα τὰ ἐμμηνα ἢ αἱ ὑγιεῖς καὶ εὖρωστοι, εἶναι ὅτι εἰς ἐκείνας ἡ γενετήσιος δύναμις εἶναι μεῖζων ἢ εἰς ταύτας. Τὸ τῶν ἐμμήνων αἷμα εἶναι κατ' ἀρχὰς μὲν ὀρρώδες, ξανθὸν καὶ μέτριον, ἐπειτα δὲ ῥεεῖ ἀφθονώτερον καὶ γίνεταί ἐρυθρομέλαν καὶ περὶ τὸ τέλος, ὅταν δηλ. πλησιάζῃ ἡ παῦσις τῆς ῥοῆς αὐτοῦ, παρατηροῦνται ὅσα καὶ ἐν ἀρχῇ. Τὸ αἷμα τοῦτο δὲν συμπήγνυται συνήθως δι' ἔλλειψιν ἰνώδους οὐσίας, ἀλλὰ πολλάκις, ἀφθόνως ἐκκρινόμενον, ἀποτελεῖ θρόμβους, διαφόρους τὸ μέγεθος. Μετὰ τῆν ἐμμηνον κάθαρσιν ἡ γυνὴ αἰσθάνεται δύναμιν καὶ ἀναψυχὴν, μένει δ' ἐλευθέρως εἰκοσι καὶ τίσσaras περίπου ἡμέρας. Ἡ ἐμμηνος κάθαρσις παύεται συνήθως εἰς

τὰς ἐγκύους γυναίκας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ καὶ εἰς τὰς θηλαζούσας.

Ἡ γυναικεία ὠραιότης, ὑφισταμένη εἰς τὴν ἐντελεστέραν ἀνάπτυξιν τοῦ γυναικείου ἔθους, παρατηρεῖται μόνον εἰς τὰς γυναίκας ἐκείνας, ἃν τὸ σῶμα εἶναι ἐντελῶς κατὰ τὸν γυναικεῖον τύπον διαπεπλασμένον. Θερμὸν πλὴν εὐκρατον κλίμα, δίαίτα καλὴ καὶ κατὰλληλος καλλιέργεια τοῦ νοδὸς συντελοῦσι τὰ μέγιστα πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ὠραιότητος. Δριμύ δ' ἐκ τοῦναντίου καὶ ψυχρὸν κλίμα, δίαίτα κακὴ, ἐργασίαι ἐπίμοχθοι καὶ ἑλλείψεις παιδείας ἐλαττοῦσιν αὐτήν.

Ὅσω δ' ἐντελεστέρα εἶναι ἡ ἀληθὴς γυναικεία ὠραιότης, τοσοῦτω μείζων ἐν γένει καὶ ἡ εὐφορία, ἀναλόγως δὲ τακτικωτέρα καὶ ἡ κύησις, καὶ ὁ τοκετὸς καὶ ἡ λοχεία, ἐκτὸς ἐάν βίος ἀβροδίαίτος μὴ ἠϋξήσεν ἐπὶ τοσοῦτον τὴν εὐαισθησίαν, ὥστε αἱ εἰρημέναι καταστάσεις, τοῦτέστιν ἡ κύησις, ὁ τοκετὸς καὶ ἡ λοχεία νὰ προξενῶσι σημαντικὴν προσβολὴν εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα. Αἱ τῆς γυναικείας ὠραιότητος ἐλλείψεις εἰσὶν ἐν γένει τῆς ἀτελοῦς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἀσθενοῦς κατασκευῆς τοῦ γυναικείου σώματος ἔκγονοι. Μικραὶ οὖσαι αἱ ἐλλείψεις αὗται, μικρὸν διαταράττουσι καὶ τὴν σύλληψιν, τὴν κύησιν, τὸν τοκετὸν καὶ τὴν λοχείαν. Ὄταν δὲ ὦσι μείζονες, τότε θεωρητέαι καὶ θεραπευτέαι ὡς ἀλγθεῖς ἀνωμαλῖαι καὶ νοσεραὶ καταστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν γεννητικῶν μυρίων τῆς γυναικός.

Πρὸς διατήρησιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προωρίσθη ἡ γυνὴ νὰ συλλαμβάνῃ, νὰ φέρῃ τὸ συλληφθὲν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, μέχρις οὗ τοῦτο ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ὠριμότητα, νὰ τίκῃ τότε καὶ νὰ τρέφῃ αὐτὸ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς χυμῶν ἐπὶ

χρόνον τινα καὶ μετὰ τὸν τοκετόν. Ἔνεκα λοιπὸν τοῦ ἰδιαιτέ-
ρου τούτου προορισμοῦ τῆς γυναικὸς τὸ σῶμα αὐτῆς ἐπλάσθη
καὶ διωργανώθη, ὡς εἴρηται, διαφόρως τοῦ τοῦ ἀνδρός. Τὰ
δὲ μόρια, τὰ συντελοῦντα ἰδίως εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν κύησιν
καὶ τὸν τοκετόν, καλοῦνται *γεννητικὰ μόρια τῆς γυναικὸς*.

Τὰ γεννητικὰ μόρια τῆς γυναικὸς διαίρουσιν εἰς *σκληρὰ*
καὶ *ἀπαλά*. Καὶ *σκληρὰ* μὲν εἰσι τὰ ὅστ᾽ αἰ, ἐξ ὧν σύγκειται ἡ
πύελος· *ἀπαλά* δὲ τὰ ἐν τῇ πυέλω ἢ ἐπ' αὐτὴν κείμενα μαλ-
θακὰ μόρια, τὰ συντελοῦντα ἀμέσως εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν
κύησιν καὶ τὸν τοκετόν.

Α'. Περί τῶν σκληρῶν γεννητικῶν μορίων τῆς γυναικὸς,
ἢ περὶ τῆς γυναικείας πυέλου.

Ἡ πύελος εἶναι ὀστέϊνος ὄχετός, ὅστις, κείμενος πρὸς τὰ
κάτω τοῦ κορμοῦ, ἀποτελεῖ τὴν θάσιν, ὡς εἰπεῖν, τούτου, στη-
ρίζεται δὲ ἐπὶ τῶν μηρῶν, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἴσταται ὀρθίως.
Ἀλλ' ἐπειδὴ προσέτι διὰ τῆς πυέλου διεξέρχεται τὸ ἔμβρυον,
καὶ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν κατασκευῆς αὐτῆς γίνε-
ται εὐκόλος ἢ δύσκολος ὁ τοκετός, ἔπεται ὅτι ἡ ἀκριβὴς πε-
ριγραφὴ καὶ γνῶσις αὐτῆς εἰσὶν ἰδίως ἀναγκαῖα εἰς τὸν μαιευ-
τῆρα (1).

Ἡ πύελος κατὰ τὴν ἔφηθον ἡλικίαν σύγκειται ἐκ τεσσάρων

(1) Οἱ παλαιοὶ ἀνατόμοι θεωροῦντες τὴν πύελον ὡς παράρτημα
τῆς σπονδυλικῆς στήλης, δὲν ἐνόμιζον πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Οὐεσαλλοῦ
(Vesalius) ἀξίαν λόγου τὴν ἰδιαιτέραν περιγραφὴν αὐτῆς. Μόλις δὲ ὁ Διε-
μερβροίκιος (Diemerbroek), ὁ Διόνης (Dionis), ὁ Σαιντιλλαίρος (Saint-
Hillaire), ὁ Μαυρικεαῦος καὶ ὁ Δελαμόττης ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν
αὐτῶν ἐπὶ τῆς πυέλου, ὡς μέρους λίαν ἀναγκαίου εἰς τὴν Μαιευτικὴν.
Μετὰ τὸν Δευέντερον (Deventer) ὅμως, τὸν Δευρέτιον καὶ τὸν Σμέλιον,
οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραψάντων περὶ Μαιευτικῆς πραγματεύοντα: ἐν ἐκ-
τάσει περὶ τῆς πυέλου, θεωρήσαντες τοῦτο ὡς οὐσιωδέστατον εἰς τὴν
Μαιευτικὴν.

όστων, τούτέστιν ἐκ τῶν δύο ἀγωνύμων ἢ λαγονίων, ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ κόκκυρος.

Τὰ ἀγώνυμα ὀστέα, κείμενα ἐκατέρωθεν καὶ ἔμπροσθεν τῆς πύελου, ἀποτελοῦσι τὸ μείζον μέρος αὐτῆς. Εἰς τὰ παιδία ἕκαστον τῶν ἀγωνύμων ὀστῶν σύγκειται ἐκ τριῶν ἐτέρων, τούτέστιν ἐκ τοῦ ἰδίως καλουμένου λαγονίου ὀστοῦ, τοῦ ἰσχίου καὶ τοῦ ἡβικοῦ. Τούτων δὲ τὸ μὲν λαγονίον ὀστοῦν ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτερον τοῦ ἀγωνύμου μέρος, τὸ δ' ἰσχίον τὸ κατώτερον, καὶ τὸ ἡβικόν τὸ πρόσθιον. Τὰ ὀστέα ταῦτα εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν συνεννοῦνται διὰ χόνδρου, συνερχόμενα δὲ κατὰ τὸ παχύτερον μέρος αὐτῶν, σχηματίζουσιν ἄρθρικὴν τινα κοιλότητα, τὴν κοτύλην, ἣτις δέχεται τὴν κεφαλὴν τοῦ μηριαίου ὀστοῦ· εἰς τὴν ἔφηθον ὁμοῦς ἡλικίαν, ἀποστεωμένου τοῦ χόνδρου, ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον ὀστοῦν. Πρὸς εὐκρινεστέραν δὲ περιγραφὴν τοῦ ὀστοῦ τούτου, τούτέστι πρὸς ἀκριβεστέραν καὶ εὐχερεστέραν διάκρισιν τῶν διαφορῶν αὐτοῦ μερῶν, ὑποθεθῆσθω, ὅτι σώζεται εἰσέτι ἡ ῥηθείσα διαίρεσις.

Τὸ ἰδίως λαγονίον ὀστοῦν ἀποτελεῖ, ὡς εἴρηται, τὸ μείζον μέρος τοῦ ἀγωνύμου. Διακρίνομεν δ' εἰς τοῦτο τὸ πρὸς τὰ κάτω ἀπενθυσμένον μέρος αὐτοῦ, σῶμα τοῦ λαγονίου ὀστοῦ καλούμενον· εἰς τούτου τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν εὐρίσκεται ἄρθρικὴ κοιλότης, ἣτις, μετὰ τῆς ὑπαρχούσης ὠσαύτως ἐν τῷ σώματι τοῦ ἰσχίου καὶ τοῦ ἡβικοῦ ὀστοῦ ἐτέρας τοιαύτης κοιλότητος, σχηματίζει τὴν κοτύλην πρὸς ὑποδοχὴν τῆς τοῦ μηριαίου ὀστοῦ κεφαλῆς. Τὸ ὀστοῦν τοῦτο πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔξω τοῦ σώματος αὐτοῦ λαμβάνει σχῆμα πλατέος φύλλου, ἐφ' οὗ παρατηρεῖται κατὰ τὸ ἀνώτερον χεῖλος ὁ καλούμενος λόφος, ὅστις διήκων ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω λήγει εἰς προβολὴν τινα· αὕτη δὲ καλεῖται πρόσθιος ἄνω ἄκανθα. Ἔχει τὸ ὀστοῦν τοῦτο καὶ δύο ἐπιφανείας τὴν ἐξωτερικὴν ἢ μηριαίαν, καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἢ γαστρικὴν. Ἡ ἐξωτερικὴ εἶναι ὑπόκοιλος, ἡ δὲ κοιλότης αὐτῆς καλεῖται λαγονίος ἐξωτερι-

κός βόθρος, ἐν ᾧ φαίνονται ἴχνη τῆς ἐκφύσεως τῶν τριῶν γλουταίων μυῶν. Καί ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας ὑπάρχει τοιαύτη κοιλότης *λαγονίος ἐσωτερικός βόθρος* καλουμένη, πρὸς δὲ τὰ κάτω φαίνεται προέχουσά τις γραμμὴ, ἐκτεινομένη καὶ εἰς τὴν ὀπίσθιον ἐπιφάνειαν τοῦ ἠδικοῦ ὄστου, καὶ σχηματίζουσα τὴν *ἀνώνυμον εἴτε ἐσωτερικὴν ἡμικύκλιον γραμμὴν*. Ἐπὶ τοῦ προσθίου χεῖλους τοῦ ὄστου τούτου προφαίνεται ἐκτὸς τῆς προσθίου ἄνω ἀκάνθης, καὶ ἕτεραί τις προβολή, πρὸς τὰ κατώτερα κειμένη, ἢ *πρόσθιος κάτω ἄκανθα*, μεταξύ δ' ἀμφοτέρων τῶν ἀκανθῶν εὐρίσκεται μικρά τις ἐκτομάς. Καὶ τὸ ὀπίσθιον χεῖλος ἔχει ἀμβλειάν τινα προβολὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὴν *ὀπίσθιον ἄνω ἄκανθαν*, πρὸς δὲ τὰ κατώτερα, τὴν *ὀπίσθιον κάτω ἄκανθαν*, καὶ μεταξύ τούτων μικράν τινα ἐκτομάδα. Εἰς δὲ τὸ κατώτερον χεῖλος τοῦ λαγονίου ὄστου ἀπαντᾶται μόνον βαθειά τις ἐκτομάς, ἢ *μείζων ἰσχιακὴ ἐκτομάς*.

Εἰς τὸ *ἰσχίον*, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κατώτερον τμήμα τοῦ ἀνωνώμου ὄστου, διακρίνομεν τὸ παχύτερον αὐτοῦ μέρος *σῶμα* καλούμενον, καὶ τὸν *κατιόντα* καὶ *ἀνιόντα κλάδον*. Τὸ σῶμα τοῦ ἰσχίου ἐνοῦται μετὰ τοῦ σώματος τοῦ λαγονίου ὄστου καὶ τοῦ σώματος τοῦ ἠδικοῦ καὶ ἔχει κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν κοιλότητα συντελοῦσαν, ὡς εἴρηται, πρὸς σχηματισμὸν τῆς κοτύλης. Ἐκ τοῦ σώματος καταβαίνει εὐθέως πρὸς τὰ κάτω ὁ κατιὼν αὐτοῦ κλάδος, στρεφόμενος δ' ἀκολουθῶς διὰ τοῦ κατωτέρου αὐτοῦ ἄκρου πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀλίγον τι πρὸς τὰ πρόσω, ἀποτελεῖ τὸν ἀνιόντα κλάδον, οὗ τινος τὸ ἀνώτερον ἄκρον ἐνοῦται μετὰ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ κατιόντος κλάδου τοῦ ἠδικοῦ ὄστου. Εἰς τὸ ὀπίσθιον χεῖλος τοῦ κατιόντος κλάδου τοῦ ἰσχίου εὐρίσκεται ὡςτένη τις προβολή, ἢ *ἄκανθα τοῦ ἰσχίου*, ὅπου λήγει καὶ τὸ χεῖλος τοῦτο, καὶ ἢ ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχουσα *μείζων ἰσχιακὴ ἐκτομάς*, ὑπὸ τὴν ἄκανθαν ταύτην ἀπαντᾶται καὶ ἄλλη μικροτέρα ἐκτομάς ἢ *μικρὰ ἰσχιακὴ ἐκτομάς*, εἰς δὲ τὸ κατώτερον μέρος

τοῦ κλάδου τούτου, εὐρίσκεται ὁ ὄγκος τοῦ ἰσχίου, ἢ τὸ μέγα ἰσχιακὸν ὄγκωμα, ἐρ' οὐ σπριζόμεθα καθεζόμενοι.

Τὸ ἰσχίον συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν πλαγιῶν μερῶν τῆς πυέλου, τῆς μεταξὺ τοῦ ἰσχίου καὶ τοῦ λαγονίου ὀστοῦ μείζονος ἔκτομάδος, τοῦ ὠσειδοῦς τρήματος, τοῦ κατωτέρου στενώματος τῆς πυέλου καὶ τῆς κοτύλης.

Τὸ ἡβικὸν ὄστον ἀποτελεῖ τὸ πρόσθιον καὶ μεσαῖον μέρος τοῦ ἀνωμένου ὀστοῦ, διαιρεῖται δὲ εἰς σῶμα, εἰς ὀριζόντιον καὶ εἰς κατιόντα κλάδον. Τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ ἐνοῦται μετὰ τοῦ σώματος τοῦ λαγονίου καὶ ἔχει ὡσαύτως πρὸς τὰ ἔξω ἀρθρικὴν κοιλότητα, συντείνουσιν πρὸς σχηματισμὸν τῆς κοτύλης· λεπτυνόμενον δὲ ἀνεπαισθήτως μεταβαίνει εἰς τὸν ὀριζόντιον κλάδον καὶ οὗτος εἰς τὸν κατιόντα. Εἰς τὸν ὀριζόντιον κλάδον εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔσω χεῖλος ἐξέχον, ἀρκούντως ὀξύ, κτέγιον καλούμενον καὶ λῆγον εἰς τὴν ἡβικὴν ἀκανθαν· εἶναι δὲ συνέχεια τῆς ἀνωμένου γραμμῆς τῶν λαγονίων ὀστέων. Ἐπὶ τούτου τοῦ χείλους τοῦ ἡβικοῦ ὀστοῦ διέρχονται τὰ μηριαῖα ἀγγεῖα, ὀλίγον δὲ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ πλησίον τῆς προσθίου κατωτέρας ἀκάνθης ὑπάρχει πλατεῖά τις αὐλαξ, ἐν ἣ ὀλισθαίνουσιν οἱ τένοντες τῶν ψοῶν καὶ λαγονίων μυῶν. Εἰς τὸν κατιόντα κλάδον διακρίνομεν τὸ ἀνώτερον καὶ κατώτερον αὐτοῦ μέρος· καὶ τὸ μὲν ἀνώτερον εἶναι πλατύτερον, καταβαίνει κατ'εὐθείαν πρὸς τὰ κάτω καὶ συνάπτεται μετὰ τοῦ ὀμωνύμου αὐτῷ ὀστοῦ διὰ πλατέως χόνδρου, ἡ δὲ συναρτῆ αὕτη καλεῖται *σύμφυσις ἢ συγχόνδρωσις* τῶν ἡβικῶν ὀστέων, ἔχουσα μῆκος μὲν ὅσον 18—20, πλάτος δὲ ὅσον 6—8 γραμμῶν. Τὸ δὲ κατώτερον μέρος τοῦ κατιόντος κλάδου εἶναι λεπτότερον, σρέφεται κατιὸν πρὸς τὰ ἔξω, καὶ ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἀνιόντος κλάδου τοῦ ἰσχίου.

Εἰς ἀμφοτέρα τὰ ἀνώνυμα ὅσα εὐρίσκονται προσέτι τὰ ἀκόλουθα.

α.) Τὸ ἡβικὸν *τύξον*, σχηματιζόμενον ἐκ τῶν κατιόντων κλάδων ἀμφοτέρων τῶν ἡβικῶν ὀστέων, καὶ ἐκ τῶν ἀνιόντων

τῶν ἰσχιῶν, πρὸς τὰ ἄνω δὲ κατὰ τὸ μέσον ἐκ τοῦ κατωτέρου χεῖλους τοῦ ἥβικαῦ χόνδρου. Εἰς τὸ ἥβικὸν τόξον διακρίνομεν τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ μέρος, τούτέστι τὴν κορυφὴν, καὶ τὰς δύο πλευράς, αἵτινες σχηματίζονται ἐκ τῶν κατιόντων κλάδων τῶν ἥβικῶν ὀστέων, καὶ ἐκ τῶν ἀνιόντων τῶν ἰσχιῶν, καλοῦνται δὲ αὐταὶ *σκέλη*.

β'.) Τὰ *ώοειδῆ τρήματα*, ὧν ἕκαστον εὐρίσκεται ἐκατέρωθεν μεταξὺ τῶν ἥβικῶν ὀστέων καὶ τῶν ἰσχιῶν καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἰνώδους ὑμέου, ἐφ' οὗ καταφύονται διάφοροι μῦς.

γ'.) Τὴν κατὰ τὸ λαγόνιον ὀστοῦν καὶ τὸ ἰσχίον *μεγάλην ἐκτομάδα*· μεταξὺ δὲ ταύτης καὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ εὐρίσκεται διάστημά τι κενὸν ὀστέων, ὅπερ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ ὡς ὀπήν, καλυπτομένην ὑπὸ ἀπαλῶν μορίων καὶ κειμένην κατέναντι τοῦ ὡοειδοῦς τρήματος.

Τὸ *ἱερὸν ὀστοῦν* συνίσταται εἰς τὰ παιδία ἐκ πέντε σπονδυλοειδῶν καὶ διὰ χόνδρου ἠνωμένων ἀλλήλοις τμημάτων, ἅτινα εἰς τοὺς ἐφήβους, ἀποστεωμένου τοῦ χόνδρου, συμπήγνυνται καὶ ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον ὀστοῦν, διὸ καὶ *ρόθοι σπόνδυλοι* ἐκλήθησαν. Διακρίνονται δὲ καθαρῶς τὰ τμήματα ταῦτα καὶ αἱ συμφύσεις αὐτῶν, ἀπογυμνουμένου τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ ἀπὸ τῶν ἐπικειμένων σαρκῶν. Τὸ ἱερὸν ὀστοῦν κεῖται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἄνω τῆς πυέλου, δίκην σφηνός, μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτύμων ὀστέων, ἔχον σχῆμα τρίγωνον καὶ δύο ἐπιφανείας, τὴν πρόσθιον καὶ τὴν ὀπίσθιον, δύο πλάγια χεῖλη, καὶ δύο πέρατα. Ἡ ὀπίσθιος ἐπιφάνεια εἶναι κυρτὴ καὶ ἀνώμαλος, ἐπειδὴ ἐν μέσῳ αὐτῆς εὐρίσκεται σειρὰ ὑψωμάτων, ἀνταποκρινομένων εἰς τὰς ἀκανθικὰς ἀποφύσεις τῶν γνησίων σπονδύλων, διὸ καὶ *ψευδεῖς ἀκανθαι* ἐκλήθησαν· πρὸς δὲ τὰ πλάγια τούτων τὰ πέντε *ὀπίσθια ἱερὰ τμήματα*, καὶ περαιτέρω πρὸς τὰ ἐξω ὀγκίδια, ἀνίσως διασπειρόμενα, καὶ ταῖς ἐγκαρσίοις ἀρθρικαῖς ἀποφύσεις τῶν γνησίων σπονδύλων παρεμφέροντα αἱ *ἐγκάρσιοι καὶ λοχαὶ ψευδεῖς προβολαί*. Ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια κεῖ-

ται πρὸς τὰ ἔσω τῆς πυέλου· εἶναι κοίλη, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆς ὑπάρχουσι 4—5 παραλλήλως βαίνουσαι γραμμαί, ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν ψευδῶν σπονδύλων κατὰ τὴν τρυφερὰν ἡλικίαν εὐρισκομένου, μετὰ δὲ ταῦτα συμπεπηγότος χόνδρου, ἀποτελούμεναι· πρὸς τὰ πλάγια ἐκατέρωθεν ὑπάρχουσι τὰ εὐρυχωρότερα τῶν ὀπισθίων *πρόσθια ἱερὰ τρήματα*, ἀφ' ὧν ἐξέρχονται τὰ ἱερὰ νεῦρα. Τὰ πλάγια χεῖλη τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ πρὸς μὲν τὰ ἄνω εἰσι παχύτερα καὶ ἐνοῦνται μετὰ τῶν λαγονίων ὀστών δι' ἀρθρώσεως μάλα κεκρυμμένης, πρὸς δὲ τὰ κάτω γινόμενα λεπτότερα χρησιμεύουσιν ἐνταῦθα πρὸς κατάφυσιν τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἱεροῖσχιακοῦ συνδέσμου. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καλεῖται *βάσις*· ἐνταῦθα τὸ ὀστοῦν εἶναι λίαν παχὺ καὶ ἐνοῦται διὰ χόνδρου μετὰ τοῦ τελευταίου ὀσφυακοῦ σπονδύλου. Τὸ ἱερὸν ὀστοῦν στρέφεται μὲν ἐπαισθητῶς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ μέρος τῆς βάσεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ τελευταίου ὀσφυακοῦ σπονδύλου προβάλλει πρὸς τὰ ἔσω καὶ πρόσω καὶ οὕτω σχηματίζεται ἄξια λόγου προβολή, τὸ *ἀκρωτήριον*. Εἰς ἀμφότερα δὲ τὰ πλάγια τοῦ ὀστοῦ τούτου εὐρίσκεται καὶ ἕτερα ὀστέϊνη προβολή, ἧτις, ἀπευθυνομένη ἀπὸ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσω, ἐνοῦται μετὰ τῆς ἀνωλύμου γραμμῆς τῶν λαγονίων, καὶ θεωρεῖται ὡς ἀρχὴ αὐτῆς.

Τῇ βάσει τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ ἀντίκειται ἡ κορυφή, ἧτις ἐνοῦται μετὰ τοῦ κόκκυγος διὰ συνδέσμου λίαν εὐκινήτου εἰς τὰς γυναικίαις καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ἐξ οὗ καὶ ὁ κόκκυξ τότε φέρεται πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ δὲ κατώτερον στένωμα τῆς πυέλου γίνεται εὐρύτερον. Ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ φαίνεται ἡ εἴσοδος τοῦ *ἱεροῦ σωλῆνος*, πόρου ὀστέϊνου, πλατυτέρου πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω, καὶ ἐκτεινομένου καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ· τὴν δὲ στενὴν ἐξοδὸν τοῦ ἱεροῦ σωλῆνος περιορίζουσιν ἐκατέρωθεν τὰ δύο *ἱερὰ κέρα*.

Ὁ *κόκκυξ*, ὅστις καὶ *σπονδύλιος* καὶ *ὀρθόπυγιον* καλεῖται, θεωρεῖται συνήθως ὡς παράρτημα τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ. Σύγκειται

ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων ὀσταρίων, ἐνουμένων πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν διὰ χόνδρων καὶ συνδέσμων· ἔχει δὲ σχῆμα τρίγωνον, καὶ διαιρεῖται εἰς ὀπίσθιον ἐπιφάνειαν, καλυπτομένην ὑπὸ τοῦ ἐκτὸς δέρματος, καὶ εἰς πρόσθιον, ἐτραμμένην εἰς τὰ ἔσω τῆς πυέλου· ἔχει προσέτι καὶ δύο πλάγια χεῖλη, ἐφ' ὧν προσφύεται ὁ ἱεροῖσχιακὸς σύνδεσμος, βάσιν συναρθρουμένην μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, καὶ κορυφὴν ἐλευθέραν, ἀφανιζομένην εἰς τὰ ἀπαλὰ μόρια. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ὀστᾶ, ἐξ ὧν σύγκειται ὁ κόκκυξ, ἐνοῦνται καὶ μετ' ἀλλήλων καὶ μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ κινητῶς, ὑποχωρεῖ οὗτος εἰς τὰ ὀπίσω ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ὥστε οὕτω, πλατυνομένης τῆς ἐξόδου τῆς πυέλου, δηλ. τοῦ κάτω αὐτῆς στενώματος, γίνεται εὐκολος κατὰ τινα τρόπον ὁ τοκετός.

Συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα τὰ ὀστᾶ ταῦτα διὰ χόνδρων καὶ συνδέσμων, σχηματίζουν τὴν πυέλον, ἧς οἱ κυριώτεροι σύνδεσμοι εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι.

α.) Ὁ χόνδρος τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστέων, ἔχων μῆκος μὲν ὅσον 18—20, πλάτος δὲ ὅσον 6—8 γραμμῶν· διὰ τούτου συνδέονται τὰ ἠβικὰ ὀστᾶ πρὸς ἄλληλα, ἢ δ' ἔνωσης αὕτη καλεῖται *σύμφυσις ἢ συγχόνδρωσις* τῶν ἠβικῶν ὀστέων, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται.

β.) Ὁ χόνδρος ὁ συνδέων τὸ λαγόνιον ὀστοῦν μετὰ τοῦ ἱεροῦ· ὀνομάζεται δὲ ἡ ἔνωσης αὕτη ἢ κατὰ τὸ ἱερὸν καὶ λαγόνιον ὀστοῦν *σύμφυσις, ἢ ἱερολαγόνιος σύμφυσις*.

γ.) Οἱ σύνδεσμοι τοῦ ἰσχίου καὶ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ· τούτων ὁ μὲν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ σώματος, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς ἀκάνθης τοῦ ἰσχίου, καὶ πλατύτεροι πρὸς τὰ ὀπίσω γινόμενοι, καταφύονται εἰς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν καὶ τὸν κόκκυγα· καὶ ὁ μὲν πρῶτος ὀνομάζεται ὁ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν καὶ τὸ ἰσχίον *σύνδεσμος, ἢ ἱεροῖσχιακός*· ὁ δὲ δεύτερος, ὁ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν καὶ τὴν ἀκαρθῶν τοῦ ἰσχίου.

Τὰ ἀνώνυμα ὀστᾶ συνδέονται καὶ πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς

τὸ ἱερὸν ὀστοῦν στερεῶς τε καὶ ἀκινήτως, ὥστε οὐδὲ ὀλίως ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῷ τοκετῷ, ὡς τινες διισχυρίζονται.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν προειρημένων ὀστέων σχηματιζομένη πύελος πρὸς μὲν τὰ ἄνω εἶναι μείζων καὶ πλατυτέρα, πρὸς δὲ τὰ κάτω μικροτέρα καὶ στενωτέρα, διαιροῦσι ταύτην εἰς *μεγάλην* ἢ *ἄνω* καὶ εἰς *μικρὰν* ἢ *κάτω* πύελον. Γινομένου δὲ λόγου ἀπλῶς περὶ πυέλου, ἄνευ τῶν ἐπιθέτων *μεγάλης* ἢ *μικρᾶς*, ἐννοεῖται πάντοτε ἡ μικρὰ πύελος. Τὰ διαχωρίζοντα τὴν μικρὰν ἀπὸ τῆς μεγάλης ὄρια εἰσὶ πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω τὸ ἀκρωτήριο, πρὸς δὲ τὰ πλάγια ἡ κατὰ τὰ λαγόνια ἀνώνυμος γραμμὴ, καὶ πρὸς τὰ πρόσω τὸ ἄνω χεῖλος τῶν ἠβικῶν ὀστέων.

Ἡ μεγάλη πύελος πρὸς τὰ ὀπίσω μὲν σχηματίζεται ἐκ τῶν δύο τελευταίων σπονδύλων τῆς ὀσφύος· πρὸς δὲ τὰ πλάγια ἐκ τῶν ἰδίως λεγομένων λαγονίων ὀστέων, τῶν λοξῶς πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔξω ἀπευθυνόμενων, καὶ πρὸς τὰ πρόσω ἐκ τῶν Φαλλοπίων συνδέσμων καὶ τῶν ἀπαλῶν τῆς κοιλίας καλυμμάτων. Χρησιμεύει δὲ κυρίως ἡ μεγάλη πύελος εἰς τὸ φέρειν πάντοτε μὲν τὰ τῆς κάτω κοιλίας σπλάγχνα, ἐν τῇ κυήσει δὲ καὶ τὴν ἔγκυον μήτραν.

Ἡ δὲ μικρὰ πύελος πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ τοῦ κόκκυγος· πρὸς δὲ τὰ πλάγια ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους τῶν λαγονίων ἢ ἀνώνυμων ὀστέων καὶ ἐκ τοῦ ἰσχίου, καὶ πρὸς τὰ πρόσω ἐκ τῶν δύο ἠβικῶν ὀστέων.

Εἰς τὴν μικρὰν πύελον διακρίνομεν τὴν *εἴσοδον* ἢ τὸ *ἄνω στένωμα*, τὴν *ἐξόδον* ἢ τὸ *κάτω στένωμα*, καὶ τὸ *κοῖλον* τῆς *πυέλου*, τὸ μεταξὺ δηλ. τῶν δύο στενωμάτων διάστημα. Καὶ ἡ μὲν εἴσοδος σχηματίζεται πρὸς τὰ ὀπίσω μὲν ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὀστοῦ τούτου ἐκατέρωθεν ἐξέχοντος χεῖλους· πρὸς τὰ πλάγια δὲ ἐκ τῆς κατὰ τὰ λαγόνια ἀνώνυμου γραμμῆς, καὶ πρὸς τὰ πρό-

σω ἐκ τοῦ ἄνω χεῖλους τῶν ἡβικῶν ὀστέων, καὶ τοῦ ἄνω πέρατος τοῦ χόνδρου τῆς ἡβικῆς συμφύσεως. Ἡ δ' ἐξοδος, ἧ τὸ κάτω στένωμα τῆς πυέλου σχηματίζεται πρὸς τὰ ὀπίσω μὲν ἐκ τοῦ ἄκρου τοῦ κόκκυγος καὶ τῶν κατὰ τὸ ἰσχίον καὶ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν συνδέσμων, πρὸς τὰ πρόσω δὲ ἐκ τοῦ ἡβικοῦ τόξου· τέλος τὸ κοῖλον αὐτῆς περιορίζεται πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ τοῦ κόκκυγος, πρὸς δὲ τὰ πλάγια ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους τῶν λαγονίων καὶ ἐκ τῶν ἰσχίων, καὶ πρὸς τὰ πρόσω ἐκ τῶν ἡβικῶν ὀστέων.

Β'. Περὶ διαμέτρων τῆς πυέλου.

Ἡ πυέλος θεωρεῖται ἐν τῇ Μαιευτικῇ ὡς ὀστέϊνος ὀχετός, δι' οὗ διέρχεται τὸ ἔμβρυον ἐν τῷ τοκετῷ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ ὀχετός οὗτος εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κατασκευὴν οὔτε τὸ αὐτὸ μέγεθος, οὔτε τὴν αὐτὴν εὐρυχωρίαν ἔχει παρὰ πάσαις ταῖς γυναῖξιν· προσέτι δὲ ἐπειδὴ ἡ παρὰ φύσιν κατασκευὴ τούτου ἔχει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιβλαβῆ ἐπιβρόχην εἰς τὸν τοκετόν, ἀπαιτεῖται ἀκριβῆς γνῶσις τῆς κατὰ φύσιν κατασκευῆς τῆς πυέλου, καὶ τοῦ διαφόρου πλάτους αὐτῆς κατὰ τὰ διάφορα αὐτῆς μέρη, πρὸς εὐχερεστέραν ἀνακάλυψιν τῆς τυχούσης ἀνωμαλίας. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν κατεμέτρησαν τὴν πυέλον κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· ἦγαγον δηλ. γραμμὰς ἀπὸ διαφόρων σημείων αὐτῆς πρὸς τὰ ἀπέ- ναντι τούτων κείμενα, ὅπως καταμάθωσι τὴν ἀπόστασιν αὐτῶν· τὰς δὲ γραμμὰς ταύτας ἐκάλεσαν *διαμέτρους τῆς πυέλου*.

Εἰς τὴν μεγάλην πυέλον παραδέχονται μίαν διάμετρον, ἀρ- χομένην ἀπὸ τῆς ἄνω καὶ προσθίου ἀκάνθης τοῦ ἐτέρου τῶν λαγονίων ὀστέων, καὶ διήκουσαν εἰς τὴν τοῦ ἀντικειμένου ὁμω- νύμου ὀστοῦ· αὕτη καλεῖται *ἐγκάρσιος διάμετρος τῆς μεγάλης πυέλου* καὶ εἶναι συνήθως ὅσον ἐννέα δακτύλων καὶ δύο ἕως τεσσάρων γραμμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μικρὰν πυέλον παραδέχονται κατὰ τὸ ἄνω αὐ- τῆς στένωμα ἢ τὴν εἴσοδον τέσσαρας διαμέτρους.

α) Τὴν *εὐθεΐαν* ἢ *μικρὰν* ἢ καὶ *ἐπιζευγνύουσαν* (conjugata) *διάμετρον*, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ ἀκρωτηρίου, καὶ τελευτῶσαν εἰς τὸ ἄνω πέρασ τῆς συμφύσεως τῶν ἡβικῶν ὀστέων. Εἶναι δ' αὕτη συνήθως ὅσον τεσσάρων δακτύλων καὶ δύο ἕως τεσσάρων γραμμῶν.

β') Τὴν *ἐγκάρσιον* ἢ *μεγάλην διάμετρον*, (transversa) ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ἀνωμένου γραμμῆς τοῦ ἐτέρου τῶν λαγονίων ὀστέων καὶ λήγουσαν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τοῦ ἀντικειμένου ὁμωνύμου ὀστοῦ· αὕτη εἶναι συνήθως ὅσον πέντε δακτύλων καὶ δύο ἕως τεσσάρων γραμμῶν.

γ') Τὰς δύο *λοξὰς διαμέτρους* (obliquae, s. Deventeri). Ἐκάστη τούτων ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους τῆς συμφύσεως τοῦ λαγονίου μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, καὶ λήγει ἐκεῖ, ὅπου γίνεται ἡ ἔνωσις τοῦ σώματος τοῦ ἡβικοῦ ὀστοῦ μετὰ τοῦ λαγονίου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀντίθετον μέρος· εἶναι δὲ συνήθως ὅσον τεσσάρων δακτύλων καὶ ἡμίσεως. Ἐκ τῶν δύο τούτων διαμέτρων ἡ ἐκ τῆς δεξιᾶς συμφύσεως τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ μετὰ τοῦ λαγονίου ἀρχομένη καὶ εἰς τὴν κατὰ τὰ πρόσω καὶ ἀριστερὰ ἔνωσιν τοῦ λαγονίου μετὰ τοῦ ἡβικοῦ λήγουσα καλεῖται *δεξιὰ λοξὴ διάμετρος*· ἡ δὲ ταύτη ἐναντία ἀριστερὰ *λοξὴ διάμετρος*.

Εἰς δὲ τὸ κάτω στένωμα, δηλ. εἰς τὴν ἐξοδον τῆς πυέλου παραδέχονται δύο διαμέτρους.

α.) Τὴν *εὐθεΐαν διάμετρον*, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ κόκκυγος καὶ λήγουσαν εἰς τὸ κάτω ἄκρον τῆς συμφύσεως τῶν ἡβικῶν ὀστέων· αὕτη εἶναι συνήθως ὅσον τριῶν δακτύλων καὶ ἡμίσεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ κόκκυξ συνδέεται κινητῶς μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ἡ διάμετρος αὕτη αὐξάνεται ἐν τῷ τοκετῷ διὰ τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω ὑποχωρήσεως τοῦ κόκκυγος ὅσον ἡμίσεως ἢ ἐνὸς δακτύλου, ἐξ οὗ, φυσικῶ τῷ λόγῳ, γίνεται εὐκολος καὶ ἡ ἐξοδος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου.

β'.) Τὴν *ἐγκάρσιον διάμετρον*, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ὄγ-

κου τοῦ ἰσχίου καὶ φθάνουσαν εἰς τὸν τοῦ ἐτέρου· ἔχει δὲ συνήθως μῆκος ὅσον τεσσάρων δακτύλων, καὶ δύο ἕως τεσσάρων γραμμῶν.

Παραδέχθησαν δὲ καὶ τοῦ κοίλου τῆς πυέλου δύο διαφόρους διαμέτρους, ὧν ἡ μὲν, εὐθεῖα διάμετρος τῆς πυέλου καλουμένη, ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τοῦ δευτέρου νόθου σπονδύλου τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ μετὰ τοῦ τρίτου, καὶ τελευτᾷ εἰς τὸ μέσον τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστῶν, ἔχουσα μῆκος ὅσον τεσσάρων καὶ ἑμίσεως δακτύλων· ἡ δ' ἑγκάρσιος διάμετρος τοῦ κοίλου τῆς πυέλου ἄρχεται ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς κοτύλης τοῦ ἐνὸς μέρους καὶ λήγει εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν τοῦ ἄλλου· εἶναι δ' αὕτη συνήθως ὅσον τεσσάρων δακτύλων.

Παραδέχονται προσέτι καὶ δύο λοξὰς διαμέτρους τοῦ κοίλου τῆς πυέλου, ἀρχομένας ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς μεταξὺ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀνωτύμου ὀστοῦ ἑκτομάδος, καὶ τελευτώσας ἀντιθέτως κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὠσειδοῦς τρήματος· ἔχουσι δὲ αἱ διάμετροι αὗται μῆκος ὅσον πέντε δακτύλων. Ἐτέρα δὲ τις διάμετρος, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τελευτώσα ὑπὸ τὴν σύμφυσιν τῶν ἠβικῶν ὀστῶν, καλεῖται διαγῶνιος διάμετρος καὶ εἶναι ὅσον τεσσάρων δακτύλων καὶ ἑμίσεως.

Συγκρίνοντες τὰς εἰρημέναις διαμέτρους, βλέπομεν, ὅτι ἡ πύελος εἶναι κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον πλατυτέρα πρὸς τὰ πλάγια, κατὰ δὲ τὸ κοῖλον καὶ τὴν ἐξοδον πλατυτέρα ἀπὸ τῶν ὀπίσω πρὸς τὰ πρόσω. Ἄλλ' εἰς τὴν μὴ ἀπογεγυμνωμένην τῶν σαρκῶν πύελον αἱ ῥηθεῖσαι διάμετροι δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ μέγεθος· ὅθεν τὸ ἀνώτερον στένωμα αὐτῆς δὲν εἶναι ὠσειδές, ἀλλὰ στρογγύλον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τρίγωνον, οὗ τινος ἡ βᾶσις εὐρίσκεται πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυσμένη.

Αἱ ψοαὶ καὶ οἱ εἰς τὰ πλάγια τῆς μεγάλης πυέλου κείμενοι εἰλεακοὶ μῦς ἀποτελοῦσιν ἐνταῦθα εἶδός τι προσκεφαλαίου, καταλλήλου πρὸς μετριάσιν τῶν συνθλάσεων καὶ κλονισμῶν,

ὅς ἡ ἔγκυος μήτρα ἐνδέχεται νὰ πάθῃ, ὀρθίας ἰσταμένης τῆς κυοφορούσης, ἢ βαδιζούσης. Προφυλάττουσι προσέτι οἱ μῦς οὗτοι καὶ τὰ μπριαῖα νεῦρα ἀπὸ τῆς ἐπιθλίψεως, ἣν ἡ ἔγκυος μήτρα ἤθελεν ἐπαγάγει ἐπ' αὐτά· αἱ δὲ ψοαί, προμηκυνόμεναι πρὸς τὰ πλάγια τῆς ῥάχews, χρησιμεύουσι καὶ ὡς ὑποστήριγμα τῆς μήτρας.

Διὰ τὸ διάφορον δὲ μέγεθος τῶν ὀστέων, ἐξ ὧν ἡ πύελος σύγκειται, διάφορον εἶναι καὶ τὸ ὕψος ἢ βῆθος αὐτῆς. Ὄθεν πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω τὸ ἀκρωτήριο ἀπέχει τοῦ ἐλευθέρου ἄκρου τοῦ κόκκυγος ὅσον τεσσάρων καὶ ἡμίσεως ἢ πέντε δακτύλων· εἰς δὲ τὰ πλάγια ἢ μεταξὺ τῆς ἀνωνύμου γραμμῆς καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ ἰσχίου ἀπόστασις εἶναι ὅσον τριῶν δακτύλων· τὸ δὲ κατὰ τὰ πρόσω ὕψος, τὸ μῆκος δηλ. τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστέων, εἶναι ὅσον ἐνὸς καὶ ἡμίσεως δακτύλου. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἡ πύελος ἔχει πρὸς τὰ ὀπίσω τριπλάσιον ὕψος τοῦ πρὸς τὰ πρόσω, καὶ τὸ ἄνω στένωμα ἀπέχει τοῦ κάτω πολὺ περισσότερον πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ πρὸς τὰ πρόσω, ἐπομένως καὶ ἡ θέσις αὐτῶν οὐδόλως ὑπάρχει παράλληλος. Ἡ γωνία τοῦ ἠβικοῦ τόξου εἶναι συνήθως ὅσον ἐννενηκόντα μοιρῶν· ἡ δ' ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις τῶν μεγάλων τροχαντήρων, ὅσον δώδεκα ἢ δεκατριῶν δακτύλων.

Ἡ κατὰ φύσιν κατασκευὴ τῆς γυναικείας πυέλου ἔχει τὸ εἰρημένον σχῆμα καὶ μέγεθος, ἐκ δὲ τῆς κανονικῆς κατασκευῆς αὐτῆς ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐκολία τῶν τοκετῶν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ διαφοραὶ τινες προερχόμεναι ἐκ τῆς διαφοροῦ ἀναπτύξεως καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ γυναικείου σώματος, ἐξ οὗ καὶ αἱ διαμέτροι εἰσὶν ὅτε μὲν μείζονες, ὅτε δ' ἐλάσσονες. Ὄταν αἱ διαφοραὶ αὗται ᾧσιν ἐπίσημοι, τότε καὶ ὁ τοκετὸς γίνεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον δύσκολος· ἰδίως ὅμως ἀναγκαῖα εἶναι ἢ πρὸς ἀλλήλας ἀναλογίαι τῶν διαφορῶν διαμέτρων τῆς πυέλου, ἐπειδὴ καὶ μικρὰ τις κατὰ τοῦτο ἀνωμαλία γίνεται πολλάκις πρόσκομμα εἰς τὸν τοκετόν.

Γ'. Περὶ ἐγκλίσεως τῆς πυέλου καὶ τοῦ ἄξονος αὐτῆς.

Ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ποία ἢ ἐγκλίσις τῆς πυέλου, τοῦτέστιν ἡ πρὸς ὀριζόντια κλίσις αὐτῆς, τῆς γυναικὸς ὀρθίας ἰσταμένης, ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον πολλῶν συζητήσεων. Ἐνιοὶ μὲν τῶν περὶ τούτου συγγραψάντων, ὡς ὁ Λευρέτιος, ὁ Στέϊνος καὶ ὁ Ὀσιάνδρος, λέγουσιν, ὅτι ἡ γωνία, ἣν σχηματίζει ἡ κατὰ φαντασίαν προεκβληθεῖσα διάμετρος τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου τῆς ὀρθίας ἰσταμένης γυναικὸς εἶναι ὅσον τριάκοντα ἢ τριάκοντα καὶ πέντε μοιρῶν. Ἐνιοὶ δὲ ὡς ὁ I. I. Νύλλερρος, ὁ Φρορίεπος καὶ ὁ Κάρρος λέγουσιν, ὅτι ἡ γωνία αὕτη εἶναι μείζων, δηλ. ὅσον τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἢ πενήτηκοντα μοιρῶν. Ἄλλ' ὁ Ναιγιέλιος ἀπέδειξε διὰ πολλῶν καὶ ἀκριβοῶν παρατηρήσεων, ὅτι αὕτη εἶναι συνήθως ὅσον ἐξήκοντα μοιρῶν· ὅτι τὸ ἀκρωτήριον τοῦ ἱεροῦ ὅσπου ἴσταται τρεῖς δακτύλους καὶ ἑννέα ἕως δέκα γραμμὰς ὑπὲρ τὸ ἄνω πέρασ τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστέων, καὶ ὅτι ἡ εὐθεῖα διάμετρος τοῦ κάτω στενώματος τῆς πυέλου προεκβληθεῖσα ὡσαύτως κατὰ φαντασίαν, σχηματίζει πρὸς τὸ ὀριζόντιον ἕδαφος, ἐφ' οὗ ἴσταται ὀρθία ἡ γυνή, γωνίαν ὅσον δέκα ἢ ἑνδεκα μοιρῶν, καὶ ἐπομένως τὸ ἐλεύθερον ἄκρον τοῦ κόκκυγος ἴσταται ὅσον ἐπτὰ ἕως ὀκτῶ γραμμῶν ὑπεράνω τοῦ κάτω ἄκρου τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστέων. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὅσον μικροτέρα εἶναι ἡ ἐγκλίσις τῆς πυέλου, τοσοῦτον μικροτέρα καὶ ἡ κοιλότης τοῦ ἱεροῦ ὅσπου (1).

Ἡ ἄξονα τῆς πυέλου καλοῦσι γραμμὴν τινα, διερχομένην διὰ τῆς πυέλου, καὶ ἀπέχουσαν ἐξ ἴσου ἀπὸ πάντων τῶν μερῶν αὐτῆς. Ἡ γραμμὴ ὁμοίως αὕτη δὲν εἶναι εὐθεῖα, ἀλλὰ κεκλασμένη εἰς δύο, καὶ μόνον τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς, τὸ καθικνούμενον ἀπέναντι τῆς συμφύσεως τοῦ δευτέρου νόθου σπονδύλου τοῦ ἱε-

(1) Ἡ ἐγκλίσις τῆς πυέλου τῶν ζώων εἶναι τοσοῦτον μικρά, ὥστε ἡ σύμφυσις τῶν ἠβικῶν ὀστέων κεῖται οὐχὶ ἀπέναντι τοῦ ἱεροῦ ὅσπου, ἀλλ' ὑπ' αὐτό.

ροῦ ὀστού μετὰ τοῦ τρίτου, εἶναι εὐθύ, τὸ δ' ἕτερον καμπύλον, πρὸς τὰ κάτω καὶ πρόσω στρεφόμενον· τούτου ἕνεκα τὸ ὄνομα *ἄξων* εἶναι ὄλως ἀνάρμοστον εἰς ταύτην τὴν γραμμὴν, ἣν ἕτεροι ἀποκαλοῦσι *διευθύνσεως γραμμὴν*, ὡς δεικνύουσιν τὴν τοῦ κοίλου τῆς πυέλου διεύθυνσιν. Πόση δὲ εἶναι ἡ περι ἧς ὁ λόγος κυρτότης τοῦ κατωτέρου μέρους τῆς γραμμῆς τχύτης, καὶ ἐπομένως τῆς πυέλου, προσδιορίζεται ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος κυρτότητος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ κόκκυγος.

Δ'. Περὶ διαφορᾶς τῆς πυέλου, καθ' ἡλικίας, γένη καὶ εἶδη.

Εἰς τὰ ἀρτίτοκα παιδιά ἡ πυέλος εἶναι στενωτάτη καὶ ἐπιμήκης, ἡ κυρτότης τῶν λαγονίων λέφων μόλις διακρίνεται, τὸ δὲ λαγόνιον ὀστοῦν κείται σχεδὸν κατὰ κάθετον. Ἡ κοιλότης τῆς πυέλου εἶναι κωνοειδής, τὸ δ' ἱερὸν ὀστοῦν κείται τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε ὀριζόντιος γραμμῆ, κάτωθεν τοῦ ἄκρου τοῦ κόκκυγος ἀρχομένη, διέρχεται ὑπεράνω τῆς συμφύσεως τῶν ἡβικῶν ὀστών. Αἱ ἐγκάρσιοι τῆς πυέλου διάμετροι εἰσὶν ἐλάσσονες τῶν εὐθειῶν καὶ τὰ ὀστά καλύπτονται κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν ὑπὸ χόνδρων προσκαίρων· ἡ δὲ πυέλος τῶν ἐμβρύων διὰ τὴν ἐλαστικότητα τῶν ὀστών καὶ τῶν συνδέσμων αὐτῆς εἶναι λίαν εὐκαμπτος, ὥστε εὐκόλως μεταβάλλει σχῆμα, ὅταν διέρχεται διὰ τῆς πυέλου τῆς τικτούσης. Περὶ τὸ δεύτερον ἢ τρίτον ἔτος ἐμφαίνονται νέα τινὰ σημεῖα ἀποστεώσεως, ἅτινα διαμένουσι πολλάκις καὶ μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου ἢ εἰκοστοῦ ἔτους μὴ ἐντελῶς προσπεφυκῶτα εἰς τὰ ἀνώνωμα ὀστά. Ἡ ἐντελής ἄρα ἀνάπτυξις καὶ συνένωσις τῶν διαφόρων τῆς ἀποστεώσεως σημείων γίνεται συνήθως περὶ τὸ δέκατον ὄγδοον ἢ εἰκοστὸν ἔτος.

Ἡ δὲ τῶν ἀνδρῶν πυέλος διατηρεῖ τὰ χαρακτηριστικά, ἅτινα ἔχει καὶ κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν· ἅπαντα τὰ μέρη ταύτης εἰσὶ μὲν στενωτέρα, ἀλλ' ὑψηλότερα τῶν τῆς γυναικείας πυέλου· ἡ εὐθεῖα διάμετρος τῆς ἐξόδου εἶναι ὅσον τριῶν δακτύλων καὶ ἐνὸς τετάρτου, ἡ δ' ἐγκάρσιοις τῆς εἰσόδου, ὅσον

τεσσάρων και ημίσεως, και η μεταξὺ τῶν δύο ισχίων ὅσον τριῶν δακτύλων· τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἀνωτέρων προσθίων ἀκανθῶν διάστημα εἶναι ὅσον ἐπτά ἢ ὀκτῶ δακτύλων, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν δύο λόφων, ὅσον ὀκτῶ ἢ ἐνιέξ. Τὸ ἕβικόν τόξον εἶναι εὐθύ, σχεδὸν τρίγωνον και μὴ ἐστραμμένον πρὸς τὰ πρόσω, ὡς περ εἰς τὰς γυναῖκας, ἡ δὲ σύμφυσις τῶν ἡβικῶν ὀστέων εἶναι δύο περίπου δακτύλων, και τὸ ὠοειδὲς τρῆμα ἔχει σχῆμα σχεδὸν τρίγωνον. Ἡ κυρτότης τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ εἶναι μᾶλλον κυκλοειδής, διότι ἀρχεται εὐθὺς κάτωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου, ἡ ἐγκλισίς τῆς εἰσόδου μείζων, τὸ δὲ σχῆμα ταύτης μᾶλλον τῷ κυκλοειδεὶ προσόμοιον. Οἱ λαγόνιοι βόθριοι εἰσι βαθύτεροι, οἱ μεγάλοι τροχαντῆρες ἴστανται πλησιέστερον, τὰ ὅσα εἰσὶν ἐν γένει παχύτερα, και ἔχουσι πρὸς τὰ ἐκτὸς κατ' ἐξοχὴν μείζονας ἐξογκώσεις. Πάντα εἰς τὴν ἀνδρικήν πύελον ἀναγγέλουσι δύναμιν και δραστηριότητα, και εἶναι αὕτη διατεθειμένη οὕτως, ὡστε νὰ γίνηται εὐκόλον τὸ βᾶδισμα. Εἰς τὰς γυναῖκας ἐξ ἐναντίας αἱ ἀρθρώσεις εἰσὶν ἥττον συνεσφιγμέναι, οἱ λαγόνιοι λόγοι πλατύτατοι και κλίνοντες πρὸς τὰ ἐξω μᾶλλον ἢ ἡ βᾶσις τοῦ θώρακος. Οἱ τροχαντῆρες ἀπέχουσι πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ὡστε αὐξάνει πλαγίως ἡ βᾶσις τοῦ κορμοῦ, ἐκ τούτου δὲ τὸ βᾶδισμα γίνεται δυσκολώτερον και ἰδιάζον· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ φύσις φαίνεται ὅτι ἐβυσίασεν εἰς τὰς γυναῖκας τὴν εὐκολίαν τῶν κινήσεων και τὴν δύναμιν χάριν τῆς κηίσεως και τοῦ τοκετοῦ. Εἰς τὴν ἀνδρικήν πύελον ἡ σύμφυσις τοῦ κόκκυγος μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ ἀποστεοῦται προώρως, εἰς δὲ τὴν γερωντικήν ἡλικίαν ἀποστεοῦνται ἅπασαι αἱ συμφύσεις τῶν ὀστέων αὐτῆς. Εἰς τὰς γυναῖκας ἡ μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ σύμφυσις τοῦ κόκκυγος μένει κινήτη μέχρις ἐσχάτου γήρατος, ἡ δὲ τῶν λαγονίων μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ και τῶν τῆς ἡβικῆς πρὸς ἀλλήλα σύμφυσις σπανίως ἀποστεοῦται, και τοῦτο συμβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς προβεθηκυῖαν ἡλικίαν. Εἰς τὰς ὑψηλὰς τὸ ἀνάστημα και λεπτὰς τὸν κορμὸν γυναῖκας ἡ

πύελος είναι στενωτέρα και μᾶλλον τῇ τῶν ἀνδρῶν παραπλησία, ἐνῶ ἐκ τούναντιου ἡ πύελος τῶν ἐχουσῶν μέτριον και ἀνάλογον ἀνάστημα εἶναι πλατυτέρα και ἔχει ἅπαντα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γυναικειᾶς· ὅθεν και οἱ πολλοὶ δικκίως νομίζουσιν, ὅτι αἱ πρῶται τίκτουσι δυσκολώτερον ἢ αἱ δεύτεραι.

Εἰς τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν γίνονται σημαντικώταται μεταβολαὶ τῆς πυέλου· τὸ ἀκρωτήριον καταβαίνει βαθύτερον, τὸ ἱερὸν ὀστοῦν γίνεται κυρτότερον, τὸ δ' ἀνώτερον στένωμα αὐτῆς λαμβάνει αὖθις τὸ σχῆμα τοῦ τῆς παιδικῆς· γίνεται δηλ. ὅλη λεπτοτέρα και μικροτέρα, τὸ ἡβικὸν τόξον στενωτέρον και ἡ γωνία αὐτοῦ ὀξύτερα· αἱ συμφύσεις ἀποστεοῦνται, ἡ δὲ συνάρθρωσις τοῦ κόκκυγος μετὰ τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ γίνεται μᾶλλον δυσκίνητος· ἐπελθούσης δὲ και ὀστεομαλακίας, ὡς συμβαίνει ἐνίοτε, ἡ πύελος λαμβάνει τὸ αὐτὸ σχῆμα, ὅπερ προσκτᾶται, ὅταν ἀλίσκεται ὑπ' αὐτῆς και εἰς τὴν ἡβικὴν ἡλικίαν.

Ἡ τῶν ζῶων πύελος διαφέρει μεγάλως τῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ὁ Ρούσελος (Roussel) και ἄλλοι τινὲς προσεῖχον μᾶλλον εἰς τὴν διαφορὰν ταύτην τοῦ σχήματος αὐτῆς, ἀναμφιδόλως δὲν ἤθελον δισχυρίζεσθαι, ὅτι αἱ τίκτουσαι οὐδεμίαν ἀνάγκην βοηθείας ἔχουσιν, ἐπειδὴ και τὰ ζῶα τίκτουσιν ἄνευ τινὸς βοηθοῦ, και σχεδὸν ἄνευ ὠδίνων. Και τῶ ὄντι εἰς τὰ πλεῖστα τῶν τετραπόδων ἡ πύελος, μόλις μικρὰν τινα ἐγκλισιν ἔχουσα, ἐμφαίνει κυρίως ἓνα μόνον ἄξονα, παράλληλον σχεδὸν πρὸς τὴν ῥάχιν· τὰ στενώματα κεῖνται ὡσαύτως παράλληλα σχεδὸν πρὸς ὀρίζοντα, και πάντα τὰ λοιπὰ μέρη αὐτῆς ἔχουσι παντοῦ τὸ αὐτὸ ὕψος. Τὰ λαγόνια ὀστᾶ ὄντα στενά, ἴσα και μακρά, στεροῦνται, οὕτως εἰπεῖν, λαγονίου βύθρου, ὥστε ὁ τοκετὸς εἰς ταῦτα τὰ εἶδη οὐδεμίαν ἔχει τῶν δυσκολιῶν ἐκείνων, εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἄνθρωπος. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ φύσις μεταβαίνει αἴφνης και ἄνευ τινὸς βαθμολογίας εἰς τὴν σειρὰν τῶν ὀργανικῶν ὄντων ὡς πρὸς τὸ

σχῆμα τῶν ὀργάνων. Ἐντεῦθεν ἡ πύελος τῶν πιθήκων ἀπομακρυνομένη τῆς τῶν κατωτέρων ζώων, πλησιάζει μικρὸν τι τῇ τῶν ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ διατρέξωμεν βαθμηδὸν τὴν ζωολογικὴν κλίμακα, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ πύελος τελειοποιεῖται ἐπαισθητῶς εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῶν ζώων. Τοῦτο δυνάμεθα μάλιστα νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὸν Οὐράγγκ-οὐτάγγ (Ourang-outang) καὶ εἰς τοὺς Βοσχισμάνας λαούς, ὧν ὁ ὀργανισμὸς φαίνεται δεικνύων τὴν ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν πιθήκων εἰς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος μετάβασιν. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα συναγεται, ὅτι ὁ τοκετὸς εἶναι ἐν γένει τοσοῦτον δυσκολώτερος, ὅσον εὐγενέστερον καὶ ἐντελέστερον εἶναι τὸ εἶδος τοῦ ζώου καὶ τὸ ἀνάπαλιν· ἀνταμοιβῆ θαυμασία, εἰ καὶ παράδοξος, δι' ἧς οἱ κίνδυνοι πολλαπλασιάζονται καὶ ἐπισφραγίζονται τρόπον τινὰ ἀναλόγως τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν τικτόντων ζώων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

*Περὶ τῶν ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων τῆς γυναικὸς
καὶ περὶ τῶν μαστῶν.*

Α'. Περὶ τῶν ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων.

Ἀπαλὰ γεννητικὰ μόρια καλοῦνται τὰ ἐπὶ τῆς πυέλου ἢ ἐν τῇ πυέλῳ κείμενα, καὶ συντελοῦντα κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν σύλληψιν, τὴν κήσιν καὶ τὸν τοκετόν· διαιροῦνται δὲ ταῦτα εἰς ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ. Καὶ τὰ μὲν ἐξωτερικὰ κεῖνται ἐκτὸς τῆς πυέλου εἰς τὸ κάτω ἰδίως καὶ πρόσθιον αὐτῆς μέρος, τὰ δ' ἐσωτερικὰ ἐντὸς ταύτης.

Εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἀνήκουσι τὸ ἐφήβαιον, τὰ μεγάλα χεῖλη, τὰ μικρὰ χεῖλη ἢ αἱ ρύμφαι, ἡ κλειτορίς, ὁ πόρος τῆς οὐρήθρας, ὁ παρθενικὸς ὕμην καὶ τὸ περίτριαιον. Εἰς δὲ τὰ ἐσωτερικὰ ὁ κόλπος, ἡ μήτρα, αἱ ὠοθήκαι, αἱ σάλπιγγες καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς μήτρας.

Τὸ *ἐφήβαιον* (*mons veneris*) εἶναι ἐξόγκωσις, κειμένη εἰς τὴν πρόσθιον ἐπιρᾶνειαν τῶν ἥβικῶν ὀστέων. Σχηματίζεται δ' αὐτὴ ὑπὸ συλλογῆς πιμελῆς κατὰ τὸ ἤδη ῥηθὲν μέρος, ἐν καιρῷ δὲ τῆς ἥβης καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν μικρῶν καὶ οὐλῶν. Εἰς τὰς παχείας γυναῖκας τὸ ἐφήβαιον διαχωρίζεται ἐνίοτε ἀπὸ τοῦ ὑπογαστρίου δι' αὐλακός τινος ἀρκούντως βαθείας, ἥτις ὑπάρχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ἐφηβαίου ἀσυμφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς· οἱ πλείστοι ὁμῶς τούτων νομίζουσιν ὅτι χρησιμεύει ὡς προσκεφάλαιον, ἐμποδίζον τὸν πόνον τὸν προσγινόμενον ἐν τῇ συνουσίᾳ ἐκ τῆς συνθλίψεως.

Τὰ *μεγάλα χεῖλη* εἰσὶ δύο πτυχαὶ τοῦ δέρματος ἀδραὶ καὶ πολλῆς διαστολῆς ἐπιδεκτικαί. Ἄρχονται ταῦτα ἀπὸ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ἐφηβαίου, καὶ διευθυνομένα πρὸς τὰ κάτω καὶ ὀπίσω, τελευτῶσιν εἰς τὸ περιναῖον. Ὡς πτυχαὶ τοῦ δέρματος, σύγκεινται ἐκ δύο φύλλων, ὧν τὸ μὲν ἐξωτερικὸν καλύπτεται ὡς καὶ τὸ ἐφήβαιον ὑπὸ τριχῶν· ἐπ' αὐτοῦ εὐρίσκονται καὶ πολλαὶ κρύπται, διακρίνουσαι ὑγρὸν τι ἐλαιῶδες ἰδιαζούσης ὀσμῆς, διὸ καὶ καλοῦνται *μυροφόροι τῶν χειλέων ἀδένες*· τὸ δ' ἐσωτερικόν, ὅπερ καὶ *ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια* καλεῖται, εἶναι ἐρυθρόν, πολὺ τρυφερόν καὶ εὐαίσθητον. Εἰς τὰς παρθένους τὰ μεγάλα χεῖλη ἐπίκεινται ἀλλήλοις διὰ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῶν ἐπιφανείας οὕτως, ὥστε ἀρμόζονται ἀκριβῶς τὰ ἐντὸς αὐτῶν κείμενα μῦρια· ἐκ δὲ τῆς ἐνώσεως ταύτης τῶν μεγάλων χειλέων προκύπτει ἡ λεγομένη *σχισμὴ τοῦ αἰδοίου*. Εἰς τὰς γυναῖκας ὁμῶς τὰς ἀπαξ τεκούσας, ἢ πολλάκις συνουσιασθείσας τὰ μεγάλα χεῖλη δὲν ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς πρὸς ἀλλήλα, ἀλλ' εἰσὶ χαῦνα καὶ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων. Τῶν μεγάλων χειλέων ἀπαγομένων, βλέπομεν ὀλίγας γραμμὰς ἄνωθεν τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ταῦτα ἐνοῦνται μετὰ τοῦ περιναίου, λεπτήν τινα πτυχήν τοῦ δέρματος, διευθυνομένην ἐγκαρσίως ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἑτέρου χείλους πρὸς τὴν

τοῦ ἀντικειμένου· ἡ πτυχή αὕτη καλεῖται *χαλιῶς* ἢ *τριοδόντιον* καὶ διαρρήγνυται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸν πρῶτον τοκετόν. ὀπίσθεν δ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἔσω εὐρίσκεται μικρά τις κριλότης, *σκαροειδῆς* καλουμένη.

Τὰ μικρὰ *χείλη* ἢ αἱ *νύμφαι* εἰσὶν ὡσαύτως δύο πτυχαὶ τοῦ δέρματος, ἀλλὰ πολὺ μικρότεραι, ἐρυθρότεραι καὶ τρυφερώτεραι τῶν μεγάλων χειλέων· κεῖνται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἀνώτερον μέρος αὐτῶν, καὶ τότε μόνον φαίνονται εἰς τὰς παρθένους, ὅταν τὰ μεγάλα *χείλη* ἀπαχθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων· εἰς τὰς πολλάκις ὄμως τεκούσας ἐξέχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοῦ, καὶ εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἦττον χαῦνα καὶ κυανομέλανα τὸ χρῶμα. Εὐρίσκονται καὶ ἐπ' αὐτῶν πολλοὶ ἀδένες καὶ κρύπται, διακρίνουσαι *σμηγμα* ἰδιαζούσης ὁσμῆς Ὁ κυτταρώδης ἰστός, ἐξ οὗ μόνον σύγκειται τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῶν μέρος, νομίζεται ὅτι εἶναι διεγέρσεως ἐπιδεκτικός. Πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρόσω ἐνοῦνται πρὸς ἄλληλα τὰ *χείλη* ταῦτα καὶ περικυκλοῦσι τὴν κλειτορίδα ὅπως ἡ πύσθη περικαλύπτει τὴν βάλανον τοῦ καυλοῦ· πρὸς δὲ τὰ κάτω καὶ ἔσω μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν μεγάλων χειλέων, καὶ ἐπ' αὐτῆς γίνονται ἀνεπαισθήτως ἀφανῆ.

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν νυμφῶν οὐδὲν γινώσκομεν μετὰ βεβαιότητος. Οἱ παλαιοὶ ἐνόμιζον αὐτὰς προωρισμένας ἵνα διευθύνωσι τὴν τῶν οὖρων ῥοήν, ἐξ οὗ καὶ *νύμφαι* ὠνομάσθησαν. Ὁ Διόνης ὄμως, ὁ Λευρέτιος καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτῶν δισχυρίζονται, ὅτι αἱ *νύμφαι* ἀναπτυσσόμεναι συντελοῦσιν εἰς τὸ εὐρύνειν τὸ αἰδοῖον ἐν τῷ τοκετῷ. Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσιν, ὅτι οὗσαι αὐταὶ εἰς ἄκρον εὐαίσθητοι, συντελοῦσιν εἰς τὸ αὐξάνειν τὴν ἡδονὴν ἐν τῇ συνουσίᾳ (1).

(1) Αἱ *νύμφαι* προσκτῶνται πολλάκις μέγεθος ὑπερβολικόν, εἴτε καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν, εἴτε κατὰ τὸ κατώτερον μόνον ἄκρον, ἢ δ' ὑπερτροφία αὕτη γίνεται ἐνίοτε πρόσκομμα εἰς τὴν συνουσίαν, διὸ τὸ πάσαι ἦν ἐν χρήσει ἢ τῶν νυμφῶν περιτομή. Εἰς μέρη τινὰ τῆς

Ἡ κλειτορίς εἶναι φῶμα σμικρόν, στρογγύλον καὶ μᾶλλον εὐκίσθητον, ἐντὸς τῶν μεγάλων χειλέων κείμενον, καθ' ὃ μέρος πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρόσω ἐνοῦνται τὰ μικρὰ χεῖλη. Εἰς τὰ ἀρτίτοκα θήλεα, ἰδίως δ' εἰς τὰ ἄωρα ἔμβρυα, καὶ μάλιστα τὰ μῆπω τὸν τέταρτον μῆνα φθάσαντα, ἡ κλειτορίς εἶναι ἀναλόγως μειζων καὶ προέχει μᾶλλον ἢ κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς κυήσεως μῆνας (1). Αὕτη ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀνδρικὸν αἰδοῖον, δὲν περιέχει ὁμως, ὡς τοῦτο, τὴν οὐρήθραν, ἀλλὰ σύγκειται ἀπλῶς ἐκ δύο μικρῶν σπραγγωδῶν σωματίων, ἐκφυομένων ἀπὸ τῶν ἀνιόντων κλάδων τοῦ ἰσχίου· τὸ ἄκρον αὐτῆς ἐμφαίνει εἶδος βαλάνου, περιελισσομένης ὑπὸ πτυχῆς τινος, ἐκ τῶν μικρῶν νυμφῶν, ὡς προεῖρηται, σχηματιζομένης, καὶ ὁμοιότητα μεγάλην πρὸς τὴν πόσθην ἐχούσης.

Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰς νύμφας πολὺ μείζονας παρὰ τὰς τῶν Εὐρωπαϊῶν γυναικῶν, καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν διαφόρων περιηγητῶν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Περσίαν ἀναγκάζονται πολλὰκις ἵνα ἀποτέμνωσι ταύτας. Ἰδιαιτέρην δὲ ἀνάπτυξιν, ὡς βεβαιούσιν, ἔχουσι αἱ νύμφαι παρὰ ταῖς γυναῖξί τῶν Ὀττιεντότων, κατοίκων τοῦ Εὐέλπιδος ἄκρωτηρίου. Ἀλλὰ καὶ τοὶ πολλοὶ περιηγηταὶ ἀναφέρουσι τὴν ὑπερτροφίαν τῶν νυμφῶν, ὑπάρχουσι ὁμως καὶ ἕτεροι λέγοντες, ὅτι ἄλλη τις πτυχὴ τοῦ δέρματος, καὶ οὐχὶ αἱ νύμφαι, λαμβάνει πολλάκις μέγεθος ὅσον τεσσάρων ἢ πέντε δακτύλων.

(1) Ἀλλὰ καὶ ὅταν γεννηθῇ τὸ ἔμβρυον, ἡ κλειτορίς ἔχει εἰς ἰκανὸν μέγεθος· μετὰ δὲ ταῦτα δὲν αἰξάνει πλέον, ὥστε εἰς τὴν ἔφηβον ἡλικίαν δὲν εἶναι μείζων τῶν 4—6 ἢ 8 γραμμῶν· ἐνίοτε ὁμως εὐρέθη ἔχουσα μέγεθος ὅσον ἐνός, δύο μέχρι πέντε δακτύλων, καὶ τότε ὁμοιάζει μεγάλως τῷ ἀνδρικῷ αἰδοίῳ. Αἱ γυναῖκες, ὧν ἡ κλειτορίς ἔχει τοσοῦτον παρὰ φύσιν μέγεθος, φέρουσι καὶ ἄλλα τινὰ σημεῖα, δι' ὧν ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς τοὺς ἄνδρας.

Ἡ κλειτορίς περιπίπτει εἰς διάφορα πάθη, τὸ δ' ἄκρον αὐτῆς μεταβάλλεται ἐνίοτε εἰς οὐσίαν ἰνώδη. Ἐπειδὴ τὸ ὑπερβολικὸν τῆς κλειτορίδος μέγεθος, γίνεται πρόσκομμα εἰς τὴν συνουσίαν, ἡ δὲ χρῆσις αὐτῆς δὲν εἶναι λίαν οὐσιώδης, ἀπέτμον πολλάκις αὐτήν, ἄνευ τινὸς βλάβης. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Μολινέλλου (Molinelli) ἀπεκόπη ἄπαξ ἐπιτυχῶς κλειτορίς, ὅσον ἐννέα λιτρῶν βάρους ἔχουσα.

Ὁ πόρος τῆς οὐρήθρας εὐρίσκεται ὅσον ἡμίσεως δακτύλου ὀπισθεν τῆς κλειτορίδος, καὶ κυρίως κατὰ τὸ ἄνω μέρος τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦτο ὑπάρχει μικρά τις καὶ στρογγύλη ὀπή, ὑπὸ χεῖλους προεξέχοντος περικυκλουμένη, ἣν μετὰ μικρὰν γύμνασιν δύναται τις νὰ εὕρισκῃ λίαν εὐκόλως καὶ διὰ μόνης τῆς ἀφῆς.

Ἡ οὐρήθρα τῶν γυναικῶν εἶναι πλατυτέρα καὶ βραχυτέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν, στερεῖται σπραγγώδους σώματος, διήκει δὲ κατ' εὐθεῖαν σχεδὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῆς οὐροδόχου κύστεως ὑπὸ τὴν σύμφυσιν τῶν ἡβικῶν ὀστέων μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῆς στομίου.

Ἡ τοῦ κόλπου εἴσοδος, ἣ τὸ στόμιον, οὕτως εἰπεῖν, τούτου εὐρίσκεται ὑπὸ τὸν πόρον τῆς οὐρήθρας ἀναμέσον τῶν νυμφῶν. Εἰς τὰς παρθένοὺς ἀποφράσσεται ὑπὸ λεπτῆς τινος πτυχῆς τοῦ δέρματος τοῦ αἰδοίου, ἣτις καλεῖται *ὑμέναιος* ἢ *παρθενικὸς ὑμῆν*, καὶ ἔχει πρὸς τὰ ἄνω μηνοειδῆ τινα ἢ στρογγύλην ὀπήν, χρήσιμον εἰς τὴν ῥοήν τῶν ἐμμήνων. Εἰς τὴν πρώτην συνουσίαν διαρρήγνυται συνήθως ὁ παρθενικὸς ὑμῆν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ εὐρίσκονται εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου θηλαί τινες ἢ σαρκίδια *μύρια* καλούμενα, τὸ δὲ τρίγωνον διάστημα, ὅπερ εὐρίσκεται ἀναμέσον τῶν νυμφῶν καὶ τῆς τοῦ κόλπου εἰσόδου, καλεῖται *προπύλαιον* (*vestibulum*). τοῦτο δὲν εἶναι, ὡς περ ὁ κόλπος, ῥυτιδωτὸν, ἀλλὰ λείον καὶ εἰς τὸ ἀνώτερον αὐτοῦ μέρος εὐρίσκεται ὁ πόρος τῆς οὐρήθρας.

Περίναιον λέγεται τὸ μεταξὺ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ δακτύλου μέρος· σύγκειται δὲ τοῦτο ἐκ μυῶν, ἐκ κυτταρώδους ἱστοῦ καὶ ἐκ τοῦ δέρματος καὶ διαρρήγνυται πολλάκις ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, καὶ περ μεγάλης διαστολῆς ἐπίδεικτικόν.

Ὁ *κόλπος* εἶναι σωλὴν ὑμενώδης, ἀρχόμενος καθ' ὃ μέρος κεῖται ὁ παρθενικὸς ὑμῆν, ἀναβαίνων δὲ πρὸς τὰ ἄνω κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κοίλου τῆς πυέλου, τελευτᾷ εἰς τὸ κατώτερον μέρος τῆς μήτρας, δηλ. εἰς τὸν τράχηλον αὐτῆς. Πρὸς

τά πρόσω μὲν τοῦ κόλπου εὐρίσκεται ἡ οὐρήθρα καὶ ἡ οὐροδόχος κύστις, πρὸς τὰ ὀπίσω δὲ τὸ ἀπευθυσμένον ἔντερον· τὰ δὲ παράπλευρα αὐτοῦ μέρη πρὸς τὰ ἄνω μὲν ἐνοῦνται μετὰ τῶν πλατέων συνδέσμων τῆς μήτρας, πρὸς τὰ κάτω δὲ μετὰ τῶν λοιπῶν μορίων διὰ κυτταρώδους ἰστοῦ. Ὁ κόλπος σύγκεται ἐκ τριῶν ὑμέων·

α. Ἐκ βλενωδούς, ὅστις συνέχεται μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος.

β. Ἐκ μυώδους, ὅστις κεῖται ὑπὸ τὸν πρῶτον τῶν ἰνῶν τούτου ἄλλαι μὲν διευθύνονται κατὰ μῆκος, ἄλλαι δὲ κυκλωτέρως καὶ

γ. Ἐξ ὀρώδους ὑμένος, τοῦτέστιν ἐκ τοῦ περιτοναίου, ὅπερ περιβάλλει μόνον τὸ ἀνώτερον μέρος αὐτοῦ.

Εἰς τὸν κόλπον διακρίνομεν·

α) Τὴν εἴσοδον.

β) Τὸ ἄνω ἄκρον, τὸ καλύπτει τὸν τράχηλον τῆς μήτρας· τοῦτο διευθυνοῦμεν ὀλίγον τι πρὸς τὰ ἄνω, σχηματίζει κοίλωμά τι, τὸν θόλον τοῦ κόλπου· καὶ

γ) Τὴν πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον ἐπιφάνειαν.

Καθ' ὅλον τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ κόλπου, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν πρόσθιον ἐπιφάνειαν, ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐγκάρσιοι πτυχαί, αἵτινες εἰσὶ προωρισμέναι ν' ἀναπτύσσωνται, διερχομένου τοῦ ἐμβρύου, καὶ οὕτω νὰ μὴ συμβαίνει τοῦ κόλπου διάρρηξις· οὗσαι δ' αὐταὶ κατὰ μῆκος διατεταμέναι, σχηματίζουσι τὴν τε λεγομένην πρόσθιον στήλην καὶ τὴν ὀπίσθιον, ἧτις ὁμως ἐξέχει ὀλιγώτερον τῆς προσθίου. Μεταξὺ τῶν πτυχῶν τούτων εὐρίσκονται πολλοὶ κρύπται, διακρίνουσαι βλένναν, χρήσιμον εἰς τὸ διατηρεῖν τὸν κόλπον ὀλισθηρόν.

Πρὸς τὰ ὀπίσω ἐνοῦται ὁ κόλπος κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος μετὰ τῆς προσθίου ἐπιφανείας τοῦ ἀπευθυσμένου διὰ κυτταρώδους ἰστοῦ, ἐπομένως μόνον τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ὀπίσθιου ἐπιφανείας αὐτοῦ καλύπτεται ὑπὸ τοῦ περιτοναίου· ἡ δὲ πρό-

σθιος ἐπιφάνεια συννεοῦται μετὰ τῆς οὐρήθρας καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως ὡσαύτως διὰ κυτταρώδους ἰστοῦ.

Ἡ μήτρα (1) εἶναι τὸ κυριώτερον καὶ οὐσιωδέστερον τῶν γεννητικῶν μορίων, ὡς χρησιμεύουσα εἰς τὴν ἔμμηνον κάθαρσιν, τὴν σύλληψιν, τὴν κύησιν καὶ τὸν τοκετόν. Κεῖται δὲ εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς πυέλου, ἔχουσα πρὸς τὰ πρόσω μὲν τὴν οὐροδόχον κύστιν, πρὸς τὰ ὀπίσω δὲ τὸ ἀπευθυμένον, καὶ πρὸς τὰ ἄνω τὰ λεπτὰ ἔντερα. Τὸ σχῆμα αὐτῆς εἶναι διάφορον κατὰ τὰς διαφόρους τῆς ζωῆς περιόδους. Εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἔχει σχῆμα κυλίνδρου, ὅπερ ὁμοίως περὶ τὴν ἕβην γίνεται μᾶλλον τρίγωνον καὶ πεπιεσμένῳ ἀπίῳ παραπλήσιον, καὶ δύο ἐπιπνευεῖς τὴν πρόσθιον καὶ τὴν ὀπίσθιον· τούτων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σχεδὸν ὀμαλή, ἡ δὲ δευτέρα σχεδὸν κυρτή.

Ἡ μήτρα διαιρεῖται εἰς *πυθμένα*, *σῶμα* καὶ *τράχηλον*, ἢ *αὐχένα*. Καὶ *πυθμὴν* μὲν καλεῖται τὸ ἀνώτερον αὐτῆς τμήμα, ἀπὸ τῆς κορυφῆς δηλ. μέχρι τοῦ μέρους καθ' ὃ ἔχει τὸ μέγιστον πλάτος· *τράχηλος* δὲ ἢ *αὐχὴν* τὸ πρὸς τὰ κάτω ἀποστενούμενον αὐτῆς μέρος, καὶ *σῶμα* τὸ μεταξὺ τοῦ πυθμένου καὶ τοῦ τραχήλου. Γραμμὴ δέ τις, ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρου τῆς μήτρας μέχρι τοῦ ἄκρου τοῦ τραχήλου καθήκουσα καὶ διὰ τοῦ κέντρου ταύτης διερχομένη, καλεῖται *ἄξων* τῆς μήτρας καὶ προσδιορίζει τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅπερ εἶναι εἰς τὰς ἐφύθους γυναικας ὅσον δύο δακτύλων καὶ δύο ἕως ἑξ̄ γραμμῶν. Ἐτέρα δὲ, διὰ τοῦ κέν-

(1) Ὁ Ἱπποκράτης ἀποκαλεῖ τὴν μήτραν οὐ μόνον *δελφύον*, ἀλλὰ καὶ *γονήν*, ἐν ἣ τότε ἔμβρυον συνίσταται καὶ τρέφεται καὶ τὸ ἔμμηνον αἷμα καθαρίζεται. Κατὰ τὸν Σωρατὸν καλεῖται αὕτη *ὕστερα*, διὰ τὸ ἐσχάτην κεῖσθαι τῶν σπλάγγων. Ὁ Ἀρεταῖος ὀνομάζει τὴν μήτραν *σπλάγγνον* *γυναικῆιον*, *ἄγχιστα* *ζωῶδες* καὶ *ὀκοῖόν* *τι* *ζῶον* *ἐν* *ζῳῳ*. Ὁ δὲ Πλάτων (ἐν Τιμ.) ἀποκαλεῖ αὐτὴν *ζῶον* *πλανώμενον* *πάντη* *κατὰ* *τὸ* *σῶμα*. Λέγει δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ὅτι ἡ ὕστερα ζῶον ἐπιθυμητικόν ἐστὶ τῆς παιδοποιίας.

τρον τοῦ πλατυτέρου μέρους αὐτῆς διερχομένην, καλεῖται ἐγκάρσιος τῆς μήτρας διάμετρος, καὶ ἔχει ὅσον δακτύλου καὶ ἕξ ἢ ὀκτώ γραμμῶν μῆκος. Ὁ δὲ τράχηλος τῆς μήτρας, ἰδίως θεωρούμενος, ἔχει μῆκος μὲν ὅσον δακτύλου, πλάτος δὲ ὅσον ὀκτώ γραμμῶν.

Τοῦ τραχήλου τὸ κάτω ἥμισυ περίπου, τὸ εἰς τὸν κόλπον προβάλλον, περικαλύπτεται, ὡς εἴρηται, ὑπ' αὐτοῦ, καὶ λέγεται τὸ εἰς τὸν κόλπον προβάλλον μέρος τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας, ὅπερ εἰς τὰς ἐφήβους εἶναι ὅμοιον βλαάνῳ χονδρώδει. Εἰς τὸ κατώτερον τούτου μέρος ὑπάρχει στενὸν ἐγκάρσιον σχῆμα, εἰς τὸν σωλῆνα τοῦ τραχήλου ἄγον, τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας, ἐξ οὗ σχηματίζονται δύο χεῖλη τὸ πρόσθιον καὶ τὸ ὀπίσθιον· τὸ πρόσθιον χεῖλος εἶναι παχύτερον καὶ ὀλίγον ἐπιμηκέστερον τοῦ ὀπισθίου. ἔχει κατὰ τὸν αὐχένα καὶ ἕτερον στόμιον ἢ μήτρα τὸ ἐσωτερικόν, φέρον ἀπὸ τούτου εἰς τὸ κοῖλον αὐτῆς· προκειμένου ὁμοῦ λόγου περὶ στομίου τῆς μήτρας ἀπλῶς καὶ ἀορίστως, ἐννοεῖται πάντοτε τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ εἰς τὸν κόλπον προβάλλον μέρος τοῦ τραχήλου καλεῖται παρὰ τῶν νεωτέρων *ρίγγος τοῦ τίλλωρος* (nuseau de fanche), ὡς ἔχον ὁμοιότητά τινα κατὰ τὸ σχῆμα πρὸς τὸ ῥύγχος τοῦ ἰχθύος τούτου. Παρὰ ταῖς τεκούσας ἤδη τὰ χεῖλη τοῦ τραχήλου προσψυχόμενα φαίνονται σκληρὰ καὶ χονδρώδη, καὶ δὲν ἐφαρμόζονται ἀλλήλοις τοσοῦτον ἀκριβῶς, ὡς περ παρὰ ταῖς μῆπω τεκούσας· παρὰ ταῖς πρώταις μάλιστα ταῦτα εἰσι πολλάκις ἐγκεχαρᾶγμένα καὶ τυλώδη (1).

Διαιρεθείσης τῆς μήτρας ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ πλάτος, τοῦτέστιν εἰς πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον μέρος, παρατηρεῖται ἐν αὐτῇ κατὰ μῆκος κενόν τι, *κοιλότης τῆς μήτρας* καλούμενον. Ἡ κοιλότης αὕτη ἔχει σχῆμα τριγώνου, οὗ τινος αἰ

(1) Ὅσαι πολλὰ ἐκύησαν, ἢ πρεσβύτερες ἤδη εἰσίν, ἱκανῶς ταύταις ὁ αὐχὴν σκληρὸς τε καὶ χονδρώδης. Εἰκάζει δ' αὐτοῦ τὴν φύσιν ὁ Ἱερόφιλος ἐρώγγου τῷ ἄκρῳ. (Γαλ. περ' ἀνατομ. τῆς μήτρας).

μὲν δύο γωνίαι κείνται πρὸς τὰ ἄνω κατὰ τὸ πλατύτερον μέρος τῆς μήτρας, ἕθεν ἐξέρχονται καὶ αἱ σάλπιγγες· ἡ δὲ πρὸς τὰ κάτω τρίτη γωνία ἐκτείνεται διὰ τοῦ τραχήλου μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ στομίου αὐτῆς. Ἡ ὑπὸ τοῦ πυθμένου καὶ τοῦ σώματος τῆς μήτρας περατουμένη κοιλότης καλεῖται ἡ τοῦ σώματος τῆς μήτρας κοιλότης, οὔσα τὴν χωρητικότητα ἴση ἀμυγδάλῳ μετρίου μεγέθους· Τὸ δὲ κατὰ τὸν τράχηλον ἐπεκτεινόμενον μέρος αὐτῆς, καλεῖται ἡ τοῦ τραχήλου κοιλότης, ἢ ὁ σωλὴν τοῦ τραχήλου· τὸ μέρος τούτου τοῦ σωλῆνος, τὸ μετὰ τοῦ κόλπου συγκοινωνοῦν, καλεῖται ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας, ὡς προεῖρηται, τὸ δὲ μετὰ τῆς κοιλότητος τοῦ σώματος τῆς μήτρας, ἐσωτερικὸν στόμιον. Ἡ κοιλότης λοιπὸν τῆς μήτρας ἔχει τρεῖς ὀπές· δύο μὲν πρὸς τὰ ἄνω, συγκοινωνούσας πλαγίως μετὰ τῶν σαλπίγγων, τρίτην δὲ πρὸς τὰ κάτω, τούτέστι τὸ ἐσωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας. Ὁ σωλὴν τοῦ τραχήλου εἶναι ὀλίγον τι εὐρύτερος κατὰ τὸ μέσον, καὶ στενωτέρος κατ' ἀμφοτέρα τὰ στόμια, τὸ ἐσωτερικὸν δηλ. καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μήτρα ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῆς καταστάσει κείται εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς κοιλότητος τῆς πυέλου, ἔχουσα τὸν μὲν πυθμένα πρὸς τὰ ἄνω καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυνόμενον, τὸν δὲ τράχηλον πρὸς τὰ κάτω καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ ὀπίσω, τούτέστι πρὸς τὴν κοιλότητα τοῦ ἱεροῦ ὀστού.

Ἡ μήτρα σύγκειται ἔξωθεν μὲν ἐξ ὀρρώδους ὑμένος, ἔσωθεν δ' ἐκ βλενωδούς, ἐκ παρεγγύματος ἰδιαίτερου καὶ ἐξ ἀγγείων καὶ νεύρων. Ὁ ἐξωτερικὸς ἢ ὀρρώθης ὑμὴν εἶναι μέρος τοῦ περιτοναίου, ὅπερ ἀναδιπλούμενον ἀπὸ τῆς ὀπισθίου ἐπιφανείας τῆς οὐροδόχου κύστεως καὶ τῆς προσθίου τοῦ ἀπευθυμένου, περιβάλλει ἔξωθεν τὴν μήτραν καὶ ἀποτελεῖ κατὰ τὰ παράπλευρα αὐτῆς τοὺς πλατεῖς συνδέσμονες· ὁ δὲ ἐσωτερικὸς ἢ βλενωδὸς εἶναι λεπτότατος, ὑπέρυθρος καὶ λαχνώδης· ἀποτελεῖ καὶ οὗτος κατὰ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας πτυχᾶς δύο ἐπιμήκεις,

έχουσας πολλές πρὸς τὰ πλάγια διευθυνομένης ρυτίδας, αἵτινες διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτῶν πρὸς κλάδους καὶ κλώνας δένδρων ἐκλήθησαν παρὰ τῶν ἀνατόμων *δένδρον τῆς ζωῆς* (*arbor vitae*). Μεταξὺ τῶν πτυχῶν τούτων εὐρίσκονται ἄρθρα βλενώδη θυλάκια, ἄτινα, διὰ τὸ ἔχειν ὄγκον τε καὶ σχῆμα μικρῶν κυστιδίων, ὠνομάσθησαν *ῥάρια τοῦ Ναβόθου*, τοῦ πρώτου ταῦτα παρατηρήσαντος. Εἰς τὴν κοιλότητα τῆς μήτρας ἐμπεριέχεται συνήθως καὶ ποσότης τις βλέννης, ἥτις ἐν καιρῷ τῆς ἐμμήνου καθάρσεως εὐρίσκεται ἀναμεμιγμένη μεθ' αἵματος.

Τὸ παρέγχυμα τῆς μήτρας κεῖται μεταξὺ τῶν δύο εἰρημένων ὑμένων· εἶναι δὲ τοῦτο ἐλαστικόν, πυκνὸν καὶ σκληρόν, ὥστε δυσκόλως τέμνεται, καὶ σύγκειται ἐκ πολυπληθῶν πλεγμάτων ἀρτηριῶν, φλεβῶν, λυμφοφόρων ἀγγείων καὶ νεύρων. Ἐκτὸς τούτων διακρίνονται ἐν τῇ ἐγκύῳ μήτρᾳ λίαν σαφῶς καὶ ἴνες μυώδεις· τὸ δὲ παρέγχυμα ἔχει προσέτι τὴν ιδιότητα τοῦ συστέλλεσθαι ἰσχυρῶς.

Αἱ ἀρτηρίαι τῆς μήτρας φέρονται ἀπὸ τῶν σπερματικῶν καὶ διασπείρονται ἐλικοειδῶς εἰς τε τὸν πυθμένα καὶ εἰς ὃ μέρος εἰσβάλλουσιν ἐν αὐτῇ αἱ σάλπιγγες, καὶ ἀπὸ τῶν ὑπογαστρῶν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὸν τράχηλον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διασπειρόμεναι. Οἱ κλάδοι τούτων εἰσδύουσι μέχρι τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς μήτρας, ἥτις διὰ τῆς ἐλικοειδοῦς ταύτης διαθέσεως τῶν ἀρτηριῶν αὐτῆς εὐκόλως ἀναπτύσσεται καὶ διαστέλλεται. Διὰ τῶν ὁμωνύμων ταῖς ἀρτηρίαις φλεβῶν γίνεται ἡ μεταγωγὴ τοῦ αἵματος, ὅπερ ἐν καιρῷ τῆς ἐμμήνου καθάρσεως συρρέει περισσότερον πρὸς τὴν μήτραν· πλήρης δ' αἵματος φαίνεται αὕτη κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ κυήσει, ὅτε αἱ ἀρτηρίαι προσκτιῶνται τριπλάσιον καὶ τετραπλάσιον τοῦ συνήθους ὄγκου· ὡσπύτως δὲ πλατύνονται περισσότερον καὶ αἱ φλέβες κατὰ τὴν ἐμμηνον κάθαρσιν, ἐξ οὗ προσκτιᾶται καὶ ἡ μήτρα κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὄγκον μείζονα τοῦ συνήθους, ἐν δὲ τῇ κυήσει διαστέλλονται αἱ φλέβες, καὶ οὕτως ἀποτελοῦνται οἱ

λεγόμενοι *μητρικοί κόλποι* (1). Τὰ λυμφοφόρα ἀγγεία λεπτά καὶ σπάνια εἰς τὴν μήτραν τῶν παρθένων καὶ τῶν μὴ ἐγκύων γυναικῶν ὄντα, εὐρίσκονται ἔν τε τῇ κυήσει καὶ εὐθύς μετὰ τὸν τοκετὸν πάμπολλά τε καὶ ἰκανῶς ἀνεπτυγμένα. Ἡ μήτρα λαμβάνει προσέτι καὶ πολλὰ νεῦρα ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν πύελον τοῦ γαγγλιακοῦ συστήματος πλεγμάτων· λαμβάνει δὲ καὶ κλώνάς τινας, ἀπὸ τῶν ἱερῶν νεύρων πηγάζοντας καὶ διασπειρομένους κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸν τράχηλον καὶ τὸ στόμιον αὐτῆς.

Αἱ περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως ἢ εὐθύς μετὰ τὸν τοκετὸν ἀνακαλυπτόμεναι εἰς τὴν μήτραν μυώδεις ἴνες προέρχονται ἀναντιρρήτως ἐκ τῆς κατὰ τὴν κύησιν αὐξήθεισης πλαστικῆς δυνάμεως τοῦ ὄργάνου τούτου (2).

Ἡ μήτρα κρατεῖται εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς θέσιν ὑπὸ τῶν *πλατέων καὶ τρογγύλων συνδέσμων*. Καὶ οἱ μὲν *πλατεῖς* εἰσὶ πτυχαὶ δύο τοῦ περιτοναίου, ἐν τῇ κοιλότητι τῆς μικρᾶς πυέλου κείμεναι καὶ σχηματίζοντες μετὰ τῆς μήτρας καὶ τοῦ κόλπου ἕν κατακόρυφον χώρισμα, διαιροῦν τὴν κοιλότητα ταύτην εἰς δύο μέρη, εἰς πρόσθιον, ὅπου κεῖται ἡ οὐροδόχος κύστις, καὶ εἰς ὀπίσθιον, ὅπου κεῖται τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον.

(1) Παχεῖα μὲν καὶ εὐογκος καὶ διωδηκυῖα φαίνεται, ὅταν αὐτὴ ἢ κθάρασις ἢ τῶν ἐμμύνων συνδιδῶται· λεπτὴ δὲ καὶ ξηρὰ ἢ πορρωτάτη τούτου τοῦ χρόνου. (Γαλ. Περί ἀνατομ. τῆς μήτρας).

(2) Ἐνίοτε ἡ μήτρα ἐλλείπει ἐξ ὁλοκλήρου, ἢ καὶ ἐν ὑπάρχει, εἶναι τοσοῦτον μικρὰ καὶ ἀτροφικὴ, ὥστε δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς μὴ ὑπάρχουσα. Ἄλλοτε εὐρίσκεται ἡ κοιλότης αὐτῆς διηρημένη ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω εἰς δύο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἴσα μέρη διὰ διαφράγματος· καλεῖται δὲ ἡ μήτρα αὕτη *διχοειδής* (*uterus bifidus*). Ἄλλοτε τὸ σῶμα τῆς μήτρας εὐρίσκεται διηρημένον εἰς δύο χωριστὰ μέρη, ὧν ἕκαστον ἔχει μὲν ἴδιαν κοιλότητα, ἀμφοτέρω ὁμως συνέχονται καὶ συνευθύνονται εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ στόμιον· καλεῖται δὲ ἡ τοιαύτη μήτρα *διχωρῆς* (*uterus bicornis*). Σπανιώτερον ὑπάρχουσι δύο ἐντελῶς διακεχωρισμέναι μήτραι, ὧν ἕκαστη ἔχει ἰδιαιτερον στόμιον, πλάκας δὲ καὶ ἰδιαιτερον κόλπον· ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία καλεῖται *ἀναδιπλασιασμός* τῆς μήτρας (*uterus duplex*).

Αἱ πτυχαὶ αὗται συνεχόμεναι ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους μετὰ τοῦ τῆν μήτραν καὶ τὸν κόλπον καλύπτοντος, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετὰ τοῦ περιενδύοντος τὰ περιτειχίσματα τῆς πυέλου περιτοναίου, συνίστανται ἐκ δύο ἀντικειμένων φύλλων, καὶ μεταξὺ τούτων κείνται αἱ ὠθηῆκαι, οἱ στρογγύλοι σύνδεσμοὶ καὶ αἱ σάλπιγγες· ἐπειδὴ δὲ ἅπαντες οὗτοι οἱ σύνδεσμοὶ εἰσὶ χαλαροί, ἡ μήτρα δυνατὸν νὰ κινῆται καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὴν θέσιν αὐτῆς εὐκόλως. Οἱ στρογγύλοι σύνδεσμοι, ἡ ἐφηβικαὶ χορδαὶ ἄρχονται ἀπὸ τοῦ παραπλεύρου ἄνω καὶ προσθίου μέρους τῆς μήτρας, διέρχονται διὰ τοῦ βουβωνικοῦ σωλήνος, καὶ ἀποπερατοῦνται εἰς τὸ ἐφήβαιον, σύγκεινται δ' ἐκ μυωδῶν ἰνῶν, ἐκ κυτταρώδους ἱστοῦ, καὶ ἐξ αἰμοφόρων καὶ λυμοφόρων ἀγγείων.

Ἐκτὸς τῶν πλατέων συνδέσμων, ὑπάρχουσι καὶ τέσσαρες ἄλλαι πτυχαὶ τοῦ περιτοναίου, ὧν αἱ μὲν δύο πρόσθιοι ἐκτείνονται μεταξὺ τῆς μήτρας καὶ τῆς κύστεως, αἱ δὲ δύο ὀπίσθιοι μεταξὺ τοῦ ἀπευθυσμένου καὶ τῆς μήτρας· αὗται καλοῦνται βραχεῖς σύνδεσμοὶ τῆς μήτρας.

Αἱ κοινῶς λεγόμεναι σάλπιγγες τοῦ Φαλλοπίου, αἱ τὸ πάλαι κεραῖαι ἢ πλεκτάται καλοῦμεναι, εἰσὶ δύο σωληνοειδεῖς ἀποφύσεις τῆς μήτρας, ἔχουσαι μῆκος μὲν ὅσον τεσσάρων ἡπέντε δακτύλων, πλάτος δὲ ὅσον δύο ἕως ἑξ ἑξαγράμμων. Ἐκίστη τούτων κεῖται ἐκατέρωθεν τῆς μήτρας, ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ πλατέος συνδέσμου, τοῦ τῆν ὠθηήκην ἐμπεριέχοντος καὶ ἐκτείνεται ἐλικοειδῶς ἀπὸ τῶν πλαγίων τοῦ σώματος αὐτῆς πρὸς τὴν τῆς πυέλου ἀνώνυμον γραμμὴν. Τὸ πρὸς τὴν γραμμὴν ταύτην ἄκρον τῆς σάλπιγγος ἔχει σχῆμα κώνου, οὗ τινος τὸ χεῖλος διαμελίζεται εἰς χροσσούς, ὧν εἷς προσκολλᾶται εἰς τὴν ὠθηήκην· τὸ δ' ἕτερον ἄκρον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς κοιλότητος τῆς μήτρας, κατὰ τὴν ἄνω γωνίαν αὐτῆς. Μεταξὺ τοῦ περιτοναίου καὶ τοῦ βλενωδούς ὑμένος τῶν σαλπύγγων εὐρίσκεται ἱστός ὁμοῖος τῷ τῆς μήτρας παρεγχύματι.

Αἱ ὠθηῆκαι, ἡ ὕρχεις τοῦ θήλεος, εἰσὶ σώματα δύο ἀδενώ-

δη, ὡσειδῆ, κείμενα ἑκατέρωθεν τῆς μήτρας πλησίον τῶν σαλπίνγων ἐντὸς πτυχῆς τινος τῶν πλατέων συνδέσμων. Ἐχρυσιν αὗται μῆκος μὲν ὅσον δακτύλου καὶ γραμμῶν τινων, πλάτος δὲ ὅσον ἡμίσεως δακτύλου· τῶν δύο ἄκρων αὐτῶν τὸ μὲν ἐξωτερικόν, τούτέστι τὸ πρὸς τὴν πύελον, συνέχεται μεθ' ἐνὸς τῶν κροσσῶν τοῦ χείλους τῆς σάλπιγγος, τὸ δ' ἐσωτερικόν, τούτέστι τὸ πρὸς τὴν μήτραν, συνδέεται μετ' αὐτῆς διὰ μικρᾶς τινος χορδῆς, ἣτις καλεῖται ὁ τῆς ὠθήκης σύνδεσμος. Ἐξωθεν περιβάλλονται αἱ ὠθήκαι ὑπὸ ἰνώδους ὑμένος, ἔσθθεν δὲ σύγκεινται ὑπὸ πυκνοῦ κυτταρώδους ἰστοῦ, εἰς λοβίδια διηρημένου. Ἐντὸς ἐκάστης ὠθήκης ὑπάρχουσι κυστιδιά τινα, γραφιστὰ ὠρία καλούμενα, εἴκοσι μέχρι τριάκοντα περίπου τὸν ἀριθμόν. Τὰ κυστιδία ταῦτα σύγκεινται ἐκ δύο ὑμενωδῶν καλυμμάτων, καὶ ἐντὸς τούτων ἐμπεριέχεται ὑγρόν τι πηγνύμενον ὡς τὸ λεύκωμα. Ἐν καιρῷ τῶν καταμηνίων καὶ τῆς κηύσεως αἱ ὠθήκαι αὐξάνονται ὀλίγον τι κατὰ τὸν ὄγκον, συρρέοντος ἐν αὐταῖς πλείονος αἵματος.

Αἱ τῶν ὠθηκῶν ἀρτηρίαι φέρονται ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς σπερματικῆς, ἢ ἐκ τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς, ἢ καὶ ἐκ τῆς νεφρικῆς ἀρτηρίας· αἱ μετὰγούσαι τὸ αἷμα φλέβες σχηματίζουσιν, ἐξερχόμεναι τῶν ὠθηκῶν, πλέγμα τι φλεβῶδες, καὶ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς κάτω κοίλης φλεβός· εἰς τὰς ὠθήκας ὑπάρχουσι πολλὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα καὶ νεῦρα, ἀπὸ τοῦ κοιλιακοῦ πλέγματος τοῦ γαγγλιακοῦ συστήματος φερόμενα.

Β'. Περὶ τῶν μαστῶν.

Οἱ μαστοὶ εἰσὶ σώματα δύο ἀδενώδη καὶ σφαιροειδῆ, κείμενα ἐντὸς κυτταρώδους ἰστοῦ ἑκατέρωθεν τοῦ θώρακος ἐπὶ τὸ πρόσθιον καὶ ἀνώτερον μέρος αὐτοῦ. Καλύπτονται ὑπὸ δέρματος κατ' ἐξοχὴν λευκοῦ καὶ τρυφεροῦ, καὶ εἰς τὸ κέντρον ἐκάστου εὐρίσκεται ἐρυθρὸς τις κύκλος ἄλλως ἢ φῶς καλούμενος, ἐν μέσῳ δὲ τούτου ἐπαίρεται ἡ θηλή, ἔ-

χουσα τὴν ιδιότητα τοῦ διεγείρεσθαι καὶ ἐξογκοῦσθαι, ὡς συμβαίνει, θηλάζοντος τοῦ παιδίου, ἢ ἄλλως πως ἐρεθιζομένης αὐτῆς. Οἱ μαστοὶ συνίστανται ἐκ τῶν ἀδένων τῶν μαστῶν, ἐκ γαλκτοπόρων ἀγγείων καὶ ἐκ στρώματος πι-μελῆς, ὑπὸ τὸ δέρμα κειμένης, ἐξ ἧς προέρχεται ἰδίως τὸ μέγεθος καὶ τὸ σφαιροειδές σχῆμα αὐτῶν· οἱ δὲ τῶν μαστῶν ἀδένες σύγκεινται ἐκ πολλῶν λοβῶν διαφόρου μεγέθους, διὰ πυκνοῦ καὶ μὴ λιπαροῦ κυτταρώδους ἰστοῦ συνενουμένων· ἕκαστος τούτων πάλιν σύγκειται ἐξ ἄλλων μικροτέρων λοβιδίων, τελευτώντων εἰς μικροὺς κώνους, ἀφ' ὧν ἀρχονται οἱ γαλακτοφόροι σωλῆνες, οἵτινες συνενούμενοι σχηματίζουνσι κορμόν τινα οὕτως, ὥστε οἱ τοῦ ἐνὸς λοβοῦ, μεμονωμένοι ὄντες, δὲν συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν τοῦ ἐτέρου, ἅπαντες δ' ὁμοῦ λήγουσιν εἰς τὰ λεγόμενα *γαλακτοδόχα κυσιδία*, τούτέστιν εἰς κόλπους κειμένους εἰς τὴν βᾶσιν τῆς θηλῆς. Οἱ κόλποι οὔτοι βραχύτατοι καὶ κωνικοὶ ὄντες ἐνοῦνται ἀλλήλοις διὰ κυτταρώδους ἰστοῦ καὶ εὐρίσκονται δέκα καὶ πέντε εἰς ἕκαστον μαστόν, συγκοινωνοῦντες διὰ σωλῆνων μετὰ τῆς ἐπιφανείας ἑκάστης θηλῆς (1).

Αἱ ἀρτηρίαι τῶν μαστῶν φέρονται ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν μαστιτιδων καὶ τῶν μεσοπλευρίων, τὰ δὲ νεῦρα κατάγονται ἐκ τῶν βραχιονίων πλεγμάτων καὶ τῶν μεσοπλευρίων. Τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα ἀποτελοῦσι δύο στρώματα, συγκοινωνοῦντα μετὰ τοῦ θώρακος καὶ φέροντα εἰς τὰ μασχαλιαῖα γάγγλια.

(1) Οἱ πρὸς θήλασιν ἐπιτήδαιοι μαστοὶ πρέπει νὰ ἔχωσι τὸ μὲν μέγεθος μέτριον, τὸ δὲ καλύπτον αὐτοὺς δέρμα καθαρὸν καὶ ὑγιές, καὶ τὰς θηλάς καλῶς κατεσκευασμένας, δι.λ. οὔτε πολὺ μεγάλας, οὔτε πολὺ μικράς· προσέτι δὲ ἀρκούντως ἐξεχούτας καὶ μὴ πασχούσας ὑπὸ βράχιδων ἢ ἐξανθήματός τινος.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄.

Περὶ συλλήψεως, κυήσεως καὶ τοκετοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ συλλήψεως καὶ κυήσεως ἐν γένει.

Τὸ περιεργότερον καὶ θαυμασιώτερον πάντων τῶν φαινομένων τῆς φύσεως εἶναι ἀναντιρρόητως τὸ τῆς γενέσεως τῶν ζώων. Ὁ ἄνθρωπος ὡς λογικὸν ὄν ἐπέστησε πρὸ πολλοῦ τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, περιέργος ὢν καὶ ἐπιθυμῶν νὰ μάθῃ τίνι τρόπῳ ἤρξατο ἡ ὕπαρξις αὐτοῦ· Μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀφαιρέσῃ τὸν πέπλον, τὸν καλύπτοντα τὸ μέγα τοῦτο τῆς φύσεως μυστήριον, ἠναγκάσθη νὰ πλάσῃ διαφόρους ὑποθέσεις πρὸς ἐξήγησιν αὐτοῦ (1).

Ἡ σύλληψις εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα καρποφόρου συνουσίας. ἵνα ὑπάρξῃ δὲ καρποφόρος συνουσία ἀπαιτεῖται νὰ ἐξακοντίσῃ ὁ ἀνὴρ τὴν σποράν ἢ γονὴν αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ γυναικείου κόλπου πλησίον τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἡ δὲ γυνὴ αἰσθάνεται, ὡς λέγουσιν, κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην μεγίστην ἡδονήν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλαὶ γυναῖκες, μηδεμίαν ἐν τῇ συνουσίᾳ ἡδονὴν αἰσθανόμεναι, καὶ ἄλλαι πρὸς αὐτὴν ἀπέχθειαν ἔχουσαι, μάλιστα δὲ καὶ ἀλγοῦσαι. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἡ

(1) Αἱ διάφοροι γνώμαι τῶν κατὰ καιροὺς ἐνασχοληθέντων εἰς τὸ περὶ συλλήψεως ἀντικείμενον, δυνατὸν ν' ἀναχθῶσιν εἰς τρεῖς κυριωτέρας ὑποθέσεις· α.) εἰς τὴν τῆς ἐπικυήσεως· β.) εἰς τὴν τῶν σπερματικῶν ζωῶν, καὶ γ.) εἰς τὴν τῶν ὠρῶν. Περὶ ἐκάστης δὲ τούτων πραγματεύεται ἰδίως ἡ φυσιολογία ἐν ἐκτάσει.

σύλληψις γίνεται, διότι ἡ μήτρα διανοιγομένη ἀπορροφᾷ τὴν σποράν, ἣτις ἀφικνεῖται ἐκεῖθεν διὰ τῶν σαλπγγων εἰς τὰς ὠσθήκας, καὶ ζωογονεῖ συνήθως ἐν τῶν ἐν αὐταῖς εὕρισκομένων ὠρίων, ἧ καὶ πλείονα ἐνίοτε. Τὸ ζωογονηθὲν ὠάριον μεταβαίνει διὰ τῶν σαλπγγων εἰς τὴν μήτραν ἐντὸς χρόνου μῆπω ἀκριβῶς ὠρισμένου· τὸ δὲ περιβάλλον τέως τὸ ὠάριον μέρος τῆς ὠσθήκης, τὸ καὶ *περικάρπιον* καλούμενον, πυκνοῦται καὶ λαμβάνει χρῶμα κιτρινωπόν, ἐξ οὗ καὶ *σῶμα κίτρινον* (*corpus luteum*) ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Ἀλλήρου. Εἰς τὰ πολυτόκα ζῶα ὁ ἀριθμὸς τῶν τοιούτων σωμάτων εἶναι ἴσος τῷ τῶν ζωογονηθέντων ὠρίων· τὸ δὲ ῥήγμα, δι' οὗ μετέβη τὸ ὠάριον ἀπὸ τῆς ὠσθήκης εἰς τὴν σάλπιγγα, διακρίνεται ἐπὶ πολλὰς εἰσέτι ἡμέρας. Τὸ ὠάριον ἐλθὼν εἰς τὴν μήτραν, προσφύεται αὐτῇ καὶ ἀναπτύσσεται συγχρόνως αὐτὸ τε καὶ ἡ μήτρα· τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὴν κύησιν, ὑφισταμένην εἰς τὰς μεταβολάς, τὰς γινομένας εἰς τὸ σῶμα ἐν γένει τῆς συλλαβούσης γυναικὸς, ἰδίως δὲ εἰς τὰ γεννητικὰ αὐτῆς μόρια ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως, μέχρι τοῦ τοκετοῦ.

Ὁ σκοπὸς τῆς κυήσεως δὲν εἶναι μόνον ἡ τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐμβρύου ἀπαιτουμένη ἀνάπτυξις καὶ ὠριμότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῷ σώματι τῆς ἐγκύου προετοιμασία τῶν τε πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων, διαρκούσης τῆς κυήσεως, καὶ τῆς τροφῆς, ἧς τοῦτο χρήζει μετὰ τὸν τοκετόν, ἐπειδὴ τὸ τεχθὲν ἀνάγκη νὰ τρέφηται ἐπὶ χρόνον τινα ἐκ τῶν χυμῶν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, δηλ. ἐκ τοῦ γάλακτος.

Ὅταν ἡ κύησις διατρέχῃ τὰ διάφορα αὐτῆς στάδια ἀκινδύως καὶ ἀβλαβῶς, διὰ τε τὴν ἐγκυον καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον, λέγεται *ὑγιεινὴ ἢ κατὰ φύσιν·* τοσερὰ δὲ ἢ *παρὰ φύσιν*, ὅταν τούναντίον. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἅ.) Ὅταν τὸ ζωογονηθὲν ὠάριον ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ προωρισμένην μήτραν, μὴ κατέλθῃ ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ μένη καὶ ἀξάνηται ἀλλαχοῦ ἐκτὸς τῆς μήτρας· λέγεται δὲ τοῦτο *κύησις ἐξωμῆ-*

τριος ἢ παράτοπος (graviditas extrauterina). Ἡ ἐξωμήτριος κύσις δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἢ διότι τὸ ὠάριον ἐπεσχέθη ὑπὸ αἰτίας τινὸς καὶ ἀνεπτύχθη ἐν τῇ σάλπιγγι (graviditas tubaria), ἢ ἐν τῇ ὠοθήκῃ (graviditas ovarii), ἢ διότι ἀπέπεσεν εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ περιτοναίου. Ἐνίοτε δὲ, εἰ καὶ πολλὰ σπανίως, τὸ ὠάριον διαμένει ἐπεχόμενον κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν στόμιον τῆς σάλπιγγος, ὅταν δηλ. πλησιάζῃ νὰ μεταβῇ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν κοιλότητα τῆς μήτρας, καὶ ἀναπτύσσεται ἐντός, οὕτως εἰπεῖν, τῆς οὐσίας τῆς μήτρας (graviditas interstitialis). β'.) Ὅταν τὸ ζωογονηθὲν ὠάριον μὴ λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ διαφραγῇ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ πλέον ἐν αὐτῷ ἔμβρυον, ἢ ἄλλο τι ὁμοιότητά τινα πρὸς αὐτὸ ἔχον· καλεῖται δὲ τοῦτο *μύλη* (mola). γ'.) Ὅταν τὸ εἰς τὴν κοιλότητα τῆς μήτρας κατελθὸν ὠάριον ἀπορρίπτεται πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου, τοῦτέστι πρὶν ἢ τὸ ἔμβρυον λάβῃ τὴν ἀπαιτούμενην αὐτοῦ ὠριμότητα.

Ἐὰν μὲν ἐκ τῆς καρποφόρου συνουσίας ἐν μόνον ὠάριον ζωογονηθῇ, ἢ κύσις καλεῖται *ἀπλή*· ἐὰν δὲ δύο, τρία, τέσσαρα ἢ καὶ πλείονα συγχρόνως, λέγεται *πολλαπλή*, ἧτις ὑποδιαιρεῖται πάλιν εἰς *κύσιν διδυμῶν, τριδυμῶν, τετραδυμῶν* κτλ. ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ζωογονηθέντων ὠαρίων.

Ἡ κύσις διαιρεῖται προσέτι εἰς *ἀληθῆ* καὶ *ψευδῆ*. Καὶ *ἀληθῆς* μὲν καλεῖται, ὅταν τὰ φαινόμενα τῆς κυήσεως προέρχωνται ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ζωογονηθέντος ὠαρίου, εἴτε ἐντός τῆς μήτρας εὐρισκομένου, εἴτε ἐκτός· *ψευδῆς* δὲ ὅταν τὰ φαινόμενα τῆς κυήσεως μὴ πηγάζωσιν ἀπὸ τῆς ὑπάρξεως ζωογονηθέντος ὠαρίου, ἀλλ' ὑπ' ἄλλων αἰτίων. Πολυειδῆ δὲ εἰσι τὰ νοσήματα, τὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ὁμοιότητα πρὸς τὴν κύσιν ἔχοντα· εἰς ταῦτα ἀνήκουσιν ἰδίως ὁ ὕδρωψ, ὁ τυμπανίτης τῆς μήτρας καὶ ἡ ἔνεκα ἀτρησίας τοῦ κόλπου ἢ τῆς μήτρας ἐπίσχεσις τῶν καταμηνίων, προσέτι ὄγκοι διαφόρου φύσεως κατὰ τὴν μήτραν, καὶ πάθη τῶν ὠοθηκῶν καὶ τῶν λοιπῶν τῆς μήτρας πρᾶκκειμένων ὀργάνων διάφορα.

Όταν υπάρχη ἀληθής κύσις, συνυπάρχουσι δὲ καὶ συμπτώματα ἐκ τῶν εἰρημένων αἰτίων προσερχόμενα, ἡ κύσις καλεῖται *σύμμικτος*, ἡ δὲ διάγνωσις αὐτῆς ἀποθάλνει ἐνίοτε λίαν δύσκολος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ υγιεινῆς ἢ κατὰ φύσιν κυήσεως.

Ἡ μήτρα ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως, καὶ πρὶν εἰσεῖτι φθάσῃ τὸ ζωογονηθὲν ὠάριον εἰς αὐτήν, λαμβάνει ζωὴν καὶ δύναμιν ἰδιαιτέραν· ὅθεν ἐξογκοῦται, ἐρυθροῦται, καὶ ἐμφαίνει μείζονα ἀριθμὸν ἀγγείων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴρηται· εἰς δὲ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς ἐπιφάνειαν σχηματίζεται ἀπαλὸς τις καὶ λαχνώδης ὕμην τὸ *ἐπιχώριον*, ἢ ὁ τοῦ Ἰντέρου φθαρτὸς ὕμην κλούμενος (*membrana caduca, s. decidua Hunt- gii*), ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι παχύτερος, προΐούσης δὲ τῆς κυήσεως, γίνεται λεπτότερος. Ὁ ὕμην οὗτος κατὰ τινὰς μὲν ἔχει τρία τμήματα, δύο μὲν πρὸς τὰ στόμια τῶν σελπίγγων, τρίτον δὲ πρὸς τὸ στόμιον τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας· κατ' ἄλλους δὲ, καὶ τούτων ἡ γνώμη εἶναι ἡ ἐπικρατε- στέρα, στερεῖται παντάπασι τρημάτων. Γεννᾶται δὲ ἢ ἐκ τοῦ ἐξωφλοιοῦ τοῦ βλενωδὸς ὑμένος τῆς μήτρας, ἢ ἐκ συμ- πύξεως λύμφης, ἐκκρινομένης ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφ- νείας αὐτῆς, ἔνεκα τοῦ ἐκ τῆς συλλήψεως γινομένου ἐρεθισμοῦ. Κατ' ἀρχὰς ὁ ὕμην οὗτος εὐρίσκεται ἀκριβῶς προσπεφυκὸς καθ' ἅπασαν τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς μήτρας· ὅταν ὁμως φθάσῃ τὸ ὠάριον εἰς αὐτήν, ἀπωθεῖ μέρος τούτου, καὶ παρεν- τίθεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς μήτρας. Προχωρούσης δὲ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμβρύου, ἀποχωρίζεται καὶ ἀπωθεῖται μείζον μέρος τοῦ ὑμένος, καὶ οὕτως ἀποτελεῖται τὸ λεγόμενον *ἀνε- στραμμένον ἐπιχώριον* (*membrana decidua reflexa*). Τὸ ἐπι- χώριον θεωρητέον ὡς τὸ ἀρόσιμον ἔδαφος, εἰς ὃ τὸ ὠάριον, ὡς

κόκκος ἐπὶ εὐκάρπου γῆς ῥιπτόμενος, ῥιζοῦται, τρέφεται ἐξ αὐτοῦ καὶ ἀναπτύσσεται. Τὸ ὠάριον συνεχόμενον μετὰ τῆς μήτρας, διὰ τοῦ ἐπιχορίου, ἔχει ζῶν κοινὴν μετ' αὐτῆς, ἐρεθίζει αὐτὴν καὶ διατηρεῖ ἐν τῇ κυήσει τὴν πρὸς ταύτην συμφορῆσιν τοῦ αἵματος, ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν πρὸς τροφὴν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀναγκαίαν ὕλην. Ὁ ὕμν οὗτος διακρίνεται σαφῶς μέχρι τοῦ τρίτου μηνὸς τῆς κυήσεως, καθ' ἣν ἐποχὴν ἄρχεται ἡ πλάσις τοῦ ὀμφαλικοῦ διαπλέγματος, ἢ τοῦ ὑστέρου· ὠνομάσθη δὲ φθαρτὸς ἢ πρόσκαιρος ὕμν, διὰ τὴν μετέπειτα κατὰ μικρὸν ἐξαφάνισιν αὐτοῦ.

Ὡς τὰ ἔμβρυα τῶν εἰς τὴν τάξιν τῶν μαστοφόρων ἀνηκόντων ζῶων διαμένουσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν χρόνον τινα ὠρισμένον, διάφορον ὅμως κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν, μέχρις ἂν λάβωσι τὴν ἀπαιτουμένην αὐτῶν ὠριμότητα, οὕτω καὶ τὸ ἀνθρώπινον ἔμβρυον διαμένει ἐντὸς τῆς μητρὸς αὐτοῦ χρόνον τινα ὡσαύτως ὠρισμένον, μέχρις ἂν λάβῃ τὴν πρὸς ὑπαρξιν αὐτοῦ ἀναγκαίαν ἀνάπτυξιν καὶ ὠριμότητα. Ὁ χρόνος οὗτος, ἢ ἡ διάρκειά τῆς κατὰ φύσιν κυήσεως εἶναι· ἑννέα τῶν συνήθων μηνῶν, ἢ ἔτι ἀκριβέστερον δέκα τῶν σεληνιακῶν, ἐκάστου αὐτῶν λογιζομένου πρὸς εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἡμέρας· ἐπομένως ἢ συνήθως διάρκειά τῆς κυήσεως εἶναι τεσσαράκοντα ἑβδομάδων, ἢ διακοσίων καὶ ὀγδοήκοντα ἡμερῶν.

Τὰ μόρια τὰ ἐντὸς τῆς μήτρας εὑρισκόμενα ἐπὶ τῆς κατὰ φύσιν κυήσεως, ἅπαντα ὁμοῦ συμπεριλαμβανόμενα, ἀποτελοῦσι τὸ ἀνθρώπινον ὄν, ὅπερ σύγκεται ἐκ τοῦ ἔμβρύου καὶ τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἐκ τῶν τὸ ἔμβρυον περιβαλλόντων ὕμένων καὶ τοῦ ἐν τῷ ἀμνίῳ ὑγροῦ. Τὸ ἐπιχορίον δὲν συγκαταριθμεῖται μετὰ τῶν ὕμένων τοῦ ὠοῦ, ὡς ἀνήκον μᾶλλον τῇ μήτρᾳ, καὶ σχηματιζόμενον πρὶν ἢ φθάσῃ τὸ ὄν εἰς αὐτήν, ὡς περ καὶ ὅταν ἀκόμη τοῦτο ἤθελεν ἀναπτυχθῆ ἄλλαχοῦ ἐκτὸς τῆς μήτρας. Τὸ ὠάριον, ὅπερ ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν γοιμὸν συνουσίαν ἀποχωρίζεται τῆς ὠοθήκης καὶ μεταβαίνει διὰ

τῆς σάλπιγγος εἰς τὴν μήτραν, εἶναι ἴσον κριθῆ· τὴν τρίτην ἑβδομάδα γίνεται ἴσον λεπτοκαρύω, καὶ τὴν ὀγδόην ἴσον ὠμῷ χηνός, ἢ δ' αὖξησης τούτου προβαίνει καθ' ἑβδομάδα οὕτως, ὥστε περὶ τὸ τέλος τῆς κήσεως τὸ μῆκος τούτου εἶναι ὅσον δέκα καὶ ὀκτῶ ἢ εἴκοσι δακτύλων, τὸ δὲ βάρος ὅσον ἐννέα λιτρῶν.

Τὰ τὸ ἔμβρυον περιβάλλοντα μόρια, δι' ὧν τοῦτο συνέχεται μετὰ τῆς μήτρας καὶ λαμβάνει τὴν τροφήν αὐτοῦ, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα.

α.) Δύο συγκεντρικαὶ ὑμένες, ὧν ὁ μὲν ἐξωτερικὸς καλεῖται *χορίον*, ὁ δ' ἐσωτερικὸς *ἄμνιον* (1) καὶ εἶναι πλήρης ὑγροῦ, ὑπ' οὗ περικλύζεται τὸ ἔμβρυον.

β.) Σπικωδῆς τι, σπογγῶδες καὶ ἀγγειῶδες σῶμα τῇ ἐξωτερικῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ χορίου προσαπεφυκός, καὶ τὸ ἐν τέταρτον περιόδου τῆς ἐκτάσεως αὐτοῦ κατέχον καὶ ὑστερον ἢ ἀκόλουθον (*placenta*) καλούμενον· διὰ τούτου συνέχεται τὸ ἔμβρυον μετὰ τῆς μήτρας.

γ.) Δέσμη ἀγγείων αἰμοφόρων ἀπὸ τοῦ ὑστέρου μέχρι τοῦ κέντρου σχεδὸν τῆς κοιλίας τοῦ ἐμβρύου ἐκτεινομένη· καλεῖται δὲ *ὀμφάλιος λῶρος* (*funiculus umbilicalis*).

δ.) Κύστις πλήρης θρεπτικοῦ ὑγροῦ, καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῶν ἐντέρων τοῦ ἐμβρύου· εἶναι δ' αὕτη τὸ λεγόμενον *ὀμφαλικὸν κυστιδίον* (*vesicula umbilicalis*).

ε.) Ἐτέρα τις κύστις *ἀλλαντοειδῆς* καλουμένη, καὶ συγκοινωνοῦσα διὰ τοῦ οὐραχοῦ μετὰ τῆς οὐροδόχου κύστεως.

Τὸ χορίον (2) εἶναι, ὡς εἴρηται, ὁ ἐξώτερος τῶν δύο ὑμένων,

(1) Τὸ δὲ βρέφος περιέχεται χιτῶσι, τὸν μὲν λεπτὸν καὶ μαλακὸν *ἄμνιον* αὐτὸν Ἐμπεδοκλῆς καλεῖ. . . . τὸ δὲ *χορίον* ἔξω καὶ περὶ τῇ ὑστέρα παχὺς καὶ φλεβώδης χιτῶν· ἐκ δὲ τοῦ χορίου ἐκπερφεκί ὁ ὀμφαλός. . . . (Ροῦφ. ὁ Ἐφέσ. Περὶ ἀνθρώπ. μορ.)

(2) Τὸ χορίον, ἢ *χόριον*, ἢ *χώριον* καλεῖται οὕτω εἴτοι· ἐπειδὴ *χώριμα* ἐστὶ τοῦ ἐμβρύου, οἶονε *χώριον*, ἢ ἐπειδὴ *χορηγέται* τὴν τροφήν αὐτῷ. • (Γαλην. ὀρ. *lat.*) *Χορία* καλεῖ ὁ Ἱπποκράτης πολλαίς καὶ τὰ ἔντερτα.

ὕψ' ὧν τὸ ἔμβρυον περιβάλλεται· ἡ ἐξωτερικὴ καὶ μικρόν τι τρα-
 χεῖα ἐπιφάνεια τούτου εἶναι ἀπευθυσμένη πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν
 τῆς μήτρας· ἡ δ' ἐσωτερικὴ, ἣτις εἶναι σχεδὸν λεία, συνέχεται
 χαλαρῶς διὰ λεπτῶν ἰνῶν μετὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ
 ἀμνίου. Ὁ ὕμνη οὗτος ἔχει πολλὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα, καὶ εἶναι
 εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς κηΐσεως ἀρκούντως παχὺς καὶ στερεός, ἀκο-
 λούθως δὲ γίνεται λεπτότερος καὶ διαφανής.

Τὸ ἄμνιον εἶναι ὕμνη λείος, λεπτός καὶ διαφανής, σχηματί-
 ζων τὴν κυρίαν κοιλότητα, ἐν ἣ εὐρίσκεται τὸ ἔμβρυον μετὰ
 τοῦ περι αὐτὸ ὕγρου. Προσφύεται χαλαρῶς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν
 ἐπιφάνειαν τοῦ χορίου διὰ λεπτῶν ἰνῶν ἢ βλενωδῶν πετάλ-
 λων, ὕψ' ὧν καλύπτεται ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια. Κατὰ τὰς
 πρώτας ἡμέρας τῆς κηΐσεως τὸ ἄμνιον δὲν ἔχει σχέσιν ἄμεσον
 πρὸς τὸ χορίον, συνέχεται δὲ μόνον διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ εἰς τὴν
 κοιλίαν τοῦ ἐμβρύου προσπεφυκῶτος ὀμφαλοῦ λώρου, ἀκολουθῶς
 περιελισσόμενον περὶ αὐτὸν σχηματίζει εἶδος ἐλύτρου, καὶ μόλις
 περὶ τὰ τέλη τοῦ τετάρτου ἢ πέμπτου μηνὸς προσφύεται ἐντε-
 λῶς εἰς τὸ χορίον. Δὲν ἐγγίζει λοιπὸν τὸ ἄμνιον εἰς πάσας τὰς
 ἐποχὰς τῆς κηΐσεως τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χορίου, ὡς
 τινες νομίζουσιν, ἀλλ' ἐκ τούναντίου οἱ δύο οὔτοι ὕμενες εὐρί-
 σκονται ἰκανῶς ἀπομεμακρυσμένοι ἀλλήλων ἐπ' ἀόριστον χρό-
 νον. Ἡ ἀπόστασις αὕτη, οὔσα μεγίστη κατὰ τὸν πρῶτον τῆς
 κηΐσεως μῆνα, ἐλαττοῦται μετὰ ταῦτα βαθμηδόν, κατὰ λόγον
 τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐμβρύου, ὥστε κατὰ τὸν δεύτερον μῆνα
 ἀναλογεῖ πρὸς τὸ διάστημα, τὸ διαχωρίζον τὸ ἄμνιον ἀπὸ τοῦ
 ἐμβρύου. Περὶ τὸν τέταρτον ὅμως ἢ πέμπτον μῆνα τῆς κηΐ-
 σεως ἡ δυσανάλογος αὐξήσις τοῦ ἀμνίου πληροῖ ἐντελῶς τὸ
 μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ χορίου διάστημα, κατεχόμενον τέως ὑπὸ
 ὕγρου τινος, ὅπερ ἐκλείπει βαθμηδόν.

Τὸ ἐν τῷ ἀμνίῳ περιεχόμενον καὶ ἀμέσως τὸ ἔμβρυον πε-
 ρικλύζον ὕγρον καλεῖται *ἐνάμνιον* ἢ *ἐν ἀμνίῳ ὕγρον*, οὗ
 τινος ἡ ποσότης κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι μικρά, ἔπειτα δὲ αὐξή-

νεται τάχιστα, μέχρι τοῦ τέλους τοῦδευτέρου μηνός. Ἀλλὰ καὶ τὸν τρίτον ἀκόμη μῆνα τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶναι βαρύτερον τοῦ ἐμβρύου, ὅπερ ὁμῶς περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως εἶνα ἰσχυκρίτως βαρύτερον τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ζυγίζοντος συνήθως ἐν τῷ τοκετῷ ὅσον μιᾶς ἢ δύο λιτρῶν· ἡ δὲ ὑπόθεσις, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὑγροῦ τούτου ἐλαττοῦται ἀπολύτως ἀπὸ τῶν μέσων τῆς κυήσεως μέχρι τοῦ τοκετοῦ εἶναι ἐσφαλμένη· ἀπεδείχθη μάλιστα τούναντίον, ὅτι δηλ. τοῦτο αὐξάνεται μὲν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ τοκετοῦ, ἀλλὰ κατὰ λόγον ἐλάσσονα ἢ ἐν ἀρχῇ τῆς κυήσεως. Ἐν γένει ὁμῶς διαφέρει μεγάλως ἡ ποσότης, ἐπειδὴ ὅτε μὲν ἀντὶ μιᾶς εὐρίσκονται τέσσαρες, ἕξ, ἐνίοτε δὲ καὶ δέκα λίτραι, ὅτε δὲ μόλις τρεῖς ἢ τέσσαρες οὐγγίαι.

Τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν ἔχει σύστασιν ὀλίγον τι πυκνοτέραν τῆς τοῦ ὕδατος· περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς κυήσεως εἶναι διαφανές, ἀκολούθως δὲ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θολὸν καὶ γαλακτώδες· πολλάκις εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ ἀναμεμιγμένα κροκίδες τινὲς λευκοματώδεις, πράσιναι, κίτριναι ἢ καὶ ὑπομέλαιναι· ἡ γεῦσις αὐτοῦ εἶναι ὑπόγλυκος καὶ ὑφάλμυρος, ἡ δ' ὁσμὴ ἀκδῆς καὶ τῇ τῶν σεσηπότην ἰχθύων παραπλησία· φαίνεται δὲ μὴ ἐμπεριέχον τὴν αὐτὴν ποσότητα ζωϊκῆς οὐσίας εἰς πάντας τοὺς μῆνας τῆς κυήσεως (1).

Περὶ τῆς πηγῆς τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ αἱ τῶν φυσιολόγων γνώμαι εἰσὶ διηρημένα. Διὸ τινὲς μὲν, στηριζόμενοι εἰς τὰ πειράματα τοῦ Μορρόου (Morro), βεβαιοῦντος, ὅτι χλιαρὸν ὕδωρ ἐγγυθὲν εἰς τὰ ἀγγεῖα τῆς μήτρας, ἐφάνη διαπιδύον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀμνίου· εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀλλήρου, λέγοντος, ὅτι τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν λαμβάνει τὴν ὁσμὴν, τὸ χρῶμα, πολλάκις δὲ καὶ τὴν ιδιότητα τῶν φαρμάκων ἢ

(1) Κατὰ τὸν Βαυκελῖνον (Vauquelin) ἐμπεριέχει ὕδατος μέρη 98, 8· λευκώματος καὶ ἀλάτων σόδα καὶ τιτάνου 1, 2. Ὁ Βερζέλιος δισχυρίζεται, ὅτι εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ καὶ φθορικὸν ὀξύ· ὁ δὲ Σχήλης (Schæfer) λέγει ὅτι ἀνεκάλυψε καὶ ὀξυγόνον λεύθερον.

τῶν βρωμάτων, ἅτινα μεταχειρίζεται ἡ ἔγκυος· καὶ εἰς τὴν ὑπαρξιν ἀγγείων τινῶν, μεταβαινόντων κατὰ τινὰς ἐκ τῆς μήτρας εἰς τὸ χορίον, ὑποθέτουσιν, ὅτι τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν προέρχεται ἐξ αὐτῆς. Ἄλλοι δὲ πάλιν φρονοῦσι τάναντία, πιστεύοντες μετὰ τοῦ Σχήλου, Οὐίνσλόου (Winslow), Βόσχου (Bosch) καὶ Λοβστείνου (Lobstein) ὅτι τοῦτο προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἰδίως ἐκ τῶν ἀγγείων τοῦ ὑστέρου. Ὁ δὲ Σχαισίερος (Chaussier), ὁ Βεκλάρδος (Beklard) καὶ ὁ Μαϊκέλος (Mäkel) ἀμφιταλαντεύονται μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων, καὶ φαίνεται ὅτι προτίθενται τὸν συμβιβασμὸν ἀμφοτέρων τῶν γνωμῶν.

Πόσον δ' ἐσφαλμένοι εἰσὶν αἱ γνώμαι αὗται πᾶς τις κατανοεῖ εὐκόλως, γινώσκων, ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει δι' ἀγγείων συγκοινωνία μεταξὺ τῆς μήτρας καὶ τῶν ὑμένων τοῦ ὠοῦ· ὅτι τὸ χορίον ἀποχωρίζεται ταύτης διὰ στρώματός τινος μὴ ὀργανικοῦ, τούτεστι διὰ τοῦ ἐπιχορίου, καὶ ὅτι ὑπὲρ τὸν μῆνα τὸ ἄμνιον οὐδὲ κἂν ἐγγίζει τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χορίου. Ἐκτός δὲ τούτου καὶ ἡ ποσότης τοῦ ἐνάμνιου ὑγροῦ εἶναι μειζῶν ἐν ἀρχῇ τῆς κυήσεως, ὥστε δὲν δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ἐμβρύου. Τὰ πάντα λοιπὸν συντείνουσιν εἰς τὸ ν' ἀποδείξωσιν, ὅτι τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν εἶναι προϊὸν διαπιδύσεως, ἢ ἀπλῆς ἐξατμίσεως, ὡς ὁ ἐν τῷ πλευρικῷ ὑμένι, ἐν τῷ περικαρδίῳ, ἐν τῷ περιτοναίῳ, ἐν τῇ ἀραχνοειδεῖ μήνιγγι, κτλ. ὁρρόος, καὶ ὅτι πρὸς τὴν διαπιδύσιν ταύτην οὐδόλως ἀπαιτοῦνται ἰδιαιτέρα ἀγγεῖα. Αἱ δὲ ἰνώδεις οὐσίαι, τὸ γαλακτώδες χρῶμα, αἱ κίτριναὶ ἢ πράσιναὶ κροκίδες, αἱ ἐν τῷ ἐνάμνιῳ ὑγρῷ ἐνότῃ εὕρισκόμεναι, δὲν ἀνήκουσιν αὐτῷ ἀλλ' εἰσὶ μόρια τοῦ μηκωνίου, ἢ τοῦ περικαλύπτοντος τὸ ἔμβρυον σμήγματος, ἢ ὑελώδους τινὸς ὕλης καὶ φλυκταινιδίων, εὕρισκομένων κατ' ἀρχὰς μεταξὺ τῶν ὑμένων.

Τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν χρησιμεύει ἐν μὲν τῇ κυήσει πρὸς τὸ τηρεῖν τοὺς τε ὑμένας τοῦ ὠοῦ καὶ τὴν μήτραν ἀρκούντως δια-

τεταμένα, και επομένως προς τὸ παρέχειν τὴν ἀπαιτουμένην εὐρυχωρίαν διὰ τε τὰς ἐνεργητικὰς και παθητικὰς τοῦ ἐμβρύου κινήσεις, και διὰ τὴν αὐξησιν αὐτοῦ· ἐτι δὲ προς τὸ προφυλάττειν αὐτὸ ἀπὸ ἐπιθλίψεως και πάσης ἐξωθεν βίας, προς τὸ ἐμποδίζειν τὴν σύμφυσιν τῶν διαφόρων αὐτοῦ μορίων και ἀποτελεῖν ἥττον ἐπαισθητὰς εἰς τὴν ἐγκυον τὰς τοῦ ἐμβρύου κινήσεις· ἐν δὲ τῷ τοκετῷ προς τὸ συντελεῖν διὰ τοῦ σχηματιζομένου ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων θυλακίου εἰς τὴν ὡς δυνατὸν πρᾶξον διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας· και μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, προς τὸ ἀποτελεῖν ὀλισθηρὰ τὰ γεννητικὰ μόρια, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ ἐμβρυον, και επομένως προς τὸ ποιεῖν εὐκολον τὴν ἐξοδον τούτου.

Ἐνίστε ἐκρέει ὅτε μὲν ἀπώτερον ὅτε δὲ ἐγγύτερον τοῦ τοκετοῦ, και ποτε δὲ και κατ' αὐτὴν τὴν πρώτην αὐτοῦ περιόδον ὑγρὸν τι εἰς μείζονα ἢ ἐλάσσονα ποσότητα, πρὶν ἢ διάρρηξιν τὸ θυλάκιον. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο καλεῖται νόθον ἐνάμνιον ὑγρὸν προς διάκρισιν τοῦ ἐν τῷ ἀμνίῳ ἐμπεριεχομένου, ὅπερ καλοῦσιν ἀληθὲς ἢ γνήσιον ἐνάμνιον ὑγρὸν, ὡς και ἀνωτέρω εἴρηται. Ἡ ἐκροή τούτου προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς ὑπάρξεως ὑγροῦ μεταξὺ τοῦ χορίου και τοῦ ἀμνίου, ὡς τινες ὑποθέτουσιν, ἀλλ' ἐκ συλλογῆς ὑδατώδους τινὸς ρευστοῦ μεταξὺ τῆς μήτρας και τοῦ χορίου. Συμπεραίνεται δὲ ὅτι τὸ περι οὗ ὁ λόγος ὑγρὸν εὐρίσκεται ἐκτὸς τῶν περιβαλλόντων τὸ ἐμβρυον ὑμένων, τὸ μὲν, ἐκ τοῦ ὅτι τὸ θυλάκιον σχηματίζεται κατὰ τὸ σύνθηες ἐν τῷ τοκετῷ, τὸ δὲ, ἐκ τοῦ ὅτι και μετὰ τὸν τοκετὸν ἐὰν ἐξετασθῶσιν οἱ περιβάλλοντες τὸ ἐμβρυον ὑμένες, εὐρίσκονται ἀκριβῶς προς ἀλλήλους συνεχόμενοι ἄνευ μεσολαβοῦντος κενοῦ διαστήματος, ὅπως συλλεγῆ ἐν αὐτῷ τὸ νόθον ὑγρὸν. Ἡ ἐκροή τοῦ ὑγροῦ τούτου ἐν τῷ τοκετῷ, ἢ μικρὸν τι πρὸ αὐτοῦ οὐδ' ἐπιπλαθεῖς τινας συνεπείας ἔχει, οὐδὲ ταραχὴν και ἀνησυχίαν δέον νὰ προξενῆ, ὅταν μῆ ἐπανέρχεται συχνάκις, ἢ δὲ ποσότης αὐτοῦ μῆ ἢ ὑπερβολικὴ.

Τὸ ὕστερον (placenta) εἶναι σῶμα στρογγύλον σπογγῶδες, ἀδενῶδες, ἐκ συμπλοκῆς ἀρτηριῶν καὶ φλεβῶν κατὰ μέγα μέρος συγκείμενον, καὶ παρὰ τὸν πυθμένα τῆς μήτρας συνήθως ἐδρεύον. Σχηματίζεται κατὰ τὸν τρίτον μῆνα τῆς κυήσεως, καὶ ἔχει περὶ τὰ τέλη ταύτης μῆκος μὲν ὅσον ἕξ ἢ ἑπτὰ δακτύλων, πᾶχος δὲ κατὰ μὲν τὸ κέντρον αὐτοῦ ὅσον δακτύλου, κατὰ δὲ τὴν περιφέρειαν ὅσον ἡμίσεως ἢ καὶ ὀλιγώτερον· τὸ βάρος αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως εἶναι δύο ὡς ἕγγιστα λιτρῶν.

Εἰς τὸ ὕστερον διακρίνομεν δύο ἐπιφανείας ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν. Τούτων ἡ μὲν ἐξωτερικὴ, ἡ πρὸς τὴν μήτραν ἀπευθυσμένη εἶναι τραχεῖα καὶ σπογγώδης· διαχωρίζεται ὑπὸ αὐλάκων ἀρκούντως βαθειῶν, καὶ σύγκεται κατὰ τὸ φαινόμενον ἐκ πολλῶν λοβῶν· ἡ δ' ἐσωτερικὴ, ἡ πρὸς τὸ ἔμβρυον δηλ. ἀπευθυσμένη, εἶναι λεία, καὶ ἐκ τοῦ κεντρικωτέρου μέρους αὐτῆς ἐκφύεται ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ὅστις ὁμοίως ἐνίοτε ἐκφύεται καὶ ἐκ τῆς περιφέρειας.

Τὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα, ἐξ ὧν σύγκεται τὸ ὕστερον, προέρχονται ἐκ τῆς μήτρας καὶ τοῦ ἐμβρύου· συνδέονται δὲ ταῦτα λίαν στερεῶς πρὸς ἀλλήλα δι' ἰνώδους ἰστοῦ. Πλησίον τοῦ ὑστέρου εὐρίσκεται ἐνίοτε καὶ ἄλλο τι μικρότερον σῶμα τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ κατασκευῆς παρῦστερον καλούμενον (placenta succenturiata). Τὸ ὕστερον ἐδρεύει συνήθως παρὰ τὸν πυθμένα, ὡς εἴρηται, τῆς μήτρας, καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ τούτου, δυνατόν ὁμοίως νὰ ἔχη καὶ πᾶσαν ἄλλην θέσιν ἐν αὐτῇ. Ἐάν δὲ κείται πλησίον τοῦ ἐσωτερικοῦ στομίου τῆς μήτρας ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ἐπέρχεται εὐκόλως ἐκ τούτου μέγας κίνδυνος ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ ἢ καὶ πρότερον.

Καθ' ὃ μέρος τὸ ὕστερον συνέχεται μετὰ τῆς μήτρας ὑπάρχουσι πολλὰ ἀγγεῖα, ἀρκούντως ἀνεπτυγμένα, καὶ εἰς πολυαριθμούς κλῶνας καὶ ἀκρέμονας ὑποδιαιρούμενα, ἐκ δὲ τῶν ὑποδιαίρέσεων τούτων ἀποτελεῖται ἐνταῦθα τὸ παρά τινων λεγόμενον *μητρικόν*

ὑστερον (placenta uterina). Μεταξὺ τοῦ ὑστέρου καὶ τῆς μήτρας οὐδεμία ὑπάρχει ἄμεσος τῶν ἀγγείων συγκοινωνία, διὸ καὶ δὲν μεταβαίνει παντάπασιν αἷμα ἀπὸ τῶν ἀγγείων αὐτῆς εἰς τὰ τοῦ ὑστέρου, ὡς καὶ τὰνάπαλιν, ἀπὸ τῶν τοῦ ὑστέρου δηλ. εἰς τὰ τῆς μήτρας. Εὐρίσκονται ὅμως ταῦτα οὕτω συμπεπλεγμένα πρὸς ἀλλήλα, ὥστε ἀποχωριζομένου τοῦ ὑστέρου ἀπὸ τῆς μήτρας, διαρρήγνυνται πολλὰ τῶν ἀγγείων ταύτης, καὶ ἐπομένως ἀπορρέει αἷμα, προερχόμενον ἐκ τοῦ μέρους ἐκείνου τῆς μήτρας, ἐφ' ᾧ ἦν προσπεφυκὸς τὸ ὑστερον.

Ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ὅστις ἔχει συνήθως μῆκος μὲν ὅσον δέκα καὶ ὀκτώ ἢ εἴκοσι δακτύλων, πάχος δὲ ὅσον ἡμίσεως, ἐκφέρεται, ὡς εἴρηται, ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ ὑστέρου, καὶ εἰσβάλλει εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἐμβρύου διὰ τοῦ μέρους, ὅπερ καλεῖται ὀμφαλός. Ὁ ὀμφάλιος λῶρος σύγκειται ἐκ δύο ἀρτηριῶν καὶ μιᾶς φλεβός· ταῦτα δὲ τὰ τρία ἀγγεῖα περικαλύπτονται ὑπὸ τοῦ ἀμνίου, σχηματίζοντος εἰδός τι ἐλύτρου ἢ θήκης περὶ αὐτά. Ἐντὸς τοῦ ἐλύτρου τούτου ὑπάρχει ὕλη τις παχυεῖα καὶ πηκτώδης, καλουμένη ἢ τοῦ Οὐάρθωρος (Warthon) ὕλη. Ὁ ὀμφάλιος λῶρος δὲν ὑπάρχει πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πρώτου μηνός· ὅθεν ἔως τότε ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου συνεχεται ἀμέσως μετὰ τοῦ ἀμνίου. Περὶ τὴν πέμπτην ἐβδομάδα ἐμφαίνονται τὰ πρῶτα τούτου ἴχνη, καὶ πρὸς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου μηνός τὸ μῆκος αὐτοῦ γίνεται ἴσον τῷ τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου.

Αἱ τοῦ ὀμφαλίου λῶρου ἀρτηρίαι προέρχονται ἐκ τῶν τῆς πυέλου τοῦ ἐμβρύου, τούτέστιν ἐκ τῶν διαιρέσεων τῶν δύο πρωτίστων εἰλεακῶν ἀρτηριῶν αὐτοῦ· ἡ δὲ φλεψ, ἡ μεταγούσα τὸ αἷμα ἐκ τοῦ ὑστέρου εἰς σῶμα τοῦ ἐμβρύου ἰσοῦται τὸ πάχος ἀμφοτέραις ταῖς ἀρτηρίαις, καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο κλῶνας, ὧν ὁ μὲν εἰς μεταβαίνει εἰς τὸν ἀριστερὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος, καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ ἀριστερὰ διαιρέσις τῆς ὀμφαλικῆς φλεβός· ὁ δ' ἕτερος

ἀναστομούται μετὰ τῆς κάτω κοίλης φλεβῆς καὶ καλεῖται φλεβικὸς πόρος. Αἱ ἀρτηρίαι εἰσὶν ἀσυγκρίτως μακρότεραι τῆς φλεβῆς καὶ, ἐξερχόμεναι τοῦ ὀμφαλοῦ, περιστρέφονται περὶ αὐτήν, εἰσερχόμεναι δὲ εἰς τὸ ὕστερον, διαιροῦνται εἰς πολλοὺς κλάδους, οἵτινες πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς ἀναριθμήτους ἀκρέμονας.

Ὁ ὀμφάλιος λῶρος δὲν ἔχει παντοῦ τὸ αὐτὸ πάχος, ἡ δὲ διαφορὰ αὕτη πηγάζει ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος ποσότητος τῆς ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένης Οὐάρθωνίου ὕλης. Ἐκ τῆς ἐνιαχοῦ τοῦ ὀμφαλικοῦ λῶρου εἰς μείζονα ποσότητα συλλογῆς αὐτῆς, ἢ καὶ ἐξ ἀτάκτων τινῶν περιελίξεων τῶν ὀμφαλικῶν ἀγγείων ἀποτελοῦνται ἐπ' αὐτοῦ ἐξογκώσεις τινὲς *κόμβοι* καλούμεναι, πρὸς διάκρισιν τῶν *ἀληθῶν*, οἵτινες εἰσὶ σπανιώτατοι καὶ εἰς περιστάσεις τινὰς δυνατὸν νὰ διακινδυνεύσωσι τὴν ζωὴν τοῦ ἐμβρύου. Διάφορον προσέτι ὑπάρχει καὶ τὸ μῆκος τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, ὅπερ εἶναι ὅτε μὲν ὄσον ἐξ δακτύλων, ὅτε δὲ ὄσον τριάκοντα ἢ καὶ τεσσαράκοντα· τὸ μὲν πρῶτον εἶναι σπανιώτερον, τὸ δὲ δεύτερον λίαν συχνόν.

Τὸ ὕστερον καὶ ὁ ὀμφάλιος λῶρος εἰσὶ προωρισμένα ἵνα προμηθεύωσιν εἰς τὸ ἔμβρυον τὴν πρὸς ὑπαρξιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀναγκαίαν ὕλην· γίνεται δὲ τοῦτο τόνδε τὸν τρόπον. Τὸ τοῦ ἐμβρύου αἷμα ἔρχεται διὰ τῶν ὀμφαλικῶν ἀρτηριῶν εἰς τὸ ὕστερον, ὅπου γενόμενον ἐπιτήδειον πρὸς τροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ ἐμβρύου, ἀναλαμβάνεται ὑπὸ τῶν φλεβῶν τοῦ ὕστερου καὶ μεταγεται διὰ τῆς ὀμφαλικῆς φλεβῆς εἰς τὸ ἔμβρυον. Ἡ κατὰ τὸ ὕστερον ἄρα κυκλοφορία χρησιμεύει οὐ μόνον πρὸς τὸ γίγνεσθαι τὸ αἷμα ἐπιτηδειότερον εἰς διατήρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ χορηγεῖν τὴν πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἀπαιτουμένην τροφήν.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ ἔμβρυον δὲν ἀναπνέει, τούτου ἕνεκα οὐδόλως σχεδὸν φέρεται αἷμα εἰς τοὺς πνεύμονας, ἐπομένως ὀλίγιστον ὑπάρχει καὶ τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς καρδίας αὐτοῦ

κοιλία. Ἐπὶ τοῦ μεταξύ τῶν δύο κόλπων ἢ ἀνωτέρων κοιλιῶν τῆς καρδίας διαφράγματος εὐρίσκεται εἰς τὰ ἔμβρυα ὀπή τις ὠσειδῆς τρήμα καλουμένη. Διὰ τοῦ τρήματος τούτου μεταβαίνει τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κόλπου εἰς τὸν ἀριστερὸν ἀπὸ τούτου δὲ εἰς τὴν ἀριστερὰν κοιλίαν τῆς καρδίας, καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν πνευμονικὴν ἀρτηρίαν ἀφ' ἧς τέλος μεταβαίνει τὸ πλεῖστον αὐτοῦ μέρος διὰ τινος πόρου, ἀρτηριώδους καλουμένου (ductus arteriosus), εἰς τὴν ἀορτήν.

Ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος γίνεται ἐπομένως εἰς τὸ ἔμβρυον τὸν δε τὸν τρόπον. Τὸ ἐξ ἀπάντων τῶν μερῶν τοῦ σώματος καὶ ἐκ τοῦ ὑστέρου εἰς τὴν καρδίαν διὰ τῶν φλεβῶν συρρέον αἷμα ἐξακοντίζεται ὑπ' αὐτῆς διὰ τῆς ἀορτῆς εἰς ἅπαντα τὰ τοῦ σώματος μέρη καὶ εἰς τὸ ὕστερον, ἐκ δὲ τοῦ ὑστέρου καὶ τῶν δύο κοίλων φλεβῶν ἐπιστρέφει αὐθις εἰς τὴν καρδίαν. Εὐκόλως ἄρα δύναται νὰ ἐννοήσῃ τις, ὅτι ἡ ἐλεύθερα κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὀμφαλίου λῶρον εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαῖα διὰ τὸ ἔμβρυον, ὅσον καὶ ἡ ἀναπνοὴ διὰ τὸν ἐν τῷ ἀέρι ζῶντα· ἐπομένως δὲ, ὅτι τὸ ὀπωσδήποτε ἐμποδίζον αὐτὴν κατὰ τὸν ὀμφάλιον λῶρον εἶναι τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὅσον καὶ ἡ διακοπὴ τῆς ἀναπνοῆς.

Τὸ ἔμβρυον τρέφεται τὸν πλεῖστον τῆς κηΐσεως χρόνον, ἐξαιρουμένης τῆς πρώτης περιόδου, ἐκ τῆς προμηθευομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ ὑστέρου ὕλης, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἀμνίῳ ὑγροῦ, ἐξ οὗ κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν φυσιολόγων ἀπορροφᾷ διὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ θρεπτικὰς ὕλας.

Τὸ ὀμφαλικὸν κυστιδίον ἦν ἄγνωστον εἰς τοὺς παλαιούς, περὶ δὲ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ πολλὰ παρὰ τῶν νεωτέρων ἐρρήθησαν. Κατὰ τὰς πολυαριθμούς παρατηρήσεις τοῦ Οὐελπεαίου (Velpeau) τὸ ὀμφαλικὸν κυστιδίον εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὦν μέχρι τῆς ὀγδόης ἐβδομάδος τῆς κηΐσεως. Τὸ κυστιδίον τοῦτο εἶναι ὠσειδῆς ἢ σφαιροειδῆς, ἐμπεριέχει ὑγρὸν τι ὑποκίτρινον, περὶ δὲ τὴν δεκάτην πέμπτην ἢ εἰκοστὴν ἡμέ-

ραν ἀπὸ τῆς συλλήψεως, τὸ μέγεθος αὐτοῦ εἶναι σχεδὸν ὅσον πῖσου, καὶ ἡ διάμετρος ὅσον δύο ἢ τριῶν γραμμῶν, τὴν δὲ μείζονα αὐτοῦ ἀνάπτυξιν λαμβάνει, ὡς πιθανῶς φαίνεται, τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ἐβδομάδα μετὰ τὴν σύλληψιν· διότι κατὰ τὸν μνημονευθέντα συγγραφέα, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ πρώτου μηνὸς φαίνεται μικρότερον, καὶ κατὰ τὴν ἕκτην μάλιστα ἐβδομάδα εἶναι παραπλίσιον σπέρματι κοριάνου, ἔκτοτε δὲ σμικρύνεται καὶ γίνεται ἀνεπαισθήτως ἀφανές. Τὸ ὀμφαλικὸν κυστιδίον κεῖται μεταξὺ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ἀμνίου καὶ συνεχεται μετὰ τοῦ ἐμβρύου διὰ μίσχου, ὅστις περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου μηνὸς ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ καταστάσει ἔχει μῆκος δύο μέχρις ἑξ γραμμῶν, κατὰ τοὺς διαφόρους δὲ τῆς κύσεως μῆνας διάφοροι εἰσὶ καὶ οἱ χαρακτῆρες αὐτοῦ. Τὴν σήμερον οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει περὶ τῆς μετὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος συνοχῆς τοῦ ὀμφαλικοῦ κυστιδίου, ὅπερ, πρὶν ἢ σχηματισθῶσιν ἐντελῶς τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, διαιρεῖται πως διὰ τοῦ ἀμνίου εἰς δύο μέρη.

Τὸ ὀμφαλικὸν κυστιδίον φαίνεται ὅτι χορηγεῖ εἰς τὸ ἐμβρυον τὴν πρώτην τροφήν, μέχρις οὗ ἀναπτυχθῆ ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ἢ μᾶλλον μέχρις οὗ τὸ ὠάριον προσκολληθῆ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς μήτρας. Λαμβάνοντος δὲ τότε τοῦ ἐμβρύου τὴν ἑαυτοῦ τροφήν παρὰ τοῦ ὑστέρου, ἡ ὑπαρξίς ἐκείνου καθίσταται περιττή, διὸ καὶ ἐξαλείφεται ταχέως τότε, ὥστε μετὰ τὸν τρίτον μῆνα οὐδ' ἔχνος αὐτοῦ φαίνεται πλέον.

Τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὀμφαλικοῦ κυστιδίου ἐκφύονται ἀπὸ τῶν τοῦ μεσεντερίου, διὸ καὶ *μεσεντέρια* ἐκλήθησαν. Εἰσὶ δὲ ταῦτα μία ἀρτηρία καὶ μία φλέψ, αἵτινες ὁμῶς ἐξαλείφονται συγχρόνως μετὰ τοῦ κυστιδίου.

Εἰς τὰ ὠά τῶν μαστοφόρων ὑπάρχει μετὰ τοῦ χορίου καὶ τοῦ ἀμνίου ὑμενώδης τις κύστις, συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς οὐροδόχου δι' ἰδιαιτέρου τινὸς σωλῆνος, οὐραχοῦ καλουμένου. Ἡ κύστις αὕτη καλεῖται διὰ τὸ σχῆμα αὐτῆς *ἀλλυαρτοειδῆς* καὶ

εἶναι πλήρης ὑγροῦ, ὅπερ ἔνιοι μὲν νομίζουσιν, ὅτι εἶναι τὸ οὖρον τοῦ ἐμβρύου, ἕτεροι δὲ ὅτι εἶναι θρεπτικὴ τις οὐσία. Ἡ κύστις αὕτη συνέχεται μετὰ τοῦ οὐραγοῦ, κειμένου ἐν τῷ ὀμφαλίῳ λώρῳ, διὰ δὲ τοῦ ὀμφαλίου πόρου μεταβαίνει εἰς τὴν κοιλίαν καὶ λήγει εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν· εἰς τὸ ἀνθρώπινον ὤν δὲν εὐρίσκεται ἡ ἀλλαντοειδὴς κύστις, ἀλλὰ μόνος ὁ οὐραχός, ὅστις, κοῖλος κατ' ἀρχὰς ὢν, ἀποφράσσεται μετὰ τοῦς πρώτους τῆς κηΐσεως μῆνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ ἐμβρύου καὶ περὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ.

Τὸ ἔμβρυον (1) περὶ τὴν τρίτην ἐβδομάδα τῆς κηΐσεως διακρίνεται κατὰ πρῶτον ἐν τῷ ὧρῳ, ἔχον μέγεθος μύρμηκος, εἶναι δ' ἔτι πάντῃ ἀμορφον, καὶ ὅμοιον πρὸς δύο μετ' ἀλλήλων συνηνωμένα κυστιδίδια, ὧν τὸ ἐν φαίνεται μείζον καὶ τὸ ἕτερον ἔλασσον ἀπὸ τῆς πέμπτης ὁμῶς μέχρι τῆς ἕκτης ἐβδομάδος λαμβάνει τὸ ἔμβρυον σύστασιν μείζονα, καὶ διακρίνονται μᾶλλον τὰ μέλη αὐτοῦ. Ἡ κεφαλή εἶναι λίαν ὀγκώδης, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ σώματος, τὸ δὲ πρόσωπον πολὺ μικρότερον τῆς ἰδίως λεγομένης κεφαλῆς. Πρὸς τὰ ἄνω καὶ πλάγια τοῦ προσώπου διακρίνονται δύο μέλανα σημεῖα, ἅπερ εἰσὶ τὰ ἴχνη τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ μικρὰ τις ἐγκάρσιος ὀπή, τὸ στόμα ἐμφαίνουσα· ὡσαύτως εἰς τὰ πλάγια τοῦ κορμοῦ καὶ πρὸς τὰ ἄνω ὑπάρχουσι δύο μικρὰ φυμάτια, τὴν ἐγγιζούσαν ἀνάπτυξιν τῶν ἄνω ἄκρων ἐμφαίνοντα, δὲν ὑπάρχει ὁμῶς εἰσέτι τραχήλου ἴχνος. Ὁ θώραξ φαίνεται πρὸς τὰ πρόσω ἠνεωγμένος, ἐντὸς δ' αὐτοῦ διακρίνεται ἡ καρδία· τὸ ἐν τοῖς ἀγγείοις κυκλοφοροῦν

(1) Κύημα ἢ γονὴ καλεῖται κατὰ τινες τὸ συλληφθέν, ὅταν μὴ διακρίνωνται ἔτι τὰ μέρη αὐτοῦ, ἔμβρυον δὲ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν.

αἷμα εἶναι λευκόν, ἡ κοιλία ἐξέχει πρὸς τὰ πρόσω, εἰς δὲ τὰ πλάγια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ὠσαύτως δύο φυμάτια, τὴν τῶν κάτω ἄκρων θέσιν ἐμφαίνοντα. Κατὰ τὴν ἐβδόμην ἢ οὐγδόην ἐβδομάδα ἡ κεφαλὴ εἶναι μείζων τοῦ τρίτου τοῦ ὅλου σώματος, καὶ εἰς τὰ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ σώματος ἴχνη προστίθενται ἤδη τὰ τῆς ῥίνος καὶ τῶν ὠτων· εἰς τὰ ἄνω ἄκρα διακρίνονται τὸ ἀντιβράχιον καὶ ἡ χεὶρ, ἐλλείπει ὅμως ὁ βραχίον, καὶ ἡ χεὶρ εἶναι μὲν μείζων τούτου, πλὴν δὲν διακρίνονται ἐπ' αὐτῆς εἰσέτι οἱ δάκτυλοι. Ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ὅστις ἔχει ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ σχῆμα κώνου, συνέχεται ἀμέσως μετὰ τῆς κοιλίας τοῦ ἐμβρύου καὶ εἶναι ἀρκούντως ὀγκώδης, ὡς ἐμπεριέχων μέγα μέρος τῶν ἐντέρων· κεῖται ἐντελῶς πρὸς τὰ κάτω τῆς κοιλίας, καὶ μεταξὺ τῆς ἐμβολῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄκρου τῆς βράχειος προφαίνεται σαρκίδιον, μικρὰ τρήματα, ἴχνη τοῦ δακτυλίου καὶ τῶν γεννητικῶν μορίων ὄντα, φέρον. Κατὰ τὴν ἐνάτην καὶ δεκάτην ἐβδομάδα διακρίνεται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐμβρύου ἡ ῥίς καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης οἱ μυκτῆρες, πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυνόμενοι· ἤδη ἄρχονται νὰ φαίνωνται καὶ τὰ βλέφαρα, τὰ χεῖλη, καὶ οἱ ἀκουστικοὶ πόροι, ἔτι δὲ καὶ τὰ πρῶτα ἴχνη τοῦ τραχήλου· τὰ δὲ τοιχώματα τοῦ θώρακος ἀναπτύσσονται οὕτως, ὥστε καλύπτουσι τὴν καρδίαν. Τὰ ἄνω ἄκρα ἐμφαίνουσι τὰ τρία μέρη αὐτῶν, ἀλλ' οἱ δάκτυλοι φαίνονται συμπεφυκότες· τοῦτ' αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ κάτω ἄκρα. Ὁ ὀμφάλιος λῶρος δὲν ἔχει πλέον σχῆμα κώνου, ἀλλ' ἄρχεται νὰ περιστρέφεται ἐν εἰδει σχοινίου.

Τὸ γένος δὲν διακρίνεται εἰσέτι, οἱ δὲ μέλλοντες νὰ μεταβληθῶσιν εἰς δακτύλιον καὶ γεννητικὰ μέρη πόροι, ἀποτελοῦσι μίαν μόνην ὀπήν. Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἐξαφανίζεται καὶ τὸ ὀμφαλικὸν κυστίδιον, κατὰ δὲ τὴν δεκάτην καὶ ἐνδεκάτην ἐβδομάδα, ἡ κεφαλὴ γίνεται μᾶλλον ἀνάλογος τῷ λοιπῷ σώματι, διακρινομένων ἤδη σαφῶς τῶν βλεφάρων, τῆς ῥίνος, τοῦ μετώπου, τῶν χειλέων καὶ τοῦ τραχήλου. Ὁ ὀμ-

φαλιός λῶρος δὲν περιέχει πλέον ἐν ἑαυτῷ μέρος τῶν ἐντέρων, τὰ δ' ἄνω καὶ κάτω ἄκρα τελειοποιοῦνται, διακρινομένης ἤδη καὶ τῆς θέσεως τῆς πυέλου· ἐγκάρσιον πλάτυσμα ἐμφαίνει τὸν μεταξὺ τοῦ δακτυλίου καὶ τῶν γεννητικῶν μορίων γενόμενον διαχωρισμόν, τοῦτέστι τὸ περιναίον, τὸ δὲ ἔμβρυον ἔχει κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν μῆκος μὲν ὅσον τριῶν δακτύλων, βάρος δὲ, μὴ ὑπερβαῖνον τὸ τῶν τεσσάρων δραχμῶν.

Τὸν τέταρτον μῆνα ἡ κεφαλὴ γίνεται ἔτι μᾶλλον ἀνάλογος πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ἐμβρύου, ἡ δὲ ἀποστέωσις, ἣτις ἀπὸ τῆς ἐννάτης ἤδη ἐβδομάδος ἀρχεται εἰς τὰ ὀστά τοῦ κρανίου, ἀφίνει ὑμένωδη τινὰ διαστήματα ἐλεύθερα· τὸ πρόσωπον δὲν εἶναι ἔτι ἀρκοῦντως ἀνεπτυγμένον, οἱ ὀφθαλμοὶ εἰσι κεκλεισμένοι, ἡ γλῶσσα φαίνεται ἐντὸς τοῦ στόματος, καὶ μεταξὺ τῶν κώλων καὶ τοῦ σώματος ὑπάρχει ἤδη μείζων ἀναλογία. Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον διακρίνεται τὸ γένος, ὥστε εἰ μὲν τὸ ἔμβρυον ἡ ἄρρεν, φαίνεται τὸ ὄσχεον καὶ ἡ κατ' αὐτὸ ῥαφή, δὲν ἐμπεριέχονται ἕμως ἐν αὐτῷ εἰσέτι οἱ ὄρχεις· εἰ δὲ θῆλυ, ἡ κλειτορίς, οὔσα ἤδη ἐλάσσων ἢ πρότερον.

Τὸν πέμπτον μῆνα ἡ κεφαλὴ ἰσοῦται τῷ τετάρτῳ τοῦ ὄλου σώματος, καὶ κεῖται πρὸς τὰ κάτω, ὡς τὸ βαρύτερον μέρος αὐτοῦ. Ἡ μεταξὺ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ σώματος ἀναλογία ὑπάρχει ἤδη μείζων, εἰς τὸ δέρμα προφαίνονται μικραὶ καὶ λευκαὶ τρίχες, ἡ δὲ μήτηρ ἀρχεται νὰ αισθάνηται καθαρῶς τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, οὗ τὸ μὲν μῆκος εἶναι ἤδη ὅσον ἐννέα δακτύλων, τὸ δὲ βάρος ὅσον τριῶν τετάρτων τῆς λίτρας.

Τὸν ἕκτον μῆνα ἡ κεφαλὴ εἶναι σχετικῶς μείζων τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ σώματος, καὶ καλύπτεται ὑπὸ λεπτῶν καὶ λευκῶν τριχῶν· τὰ βλέφαρα εἰσι συμπεφυκῶτα, ἐπὶ δὲ τῶν ἄκρων αὐτῶν καὶ τῶν ὀφρύων ἀναφύονται μικραὶ καὶ λεπταὶ τρίχες αἰ βλεφαρίδες. Τὸ σῆρνον εἶναι ἐντελῶς ἀπωστωμένον, τὸ δέρμα φαίνεται ἔχον πτυχάς, τοῦ ὑποκειμένου κυτταρώδους ἰστοῦ οὐδὲ ὅλως πιμελῆν ἐμπεριέχοντος, καὶ οἱ ὄνυχες ἔχουσι ἰκανὴν σερ-

ρότητα. Εάν δὲ τυχὸν γεννηθῆ κατ'αὐτὸν τὸν καιρὸν τὸ ἔμβρυον, ἀναπνέει μὲν καὶ φωνάζει, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ὥρας ἀποθνήσκει· ἔχει δὲ μῆκος μὲν ὅσον δεκατεσσάρων δακτύλων, βάρος δὲ ὅσον δύο καὶ ἡμισείας, ἢ τριῶν λιτρῶν.

Τὸν ἑβδομον μῆνα ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ ἐμβρύου προσκτῶνται μείζονα σύστασιν, παχύνονται, γίνονται στρογγύλα καὶ λαμβάνουσι τὴν ἀνήκουσαν ἀναλογίαν· ἡ κεφαλὴ κείται ἤδη παρὰ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὥστε, γιγνομένης διὰ τοῦ κόλπου ἐξετάσεως, εὐκόλως διακρίνεται. Τὰ βλέφαρα ἄρχονται ν' ἀνοίγωσιν, ἐξαφνιζομένου ἤδη καὶ τοῦ μέγρι τοῦδε τὴν τῶν ὀφθαλμῶν κόρην καλύπτοντος ὑμένος, ἢ πιμελῆ γίνεται ἄφθονος, οἱ δ' ὄρχεις κατέρχονται εἰς τὸ ὄσχεον.

Τὸν ὄγδοον μῆνα αὐξάνεται ἐν γένει ὁ ὄγκος τοῦ ἐμβρύου, τὰ δὲ μέλη αὐτοῦ γίνονται στερότερα· τὰ βλέφαρα εἰσὶν ἐντελῶς ἠνεωγμένα, ἐάν δὲ ἀμφότεροι οἱ ὄρχεις μὴ ᾧσιν εἰσέτι καταβιασμένοι εἰς τὸ ὄσχεον, ὁ ἀριστερὸς ὅμως εὐρίσκεται συνήθως ἐν αὐτῷ.

Τὸν ἕνατον μῆνα τὸ ἔμβρυον ὑπάρχει ἐντελῶς ἀνεπτυγμένον, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ ἔχουσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν ἀναλογίαν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα ἐξάγεται, ὅτι πρὸ τῆς τρίτης ἐβδομάδος τὸ ὦν οὐδὲν ἴχνος ἐμβρύου ἐμφαίνει, τὸ δ' ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχόμενον ὕγρον εἶναι ρευστὸν καὶ διαφανές· ὅτι τὴν τρίτην ἐβδομάδα ἄρχεται νὰ διακρίνηται, κατὰ τὸ προσπεφυκὸς τῆ μήτρας μέρος τοῦ ὠοῦ, σημεῖόν τι διαφανές καὶ πηκτώδες, ἔχον ἅπαντα τὰ μέρη αὐτοῦ ὁμοιόμορφα, μετὰ δὲ ταῦτα φαίνονται ἐπ' αὐτὸ στίγματα τινὰ σκοτεινότερα, καὶ σχηματίζονται δύο ἰδιαίτεροι κύστεις ἰσομεγέθει, διὰ ποδίσκου μετ' ἀλλήλων συνενούμεναι. Τούτων ἡτέτερα προσφύεται διὰ λεπτοῦ ῥάμματος ἐπὶ τοῦ ἀμνίου, καὶ ἐν μέσῳ ταύτης προφαίνεται σχεδὸν συγχρόνως ἐρυθρὸν τι σημεῖον, ἐξ οὗ ἐξέρχονται λεπταὶ κιτρινωπαὶ κλωσταί· τὸ σημεῖον τοῦτο εἶναι ἡ καρδία καὶ τὰ πρώτιστα

αίμοφορα ἀγγεία. Τὴν ἀρχὴν τοῦ δευτέρου μηνὸς εἶναι ἀρκούντως ὀρατὴ ἢ κεφαλὴ, τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς δεικνύουσι δύο μέλανα σημεῖα ἰκανῶς μεγάλα, παραβαλλόμενα πρὸς τὸν ὄγκον τῆς κεφαλῆς. Μικρὰ ὀπαὶ ἐμφαίνουσι τὴν θέσιν τῶν ὠτων, τῆς ῥίνος καὶ τοῦ στόματος· ἀκολούθως δέ, πρὸς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου μηνὸς, γίνεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν πρωτίστων ὀργάνων, καὶ ἔκτοτε μέχρι τέλους τῆς κυήσεως πάντα τὰ μέρη τοῦ ἐμβρύου αὐξάνονται μετὰ μειζονος ἢ ἐλάσσονος ταχύτητος, λαμβάνοντα ἦν καὶ μετὰ τὸν τοκετὸν ἔχουσι διάταξιν.

Ἐκ δὲ τῶν ἀφορώντων τὴν τῶν ὀργάνων τῆς ζωῆς ἀνάπτυξιν, σημειωτέα εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα. Πρὸ τοῦ ἔκτου μηνὸς οἱ πνεύμονες εἰσὶ μικρότατοι, ἡ καρδία ὄγκώδης, αἱ δὲ τέσσαρες αὐτῆς κοιλίαι συγχέονται. Τὸ ἥπαρ εἶναι ὑπερμέγεθες, καὶ κατέχει μέγα μέρος τῆς κοιλίας, ἡ χοληδόχος κύστις δὲν πληροῦται χολῆς, ἀλλ' ἐμπεριέχει ἀχνρον τι ὑγρὸν, οὗ τινος ἢ γεῦσις οὐδὲ ὅλως εἶναι πικρά, τὰ δὲ λεπτά ἔντερα κατὰ τὸ κατώτερον αὐτῶν μέρος ἐμπεριέχουσι κιτρινωπὴν τινα ὕλην, μηκῶνιον καλουμένην· οἱ ὄρχεις τοῦ ἀρρένας κείνται εἰς τὰ πλάγια τῶν ἄνω σπονδύλων τῆς στήθος, ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ὠθηκαὶ τοῦ θήλεος. Πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐβδόμου μηνὸς οἱ πνεύμονες λαμβάνουσι χρῶμα ἐρυθρὸν, ἀρχονται νὰ διακρίνωνται αἱ κοιλότητες τῆς καρδίας, τὸ ἥπαρ διατηρεῖ μὲν τὸ δυσανάλογον τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, ἀπομακρύνεται ὁμως ὀλίγον τοῦ ὀμφαλοῦ, ἐν δὲ τῇ χοληδόχῳ κύστει εὐρίσκεται ἤδη χολή, καὶ τὸ μηκῶνιον, περισσεῦον, κατέρχεται πρὸς τὰ παχέα ἔντερα· εἰς τὰ θήλεα αἱ ὠθηκαὶ κείνται ἐν τῇ πυέλῳ, οἱ δ' ὄρχεις τῶν ἀρρένων διευθύνονται πρὸς τοὺς βουβωνικοὺς κρίκους. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐποχῇ τὸ ἐμβρυον εἶναι βιώσιμον, ἐὰν τυχὸν γεννηθῇ, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ τελειοποιεῖται ἐπὶ μᾶλλον τὸν ὄγδοον μῆνα.

Α'. Περὶ τῆς ὠριμότητος τοῦ ἐμβρύου.

Τὸ γεννηθὲν ἐμβρυον περὶ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου μηνὸς, ἀφοῦ

δηλ. απέκτησε τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν καὶ ὠριμότητα, καλεῖται *ὄριμον*. ἄωρον δὲ τὸ πρὸ τῆς ῥηθείσης ἐποχῆς γεννηθέν, τούτέστι τὸ μὴ ἀναπτυχθέν ἐντελῶς ἐν τῇ μήτρᾳ. Διακρίνεται δὲ τὸ ὄριμον ἔμβρυον τοῦ ἄωρου ἐκ τῶν ἐπομένων σημείων. α.) Τὸ ὄριμον ἔμβρυον, τὸ ἐν τῷ δέοντι δηλ. χρόνῳ τεχθέν, ἔχει συνήθως μῆκος μὲν ὅσον δεκαοκτὼ ἢ δεκαεννέα δακτύλων, βάρος δὲ ὅσον ἐξ ἢ ἐπτὰ λιτρῶν. β.) Ἄπαντα τὰ μόρια αὐτοῦ ἔχουσι τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, τὸ δὲ σῶμα καλύπτεται κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τινος χρίσματος λευκοῦ, πιμελώδους καὶ γλίσχρου, ὅπερ καλεῖται *σμηγμα*. γ.) Οἱ ὄνυχες ἔχουσι σκληρότητα κερατώδη, ὑπερέχουσι τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν τῶν ποδῶν. δ.) Ἡ κεφαλὴ ἔχει ἀνάλογον μέγεθος καὶ στερότητα καὶ καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν καὶ οὐχὶ ὑπὸ λάχνης. ε.) Τὰ ὦτα εἰσι χονδρώδη, τὸ ὄσχεον ἐρρυτιδωμένον καὶ οὐχὶ πολὺ ἐρυθρόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ οἱ ὄρχεις. ς.) Οἱ μαστοὶ εἰσὶν ἀρκούντως ἐξωγκωμένοι καὶ ἐμπεριέχουσιν εἰς ἀμφοτέρα τὰ γένη γαλακτώδες τι ὑγρῶν. ζ.) Τὸ ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ τεχθέν ἔμβρυον φωνάζει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγάλως, ἅμα ἐξεληθὸν τῆς κοιτίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐρεῖ καὶ ἀποπατεῖ εὐθύς, τιθέμενον δ' εἰς τὸν μαστόν, λαμβάνει αὐτὸν μετὰ μεγάλης προθυμίας.

Τὸ ἄωρον ἔμβρυον, τούτέστι τὸ γεννηθέν τὴν εἰκοστὴν ἔκτὴν ἢ εἰκοστὴν ὀγδόην ἐβδομάδα, ἔχει ὄγκον καὶ βάρος ἐλάσσονα τοῦ συνήθους. Ἡ κεφαλὴ φαίνεται πολὺ μείζων τοῦ ἐπιλοιποῦ σώματος, τὰ ὀστά στεροῦνται τῆς ἀνηκούσης στερότητας, αἱ δὲ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἰσὶ λεπταὶ καὶ λευκαί· τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἰσὶν ἰσχνά, ἀσθενῆ καὶ μεμαραμένα, οὕτως εἶπειν, τὸ δὲ δέρμα λίαν ἐρυθρόν, ὑπὸ χνοῦ κεκαλυμμένον, καὶ μὴ ὁμαλῶς κατὰ πάντα τὰ τοῦ σώματος μέρη τεταμένον, ἀλλ' ἔχον ῥυτίδας πολλὰς καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πρόσωπον, ὅπερ εἶναι σχεδὸν παραπλήσιον προσώπῳ γριάς. Τὰ ὦτα εἰ-

σιν ὑμενώδη καὶ οὐχὶ χονδρώδη, ὡς τὰ τοῦ ὠρίμου ἐμβρύου, οἱ δ' ὄνυχες ἀπαλοί, σχεδὸν ὑμενώδεις, καὶ βραχύτεροι τῶν ἀκρων τῶν δακτύλων καὶ οἱ ὄρχεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐρίσκονται ἐν τῷ ὄσχεϊ. Τὸ τοιοῦτον βρέφος δὲν φωνάζει, ἀλλὰ κλαυθμυρίζει, δὲν λαμβάνει μετὰ μεγάλης προθυμίας τὸν μαστόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ κοιμᾶται, καὶ διαμένει ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει, ἕως ἂν παρέλθωσιν αἱ πρὸς ἐντελῆ ὠριμότητα αὐτοῦ ἀπαιτούμεναι ἡμέραι.

Β'. Περὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου καὶ τῶν διαμέτρων αὐτῆς.

Πρὸς ἀκριβῆ κατάληψιν τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ τοκετοῦ, τούτεστι τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διέρχεται τὸ ἔμβρυον διὰ τῶν γεννητικῶν ὁδῶν, ἀπαιτεῖται οὐ μόνον νὰ γινώσκῃ ἀκριβῶς ὁ μαιευτὴρ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν εὐρυχωρίαν τῶν μορίων, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ τὴν κατασκευὴν καὶ τὸ μέγεθος αὐτοῦ, παραβαλλόμενον πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν μορίων τούτων. Ἡ κεφαλὴ τοῦ ὠρίμου ἐμβρύου, συγκρινομένη πρὸς τὸ ἐπίλοιπον σῶμα, εἶναι τὸ ὀγκωδέστερον αὐτοῦ μέρος, ἐπομένως ἔχει χρεῖαν ὅσον ἕνεστι μείζονος εὐρυχωρίας τῶν γεννητικῶν μορίων ἐν τῇ ἐξόδῳ τούτου· ὅθεν, ἐὰν ἡ ὁδός, δι' ἧς μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ ἔμβρυον, ἢ στενωτέρα τοῦ συνήθους, ἢ ἡ κεφαλὴ τούτου μείζων τῆς κατὰ φύσιν, ὁ τοκετὸς γίνεται μᾶλλον ἢ ἥττον δύσκολος, ἐνίοτε μάλιστα εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποπερατωθῇ φυσικῶς.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου σύγκειται ἐξ ἐννέα ὀστέων, τούτέστιν ἐκ τῶν δύο μετωπικῶν, τῶν δύο βρεγματικῶν, τοῦ κατ' ἰνίον, τῶν δύο κροταφικῶν, τοῦ σφηνοειδοῦς καὶ τοῦ ἡθμοειδοῦς. Αἱ πλευραὶ καὶ αἱ γωνίαι, δι' ὧν συνοῦνται ἀλλήλοις τὰ ὀστέα ταῦτα, δὲν συνδέονται ἀκινήτως ὡς εἰς τοὺς ἐνήλικας, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν μέσῳ αὐτῶν διαστήματα ὑμενώδη, ἅτινα μεταξὺ μὲν τῶν πλευρῶν εἰσὶ στενὰ καὶ καλοῦνται *ράφαί*, εἰς δὲ τὰ μέρη, καθ' ἃ συνοῦνται ἢ διασταυροῦνται αἱ *ράφαί*, εἰσὶ

μείζονα και καλοῦνται πηγαί. Αἱ ῥαφαὶ εἰσὶ τέσσαρες· α.) ἡ *μετωπιαία*, ἡ μεταξὺ δηλ. τῶν δύο ὀστέων, ἐξ ὧν σύγ-
κεται κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν τὸ μετωπικὸν ὄστυον. β.) ἡ
στεφανιαία, ἡ μεταξὺ τῶν δύο ὀστέων τοῦ μετώπου και τῶν
δύο βρεγματικῶν γ.) ἡ *ὀβελιαία* ἢ *ἐπιχειρνήσουσα*, ἡ μεταξὺ
τῶν δύο βρεγματικῶν ὀστέων δ.) ἡ *λαμβδοειδής*, ἡ μεταξὺ
τοῦ ἰνίου και τῶν βρεγματικῶν ὀστέων· και ε.) ἡ *λεπιδοειδής*,
ἡ μεταξὺ τῶν κροταφικῶν και τῶν βρεγματικῶν ὀστέων. Αἱ
δὲ πηγαὶ εἰσὶ δύο· α.) ἡ *μεγάλη* ἢ *πρόσθιος*, σχηματιζομένη
ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῆς στεφανιαίας ῥαφῆς μετὰ τῆς ὀβελι-
αίας και μετωπικῆς, και περατουμένη ὑπὸ τῶν προσθίων και
ἀνωτέρων γωνιῶν τῶν βρεγματικῶν και τῶν μετωπικῶν ὀστέων·
και β.) ἡ *μικρὰ* ἢ *ὀπίσθιος*, σχηματιζομένη ἐκ τῆς ἐνώσεως
τῆς ὀβελιαίας και τῆς λαμβδοειδοῦς ῥαφῆς, και περατουμένη
ἀπὸ τῶν ὀπισθίων και ἄνω γωνιῶν τῶν βρεγματικῶν ὀστέων,
και ἀπὸ τῆς γωνίας τοῦ κατ' ἰνίον ὀστοῦ· ἡ πρόσθιος πηγὴ
καλεῖται προσέτι και *τετράγωνος*, ἡ δ' ὀπίσθιος *τρίγωνος*.

Τὰ ὀστὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου εἰσὶν οὕτω διατεταγμένα,
ὥστε νὰ συνωθῶνται εὐκόλως τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου· μεταβαλ-
λομένου δ' ἐκ τούτου τοῦ σχήματος τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς,
γίνεται εὐκόλος συνήθως ὁ τοκετός, ὅστις ἄνευ τούτου εἶναι
ἀδύνατον ν' ἀποπερατωθῇ φυσικῶς· εἰς πολλὰς περιστάσεις.

Πρὸς γνῶσιν δὲ και προσδιορισμὸν τοῦ μεγέθους τῆς τοῦ
ἐμβρύου κεφαλῆς, παραδέχονται τὰς ἀκολούθους τέσσαρας δια-
μέτρους.

α. Τὴν *εὐθειαν* ἢ *μεγάλην διάμετρον*, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς
ρίζης τῆς ῥίνος, και τελευτῶσαν εἰς τὸ μέρος τοῦ ἰνίου, τὸ
μᾶλλον πρὸς τὰ ἔξω ἐξέχον, τούτέστι τὸν ἰνικὸν ὄγκον· ταύτης τὸ
μῆκος εἶναι ὅσον τεσσάρων δακτύλων και ἡμίσεως.

β. Τὴν *ἐγκάρσιον* διάμετρον, διευθυνομένην ἀπὸ τοῦ ὄγκου
τοῦ ἑνὸς βρεγματικοῦ ὀστοῦ πρὸς τὸν τοῦ ἑτέρου, και οὔσαν
συνήθως ὅσον τριῶν δακτύλων και ἡμίσεως.

γ'. Τὴν κατὰ κάθετον διάμετρον, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς ὀβελιαίας ραφῆς καὶ λήγουσαν εἰς τὸ μέγα τρῆμα· ἔχει δὲ καὶ αὕτη μέγεθος ὅσον τριῶν δακτύλων καὶ ἡμίσεως.

δ'. Τὴν *λοξὴν* ἢ *διαγώνιον* διάμετρον, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ πώγωνος καὶ λήγουσαν εἰς τὴν ὀπίσθιον πηγὴν· εἶναι δὲ συνήθως ὅσον πέντε δακτύλων καὶ δύο ἕως τεσσάρων γραμμῶν.

Ἢ περίμετρος τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς εἶναι συνήθως ὅσον δεκατεσσάρων ἢ δεκαπέντε δακτύλων. Κατὰ τὸν Ἰωσήφ Κλάρκιον ἡ κεφαλὴ τῶν ἀβρέων εἶναι ἀπὸ ἐνὸς εἰκοσοῦ μέχρι ἐνὸς δεκάτου μείζων τῆς τῶν θηλέων ἢ μεταξὺ τῶν δύο ὤμων ἀπόσασις εἶναι ὅσον τεσσάρων δακτύλων καὶ ἡμίσεως, ἡ δὲ τῶν λαγόνων, ὅσον τεσσάρων μόνον. Γραμμὴ δὲ τις, φερομένη κατὰ μῆκος τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου ἀπὸ τῆς κορυφῆς μέχρι τῶν πτερνῶν, καλεῖται ἡ τοῦ μήκους διάμετρος, ἢ ὁ ἄξων τοῦ ἐμβρύου.

Τὸ ἐμβρυον ἐντὸς τῆς μήτρας κεῖται τὸν πλείστον τῆς κυήσεως χρόνον, ἔχον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, τούτέστι πρὸς τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἀπευθυμένην, κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ τοκετοῦ τὸ σχῆμα τοῦ ἐμβρύου ἔχει ὡς ἔπεται. Ἢ ὀπίσθιος αὐτοῦ ἐπιφάνεια, τούτέστι τὸ ἰνίον, ὃ αὐχὴν καὶ ἡ ῥάχις εὐρίσκονται πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ πρόσω· πολλάκις ὁμως παρατηρεῖται καὶ τὸ τούτου ἀντίθετον, ἢ ὀπίσθιος δηλ. τοῦ ἐμβρύου ἐπιφάνεια εἶναι πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυμένη. Ἴνα κατέχη δὲ τὸ ἐμβρυον ὅσον ἔνεστι ὀλιγώτερον χῶρον ἐντὸς τῆς μήτρας, ὁ κορμὸς αὐτοῦ εἶναι συνήθως μικρόν τι πρὸς τὰ πρόσω ἐπικεκλιμένος, αἱ δὲ χεῖρες εὐρίσκονται ἢ ἐσταυρωμέναι ἐπὶ τοῦ θώρακος, ἢ παρατεταμέναι ἐκατέρωθεν τούτου· οἱ μηροὶ εὐρίσκονται συγκεκαμμένοι πρὸς τὴν κοιλίαν, οἱ δὲ πόδες συνεσταυρωμένοι ἐπ' ἀλλήλους· ἐπομένως τὸ σχῆμα, ὅπερ ἔχει ὁ κορμὸς τοῦ ἐμβρύου ἐν τῇ μήτρᾳ, εἶναι μᾶλλον ὠσειδές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν ἐν τῇ κυήσει γινομένων μεταβολῶν.

Α΄. Περὶ τῶν μεταβολῶν τῆς μήτρας καὶ τῶν λοιπῶν γεννητικῶν μορίων.

Διὰ τῆς ζωτικῆς σχέσεως καὶ τῆς ἀλληλενεργείας, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ μήτρα ἐν τῇ κυήσει μετὰ τοῦ ἐμβρύου, συμβαίνουσιν εἰς αὐτὴν πολυειδεῖς μεταβολαί, ὧν ἕνεκα ἀποκαθίσταται ἰκανὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐγένετο ἤδη λόγος.

Ἄμα διὰ τῆς σάλπιγγος κατέλθῃ τὸ ὠὸν εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας, προσφύεται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς ἐπιφάνειαν· κατὰ λόγον δὲ τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ αὐξάνει καὶ ἡ μήτρα, συγχρόνως ὁμοῦ λαμβάνει αὐτὴ καὶ ἐτέρου εἴδους ἀνάπτυξιν, δι' ἧς χορηγεῖ εἰς τὸ ὠὸν οὐ μόνον τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς αὐξήσιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ εὐρυχωρίαν. Ἡ αὐξήσις τῆς κοιλότητος τῆς μήτρας καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ὄλου ἐν γένει ὄργάνου ἄρχονται ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς συλλήψεως, καὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ γίνωνται μέχρι τοῦ τοκετοῦ· συγχρόνως δὲ γεννῶνται ἐν τῇ μήτρᾳ καὶ μυῶδεις τινὲς ἴνες, ἀναγκαῖαι πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, δταν τοῦτο φθάσῃ τὴν ὠριμότητα αὐτοῦ, ἢ καὶ πρὸ ταύτης ἔτι, δταν δηλ. συμβῇ ἔκτρωσις, ἢ πρόωρος τοκετός. Ὡς δὲ τὸ ἐμβρυον ἀναπτύσσεται, αὐξάνεται καὶ ὠριμάζει, οὕτω καὶ ἡ μήτρα ἀναπτύσσεται, αὐξάνεται καὶ φθάνει εἰς τὴν ὠριμότητα αὐτῆς, ὑφισταμένην εἰς πρόσκτησιν τῆς πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένης δυνάμεως· γίνονται δ' ἐντεῦθεν φυσικῶ τῷ λόγῳ μεταβολαί οὐ μόνον κατὰ τὴν ὑφὴν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς.

Ἡ οὐσία τῆς μήτρας γίνεται ἀραιότερα, ἀπαλωτέρα καὶ ἐρυθροτέρα, τὰ δὲ κατὰ ταύτην ἀγγεῖα ἀναπτύσσονται μεγάλως· ἡ ἀνάπτυξις τῆς μήτρας γίνεται κατ' ἐξοχὴν τοὺς πρώτους

τῆς κυήσεως μῆνας εἰς τὸν πυθμένα αὐτῆς, περὶ τὰ μέσα ἐκτείνεται καὶ εἰς τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τρεῖς μῆνας προχωρεῖ μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ τραχήλου, ὥστε περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως ἡ μήτρα ἐμφαίνει σῶμα ὠοειδές, οὗ τινος τὸ μὲν παχύτερον ἢ ἀμβλύτερον μέρος εἶναι ὁ πυθμὴν, τὸ δὲ λεπτότερον ἢ ὀξύτερον, τὸ κατώτερον τμήμα αὐτῆς. Σγγχρόνως δὲ αὐξάνεται καὶ τὸ βᾶρος τῆς μήτρας τοσοῦτον, ὥστε, ἐνῶ αὕτη πρὸ τῆς συλλήψεως ἦν τεσσάρων περίπου δραχμῶν βαρεῖα, ἄνευ τοῦ ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχομένου ἐμβρύου, ἤδη ἔχει βᾶρος ὅσον δύο καὶ ἐπέκεινα λιτρῶν· τὸ μῆκος τῆς μήτρας ὅπερ πρὸ τῆς κυήσεως εἶναι ὅσον δύο καὶ ἡμίσεως δακτύλων, γίνεται περὶ τὰ τέλη ταύτης, ὅσον δώδεκα ἢ δεκατριῶν, τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ μὲν τῶν ἐμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω ὅσον ἐννέα δακτύλων, κατὰ δὲ τὰ πλάγια, τοὔτέστιν ἐγκαρσίως, ὅσον ὀκτῶ καὶ ἡμίσεως. Εἰς εἰς τὸ τέλος λοιπὸν τῆς κυήσεως, ἡ μήτρα ἔχει ὄγκον δωδεκάκις περίπου μείζονα τοῦ πρὸ τῆς συλλήψεως, καὶ εἶναι ἐν ταύτῃ τῇ ἐποχῇ παχύτερα μὲν κατὰ τὸν πυθμένα αὐτῆς, ἥττον δὲ παχεῖα κατὰ τὸ σῶμα, καὶ λεπτοτάτη κατὰ τὸ κατώτερον τμήμα, ὥστε τὸ περὶ τὸ στόμιον αὐτῆς μέρος εἰς τὰς πρωτοτόκους γίνεται λεπτόν, ὡς περὶ χάρτης, καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ σώματος, πρότερον τρίγωνος οὔσα, κοιλότης προσκτάται ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς κυήσεως σχῆμα σφαιροειδές, κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τοῦ τοκετοῦ ἐντελῶς ὠοειδές.

Μεταβολαὶ τινες προσέτι γίνονται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀπαλὰ γεννητικὰ μόρια, δηλ. εἰς τὸν κόλπον καὶ τὸ αἰδοῖον, δι' ὧν ταῦτα προετοιμάζονται εἰς τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐμβρύου. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς μαστοὺς, προετοιμαζομένους πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν δηλ. πρὸς παρασκευὴν τῆς διὰ τὸ τεχθισόμενον ἀναγκαίας τροφῆς.

Τοὺς πρώτους δύο τῆς κυήσεως μῆνας αἱ ἐκ τῆς συλλήψεως εἰς τὴν μήτραν γινόμεναι μεταβολαὶ εἰσὶν ἐξωθεν ἀνεπαίσθητοι· τὸ σῶμα μόνον τῆς μήτρας αὐξάνεται, γίνεται στρογγύλον καὶ βαρύτερον καὶ βυθίζεται ἐν μέρει εἰς τὴν μι-

κράν πύελον, ἐξ οὗ ὁ τράχηλος πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τὴν εἰσοδον τοῦ κόλπου. Τὸ εἰς τὸν κόλπον προβάλλον μέρος τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας, ἄρχεται ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς συλλήψεως νὰ γίνηται παχύτερον καὶ ἀπαλώτερον, τὸ δὲ στόμιον ἀπὸ ἐγκαρσίου νὰ γίνηται στρογγύλον, καὶ νὰ ἐξέχη τὸ πρόσθιον χεῖλος, ἀντὶ τοῦ ὀπισθίου· τέλος τὸ στόμιον τῆς μήτρας κλείεται ὑπὸ ὕλης τινὸς πυκνῆς καὶ γλοιώδους καὶ διαμένει ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν διάρκειαν τῆς κηύσεως.

Τὰ ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια ἐξογκοῦνται ὀλίγον τι, ὁ δὲ κόλπος γίνεται ἀπαλώτερος, ὑγρότερος καὶ θερμότερος· ἐξογκοῦνται ἐπίσης καὶ αἱ μαστοὶ, ἡ δ' ἐξόγκωσις τούτων αὐξάνεται ἔτι μᾶλλον, προχωρούσης τῆς κηύσεως· αἱ θηλαὶ προεξέχουσιν, ἡ δὲ περὶ τὴν θηλὴν ἄλως ἐκτείνεται περισσότερον.

Τὸν τρίτον μῆνα ἡ μήτρα, ἀναπτυσσομένη ἀδιακόπως, ἐξογκοῦται τοσοῦτον, ὥστε πληροῖ ἤδη ἅπασαν σχεδὸν τὴν κοιλότητα τῆς μικρᾶς πύελου, ὠθεῖ τὰ ἔντερα πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἀπεργάζεται ἐπαραιν, μᾶλλον ἢ ἥττον προφανῆ, τῆς ὑπογαστρίου χώρας.

Τὸν τέταρτον μῆνα διακρίνεται σαφῶς ὑπεράνω τῆς συμψύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων ἡ μήτρα· ἔσωθεν δ' ἐξετάζοντες εὐρίσκομεν, ὅτι τὸ στόμιον αὐτῆς οὐ μόνον ὑψηλότερον παρὰ τὸ σύνθετος εὐρίσκεται, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπευθυσμένον· ἡ δὲ κοιλία ἄρχεται ἤδη νὰ ἐξογκοῦται καὶ νὰ φλίνηται μείζων.

Τὸν πέμπτον μῆνα ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας εὐρίσκεται πλησίον τοῦ ὀμφαλοῦ, τὸ στόμιον αὐτῆς ἀνυψοῦται ἐπὶ μᾶλλον, περὶ δὲ τὰ μέσα τοῦ μηνὸς τούτου αἰσθάνεται συνήθως κατὰ πρῶτον ἢ γυνὴ τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου.

Τὸν ἕκτον μῆνα ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας ὑπερβαίνει τὸν ὀμφαλόν, ὁ δὲ τράχηλος αὐτῆς ἄρχεται νὰ παχύνηται καὶ νὰ διαστέλληται. Τὸ στόμιον κεῖται ἤδη ὑψηλότερον καὶ εἶναι μᾶλλον πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπευθυσμένον, ὁ δὲ κόλπος γίνεται ἀπαλώτερος καὶ μαλακώτερος, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ῥυτίδες ἀφανίζονται κατὰ μικρὸν.

Τὸν ἑβδομον μῆνα ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας κατέχει ἅπασαν

τὴν ἐπιγάστριον χώραν, ὁ τράχηλος αὐτῆς ὑψοῦται ἔτι μᾶλλον, πρὸς τὰ ὀπίσω φερόμενος οὕτως, ὥστε δυσκόλως φθάνει αὐτὸν ἤδη ὁ δάκτυλος, ὁ ὀμφαλὸς τῆς ἐγκύου ἐξέχει πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἡ κοιλία αὐτῆς γίνεται ὀγκωδεστέρα. Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον δυνάμεθα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νὰ αισθανθῶμεν διὰ τοῦ κόλπου τὴν προκειμένην κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου ὀπισθεν τῶν ἠβικῶν ὀστέων, φαινομένην ὡς σῶμα σκληρόν, καὶ λίαν εὐκίνητον οὔσαν, ἐάν δὲ θλίβωμεν διὰ τοῦ δακτύλου μετὰ τινος βίας πρὸς τὸ ῥηθὲν μέρος τῆς μήτρας, φέρεται μὲν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλὰ πίπτει καὶ αὐθις ταχέως, ἀντικρούουσα τὸν ἀνωθούντα δάκτυλον· τοῦτο καλεῖται παρὰ τῶν μαιευτῶν ἀντικρουσις ἢ ἀντιτυπία (balotement). Ἐκ τῶν μαστῶν, περὶ τὸ τέλος μάλιστα τοῦ μηνὸς τούτου, ἐκθλίβεται ὑγρὸν τι, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑδατώδες, ἀκολούθως δὲ μετὰ λευκῶν τινων κροκιδῶν ἀναμειγμένον· τοῦτο ἀπορρέει πολλάκις καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ καλεῖται τῦαρ (colostrum).

Τὸν ὄγδοον μῆνα τῆς κυήσεως ὁ ἄγκος τῆς μήτρας αὐξάνεται ἐπὶ μᾶλλον οὕτως, ὥστε ὁ πυθμὴν ἀφικνεῖται μέχρι τῆς ξιφοειδοῦς ἀποφύσεως· ἡ κοιλία τῆς ἐγκύου εἶναι εἰς ἄκρον τεταμένη, ὁ δ' ὀμφαλὸς ὠθεῖται πρὸς τὰ ἔξω, πᾶσα δ' ὀπωσοῦν βιαία κίνησις τοῦ σώματος εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπίπονος. Ὁ τράχηλος τῆς μήτρας ἐξακολουθεῖ νὰ γίνηται βραχύτερος, ὡς ἀναλισκόμενος πρὸς αὐξήσιν τῆς εὐρυχωρίας αὐτῆς, ἧς τὸ στόμιον εἶναι ἤδη ἐντελῶς πρὸς τὸ ἄνω μέρος τῆς κοιλότητος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ ἀπευθυσμένον, ὅθεν εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ φθάσῃ τις τοῦτο διὰ τοῦ δακτύλου· διὰ δὲ τὴν καθ' ἑκάστην μείζονα γινομένην λέπτυνσιν τοῦ κατωτέρου τμήματος τῆς μήτρας διακρίνομεν εὐκολώτερον τὴν προκειμένην τοῦ ἐμβρύου κεφαλὴν, ἥττον εὐκίνητον ὅμως οὔσαν νῦν, ἢ τὸν προηγούμενον μῆνα.

Τὸν δ' ἕνατον μῆνα ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας, καί τοι τοῦ ὄγκου αὐτῆς ἐπὶ μᾶλλον αὐξανομένου, καταβαίνει πάλιν πρὸς τὰ

κάτω και επικλίνεται πρὸς τὰ πρόσω, κείμενος μεταξὺ τοῦ ὀμφαλοῦ και τοῦ ἀντικαρδίου, ὅπερ μένει πλέον ἐλεύθερον. Ἡ ἔγκυος αἰσθάνεται ἤδη μεγάλην ἄνεσιν, ὁ ὀμφαλὸς ἐξογκοῦται πρὸς τὰ ἔξω ἐν εἶδει κώνου, και τὰ μόρια τοῦ ἐμβρύου διακρίνονται και ἔξωθεν λίαν σαφῶς, τοῦ δὲ τραχήλου τῆς μήτρας, ἀναλικομένου, ὡς εἶρηται, τοὺς τελευταίους τῆς κυήσεως μῆνας πρὸς αὐξήσιν τῆς εὐρυχωρίας αὐτῆς, οὐδὲν πλέον διακρίνεται. Τὸ ἐσωτερικὸν και ἐξωτερικὸν στόμιον εὐρίσκονται ἤδη τοσοῦτον πλησίον ἀλλήλοις, ὥστε τοῦ σωλήνος τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας οὐδὲ ἴχνος ὑπάρχει.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, περιβαλλομένη, ὡς ὑπὸ ὑμένος τινὸς ἢ καλύμματος, ὑπὸ τοῦ λεπτυνθέντος ἤδη, ὡς εἶρηται, κατωτέρου τμήματος τῆς μήτρας, φαίνεται ὡς περ ἡμισφαίριον εὐκίνητον, ἐν τῇ κοιλότητι τῆς μικρᾶς πυέλου κείμενον. Πρὸς τὰ ὀπίσω δὲ και τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ εὐρίσκεται τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὡς περ σφαιρίδιον μικρὸν και λεῖον, ἔχον ἐν τῷ μέσῳ μικρὰν κοιλότητα, τὰ τε ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια και ὁ κόλπος εἰσὶν ἀπαλά, μαλθακά και ὀλίγοντι οἰδηματώδη· κατὰ τὸν τελευταῖον μάλιστα τοῦτον μῆνα διακρίνεται εἰς τὸν κόλπον βλέννα λευκὴ, ἄσμος και οὐδεμιᾶς δριμύτητος μέτοχος.

Εἰς τὰς και ἄλλοτε ὁμως τεκούσας ὑπάρχει διαφορά τις κατὰ τὰς εἰρημένας μεταβολάς. Διὰ τὴν μείζονα ἐλαστικότητα ἢ χαλαρότητα τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας δὲν ἀνυψοῦται τοσοῦτον, ὡς περ εἰς τὰς πρωτοτόκους, ἀλλ' επικλίνεται μᾶλλον πρὸς τὰ πρόσω, ὁ τράχηλος αὐτῆς δὲν ἐξελίφεται ἐντελῶς πρὸς τὰ τέλη τῆς κυήσεως, τὰ χεῖλη τοῦ σομίου γίνονται μὲν ἀπαλώτερα και παχύτερα, διατηροῦσιν ὁμως πάντοτε τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἢ δ' ἐγκάρσιος σχισμὴ αὐτοῦ οὐδέποτε μεταβάλλεται εἰς ἐντελῶς κυκλοειδὲς λακκίδιον· τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας μένει ἠνεωγμένον, κατὰ δὲ τὰς τελευταίας τέσσαρας ἢ πέντε ἐβδομάδας τῆς κυήσεως διανοίγεται και τὸ ἐσωτερικὸν τοσοῦτον, ὥστε εὐκόλως δὲ-

ναταί τις δι' αὐτοῦ νὰ διακρίνη τὸ προκείμενον καὶ ὑπὸ μέ-
ων τῶν τοῦ ὠοῦ ὑμένων περικεκαλυμμένον μέρος τοῦ ἐμβρύου.
Τὸ κατώτερον μέρος τῆς μήτρας σὺν τῇ ἐν αὐτῷ κειμένη
κεφαλῇ τοῦ ἐμβρύου δὲν καταβαίνει τοσοῦτον τοὺς τε-
λευταίους τῆς κηύσεως μῆνας εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, ὡς περ
εἰς τὰς πρωτοτόκους, ἡ δὲ κεφαλὴ φαίνεται ἐλαφρά, καὶ κι-
νεῖται μετὰ πλείονος εὐκολίας.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἤδη ἐξάγεται, ὅτι ἡ μήτρα περὶ τοὺς πρώ-
τους τῆς κηύσεως μῆνας αὐξάνεται καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς δια-
στάσεις, ὅτι ἀπὸ συμπεπισμένης γίνεται ὡσειδής, καὶ εἰς μὲν
τοὺς δύο πρώτους μῆνας κατέρχεται εἰς τὴν μικρὰν πύελον,
καὶ οὕτως ὀτράχηλος πλησιάζει εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου, περὶ
δὲ τοὺς ἐπομένους ἀνυψοῦται, λαμβάνουσα τὴν διεύθυνσιν τοῦ
ἄξονος τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου· ὅτι ὁ πυθμὴν αὐτῆς κείται
ὀπισθεν τῶν προσθίων καλυμμάτων τῆς κοιλίας, ὠθουμένων
συνήθως παρ' αὐτῆς τῶν λεπτῶν ἐντέρων πρὸς τὰ πλάγια καὶ
ὀπίσω, καὶ ὅτι συχνάκις κλίνεται ὀλίγον τι ἐπὶ θάτερον τῶν
πλαγίων μερῶν τῆς κοιλίας καὶ μάλιστα ἐπὶ τὸ δεξιόν, τοῦτο
δὲ συμβαίνει, διότι ὁ δεξιὸς στρογγύλος σύνδεσμος εἶναι παχύ-
τερος καὶ βραχύτερος τοῦ ἀριστεροῦ.

Αἱ μεταβολαὶ αὗται τῆς μήτρας ἀποτελοῦσιν ἄλλας εἰς τὰ
μέρη, μεθ' ὧν αὕτη συνέχεται. Ὁ κόλπος δηλ. γίνεται προμη-
κέστερος, αἱ ὠθηκαὶ, ἐμποδιζόμεναι ὑπὸ τῶν φλεβῶν καὶ τῶν
ἀρτηριῶν αὐτῶν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυψωθῶσι μετὰ τοῦ
πυθμένου τῆς μήτρας, διὸ ἐφαρμόζονται αὐταὶ τε καὶ αἱ
σάλπιγγες ἐπὶ τῶν πλαγίων αὐτῆς. Οἱ στρογγύλοι σύνδεσμοι
ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ μήκος αὐτῶν, μετὰ δὲ ταῦτα παρέχου-
σιν ἀντίστασιν τινα, τείνοντες νὰ ἀγάγωσι πρὸς τὰ πρόσω τὸν
πυθμένα τῆς μήτρας· ἐκ τούτου δ' ἐμποδίζεται ἡ ὑπὸ τῆς ἐγ-
κίου μήτρας πίεσις τῶν κατὰ τὴν κάτω κοιλίαν αἰμοφόρων
ἄγγειων.

Καθ' ὅσον ἡ μήτρα αὐξάνεται καὶ ἀναπτύσσεται, συμβαί-

νουςιν ἀναγκαίως μεταβολαί τινες και εις τὴν οὐσίαν αὐτῆς· αι ἀρτηρίαι δηλ. διαστελλονται μεγάληω, διαστελλονται δὲ και αι φλέβες οὕτως, ὥστε σχηματίζουσιν εις τὸ παρέγχυμα τοῦ ὄργανου τούτου τοὺς λεγομένους μητρικοὺς κόλπους.

Β'. Περὶ τῶν εις τὸ σῶμα ἐν γένει και τὴν ὑγίαν τῶν ἐγκύων
γινόμενων μεταβολῶν.

Ἄπαντα τὰ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος μόρια συνεχονται ἀλλήλοις μᾶλλον ἢ ἦττον δι' ἀγγείων και νεύρων, ἐκ ταύτης δὲ τῆς συνοχῆς πηγάζει ἡ ἀλληλενέργεια ἢ συμπάθεια αὐτῶν οὐ μόνον παρὰ τοῖς ὑγιῶς ἔχουσιν, ἀλλὰ και παρὰ τοῖς νοσοῦσιν. Ἐκ τῆς δι' ἀγγείων και νεύρων λοιπὸν σχέσεως, ἣν ἔχει και ἡ μήτρα πρὸς ἅπαντα τὰ τοῦ γυναικείου σώματος μόρια, ἐξηγοῦνται τὰ τε διάφορα φαινόμενα και αι μεταβολαί, αι ὑπὸ ταύτης, ἐγκύου οὔσης, προσγινομένηαι τὸν κόλπον, τὰ ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια και ἅπαν ἐν γένει τὸ σῶμα, διὰ τὴν ἐκ τῆς κυήσεως αὐξηθεῖσαν ζωτικὴν αὐτῆς δύναμιν.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ ἀπασῶν τῶν μεταβολῶν τῆς μήτρας, τοῦ κόλπου, τῶν ἐκτὸς γεννητικῶν μορίων και τῶν μαστῶν εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω, ἐνταῦθα ὑπολείπεται μόνον περὶ τῶν εις τὸ λοιπὸν ἐν γένει σῶμα τῆς ἐγκύου γυναικός, ἢ εις τὴν ὑγίαν ταύτης συμβαινουσῶν, και περὶ τῶν φαινομένων, ὑφ' ὧν αὐται συνοδεύονται. Ταῦτα δ' εἰσὶν

α.) Φαινόμενα, ἐκ τῆς διαταραχθείσης ἁρμονίας τοῦ ἐγκεφάλου και τῶν νεύρων πηγάζοντα, τούτέστι μεγάλη εὐαισθησία, μεταβολὴ τοῦ ἤθους, δυσθυμία, ῥοπή πρὸς ὄργην, διάθεσις πρὸς κλαύματα, μελαγχολία, λύπη ἢ ἀσυνήθης εὐθυμία, ῥοπή πρὸς σπασμούς και λειποθυμίας, αἴσθημα ῥίγους ἢ θερμότητος στιγμιαίας, ἀτονία, ἀδυναμία, δυσδιαθεσία, κτλ.

β.) Φαινόμενα, ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας πηγάζοντα, τούτέστιν ἄτακτος κυκλοφορία τοῦ αἵματος, συμφόρησις αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἢ πρὸς τοὺς πνεύμονας, κεφαλαλ-

γία, σκοτοδινία, καρδιωγμός, σφυγμοί συνεχείς και πλήρεις ἢ διαλείποντες και ἀνώμαλοι, κτλ.

γ'.) Φαινόμενα ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς ἐνεργείας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων πηγάζοντα, τοὔτεστι ναυτία, ἔμετος, και μάλιστα τὸ πρῶτῃ, κίτσα, ἀποστροφή βρωμάτων τινῶν ἢ ποτῶν, ὀρέξεις παράλογοι και ἐνίοτε ἐπιθυμία πραγμάτων, προξενούντων συνήθως ἀηδία, πτυαλισμός, καρδιαγία, δυσκοιλίότης ἢ διάρροια.

δ'.) Φαινόμενα, ἐξ ἀλλοιώσεως τοῦ χρώματος ἢ διαταράξεως τῶν τοῦ δέρματος ἐνεργειῶν πηγάζοντα. Τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος ὑπόκειται ἐν καιρῷ τῆς κηύσεως εἰς πολλάς μεταβολάς· ἐντεῦθεν γυναικῆς τινες, ὧν τὸ πρόσωπον εἶναι συνήθως ὠχρόν, λαμβάνουσιν ἐν τῇ κηύσει χρῶμα ζωηρόν και ἀνθηρόν· εἰς τὰς πλείστας ὁμως συμβαίνει τανάπαλιν, γίνονται δηλ. ὠχραῖ και πελιδναί, περὶ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν σχηματίζονται κύκλοι κυανοί, και αἱ ἐπὶ τοῦ δέρματος ὑπάρχουσαι κηλίδες οὐ μόνον αὐξάνονται, ἀλλὰ και χρῶμα μελανώτερον λαμβάνουσιν, ἀναφαίνονται ἐξανθήματα ἐπὶ τῆς ῥίνος και τοῦ μετώπου, ἢ δὲ διαπνοῇ λαμβάνει ἐνίοτε ἰδιάζουσαν ὀσμῆν.

ε'.) Φαινόμενα, ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς τῶν οὖρων διακρίσεως πηγάζοντα. Ἀνωμαλίας τινὲς συμβαίνουσιν ἐν τῇ κηύσει και εἰς αὐτὰ τὰ οὔρα· ὅθεν ὅτε μὲν αὐξάνεται ἡ διάκρισις αὐτῶν, ὅτε δ' ἐλαττοῦται, και ποτε μὲν ἐπέρχεται δυσουρία, ἄλλοτε δὲ ἐπειξίς πρὸς συχνὴν οὔρησιν. Σημαντικὰς μάλιστα μεταβολὰς λαμβάνει ἡ τῶν οὖρων ὀσμῆ και τὸ χρῶμα, ἐξ ὧν μόνων γυναικῆς τινες δύνανται νὰ βεβαιωθῶσιν, ὅτι συνέλαβον και εἰσὶν ἐγκυοί.

Ἐν γένει δὲ σημειωτέον, ὅτι ἡ κατάστασις τῶν ἐγκύων γυναικῶν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀντίθετος τῆς φυσικῆς αὐτῶν καταστάσεως· ὅθεν αἱ ὀλίγον συνήθως τρώγουσαι και δυσπεψίαν πάσχουσαι, ὡς και αἱ ἐξ ἐδωδῆς βρωμάτων τινῶν ὑπὸ φυσῶν, στρόφων, ἢ καρδιαγίας ἐνοχλούμεναι, αὐται, ἐγκυοί

οὔσαι, ἔχουσι μεγάλην ὄρεξιν, τρώγουσι πολύ, χωνεύουσιν εύ-
κόλως, καὶ ὑποφέρουσιν ὅτι πρότερον δὲν ὑπέφερον, ἢ συμ-
βαίνει τανάπαλιν, εὐχροὶ δηλ. καὶ εὐρωστοὶ γυναῖκες ἀ-
ποβάλλουσι συχνάκις τὰς δυνάμεις καὶ τὴν χροιάν αὐτῶν
καχεκτικαὶ δὲ καὶ νοσώδη τὴν χροιάν ἔχουσαι, λαμβά-
νουσιν ὑγιᾶ καὶ ἀνθηράν, καὶ αἱ ἄλλοτε εὐθυμοὶ καὶ ἰλαραὶ
γίνονται μελαγχολικαὶ καὶ ἄθυμοι. Συχνάκις παύονται ἐν τῇ
κυήσει πολλὰ βαρεῖαι νόσοι, ἐπαναλαμβάνουσι δ' αὖθις τὴν
πορείαν ἐκυτῶν εὐθύς μετὰ τὸν τοκετόν. Σημειωτέον ὅμως,
ὅτι ἢ ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴ εἶναι πολὺ σπανιωτέρα τῆς
ἐπὶ τὰ χεῖρω, καὶ ὅτι τὰ ῥηθέντα συμπτώματα φθάνουσιν ἐ-
νίστε εἰς τοσοῦτον, ὥστε αἱ ἔγκυοι ἀποβάλλουσι πᾶσαν εὐχα-
ρίστησιν τῆς ζωῆς. Ἐνίοτε, εἰ καὶ σπανίως, τὰ συμπτώματα
ταῦτα γίνονται τοσοῦτον ὀχληρά, ὥστε ἐπαπειλοῦσι καὶ αὐτὴν
τὴν ζωὴν τῆς ἐγκύου· παρατηρήθη δὲ προσέτι, ὅτι εἰς πολλὰς
ἐγκύους ἐξασθενίζονται καὶ αἱ διανοητικαὶ αὐτῶν δυνάμεις καὶ
ιδίως τὸ μνημονικόν. Εἰς τὰ ἤδη εἰρημένα προστίθενται καὶ
ἕτερα φθινόμενα, ἐκ τῆς ἐξογκώσεως τῆς μήτρας πηγάζοντα,
καὶ ἐπομένως ἐκ τῆς θλίψεως, ἣν αὕτη προξενεῖ ἐπὶ τῶν παρα-
κειμένων ὀργάνων, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν νεύρων καὶ τῶν ἀγ-
γείων, τῶν πρὸς τὰ κάτω ἄκρα διευθυνομένων, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ
ἀπευθυμένου ἐντέρου καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως. Ἡ θλίψις
αὕτη συνήθως ἐπάγει πόνους δυνατούς, οἰδημα τῶν ποδῶν,
δυσκοιλίότητα καὶ πρὸς συχνὴν οὕρησιν ἐπειξιν.

Ὡς δὲ αἱ εἰς τὴν μήτραν γινόμεναι μεταβολαὶ ἔχουσιν ἐ-
πιρροὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν μορίων τοῦ σώματος, οὕτω καὶ αἱ
εἰς ταῦτα συμβαίνουσαι, ἔχουσι πολλάκις ἐπιρροὴν, κατὰ τὸ
μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιθλαβῆ, ἐπὶ τῆς μήτρας. Ἐντεῦθεν γίνεται
δῆλον, πῶς ἐπιθλαβεῖς τινες προσβολαί, εἰς μέρη, μακρὰν τῆς
μήτρας κείμενα, γινόμεναι, ἢ νοσεραὶ αὐτῶν ἀλλοιώσεις, εἶναι
δυνατὸν νὰ ἔχωσι καὶ ἐπιθλαβῆ ἐπὶ τῆς μήτρας ἐπενέργειαν.
Οὕτω π. χ. μέγας φόβος καὶ δειλία ἐν τῷ τοκετῷ ἐμποδίζουσι

τὰς ὠδίνας· βίαια δὲ τῆς ψυχῆς πάθη, χρῆσις ἐρεθιστικῶν καὶ πυρωτικῶν οὐσιῶν, δραστήρια καθάρσια κτλ., γίνονται πολλάκις πρόξενα αἱμορραγιῶν, ἐκτρώσεων καὶ διαφόρων νευρικῶν παθήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ τῶν σημείων τῆς κυήσεως.

Α΄. Περὶ τῶν σημείων τῆς ἐντὸς τῆς μήτρας κυήσεως.

Σημεῖα τῆς κυήσεως καλοῦνται αἱ μεταβολαὶ καὶ τὰ φαινόμενα, ἅτινα παρατηροῦνται συνήθως εἰς τὰς ἐγκύους γυναῖκας, καὶ ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ εἰκασώμεν μετὰ μείζονος ἢ ἐλάσσονος πιθανότητος, ὅτι γυνή τις εἶναι ἐγκυος. Διάφορα ὅμως νοσήματα τῶν γυναικῶν δυνατὸν νὰ ἐπαγάγῃσι μεταβολὰς καὶ φαινόμενα, τοσαύτην ὁμοιότητα πρὸς τὰ σημεῖα τῆς κυήσεως ἔχοντα, ὥστε πολλάκις γίνεται ἐκ τούτου δυσκολώτατον νὰ ὀρίσῃ τις, ἐὰν ὑπάρχῃ ἢ μὴ κύσις. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ σημεῖα τῆς κυήσεως εἰσὶ πολυάριθμα, χάριν εὐκολίας, διαιροῦσι ταῦτα εἰς δύο τάξεις· καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ὑπάγονται αἱ μεταβολαὶ καὶ τὰ φαινόμενα, τὰ παρατηρούμενα εἰς τὸ σῶμα ἐν γένει καὶ τὴν ὑγείαν τῶν ἐγκύων γυναικῶν. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν, αἱ μεταβολαὶ καὶ τὰ φαινόμενα, τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια, ὡς καὶ τὰ ἐκ τούτων ἀμέσως πηγάζοντα.

Καὶ τῶν μὲν εἰς τὴν πρώτην τάξιν ὑπαγομένων σημείων τῆς κυήσεως συνηθέστερα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα· φρικιάσεις, καῦσος στιγμαῖον, ἀδυναμία, ἀτονία τῶν ἄκρων, καὶ μάλιστα τῶν κάτω, ἀηδία, ναυτία, ἔμετος, τὸ πρῶτ' ἐξοχὴν, παράλογοι ἐπιθυμίαι, πτυαλιασμός, ἐπειξίς πρὸς συχνὴν οὖρησιν, ὀδονταλγία, σκοτοδινία, ἀλλοιώσεις τῆς χροιάς τοῦ προσώπου, μεταβολαὶ τῶν διαθέσεων τῆς ψυχῆς, κτλ.

Πάντα ὅμως ταῦτα, ὡς καὶ τὰ ἀλλαχοῦ μνημονευθέντα συμ-

πτώματα, εἰσι σημεῖα τῆς κυήσεως λίαν ἀβέβαια, διότι πάντα ἀνεξαιρέτως δυνατόν νὰ προέλθωσι καὶ ἐκ διαφόρων νόσων. Ἐνίοτε δ' ἐμφαίνονται τινὰ τούτων μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰσι τοσοῦτον ἀσήμαντα, ὥστε διαφεύγουσιν εὐκόλως τὴν προσοχὴν τῶν ἐγκύων, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐλλείπουσιν ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐκ τῆς ὑπάρξεως ἄρα τούτων δὲν δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ σύλληψις, ὡς οὐδ' ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν νὰ ἐπικυρώσωμεν τούναντίον. Τὰ σημεῖα ὅμως ταῦτα εἰσὶν ἰδίως ἄξια τῆς προσοχῆς ἡμῶν, ὅταν ἐμφαίνωνται εἰς γυναῖκας, αἵτινες ἦσαν πρότερον ἐντελῶς ὑγιεῖς, καὶ ἐφ' ὧν δὲν ἐπενήργησαν αἰτίαι, ἱκαναὶ νὰ παραγάγωσιν αὐτά· λαμβάνουσι δὲ μείζονα πιθανότητα, συνυπαρχόντων καὶ τινῶν τῶν τῆς δευτέρας κατηγορίας, καὶ ἐμφαίνονται συγχρότερον καὶ σαφέστερον εἰς τὰς πρωτοκύμονας, ἰσχυρώτερα μὲν καὶ περισσότερα κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς μῆνας τῆς κυήσεως, ἀσθενέστερα δὲ καὶ ὀλιγώτερα περὶ τὰ μέσα αὐτῆς, καὶ περὶ τὸν πέμπτον μῆνα παύονται σχεδὸν ἐντελῶς.

Τὰ δὲ τῆς δευτέρας κατηγορίας εἰσὶ τὰ ἐπόμενα·

α.) *Ἡ παῦσις τῶν καταμνηνίων.* Τοῦτο εἶναι οὐσιῶδες μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ βέβαιον σημεῖον τῆς κυήσεως, διότι ἡ παῦσις τῶν καταμνηνίων δυνατόν νὰ προσέλθῃ καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων αἰτιῶν· ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ ἔμμηνος κἄθαρσις ἐξακολουθεῖ ἐνίοτε τακτικῶς καὶ ἐν τῇ κυήσει, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πρώτους τρεῖς ἢ τέσσαρας αὐτῆς μῆνας, εἰς τινὰς δὲ σπανίας περιπτώσεις καὶ μέχρι τοῦ τοκετοῦ ἀναφέρονται προσέτι καὶ παραδείγματα γυναικῶν, αἵτινες ἔτεκον πολλάκις χωρὶς ποτὲ νὰ καθαρισθῶσιν.

β.) *Αἱ εἰς τοὺς μαστοὺς γινόμεναι μεταβολαὶ καὶ ἡ διάκρσις γαλακτιώδους ὑγροῦ.* Εἰ καὶ ἡ ἐξόγκωσις τῶν μαστῶν καὶ αἱ λοιπαὶ μεταβολαί, αἱ κατ' αὐτοὺς γινόμεναι, ἀνήκουσιν εἰς τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς κυήσεως, δυνατόν ὅμως αὐταὶ νὰ προέλθωσι καὶ ἐκ νοσερᾶς τινος καταστάσεως τῶν τε γεννητικῶν ὀργάνων καὶ αὐτῶν τῶν μαστῶν.

γ'.) Ἡ ἔπαρσις τοῦ ὑπογαστρίου, ἢ ἐξόγκωσις τῆς κοι-
λιας καὶ αἱ διάφοροι τοῦ ὀμφαλοῦ μεταβολαί. Ἀλλὰ καὶ
ταῦτα δυνατόν νά προέλθωσι καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων αἰτίων.

δ'.) Αἱ μεταβολαί, αἱ γινόμεναι κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ
σχῆμα τῆς μήτρας, ἰδίως δὲ αἱ κατὰ τὸν τράχηλον αὐτῆς,
ὡς καὶ αἱ μεταβολαί τοῦ κόλπου καὶ τῶν ἐκτὸς γεννητικῶν
μορίων. Εἰσὶ μὲν ταῦτα σημεῖα, πολλοῦ λόγου ἄξια καὶ τῶν
εἰρημένων ἐπισημότερα, ἀλλὰ δυνατόν νά προέλθωσιν, ὡς καὶ
ἐκεῖνα, ἐκ διαφόρων νοσημάτων τῆς μήτρας, τῶν ὠοθηκῶν,
καὶ τῶν λοιπῶν τῇ μήτρᾳ παρακειμένων μορίων.

ε'.) Οἰδημα τῶν κάτω ἄκρων καὶ τοῦ αἰδοίου, αἰσθησις
βάρους καὶ ἀτονίας τῶν σκελῶν. Ταῦτα, εἰ καὶ συμβαίνουσι
συνήθως ἐν τῇ κύσει, πολλάκις ὁμως πρόέρχονται καὶ ἐκ δια-
φόρων ἄλλων αἰτίων.

ς'.) Τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου. Αἱ ἔγκυοι γυναῖκες αἰ-
σθάνονται συνήθως τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου περὶ τὰ μέσα
τῆς κύσεως· εἰσὶ δὲ ταῦτα τόσῳ σαφέστερα, ὅσῳ μᾶλλον
προκεχωρημένη εἶναι καὶ ἡ κύσις. Ἡ ὁμολογία γυναικός, δια-
βεβαιούσης, ὅτι αἰσθάνεται τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, δὲν πρέ-
πει νά θεωρηθῆ ὡς σημεῖον βέβαιον τῆς κύσεως, διότι εὐκό-
λως δύναται αὕτη ν' ἀπατηθῆ, ἐὰν μάλιστα δὲν ἐτεκνοποίησε
καὶ ἄλλοτε, ἢ ἐὰν ἔκτοτε παρῆλθε πολὺς καιρὸς. Εὐκόλως ἀ-
πατῶνται καὶ ὑπολαμβάνουσιν ὡς σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου
σπασμωδικὰς τινὰς κινήσεις τῶν ἐντέρων ἢ τῆς μήτρας, ὅ-
σαι τῶν γυναικῶν οὐδέποτε συνέλαβον καὶ ἐπιθυμοῦσι μεγάλως
ἵνα γένωνται μητέρες· πλὴν τότε μόνον θεωροῦνται τὰ τοιαῦτα
ὡς σημεῖον βέβαιον τῆς κύσεως, ὅταν δυνάμεθα νά αἰσθανθῶμεν
αὐτὰ καὶ ἡμεῖς αὐτοί, πρὸς ὃ ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή,
διότι πολλάκις ἠπατήθησαν καὶ οἱ δοκιμώτατοι καὶ πολυχρό-
νιον πείραν ἔχοντες μαιευτῆρες.

ζ'.) Ἡ διὰ τῆς ὑψηλαφῆσεως ἀνακάλυψις τοῦ προκειμέ-
νου μέρους τοῦ ἐμβρύου. Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας δυ-

νάμεθα διὰ τῆς διὰ τοῦ κόλπου γενομένης ψιλαφήσεως νὰ διακρίνωμεν τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου. Εἶναι δὲ τοῦτο ἔτι εὐκολώτερον εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας, εἰς ἃς τὸ στόμιον τῆς μήτρας εὐρίσκεται συνήθως ἠνεωγμένον τέσσαρας περιπόου ἐβδομάδας πρὸ τοῦ τοκετοῦ.

ή.) Ἡ διὰ τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἀκροάσεως ἀνακάλυψις τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου καὶ τοῦ ψόφου τοῦ ὑστέρου. Κατὰ τὸν Κεργαραδίκον (Kergaradec) εἰάν προσβάλωμεν τὸ οὖς, ἢ γυμνὸν ἐπὶ τῆς γαστρὸς γυναικός, περιτὰ μέσα τῆς κήσεως εὐρισκομένης, ἢ ἀκροασθῶμεν διὰ τοῦ σθηθοκοπίου, διακρίνομεν δύο ψόφους, ὧν ὁ μὲν εἶναι ἀπλῆ πληξίς μετὰ φυσῆματος καὶ καλεῖται ὁ τοῦ ὑστέρου ψόφος, ὁ δὲ διπλῆ τῆς τοῦ ἐμβρύου καρδίας. Ὁ πρῶτος ψόφος ἀντιστοιχεῖ, κατὰ τὸν μνησθέντα συγγραφέα, εἰς τὴν πρόσφυσιν τοῦ ὑστέρου, προέρχεται ἐκ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀγγείων, καὶ ἀκούεται σαφέστερον πρὸς τὰ πλάγια μέρη τῆς μήτρας, ἢ δὲ διπλῆ πληξίς προέρχεται ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου. Ὁ Βουϊλλῶδος παρετήρησεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν σφυγμῶν εἶναι εἰς ἀντίστροφον λόγον τῆς ἡλικίας, καὶ εἶδε νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ἑκατὸν ἐβδομήκοντα. Ὁ Δυβουᾶς ὁμοῦς λέγει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν σφυγμῶν τοῦ ἐμβρύου κεῖται συνήθως μεταξὺ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐξήκοντα, χωρὶς νὰ ἔχη ἐπιρροὴν τινα ἢ ἡλικία. Ὁ διπλοῦς ψόφος τῶν σφυγμῶν εἶναι σημεῖον πολλοῦ λόγου ἄξιον εἰς τὴν Μαιευτικὴν· διότι, ὡσάκις ἀκούεται, εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ κύσις εἶναι ἀληθής, καὶ ὅτι τὸ ἔμβρυον ζῆ. ὡσάκις δὲ τὸ ὑστερον εἶναι προσπεφυκὸς τοῖς ὀπισθεν τῆς μήτρας, δὲν ἀκούεται ὁ τοῦ ὑστέρου ψόφος.

Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε εἰρημένων ἄρα ἐξάγεται, ὅτι τὰ σημεῖα, δι' ὧν διαγιγνώσκεται βεβαίως ἡ κύσις, δὲν ὑπάρχουσι κατὰ τοὺς πρῶτους τρεῖς ἢ καὶ τέσσαρας μῆνας· ἢ δὲ διάκρισις τῆς κήσεως ἀπὸ νόσου, ὧν τὰ φαινόμενα καὶ συμπτώματα ἔχου-

ειν ένιοτε μεγάλην όμοιότητα πρός τά μαρτυρούντα ταύτην, είναι συνήθως πολύ δύσκολος.

Ως ιδιαίτερα σημεία τής πολλαπλής ή συνθέτου κυήσεως αναφέρουσι τά έπόμενα.

α.) Τήν ταχυτέραν και μειζονα ανάπτυξιν τής κοιλίας, και μάλιστα πρός τά πλάγια αύτης.

β'.) Αϋλακά τινα, διευθυνομένην κατά μήκος, ή έγκαρσίως τής κοιλίας, δι'ής αύτη διαιρείται, ως ειπείν, εις δύο λόφους.

γ'.) Αΐσθησιν τών σκιρτημάτων του έμβριου κατ' άμφοτέρα τά πλάγια τής κοιλίας.

δ'.) Αϋξησιν τών συνήθων συμπτωμάτων τής κυήσεως.

ε.) Θεσιν ύψηλοτέραν του κατωτέρου τμήματος τής μήτρας, και

ς'.) Πρόωρον έναρξιν του τοκετου.

Πάντα όμως ταύτα τά σημεία είσιν άπατηλά, ως δυνατόν να προέλθωσιν εκ διαφόρων αιτίων, π. χ. εκ μεγάλης ποσότητος έναμνίου ύγρου, εξ ύπερβολικής ανάπτυξεως του σώματος του έμβριου, εκ τινος παρά φύσιν θέσεως τής μήτρας, εξ ασκίτου κτλ. Καί ένιοτε μέν απαντώντα τά σημεία ταύτα, άλλ' όμως ύπάρχει άπλή κύησις, δηλ. έν μόνον έμβριον· άλλοτε δέ ούδέν τούτων ύπάρχει, και όμως γεννώνται δίδυμα. Διά τόν αύτόν λόγον σημεία βέβαια ούτε τής τών τριδύμων, ούτε τής τών τετραδύμων κυήσεως ύπάρχουσιν. Κατά τόν Λαιννέκιον ή άκρόσις δυνατόν να διευκρινήση τά μέγιστα τήν τής πολλαπλής κυήσεως διάγνωσιν.

Β'. Περ' τών σημείων τής έκτος τής μήτρας κυήσεως.

Όταν τó ζωογονηθέν ώάριον, παρεμποδισθέν εξ οιαςδήποτε αιτίας, μη κατέλθη εις τó κοίλον τής μήτρας, διαμένει έκτός αύτης, και, ή ανάπτυσσεται μέχρι τής τελείας αυτού ώριμότητος, ή φθείρεται πρú ταύτης. Τά δέ μέρη, έν οίς τó έμβριον αναπτύσσεται, όταν μη κατέλθη τó ώάριον εις τήν μήτραν, είσι τó κοίλον

τοῦ περιτοναίου, αἱ ὠθηῆκαι, αἱ σάλπιγγες, καὶ ὁ μεταξὺ τῶν χιτώνων τῆς μήτρας χώρος, καθ' ἃ μέρος ἐκφύονται αἱ σάλπιγγες.

Τὰ σημεῖα τῆς ἐκτὸς τῆς μήτρας ἀναπτύξεως τοῦ ἐμβρύου εἰσὶν ἐν γένει ἐνοχλήσεις ἐπισημότεραι, ἐξόγκωσις μείζων τῆς κοιλίας καὶ μάλιστα κατὰ τὸ ἕτερον τῶν πλαγίων αὐτῆς, πρὸς ὃ ἡ ἔγκυος αἰσθάνεται ἰδίως πίεσιν καὶ βάρος. Ὄταν τὸ ἔμβρυον εὐρίσκηται εἰς τὰς σάλπιγγας ἢ τὰς ὠθηήκας, ἡ γυνὴ κατακλίνεται πρὸς μόνον τὸ πλάγιον ἐκεῖνο, εἰς ὃ ὑπάρχει τὸ ἔμβρυον. Ἐνίοτε, κατὰ μείζονα ἢ ἐλάσσονα χρόνου διαστήματα, ἐπέρχονται καὶ πόνοι ἰσχυροὶ κατὰ τὸ ὑπογάστριον, ὁμοιάζοντες ποτὲ μὲν πρὸς ρευματισμόν, ποτὲ δὲ πρὸς ὠδίνας, ἐκ τοῦ κόλπου ἐξέρχεται βλέννα αἱματόφυρτος, ῥίγος δὲ καὶ καῦσος ἐπανέρχονται ἀλληλοδιαδόχως. Αἱ κατὰ τὸν τράχηλον καὶ τὸ στόμιον τῆς μήτρας γινόμεναι ἐν τῇ κατὰ φύσιν κυήσει μεταβολαί, γίνονται καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ μόνον τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας, εἰς δὲ τοὺς ἐπομένους ὁ τράχηλος δὲν σμικρύνεται, εἶναι ἀπαλῶτερος τοῦ συνήθους, τὸ δὲ στόμιον μᾶλλον ἢ ἦττον ἠνεωγμένον ὡσαύτως καὶ αἱ κατὰ τοὺς μαστοὺς γινόμεναι μεταβολαί ἢ γίνονται ἐν μέρει μόνον, ἢ οὐδόλως. Προϊούσης δὲ τῆς κυήσεως, τὰ τοῦ ἐμβρύου μέλη διακρίνονται εὐκολώτερον καὶ σαφέστερον ὑπὸ τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, καὶ ἡ ἔγκυος οὐ μόνον αἰσθάνεται ζωηρότερον τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ καὶ ὀχληρότερα καὶ ἀλγεινότερα ταῦτα γίνονται· παρατηρήθη μάλιστα, ὅτι περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως, καθ' ἣν ἐποχὴν δηλ. ἐμελλε νὰ συμβῇ ὁ τοκετός, τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου ἦσαν πολὺ ὀρμητικὰ καὶ ἀφόρητα σχεδὸν εἰς τὴν ἔγκυον.

Τὰ δὲ τῇ τοιαύτῃ κυήσει παρεπόμενα ἔχουσιν ὡς ἐφεξῆς·

α.) Περὶ τὸν δεύτερον, τρίτον ἢ τέταρτον μῆνα, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀψιαιότερον, διαρρήγνυται ὁ θύλαξ, ἐν ᾧ περιέχεται τὸ ἔμβρυον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἡ σάλπιγξ, διότι ἐν ταύτῃ συνηθέστε-

ρον ἀναπτύσσεται τὸ ἐκτὸς τῆς μήτρας κυοφρούμενον ἔμβρυον, ἢ δ' ἔγκυος ἀποθνήσκει αἰφνης δι' αἰμορραγίαν, ἢ διὰ τὰ προερχόμενα ἐκ παρεκχύσεως αἵματος εἰς τὸ κοῖλον τοῦ περιτοναίου ἀποτελέσματα, τούτέστι φλεγμονῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἀφθόνου ἐμπύσεως.

β'.) Ἐνίοτε τὸ ἔμβρυον, ἀποθνήσκον κατὰ τὸν δεύτερον, τρίτον ἢ τέταρτον μῆνα, διαμένει, ἀποξηρανθὲν τρόπον τινά, εἰς ὃ μέρος κεῖται, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, χωρὶς νὰ προξενῇ οὐδεμίαν σχεδὸν ἐνόχλησιν καὶ εὐρίσκεται μετὰ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς περιειλημένον ὑπὸ χιτῶνος στερεοῦ καὶ δερματώδους· τοῦτο καλεῖται ἀπολίθωσις τοῦ ἐμβρύου.

γ'.) Γεννᾶται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐμβρύου φλεγμονὴ καὶ ἐμπύσις, ἐξ ὧν σχηματίζονται ἔλκη εἰς τὸ ὑπογάστριον, εἰς τὸ κῶλον, εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον, κτλ., καὶ δι' αὐτῶν ἐξέρχεται τὸ σεσηπὸς ἤδη ἔμβρυον τεμαχιστόν, ἢ δὲ γυνὴ διασώζεται πολλάκις.

Γ'. Περὶ τῶν σημείων τῆς ἐκ μύλης ψευδοκυσσεως.

Τὰ σημεῖα, δι' ὧν γνωρίζομεν, ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ μήτρᾳ μύλη, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα. — Ἐνόχλησις ἐπαισητότεραι ἢ εἰς τὴν κατὰ φύσιν κύησιν, ταχύτερα καὶ μείζων ἀνάπτυξις τοῦ ὑπογαστρίου, δι' ἣν περὶ τὸν τρίτον ἢ τέταρτον μῆνα ἢ κοιλία ἐξογκοῦται τοσοῦτον, ὅσον μόλις τὸν πέμπτον ἢ ἕκτον μῆνα τῆς ἀληθοῦς κύησεως, αἴσθημα δυσάρεστον θλίψεως καὶ βάρους εἰς τὴν κοιλίαν, ἣτις προσψυρομένη εἶναι ἐπώδυνος, καὶ ταχύτερα ἐξόγκωσις τῶν μαστῶν, ἐμπεριεχόντων ὑγρὸν τι ὑδατῶδες. Εἰς τὰ ἤδη ῥηθέντα προστίθενται καὶ φρικιᾶσεις, ἐρυθρότης τοῦ προσώπου, ἀτονία καὶ ἰσχνότης ἐπαισητῆ τοῦ σώματος καὶ ἀπορροὴ αἵματος ἐκ τῆς μήτρας εἰς μείζονα ἢ ἐλάσσονα ποσότητα.

Ἡ μύλη ἐξωθεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὸν τρίτον, τέταρ-

τον ἢ πέμπτον μῆνα τῆς κυήσεως, ἢ δ' ἐξωσις αὐτῆς συνο-
δεύεται ὑπὸ ἰσχυρῶν πόνων καὶ ἀφρόνου αιμορραγίας, ἧτις
πολλάκις γίνεται μεγίστου κινδύνου, ἐνίοτε δὲ καὶ θανάτου
πρόξενος.

Δ'. Περὶ τῶν σημείων, δι' ὧν προσδιορίζεται ἡ ἐποχὴ τῆς
κυήσεως καὶ τοῦ τοκετοῦ.

Ἴνα δυνηθῶμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἐποχὴν τῆς κυήσεως,
ὡς καὶ ἐκείνην, καθ' ἣν μέλλει νὰ συμβῇ ὁ τοκετός, δέον νὰ
ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν· α.) τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ σύλ-
ληψις· β.) τὴν τῆς διακοπῆς τῆς ἐμμήνου καθάρσεως· γ.) τὴν
ἐποχὴν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἠσθάνθη ἡ ἐγκυος τὰ σκιρτήματα τοῦ
ἐμβρύου, καὶ δ.) τὰς μεταβολάς, τὰς γενομένας ἐν τῇ κυήσει εἰς
τὴν κοιλίαν, εἰς τὴν μήτραν, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ γεννητικὰ μέρη
τῆς ἐγκύου γυναικός. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουσι σημεῖα βέβαια,
ὅπως γνωρίσωμεν δι' αὐτῶν τὴν ἡμέραν τῆς συλλήψεως, σπα-
νίως εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ ἡ τε ἐποχὴ τῆς κυήσεως
καὶ ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ, ἐκτὸς ἐκτάτων τινῶν περιστάσεων,
ὡς π. χ. ἐὰν μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ γάμου ἐγένετο
τελεῖα ἀποχὴ συνουσίας.

Συνηθέστερον ὁμως προσδιορίζεται ἡ ἐποχὴ τῆς κυήσεως καὶ
ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ ἐκ τῆς διακοπῆς τῶν ἐμμήνων. Ἀλλὰ καὶ
οὗτος ὁ τρόπος δὲν εἶναι ἀσφαλής, διότι εἰς γυναϊκάς τινὰς
ἐπανερχονται ταῦτα καὶ ἐν τῇ κυήσει, ἐὰν μάλιστα ἦσαν καὶ
πρὸ ταύτης ἀτακτα' ἄρα οὐδ' ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς διακοπῆς τῶν
ἐμμήνων δυνατόν νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς ἡ τῆς κυήσεως καὶ
τοῦ τοκετοῦ. Αἱ γινόμεναι κατὰ μῆνα εἰς τὴν μήτραν καὶ εἰς
τὰ λοιπὰ γεννητικὰ μέρη μεταβολαί, προσέτι δὲ καὶ τὰ σκιρ-
τήματα τοῦ ἐμβρύου, τὰ ἀρχόμενα συνήθως, ὡς εἴρηται, περὶ
τὰ μέσα τῆς κυήσεως, δυνατόν μὲν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν
ὡς ἔγγιστα προσδιορισμὸν τῆς ἐποχῆς τοῦ τοκετοῦ, οὐχὶ ὁμως
ἀκριβῶς καὶ εἰς τὸν τῆς ἡμέρας.

Ε'. Περί τῶν σημείων τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἐμβρύου.

Ὅτι τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐμβρυον ζῆ συμπεραίνεται ἐκ τῶν ἀκολούθων.

α.) Ἐὰν μὴ συνέβῃ τι, ἐξ οὗ δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ βλάβη τις, ἐπομένως δὲ καὶ θάνατος τοῦ ἐμβρύου, οἷον κόπος ὑπερβολικός, πτώσις, βῆξ ἰσχυρά, ἔμετος, σπασμοί, ψυχικά πάθη, νοσήματα ὄξεια, αἰμορραγίαι, χρῆσις φαρμάκων δραστηρίων, κτλ.

β.) Ἐὰν τὰ σημεῖα τῆς κυήσεως, τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν, τὴν μήτραν καὶ τοὺς μαστοὺς, ἄρχωνται εἰς τὴν συνήθη αὐτῶν ἐποχὴν, καὶ προβαίνωσι κατὰ λόγον τῆς προόδου τῆς κυήσεως.

γ.) Ἐὰν τὰ ἅπαξ ἀρξάμενα σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου γίνωνται καθ' ἐκάστην ἐπαισθητότερα καὶ ζωηρότερα, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀπάτη τις ὡς πρὸς τοῦτο.

δ.) Ἐὰν διὰ τῆς ἀκροάσεως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν σαφῶς τοὺς σφυγμοὺς τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὸν ἰδιαίτερον ψόφον, τὸν γινόμενον καθ' ὃ μέρος τῆς μήτρας ἐδρεύει τὸ ὕστερον. Ἄλλ' ἢ ἐκ τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου καὶ ἐκ τοῦ ψόφου τοῦ ὑστεροῦ βεβαίως, ὅτι τοῦτο ζῆ, δὲν εἶναι τοῦ τυχόντος ἔργον, διότι καὶ οἱ μάλᾳ ἐξησχημένοι περὶ τὴν ἀκρόασιν, δυνατόν πολλάκις ν' ἀπατηθῶσιν. Ὅταν ὁμως τὸ ὕστερον ἢ προσπεφυκὸς τοῖς ὀπισθεν τῆς μήτρας, τὸ δ' ἐμβρυον κεῖται οὕτως ἐν αὐτῇ, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ ἀδύνατος ἢ ἀκρόασις τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας καὶ τοῦ ψόφου τοῦ ὑστεροῦ, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι πρέπει νὰ ὑποτεθῇ νεκρόν.

Τὸν δὲ θάνατον τοῦ ἐμβρύου δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, μετὰ τινος μόνον πιθανότητος, ἐκ τῶν ἀκολούθων περιστάσεων καὶ φαινομένων.

α.) Ἐὰν προηγήθησαν αἰτία, ἱκανὰ νὰ ἐπαγάγῃσι τὸν θάνατον τοῦ ἐμβρύου. Ἄλλ' ὁμως ἐνδέχεται πολλάκις νὰ συμβῇ ὁ θάνατος καὶ ἄνευ προδήλου αἰτίας, π. χ. ἔνεκα νοσημάτων ἢ ἀνωμάλου κατασκευῆς μυρίων τινῶν αὐτοῦ τοῦ ἐμβρύου.

β.) Ἐὰν ἡ ἔγκυος ἔπαυσε τοῦ αἰσθάνεσθαι τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, ἀφ' οὗ ἅπαξ τοῦτο ἤρξατο νὰ σκιρτᾷ-

γ.) Εάν ἡ κοιλία μὴ αὐξάνηται πλέον, ἀλλὰ γίνηται μᾶλλον μικρὰ καὶ φαίνεται ἥττον διατεταμένη καὶ σκληρά.

δ.) Εάν ἡ ἔγκυος ἔχη φρικιάσεις, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν αισθάνηται βᾶρος τι, πίπτου πρὸς τὸ μέρος ἐγκλίνεται τὸ σῶμα αὐτῆς.

ε.) Εάν ἐκ τῶν μαστῶν κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπορρήνῃ ὑγρὸν τι ὀρρώδες, ἔπειτα δὲ συμπτίπτωσιν οὗτοι καὶ χαλαροῦνται.

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων, ἀναφαίνονται εἰς τὴν ἔγκυον ποτὲ μὲν τάχιον, ποτὲ δὲ βράδιον καὶ διάφορα συμπτώματα νοσερά, οἷον φρικιάσεις, ἀτονία μεγάλη τοῦ σώματος, βᾶρος κατὰ τὰ κάτω ἄκρα, ἀνορεξία, γεῦσις ἀηθής, ἀποφορὰ τοῦ στόματος, ὄψις καχεκτική, οἰδημα τοῦ προσώπου, ἐνίοτε δὲ καὶ ὄλου τοῦ σώματος. Ἀλλά, καὶ πάντων τούτων ὑπαρχόντων, δὲν δυνάμεθα εἶτι νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι τὸ παιδίον ἀπέθανεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ.

Περὶ διαίτης τῶν ἐγκύων.

Ἡ κήσις δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς νοσερά τις, ἀλλ' ὡς φυσικὴ μᾶλλον κατάστασις τῶν ἐγκύων· ἐπομένως καὶ αἱ διαφοροὶ μεταβολαί, αἱ κατὰ τὸ σῶμα αὐτῶν γινόμεναι, καὶ τὴν κήσιν συνήθως συνοδεύουσαι, δὲν πρέπει κατ' οὐδένα λόγον νὰ ὀνομαζῶνται νοσεραί, ἕως ἂν μὴ προξενῶσι βλάβην τινά, ὅπως οὖν μεγάλην καὶ ἐπίμονον. Εἶναι ὁμοίως ἀληθές, ὅτι τὸ σῶμα τῶν γυναικῶν προδιατίθεται ἐκ τῆς κήσεως εἰς διαφόρους νόσους, καὶ πολλάκις νοσοῦσι δι' αἷτια, ἅτινα οὐδεμίαν σχεδὸν ἐπιβλαθῆ ἐπιρροὴν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς ὑγείας αὐτῶν, ὅταν μὴ ᾖσιν ἔγκυοι· ὑπάρχουσιν ὁμοίως καὶ νόσοι τινές, πρὸς ἃς μόναι αἱ ἔγκυοι γυναῖκες εἰσὶν ἰδίως ἐπιρροεπεῖς, ἀλλὰ δύνανται ν' ἀ-

ποφύγωσι πάσας ταύτας διὰ καταλλήλου τρόπου τοῦ ζῆν, καὶ τηρήσεως διαιτητικῶν τινῶν κανόνων.

Ὁ γενικώτερος δὲ καὶ κυριώτερος κανὼν, ὃν ὀφείλουσι ν' ἀκολουθῶσιν αἱ ἔγκυοι, εἶναι ὁ ἐξῆς. Νὰ διαιτῶνται ὡς δυνατόν, καθ' ὃν τρόπον ἦσαν συνειθισμέναι καὶ πρὸ τῆς κηΐσεως, καὶ ν' ἀποφεύγωσι πᾶν περιττὸν καὶ ἱκανὸν ὃν νὰ βλάβῃ τὴν ὑγείαν αὐτῶν· διότι πᾶσα ἐπίσημος καὶ αἰφνῆδιος μεταβολὴ διαίτης δυνατόν νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιβλαβῶς εἰς τε τὴν κηΐσιν καὶ εἰς τὸν τοκετόν. Ἐντεῦθεν γυναῖκες, αἵτινες πρὸ τοῦ γάμου αὐτῶν ἔζωσαν εἰς τὰ χωρία, μεταβάσαι ἀκολουθῶς εἰς μεγάλας πόλεις, καὶ ἀναγκασθεῖσαι νὰ μεταβάλλωσι τὴν συνήθη αὐταῖς προτέρην διαίταν, ὑπέπεσον πολλάκις ἐκ ταύτης καὶ μόνης τῆς αἰτίας ἐν καιρῷ τῆς κηΐσεως εἰς μεγάλας καὶ ἐπικινδύνους νόσους.

Αἱ ἔγκυοι δεόν προσέτι νὰ προφυλάττωνται, ὡς δυνατόν, ἀπὸ τῶν ψυχικῶν λεγομένων παθῶν· ἐπομένως ν' ἀποφεύγωσι πᾶσαν περίστασιν καὶ ἀφορμὴν, ἱκανὴν οὔσαν νὰ διεγείρῃ εἰς αὐτάς τοιαῦτα πάθη, ἐξ ὧν προέρχονται συχνάκις σπασμοί, αἱμορραγίαι, ἐκτρώσεις, κτλ. Αἱ πλεῖστοι τῶν ἐγκύων εἰσι συνήθως μελαγχολικαὶ περὶ τὰ τέλη τῆς κηΐσεως, διότι φοβοῦνται μή τι κακὸν συμβῆ αὐταῖς ἐν τῷ τοκετῷ· πάσχουσι δὲ τοῦτο ἐξόχως αἱ πρότερον δυστοκήσασαι.

Καθαρὸς καὶ δροσερὸς ἀῆρ εἶναι ἀναγκαιότατος εἰς τὰς ἐγκύους, διὸ ὠρελεῖ ταύτας ὁ εἰς ἐλεύθερον ἀέρα περίπατος, ὁ δὲ καθεστηκῶς βίος γίνεται αὐταῖς ἐκ τοῦναντίου λίαν ἐπιβλαβής. Ἡ συνουσία ἐν τῇ κηΐσει πρέπει νὰ ἐκτελῆται σπανίως καὶ πεφυλαγμένως, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν τρίτον καὶ τέταρτον μῆνα, ὅτε συμβαίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτρώσεις, ἀποχὴ δὲ παντελὴς ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς κηΐσεως περιόδον. Τὸν κανόνα μάλιστα τοῦτον πρέπει νὰ φυλάττωσι μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ὅσαι εἰσὶν ἰδίως ἐπιρρεπεῖς εἰς ἐκτρώσεις.

Καὶ περὶ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἀπαιτεῖται μετριότης· πυρω-

τικά, φυσοποιὰ καὶ δύσπεπτα βρώματα δυνατόν πολλάκις νὰ προξενήσωσι διαφόρους βλάβας εἰς τὰς ἐγκύους, διὸ καλὸν ν' ἀπέχωσι τούτων ὡς καὶ τοῦ καφέ, τοῦ οἴνου καὶ τῆς ῥακῆς, περὶ τὰ τέλη δὲ τῆς κυήσεως ἀπαιτεῖται ν' ἀπέχωσι καὶ τῆς ἐν ἐσπέρα ἐδωδῆς. Οὐδόλως δὲ εἶναι φρόνιμον τὸ εὐχαριστεῖν πάσας τὰς ὀρέξεις τῆς ἐγκύου, ἐὰν μάλιστα τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτῇ ὦσιν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ φόβος, μὴ ἡ παράκαιρος εὐχαρίστησις τῶν ὀρέξεων αὐτῆς ἐπαγάγῃ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα εἰς τὸ ἔμβρυον, εἶναι παράλογος καὶ πρὸς τὴν πείραν ἀσυμβίβαστος.

Αἱ ἔγκυοι θέον νὰ προσπαθῶσι νὰ ἔχωσι τακτικὰς κενώσεις τῆς κοιλίας καὶ μάλιστα περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως, ἥ τε ἐκ κένωσις τῶν οὐρῶν νὰ γίνηται ἀνεμποδίστως, ὡσάκις ἐπέιγονται εἰς τοῦτο, διότι ἐκ τῆς παραμελήσεως τοῦ κανόνος τούτου συνέβησαν πολλάκις δυσάρεστα, ἐνίοτε δὲ καὶ θανατηφόρα ἀποτελέσματα.

Ὁ ἱματισμὸς τῶν ἐγκύων ἔστω τοιοῦτος, ὥστε νὰ προφυλάσῃ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ ψύχους, ἰδίως δὲ τοὺς μαστοὺς αὐτῶν, τὴν κοιλίαν, τὰ γεννητικὰ μόρια καὶ τοὺς πόδας, τὰ δὲ ἐνδύματα αὐτῶν μὴ πολὺ στενά, ἵνα μὴ ἐμποδίζωσι τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κοιλίας καὶ τῶν μαστῶν· θέον προσέτι νὰ φροντιζῶσιν αὐταὶ ἵνα μὴ τρίβωνται ἢ θλίβωνται αἱ θηλαὶ αὐτῶν ὑπὸ τῶν φορεμάτων, ὅπως δὲ προλάβωσι τὰς ραγάδας, τὰς σχηματιζόμενας πολλάκις μετὰ τὸν τοκετὸν ἐκ τῆς θηλάσεως, καλὸν νὰ πλύνωσι κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς κυήσεως μῆνας, πρῶτὴ καὶ ἐσπέρας, τὴν θηλὴν καὶ τὰ περίξ αὐτῆς διὰ ῥακῆς ἢ ἡραιωμένου οἰνοπνεύματος. Ἐὰν δὲ αἱ θηλαὶ μὴ ἐζέχωσιν ἀρκούντως, ὠφέλιμος πρὸς τοῦτο εἶναι ἡ χρῆσις δακτυλιδίων ἐξ ἐλεφαντίνου ὀστοῦ, μέγεθος μὲν ὅσον μικροῦ δακτύλου ἐχόντων, πλάτος δ' ἀνάλογον, πρὸς ὑποδοχὴν τῆς θηλῆς· βαθέως ὅμως κείμεναι θηλαὶ δυνατόν διὰ θηλάσματος, ἅπαξ ἢ δις τῆς ἡμέ-

ρας επαναλαμβανομένου κατά τους τελευταίους της κυήσεως μῆνας, να λάβωσι τὸ ἀπαιτούμενον μέγεθος και σχῆμα· ἀλλ' εἰάν αὐται πάλιν βυθίζωνται, τοῦτο ἐμποδίζεται δι' ἐφαρμογῆς δακτυλιδίων ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεος.

Ἡ καθαριότης εἶναι εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἰδίως δὲ εἰς τὰς ἐγκύους βοήθημα ἀναγκαιότατον πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας· μεγίστης μάλιστα καθαριότητος χρῆζουσιν ἰδίως τὰ γεννητικὰ μόρια, ἅτινα δεόν να πλύνωσι συνεχῶς αἱ ἐγκυοὶ διὰ χλιαροῦ ὕδατος.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

Περὶ τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης
πρὸς αὐτὸν βοηθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τοκετοῦ ἐν γένει.

 ΑΛΕΙΤΑΙ τοκετός ἡ ἐνέργεια, δι' ἧς τὸ ἔμβρυον μετὰ τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ μορίων ἐξωθεῖται τῆς μήτρας διὰ φυσικῶν δυνάμεων, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὠρισμένων. Ἡ δὲ τοῦ τοκετοῦ αἰτία, τούτέστιν ἡ δύναμις, δι' ἧς τὸ ἔμβρυον ἐξωθεῖται τῆς μήτρας, ὑφίσταται πρῶτον μὲν καὶ κυρίως εἰς τὰς συστολάς αὐτῆς, αἵτινες, ὡς προξενούσαι πότους μᾶλλον ἢ ἦττον ἰσχυροῦς, καλοῦνται ὠδίνες· δεύτερον δὲ εἰς τὰς συστολάς τῶν τῆς κοιλίας μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος.

Αἱ δύο αὗται δυνάμεις, τούτέστιν αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας καὶ ἡ συνέργεια τῶν κοιλιακῶν μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος, καλοῦνται ἐξωθοῦσαι δυνάμεις· τὸ δὲ τὴν ἀντίστασιν ἀποτελοῦν, ἐφ' οὗ καὶ αἱ δυνάμεις αὗται εἰσι προωρισμέναι ἵνα ἐνεργήσωσιν, συνιστᾶται πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ ἔμβρυου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μορίων, δεύτερον δὲ ἐξ ὧν ὁδῶν μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ ἔμβρυον.

Α'. Περὶ τῶν ὠδίνων.

Αἱ ὠδίνες, ὡς εἴρηται, εἰσὶν αἱ ἀλγεῖναι συστολαὶ τῆς μήτρας, δι' ὧν ἐξωθεῖται ἀπὸ ταύτης τὸ ἔμβρυον. Αἱ συστολαὶ αὗται εἰσὶν ἀκούσιοι, δὲν ὑπόκεινται δηλ. εἰς τὴν θέλησιν τῆς τικτούσης, καὶ ἰσχυρότεραι μὲν κατὰ τὸν πυθμένα τῆς

μήτρας, ἦττον δ' ἰσχυραὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ τούτων ἀσθενέστεραι κατὰ τὸ κατώτερον αὐτῆς τμήμα. Δι' αὐτῶν διανοίγεται βαθμηδὸν τὸ στόμιον τῆς μήτρας, τὸ δ' ἐν τῇ κοιλότητι αὐτῆς ἔμβρυον ὠθεῖται πρὸς τοῦτο. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου συνεργεῖ οὐχ ἦττον καὶ ὁ κόλπος, διότι καὶ οὗτος, ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ συστέλλεσθαι ἀλλὰ πολλῶ ἦττον τῆς μήτρας.

Αἱ ὠδίνες διαιροῦνται εἰς γρησίας καὶ κόθους· καὶ γρησισαὶ μὲν καλοῦνται αἱ ἐξ αὐτῶν τῶν συστολῶν τῆς μήτρας πηγίζουσαι, κόθοι δὲ ἐκ τούναντίου καλοῦνται πόνοι τινές, ἀναφινόμενοι πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἢ ἐν τῷ τοκετῷ, καὶ μὴ προερχόμενοι ἐκ συστολῶν τῆς μήτρας, ἀλλ' ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, δηλ. ἐκ σπασμῶν τῶν ἐντέρων, ἐκ φουσῶν, δυσπεψίας, δυσκοιλιότητος, ψυχικῶν παθῶν, κτλ.

Αἱ γνήσαιοι ἢ ἔτι ὀρθότερον αἱ πραγματικαὶ ὠδίνες γινώσκονται ἐκ τῶν ἀκολούθων. α.) Τούτων ἀρχομένων, ἡ μήτρα σκληρύνεται, διατείνεται, καὶ προβάλλει κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὰ πρόσω, διαμένουσα ἐντεταμένη καὶ σκληρά, ἐνόσω αὐταὶ διαρκούσιν. β.) Οἱ παύτας συνοδεύοντες πόνοι ἄρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τὴν ὄσφυν καὶ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν, καὶ διευθύνονται πρὸς τὸ πρόσθιον καὶ κατώτερον μέρος τῆς κοιλίας καὶ τῶν γεννητικῶν μορίων, ἐνίοτε δ' ἐκτείνονται καὶ μέχρι τῶν μηρῶν. γ.) Ἐπανερχονται εἰς διαστήματα χρόνου κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἴσχυ. δ.) ἔχουσιν ἐπαισθητὴν ἐπιρροὴν εἰς τε τὸ στόμιον τῆς μήτρας καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, συντελοῦσι δηλ. εἰς τὴν διαστολὴν τοῦ στομίου καὶ τὸν τοῦ θυλακίου σχηματισμὸν.

Αἱ δὲ νόθοι ὠδίνες ὑφίστανται εἰς πόνους τινὰς ἀτάκτους καὶ τοῖς κωλικοῖς παραπλησίους, οὐδεμίαν ἐπαισθητὴν μεταβολὴν εἰς τὴν μήτραν προξενούσαι, ἀλλ' οὐδ' εἰς τὸν τοκετὸν συντελοῦσαι τὸ παράπαν. Αὐταὶ γίνονται μᾶλλον πρόσκομμα εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ καταλλήλων βοηθημάτων δυνατὸν νὰ παύ-

σωσιν ἢ καὶ νὰ ἐλαττωθῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ὠδίνες οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὰς συστολάς τῆς μήτρας, καὶ πολλάκις ἐμφαίνονται οὐ μόνον εἰς τὰς μὴ τικτούσας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς μὴ ἐγκύους γυναῖκας, οὐδόλως ἀρμύζει εἰς ταύτας τὸ τῶν ὠδίνων ὄνομα. Ὄταν ὁμοῦ μετὰ τῶν γνησίων ὠδίνων συνυπάρχωσι καὶ νόθοι, τότε καλοῦνται *συμμιγεῖς*.

Αἱ ὠδίνες διαιροῦνται προσέτι εἰς *τακτικάς* καὶ *ἀτάκτους*. Καὶ *τακτικάι* μὲν καλοῦνται αἱ ὠδίνες, ὅταν αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας, οὐ μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ εἶδος, δηλ. κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν, ὧσιν ἀνάλογοι πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ σώματος τῶν τικτουσῶν. Καὶ κατὰ μὲν τὸν βαθμὸν εἰσὶ *τακτικάι*, ἐὰν ὧσιν ἀρκούντως ἰσχυραὶ καὶ διαρκεῖς, καὶ ἐπανερχῶνται εἰς τακτικὰ χρόνου διαστήματα· κατὰ δὲ τὸ εἶδος, ἐὰν αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας ὧσιν ἰσχυρώταται μὲν κατὰ τὸν πυθμένα, ἥττον δ' ἰσχυραὶ κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ἀσθενέστεραι κατὰ τὸ κατώτερον αὐτῆς τμήμα· ὁ βαθμὸς τῆς ἀλγεινότητος ὁμοῦ τῶν ὠδίνων δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς δυνάμεως, μεθ' ἧς συστέλλεται ἡ μήτρα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς μείζονος ἢ ἐλάσσονος εὐαισθησίας τῆς τικτούσης.

Ἀτακτοὶ δὲ ἢ *ἀνώμαλοι* εἰσὶν ὡσαύτως αἱ ὠδίνες κατὰ μὲν τὸν βαθμὸν, ὅταν ὧσιν ἢ πολὺ δυναταὶ ἢ πολὺ ἀδύνατοι, ὅταν διαρκῶσι περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον χρόνον, ἢ ἐπανερχῶνται εἰς μακρότερα ἢ βραχύτερα διαλείμματα· κατὰ δὲ τὸ εἶδος, ὅταν μέρη τινὰ τῆς μήτρας συστέλλωνται πλείοτερον ἄλλων, ὅταν π. χ. τὸ σῶμα αὐτῆς συστέλληται πλεόν τοῦ πυθμένου, ἢ μία τις τῶν πλευρῶν πλεόν τῆς ἐτέρας, ἔτι δὲ καὶ ὅταν ὧσιν ἀλγεινότεραι παρὰ τὸ σῆνηες.

Οἱ μῦς τῆς κοιλίας μετὰ τοῦ διαφράγματος συντελοῦσιν ἀπλῶς εἰς ὑποστήριξιν τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, καὶ ἐπομένως ἢ πρὸς τὸν τοκετὸν σύμπραξις καὶ ἐνέργεια αὐτῶν εἶναι ἀσθενεστέρα καὶ ἔμμεσος, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρύου μόνον κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ τοκετοῦ, ὅτε

συντρέχουσι μᾶλλον ἢ ἴττον και πάντες σχεδὸν τῆς προαιρέσεως οἱ μῦς, κυρίως ὁμως ὁ τοκετός ἀρχεται τὸ πρῶτον ἐκ μόνων τῶν τῆς μήτρας συστολῶν.

Ἡ ἀντίστασις ἀφ' ἐνὸς μὲν μέρους προέρχεται ἐκ τοῦ ἐμβρύου και τῶν ἀνηκόντων αὐτῷ μορίων, ἀφ' ἐτέρου δ' ἐκ τῶν ὀδῶν, δι' ὧν μέλλει τοῦτο νὰ διέλθῃ, δηλ. ἐκ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, τοῦ κόλπου, τῶν ἐκτὸς γεννητικῶν μορίων, και ἐκ τῆς πυέλου. Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων ῥηθήσονται ἐν οἰκείῳ τόπῳ τὰ δεόντα, ἐνταῦθα δὲ σημειωτέον μόνον, ὅτι ἡ δύναμις τῶν συστολῶν τῆς μήτρας πρέπει φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ ὑπάρχη μείζων τῆς ἀντιστάσεως· διότι, ἐὰν ἐκ τοῦναντίου ἡ ἀντίστασις ἦ ἴση ἢ μείζων τῶν τῆς μήτρας συστολῶν, τὸ ἔμβρυον βεβαίως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξωσθῇ. Ἐκ τῆς ἀναλογίας λοιπὸν τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων πρὸς τὴν ἀντίστασιν ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτοκία ἢ ἡ δυστοκία.

Β'. Περὶ διαίρεσεως τῶν τοκετῶν.

Οἱ τοκετοὶ διακρίνονται διαφόρως ἢ συνηθεστέρα ὁμως αὐτῶν διαίρεσις προκύπτει α.) ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς κηῆσεως, καθ' ἣν γίνεται ὁ τοκετός· β.) ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τικτομένων· γ.) ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ τοκετός ἐκτελεῖται· δ.) ἐκ τῆς ἐπιρροῆς, ἣν ἔχει ἐπὶ τῆς ὑγείας ἢ και τῆς ζωῆς τῆς τε τικτούσης και τοῦ τικτομένου.

Και ἐκ μὲν τῆς ἐποχῆς τῆς κηῆσεως, καθ' ἣν γίνονται οἱ τοκετοί, διαιροῦνται εἰς ὠρίμους και ἀώρους, εἰς προώρους και ὀψίμους. Καλεῖται δ' ὠριμος τοκετός, ὁ γινόμενος περὶ τὰ τέλη τῆς συνήθους ἐποχῆς τῆς κηῆσεως, τούτεστι περὶ τὴν τεσσαρακοστὴν ἐβδομάδα· ἀώρος δὲ ἢ ἔκτρωσις, ὅταν τὸ ἔμβρυον γενᾶται πρὸ τῆς εἰκοστῆς ἔκτης ἐβδομάδος, πρὶν δηλ. λάβῃ τοιαύτην ἀνάπτυξιν, ὥστε νὰ δύναται νὰ ζῆσῃ ἐκτὸς τοῦ μητρικοῦ σώματος. Πρόωρος δ' ὀνομάζεται ὁ γινόμενος μεταξὺ τῆς εἰκοστῆς ἔκτης και τριακοστῆς ὀγδόης ἐβδομάδος· τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τεχθὲν δύναται· δι' ἐ-

πιμελοῦς φροντίδος καὶ περιποιήσεως νὰ ζήσῃ, εἶναι δὲ φυσικῶ τῷ λόγῳ τοσοῦτω μᾶλλον βιώσιμον, ὅσω ὀλιγώτερον ἀπέχει τοῦ τέρατος τῆς κυήσεως. Ὁψίμος δὲ ἡ πάρωρος καλεῖται ὁ γινόμενος μετὰ τὴν συνήθη τῆς κυήσεως ἐποχὴν, τὴν τεσσαροκοστὴν δευτέραν ἐβδομάδα δηλ. ἡ καὶ ὀψιαιτέρον· ἀμφιβάλλεται ὅμως ἐὰν ἀληθῶς ὑπάρχωσιν ὄψιμοι τοκετοὶ, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι εἰς τοὺς πλείστους τούτων δὲν συνέβη λάθος ἢ ἀπάτη ὡς πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς συλλήψεως.

Ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τικτομένων ὁ τοκετὸς διαιρεῖται εἰς *ἀπλοῦν* καὶ *πολλαπλοῦν*· καὶ *ἀπλοῦς* μὲν λέγεται, ὅταν ἐν μόνον ἔμβρυον τίκτῃται, *πολλαπλοῦς* δὲ, ὅταν τίκτωνται δύο, τρία, ἢ καὶ πλείονα· καλεῖται δὲ τότε *τοκετὸς διδύμων, τριδύμων* κτλ. Ὁ τῶν ἐξαδύμων τοκετὸς εἶναι σπανιώτατος, καὶ δὲν ὑπάρχει παράδειγμα ἀξιώπιον γυναικὸς, τεκούσης πλείονα τῶν ἐξ.

Ἐκ δὲ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκτελοῦνται, διαιροῦνται οἱ τοκετοὶ εἰς *εὐκόλους* καὶ *δυσκόλους*, εἰς *ὄξεις* καὶ *βραδεῖς*, εἰς *εὐτυχεῖς* καὶ *δυσχερεῖς*, κτλ.

Ἄλλ' ἡ πρὸς τὴν τῆς Μαιευτικῆς ἀσκήσιν καταλληλοτέρα διαίρεσις εἶναι ἡ στηριζομένη εἰς τὴν ἐπιβρόχην τοῦ τοκετοῦ ἐπὶ τῆς ὑγείας ἢ καὶ τῆς ζωῆς τῆς τε τικτούσης καὶ τοῦ τικτομένου. Διαιροῦνται δ' ἐντεῦθεν οἱ τοκετοὶ εἰς *κατὰ φύσιν* καὶ *παρὰ φύσιν*· καὶ *κατὰ φύσιν* μὲν τοκετοὶ καλοῦνται οἱ διὰ μόνων τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον προσδιωρισμένων φυσικῶν δυνάμεων ἐκτελούμενοι, ἄνευ βλάβης τινὸς ἢ κινδύνου τῆς τικτούσης ἢ τοῦ τικτομένου· *παρὰ φύσιν* δ' ἐκείνοι, οἵτινες ἢ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῶσι διὰ τῶν αὐτῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἢ ἐπάγουσι βλάβην τινὰ καὶ κίνδυνον εἰς τὴν τίκτουσαν ἢ τὸ τικτόμενον (1).

(1) Κατὰ φύσιν τοκετοὺς ἐκάλουον τὸ πάλαι ἐκείνους, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὴν κεφαλὴν, παρὰ φύσιν δ' ἐκείνους, ἐν οἷς προβάλλει οἰονδήποτε ἄλλο μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς εὐτοκίαν.

Ὁ τοκετὸς διακρίνεται τῶν λοιπῶν ἐνεργειῶν τοῦ σώματος, μὴ λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ σκοποῦ, κατὰ τοῦτο μάλιστα ἰδίως, καθότι αὗται μὲν εἰς τὸ ὑγιῶς ἔχον σῶμα οὐ μόνον ἐκτελοῦνται ἀνωδύτως, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ μετ' αἰσθήματος μᾶλλον εὐαρέστου, ἐκεῖνος δὲ ἐκάστοτε συνοδεύεται ὑπὸ πόνων καὶ αἰσθήσεως δυσαρέστων καὶ ἀλγεινῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ τοκετὸς ἔχει καὶ τὴν ἐξοχὸν ιδιότητα τοῦ μὴ περιοριζέσθαι ἐντὸς ὠρισμένων κανόνων, ἀλλ' ἀπομακρύνεσθαι τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, χωρὶς ὅμως νὰ προκύπτῃ βλάβη τις ἢ πρόσκομμα εἰς τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου· διὸ εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀπαντήσωμεν δύο τοκετούς, ὁμοίους ἐν πᾶσι πρὸς ἀλλήλους, εἰ καὶ ἡ ἔκθεσις ἀμφοτέρων εἶναι ἐπίσης εὐτυχής. Πάντες δ' οἱ περὶ τὴν Μαιευτικὴν ἰδίως ἀσχολούμενοι βεβαιοῦσιν, ὅτι ἕκαστος τοκετὸς ἀπομακρύνεται μᾶλλον ἢ ἦττον τῶν συνήθων κανόνων, ἐξ οὗ παρατηρεῖται, ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ οὐ μόνον κατὰ τὴν διάρκειαν ἐν γένει τοῦ τοκετοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς διαφορὰς αὐτοῦ περιόδους, κατὰ τὴν ποσότητα τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, τοῦ ἐκρέοντος αἵματος, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ βῆρος τοῦ ἐμβρύου. Μία δὲ τῶν κυριωτέρων διαφορῶν, τῶν ἀπαντωμένων εἰς τοὺς τοκετούς, εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ ἐμβρύου· διότι, εἰ καὶ τὸ ἐπὶ κεφαλῇν εἶναι τὸ συνηθέστερον, λαμβάνει ὅμως καὶ τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία, τὸ ἐπὶ πόδας καὶ τὸ ἐπὶ πρόσωπον.

Πλὴν ἅπασιν αὗται αἱ τοῦ συνήθους κανόνος παρεκτροπαί, ἕως ἂν ἐξ αὐτῶν μὴ προέρχεται βλάβη τις εἰς τὴν τίκτουςαν ἢ τὸ τικτόμενον, δὲν θεωροῦνται ὡς νοσερά τινα καὶ παρὰ φύσιν φαινόμενα, ἀλλ' εἰσὶν ἀπλῶς τροπολογίαι τῆς κατὰ φύσιν καταστάσεως, ὡς συμβαίνει τοῦτο, ὀλιγώτερον ὁμως καὶ ἦττον προφανῶς, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐνεργείας τοῦ σώματος.

ἵνα ὑπάρξη εὐτυχῆς τοκετὸς ἀπαιτεῖται νὰ προβάλλῃ τὸ ἔμβρυον ἢ διὰ τῶν ἄνω ἢ διὰ τῶν κάτω ἄκρων τοῦ σώματος αὐτοῦ, νὰ προηγήται δηλ. ἡ κεφαλὴ ἢ τὰ ἰσχία. Τῆς κεφαλῆς ὅτε μὲν πρόκειται τὸ τριχωτὸν μέρος, ὅτε δὲ τὸ πρόσωπον, τῶν δ' ἰσχιῶν ὅτε μὲν προηγούνται οἱ πόδες, ὅτε δὲ τὰ γόνατα· ἐν πάσαις ὅμως ταύταις ταῖς περιστάσεσιν ὁ τοκετὸς ἐκτελεῖται εὐτυχῶς, τούτέστι διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. (1)

Ἐν γένει δὲ πρὸς εὐτυχῆ ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, καὶ ἀνευ βλάβης τινὸς ἢ κινδύνου τῆς τε τικτούσης καὶ τοῦ τικτομένου, ἀπαιτοῦνται τὰ ἀκόλουθα.

α) Αἱ ἐξωθοῦσαι δυνάμεις νὰ ἔχωσι τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν, αἱ ὠδίνες νὰ ὑπάρχωσι τακτικάι, ἢ δὲ τίκτουσα νὰ εὐρίσκηται εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ ταύτας δεόντως διὰ τῶν μυῶν τῆς κοιλίας καὶ τοῦ διαφράγματος.

β.) Τὸ ἔμβρυον καὶ τὰ σὺν αὐτῷ μόρια νὰ ἔχωσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευήν.

γ.) Τὸ ἔμβρυον νὰ ἔχῃ τὸ κατὰ φύσιν μέγεθος καὶ σχῆμα, ἰδίως δὲ ἡ κεφαλὴ, ἥς τὰ ὀστά δέον νὰ ἔχωσι τοιαύτην κατασκευήν, ὥστε νὰ γίνηται εὐκόλως ἢ ἐν τῷ τοκετῷ ἀπαιτουμένη μεταβολὴ τοῦ σχήματος αὐτῆς· χρεῖα προσέτι νὰ ἔχῃ τὸ ἔμβρυον τοιαύτην θέσιν ἐν τῇ μήτρᾳ, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐξέλθῃ ταύτης φυσικῶς· νὰ κεῖται δηλ. κατὰ μῆκος καὶ ἐπομένως ὁ ἄξων τῆς μήτρας νὰ ὑπάρχῃ παράλληλος τῷ τοῦ ἐμβρύου, ὅπερ, κείμενον καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, λέγεται ὅτι ἔχει τὸ

(1) Ἐκ πολλῶν παρατηρήσεων, γενομένων ἐπὶ πολυπριθμῶν τοκετῶν, ἐξάγεται, ὅτι, καθ' ἑκάτον τοκετοῦς, ἐννενήκοντα καὶ τρεῖς, ἢ ἐννενήκοντα καὶ τετράκις προβάλλει τὸ ἔμβρυον τὴν κεφαλὴν καὶ ἰδίως τὸ τριχωτὸν αὐτῆς μέρος· πεντάκις δ' ἢ ἑξάκις τὰ ἰσχία, ὧν, ὡς εἴρηται, ὅτε μὲν προηγούνται οἱ πόδες, ὅτε δὲ τὰ γόνατα. Κατὰ δὲ διακοσίους τοκετοῦς, ἄπαξ μόνον γεννᾶται τὸ ἔμβρυον, προβάλλον τὸ πρόσωπον.

κατὰ φύσιν σχῆμα, ἢ ὅτι κείται καλῶς. Τοῦτο δὲ, φυσικῶ τῷ λόγῳ, δυνατόν νὰ συμβῆ διττῶς, ἢ ὅταν τὸ ἔμβρυον προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν, ἢ ὅταν προβάλλῃ τὰ ἰσχία· δὲν πρέπει ὅμως νὰ εὑρίσκηται παρὰ τῆ κεφαλῆ ἢ τοῖς ἰσχίοις οὐδὲν ἄλλο τῶν μορίων τοῦ ἔμβρύου, ἰκανὸν ὄν ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν διὰ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἐξοδὸν αὐτοῦ ἀδύνατον ἢ ἐπικίνδυνον. Ὅταν δὲ τὸ ἔμβρυον προβάλλῃ ἄλλο μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς κεφαλῆς ἢ τῶν ἰσχιῶν (εἶναι δ' ἀδιάφορον ἐάν προηγῶνται τούτων οἱ πόδες ἢ τὰ γόνατα), τότε λέγεται ὅτι ἔχει τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα, ἢ ὅτι κείται κακῶς.

δ'.) Ὁ ὀμφάλιος λῶρος νὰ ἔχῃ τὸ ἀπαιτούμενον μῆκος· νὰ μὴ ὑπάρχῃ δηλ. πολὺ βραχὺς οὔτ' αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, οὔτε ἔνεκα περιελίξεως εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβρύου· δέον προσῆτι νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἐπ' αὐτοῦ οὐδ' ἀληθεῖς κόμβοι, διότι ἐπάγουσι πολλάκις κίνδυνον ζωῆς τοῦ ἔμβρύου ἐν τῷ τοκετῷ.

ε.) Τὸ ὕστερον νὰ ὑπάρχῃ προσπεφυκὸς τῇ μήτρᾳ κατὰ τὸ σῆθηδες μέρος, οὐχὶ ὅμως πάνυ στερεῶς, ὅπως ἀποχωρίζεται εὐκόλως ἐν τῷ τοκετῷ διὰ τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς τικτοῦσης.

ς'.) Οἱ ὑμένες, ὑφ' ὧν περιβάλλεται τὸ ἔμβρυον, νὰ ἔχωσι τὴν ἀπαιτουμένην στερότητα καὶ παχύτητα, ἵνα μὴ διαρρήγνυωνται οὔτε πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου, οὔτε πολὺ βραδύτερον.

ζ'.) Ἡ τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ ποσότης νὰ μὴ ὑπάρχῃ οὔτε ὑπερβαλλόντως μεγάλη, οὔτε λίαν μικρά.

η.) Τὰ μόρια, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ ἔμβρυον, νὰ ἔχωσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν, πρὸ πάντων δὲ ἡ πύελος τὴν ἀπαιτουμένην εὐρυχωρίαν, καὶ ὁ κόκκυξ τὴν προσήκουσαν εὐκίνησιαν, ἵνα ἀπάγηται εὐκόλως πρὸς τὰ ὀπίσω· ἐάν δ' ἡ πύελος ἢ στενωτέρα τοῦ σῆθηδος, ἢ γίνεται δύσκολος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὁ τοκετός, ἢ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὅταν ἡ στένωσις ἢ λίαν μεγάλη· ἀλλὰ καὶ ἡ πολὺ πλατεῖα πύελος γίνεται ἐνίοτε δυστοκίας πρόξενος καὶ θεωρεῖται μάλιστα παρὰ πολλῶν ὡς αἴτιον τῶν

ὀξέων τοκετῶν. Τὰ ἀπαλά γεννητικά μόρια, ἰδίως δὲ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὁ κόλπος καὶ τὸ αἰδοῖον, πρέπει νὰ ἔχῳσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν, εἰς δὲ τὸ ἀπευθυσμένον ἔντερον νὰ μὴ ὑπάρχῃ συλλογὴ πολλῆς κόπρου, οὐδ' εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν λίθοι. Δὲν πρέπει προσέτι νὰ ὑπάρχῳσι φύματα, οὐδ' ἐξογκώσεις οἰκισθῆποτε φύσεως ἐντὸς τοῦ κόλπου, ἢ ἐντὸς τῆς μικρᾶς πυέλου ἐν γένει, ἐπειδὴ δυνατόν νὰ περιστείλωσι τὴν εὐρυχωρίαν αὐτῆς, καὶ ἐπομένως νὰ ἀποτελέσωσι δύσκολον τὸν τοκετόν.

θ.) Τὸ τῆς τικτούσης σῶμα νὰ εὐρίσκηται εἰς ὑγιᾶ κατάστασιν, ἵνα ὑπομένη τοὺς ἀγῶνας τοῦ τοκετοῦ καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων· βλάβαι δὲ τοῦ σώματος, μηδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸν τοκετόν ἔχουσαι, εἰσὶν ἀδιάφοροι. Ἄλλ' ἐὰν ἢ τίκτουσα ἔχῃ καθ' ὑπερβολὴν εὐαίσθητα νεῦρα, ἐὰν ἢ πολυαιμος, ἢ πάσχη ὑπὸ συμφορῆσεων αἵματος πρὸς τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ στήθος, ἢ ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνωμαλία τις οἰαδῆποτε κατὰ τὴν κυκλοφορίαν, ὁ τοκετός γίνεται πολλῶς μεγάλης βλάβης πρόξενος, ἐπάγει δηλ. σπασμούς, λειποθυμίας, ἀποπληξίαν, αἰμορραγίας, κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν περιόδων τοῦ τοκετοῦ καὶ τῶν κατ' αὐτὰς φαινομένων.

Πρὸς εὐκολωτέραν κατάληψιν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐκτελεῖται ὁ τοκετός, καὶ ἀκριβεστέραν περιγραφὴν τῶν ἀπαιτουμένων βοηθημάτων, διαιροῦσι τὴν πορείαν αὐτοῦ εἰς πέντε διάφορα μέρη, ἅτινα καλοῦσι περιόδους ἢ στάδια τοῦ τοκετοῦ.

Ἡ πρώτη περίοδος, ἣτις καὶ περίοδος τῶν προδρομῶν καλεῖται συνήθως παρὰ τῶν μαιευτῶρων, ἄρχεται ἐκ τῶν πρώτων συστολῶν τῆς μήτρας καὶ διαρκεῖ εἰς μὲν τὰς πρωτοτόκους μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἄρχεται νὰ διαστελλῆται τὸ στόμιον,

εἰς δὲ τὰς πλεονάκεις τεκούσας μέχρις οὗ τοῦτο, ὅπερ πρό τινων ἐβδομάδων ἠνεόχθη κατὰ τι, ἄρχεται νὰ εὐρύνηται. Αἱ πρῶται αὗται συστολαὶ τῆς μήτρας, αἵτινες καλοῦνται προσέτι καὶ *προλέγουσαι ὠδίνες*, προξενουσὶν αἴσθημά τιδιδιαιτέρον, ὡς εἰ ἂν ἡ κοιλία συνεθλίβετο πανταχόθεν· τοῦτο ὁμως παρέρχεται μετ' ὀλίγον, καὶ διαδέχεται αὐτὸ αἴσθημα τεινεσμοῦ κατὰ τὴν πύελον, ἰδίως δὲ κατὰ τὸ ἱερὸν ὄστουν. Βάλλοντες ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κοιλίας τῆς τικτούσης, αἰσθανόμεθα τὴν μήτραν ἀρκούντως σκληρὰν καὶ συντεταμένην, ἀλλ' ὅταν παύωνται αἱ συστολαί, σὺν αὐταῖς δὲ καὶ τὸ εἰρημένον αἴσθημα, ἡ μήτρα γίνεται πάλιν χαλαρὰ καὶ ἀπαλή. Εἰς τὰς πρωτοτόκους αἱ προλέγουσαι ὠδίνες ἄρχονται συνήθως ταχύτερον ἢ εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας, προηγοῦνται δηλ. τοῦ τοκετοῦ ἐνίοτε μὲν δώδεκα, δεκαοκτῶ ἢ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἄλλοτε δὲ δύο, τρεῖς ἢ καὶ πλείονας ἡμέρας· ἄρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τὸ ἑσπέρας καὶ παύονται τὴν νύκτα, ὅταν ἡ γυνὴ ἀναπαύηται. Ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ, ἧς ἡ διάρκεια διαφέρει μεγάλως, διακρίνεται εἰς τὸν κόλπον καὶ ποσότης μεγάλη βλένης, ὑπαρχούσης ἐνταυτῷ καὶ πρὸς συχνὴν οὕρησιν ἐπειξέως. Ἢ ἔγκυος αἰσθάνεται ἀνησυχίαν καὶ στενοχωρίαν, ἡ κοιλία συμπίπτει ἐπὶ μᾶλλον, καὶ εἰς μὲν τὰς πρωτοτόκους τὸ κατώτερον τῆς μήτρας τμήμα κατέρχεται βαθύτερον εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, εἶναι ὁμως δύσκολον νὰ εὐρεθῇ τὸ στόμιον αὐτῆς, οὐ μόνον διότι τοῦτο ὑπάρχει ἐντελῶς πρὸς τὰ ὀπίσω ἀπευθυσμένον, τούτεστι πρὸς τὸ ἱερὸν ὄστουν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι πολὺ μικρὸν, ὥστε ἡ κοιλότης αὐτοῦ δὲν ὑπερβαίνει τὸ μέγεθος φακῆς· εἰς δὲ τὰς πλεονάκεις τεκούσας εὐρίσκεται τὸ ἀπαλὸν καὶ ὀγκῶδες τῆς μήτρας στόμιον ἐπὶ τοσοῦτον ἠνεφγμένον, ὥστε δι' αὐτοῦ εὐκόλως διακρίνονται οἱ περιβάλλοντες τὸ ἔμβρυον ὑμένες καὶ τὸ προκειμένον μέρος αὐτοῦ. Εἰς τινὰς ὁμως γυναῖκας, ἰδίως δ' εἰς τὰς εὐαίσθητους, ἢ τὰς ὑπὸ ψυχῆς παθούσας, ὡς καὶ εἰς

τάς πρωτοτόκους, αἱ προλέγουσαι ὠδίνες εἰσι πολλάκις τοσοῦτον ἀλγειναί, ὥστε ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς κυρίας· ἀλλ' ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας δύναται τις νὰ πεισθῆ, ἂν ὁ τοκετὸς ἤρξατο τῷ ὄντι ἢ οὐχί.

Ἡ δευτέρα περίοδος ἀρχεται ἐκ τῆς διανοίξεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας εἰς τὰς πρωτοτόκους, ἢ μετὰ τὴν διαστολὴν αὐτοῦ εἰς τὰς πλεονάκις τεκούσας. Αἱ ὠδίνες εἰσὶν ἤδη ἀλγειναί, συνεχεῖς καὶ τακτικά· οἱ πόνοι διευθύνονται ἀπὸ τῆς ὀσφύος πρὸς τὴν ἠβικὴν χώραν, εἰσὶν ὁμοιωμένως ἰσχυρότεροι κατὰ τὸ ἱερὸν ὄστον· τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἀνευρύνεται κατὰ μικρὸν καὶ εἰς πᾶσαν ὠδῖνα ὠθεῖται πρὸς τοῦτο τὸ ἐν τῷ ἀμνίῳ ὑγρὸν, οἱ δ' ὑπὸ τούτου διατεινόμενοι ὑμένες, τοῦτέστι τὸ χωρίον καὶ τὸ ἄμνιον, προβάλλουσιν ἐντὸς τοῦ στομίου τῆς μήτρας, καὶ φαίνονται, διαρκούσης τῆς ὠδίνος, ὥσπερ μικρὸν ἡμισφαίριον, ἢ ὥσπερ τὸ ὀξύτερον μέρος τοῦ ὠοῦ· τὸ φαινόμενον τοῦτο καλεῖται *σχηματισμὸς τοῦ θυλακίου*. Μετὰ δὲ τὴν παύσιν τῆς ὠδίνος τὸ διατεταμένον θυλάκιον χαλαροῦται, ὥστ' εὐκόλως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν δι' αὐτοῦ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου, τὸ δὲ κατώτερον τῆς μήτρας τμήμα καὶ τὸ στόμιον αὐτῆς, σκληρὰ ἐν καιρῷ τῆς ὠδίνος ὄντα, γίνονται μετὰ τὴν παύσιν αὐτῆς ἀπαλὰ καὶ ἐλαστικά, ὡς ἦσαν καὶ πρότερον. Ὄταν δὲ τὸ στόμιον τῆς μήτρας εὐρυθῆ ὅσον τεσσάρων δακτύλων, τὸ δ' εἰς τὸν κόλπον προβάλλον θυλάκιον ἢ ἔτοιμον ἤδη νὰ διαρρήγῃ κατὰ τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν ὠδῖνα, τότε λέγεται, ὅτι τὸ θυλάκιον *εἶναι ἐν τῷ διαρρήγηνυσθαι*. Μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, γινομένην ἐνίοτε μετὰ ψόφου ἐπαισθητοῦ, ἐκρέει τὸ μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου καὶ τοῦ θυλακίου εὐρισκόμενον ἐνάμνιον ὑγρὸν, καλεῖται δὲ τοῦτο ἡ *ἐκροή τῶν πρώτων ὑδάτων*. Αἱ ὠδίνες τῆς περιόδου ταύτης τοῦ τοκετοῦ καλοῦνται *προπαρασκευάζουσαι*, ὡς συντελοῦσαι εἰς τὴν διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, καὶ ἐπομένως προετοιμάζουσαι τὴν ἔξοδον τοῦ ἐμβρύου· προξενοῦσι δὲ εἰς τὰς πλείστας τῶν τικ-

κτουςῶν μεγίστην ἀνησυχίαν καὶ ἀθυμίαν, διότι δὲν ἐννοοῦσιν αὐταὶ τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν, οὐδὲ βλέπουσι σημεῖά τινα ἐπαισθητὰ τῆς προόδου τοῦ τοκετοῦ, ἵνα παρηγορηθῶσι καὶ, ἐλπίζουσαι, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου μέλλουσι ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν ὑπερβολικῶν πόνων, οὓς προξενοῦσιν αὐταῖς αἱ ὠδίνες. Ἡ βλέννα, ἣτις περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς περιόδου ταύτης ἐκρέει τοῦ κόλπου καὶ εἶναι αιματοφόρος, καλεῖται παρὰ τῶν μαιῶν *σημεῖον*, ἐπειδὴ θεωρεῖται ὡς σημεῖον τῆς ἀρξαμένης ἤδη διαστολῆς τοῦ στομίου τῆς μήτρας καὶ τῆς προόδου τοῦ τοκετοῦ.

Μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου καὶ τὴν ἐκροὴν τῶν πρώτων λεγομένων ὑδάτων ἄρχεται ἡ τρίτη περίοδος. Ἐν ἀρχῇ ταύτης παύονται μὲν ἐπὶ μικρὸν αἱ ὠδίνες, ἀλλ' ἐπανερχονται μετ' οὐ πολὺ καὶ εἰσὶ συνεχέστεραι, διαρκέστεραι, ἰσχυρότεραι καὶ ἀλγεινότεραι, συμπάσχει δ' ἤδη καὶ ὅλον τὸ σῶμα, αἱ τίκτουςαι ἄρχονται νὰ τρέμωσιν, καὶ οὔτε ἰστάμεναι, οὔτε καθήμεναι δύνανται νὰ εὐρωσιν ἡσυχίαν· τὸ πρόσωπον αὐτῶν ἐρυθραίνεται, ἰδρῶς ῥέει ἐν ἀφθονίᾳ πανταχοῦθεν τοῦ σώματος, αἱ δὲ ὠδίνες συνοδεύονται ὑπὸ ἀκουσίου ἐπιθυμίας τοῦ συνεξωθεῖν, τούτεστι τοῦ ὑποστηρίξειν διὰ τῶν μυῶν τῆς κοιλίας καὶ τοῦ διαφραγματος τὰς τῆς μήτρας συστολάς, καὶ ὑπὸ ἐπίεξως πρὸς συχνὴν κένωσιν τῆς κοιλίας καὶ τῆς οὐροδόχου κύστεως. Τὸ ἀνυπόμονον τῆς τικτούσης, αἱ οἰμωγαὶ καὶ τὰ παράπονα αὐτῆς διὰ τὴν δριμύτητα τῶν πόνων ἐν γένει, ἰδίως δὲ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν ὄστον, αὐξάνονται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν. Αἱ ὠδίνες τῆς περιόδου ταύτης καλοῦνται *κύριαι* ἢ *ἐξωθοῦσαι*.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου προχωρεῖ ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας· ὅταν δ' εἰσέλθῃ ἐντὸς τούτου, τότε λέγεται ὅτι ἡ *κεφαλὴ στεφανοῦται*, ἢ *εὐρίσκεται εἰς τὴν στέφανον* αὐτῆς. Κατέρχεται ἐπομένως μετὰ τινὰς ὠδῖνας ὅλη εἰς τὸ κοῖλον τῆς μικρᾶς πυέλου καὶ φθάνει μέχρι τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου, ὥστε ἐν καιρῷ ὠδίνος μέρος

αὐτῆς γίνεται ἤδη ὁρατὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων χειλέων. Λέγεται δὲ τοῦτο ἡ ἐντομὴ ἀπλῶς, ἢ ὅτι ἡ κεφαλὴ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐντομήν, καὶ ἀποτελεῖ τὸ τέλος τῆς τρίτης περιόδου.

Μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου καὶ τὴν ἐκροὴν τῶν πρώτων λεγομένων ὑδάτων, ἡ μήτρα, ἰδίως δὲ τὸ κατώτερον αὐτῆς μέρος, περισφίγγει ἤδη ἀκριβέστερον πανταχόθεν τὸ ἔμβρυον οὕτως, ὥστε τὰ ὀστά τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ συνωθοῦνται τὸ ἐν ὑπεράνω τοῦ ἄλλου. Ἐπὶ τὸ ἐντὸς τοῦ στομίου τῆς μήτρας εὐρισκόμενον μέρος τῆς κεφαλῆς σχηματίζονται κατ' ἀρχὰς μὲν πτυχαί τινες τοῦ δέρματος αὐτῆς, ἔπειτα δέ, προϊόντος τοῦ τοκετοῦ, ἐξόγκωσις, οἴδημα τῆς κεφαλῆς ἢ προκεφαλὴ καλουμένη.

Ἡ τετάρτη περίοδος ἀρχεται, ὅταν ἐπὶ τῶν ὠδίνων ἡ κεφαλὴ προφαίνεται μεταξὺ τῶν μεγάλων χειλέων τοῦ αἰδοίου, καὶ τελευτᾷ μετὰ τὴν ἐντελὴ τοῦ ἔμβριου ἐξωσιν. Κατὰ πᾶσαν ὠδίνα ἡ κεφαλὴ προχωρεῖ εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, ὠθεῖ ἀπ' ἀλλήλων τὰ μεγάλα χεῖλη, καὶ μέρος αὐτῆς γίνεται ὁρατὸν· καταθλίβουσα δὲ τὸ περίναιον, ἐκτείνει αὐτὸ ἐν εἴδει ἡμισφαιρίου, καὶ ἐνῶ τὸ σύνθηες αὐτοῦ πλάτος εἶναι ὅσον δύο δακτύλων, εἰς τὴν περίοδον ταύτην γίνεται ὅσον τεσσάρων καὶ ἐπέκεινα, οὕτω δὲ λεπτυνόμενον, κινδυνεύει κατὰ πᾶσαν ὠδίνα νὰ διαρρήσῃ. Διαστέλλεται συγχρόνως καὶ ὁ δακτύλιος, τῆς δὲ πρόσθιου πλευρᾶς τοῦ ἀπευθυμένου, ὠθουμένου πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ κάτω ἐκ τῆς κατερχομένης κεφαλῆς τοῦ ἔμβριου, γίνεται ὁρατὸν μέρος ὅσον δύο περίπου δακτύλων. Εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλειμματα ἡ κεφαλὴ ἐπιστρέφει μὲν πάλιν πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ πολὺ βραδύτερον, παρ' ὅσον ὅταν ὠθητῆι πρὸς τὰ κάτω, διαρκούσης τῆς ὠδίνος· ἐκ διαλειμμάτων ῥεῖι ποσότης τις τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, τοῦτο ὁμως γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ τέλη ἐκάστης ὠδίνος, σπανίως δὲ ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν, ἢ ἐν τοῖς μεταξὺ διαλειμμασιν. Προϊού-

σης τῆς περιόδου ταύτης, προφαίνεται κατὰ πᾶσαν ὠδῖνα μεταξὺ τῶν μεγάλων χειλέων μείζον μέρος τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς, ἥτις, ὅταν προχωρήσῃ μεταξὺ τούτων μέχρι τῆς μείζονος αὐτῆς περιφέρειας, τότε ἡ διέρχεται μεθ' ὀρμῆς, ἢ διαμένει εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὠδίνος, ὡς περ συμβαίνει ἰδίως εἰς τὰς πρωτοτόκους, καὶ ἐξέρχεται ἀκολούθως μετὰ μίαν ἢ δύο ὠδῖνας· αὕτη εἶναι ἡ πλέον ὀδυνηρὰ στιγμή τοῦ τοκετοῦ, ὥστε αἱ πρωτότοκοι, καὶ λίαν εὐαίσθητοι ἂν μὴ ᾖσιν, δὲν δύνανται νὰ κρατήσωσι τὰς φωνάς· εἰς ταύτας, ὅταν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ἐν τῷ διέρχασθαι οὔσα, ἐπιστρέφῃ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὠδίνος εἰς τὰ ὀπίσω, ῥεεὶ καὶ ὀλίγον αἷμα.

Αἱ ὠδῖνες τῆς περιόδου ταύτης εἰσὶν αἱ ἰσχυρώτεραι καὶ διαρκέστεραι, ἐπανερχονται εἰς βραχύτερα χρόνου διαστήματα, καὶ εἰσὶν ἀσυγκρίτως ἀλγεινότεραι τῶν τῆς προηγουμένης περιόδου· ἐπειδὴ δὲ προξενοῦσι κλονισμοὺς εἰς ὅλον τὸ σῶμα τῆς τικτούσης, καλοῦνται *κλονισμοῦ ὠδῖνες* ἢ *κλονίζουσαι*. Τὸ σῶμα τῆς τικτούσης τρέμει ὀλόκληρον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἀφθόνου ἰδρώτος, ὡς καὶ τὸ πᾶν ἐρυθρὸν αὐτῆς πρόσωπον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξαγριοῦνται, ἡ ὄψις καὶ ἡ μορφή τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦνται οὕτως, ὥστε ἡ ὠδίνουσα γίνεται πολλάκις ἄγνωστος καὶ τοῖς οἰκείοις αὐτῆς. Τὸ ἀνυπόμονον αὐτῆς κορυφοῦται, κλαυθμοὶ, ὀδυρμοὶ, παράπονα καὶ κινήματα σχεδὸν μανιακὰ συνοδεύουσι τὴν στιγμήν ταύτην τοῦ τοκετοῦ οὐ μόνον εἰς τὰς εὐαίσθητους καὶ φύσει ἀνυπομόνους γυναῖκας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἥττον εὐερεθίστους καὶ ὑπομονητικὰς. Πάντα ἐν ἐνὶ λόγῳ μαρτυροῦσι μεγίστην ταραχὴν ψυχῆς καὶ σώματος· ἐξελθούσης ὅμως τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, παύονται αἱ ὠδῖνες καὶ ἐπέρχεται ἡ συχία λίαν εὐάρεστος εἰς τὴν τίκτουσαν. Τάχιον ἔπειτα ἡ βράδιον ἐπανερχονται νέαι τῆς μήτρας συστολαί, δι' ὧν παρρουσιάζονται οἱ ὤμοι τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν ἐντομήν· ἐξελθόντων δὲ καὶ τούτων, ἔπεται, ἐξωθούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον

βιαίως, και τὸ σῶμα αὐτοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα ἐκρέει και τὸ ὑπόλοιπον ἐνάμιον ἕγρον, ἢ τὰ δεύτερα καλούμενα ὕδατα. Μετὰ τῶν δευτέρων τούτων ὑδάτων ἐξέρχονται συνήθως και θρόμβοι αἵματος, ἡ μήτρα συστέλλεται ἤδη και εὐρίσκεται ὡς-περ σφαῖρα σκληρὰ ὑπεράνω τῆς συμφύσεως τῶν ἡθικῶν ὀσῶν, ἐάν μὴ ὑπάρχη ἐν αὐτῇ και ἕτερον ἔμβρυον. Μετὰ τὴν ἐξοδον τοῦ ἔμβρύου ἐπέρχεται συνήθως ῥίγος, ὅτε μὲν ἰσχυρώτερον, ὅτε δ' ἀσθενέστερον.

Ἡ πέμπτη περίοδος, ἢ ἡ περίοδος τῶν ὑτέρων, ἀρχεται ἀφ' ἧς στιγμῆς γεννηθῆ τὸ ἔμβρυον και τελευτᾷ σὺν τῇ ἐξώσει τῶν ὑτέρων. Μετὰ τὴν ἐξοδον τοῦ ἔμβρύου εὐρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ἐσωτερικὴ ἢ λεία ἐπιφάνεια τοῦ ὑτέρου ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι, ἅμα ἐξεληθόντος τοῦ ἔμβρύου, τὸ ὕπερον ἀποχωρίζεται συνήθως ἀπὸ τῆς μήτρας και κεῖται ἐλεύθερον ἐν αὐτῇ. Μετὰ ἡμίσειαν δὲ ἡ μίαν περίπου ὥραν ἐπανερχονται νεαὶ συστολαὶ τῆς μήτρας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐχὶ τοσοῦτον ἀλγεῖναι, καλούμεναι αἱ τῶν ὑτέρων ὠδῖνες. Διαρκουσῶν τῶν ὠδίνων τῆς περιόδου ταύτης, ῥέει συνήθως αἷμα εἰς μετρίαν ποσότητα· διὰ τῶν ὠδίνων τούτων ὠθεῖται τὸ ὕπερον μετὰ τῶν προσηρητημένων αὐτῷ ὑμένων εἰς τὸν κόλπον, και διὰ τῶν συσολῶν τούτου ἐξωθεῖται ἐντελῶς ἀπὸ τῶν γεννητικῶν μορίων. Ἐάν τις μετὰ τὴν ἐξοδον τοῦ ἔμβρύου προσαγάγῃ τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἔχων ὡς ὀδηγὸν τὸν ὀμφάλιον λῶρον, εὐρίσκει μὲν ὅτι οὗτος κεῖται μεταξὺ τοῦ ὑτέρου και τοῦ προσθίου χείλους τοῦ στομίου τῆς μήτρας, σπανίως ὁμως φθάνει διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μέρος τοῦ ὑτέρου, ἐν ᾧ οὗτος ἐμπέφυται· τοῦτο δὲ γίνεται τότε μόνον, ὅτε τὸ ὕστερον κατέλθῃ βαθύτερον εἰς τὸν κόλπον, ἢ ὅτε σύρῃ τις αὐτὸ διὰ τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, ὅπως ταχύνῃ τὴν ἐξαγωγήν αὐτοῦ.

Ἡ ἀπὸ τῆς μήτρας ἐντελῆς ἀποχώρισις τοῦ ὑτέρου γίνεται ἐνίοτε και ὀψαίτερον· ἄλλοτε δὲ ἀποχωρίζεται ἐν μέρει μόνον, και τότε ἢ παντελῶς δὲν εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς

μήτρας, ἢ εὐρίσκεται μόνον τὸ χεῖλος αὐτοῦ· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ τοκετὸς προβαίη βραδέως, τὸ ὕστερον ἀποχωρίζεται πρὶν ἢ ἐξέλθῃ τὸ ἔμβρυον, καὶ ἐκπίπτει ἀμέσως μετ' αὐτό. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν σημείων τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ, καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν διέρχεται ἐν αὐτῷ τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς πυέλου.

Α'. Περὶ τοῦ ἐπὶ κεφαλὴν σχήματος, καὶ τῶν διαφόρων θέσεων αὐτῆς.

Ὅτι τὸ ἔμβρυον κεῖται καλῶς, τοὔτεστι κατὰ μῆκος, ἐν τῇ μήτρᾳ, δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν, περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως ἢ καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, ἐκ τῶν ἐπομένων σημείων.

α.) Ἐὰν ἡ κοιλία μὴ ἦ ἐκατέρωθεν, τοὔτεστι κατὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, ὑπὲρ τὸ σύνθηες πλατεῖα, ἐὰν λήγῃ πρὸς τὰ πρόσω εἰς ὄξύ, ἐὰν ἦ ὁμοιομόρφως τεταμένη, καὶ ἐὰν μὴ ἐμφαίνῃ σημαντικὰς ἀνωμαλίας, ὑψώματα δηλ. καὶ κοιλώματα.

β.) Ἐὰν ἡ ἔγκυος αἰσθάνηται εἰς ἓν μόνον μέρος τῆς κοιλίας τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, πρὸς τὰ ἀριστερὰ δηλ. ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ.

(1) Ἡ μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐμβρύου συμβαίνουσα ῥοὴ τοῦ αἵματος σημαίνει, ὅτι τὸ ὕστερον ἀπεχωρίσθη τῆς μήτρας· διότι, ἐνὸς αὐτοῦ εὐρίσκεται καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν τῇ μήτρᾳ προσπεφυκός, δὲν ῥεῖ παντάπασιν αἷμα, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἔπαθον βλάβην τινὰ τὰ γεννητικὰ τῆς τριτοῦσης μόρια, καὶ ἰδίως ἡ μήτρα ἢ ὁ κόλπος· ἡ ῥοὴ ὅμως αὕτη τοῦ αἵματος δὲν εἶναι πάντοτε ἀπόδειξις, ὅτι τὸ ὕστερον ἀπεχωρίσθη ἐξ ὀλοκλήρου, ὅπερ τότε μόνον δυνάμεθα νὰ πιστεῦσωμεν, ὅταν ἡ λεῖα ἐπιφάνεια αὐτοῦ εὐρίσκηται ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας ἢ εἰς τὸν κόλπον. Τὴν ἐξοδὸν τοῦ ὑστεροῦ ἐπακολουθεῖ συνήθως ῥοὴ αἵματος ὅτε μὲν ῥευστοῦ, ὅτε δὲ πεπηγότος, μετὰ δὲ ταῦτα ἀποπερατοῦται ὁ τοκετὸς καὶ ἀρχεται ἡ λοχεία.

γ.) Ἐάν, διὰ τῆς γινομένης διὰ τοῦ κόλπου ἐξετάσεως, εὐρίσκωμεν σῶμά τι σκληρὸν καὶ σφαιροειδές προκειμένον· ὅτι δὲτὸ προβάλλον μέρος τοῦ ἐμβρύου εἶναι ἡ κεφαλὴ καὶ μάλιστα τὴ τριχωτὸν αὐτῆς μέρος, γνωρίζεται ἐκ τῆς ὁμοιομορφου κυρτότητος καὶ τοῦ σφαιροειδοῦς σχήματος, ὅπερ ἔχει τὸ προκειμένον μέρος, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ θέσις τῆς κεφαλῆς προσδιορίζεται ἀκριβέστερον ἐκ τε τῆς διεύθυνσεως τῶν ῥαφῶν καὶ τῆς τῶν πηγῶν στάσεως· καθίσταται δὲ ἡ διάγνωσις δύσκολος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, ὅταν ἡ κεφαλὴ ἴσταται τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν αὐτὴν εὐκόλως· ἔταν ἢ εὐκίνητος καὶ πρὸ αὐτῆς ὑπάρχη ποσότης μεγάλη τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ὅταν διαμένη τὸ θυλάκιον διατεταμένον καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα, τὸ δὲ τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς δέρμα ἢ οἰδηματώδες, ὅταν τὰ ὀστέα τοῦ κρανίου ὦσιν ὑπὲρ τὸ σύνθεσις ἀπαλά, (εὐρίσκονται δὲ ταῦτα ἐνίοτε τοσοῦτον ἀπαλά, ὥστε εἰσι παραπλήσια περγαμινῷ χάρτι), ἢ ὅταν ὑπάρχη οἰαδῆποτε ἄλλη παρὰ φύσιν κατασκευὴ τούτων, τούτεστιν ὅταν ὑπάρχωσι τὰ περιτὰ ἢ *Οὐερτιακά* καλούμενα ὀστάρια, αἱ νόθοι ῥαφαί, κτλ.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εἰσέρχεται εἰς τὴν πύελον διττῶς·
 α.) Διὰ τῆς δεξιᾶς λοξῆς διαμέτρου, προκειμένου τοῦ δεξιοῦ βρεγματικοῦ ὀστοῦ, καὶ τῆς μικρᾶς πηγῆς πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυμένης.
 β.) Διὰ τῆς ἀριστερᾶς λοξῆς διαμέτρου, προκειμένου τοῦ ἀριστεροῦ βρεγματικοῦ ὀστοῦ, καὶ τῆς μικρᾶς πηγῆς πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὰ ~~ἄνω~~ ἀπευθυμένης.

Τῶν δύο τούτων θέσεων ἐκείνη, καθ' ἣν πρόκειται τὸ δεξιὸν βρεγματικὸν ὄστον, καλεῖται *πρώτη*, ὡς *συγχοτέρα*· δευτέρα δὲ καλεῖται ἐκείνη, καθ' ἣν πρόκειται τὸ ἀριστερὸν βρεγματικὸν ὄστον, ὡς *σπανιωτέρα*. Παρατηρήθη δὲ ὅτι εἰς ἕκατὸν το-

κετούς εβδομηκοντάκις ἐμφαίνεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου τὴν πρώτην θέσιν ἔχουσα, καὶ τριακοντάκις τὴν δευτέραν.

Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εἰσέρχεται προσέτι εἰς τὴν πύελον καὶ διὰ τῆς ἐγκρασίου ἢ τῆς εὐθείας διαμέτρου· τοῦτο ὁμως σπανίως συμβαίνει, ὅταν ἡ πύελος καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἔχωσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν καὶ τὸ σύνθετος μέγεθος· σπανιωτάτη μάλιστα εἶναι ἡ περίστασις, καθ' ἣν ἡ μικρὰ πηγὴ εὐρίσκεται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀριστερὰ ἀπευθυσμένη. Ἐντεῦθεν αἱ προειρημέναι δύο θέσεις τῆς κεφαλῆς, διὰ τὸ πάνυ συχνὸν αὐτῶν, καλοῦνται *συνήθεις*, πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι διὰ τὸ λίαν σπάνιον, *ἀσυνήθεις*· εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν ὑπάγεται ἀναντιρρήτως καὶ ὁ τοκετός, καθ' ὃν τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὸ πρόσωπον.

α.) Διέξοδος τοῦ τοκετοῦ ἐν τῇ πρώτῃ θέσει τῆς κεφαλῆς.

Ἐξετάζοντες διὰ τοῦ κόλπου τὴν τρίτουσαν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, ὅταν δηλ. τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ ἀρκούντως ἠνεωγμένον, καὶ δυνάμεθα νὰ ἐμβάλωμεν τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου εἰς αὐτήν, ἀπαντῶμεν ῥαφήν τινα τοῦ κρανίου, διατέμνουσαν ἐγκρασίως τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἢ διερχομένην κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ὑπεράνω τούτου· ἡ ῥαφὴ αὕτη εἶναι ἡ ὀβελιαία, τὸ δὲ μέρος, οὗ ἐφάπτεται ὁ δάκτυλος, εἶναι τὸ μέσον σχεδὸν αὐτῆς. Ἀκολουθοῦντες διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου τὴν ῥαφήν ταύτην, φθάνομεν πρὸς τὰ ἀριστερὰ εἰς τρίγωνόν τι, ἀπαλὸν καὶ ἄνευ ὀστέων μέρος, καθ' ὃ αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο κλάδους, ἢ συνεννοῦται μετὰ δύο ἄλλων ῥαφῶν, αἵτινες εἰσὶ τὰ σκέλη τῆς λαμβδοειδοῦς, τὸ δὲ μέρος τοῦτο εἶναι ἡ οὕτω δὴ καλουμένη *ὀπίσθιος πηγὴ*. Ἄγοντες δὲ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου ἐπὶ τῆς ὀβελιαίας ῥαφῆς, κατ' ἐναντίαν τῆς πρώτης διεύθυνσιν, φθάνομεν εἰς ἕτερον μέρος, τετράγωνον, ἐπίσης ἀπαλὸν καὶ ἄνευ ὀστέων, εἰς ὃ λήγουσι τέσσαρες ῥαφαί, ἐκ τεσσάρων διαφόρων μερῶν φερόμεναι, εἶναι δὲ τοῦτο ἡ *πρόσθιος*

πηγή. Εάν ἐπὶ τέλους ἄγωμεν τὸν δάκτυλον, ὅταν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ ἀρκούντως ἠνεωγμένον, ὡς εἴρηται, καὶ ἀπαλόν, ἀπὸ τοῦ πρὸς τοῦτο ἀπευθυσμένου μέρους τῆς ὀβελιαίας ῥαφῆς κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ πρόσω, φθάνομεν εἰς προβολὴν τινα τῆς κεφαλῆς, σφαιροειδῶς ἐξέχουσαν, τούτέστιν εἰς τὸν βρεγματικὸν ὄγκον· ἐὰν δὲ τὸ χεῖλος τῆς μήτρας μὴ ἢ ἀρκούντως ἐλαστικόν, καὶ ἐπομένως ἐὰν μὴ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν τὸν βρεγματικὸν ὄγκον, τότε διακρίνομεν αὐτὸν καὶ ἐξῶθεν, διὰ τοῦ κατωτέρου δηλ. τμήματος τῆς μήτρας.

Ἐν τῇ πρώτῃ λοιπὸν θέσει, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου κεῖται ὡς ἔπεται. Ἡ κορυφὴ αὐτῆς εὐρίσκεται ἀπευθυσμένη πρὸς τὸ ἱερὸν ὄστον, δηλ. τὸ μέσον τῆς ὀβελιαίας ῥαφῆς εὐρίσκεται ἀντικρῦ τοῦ πρώτου ἢ δευτέρου σπονδύλου τοῦ ἱεροῦ ὄστοῦ, ἡ ὀπίσθιος πηγὴ πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὀλίγον τι πρὸς τὰ πρόσω, ἡ δὲ πρόσθιος πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀλίγον τι πρὸς τὰ ὀπίσω· τὸ δεξιὸν βρεγματικὸν ὄστον εἶναι τὸ βαθύτερον ἐν τῇ πυέλω κείμενον μέρος τῆς κεφαλῆς, ὁ ὄγκος μάλιστα τούτου εὐρίσκεται ἀκριβῶς σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πυέλου· ἄρα ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εἰσέρχεται εἰς ταύτην λοξῶς καὶ ὀπισθοῦν ἐγκαταίως.

Προχωροῦντος τοῦ τοκετοῦ, διερχομένης δηλ. τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου, καὶ κατερχομένης βαθύτερον εἰς τὸ κοῖλον αὐτῆς, αἱ δύο πηγαὶ διατηροῦσι συνήθως τὸ αὐτὸ ὕψος πρὸς ἀλλήλας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως κατέρχεται ἐλαττοτέρου ἢ ὀπίσθιος. Ὅταν δὲ κατέλθῃ ἐντελῶς ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἐν τῇ μικρᾷ πυέλω, τότε ἀμφότεραι αἱ πηγαὶ ἔχουσι τὸ αὐτὸ ὕψος, καὶ ἡ μὲν μικρὰ, ἥτοι ἡ ὀπίσθιος, κεῖται πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ πρόσω, ὀπισθεν τοῦ ὠοειδοῦς τμήματος, ἡ δὲ μεγάλη, ἥτοι ἡ πρόσθιος, πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀπίσω, ἀπέναντι τῆς μεταξὺ τοῦ λαγονίου καὶ τοῦ ἱεροῦ ὄστοῦ μεγάλης ἐκτομάδος· ἡ δ' εὐθεία διάμετρος τῆς κεφαλῆς, ταύτην τὴν θέσιν ἐχούσης, εἶναι πρὸς ἀλλήλους τῇ δεξιᾷ λοξῇ διαμέτρῳ τῆς πυέλου.

Όταν πρὸς τὸ τέλος τῆς τρίτης περιόδου, διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων συστολῶν τῆς μήτρας, φθάσῃ ἡ κεφαλὴ εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, καὶ ἐπιστηρίζεται ἐπὶ τοῦ περιναίου, ἄρχεται ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων νὰ ὠθῆ τοῦτο μὲν πρὸς τὰ κάτω, τὴν δὲ σχισμὴν τοῦ αἰδοίου νὰ διαστέλλῃ, ὥστε προφαίνεται τότε μέρος αὐτῆς, ὅπερ εἶναι τὸ ἀνώτερον καὶ ὀπίσθιον τέταρτον τοῦ δεξιοῦ βρεγματικοῦ ὄστου· ἐνταυτῷ δ' εὐρίσκομεν, ἐξετάζοντες, καὶ τὸ δεξιὸν σκέλος τῆς λαμβδοειδοῦς ῥαφῆς, κείμενον παραλλήλως πρὸς τὸν κατιόντα κλάδον τοῦ ἀριστεροῦ ἰβικοῦ ὄστου. Διὰ τοῦ ἀνωτέρου καὶ ὀπισθίου τούτου τετάρτου τοῦ βρεγματικοῦ ὄστου εἰσέρχεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν ἐντομὴν, τηρεῖ δὲ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καὶ ἐνῶ προχωρεῖ πρὸς τὴν διατομὴν, ὡς καὶ ὅταν πλησιάσῃ νὰ ἐξέλθῃ. Ὅταν ὁ τοκετὸς προβαίῃ βαθμηδόν, ἡ ὀπίσθιος πηγὴ εὐρίσκεται ἐτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπευθυμένη ὀλίγον τι πρὸς τὴν ἀριστερά· καὶ εἴαν τις ἐξετάσῃ τότε διὰ τοῦ κόλπου μετὰ προσοχῆς, εὐρίσκει τὸ δεξιὸν σκέλος τῆς λαμβδοειδοῦς ῥαφῆς κείμενον ὑπεράνω τοῦ ἀριστεροῦ· ἅμα ὁμοῦ ἐξέλθῃ τοῦ κόλπου ἡ κεφαλὴ μέχρι τῆς μείζονος αὐτῆς περιφερείας, τὸ λίαν ἤδη διατεταμένον περίναιον σύρεται μετὰ τινος βίας ὀπισθεν τοῦ προσώπου τοῦ ἐμβρύου, ἡ δὲ κεφαλὴ στρέφεται εὐθύς πρὸς τὰ ἄνω, περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς κινουμένη, καὶ εὐθύς, ἀπαλλαγεῖσα τῶν ἐμποδίων, τῶν ὑπὸ τῶν ἀπαλῶν μορίων παρεχομένων κατὰ τὴν διὰ τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου διόδον αὐτῆς, ἀναλαμβάνει ἢν εἶχε λοξὴν θέσιν ἐν τῇ πυέλω, εἴαν τυχὸν αὕτη μετεβλήθῃ ἐν τῇ ἐξόδῳ, στρέφεται δηλ. τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ κατώτερον μέρος τοῦ δεξιοῦ μηροῦ τῆς τικτούσης.

Όταν μὲν φθάσῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν ἐντομὴν, οἱ ὦμοι ἔρχονται εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου διὰ τῆς ἀριστερᾶς λοξῆς διαμέτρου· ὅταν δὲ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν, οἱ ὦμοι κατέρχονται εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, τηροῦντες πάντοτε τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ταύτην δ' ἔχουσι καὶ ἐν τῷ ἐξέρχε-

σθαι ἀπ' αὐτῆς, ἐπομένως ὁ δεξιὸς κείται ὑπισθεν τοῦ δεξιοῦ κελύους τοῦ ἡθικοῦ τόξου, ὁ δ' ἀριστερὸς πρὸς τὸν ἀριστερὸν σύνδεσμον, τὸν κατὰ τὸν ὄγκον τοῦ ἰσχίου καὶ τὸ ἱερὸν ὄστουν. Οἱ ὦμοι τοῦ ἐμβρύου, ἔχοντες τὴν ἤδη ῥηθεῖσαν θέσιν, ἔρχονται μετὰ μίαν ἢ δύο ᾠδῖνας εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν· καὶ πρῶτος μὲν ἐξέρχεται ὁ πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ εὐρισκόμενος, τοῦτον δ' ἀκολουθεῖ ὁ ἕτερος, ὡς καὶ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἐμβρύου σῶμα μετὰ πλείονος ἢ ἐλάσσονος ταχύτητος· ἐν γένει ὁμοῦ ἐξέρχεται πρῶτος ὁ ὦμος τοῦ μέρους ἐκείνου, αὐτὸς τινος τὸ βρεγματικὸν ὄστουν ἔκειτο ὑπὸ τὸ ἡθικὸν τόξον.

Ἐὰν τὸ ἐνάμιον ὑγρὸν ἐκρεύσῃ λαθραίως πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου, ὅταν δηλ. τὸ στόμιον τῆς μήτρας μὴ ἦ πλέον τοῦ δακτύλου ἠνεωγμένον, ἢ ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ παντελῶς ἐνάμιον ὑγρὸν μετὰξὺ τοῦ θυλακίου καὶ τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς, ὅτε ἐπομένως προσκολλᾶται περὶ ταύτην ἀκριβῶς τὸ κατώτερον τμημα τῆς μήτρας, σχηματίζεται εἰς τὸ κατὰ τὸ σῶμιον αὐτῆς εὐρισκόμενον, καὶ ἐξίσου σχεδὸν τῶν δύο πηγῶν ἀπέχον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἐξοιδημὰ τι τοῦ δέρματος· εἰς τὸ μέρος τοῦτο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εὕρῃ τις τὴν ὀβελιαίαν ῥαφήν, ἄλλως τε διακρινομένην εἰς τὰ πλάγια τοῦ ἐξοιδήματος. Τὸ ἐξοιδημα τοῦτο, ἀπαντᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ πρωτότοκα καὶ ἐξαλείφεται πολλάκις πρὶν ἢ γεννηθῇ τὸ ἔμβρυον, ἐνῶ δηλ. προχωρεῖ ὁ τοκετός.

Ὅταν δ' ἡ κεφαλὴ, προχωροῦσα βαθμηδὸν εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, διαμεῖνῃ τὸν ἀνήκοντα χρόνον εἰς ἣν στάσιν εὐρίσκεται περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τετάρτης περιόδου, ἢ ὅταν ὁ τοκετός ἐν γένει προβαίῃ πολὺ βραδέως, σχηματίζεται ὡσαύτως εἰς τὸ ἀνώτερον καὶ ὀπίσθιον τέταρτον τοῦ δεξιοῦ βρεγματικοῦ ὄστου ἐξοιδημα τοῦ δέρματος αὐτῆς, ἔχον βάσιν στρογγύλην. Τὸ ἐξοιδημα τοῦτο, ὅπερ πολλάκις παρατηρεῖται εἰς τὰ ἀρτίτοκα, καλεῖται *προκεγαλή* (*caput succedaneum*) καὶ εὐρίσκεται ἀεὶ ποτε περιωρι-

σμένον κατὰ τὸ ἤδη ρηθὲν μέρος. Ἐξετάζοντες δὲ περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς τετάρτης περιόδου, διακρίνομεν εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα σαφῶς τὸ δεξιὸν σκέλος τῆς λαμβδοειδοῦς ῥαφῆς, τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς ὀβελιαίας, καὶ τὴν μικρὰν πηγὴν, καὶ τοῦτο, διότι τὸ ἐξοιδήμα δὲν ἐπεκτείνεται εἰς ταῦτα τὰ μέρη. Εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν διακρίνεται τὸ ἐξοιδήμα, ὅταν ὁ τοκετὸς ἀποπερατωθῆ ταχέως· εἰ δὲ βραδύνη ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ περίοδον, ἡ βᾶσις τοῦ ἐξοιδήματος αὐξάνεται κατὰ τι καὶ ἐπεκτείνεται πέραν τῆς ὀπισθίου πηγῆς, καὶ τῆς λαμβδοειδοῦς καὶ ὀβελιαίας ῥαφῆς, πλὴν μόνον εἰς μικρὸν μέρος. Ἐκ τοῦ ἐξοιδήματος ἄρα τούτου, ὅπερ, ὡς εἴρηται, ὑπάρχει κατὰ τὸ ὀπίσθιον καὶ ἀνώτερον τέταρτον τοῦ βρεγματικοῦ ὀστού, γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου κεῖται λοξῶς ἐν τῷ κοίλῳ τῆς πυέλου, ὡς καὶ ὅταν εὐρίσκηται ἐν τῇ ἐντομῇ.

Αἱ ἔγκυοι αἰσθάνονται, ὡς εἴρηται, τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου ἰσχυρότερον ἢ καὶ ἀποκλειστικῶς μόνον εἰς τὸ ἐν ἧ τὸ ἕτερον τῶν πλαγίων μερῶν τῆς κοιλίας, αἱ πλείοται μάλιστα αἰσθάνονται ταῦτα κατὰ τὸ δεξιὸν αὐτῆς, ἔναι δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀριστερόν. Ἡ αἴσθησις τῶν σκιρτημάτων τοῦ ἐμβρύου μένει συνήθως εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀφ' οὗ ταῦτα γίνονται κατὰ πρῶτον ἐπαισθητά, τούτέστιν ἀπὸ τῶν μέσων τῆς κυήσεως μέχρι τοῦ τοκετοῦ· εἰς τινὰς ὁμως συμβαίνει νὰ αἰσθάνωνται ταῦτα τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐβδομάδας, ἢ καὶ ἡμέρας τινὰς μόνον πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δεξιὸν μέρος, ἐνῶ πρότερον ἠσθάνοντο αὐτὰ εἰς τὸ ἀριστερόν ἢ τ' ἀνάπαλιν. Προέρχεται δὲ ἡ αἴσθησις τῶν σκιρτημάτων τούτων ἐκ τῆς θλίψεως, ἣν προξενεῖ τὸ ἐμβρυον διὰ τῶν κινήσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς μήτρας, καὶ ὑπάρχει φυσικῶς τῷ λόγῳ μόνον καθ' ὃ μέρος εὐρίσκεται ἀπευθυσμένον τὸ πρόσθιον τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου. Ὅταν λοιπὸν ἡ γυνὴ αἰσθάνηται τὰ σκιρτήματα

αὐτοῦ πρὸ τοῦ τοκετοῦ ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τούτου κατὰ τὸ δεξιὸν τῆς κοιλίας μέρος, εἶναι μὲν βέβαιον, ὅτι πρόκειται ἡ κεφαλή, δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ διαγνώσωμεν καὶ ὁποῖαν θέσιν ἔχει, ὑπάρχει ὅμως πολλὴ πιθανότης, ὅτι ἡ θέσις αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐξεναντίας ἡ αἰσθησις τῶν τοῦ ἐμβρύου σκιρτημάτων κατὰ τὸ ἀριστερὸν τῆς κοιλίας μέρος εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ δεικνύει, ὅτι ἡ κεφαλή αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν δευτέραν θέσιν.

β.) Διέξοδος τοῦ τοκετοῦ ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει τῆς κεφαλῆς.

Καὶ κατὰ ταύτην τὴν θέσιν ἡ κεφαλή ἐμφαίνεται ἐν τῷ τοκετῷ οὐ μόνον λοξῶς, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον τι πλαγίως, ὡς καὶ εἰς τὴν πρώτην, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅμως, ὅτι αἱ πηγαὶ εὐρίσκονται εἰς ἀντίθετον διεύθυνσιν, τὸ δ' ἀριστερὸν βρεγματικὸν ὀστοῦν εἶναι τὸ βαθύτερον ἐν τῇ πυέλῳ κείμενον μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου.

Προχωροῦντος τοῦ τοκετοῦ, διερχομένης δηλ. τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου καὶ κατερχομένης εἰς τὸ κοῖλον αὐτῆς, ἀμφοτέραι αἱ πηγαὶ ἔχουσι τὸ αὐτὸ πρὸς ἀλλήλας ὕψος. καὶ ἐνίοτε μὲν κατέρχεται βαθύτερον εἰς τὴν μικρὰν πυέλον ἢ πρόσθιος πηγῆ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ προηγείται ἡ ὀπίσθιος.

Ἡ εὐθεία διάμετρος τῆς κεφαλῆς εὐρίσκεται παράλληλος τῇ ~~ἰσότητι~~ λοξῇ διαμέτρῳ τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου καὶ τοῦ κοίλου αὐτῆς· ὅταν δ' ἡ κεφαλή τοῦ ἐμβρύου φθάσῃ εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, καὶ ἀρχῆται ἤδη νὰ δοκιμάζῃ τὴν ἀντίστασιν, τὴν προξενουμένην ἐκ τοῦ κεκλιμένου ἐπιπέδου, ὅπερ ἀποτελεῖται ὑπὸ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ὑπὸ τοῦ κόκκυγος· καὶ τῶν κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν καὶ τὸν ἰσχιακὸν ὄγκον συνδέσμων, γίνεται συνήθως ἡ ἀκόλουθος στροφή. Ἡ κεφαλή στρέφεται κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς λοξῆς διαμέτρου τοῦ κοίλου τῆς πυέλου πρὸς τὴν ἐγκάρσιον τούτου καὶ ἐκ ταύτης πρὸς τὴν ἀριστερὰν λοξὴν, ἡ δὲ στροφή αὕτη γίνεται, ὡς εἴρηται, βηθμηδὸν καὶ σχεδὸν σπειροειδῶς, στρεφομένης

δηλ. τῆς κεφαλῆς ἐναλλάξ πρὸς τὰ πρόσω καὶ ὀπίσω. Ἐὰν ἐξετάσωμεν διὰ τοῦ κόλπου κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν τοῦ τοκετοῦ τὴν ὠδίνουσαν, εἰς τὰ μεταξύ μὲν τῶν ὠδίνων διαλείμματα εὐρίσκομεν τὴν μικρὰν πηγὴν πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀπίσω ἐστραμμένην, ἐν καιρῷ δὲ τῶν ὠδίνων καὶ μάλιστα ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν, εὐρίσκομεν τὴν εἰρημένην πηγὴν πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ, τοὔτέστιν ὀπισθεν τοῦ δεξιοῦ σκέλους τοῦ ἴβικου τόξου· σὺν τῇ παύσει δὲ τῶν ὠδίνων ἐπιστρέφει ἡ κεφαλὴ εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς θέσιν. Ἐπαναλαμβάνοντες τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων καὶ εἰς τὰ μεταξύ τούτων διαλείμματα, ἢ διατηροῦντες τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ μικρὰ πηγὴ, ἣτις ἦν ἐντελῶς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ δεξιὰ ἀπευθυμένη ἐν τοῖς μεταξύ τῶν ὠδίνων διαλείμμασι, στρέφεται, ἐν τῇ ἀκμῇ τούτων, πρὸς τὰ πρόσω καὶ κείται ὀπισθεν τοῦ ὠσειδοῦς τρήματος, ἐπανέρχεται δὲ πάλιν εἰς τὴν προτέραν σχεδὸν αὐτῆς θέσιν, ὅταν αἱ ὠδίνες παύσωσιν. Προϊόντος δὲ τοῦ τοκετοῦ, ἡ κεφαλὴ τηρεῖ καὶ εἰς τὰ μεταξύ τῶν ὠδίνων διαλείμματα, τὴν θέσιν, εἰς ἣν εὐρίσκετο καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῶν, τοὔτέστι διαμένει ἡ ὀπισθίος πηγὴ πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ ὀπισθεν τοῦ ὠσειδοῦς τρήματος.

Ὡς, ὅταν ἡ κεφαλὴ ἔχη τὴν πρώτην θέσιν, προβάλλει πρὸς τὸ τέλος τῆς τρίτης περιόδου τοῦ τοκετοῦ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου διὰ τοῦ ἀνωτέρου καὶ ὀπισθίου τετάρτου τοῦ δεξιοῦ βρεγματικοῦ ὀστοῦ, οὕτω, καὶ ὅταν ἔχη τὴν δευτέραν θέσιν, προβάλλει κατὰ τὴν εἰρημένην περίοδον διὰ τοῦ ἀνωτέρου καὶ ὀπισθίου τετάρτου τοῦ ἀριστεροῦ βρεγματικοῦ ὀστοῦ, ὅπερ καὶ προηγείται ταύτης ἐξερχομένης· τὴν θέσιν ταύτην τηρεῖ ἡ κεφαλὴ καὶ ὅταν ἐξέρχεται τοῦ κόλπου, μετὰ δὲ τὴν ἐξοδον αὐτῆς τὸ πρόσωπον τοῦ ἐμβρύου εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ κατωτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ ἀριστεροῦ τῆς τικτούσης μηροῦ· οἱ ὠμοὶ αὐτοῦ εἰσέρχονται εἰς τὴν μικρὰν πύελον διὰ τῆς δεξιᾶς λοξῆς διαμέτρου, καὶ πρὸς μὲν τὰ πρόσω

καὶ ἀριστερὰ εὐρίσκεται ἀπευθυμένος ὁ ἀριστερός, ὅς τις φαίνεται καὶ πρῶτος ἐν τῷ τοκετῷ, ὁ δὲ δεξιός, ὁ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ δεξιὰ, ἐξέρχεται μετὰ τὸν ἀριστερόν· ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν ἐξοδὸν τούτου ἐξωθεῖται μετὰ πλείονος ἢ ἐλάσσονος ταχύτητος καὶ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἐμβρύου σώμα.

Οἱ τοκετοί, ἐν οἷς ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, τῶν λοιπῶν περιστάσεων ὁμοίως ἔχουσῶν, οὔτε δυσκολώτεροι τῶν πρώτων εἰσίν, οὔτε διαφορὰ τις ὑπάρχει κατὰ τὰς συνεπείας αὐτῶν. Πρὸς εὐτυχῆ ἀποπεράτῳσιν τοῦ τοκετοῦ, εἰς ὃν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, οὔτε ἰσχυρότεραι ὠδίνες ἀπαιτοῦνται, οὔτε μείζων εὐρυχωρία τῆς πυέλου, οὔτε ἐλάσσων ὄγκος τοῦ ἐμβρύου, διότι δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῆ καὶ οὗτος διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἀνευ βλάβης τινὸς τῆς τικτούσης ἢ τοῦ τικτομένου.

Β'. Περὶ ἀνωμαλιῶν τινῶν ἐν τῇ διὰ τῆς πυέλου διόδῳ τοῦ ἐμβρύου, τῆς κεφαλῆς προηγουμένης.

Ὁ προσηρημένος τρόπος, καθ' ὃν διέρχεται καὶ ἐξέρχεται τῆς πυέλου τὸ ἔμβρυον, τῆς κεφαλῆς προκειμένης, εἶναι ὃν συνήθως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ φύσις ἀκολουθεῖ, ἐξ οὗ καὶ θεωρεῖται ὡς κανὼν. Ἐνίοτε δὲ, εἰ καὶ σπανίως, ἀπομακρύνεται τούτου ἡ φύσις, χωρὶς ὁμῶς νὰ προκύψῃ βλάβη τις εἰς τὴν τίκτουςαν ἢ τὸ τικτόμενον· οὕτω π. χ. ἀπομακρύνονται τοῦ κανόνος οἱ τοκετοί, ἐν οἷς ἡ τὴν δευτέραν θέσιν ἔχουσα κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου δὲν στρέφεται, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἀλλὰ μόνον μικρόν τι μετὰ τοῦ μετώπου πρὸς τὰ πρόσω, ὥστε περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας περιόδου αὐτῶν προβάλλει εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου τὸ ἀριστερόν ὅστουν τοῦ μετώπου, καὶ τούτου προηγουμένου, διέρχεται ἡ κεφαλὴ, ἥτις τηρεῖ τὴν αὐτὴν θέσιν καὶ ἐνῶ προβαίνει μεταξὺ τῶν χειλέων τοῦ αἰδοίου. Ἐξελθούσης δ' οὕτω τῆς κεφαλῆς, τὸ πρόσωπον τοῦ παιδίου εὐρίσκεται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ

ἄνω μέρος τοῦ ἀριστεροῦ μηροῦ τῆς μητρὸς ἐστραμμένον· οἱ ὄμοι εἰσέρχονται εἰς τὴν πύελον διὰ τῆς ἀριστερᾶς λοξῆς διαμέτρου αὐτῆς, καὶ ὁ μὲν ἀριστερὸς εὐρίσκεται ὀπισθεν τοῦ δεξιοῦ ὠοειδοῦς τρήματος, ὁ δὲ δεξιὸς πρὸς τὴν ἀριστερὰν ἱερολαγονικὴν σύμφυσιν· ἐξελθόντος δὲ τοῦ πρώτου, τούτέστι τοῦ πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ κειμένου, ἐπακολουθεῖ ὁ δεύτερος καὶ μετ' αὐτὸν τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἐμβρύου σῶμα. Ἄλλ' ἢ περὶ τῆς ὁ λόγος ἀνωμαλία συμβαίνει συνεχέστερον εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας ἢ εἰς τὰς πρωτοτόκους, καὶ παρατηρεῖται εἰς ἰδιαιτέρας τινὰς περιστάσεις, ὅταν π. χ. ἡ πύελος ᾖ πλατυτέρα τοῦ συνήθους, ὅταν τὸ ἐμβρυον ᾖ μικρόσωμον, ἢ ὅταν μὴ ἀπέκτησεν εἰσέτι τὴν τελείαν αὐτοῦ ὠριμότητα.

Ἐπὶ τοιούτων καὶ ἄλλων ὁμοίων περιστάσεων, ἰδίως δ' ὅταν αἱ ὠδίνες ἐπέρχωνται μετ' ἀσυνήθους ταχύτητος, ὅταν ἐν γένει ἢ ἰδίως εἰς περιόδους τινὰς τοῦ τοκετοῦ ὣσιν αὐταὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἰσχυραί, ὅταν ἡ πύελος ᾖ κατὰ τινα τῶν διαμέτρων αὐτῆς πλατυτέρα ἢ στενωτέρα τοῦ συνήθους κτλ., συμβαίνουσιν ἐνίοτε καὶ ἄλλαι τινὲς ἀνωμαλῖαι. Ἡ κεφαλὴ π. χ. οὐ μόνον εἰς τὴν πρώτην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δευτέραν θέσιν, κεῖται οὕτως ἐν τῇ πυέλω, ὥστε ἡ μικρὰ πηγὴ εὐρίσκεται ὀπισθεν τῆς συμφύσεως τῶν ἠβικῶν ὀστέων, ἢ πρὸς τὰ πρόσω τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ἢ ἔχει ἄλλην τινα θέσιν πάντῃ διάφορον τῶν συνήθων. Εὐκόλως δ' ἐξάγεται ἐντεῦθεν, ὅτι ἡ φύσις εἰς περιστάσεις τινὰς, οἷαι αἱ προειρημέναι, δὲν ἔχει χρεῖαν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν τροφῶν, αἵτινες εἰσὶν ἀναγκαῖαι, ὅταν ἡ πύελος ἔχη κατὰ φύσιν. Ἐάν δ' ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πυέλου ἔχει θέσιν ἐγκάρσιον, τοῦτο προέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ κακῆς τινος κατασκευῆς τῆς πυέλου.

Ἐπὶ τῶν σπανιωτάτων ἐκείνων περιπτώσεων, καθ' ἃς προηγείται μὲν τὸ δεξιὸν βρεγματικὸν ὀστοῦν, ἢ δὲ μεγάλη πηγὴ κείται πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀλίγον τι πρὸς τὰ πρόσω, γίνεται συνήθως ἢ κατὰ τὴν δευτέραν θέσιν συμβαίνουσα στροφή, πλὴν

κατ' αντίθετον διεύθυνσιν· τούτέστιν ἡ κεφαλὴ στρέφεται οὕτως, ὥστε ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀριστερὰ μικρὰ πηγὴ ἔρχεται πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀριστερά, δὲ τοκετός ἐκτελεῖται ὅπως καὶ ἐκεῖνος, καθ' ὃν ἡ κεφαλὴ εὐρίσκεται ἔχουσα ἐξ ἀρχῆς τὴν πρώτην θέσιν. Ἐπί τινων ὁμως περιστάσεων, οἷαι αἱ ἄνω εἰρημέναι, διαμένει ἡ κεφαλὴ μετὰ τῆς μικρᾶς πηγῆς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀριστερὰ ἀπευθυσμένης, τὸ δ' ἔμβρυον γεννᾶται μετὰ τοῦ προσώπου πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρόσω ἐστραμμένον.

Γ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἐν ᾧ προβάλλει τὸ πρόσωπον.

Οἱ τοκετοί, ἐν οἷς προηγείται τὸ πρόσωπον, ἐκτελοῦνται διττῶς· ἢ πρόκειται τὸ δεξιὸν ἡμισυ μέρος τοῦ προσώπου, τὸ δὲ μέτωπον εὐρίσκεται ἀπευθυσμένον πρὸς τ' ἀριστερά, καὶ ἡ θέσις αὕτη, ὡς συχνοτέρα, καλεῖται *πρώτη*· ἢ πρόκειται τὸ ἀριστερὸν ἡμισυ τοῦ προσώπου, τὸ δὲ μέτωπον εὐρίσκεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἀπευθυσμένον, καὶ ἡ θέσις αὕτη, ὡς σπανιωτέρα, καλεῖται *δευτέρα*.

Ὅταν δὲ τὸ ἔμβρυον προβάλλῃ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν τῷ τοκετῷ, ἐκτὸς τῶν σημείων, δι' ὧν γινώσκεται ἐν γένει ὅτι πρόκειται ἡ κεφαλὴ, συντελεῖ ἔτι πρὸς διάγνωσιν τούτου καὶ τὸ ἰδιαιτέρον σχῆμα ἐκάστου τῶν μορίων τοῦ προσώπου, τούτέστι τοῦ μετώπου, τῆς ρίνος, τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ στόματος· τὸ ἀσφαλέστερον ὁμως σημεῖον, ἐξ οὗ οὐ μόνον τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ πυέλῳ θέσις τούτου γνωρίζεται, εἶναι ἡ ρίς (1).

Ἡ διάγνωσις τῆς θέσεως τοῦ προσώπου εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον δύσκολος, ὅταν τὸ θυλάκιον ἐμπεριέχῃ πολὺ ἐνάμιον ὑγρὸν, ὅταν διαμένῃ διατεταμένον καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ᾠδίνων διαλείμ-

(1) Εἰς τὰς διὰ τοῦ κόλπου γινομένας ἐξετάσεις πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς θέσεως ταύτης ἀπαιτεῖται μεγάλη προτοχή, ὅπως μὴ προξενήσωμεν βλάβην τινὰ εἰς τι τῶν ἀπαλῶν τοῦ προσώπου μορίων, μάλιστα δὲ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

ματα, ὡς καὶ ὅταν ἡ κεφαλὴ ἴσταται ὑψηλότερον καὶ ἡ εὐκίνητος. Τὸ δ' ἀποτελοῦν τὴν διάγνωσιν δύσκολον καὶ μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου καὶ ἱκανὸν ὄν νὰ ἀπατήσῃ ἡμᾶς εὐκόλως εἶναι τὸ ἐξοίδημα τοῦ προσώπου, εἴτε ὑψηλότερον, εἴτε βαθύτερον κεῖται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εὐκόλως ὑπολαμβάνεται ὁ ὀφθαλμὸς ἀντὶ τοῦ γυναικειοῦ αἰδοίου, τὸ δὲ στόμα ἀντὶ τοῦ δακτυλίου· ἡ ἐν τῇ κοιλότητι ὁμοῦ τοῦ στόματος εὐρίσκομένη γλῶσσα καθιστᾷ ἄλλως τὰ μέγιστα εὐκόλον τὴν διάγνωσιν.

Ἐν τῇ πρώτῃ θέσει τοῦ προσώπου ἂν εἰσαγάγωμεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ διὰ τοῦ στομίου τῆς μήτρας τὸν δάκτυλον, ἀπαντῶμεν τὴν ρίνα· ἄγοντες δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς ῥάχεως αὐτῆς πρὸς τ' ἀριστερά, εὐρίσκομεν τὴν μετωπιαίαν ῥαφήν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ τοὺς ῥόθωνας, καὶ πρὸς τὰ πρόσω τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν. Ἡ κατὰ μῆκος διάμετρος τοῦ προσώπου, τοῦτέστιν ἡ ἀπὸ τοῦ μέσου τοῦ μετώπου μέχρι τοῦ πώγωνος καθήκουσα, διευθύνεται μᾶλλον ἢ ἦττον παραλλήλως τῇ ἐγκαρσίῳ διαμέτρῳ τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου, τὸ δὲ δεξιὸν μέρος τοῦ προσώπου κεῖται βαθύτερον τοῦ ἀριστεροῦ. Προϊόντος ὁμοῦ τοῦ τοκετοῦ, καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου βαθύτερον κατελθούσης, στρέφεται τὸ πρόσωπον κατὰ μικρὸν οὕτως, ὥστε, εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης περιόδου, ἡ κατὰ μῆκος διάμετρος αὐτοῦ κεῖται παραλλήλως τῇ δεξιᾷ λοξῇ διαμέτρῳ τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου, καὶ ἐπομένως ὁ πώγων εὐρίσκεται ὀπισθεν τοῦ δεξιοῦ ὠοειδοῦς τρήματος, ἡ δὲ δεξιὰ παρεῖα πρὸς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου ἀπευθυσμένη.

Ὅταν τὸ πρόσωπον εὐρίσκηται εἰς τὴν ἐντομήν, προφαίνεται κατὰ πρῶτον ἡ δεξιὰ παρεῖα καὶ ἡ δεξιὰ γωνία τοῦ στόματος εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, ἡ κάτω σιαγὼν ἔρχεται ὀπισθεν τοῦ ἀνιόντος κλάδου τοῦ ἰσχίου, ἡ δὲ περαιτέρω ἐντομὴ καὶ διατομὴ γίνεται οὕτως, ὥστε ἡ εἰρημένη σιαγὼν, φθάνουσα δεξιόθεν ὑπὸ τὴν ἡλικὴν σύμφυσιν, ἐξέρχεται ὑπὸ ταύτην μέχρι τῶν γωνιῶν

αὐτῆς· διαμένει δ' ἐμπεπηγμένη ἐπὶ τῆς ἠθικῆς συμφύσεως καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ δεξιὰ ἀπευθυσμένη, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ἡ κεφαλή, ἥτις, διερχομένη, στρέφεται ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ μικρόν τι πρὸς τὰ πλάγια περὶ τὸν ἐγκάρσιον αὐτῆς ἄξονα, ἐπομένως δ' ὑψοῦται τὸ πρόσωπον πρὸς τὰ ἄνω. Μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς κεφαλῆς τὸ πρόσωπον εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ, καὶ οἱ ὤμοι προφαίνονται λοξῶς κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς πυέλου· τούτων δ' ὁ μὲν δεξιὸς εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀριστερά, ὁ δ' ἀριστερὸς πρὸς τὰ κάτω καὶ δεξιὰ· εἰσέρχονται δὲ εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν, ὅπως πολλάκις εἴρηται.

Ἐὰν ἡ διεξοδος τοῦ τοκετοῦ ἦ ἡ συνήθης, ἐὰν δηλ. γίνηται ἡ ἐντομὴ καὶ διατομὴ βαθμηδόν, τὸ πρόσωπον φαίνεται μᾶλλον ἢ ἥττον οἰδηματώδες καὶ κυανομέλαν· ἡ ἐξοίδησις αὕτη εὐρίσκεται μετὰ τὸν τοκετόν, ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προσώπου θέσει, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παρεϊᾶς καὶ τῆς ὀμωνύμου τοῦ στόματος γωνίας. Ὅταν ὅμως ὁ τοκετὸς ἐκτελεῖται μετὰ μείζονος τῆς συνήθους ταχύτητος, τότε ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐξοίδησις ἦ εἶναι μικρά, ἢ οὐδόλως ὑπάρχει· ὅταν δὲ γίνηται βραδέως καὶ ἐπομένως ἡ κεφαλή τοῦ ἐμβρύου διαμένῃ ἐφ' ἰκανὸν χρόνον, τὴν δεξιὰν παρεϊὰν πρὸς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου ἔχουσα ἀπευθυσμένην, ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἐντομὴ καὶ διατομὴ γίνηται μετὰ μεγάλης ταχύτητος, τὸ ὑπομέλαν οἰδημα περιορίζεται ἐπὶ μόνῃ τῆς δεξιᾶς παρεϊᾶς καὶ τοῦ ἡμίσεος σχεδὸν δεξιοῦ μέρους τοῦ στόματος, τὸ δ' ἀριστερὸν μένει ἐλεύθερον, ἐντεῦθεν τὸ στόμα ἔλκεται πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ φαίνεται μὴ ἔχον τὴν κατὰ φύσιν θέσιν.

Εἰς τὴν δευτέραν θέσιν τοῦ προσώπου, ὡς ἀντίθετον τῇ πρώτῃ, ἐξετάζοντες τὴν τίκτουσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, εὐρίσκομεν ταῦτά, ἀλλὰ κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν. Προϊόντος δὲ τοῦ τοκετοῦ, καὶ τῆς κεφαλῆς βαθύτερον εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου κατελθούσης, συμβαίνουσι ἔν τε τῇ ἐντομῇ καὶ

διατομῇ ἅπαντα ἕσα καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προσώπου θέσει, πλὴν, ὡς εἴρηται, κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν.

Ἐὰν δὲ τὸ μέτωπον, προκειμένου τοῦ προσώπου, εὑρίσκηται ἐξ ἀρχῆς μικρόν τι πρὸς τὰ πρόσω ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω, τοῦτο οὐδόλως μεταβάλλει τὸν τρόπον τοῦ τοκετοῦ, ἡ δὲ σιαγὼν στρέφεται ἀκολούθως πάντοτε πρὸς τὰ πρόσω καὶ τοποθετεῖται ὀπισθεν τοῦ ἰβικοῦ τόξου, ὡσάκις δὲν ὑπάρχει δυσαναλογία τις μεταξὺ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου καὶ τοῦ ὄγκου τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἡ δὲ ἐπενήργησαν ἐξωτερικῶς αἰτία τινα, ἱκανὰ ὄντα νὰ μεταβάλλωσι τὴν θέσιν αὐτῆς, τούτεστι δοκιμῇ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως, ἢ πρὸς ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου. Ἀλλὰ τὰ μὴ ὄριμα ἔμβρυα, ἢ τὰ πρὸ πολλοῦ ἀποθανόντα, ὅταν μάλιστα ἡ σῆψις προοδεύσῃ ἀρκούντως, γεννῶνται εὐκόλως, οἷανδήποτε καὶ ἔχωσι θέσιν· ὁ δὲ τρόπος, καθ' ὃν συνήθως ἐκτελεῖται ὁ τοκετός, ὑπόκειται εἰς διαφόρους μεταβολάς.

Οἱ τοκετοί, ἐν οἷς προηγείται τὸ πρόσωπον, δὲν ἀπαιτοῦσι περιστάσεις εὐτυχεστέρας τῶν συνήθων παρά τε τῆς τικτούσης καὶ τοῦ τικτομένου, ἵνα ἐκτελεσθῶσιν εὐτυχῶς διὰ μόνων τῶν τῆς φύσεως δυνάμεων. Ἐὰν δὲ τὸ ἔμβρυον προβάλλῃ τὸ πρόσωπον, ἢ τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς, τοῦτο δὲν φαίνεται ἔχον ἐπιρροὴν τινα σημαντικὴν ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ τοκετοῦ· διό, ὅταν προηγῆται τὸ πρόσωπον, τῶν λοιπῶν περιστάσεων ὁμοίως ἔχουσῶν, οὔτε πλείονος χρόνου, οὔτε ἰσχυροτέρων ὠδίνων ἔχουσι χρεῖαν οἱ τοκετοί, ἀλλ' ἐκτελοῦνται εὐτυχῶς ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ἐν οἷς προηγείται τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς. Ὑπάρχει ὁμοίως μεταξὺ τούτων καὶ τις διαφορὰ, διότι, ὅταν μὲν προηγῆται τὸ πρόσωπον, εἰσὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνοι διὰ τὸ τικτόμενον· ἕνεκα δὲ τούτου ἀπαιτεῖται καὶ μείζων προσοχή, ἐὰν βραδύνωσιν ἢ ἐκτελῶνται δυσκόλως δι' ἐκτάκτους περιστάσεις, τούτεστι δι' ἀσθένηαν τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, δι' ὄγκον τοῦ ἐμβρύου μείζονα τοῦ συνήθους, ἢ διὰ σένω-

σιν τῆς πυέλου. Ὄταν δὲ προηγήται τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς, δυνατὸν μὲν νὰ βραδύνη ἢ ἄλλως πως νὰ καταστῇ δύσκολος μέχρι τινὸς ὁ τοκετός, ἀλλ' ἐκ τούτου οὐδεμία τις βλάβη προκύπτει ἢ κίνδυνος διὰ τὸ τικτόμενον. Ὁ αὐτὸς ὁμοῦ βῆθος τῆς βραδύτητος, ἢ ἄλλης τινὸς δυσχερείας τοῦ τοκετοῦ, ὅστις εἶναι ἀκίνδυνος, ὅταν τὸ ἔμβρυον προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν, ἐνδέχεται πολλάκις ν' ἀποβῇ ἐπικίνδυνος, ἐνίοτε δὲ καὶ θανατηφόρος, ὅταν προηγήται τὸ πρόσωπον· τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῆς θλίψεως, ἣν αἱ φλέβες τοῦ τραχήλου ὑπομένουσιν, ἐνῶ διέρχεται ἡ κεφαλὴ διὰ τῶν γεννητικῶν τῆς τικτούσης μορίων· διότι, ἐμποδιζομένης ἐντεῦθεν τῆς τοῦ αἵματος ἐπανόδου ἐκ τῆς κεφαλῆς, καὶ συρρέοντος τούτου εἰς μεγάλην ποσότητα ἐν τοῖς ἀγγείοις τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπέρχεται ἀσφυκτικὴ τις κατάστασις, ἣ καὶ θάνατος ἐξ ἀποπληξίας. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἄρα ἐξάγεται, ὅτι οἱ τοκετοὶ ἐν γένει, ἐνοῖς προηγείται τὸ τριχωτὸν τῆς κεφαλῆς μέρος, εἰσὶ προκριτώτεροι ἐκείνων, ἐν οἷς πρόκειται τὸ πρόσωπον. Περὶ δὲ τῶν ἀπαιτουμένων ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ῥηθῆσονται ἐν οἰκείῳ τόπῳ τὰ δέοντα.

Δ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ, ἐνῶ προβάλλουσι τὰ ἰσχία.

Ὅτι τὸ ἔμβρυον προβάλλει ἐν τῷ τοκετῷ τὰ ἰσχία, γνωρίζεται ἐκ τῶν ἀκολούθων. Εἰς περιπτώσεις τινάς, εἰς τὰς ἰσχνάς π. χ. γυναῖκας, ὧν ἡ κοιλία ἔνεκα προλαβόντων τοκετῶν εἶναι χαλαρὰ καὶ ἄτονος, ἐν δὲ τῇ μήτρᾳ αὐτῶν ἐμπεριέχεται μετρία ποσότης ἐναμνίου ὑγροῦ, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἐξωθεν, μᾶλλον ἢ ἥτιον σαφῶς, τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου εἰς ἐν τῶν πλαγίων μερῶν τῆς κοιλίας· ἐσωτερικῶς δ' ἐξετάζοντες, ἀνκαλύπτομεν, ὅτι πρόκειται σῶμα στρογγύλον, ὀγκῶδες, οὐχὶ δὲ καὶ σκληρόν, ὡσπερ ἡ κεφαλὴ. Ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως τὰ ἰσχία, τὰ ὑπὸ τοῦ κατωτέρου μέρους τῆς μήτρας περιβαλλόμενα, δὲν βυθίζονται τοσοῦτον εἰς τὴν μι-

κράν πύελον, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἡ τρίκτουςα ἢ πρωτοτόκος, ὡς περ γίνεται τοῦτο, ὅταν πρόκειται ἡ κεφαλή τοῦ ἐμβρύου. Ἐντεῦθεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, πολλάκις δὲ καὶ μέχρι τῆς διαρρήξεως τοῦ θυλακίου, δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν μέρος τι τοῦ ἐμβρύου προκείμενον· μετὰ τὴν διαρρήξιν ὁμοῦς τούτου διακρίνει τις εὐκόλως τὰ γλουτία καὶ τὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν αὔλακα, τὸν συνήθως μὲν συνεσταλμένον, εἰς δὲ τὰ νεκρὰ χαίνοντα, δακτύλιον, τὰ γεννητικὰ μόρια, τὰ μεταξὺ τῶν σκελῶν κείμενα, τοὺς τῆ κοιλιᾶ παρατεταμένους μηρούς καὶ τὸ ἄκρον τοῦ κόκκυγος. Τὸ αὐτομάτως δ' ἀπορρέον καὶ τὸν ἐξετάζοντα δάκτυλον χρίζον μηκώνιον συντελεῖ ἐπίσης εἰς τὴν διάγνωσιν, ἀρκεῖ μόνον τὰ εἰρημένα μόρια, ἅτινα, ἐκτὸς τοῦ κόκκυγος, εἰσὶν ἀπαλά, νὰ μὴ ἔχῃσι μεταβεβλημένον τὸ σχῆμα αὐτῶν, ἕνεκα τοῦ ἐπ' αὐτῶν σχηματιζομένου οἰδήματος, ἐξ οὗ τότε γίνονται δυσδιάγνωστα. Ὡς δὲ ἡ ρίς παρέχει τὸ ἀσφαλέστερον σημεῖον, δι' οὗ οὐ μόνον διαγιγνώσκεται ὅτι τὸ ἔμβρυον προβάλλει ἐν τῷ τοκετῷ τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ ἡ θέσις, ἣν τοῦτο ἔχει ἐν τῇ πυέλῳ, οὕτω καὶ ὁ κόκκυξ συντελεῖ εἰς τὸ διαγιγνώσκειν οὐ μόνον ὅτι τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὰ ἰσχία, ἀλλὰ καὶ ὁποῖαν τινὰ θέσιν ἔχουσι ταῦτα ἐν τῇ πυέλῳ.

Τὰ ἰσχία ἐμφαίνονται ἐν τῷ τοκετῷ κατὰ τρόπους λίαν διαφόρους ἐκείνων, καθ' οὓς προβάλλει ἡ κεφαλή· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο οὐδεμίαν ἐπάγει οὐσιώδη, οὐδὲ μᾶλλον ἐπιβλαβῆ μεταβολὴν τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὸ ἔμβρυον διέρχεται διὰ τῆς πυέλου, ἀρκεῖ ἡ παραδοχὴ τῶν δύο ἀκολούθων θέσεων, ὡς τῶν κυριωτέρων. Καὶ εἰς μὲν τὴν μίαν τούτων τὸ ἔμβρυον ἔχει τὴν ῥάχιν ἐστραμμένην πρὸς τὰ πρόσω, εἰς δὲ τὴν ἄλλην πρὸς τὰ ὀπίσω, εἰς ἀμφοτέρας δὲ ταύτας εὐρίσκεται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ ἡ ῥάχις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς τὰ πλάγια μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπευθυσμένη, τοῦτέστιν αἱ λαγόνες διευθυνόμεναι παραλλήλως τῇ μιᾷ ἢ τῇ ἐτέρᾳ τῶν λοξῶν διαμέτρων τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου.

Τῶν θέσεων τούτων εἶναι μὲν συχνότερα ἢ πρώτη, δὲν ὑπάρχει ὅμως μεγάλη μεταξὺ τούτων διαφορά. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία ὡς καὶ τὸ ἐπὶ πόδας σχῆμα εἶναι σπανιώτερον εἰς τὰς πρωτοτόκους καὶ συχνότερον εἰς τὰς πλεονάκις τεκούσας, ἰδίως δὲ εἰς ὅσας τούτων ἔτεκον περισσότερα.

Καὶ τοι δὲ οἱ τοκετοί, ἐν οἷς προβάλλουσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες, ἐκτελοῦνται καθ' ὠρισμένους τινὰς κανόνας, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ἐν οἷς προηγείται ἡ κεφαλή, παρατηροῦνται ὅμως συχνότερον ἐν τούτοις καὶ ἀνωμαλῖαι τινὲς οὐ μόνον περὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες προβάλλουσιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ὃν τὰ ἔμβρυα διέρχονται διὰ τῆς πυέλου· ἕνεκα δὲ τούτου οὐδεμία βλάβη σημαντικὴ προκύπτει, ἐὰν ἄλλως ὑπάρχωσι τὰ πρὸς εὐτοκίαν ἀπαιτούμενα.

Ἡ θέσις τῶν ἄκρων τοῦ ἐμβρύου, πρὸς τε ἄλληλα καὶ πρὸς τὸν κορμὸν αὐτοῦ, εἰς τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχῆμα, εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς καὶ εἰς τὸ ἐπὶ κεφαλὴν. Ἐντεῦθεν οἱ πόδες κείνται κατ' ἀρχὰς πλησίον τῶν ἰσχιῶν, ὅπου καὶ δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν αὐτούς, ἐξετάζοντες, ἅμα ἀρξαμένου τοῦ τοκετοῦ. Ὄταν δὲ οὗτοι ὡς μικρόν τι ἀνωτέρω τῶν ἰσχιῶν, ὠθοῦνται πρὸς τὰ ἄνω, ἐνῶ τὰ ἰσχία κατέρχονται· τότε δὲ εὐρίσκονται οἱ μηροὶ παρατεταμένοι τῇ κοιλίᾳ καὶ τῷ θώρακι, καὶ διατηροῦσι τὴν θέσιν ταύτην μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ τοκετοῦ. Ὄταν ὅμως οἱ πόδες κείνται μικρόν τι κατωτέρω τῶν ἰσχιῶν, τότε προεξέρχονται τούτων· ἀλλ' ἐνίοτε διατηροῦσιν ἦν ἀπ' ἀρχῆς εἶχον θέσιν, καὶ συνεξέρχονται μετὰ τῶν ἰσχιῶν.

Τὰ ἰσχία, καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐὰν ἔχωσιν ἐντελῶς ἐγκάρσιον θέσιν, προχωροῦντα ὅμως πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου, εὐρίσκονται ἐκάστοτε εἰς λοξήν, ἢ δὲ πρὸς τὰ πρόσω διευθυνομένη λαγῶν κείται βαθύτερον τῆς πρὸς τὰ ὀπίσω· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ θέσει, εἴτε ἐντελῶς λοξῇ, εἴτε ὀπωσοῦν ἐγκαρσίω, διέρχεται τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς πυέλου. Ἐὰν λοιπὸν ἐν τῇ πρῶ-

τη θέσει ἡ ἀριστερὰ λαγῶν εὐρίσκηται ἢ ἐξ ἀρχῆς μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὰ δεξιὰ, ὡς περ τοῦτο συνήθως γίνεται, ἢ, εἴαν στρέφεται πρὸς τὴν ἤδη ῥηθείσαν θέσιν, τῶν ἰσχύων πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου προχωρούντων, κεῖται πάντοτε βαθύτερον ἐν αὐτῇ ὁ ἀριστερὸς γλουτός, ὅστις, κατερχομένων ἐτι μᾶλλον τῶν ἰσχύων, ἐμφαίνεται πρῶτος εἰς τὴν ἀνοιγομένην σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, ἢ, ἄλλως εἰπεῖν, δι' αὐτοῦ τούτου ἔρχονται εἰς τὴν ἐντομὴν τὰ ἰσχία προχωρούσης δὲ τῆς ἐντομῆς, φθάνει ἡ λαγὼν, ἢ πρὸς τὰ πρόσω καὶ ὀλίγον τι πρὸς τὰ δεξιὰ πάντοτε ἀπευθυσμένη οὔσα, ἐντελῶς ὑπὸ τὴν τῶν ἡβικῶν ὀστέων σύμφυσιν· καὶ ἐνῶ, ἐξελθούσα αὕτη, καὶ στραφεῖτα μικρόν τι πρὸς τὰ ἄνω, σπριζεται ἐπὶ τῆς ἡβικῆς συμφύσεως, ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀριστερὰ εὐρισκομένη ἐτέρα λαγῶν, διατρέχουσα δρόμον μακρότερον, ἐξέρχεται ὀλισθαίνουσα ἐπὶ τοῦ λίαν τεταμένου περιναίου· μετὰ δὲ τὴν ἐξοδὸν τῶν λαγόνων, ἡ κοιλία τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκηται ἐστραμμένη πρὸς τὸ ἐσωτερικόν καὶ κατώτερον μέρος τοῦ δεξιῦ μηροῦ τῆς τικτούσης. Κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἐξέρχεται καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ κορμοῦ τοῦ ἐμβρύου· ὅταν δὲ πλησιάσῃ ὁ θώραξ εἰς τὴν ἐξοδὸν τῆς πυέλου, οἱ ὦμοι διέρχονται διὰ τῆς ἀριστερᾶς λοξῆς διαμέτρου, οἱ δ' ἐπὶ τὰ πλάγια τοῦ θώρακος κείμενοι βραχίονες ἐμφαίνονται εἰς τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου διὰ τῶν ἀγκῶνων, ἐνῶ ὁ θώραξ ἐξέρχεται τῆς πυέλου. Κατερχομένων ὅμως τῶν ὤμων, εἰσέρχεται εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ἣτις καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα διαμένει ἔχουσα τὴν σιαγὸνα ἐπὶ τοῦ θώρακος προσηλωμένην, διὰ τῆς δεξιᾶς λοξῆς διαμέτρου, ὄντος δηλ. τοῦ μετώπου πρὸς τὴν κατὰ τὸ δεξιὸν ἀνώνυμον ὀστοῦν μεγάλην ἐκτομάδα ἀπευθυσμένου, καὶ κατέρχεται εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, τηροῦσα τὴν εἰρημένην διεύθυνσιν, ἢ λαμβάνουσα ἐτέραν τινά, μᾶλλον τῇ εὐθείᾳ προσεγγίζουσιν· ἀκολούθως ἔρχεται εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διχομὴν οὕτως, ὥστε, ἐνῶ τὸ ἰνίον

• κεῖται ὀπίσθεν τῶν ἡβικῶν ὀστέων, προφαίνεται πρῶτον τὸ ἄ-

κριν τῆς σιαγόνος, ἣτις ἐξέρχεται ὀλισθαίνουσα ἐπὶ τοῦ περιναίου, μετ' αὐτὴν δὲ καὶ τὸ λοιπὸν πρόσωπον, στρεφόμενης τῆς κεφαλῆς ἀπὸ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω περὶ τὸν ἐγκάρσιον αὐτῆς ἄξονα.

Ἐνίοτε ὁμοῦς εὐρίσκεται ἡ δεξιὰ λαγῶν ἢ ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀριστερά, ἢ λαμβάνει τὴν θέσιν ταύτην ἀκολούθως· εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ ἐμβρυον διέρχεται διὰ τῆς πυέλου κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ὅταν ἔχη τὴν προειρημένην θέσιν, πλὴν φυσικῶ τῷ λόγῳ σὺν τῇ διαφορᾷ, ὅτι αἱ ἐπιφάνειαι τοῦ σώματος αὐτοῦ τηροῦσιν ἄλλην διεύθυνσιν, δηλ. ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια, ἣτις εἰς τὴν πρώτην περίστασιν εἶναι πρὸς τὴν δεξιὰν παρεῖαν τῆς πυέλου ἀπευθυσμένη, ἐνταῦθα εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὴν ἀριστεράν, ἢ δὲ κεφαλὴ διέρχεται τὴν πυέλον διὰ τῆς ἀριστερᾶς λοξῆς διαμέτρου, τοῦ μετώπου πρὸς τῆς ἀριστερᾶς μεγάλης ἰσχιακῆς ἐκτομάδος κειμένου.

Ὡς δ' ἐπὶ τῶν τοκετῶν, ἐν οἷς πρόκειται ἡ κεφαλὴ, τὸ ἐπὶ τοῦ δέρματος ταύτης σχηματιζόμενον ἐξοίδημα εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ βρεγματικοῦ ὀστέου, τοῦ βαθύτερον ἐντὸς τῆς πυέλου κειμένου, καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου, δι' οὗ ἢ ἐν τῇ ἐντομῇ εὐρισκομένη κεφαλὴ ἔρχεται εἰς τὴν διατομὴν· οὕτω καὶ ἐνταῦθα εὐρίσκεται τὸ κυανομέλαν ἐξοίδημα ἐπὶ τοῦ πρὸς τὰ πρόσω κειμένου μέρους, καὶ προηγουμένου εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ θέσει τοῦ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχήματος, ταύτέστιν ὅταν ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκηται πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυσμένη, ἢ ἀριστερὰ λαγῶν εὐρίσκηται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀριστερά, ἢ λαμβάνει τὴν διεύθυνσιν ταύτην, ὅταν τὰ ἰσχία εἰσέλθωσιν ἤδη εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου. Τὴν λοξὴν ταύτην διεύθυνσιν διατηροῦσι τὰ ἰσχία καὶ εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου εὐρισκόμενα, ὡς καὶ ὅταν φθάσωσιν εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν. Ἄμα δ' αἱ λαγόνες ἐξέλθωσι τῶν γεννητικῶν μυρρίων, ἢ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐμβρύου στρέ-

φεται ἢ ἀμέσως πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὀπίσω, ἢ τοῦτο γίνεται, προχωροῦντος τοῦ ἐξερχομένου κορμοῦ. Ὁ τρόπος ὁμοίως, καθ' ὃν ἡ κεφαλὴ διέρχεται διὰ τῆς εἰσόδου, διὰ τοῦ κοίλου καὶ διὰ τῆς ἐξόδου τῆς πυέλου, εἶναι αὐτὸς ἐκεῖνος, περὶ οὗ καὶ ἀνωτέρω εἴρηται.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ θέσει ἡ δεξιὰ λαγῶν τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκειται ἐνίοτε πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ ἀπευθυσμένη ἢ ἐξ ἀρχῆς, ἢ στρέφεται οὕτω μετὰ ταῦτα· τότε δὲ κατέρχονται τὰ ἰσχία διὰ τῆς πυέλου καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τῇ προῤῥηθείσῃ θέσει, ἀλλὰ φυσικῶς τῷ λόγῳ σὺν τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκειται πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀριστερὰ ἐστραμμένη. Ἀκολουθεῖ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἡ πρὸς τὰ ὀπίσω στροφὴ ὡς καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ θέσει, ἢ εὐθύς μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἰσχιῶν, ἢ ἐνῶ προχωρεῖ ἐξερχόμενος ὁ κορμὸς σὺν τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐμβρύου στρέφεται πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ ὀπίσω· εἰσερχομένη· δὲ τῆς κεφαλῆς εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου, τὸ μέτωπον εὐρίσκειται ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀριστερὰν ἰσχιακὴν ἑκτομάδα.

Ἄλλ' ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων τῶν περιστάσεων συμβαίνει ἐνίοτε, ὅταν μάλιστα τὸ ἔμβρυον ἢ μικρὸσωμον, ὥστε ὁ κορμὸς, ὁ τὴν πρόσθιον αὐτοῦ ἐπιφάνειαν πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ, ἢ πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἀριστερὰ ἀπευθυσμένην ἔχων, καὶ μέχρι σχεδὸν τῶν ὤμων ἐξεληθὼν, νὰ στρέφεται ἐκ τῆς ἤδη ῥηθείσης θέσεως μετὰ τῆς προσθίου αὐτοῦ ἐπιφανείας, διὰ μιᾶς μάλιστα ὠδίνος, δι' ἧς συνήθως καὶ ἐξωθεῖται τῶν γεννητικῶν πόρων, κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ νὰ λαμβάνῃ διεύθυνσιν ἀντίθετον, ὥστε ἡ πρόσθιος ἐπιφάνεια τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, ἥτις εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν εὐρίσκετο πρὸς τὰ πρόσω καὶ δεξιὰ πρὸ τῆς ὠδίνος, εὐθύς μετ' αὐτὴν καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ εὐρίσκειται ἐστραμμένη πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀριστερὰ καὶ τανάπαλιν.

Συμβαίνει δὲ προσέτι ἐνίοτε, εἰς τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχῆμα, νὰ

μη σπριζιζται η σιαγων, επι του στερνου, αλλα να στρεφται το ινιον προς τα νωτα, ωσπερ τουτο γινεται, όταν το εμβρυον προβαλλη το προσωπον. Εις την περιπτωσιν ταυτην διερχεται ο κορμος, αναλόγως των θέσεων των ισχιων, κατὰ τον ηδη ρηθέντα τρόπον, μέχρι της κεφαλῆς, ητις προχωρει εις την εισοδον της πυελου, της κορυφῆς αυτης προς το ετερον των λαγονιων οσων απευθυσμενης ευσης, του δε ινιου εις τα νωτα επικειμενου. Εν τη διατομη ὁμως γρεφεται κατὰ μικρον η κορυφη της κεφαλῆς, εις το κοιλον της πυελου κατερχομενης, προς τα οπισω, ωστε, αμα εξελθόντος του κορμου, η κορυφη ευρισκεται απευθυσμενη προς τα οπισω, τουτεστι προς την του ιερου οστου κοιλοτητα, η δε κατωτερα επιφανεια της κάτω σιαγονος προς την οπισθιον επιφανειαν της των ηθικων οστων συμφυσεως. Γινεται δε η δια της εξοδου της πυελου διοδος της κεφαλῆς ως ακολούθως. Ενω η κάτω σιαγων σπριζιζται δια της κατωτέρας αυτης επιφανειας επι της συμφυσεως των ηθικων οστων, εξολισθαίνει επι του περιναίου πρωτον μεν ο ὄγκος του κατ' ινιον οστου, ακολούθως δε η κορυφη της κεφαλῆς, και μετ' αυτην το μετωπον.

Ε'. Περὶ του τοκετου, εν ω προβαλλουσιν οι πόδες.

Ενιοτε, ενω το εμβρυον εχει το επι τα ισχια σχημα, εξέρχονται πρωτον οι πόδες, όταν ουτοι κεινται βαθύτερον των ισχιων. Ως επι το πλειστον προβαλλουσιν αμφοτεροι, και σπανιώτερον ο ετερος μόνος· διακρίνονται δε και πριν ετι διαρρηγη το θυλακιον, όταν μη διαμενη τουτο διατεταμενον εις τα μεταξυ των ωδινων διαλειμματα, η διάγνωσις ὁμως αυτων ειναι ευκολωτερα μετὰ την διάρρηξιν του θυλακιου. Οι πόδες γνωριζονται εκ του σχηματος αυτων, τουτεστιν εκ των δακτύλων, οτινεις εισι βραχύτεροι των της χειρός, εκ του πέλματος, ὁπερ ειναι μακρότερον και στενώτερον της παλάμης, εκ της πτέρνης, και εκ των εις τα πλάγια αυτης κειμένων αστραγάλων· επικειμενου του ταρσου επι της κνήμης, η πτέρνα κει-

ται βαθύτερον, διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα, ἣν ἔχει αὕτη πρὸς τὸ ὠλέκρανον, δυνατὸν εὐκόλως νὰ συμβῆ ἀπάτη εἰς τοὺς μὴ ἐξετάζοντας μετὰ προσοχῆς. Ὅταν οἱ πόδες εὐρίσκωνται ὑψηλὰ καὶ ἐπίκεινται σταυροειδῶς ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, ὡς συμβαίνει συχνότατα, οἱ δὲ δάκτυλοι τοῦ ἐνὸς ποδὸς εὐρίσκωνται πλησίον τῆς πτέρνης τοῦ ἐτέρου, δὲν εἶναι πολλάκις εὐκόλον ἐκ τῆς θέσεως ταύτης τῶν ποδῶν νὰ προσδιορισθῆ ἡ θέσις, ἣν ἔχει ἐν τῇ μήτρᾳ ὁ κορμὸς τοῦ ἐμβρύου. Τὸ δὲ γόνυ διακρίνεται τοῦ ὠλεκράνου, ἀνθ' οὗ ἐνδέχεται νὰ ὑποληφθῆ, ἐκ τε τοῦ μείζονος ὄγκου αὐτοῦ, τῶν κατὰ τὰ πλάγια δύο ἐξογκωμάτων, καὶ τῆς μεταξὺ αὐτῶν ὑπαρχούσης κοιλότητος, ἀνθ' ἧς εὐρίσκεται εἰς τὸ ὠλέκρανον ἐν μέσῳ δύο κατὰ τὰ πλάγια ἐξογκωμάτων καὶ τρίτον μείζον αὐτῶν.

Ὡς εἰς τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχῆμα, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἐπὶ πόδας ἀρκεῖ ἡ παραδοχὴ δύο θέσεων. Τούτων καλεῖται πρώτη ἐκείνη, ἐν ἧ αἱ μὲν πτέρναι εὐρίσκονται πρὸς τὰ πρόσω, οἱ δὲ δάκτυλοι πρὸς τὰ ὀπίσω· δευτέρα δέ, ὅταν συμβαῖν τάνάπαλιν.

Ἄλλ' ἐνῷ διέρχονται οἱ πόδες διὰ τῆς πυέλου, ἀλλάσσουσι συχνὰ τὴν θέσιν αὐτῶν· τότε δὲ μόνον τηροῦσιν αὐτὴν ἀμετάβλητον, ὅταν τὸ ἐμβρυον εἰσέλθῃ μέχρι τῶν λαγόνων εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς πυέλου· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ ἐμβρυον διέρχεται διὰ τῆς πυέλου, ὡσπερ καὶ ὅταν ἔχη τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχῆμα. Ὅταν οἱ πόδες εὐρίσκωνται πλησίον τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἢ εἰς τὴν ἐξοδὸν τῆς πυέλου, οἱ δὲ δάκτυλοι ὡσι πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυσμένοι, δὲν πρέπει νὰ νομιζώμεν, ὅτι τὸ ἐμβρυον μέλλει νὰ γεννηθῆ ἔχον τὴν πρόσθιον τοῦ σώματος ἐπιφάνειαν πρὸς τὰ πρόσω ἀπευθυσμένην, διότι συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα ὅ,τι καὶ εἰς τὴν δευτέραν θέσιν τοῦ ἐπὶ τὰ ἰσχία σχήματος.

Ἰκπειδῆ δέ, ὅταν προβάλλωσιν οἱ πόδες, ὁ κορμὸς τοῦ ἐμβρύου παρέχει ἀντίστασιν ἐλάχιστονα, ἢ ὅταν προβάλλωσι τὰ ἰσχία καὶ ἐπίκεινται τῇ κοιλίᾳ οἱ μηροί, ὅταν δηλ. τὸ ἐμ-

βρονον ἔχη τὸ καλούμενον *δεδιπλωμένον σχῆμα*, εὐκόλως δυναμέθα νὰ ἐνοσιώσωμεν τίνος ἕνεκα, ὅταν τὸ ἔμβριον ἔχη τὸ ἐπὶ πόδας σχῆμα, ὁ κορμὸς διέρχεται διὰ τῆς πυέλου τυχύτερον, παρ' ὅταν ἔχη τὸ ἐπὶ τὰ ἰσχία.

Εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς προβάλλουσι τὰ ἰσχία, ἰδίως δὲ οἱ πόδες, ἐκρέει συνήθως μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου μείζων ποσότης ἐναμνίου ὑγροῦ, ἢ ὅταν προβάλλῃ ἡ κεφαλὴ.

Οὕτω συνήθως ἐκτελοῦνται οἱ τοκετοὶ, ἐν οἷς προβάλλουσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες, ὅταν τὸ ἔμβριον καὶ τὰ γεννητικὰ μόρια, δι' ὧν μέλλει τοῦτο νὰ διέλθῃ, ἔχωσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν, καὶ αἱ ἐξωθοῦσαι δυνάμεις τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν, ἡ δὲ φύσις δὲν διαταράχθῃ εἰς τὸ τῆς ἐξώσεως ἔργον αὐτῆς ὑπὸ τινος ἐξωθεν αἰτίας, ὑπὸ ἑλξεως π. χ. τῶν ποδῶν τοῦ ἐμβρύου, ἢ ὑπὸ περιστροφῆς τούτου, ἢ ἄλλως ὅπως δῆποτε.

Ἡ ἑλξις ὁμως τῶν ποδῶν, ὅταν ὁ τοκετός, καθ' ὃν προβάλλουσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες, φαίνεται ὅτι δὲν προβαίνει κατὰ τὸ εἶδος ταχέως, ἔχει μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς διεξόδου αὐτοῦ, α.) διότι, ὅταν τὸ ἔμβριον ἐξωθῆται διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, τοῦτέστι διὰ τῆς πανταχόθεν περὶ αὐτὸ συσπλομένης μήτρας, ἡ σιαγὼν μένει πάντοτε προσκειμένη τῷ θώρακι, ἐνῶ τοῦτο διέρχεται διὰ τῆς πυέλου, καὶ ἐπομένως ἡ κεφαλὴ ἐξέρχεται ἔχουσα τὴν ὡς δυνατόν οἰκειότεραν θέσιν· β.) διότι διαμένουσιν οἱ βραχίονες προσκειμένοι τῷ θώρακι καὶ συνεχέρονται μετ' αὐτοῦ, μὴ μεταβάλλοντες ἢν εἶχον θέσιν· γ.) διότι τὰ ἀπαλὰ γεννητικὰ μόρια διαστέλλονται, διὰ τοῦ βαθμηδὸν προβαίνοντος τοκετοῦ, ὡς δυνατόν ἡρέμα καὶ ἐπιμόνως, ὥστε δὲν παρέχουσι μεγάλην δυσκολίαν εἰς τὴν μετὰ τοῦ κορμοῦ ἐξοδὸν τῆς κεφαλῆς· καὶ δ.) διότι, ἐκκενουμένης τῆς μήτρας κατὰ μικρὸν διὰ τῆς ἀρκούντως ἡρέμου πορείας τοῦ τοκετοῦ, αὐξάνεται ἡ συσταλτικὴ αὐτῆς δύναμις, καὶ ἐπομένως, συνεργεῖα ἰσχυρῶν συστολῶν, ἐξωθεῖται ἡ κεφαλὴ ἐν τῷ δέοντι χρόνῳ διὰ τῆς πυέλου. Ὅταν ὁμως τὸ ἔμβριον ἔλκυ-

σθῆ ἀπὸ τῶν ποδῶν, παύεται πανταχόθεν ἢ ἐπ' αὐτὸ ἐκ τῶν συστολῶν τῆς μήτρας προερχομένη θλίψις, δι' ἣν ἢ τε σιαγῶν καὶ οἱ βραχίονες διαμένουσι προσηλωμένοι τῷ θώρακι· ἐπομένως ἀνέρχονται οὗτοι πρὸς τὰ ἄνω, τῆς δὲ σιαγῶνος ἀπομακρυνομένης τοῦ θώρακος, στρέφεται ἡ κεφαλὴ πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν πύελον ἔχουσα θέσιν μᾶλλον ἢ ἦτον ἀνοίκειον, ἐκ τούτου δὲ γίνεται πολὺ δύσκολος ἡ διὰ ταύτης δίοδος αὐτῆς· τότε δὲ καὶ τὰ ἀπλά γεννητικὰ μόρια διαστέλλονται βιαίως, ἡ δὲ συσταλτικὴ δύναμις τῆς μήτρας ἐλαττοῦται διὰ τὴν τυχεῖν ἀφίρρσιν τοῦ ἐν ταύτῃ ἐμπεριχομένου, καὶ ἐπομένως δὲν ἔχει ἤδη τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν πρὸς ἐξῶσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου.

Οἱ τοκετοί, ἐν οἷς προβάλλουσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες, ἐὰν ὑπάρχουσιν ἄλλως τὰ πρὸς εὐτοκίαν ἀπαιτούμενα, ἐκτελοῦνται διὰ μόιων τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἄνευ βλάβης τινὸς καὶ μείζονος δυσκολίας, ἐνίοτε μάλιστα καὶ εὐκολώτερον ἢ ὅταν προβάλλῃ ἡ κεφαλὴ. Ἀλλ' ὅμως δι' αὐτῶν λόγους οἱ τοκετοί, ἐν οἷς προβάλλει τὸ πρόσωπον, εἰσὶν ἥττον προκριτώτεροι ἐκείνων, ἐν οἷς προβάλλει ἡ κεφαλὴ, δι' αὐτοὺς τούτους καὶ τὸ προβάλλον τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας ἐμβρυον εἶναι δυνατόν νὰ κινδυνεύσῃ μεγάλως ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃ, καὶ περ ἄλλως ὑπάρχουσι τὰ πρὸς εὐτοκίαν ἀπαιτούμενα. Ὡς περ δ' εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς προβάλλει τὸ πρόσωπον, ἡ ἐπὶ πολὺ διαρκούσα θλίψις τῶν φλεβῶν τοῦ τριχήλου τοῦ ἐμβρύου ἐπάγει μὲγαν κίνδυνον, οὕτω καὶ εἰς ἐκείνους, ἐν οἷς προβάλλουσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες ἐπίκειται ὡσάυτως κίνδυνος διὰ τὴν ἐπιθλίψιν τοῦ ὀμφαλίου λώρου· ἐπειδὴ, ἐνόσω τὸ ἐμβρυον δὲν ἀναπνεύει, ἡ διὰ τοῦ ὀμφαλίου λώρου κυκλοφορία τοῦ αἵματος εἶναι τοσοῦτον ἀναγκαία, ὅσον καὶ ἡ ἀναπνοὴ εἰς τὸ ἤδη ἀναπνεύσαν παιδίον. Ἐὰν λοιπόν, ἐξελθόντος τοῦ κορμοῦ ἐν μέρει ἢ καὶ ἐξ ὀλοκλήρου, ἡ διὰ τῆς πύελου δίοδος τῆς κεφαλῆς βραδύνη ἢ διὰ δυσαναλογίαν τινὰ αὐτῆς πρὸς τὴν πύελον, ἢ δι' ἀσθένειαν τῶν ἐξωθουσῶν

δυνάμεων, τὸ ἔμβρυον κινδυνεύει μᾶλλον ἢ ἦττον διὰ τὴν ἐπι-
 γινομένην εἰς τὸν ὀμφάλιον λῶρον θλίψιν. Ἐκ τούτου δὲ γεν-
 νῶνται, ὡς ἐκ τῆς πείρας γινώσκομεν, ἀσυγκρίτως περισσότερα
 νεκρὰ ἔμβρυα, ὅταν προβάλλωσι τὰ ἰσχία, ἢ τὰ κάτω ἄκρα,
 παρ' ὅταν προβάλλῃ ἡ κεφαλή.

Ἐκ τῶν εἰρημένων γίνεται προσέτι δῆλον τίνος ἕνεκα, ὅταν
 προβάλλωσι τὰ ἰσχία, γεννῶνται ὀλιγώτερα παιδιά νεκρὰ, ὡς
 διδασκόμεθα ὡσαύτως ἐκ τῆς πείρας, ἢ ὅταν προβάλλωσιν οἱ
 πόδες. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἰσχία μετὰ τῶν μη-
 ρῶν ἀποτελοῦσι μείζονα ὄγκον, ἢ οἱ πόδες· ἕνεκα δὲ τοῦ μεί-
 ζονος ὄγκου, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπάγονται μᾶλλον ἀπ' ἀλλήλων τὰ
 ἀπαλὰ γεννητικὰ μόρια, ἀφ' ἐτέρου δὲ βραδύνεται ἡ διὰ τῆς
 πυέλου δίοδος τοῦ κορμοῦ· αὐξανομένης δ' ἐκ τούτου ἐτι μᾶλ-
 λον τῆς συστατικῆς δυνάμεως τῆς μήτρας, ἐπιταχύνεται ὁ
 τοκετὸς κατὰ τὴν μᾶλλον ἐπικίνδυνον διὰ τὸ παιδίον στιγμὴν,
 τούτέστιν ὅταν ἡ κεφαλὴ εἰσέρχεται εἰς τὴν πυέλον καὶ διέρ-
 χεται δι' αὐτῆς, καὶ ὅταν βραδυπόρεια τις τοῦ τοκετοῦ εὐκόλως
 ἀποβαίη θανατηφόρος· ἐξερχομένης δὲ τῆς κεφαλῆς ταχέως
 διὰ τῶν ἰσχυροτέρων γινομένων ὠδίνων, ἀφ' οὗ μάλιστα διε-
 στάλησαν πρότερον ἀρκούντως τὰ γεννητικὰ μόρια, ὁ ὀμφάλιος
 λῶρος ὑπόκειται εἰς ὅσον ἕνεστι ἐλάσσονα θλίψιν.

Γ'. Περὶ τοῦ τοκετοῦ τῶν διδύμων.

Οἱ τοκετοὶ τῶν διδύμων ὑπάγονται εἰς τοὺς κατὰ φύσιν ἢ
 εὐτυχεῖς τοκετούς, ὡς ἐκτελούμενοι καὶ οὗτοι συνήθως διὰ μό-
 νων τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης. Εἰσὶν ὁμω-
 λίαν σπάνιοι, διότι κατὰ ἐξήκοντα ἢ ἐβδομήκοντα τῶν συνή-
 θων τοκετῶν συμπίπτει καὶ εἰς διδύμων· ἀσυγκρίτως δὲ σπα-
 νιώτεροι εἰσὶν οἱ τῶν τριδύμων τοκετοί, πολὺ δὲ καὶ τούτων
 σπανιώτεροι οἱ τῶν τετραδύμων κ. τ. λ. Τὰ δίδυμα, εἰ καὶ
 φθάνουσι τὴν ἐποχὴν τῆς τελείας αὐτῶν ὠριμότητος, εἰσὶν ὁμω-
 μικρότερα καὶ ἀθθενέστερα τῶν ἐκ μονοτοκίας προερχομένων.

Περὶ τῶν σημείων τῆς τῶν διδύμων κυήσεως καὶ τοῦ ἄβε-

θαιού τούτων ἐρρέθησαν ἀνωτέρω τὰ δέοντα. Γνωρίζομεν δὲ βεβχίως, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἔμβρυον ἐν τῇ μήτρᾳ μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ πρώτου, ἐκ τῶν ἀκολούθων. ἀ.) Ὄταν ἡ ποσότης τοῦ ἐκρέοντος ὑγροῦ ἦ πρὸς τὸν τῆς κοιλίας ὄγκον μικρά, τὸ δὲ μέγεθος τοῦ τεχθέντος ἐμβρύου ἔλασσον τοῦ συνήθους. β.) Ὄταν, θέντες τὴν παλάμην τῆς χειρὸς ἐπὶ τὴν κοιλίαν, διακρίνωμεν ὅτι ἡ μήτρα εἶναι εἰσέτι ἰκανῶς μεγάλη καὶ μᾶλλον ἢ ἦττον σκληρά, διακρίνωνται δὲ μᾶλλον ἢ ἦττον σαφῶς καὶ τὰ μόρια τοῦ ἐν αὐτῇ εὕρισκομένου ἐμβρύου. γ.) Ὄταν σχηματίζεται νέον θυλάκιον, ἢ εὕρισκωμεν ἤδη εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας μέρος τι τοῦ ἐτέρου ἐμβρύου προκειμένου.

Ἀμφότερα τὰ ἔμβρυα ἐνίοτε προβάλλουσιν ἐν τῷ τοκετῷ τὴν κεφαλὴν, συνήθως ὁμοῦς τὸ μὲν πρῶτον προβάλλει τὴν κεφαλὴν, τὸ δὲ δευτέρον τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας. Πολλάκις ὁμοῦς συμβαίνει καὶ τἀνάπαλιν, τούτέστι τὸ μὲν πρῶτον κατέρχεται, προβάλλον τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας, τὸ δὲ δευτέρον τὴν κεφαλὴν ἄλλοτε δὲ πάλιν προβάλλουσιν ἀμφότερα ἢ τὴν κεφαλὴν, ὡς εἶρηται, ἢ τοὺς πόδας.

Τῶν διδύμων ὁ τοκετός, εἴτε τὴν κεφαλὴν ταῦτα προβάλλουσιν, εἴτε τὰ ἰσχία, εἴτε τοὺς πόδας, ἐκτελεῖται, ὡς περ καὶ ὅταν ἐν μόνον ὑπάρχη τὸ τικτόμενον καὶ ἔχη σχῆμα κατάλληλον. Εἰς τοὺς τοκετοὺς τῶν διδύμων ἡ μήτρα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην ἐνέργειαν, καὶ τούτου ἕνεκα προβαίνουσιν οὗτοι βραδύτερον· τὸ δευτέρον τῶν διδύμων ἐξέρχεται συνήθως μίαν, δύο, τρεῖς ἢ καὶ πλείονας ὥρας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ πρώτου. Ἐὰν τὸ δευτέρον τῶν ἐμβρύων κεῖται καλῶς ἐν τῇ μήτρᾳ, γεννᾶται συνήθως καὶ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον τοῦ πρώτου· ὅταν ὁμοῦς τὰ διδύμα ὡς διαφόρου μεγέθους, τὸ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον γεννᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρῶτον, ἢ δ' ἐξωσις τῶν ὑστέρων, εἴτε διηρημένα ταῦτα ὑπάρχωσιν, εἴτε συνηνωμένα, γίνεται συνήθως μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ δευτέρου ἐμβρύου.

Ὁ τοκετός τῶν διδύμων γίνεται συνήθως πρὸ τοῦ τέλους τῆς κυήσεως. Τὰ δὲ τριδύμα οὐ μόνον σπανίως φθάνουσι τὸ τέρμα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ σπανίως ζῶσιν· ἔτι δὲ σπανιώτερον τὰ τετραδύμα.

Μετὰ τὸν τοκετὸν τῶν διδύμων, τριδύμων κτλ. ἐπέρχεται συχνότερον ἢ μετὰ τὸν ἀπλοῦν τοκετὸν ἀδράνεια τῆς μητέρας, δὲν συστέλλεται δηλ. κατὰ τὸ δέον αὕτη, καὶ ἐπομένως ἀκολουθεῖ αἱμορραγία, βραδύνει ἢ ἐξοδος τῶν ὑστέρων, ἢ συμβαίνει ἐπίσχεσις τούτων κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε.

Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων ἐν γένει ἐν τοῖς κατὰ φύσιν τοκετοῖς.

Σκοπὸς τῆς ἐν τῷ κατὰ φύσιν τοκετῷ ἀπαιτουμένης βοήθειας εἶναι τὸ χορηγεῖν εἰς τὴν τίκτουςαν τὴν δυνατὴν εὐκολίαν καὶ ἀνάπαυσιν καὶ προφυλάττειν αὐτὴν τε καὶ τὸ ἔμβρυον ἀπὸ παντός κινδύνου.

Ἀναπαυτικώτερα καὶ οἰκειώτερα εἰς τὴν τίκτουςαν κητάκλισις· εἶναι ἢ ὑπτία ἢ ἡ ἐπὶ τὰ πλάγια· ἀρμοδία δὲ πρὸς τὸν τοκετὸν εἶναι πᾶσα συνήθης κλίνη, καὶ πᾶν ὀπωσοῦν εὐρύχωρον ἀνακλιντήριον (καναπές). Ἀλλ' ἡ κλίνη αὕτη δέον νὰ μὴ ὑπάρχη προσκεκολλημένη εἰς τὸν τοῖχον τοῦ κοιτῶνος, ὅπως δυνατόμεθα νὰ πλησιάζωμεν αὐτὴν πανταχόθεν. Πᾶσα κλίνη, ἔχουσα ἐν προσκεφάλαιον καὶ δύο στρωμνάς, τὴν μὲν ἐξ ἀχύρων, τὴν δ' ἐκ τριχῶν ἵππου ἢ μαλλίων, εὐκόλως μετασχηματίζεται εἰς κλίνην τοκετοῦ (1).

(1) Τὸ πάλαι μετεχειρίζοντο συχνά, ὡς καὶ νῦν εἰσέτι εἰς διάφορα μέρη, τοὺς λεγομένους μαγειρευτικούς θίφρους, ὧν ὑπάρχουσι διάφορα εἶδη, καὶ φέρουσι συνήθως τὰ ὀνόματα τῶν ἐφευρετῶν αὐτῶν. Οἱ συνηθέστεροι εἰσὶν τοῦ Ὁσιάνδρου, τοῦ Στεῖνου καὶ διαφόρων ἄλλων. Ἄλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν ἐξέλιπε σήμερον ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰ πλείεστα τῆς

Καὶ εἰ μὲν πρόκειται νὰ τέξη ἡ ἐγκυμονοῦσα ἐπὶ τοῦ πλαγίου σχηματισμοῦ, ἀπαιτεῖται μόνον τεμάχιον κηρωτοῦ ἕθονιου, ἔχοντος μῆκος μὲν ὅσον δύο πηχῶν, πλάτος δὲ ὅσον ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, καὶ μὴ προσφάτως κατεσκευασμένου ὄντος, διότι, ὅταν θερμανθῇ ἐν τῇ κλίνῃ, ἀναδίδεται κακὴ ἀποφορὰ προτιμότερον τοῦτου ὅμως εἶναι δέρμα ἐλάφου, ἐξεργασμένον καὶ ἐξηπλωμένον ἐν μέσῳ τῆς κλίνης. Ἐπὶ τούτου δὲ ἢ ἐκείνου ἐξαπλοῦται σινδὼν καθαρὰ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐτέρα ὁμοία εἰς τέσσαρα ἢ ὀκτῶ πτύγματα ἐσχηματισμένη. Ἐὰν δὲ φαίνεται προτιμότερος ὁ ὕψτιος σχηματισμός, τότε κατασκευάζεται διὰ προσκεφαλαίων ἐπίπεδον κεκλιμένον, ὥστε ἡ τίκτουσα, κειμένη ἐπὶ τῆς οὕτως ἐτοιμασθείσης κλίνης, νὰ εὑρίσκηται μεταξὺ τῆς καθέτου καὶ ὀριζοντείου θέσεως, δηλ. οὔτε ἐντελῶς ὀριζοντεῖως νὰ κεῖται, οὔτε πάλιν νὰ σχηματιζῇ μετὰ τῆς κλίνης ὀρθὴν γωνίαν. Παρὰ τοὺς πόδας τῆς τικτούσης τίθεται ἕτερον προσκεφάλαιον πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν, ἐν καιρῷ δὲ τῶν ὠδίνων ὑποστηρίζονται τὰ συγκεκλιμένα καὶ ὀπισθοὺν ἠνεωγμένα σκέλη τῆς τικτούσης ὑπ' ἑνὸς ἢ δύο βοθητῶν πρὸς ὑποστήριξιν δὲ καὶ τῶν χειρῶν χρησιμεύουσι δύο μακρὰ χειρόμακτρα ἢ σχοινία, δεδεμένα ὄντα εἰς τὸ πρὸς τοὺς πόδας μέρος τῆς κλίνης.

Ἡ εὐτω σχηματισθεῖσα κλίνη μεταβάλλεται εὐκόλως μετὰ τὸν τοκετὸν καὶ εἰς ἐπιλόχιον κλίνην, ἀφαιρουμένων τῶν περιττῶν προσκεφαλαίων, καὶ τῶν διαβραχειῶν ὑπὸ τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ καὶ τοῦ αἵματος σινδονῶν, προσεκτικῶς καὶ χωρὶς νὰ προξενῆται ταραχὴ μεγάλη, οὐδὲ κλονισμός τις τῇ ἤδη τεκούσῃ, ἥτις οὕτως ἀπαλάττεται πάσης ἐνοχλήσεως, προκυπούσης ἐκ τῆς μετακομιδῆς αὐτῆς ἀπὸ μ. ἄ. εἰς ἕτεραν κλίνην, ἔτι δὲ καὶ τοῦ κινδύνου τῆς ψύξεως, καὶ διαφόρων ἄλλων ἐνδεχομένων κα-

Εὐρώπης μέρη· διότι ἀντὶ τοῦ παρέχειν, ἦν ὑπειθεντο ὅτι παρέχουσι βοήθειαν καὶ εὐκολίαν ἐν τῷ τοκετῷ, γίνονται πολλάκις πολλῶν δυστυχημάτων παραίτιοι.

κῶν, ὡς αἰμορραγίας, λειποθυμίας κτλ. ἢ παρασκευασθεῖσα, ὡς εἴρηται, κλίνη δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ, χρειαῖς τυχοῦσης, καὶ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς μαιευτικὰς ἐγχειρήσεις.

Ἄρμοδιώτερος δὲ καιρὸς πρὸς μεταβάσιν τῆς τικτούσης ἐν τῇ κλίνῃ τοῦ τοκετοῦ εἶναι, ὅταν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ τοσοῦτον ἠνεωγμένον, ὥστε ἡ διάρρηξις τοῦ θυλακίου περιμένεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν, τοὔτέστι περὶ τὰ τέλη τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ τοκετοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ποτὲ φρόνιμον νὰ περιμείνωμεν νὰ διάρρηγῇ πρῶτον τὸ θυλάκιον, διότι πολλάκις εὐθὺς μετὰ τοῦτο ἐξωθεῖται ταχέως τὸ ἐμβρυον, ἡ δὲ τίκτουσα ἐνδεχόμενον νὰ εὐρεθῇ εἰς θέσιν δεινὴν καὶ δι' αὐτὴν καὶ διὰ τὸ τεχθησόμενον· μέχρι τῆς εἰρημένης ἐποχῆς λοιπὸν εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς τὴν τίκτουσαν νὰ περιφέρηται, εἴαν θέλῃ, ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῆς, νὰ καθηται, ἢ νὰ κείται, ὅπως εὐχαριστεῖται. Ἀσθενεῖς ὁμως γυναῖκες, εἰς αἰμορραγίας, εἰς σπασμούς καὶ εἰς λειποθυμίας ἐπιρρέπεις, γυναῖκες, ὧν ἡ κοιλία κρέμαται πρὸς τὰ κάτω, ἢ πάσχουσαι ὑπὸ οἰδήματος τῶν ποδῶν, ἢ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ὡς καὶ ἐκεῖναι, περὶ ὧν ὑπάρχει φόβος ὀξέος τοκετοῦ, εἶναι προτιμότερον νὰ φέρονται εἰς τὴν κλίνην, ἅμα ἀρξαμένων τῶν ὠδίνων· τοὔτ' αὐτὸ γενέσθω καὶ ὅταν ὑπάρχωσιν αἷτια, δι' ἃ ἐπιθυμοῦμεν ἵνα ἐκτελεσθῇ βραδέως ὁ τοκετός. Ἐάν δὲ μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου ὁ τοκετός προβαίνει βραδέως, αἱ δὲ ὠδίνες ὡς σπάνια καὶ ἀσθενεῖς, καὶ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου οὐδὲν πρὸς προχωρῆ, ἢ ἡ κάθοδος αὐτοῦ γίνηται μετὰ πολλῆς τῆς βραδύτητος, τότε ἡ τίκτουσα δύναται νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν κλίνην, καὶ νὰ περιέρχηται ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῆς, ἕως ἂν ἄρξηται νὰ προβαίνει ὁ τοκετός. Τὸ ἀλλάσσειν θέσιν ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμμασι παρέχει μεγάλην ἀναψυχὴν τῇ τικτούσῃ, ἣτις ὁμως μηδέποτε πρέπει νὰ ἐξέρχηται τῆς κλίνης, ὅταν ἢ ἰδρωμένη, ἢ ὅταν τὸ σῶμα αὐτῆς ἢ θερμόν.

Α'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὰς διαφόρους περιόδους
τοῦ κατὰ φύσιν τοκετοῦ.

Προσκληθέντες εἰς γυναῖκα ἐπίτοκον ἢ ὠδίνουσαν, ὀφείλομεν πρῶτον νὰ μάθωμεν παρ' αὐτῆς ἢ παρὰ τῶν περὶ αὐτὴν πᾶν τὸ σχέσιον ἔχον πρὸς τὸν προκειμένον τοκετόν, τούτεστι πότε περίπου συνέβη ἡ σύλληψις, καὶ εἴαν ἡ κύησις ἐφθασε τὸ τέρμα αὐτῆς, πῶς εἶχεν ἡ γυνὴ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς κυήσεως, πότε ἤρξαντο αἱ ὠδίνες, εἴαν ἐπανερχονται συνεχῶς, εἴαν ἐβρέυσεν ἐκ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς μορίων ὑγρὸν τι, εἴαν ἦ πρωτοτόκος, ἢ, ἂν ἔτεκε καὶ ἄλλοτε, πῶς ἦσαν οἱ προηγούμενοι τοκετοί, εἴαν διήρκεσαν πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον, καὶ εἴαν συνέβη τι ἐπὶ τῆς λοχείας αὐτῆς· προσέτι εἴαν αισθάνηται τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, καὶ πρὸς ποῖον μέρος τῆς κοιλίας εἰσὶ ταῦτα μᾶλλον ἐπαίσθητά. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξετάζομεν διὰ τῆς χειρὸς τὴν κοιλίαν αὐτῆς, ὅπως γνωρίσωμεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκεται, ὡσαύτως καὶ τὴν μήτραν διὰ τοῦ κόλπου, ὅπως βεβαιωθῶμεν, εἴαν ἤρξατο ἤδη ὁ τοκετός.

Εἴαν δὲ, ἀφοῦ παρατηρήσωμεν τὴν ὠδίνουσαν ἐπὶ χρόνον τινά, ἴδωμεν, ὅτι αἱ ὠδίνες εἰσὶν ἀσθενεῖς καὶ σπάνιοι, καὶ ὅτι οὐδεμίαν μεταβολὴν προξενοῦσιν εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὁ δὲ τοκετός μὴ φαίνεται εἰσέτι πλησιάζων, συμβουλευόμεν τὴν τίκτουσαν νὰ ἡσυχάζῃ καὶ ἀποφεύγῃ πᾶσιν βιαίαν τοῦ σώματος κίνησιν, νὰ μεταχειρίζηται τροφὴν μὲν εὐπεπτον, ποτόν δὲ ὕδωρ ἀπλοῦν ἢ ἀναμεμιγμένον μετὰ γάλακτος, ἢ τὸ διὰ πεφρυγμένου ἄρτου παρασκευαζόμενον· μετρία δὲ χρῆσις εἰνὼν δέον νὰ ἐπιτρέπηται μόναις ταῖς εἰθισμέναις νὰ πίνωσιν αὐτόν. Πόσον δ' ὠφέλιμος εἰς τὰς ἐγκύους εἶναι ἡ περὶ τὸ ἐσθῆειν καὶ πίνειν μετριότης, ἰδίως δὲ ἡ ἀποχὴ τοῦ δειπνοῦ εἰς ἐκείνας ἐξόχως, αἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὸν τελευταῖον τῆς κυήσεως μῆνα, εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω.

Ἄμα ἀρξαμένης τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ τοκετοῦ, καθ' ἣν τὸ στόμιον τῆς μήτρας εἰς μὲν τὰς πρωτοτόκους διανοίγεται,

εἰς δὲ τὰς πλεονάκεις τεκούσας ἀνευρίνεται, ὀφείλομεν νὰ διατάξωμεν, ὅπως ἐτοιμασθῶσι τὰ ἀναγκαῖα ἐν τε τῷ τοκετῷ καὶ μετ' αὐτόν, ὡς καὶ ὅσα ἐνδέχεται νὰ φανῶσι χρῆσιμα εἰς πᾶσαν ἐναντίαν περίπτωσιν. Χρεῖα προσέτι νὰ ἔχωμεν ἐκάστοτε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι, ὅσον καὶ ἂν φαίνηται ὑγιῆς τε καὶ εὐρωστος ἢ τίκτουσα, πάντα δὲ τᾶλλα προμηθύνοντα εὐτυχῆ τὸν τοκετόν, συμπίπτουσιν ἐνίοτε καὶ περιστάσεις τινές, ἱκαναὶ νὰ ἐπαγάγῃσι μέγαν κίνδυνον εἰς τε τὴν τίκτουσαν καὶ τὸ τικτόμεναν, ὡς σπασμοί, λειποθυμίαι, αἰμορρογαίαι, κτλ. Ἄρῳ δὲ πρῶτον ἐτοιμασθῆ ἢ πρὸς τὸν τοκετόν οἰκεία κλίνη, δεόν νὰ φροντίσωμεν μετὰ ταῦτα νὰ εὐρίσκηται εἰς τὴν οἰκίαν τῆς τικτούσης ποσότης τις ὄξους, οἴνου καὶ βράκῃς, καὶ ἀγγεῖον κατάλληλον πρὸς ἀνάμιξιν αὐτῶν, ἐὰν γένηται χρεῖα νὰ ἐγχύσωμεν ἐγκλύσματα ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν μήτραν· προσέτι ὕδρω θερμόν, χρήσιμον μὲν ἐν γένει· εἰς τὸν τοκετόν, ἀναγκαῖον δ' εἰς λουτρὸν τοῦ τεχθησομένου, ἔτι δὲ καὶ τὸ πρὸς τοῦτο ἐπιτηδεῖον ἀγγεῖον. Ὁ κοιτῶν τῆς τικτούσης ἔστω μετρίως θερμός, καὶ ὁ ἐν αὐτῷ ἀγρ ὅσον ἔνεστι καθαρώτερος· αὕτη, δὲ πρὶν ἢ κατακλιθῆ ἐπὶ τῆς κλίνης, πρέπει νὰ ἐκδυθῆ πάντα τὰ βαρέα καὶ περισφίγγοντα τὸ σῶμα αὐτῆς ἱμάτια.

Ἐὰν πρὸ τῆς διανοίξεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας μὴ δυναθῶμεν νὰ διακρίνωμεν σαφῶς, ὅτι πρόκειται ἡ κεφαλὴ, πρέπει νὰ προσπαθίσωμεν νὰ πεισθῶμεν εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα, ἐὰν πρόκειται αὐτὴ, ἢ ἄλλο μέρος τοῦ ἐμβρύου, καὶ ποῖον τοῦτο· ἀλλ' εἰς τὰς ἐξετάσεις ταύτας ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή, ὅπως μὴ διαρρήξωμεν τὸ θυλάκιον πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου. Πεισθέντες δ' ἅπαξ, ὅτι πρόκειται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, καὶ ὅτι δὲν παράκειται ταύτῃ ἄλλο τι τῶν σὺν αὐτῷ μορίων, δὲν πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν συχνάκις τὰς ἐξετάσεις ταύτας, ἀλλὰ νὰ περιμένωμεν μεθ' ὑπομονῆς τὴν πρόοδον τοῦ τοκετοῦ. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας περιόδου εἶναι πάντοτε ὠφέλιμον νὰ πρραγγέλλωμεν τὴν χρῆσιν κλύσμα-

τος ἀπλοῦ πρὸς κένωσιν τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου· διότι ἡ διὰ κλυσμάτων γινομένη κένωσις τούτου ποιεῖ εὐκόλον ἀφ' ἐνός μὲν τὴν διόδον τοῦ ἐμβρύου ἐν μέρει, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐξοδὸν τῶν ἐν τοῖς ἐντέροις αἰρίων, ἅτινα ἐν τῷ τοκετῷ γίνονται μεγάλης ρενοχωρίας καὶ πολλῶν πόνων πρόξενα, καὶ συντελεῖ μεγάλως εἰς τὴν καθαριότητα, τούτου δ' ἕνεκα ἀπαιτεῖται ἐνίοτε καὶ ἡ κατ' ἐπανάληψιν χρῆσις τῶν κλυσμάτων τούτων. Πρέπει προσέτι νὰ συμβουλευώμεν τὰς ὠιδιούσας νὰ κενώνωσιν ἐν τῷ τοκετῷ συχνάκις τὴν οὐροδόχον κύστιν, καὶ ἐὰν τοῦτο ἦ ἀδύνατον, δι' ἣν προξενεῖ θλίψιν ἐπὶ τῆς οὐρήθρας ἡ κατερχομένη κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, γίνεται εὐκόλον, ἐὰν ἡ μὲν τίκτουσα σχηματισθῇ ὑπτίως ἐπὶ τῆς κλίνης, ἡμεῖς δὲ ὥσωμεν διὰ δύο δακτύλων τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὑπίσω. Ἀλλ' ἐὰν καὶ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον μὴ ἦ εὐκόλος ἡ ἐξοδὸς τῶν οὐρῶν, τότε ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν γυναικειὸν καθετήρα, μᾶλλον πεπιεσμένον ὅμως ἢ στρογγύλον.

Νηδέποτε δὲ πρέπει νὰ σύρωμεν τὸ πρόσθιον χεῖλος τῆς μήτρας πρὸς τὰ πρόσω, ἢ νὰ διατείνωμεν διὰ τῶν δακτύλων τὸν κόλπον, ἢ τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, ὅπως καταστήσωμεν εὐκόλον τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐμβρύου, ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι χειρισμοὶ οὐ μόνον εἰσὶν ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πολλάκις ἀποθνήουσι καὶ ἐπιβλαβεῖς, δι' ὃν προξενούσιν ἐρεθισμὸν εἰς τὴν μήτραν καὶ τὰ λοιπὰ γεννητικὰ μέρη· δὲν πρέπει προσέτι νὰ διαρρήγνῳμεν τὸ θυλάκιον, πρὶν ἢ διασαλῆ ἐντελῶς τὸ στόμιον τῆς μήτρας· ἡ διαρρήξις μάλιστα τούτου καλὸν ν' ἀφίνηται πάντοτε εἰς τὴν φύσιν, διότι ὅσον βραδύτερον διαρρήγῃ, τοσοῦτον εὐκολώτερος γίνεται καὶ ὁ τοκετός. Δέον προσέτι νὰ συμβουλευώμεν τὴν τίκτουσαν, ἵνα μὴ συνεξωθῇ παντάπασιν ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ, ὅπως ἐπιταχύνη τὸν τοκετόν· ἐπειδὴ τοῦτο, οὐ μόνον εἶναι πάντῃ ἀνωφελές, ἀλλὰ καὶ ἐρεθίζει καὶ ἐξασθενίζει αὐτήν. Ἰστέον μάλιστα, ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τοκετοί, κατ' ἀρχὰς βραδέως προβάλλουσι, προχωροῦσι μετὰ ταῦτα ταχύτερον καὶ ἀποπε-

ρατοῦνται εὐκόλως καὶ εὐτυχῶς, ἕτεροι δ' ἐκ τούναντιου, μετὰ μεγάλης ὀρμῆς ἀρχόμενοι, προβαίνουνσι περὶ τὰ τέλη αὐτῶν βραδύτατα. Εἰς τοὺς βραδέως προβαίνοντας τοκετοὺς πρέπει διὰ τοῦ ἰδίου ἡμῶν παραδείγματος νὰ ἐμπνέωμεν ὑπομονὴν καὶ γενναιότητα εἰς τὰς τικτούσας· διὰ φρονίμων δὲ λόγων καὶ παραινέσεων, νὰ προσπαθῶμεν νὰ διασκεδάσωμεν τοὺς φόβους, οὓς ἔχουσι συνήθως αἱ πρωτοτόκοι· ἡσυχος καὶ χαρμόσυνος συνομιλία μετ' αὐτῶν, ἰδίως δὲ μετὰ τῶν παρευρισκομένων, συντελεῖ πολὺ πρὸς ἀπελπίαν τῶν φόβων τῆς τικτούσης, ἀλλὰ δὲν εἶναι ποτὲ φρόνιμον νὰ γίνηται λόγος ἐνταῦθα περὶ δυσχερῶν τοκετῶν, διότι εὐκόλως ἡ τίκτουσα ἀναφέρει εἰς ἑαυτὴν τὰ λεγόμενα, καὶ φοβεῖται μὴ καὶ αὕτη πάθῃ ταυτά. Μηδέποτε προσέτι προσδιοριστέον τὸν καιρὸν, καθ' ὃν μέλλει νὰ γεννηθῇ τὸ παιδίον, οὐ μόνον διότι ὑπάρχει ἀδύνατον νὰ ὀρισθῇ τοῦτο ἀκριβῶς διὰ τοὺς ἀλλαχοῦ εἰρημένους λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι, παρελθόντος τοῦ ὀρισθησομένου χρόνου, ἀποβάλλει ὕστερον ἡ τίκτουσα τὴν πρὸς τὸν ἰατρὸν ἐμπιστοσύνην αὐτῆς, ἢ καταλαμβάνεται ὑπὸ φόβου καὶ ἀπελπίσεως, ὅπερ εὐκόλως ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγῃ συνεπίεσιν ἢ ἀνυπαρξίαν τοκετοῦ.

Ὅταν τὸ θυλακίον ἦ ἕτοιμον πρὸς διάρρηξιν, καλὸν νὰ προλέγωμεν τοῦτο εἰς τὰς πρωτοτόκους, ὅπως μὴ ἐπέλθῃ αὐταῖς φόβος τις. Ἴνα μὴ βραχῶσι δὲ αἱ ὑποκειμεναι σινδόναι ἀνευ ἀνάγκης, δέον, ὅταν ἡ διάρρηξις τοῦ θυλακίου ἐγγίξῃ, νὰ ὑποβάλλωμεν πρὸ τῶν γεννητικῶν μορίων σπόγγον εὐμεγέθη καὶ ἀπαλὸν πρὸς ἀνάποσιν τοῦ ἐκχυθησομένου ὕγρου.

Εὐθὺς μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου πρέπει νὰ ἐξεταζώμεν ἐκ νέου ἔσωθεν τὴν τίκτουσαν, ὅπως ἴδωμεν ἐὰν μὴ ἠπατήθημεν εἰς τὴν διάγνωσιν ἡμῶν, τούτέστι νὰ βεβαιωθῶμεν ἐὰν προβάλλῃ ἡ κεφαλὴ ἢ ἄλλο τι μέρος τοῦ ἐμβρύου, ἢ ἐὰν μὴ παράκειται τούτοις ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἢ ὁ ὀμφάλιος λῶρος· προσέτι νὰ συμβουλευώμεν τὴν τίκτουσαν, ἐὰν συνεζωθῇ ἰσχυρῶς πρὸς ἐπιτάχυσιν τοῦ τοκετοῦ, νὰ μένῃ ἡσυχος ἐπὶ τοῦ ὑπτίου ἢ πλα-

γίου σχηματισμοῦ, μὴ ῥιπταζομένη ἐπὶ τῆς κλίνης, μηδ' ἀνυψοῦσα τὰ ἰσχία πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πόνων, ἧ ὕδουρομένη καὶ κραυγάζουσα μεγάλως, διότι ἐκ τούτων ἐρεθίζεται καθ' ὑπερβολὴν, καὶ ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις αὐτῆς, ὃ δὲ τοκετὸς βραδύνεται μᾶλλον, καὶ ἐνδέχεται νὰ συμβῇ αὐτῇ βλάβη τις ἀπροσδόκητος.

Κατὰ τὴν τετάρτην περίοδον τοῦ τοκετοῦ πλείονος προσοχῆς χρῆζει τὸ περιναίον τῆς τικτούσης, πρέπει δηλ. νὰ φροντιζόμεν παντοίως τρόποις, ὅπως προλάβωμεν τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων νὰ σχηματισθῇ καταλλήλως ἡ ὠδίνουσα, καὶ ἐὰν ἐκείτομέχρι τοῦδε, ἔχουσα τὰ νῶτα αὐτῆς ὑψηλά, τούτέστιν ἀνάρροπον σχῆμα, ν' ἀφαιρέσωμεν τὰ προσκεφάλαια, ἵνα κατακλιθῇ ὀριζοντεῖως. Ὁ ἀρμωδιώτερος ὁμοῦ σχηματισμὸς αὐτῆς πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοῦ περιναίου διάρρηξεως εἶναι ὃ ἐπὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν μετὰ τῶν σκελῶν προσκεκλιμένον, καὶ ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀπαγομένον διὰ προσκεφαλαίου, μεταξὺ τῶν γονάτων παρεμβαλλομένου. Ὅταν δ' ἔχη ἡ τικτούσα τὸν ἐπὶ τὰ νῶτα σχηματισμόν, τὰ σκέλη δὲν πρέπει ν' ἀπέχῃσι πολὺ ἀπ' ἀλλήλων.

Ὅσον βραδύτερον γίνεται ἡ ἐντομὴ καὶ διατομὴ τοῦ ἐμβρύου, τοσοῦτον εὐκολώτερον διατηρεῖται ἀβλαβὲς καὶ τὸ περιναίον· διό, ὅταν ἡ κεφαλὴ πλησιάζῃ εἰς τὴν ἐντομήν, δέον νὰ συμβουλευώμεν τὴν ὠδίνουσαν ἐντόνως νὰ μένῃ ἤσυχος, νὰ μὴ συνεξωθῇ, ἀλλὰ νὰ ἐπέχη, ὡς δυνατόν, τὴν ὑπερβολικὴν τῶν ὠδίνων δύναμιν, ἐπομένως ἀπαιτεῖται ν' ἀφαιρῶμεν πᾶν τὸ χρησιμεῖον ὡς ὑποστήριγμα τῶν ποδῶν αὐτῆς. Ἡ μεταβολὴ τοῦ σχηματισμοῦ ἐπὶ τὸ πλάγιον μέρος ἐλαττώνει συνήθως, πολλάκις δὲ καὶ παραδόξως πως, τὴν ὀρμὴν τῶν ὠδίνων, καὶ ἐμποδίζει τὴν συχνὴν ἐπάνοδον αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ πρὸς διατήρησιν τοῦ περιναίου ἀσφαλέστερον βοήθημα εἶναι ἡ διὰ τῆς χειρὸς ὑποστήριξις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξοδον τοῦ ἐμβρύου· ὑποστηρίζεται δὲ τὸ περιναίον τόνδε τὸν τρόπον. Ὅταν ἡ ὠδίνουσα κεῖται ἐπὶ τὴν δεξιὰν πλευρὰν, τὸ δ' ὀπίσθιον καὶ κατώτερον

μέρος τοῦ κορμοῦ αὐτῆς εὐρίσκειται εἰς τὸ δεξιὸν χεῖλος τῆς κλί-
νης, πλησιαζούσης τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν διατομήν,
βάλλομεν τὴν παλάμην τῆς δεξιᾶς ἡμῶν χειρὸς, κεκαλυμμένην
ὑπὸ λεπτοῦ ὀθονίου, ἐπὶ τοῦ σφαιροειδῶς κεκυρτωμένου περι-
ναίου τοιουτοτρόπως, ὥστε ὁ μὲν ἀντίχειρ νὰ κεῖται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ
χείλους τοῦ αἰδοίου, οἱ δὲ λοιποὶ δάκτυλοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ,
τὸ δὲ μέρος τῆς χειρὸς, τὸ μεταξὺ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ λιγα-
νοῦ, ἐπὶ τοῦ προσβίου χείλους τοῦ περιναίου. Ἰθυσῶντες λοιπὸν
διὰ τῆς οὕτω τεθειμένης χειρὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ
πρόσω τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, ἐνῶ εἶναι εἰς τὴν ἐντομήν,
ἀναγκάζομεν, ὡς εἶπειν, αὐτὴν νὰ ἐξολισθησῆ ἐπὶ τῆς ὑποστη-
ριζούσης τὸ περιναῖον παλάμης τῆς χειρὸς· οὕτω δὲ μετριάζε-
ται ἢ κατὰ τὸ περιναῖον ἐπαγομένη θλίψις ὑπὸ τῆς τοῦ ἐμ-
βρύου κεφαλῆς, βιαζομένης νὰ προσκολληθῆ ὑπὸ τὸ ἥθικόν τό-
ξον. Δυνάμεθα προσέτι, αὐξάνοντες τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ
ἐμβρύου θλίψιν, νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν βιαίαν ταύτης ἐξοδον,
ἐὰν αἱ ὠδίνες διαδέχονται ἀλλήλας μετ' ἐπιτάσεως καὶ ταχύτη-
τος. Ὄταν δ' ἡ τίκτουσα μέλλῃ νὰ τέξῃ κειμένη ἐπὶ τὰ νῶτα,
τότε τίθεται ὑπὸ τὸ ἱερὸν ὀστοῦν προσκεφάλαιον, ὅσον πέντε ἢ
ἕξ δακτύλων ὑψηλόν, ὅπως ὑπάρχῃ τὸ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ πε-
ριναίου ἀπαιτούμενον διάστημα· βάλλομεν δὲ τότε τὴν χεῖρα
οὕτως, ὥστε ἡ μὲν παλάμη νὰ εὐρίσκηται εἰς τὸ πρόσθιον χεῖλος
τοῦ περιναίου, οἱ δὲ δάκτυλοι πρὸς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν ἀπευθυσμένοι.

Τὴν πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ περιναίου χρησιμεύουσαν χεῖρα
δὲν πρέπει ν' ἀπομακρύνωμεν καὶ μετὰ τὴν ἐξοδον τῆς κεφαλῆς
τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ νὰ ἐπιμένωμεν ὑποστηρίζοντες μέχρις ἂν
ἐξέλθῃσι καὶ οἱ ὄμοι· διότι καὶ εἰς τὴν δίοδον τούτων δυνατὸν
πολλάκις νὰ διαβῆται τὸ περιναῖον, ἢ, ἐὰν τυχόν διεβῆται μι-
κρόν τι, διερχομένης τῆς κεφαλῆς, δυνατὸν ν' αὐξήθῃ τὸ ῥῆγμα
ἐν τῇ διόδῳ τῶν ὤμων (1).

(1) Ἄπαντα τὰ μηχανήματα, ὅσα ἐπενόησαν πρὸς παρεμποδισμόν

Ὁ πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ περιναίου ἀρμόδιος καιρὸς εἶναι, ὡς εἴρηται, ὅταν ἡ κεφαλὴ πλησιάζῃ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν διατομήν, τούτέστιν ὅταν τὸ περιναῖον ᾖ ἀρκούντως διατεταμένον, καὶ φαίνεται λίαν λεπτόν. Ἡ πρὸ τοῦ δέοντος ὅμως χρόνου ὑποστήριξις αὐτοῦ εἶναι ἀνωφελὴς καὶ ἐμποδίζει τὴν πρὸς διόδον τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένην ἀνάπτυξιν τούτου, ὡς καὶ τὴν τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου.

Αἱ δὲ βλαβερὰ συνέπειαι, ἃς ἐπάγει σημαντικὴ τις ὀπωσοῦν διάρρηξις τοῦ περιναίου, εἰσι πρόπτωσις τοῦ κόλπου, ἢ τῆς μήτρας, ἢ καὶ ἀμφοτέρων, παραλυσία τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου, διατάραξις τῆς εὐδαιμονίας τοῦ γάμου, κτλ. Πρὸς ἀποφυγὴν λοιπὸν πάντων τούτων ἀπαιτεῖται νὰ προσπαθῶμεν ἵνα προλάβωμεν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τὴν διάρρηξιν τοῦ περιναίου, ἰδίως μάλιστα εἰς τὰς πρωτοτόκους, εἰς ἃς συμβαίνει τοῦτο εὐκολώτερον.

Μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ὑφείλομεν νὰ ἐξετάσωμεν πᾶραυτὰ μὴ ὑπάρχῃ περὶ τὸν τράχηλον τούτου περιειλημένος ὁ ὀμφάλιος λῶρος· τί δὲ πρακτέον ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει, ῥηθήσεται ἀκολούθως. Ἐξελθούσης τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, παύονται συνήθως ἐπὶ μικρὸν αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας· εἰάν δὲ παρέλθῃ ἰκανὸς χρόνος, ἕως ἂν ἐπέλθωσι νέαι, τὸ ἔμβρυον ἄρχεται νὰ ἀναπνέῃ, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ φωνάζῃ πρὶν ἢ ἐξέλθῃ ὁ κορμός· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πρέπει νὰ περιμένωμεν μεθ' ὑπομονῆς τὴν ἐπάνοδον τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, προσέχοντες ὅμως, ὥστε τὸ στόμα καὶ ἡ ρίς τοῦ ἐμβρύου νὰ μένωσιν ἐλεύθερα. Εἰς μόνην δὲ τὴν περιπτώ-

τῆς διάρρηξεως τοῦ περιναίου, ἢ πρὸς εὐκολίαν τῆς διόδου τῆς κεφαλῆς διὰ τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου, οἷον τὸ διατέλλειν τὸ αἰδοῖον διὰ τῆς χειρός, καὶ ἀλείφειν τοῦτο καὶ τὸ περιναῖον διὰ λίπους, τὸ εἰσάγειν ἓνα δάκτυλον εἰς τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον καὶ ἐξωθεῖν ἐκείθεν δι' αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου καὶ διάφορα ἄλλα, οὐ μόνον εἰσι μάταια, ἀλλὰ καὶ ἐδυνηρὰ καὶ ἐπιβλαπῆ.

σιν, καθ' ἣν τὸ πρόσωπον εἶναι κυανομέλαν καὶ οἰδηματώδες, δέον νὰ ἐπιχειρῶμεν κυκλοειδεῖς ἀνατρίψεις διὰ τῆς μᾶς τῶν χειρῶν ἐπὶ τοῦ μέρους, πρὸς ὃ εὐρίσκεται ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας, ἐνῶ διὰ τῆς ἐτέρας ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὑποστηρίζωμεν τὸ περίναιον. Ὅταν δ' ἐπέρχονται ὠδίνες, προτρέπομεν τὴν τίκτουςαν νὰ συνεζωθῇ, τούτεστι νὰ ὑποστηρίξη ταύτας διὰ τῶν συστολῶν τῶν μυῶν τῆς κοιλίας καὶ τοῦ διαφράγματος. Ἄλλ' ἐάν καὶ τοῦτο μὴ ὠφελῇ, τότε ἀνάγκη νὰ ἐξεγκύωμεν τὸν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ πλαγίως εὐρισκόμενον ὦμον ὄν περ, καὶ τοι ὑψηλότερον κείμενον, δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εὐκολώτερον, ἢ τὸν πρὸς τὰ πρόσω ὄντα. Τὸν ἐξεγκυσμὸν τοῦτον δέον νὰ ἐνεργῶμεν διὰ τῆς ὑπὸ τὴν μασχάλην εἰσαγωγῆς τοῦ ἀγκιστροειδῶς συγκεκαμμένου λιχανοῦ τῆς δεξιᾶς ἢ τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χειρὸς καὶ σιδήροτος νὰ ἐξάγωμεν ἔλκοντες αὐτὸ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· δὲν πρέπει δ' ὡσαύτως νὰ ἐξεγκύωμεν τὸν κορμόν, μὴδ' ὅταν ὁ τοκετὸς προβαίη βραδέως, διότι ἡ δι' ἐξεγκυσμῶν τοῦ κορμοῦ γινομένη ἐπιτάχυνσις τοῦ τοκετοῦ, καὶ τοι φαινομένη ἀσήμαντος, ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγη δυσάρεστα ἀποτελέσματα, εἰὼν ἐπίσχεσιν τῶν ὑστέρων, ἐνδίπλωσιν τῆς μήτρας, αἰμορραγίας καὶ τὰ παρόμοια.

Ἀφοῦ γεννηθῇ τὸ ἔμβρυον, ἐντυλίσσεται εἰς στεγνὸν ὀθόνιον καὶ τίθεται ἐγκαρσίως πρὸ τοῦ αἰδοίου τῆς τεκούσης οὕτως, ὥστε ἡ μὲν κεφαλὴ καὶ τὸ πρόσωπον νὰ κείνται ὀλίγον τι ὑψηλότερον, ἕπως δύναται τὸ ἀρτίτοκον ν' ἀναπνέη ἐλευθέρως, ὃ δ' ὀμφάλιος λῶρος νὰ μὴ ὑπάρχη παντάπασι τεταμένος. Ὅταν τὸ παιδίον ᾖ εὐρωστον, ἀναπνέη ἐλευθέρως καὶ φωνάζη μεγάλως, δέον νὰ μὴ ἀποκόπτωμεν τὸν ὀμφάλιον λῶρον πρὶν ἢ παύσῃται οὗτος τῷ σφύζειν· ἀποκόπτεται δὲ συνήθως μετὰ παρέλευσιν ἕξ, ὀκτώ, ἢ δέκα λεπτῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀψιαιτέρον.

Ἴνα βεβαιωθῶμεν δὲ ὅτι ἡ μήτρα συνεστάλη, ἅμα ἐξελευθόντος τοῦ παιδίου, βάλλομεν τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς κοιλίας τῆς τεκούσης

τοιουτοτρόπως, ὥστε ἡ μὲν παλάμη νὰ εὐρίσκηται ἐπὶ τῆς συμφύσεως τῶν ἰβικῶν ὀστέων, οἱ δὲ δάκτυλοι ν' ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Διὰ τῆς ἐξετάσεως ταύτης, ἥτις πρέπει νὰ ἐπαναλαμβάνηται πολλάκις, πρὶν ἢ ἀποκοπῇ ὁ ὀμφάλιος λῶρος, πληροφοροῦμεθα, ὅτι ἡ μήτρα συνεστάλη, καὶ διαμένει συνεσταλήμενη, ἐὰν εὐρίσκωμεν αὐτὴν σκληρὰν καὶ ἐν εἶδει σφαίρας ὑπεράνω τῆς τῶν ἰβικῶν ὀστέων συμφύσεως, ἐὰν δὲ τὸ ὑναντίον, ὅτι δὲν συνεστάλη εἰσέτι, ἢ ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἔμβρυον ἐναυτῇ. Ἢ δὲ τοῦ ὀμφαλίου λῶρου ἐπίδεσις καὶ ἀποκοπὴ γίνεται τὸν δεξιὸν τρόπον· εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου δακτύλων ἀπὸ τῆς κοιλίας τοῦ παιδίου περιδέομεν ἀσφαλῶς τὸν ὀμφάλιον λῶρον διὰ ταινίας λεπτῆς, διατείνοντες δ' αὐτὸν ἀκολουθῶς διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς, κατέχομεν διὰ μὲν τοῦ ἀντικειμένου καὶ τοῦ παραμέσου τὸ μέρος αὐτοῦ, καθ' ὃ ἐγένετο ἡ ἐπίδεσις, διὰ δὲ τοῦ λιχανοῦ καὶ μέσου ἕτερον μέρος, ὅσον δύο δακτύλων ὑπὲρ τὸ ἐπιθεθὲν ἤδη, καὶ διατένομεν αὐτὸν ὅσον δακτύλου ἄνω τῆς ἐπίδεσεως διὰ ψαλιδίου, ἔχοντος ἀμβλείας τὰς αἰχμᾶς· ἀπαιτεῖται ὁμοίως προσοχή, μὴ ἔλξωμεν ὑπὲρ τὸ δέον τὸ μετὰ τοῦ ὑπέρου συνεχόμενον μέρος τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, μηδ' ἐν τῇ ἀποκοπῇ βλάψωμεν μέλος τι τοῦ ἐμβρύου. Ὅταν ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἦ παχὺς, ἢ ἐπίδεσις πρέπει νὰ γίνηται στερεώτερον καὶ μετὰ πλείονος προσοχῆς, διότι πολλάκις ἐκ τῆς παραμελήσεως τοῦ κανόνος τούτου ἐπῆλθε θανατηφόρος αἰμορραγία· ἀλλὰ δὲν πρέπει πάλιν καὶ νὰ συσφιγγώμεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον, διότι οὕτω διαχωρίζονται τὰ ἀγγεῖα αὐτοῦ, καὶ ἐπέρχεται ἐπίσης αἰμορραγία θανατηφόρος.

Μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ὁ ὀμφάλιος λῶρος εὐρίσκεται πολλάκις περιελημένος περὶ τὸν τράχηλον τούτου. Καὶ ἐὰν μὲν τὴ περιείλησις ἦ χαλαρά, οὐδὲν ἐμπόδιον προέρχεται ἐκ ταύτης εἰς τὸν τοκετόν· διότι, ἢ ἀφ' ἑαυτῆς ἐξελίσσεται, ἐξερχομένου τοῦ ἐμβρύου, ἢ εὐκόλως δυνάμεθα νὰ

ἐξελίξωμεν αὐτὴν ἡμεῖς, φέροντες τὸν περὶ τὸν τράχηλον κείμενον ὀμφάλιον λῶρον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς, καὶ σύροντες μετὰ προσοχῆς τὸ μᾶλλον ὑπαικτικὸν μέρος αὐτοῦ, ὅπερ εἶναι συνήθως τὸ μετὰ τοῦ ὑστέρου συνεχόμενον. Ἐὰν δ' ἐξ ἐναντίας ὁ ὀμφάλιος λῶρος περισφίγγῃ στενωῶς τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβριου καὶ ἐπαπειλῆται ἐκ τούτου ἡ ζωὴ αὐτοῦ, τότε διατέμνομεν αὐτὸν διὰ ψαλιδίου, τὰς αἰχμὰς ὡσαύτως ἀμβλείας ἔχοντος, καὶ ἐπίδομεν ἐκάτερα τὰ δικκοπέντα τούτου ἄκρα, τὸ δὲ παιδίον ἐξελκύεται διὰ τῶν ὤμων κατὰ τὸν προειρημένον τρόπον.

Β'. Περὶ τῶν ἀπαιτούμενων εἰς τοὺς τοκετοὺς, ἐν οἷς τὸ ἔμβριον προβάλλει τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας.

Οἱ τοκετοί, ἐν οἷς τὸ ἔμβριον προβάλλει τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας, ἐὰν ὑπάρχωσι τὰ πρὸς εὐτοκίαν ἀπαιτούμενα, ἐκτελοῦνται, ὡς διδάσκει τοῦτο ἡ καθ' ἡμέραν πείρα, διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Μικρά τις ὁμῶς δυσαναλογία τῆς κεφαλῆς τοῦ ἔμβριου πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῆς πυέλου, μικρά τις βραδύτης ἢ ἀσθένεια τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, ὧν ἕνεκα οὐδεμία προξενεῖται βλάβη εἰς τὸ παιδίον, ὅταν προβάλλῃ τὸ τριχωτὸν μέρος τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἐνδέχεται πολλάκις ν' ἀποθῶσιν εἰς ἄκρον ἐπικίνδυνον, ἐνίοτε δὲ καὶ θανατηφόρον, ὅταν προβάλλωσι τὰ ἰσχία ἢ οἱ πόδες. Ἡ αἰτία τοῦ ἐντεῦθεν προερχομένου κινδύνου ὑφίσταται κυρίως εἰς τὴν ὑπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἔμβριου σύνθλιψιν τοῦ ὀμφαλίου λῶρου πρὸς τὴν πυέλον, ὅταν μάλιστα ὁ τοκετὸς πρῶτα βραδέως, καὶ ἡ κεφαλὴ μὴ ἐξέρχεται εὐθὺς μετὰ τὸν κορμὸν· ἐντεῦθεν ἡ πλέον ἐπικίνδυνος στιγμή διὰ τὸ ἔμβριον εἶναι ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ κεφαλὴ διέρχεται τὴν πυέλον. Τὸ δ' ἀκολουθῆσαι τὴν κεφαλὴν ταχέως τὸν ἐξελθόντα κορμὸν ἐξαρτᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς μήτρας, τοῦτέστιν ἐκ τῆς δυνάμεως ἐν γένει τῶν συστολῶν αὐτῆς. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ πρὸς ἐξῶσιν τοῦ ἔμβριου

ἐνέργεια τῆς μήτρας αὐξάνεται κατὰ λόγον τῆς προόδου τοῦ τοκετοῦ τοσοῦτον, ὥστε αἱ ὠδίνες τῆς τρίτης περιόδου γίνονται ἰσχυρότεραι τῶν τῆς δευτέρας, καὶ αἱ τῆς τετάρτης ἰσχυρότεραι τῶν τῆς τρίτης, ἡ δὲ μήτρα συστέλλεται μετὰ πλείονος δυνάμεως κατὰ τὰς τελευταίας περιόδους, ὅταν κατὰ τὰς πρώτας ὁ τοκετὸς προβαίνει βραδέως, γίνεται δῆλον, ὅτι εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν αἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας, οὐ μόνον πρέπει νὰ μὴ πράττωμέν τι πρὸς ἐπιτάχυνσιν τοῦ τοκετοῦ, πρὶν ἢ ἐξέλθῃ τοῦτο μέχρι τοῦ θώρακος, ἀλλὰ καὶ ν' ἀφαιρῶμεν πᾶν τὸ ἱκανὸν νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ ἐπιταχύναι τοῦτον, ἐκτὸς ἐὰν μὴ ὑπάρχωσι περιστάσεις, ὧν ἕνεκα ἀπαιτεῖται νὰ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον ὅσον ἔνεστι τάχιον.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν συνάγεται, ὅτι, προκειμένων τῶν ἰσχιῶν, ἰδίως δὲ τῶν ποδῶν, εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ διαρράγῃ ὅσον ἔνεστι βραδύτερον τὸ θυλάκιον· διὸ ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ εἰς τὰς διὰ τοῦ κόλπου γινομένας ἐξετάσεις πρὸς διάγνωσιν τοῦ προκειμένου μορίου, ἐπειδὴ ἐνδέχεται νὰ διαρράγῃ εὐκόλως τὸ θυλάκιον· δεῖον προσέτι ἢ τίκτουσα νὰ κεῖται ὑπτία, νὰ διαμένῃ ὅσον ἔνεστιν ἥσυχος ἐπὶ τῆς κλίνης, καὶ νὰ μὴ συνεξωθῇ παντάπασι κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην περίοδον τοῦ τοκετοῦ.

Ἐξερχομένων δὲ τῆς πυέλου τῶν ἰσχιῶν καὶ προχωροῦντος πρὸς τὰ ἔξω τοῦ λοιποῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, τῇ μιᾷ μὲν τῶν χειρῶν ὀφείλομεν νὰ ὑποστηρίζωμεν τὸ περίναιον, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νὰ κρατῶμεν τὸ προβάλλον μέρος τοῦ παιδίου· ὅταν δ' ἐξέλθῃ τοῦτο μέχρι τῆς κοιλίας, πρέπει νὰ προσέχωμεν μὴ ἀποσπασθῇ ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ὅθεν ἀπαιτεῖται νὰ σύρωμεν πρὸς τὰ κάτω πεφυλαγμένως μικρὸν μέρος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ συνεχομένου μετὰ τοῦ ὕστερου. Ἐνίοτε δὲ ὁ ὀμφάλιος λῶρος εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν σκελῶν τοῦ παιδίου, καὶ ἐπειδὴ τότε δυνατόν ν' ἀποσπασθῇ πρόωρα τὸ ὕστερον, ἢ νὰ συμβῇ ἕτερας τις βλάβη, ἀπαιτεῖται νὰ διευθετήσωμεν αὐτὸν μετὰ προσοχῆς ὑπὲρ τὸ ἕν ἢ

τὸ ἕτερον σκέλος· ἡ δ' ὑποστήριξις τοῦ περιναίου, δεόν νὰ γίνηται μετὰ πολλῆς μετριοτήτος, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα μέλλει νὰ διέλθῃ ἡ κεφαλή, ἐπειδὴ πᾶν τὸ βραδύνον τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς ἐπάγει μέγιστον κίνδυνον εἰς τὸ τικτόμενον· τούτου ἕνεκα, ἐξεληθόντος τοῦ κορμοῦ μέχρι τοῦ θώρακος, πρέπει νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὴν τίκτουσαν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ὠδίνων, καὶ νὰ παραγγείλωμεν αὐτῇ νὰ σχηματισθῇ ἐπὶ τῆς κλίνης ἀρμοδίως, ὅπως δύναται νὰ ἐπιστηρίξῃ τοὺς πόδας αὐτῆς καὶ νὰ κρατῆται στερεῶς διὰ τῶν χειρῶν. Ἐὰν δ' αἱ ὠδίνες ὦσιν ἀσθενεῖς, ἢ τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαλείμματα μεγάλα, ἀνατρίβομεν κυκλοειδῶς τὸ μέρος τῆς κοιλίας, πρὸς ὃ εὐρίσκεται ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας· ἐν' αὐξήσωμεν δ' ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἐνέργειαν τῶν τοιούτων ἀνατρίψεων, ῥαντίζομεν τὴν κοιλίαν δι' οἰνοπνεύματος, ἢ μελισσοπνεύματος, ἢ ἄλλης τινὸς ἀρωματικῆς οὐσίας.

Γ'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὸ πρόσωπον.

Ἐπειδὴ εἰς τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς προβάλλει τὸ πρόσωπον, ἐὰν βραδύνῃ ἢ δυσκολαίνηται κατὰ τι ἢ διὰ τῆς πυέλου δίοδος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἐπέρχεται ὁ αὐτὸς κίνδυνος, ὅστις εἰς τὰς αὐτὰς περιπτώσεις ἐπακολουθεῖ καὶ τοὺς τοκετούς, ἐν οἷς τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας, τούτου ἕνεκα ἰσχύουσι καὶ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ μερικοὶ κανόνες, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται. Εἰς τὴν διὰ τοῦ κόλπου ὅμως γινομένην ἐξέτασιν, δεόν νὰ προσέχωμεν μὴ βλάψωμεν τὰ ἀπαλὰ μόρια τοῦ προσώπου, καὶ μάλιστα τοὺς ὀφθαλμούς· ἰδιαιτέρως δὲ προσοχὴ καὶ φρόνησις ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ περιναίου, ὅπως μὴ συμπίεζται καθ' ὑπερβολὴν τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ τρχήλου πρὸς τὰ ἤθικὰ ὅστ' α, καὶ ἐμποδίζεται ἐκ τούτου ἢ ὅσον ἕνεστι ταχύτερα ἐξοδος τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου· ὁ δὲ φόβος ὅτι τὸ περιναίον, τῶν λοιπῶν περιστάσεων ὁμοίως ἔχουσῶν, διαρρήγνυται εὐκολώτερον, ὅταν προη-

γῆται τὸ πρόσωπον, δὲν θεμελιούται παντελῶς ἐπὶ τῆς πείρας. Ἐὰν τὸ πρόσωπον τοῦ τεχθέντος ἢ οἰδηματῶδες, κυανομέλαν καὶ δύσμορφον, ὡσπερ συμβαίνει συνήθως, δέον νὰ μὴ δεικνύωμεν τὸ παιδίον, οὕτως ἔχον, εἰς τὴν τεκούσαν, πρὶν τοῦλάχιστον προδιχθίσωμεν αὐτὴν ἐπιτηδεῖως πρὸς τοῦτο· ἀλλ' ἢ τοιαύτη δυσμορφία παρέρχεται συνήθως μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, χωρὶς νὰ ἐγκαταλίπη βλάβην τινά.

Δ'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὴν πέμπτην περίοδον.

Ἀποκοπέτος καὶ ἀποδεθέντος τοῦ ὀμφαλίου λώρου κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, παραδίδεται τὸ τεχθὲν εἰς τινὰ τῶν περισταμένων γυναικῶν, περιειλημένον ἐντὸς ὄθονιου. Παραγγέλλεται δ' αὕτη νὰ προσέχη, ὅπως ἀναπνέῃ ἐλευθέρως τὸ παιδίον, καὶ παρατηρῆ μὴ ῥέῃ αἷμα ἐκ τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἡμεῖς δὲ κεραιμένοιτες παρὰ τῇ τεκούσῃ, ἐξετάζομεν καθ' ὃν εἰρηται τρόπον, ἂν ἡ μήτρα συνεστάλη, καὶ ἂν εὐρίσκηται ὀπίσω τῶν ἡβικῶν ὀστέων, ὡσπερ σφαῖρα σκληρά. Ἄμα ἐξελθόντος τοῦ παιδίου, ῥέει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἷμα, ὅπερ θεωρεῖται ὡς σημεῖον τῆς ἀπὸ τῆς μήτρας ἀποχωρίσεως τοῦ ὑστέρου, καὶ μετὰ ἐν τῇ δύο τέταρτα τῆς ὥρας, ἐνίοτε δὲ καὶ ὀψιαιτερον, ἄρχονται νέαι συστολαὶ αὐτῆς πρὸς ἐξωσιν καὶ τούτου. Βίς τὰ μεταξὺ τῶν συστολῶν τούτων διαλείμματα ῥέει μέτριον αἷμα, ἐπιθεβαιούν τὴν ἀπὸ τῆς μήτρας ἀποχωρίσιν τοῦ ὑστέρου, ἥπερ φέρεται διὰ τῆς λείας αὐτοῦ ἐπιφανείας πρὸς τὸ στόμιον αὐτῆς καὶ πίπτει ἐκεῖθεν εἰς τὸν κόλπον διὰ νέων συστολῶν· συνεργεῖα δὲ συστολῶν τινῶν καὶ τοῦ κόλπου, ἐξωθεῖται ἐπὶ τέλους ἐντελῶς ἀπὸ τῶν γεννητικῶν μορίων καὶ τὸ ὕστερον.

Τοῦ ὑστέρου μὴ ἀριχθέντος ἐτι διὰ τῆς λείας αὐτοῦ ἐπιφανείας ὀπισθεν τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου, τῆς δὲ τικτούσης ἐχούσης καλῶς καὶ αἰμορραγίας μὴ ὑπαρχούσης, δέον νὰ μὴ ἐπιχειρῶμεν τι πρὸς τὸ ἐπιταχύναι τὴν ἐξοδον αὐτοῦ, νὰ μὴ προτρέπωμεν δηλ. τὴν τίκτουσαν νὰ συνεζωθῇ πρὸς τὰ κάτω, ἢ

νὰ βήχη, ἢ νὰ ἐμφυσᾷ εἰς φιάλην κενήν, ἢ νὰ ἐρεθίζωμεν αὐτὴν εἰς παρμους, ὡσπερ πράττουσι τοῦτο συνήθως αἱ μαῖται· δέον ὡσαύτως νὰ μὴ ἐλκύωμεν τὸν ὀμφάλιον λῶρον πρὸς ταχυτέραν ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, πρὶν ἐμφανισθῶσι περιστάσεις τινές, περὶ ὧν ῥηθήσεται ἐν οικείῳ τόπῳ, νὰ περιμένωμεν μεθ' ὑπομονῆς, ἕως ἂν ἐπέλθωσι νέαι συστολαὶ τῆς μήτρας. Ἀφαιροῦντες δὲ τὰ πρὸ τῶν γεννητικῶν μορίων ὑπὸ τῶν ἐκρέοντων ἐν τῷ τοκετῷ ὑγρῶν διαβραχέντα ὀθόνια, τίθεμεν ἀντ' αὐτῶν ἕτερον στεγνὸν καὶ μετρίως θερμὸν, ὅπως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εὐκόλως τὴν ποσότητα τοῦ ἐκρέοντος αἵματος.

Τότε δὲ μόνον ἐπιτρέπεται νὰ ἐξαγάγωμεν διὰ τῆς χειρὸς τὸ ὑστερον, ὅταν τοῦτο καταπέση ἐν τῷ κόλπῳ· γίνεται δὲ ἡ ἐξαγωγή ὡς ἐφεξῆς. Περιελίσσοντες τὸν ὀμφάλιον λῶρον περὶ τὸν λιχανὸν δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χειρὸς, διατεινομεν αὐτὸν ὀλίγον τι φέροντες δ' ἐπ' αὐτοῦ τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον τῆς ἐτέρας χειρὸς μέχρι τοῦ μέρους, ἐν ᾧ ἐμπεφυκεν ὁ ὀμφάλιος λῶρος εἰς τὸ ὑστερον, ὠθοῦμεν αὐτὸ διὰ τῶν δύο τούτων δακτύλων κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς τὴν κοιλότητα τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, ἀκολουθῶν δὲ πρὸς τὰ ἔξω καὶ πρόσω· ἀφοῦ δὲ φθάσῃ οὕτω τὸ ὑστερον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου, συλλαμβάνομεν αὐτὸ διὰ τῶν πέντε δακτύλων τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ περιστρέφομεν τρίς ἢ τετράκις, ἵνα οχηματίσωσιν οἱ ὑμένες εἰδός τι σχοινίου, καὶ ἐξέλθωσιν ἐπομένως μετ' εὐκολίας, χωρὶς νὰ μείνωσι τεμᾶχια αὐτῶν ἐν τῇ μήτρᾳ. Δὲν εἶναι δ' ἐν γένει ἀναγκαῖον τὸ ἐξάγειν διὰ τῆς χειρὸς τὸ ὑστερον, οὐδ' ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ στόμιον τοῦ αἰδοίου· ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ πλεῖσται τῶν τικτουσῶν νομιζοῦσιν, ὅτι εὐρίσκονται εἰς μέγιστον κίνδυνον, ἕως ἂν μὴ ἐκπέτῃ τὸ ὑστερον, εἶναι ἀναντιρρήτως φρόνιμον, ὅταν ἡ ἐκ τοῦ κόλπου ἐξωσις αὐτοῦ βραδύνη ἐπὶ πολὺ, αἱ δὲ τίκτουσαι ὡς δειλαί, νὰ ἐξάγωμεν αὐτὸ διὰ τῆς χειρὸς.

Μετὰ τὴν τῶν ὑτέρων ἐξοδὸν ἀπομάσσομεν τὸ αἰδοῖον τῆς τεκούσης σπόγγῳ ἀπαλῶ, εἰς χλιαρὸν ὕδωρ ἐμβραχέντι· ἢ δ' ἀπόμαξις αὕτη γενέσθω ἀπὸ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὰ πρόσω, ὡς εὐκολωτέρα καὶ ἦττον ἀλγεινῆ, μηδέποτε δὲ ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω. Τούτων γενομένων, μεταβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὑτέρων, παρατηροῦμεν δηλ. ἐὰν ταῦτα ἐξῆλθον ὀλόκληρα, ἐὰν ἔχωσι τὰς συνήεις αὐτῶν ιδιότητας καὶ τὴν κατὰ φύσιν κατασκευήν.

Ε'. Περὶ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τοὺς τῶν διδύμων τοκετούς.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων γενικῶν κανόνων, ἐν τοῖς τῶν διδύμων τοκετοῖς δεόν νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ἰδίως καὶ τὰ ἐπόμενα. Ἀφοῦ μετὰ τὴν τοῦ πρώτου παιδίου ἐξοδὸν πεισθῶμεν, ὅτι ὑπάρχει καὶ δευτέρον ἐν τῇ μήτρᾳ, ἀποκόψαντες τὸν ὀμφάλιον λῶρον τοῦ τεχθέντος, πρέπει νὰ δέωμεν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ, τὸ μετὰ τοῦ ὑτέρου συνεχόμενον, ὅπως προλάβωμεν τὸν ἐκ τῆς αἰμορραγίας ἐνδεχόμενον θάνατον τοῦ δευτέρου τῶν διδύμων, τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ εἰσέτι εὑρισκομένου. Δὲν πρέπει δὲ νὰ κοινοποιῶμεν εἰς τὴν τίκτουςαν τεταραγμένοι καὶ μετὰ σπουδῆς, ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ μήτρᾳ αὐτῆς καὶ δευτέρον παιδίον, διότι ἐνδέχεται νὰ συμβῇ αὐτῇ ἀπευκταῖόν τι καὶ δυσάρεστον ἐκ τοιαύτης αἰφνηδίου προσβολῆς, καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ τίκτουςα ᾖ ἐνδεής. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως νέων ὠδίνων πρὸς ἔξωσιν τοῦ δευτέρου ἐμβρύου, ἡ τίκτουςα δεόν νὰ διαμενῇ ἡσυχος, λαμβάνουσα ἐν τῇ κλίνῃ θέσιν ἀναπαυτικὴν· ἅμα δ' ἀρχεμένων τούτων, πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν μετὰ προσοχῆς ἐν τοῖς μεταξὺ διαλείμμασι ποῖον μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ προβάλλει τὸ δευτέρον παιδίον· εἰ δὲ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἢ δύο ὥρων μὴ ἀναφαίνωνται νέαι συστολαὶ τῆς μήτρας, οὐδ' ὑπάρχη τι ἀνησυχίαν ἐμπνέον, οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμέν τι πρὸς διέγερσιν τῶν ὠδίνων, ἢ πρὸς ἐπιτάχυσιν τοῦ τοκετοῦ· ἀλλὰ καὶ καθ' ἣν περίπτωσιν τὸ

έμβρυον έχει σχήμα τι τῶν παρὰ φύσιν, καὶ ἐπομένως φαίνεται ἀναγκαῖα ἢ ἀναστροφή αὐτοῦ, δὲν πρέπει ὡσαύτως νὰ ἐπιχειρῶμεν αὐτήν, πρὶν ἢ ἐπέλθωσι νέαι ὠδίνες. Εἰς τούτους μάλιστα τοὺς τοκετοὺς, ἐὰν μὴ ὑπάρχωσι περιστάσεις ἐναντίαι, ὡς αἱμορραγία, σπασμοὶ καὶ διάφορα ἄλλα, ὧν ἕνεκα ἀπαιτεῖται μετὰ τὸν μετασηματισμὸν ἡ ταχεῖα ἐξαγωγή τοῦ ἐμβρίου πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου, εἶναι πολὺ ἀναγκαῖον ἢ ἀφεις τῆς ἐξώσεως τοῦ ἐμβρίου εἰς τὴν φύσιν, ὡς καὶ τὸ μὴ ἐπιταχύνειν ὅπωςδὴποτε τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ· διότι, τῆς μήτρας μᾶλλον διχτεταμένης οὔσης ἐν τῇ τῶν διδύμων κυήσει ἢ ἐν τῇ τοῦ ἐνὸς μόνου ἐμβρίου, ἡ ταχεῖα ταύτης ἐκκένωσις γίνεται φυσικῶ τῷ λόγῳ πλέον ἐπικίνδυνος.

Μεγίστη ὡσαύτως προσοχὴ ἀπαιτεῖται καὶ εἰς τὴν ἐξοδὸν τῶν ὑστέρων, ἐν τοῖς περὶ ὧν ὁ λόγος τοκετοῖς. Δὲν πρέπει δηλ. νὰ ἐπιχειρῶμεν τι ἄνευ ἀνάγκης πρὸς ταχεῖαν ἐξωσιν τῶν ὑστέρων, διότι εὐκόλως προέρχεται ἐκ τούτου ἡ ἐπίσχεσις αὐτῶν καὶ αἱμορραγία. Ἐν γένει δὲ ἡ προσοχὴ ἡμῶν ἔστω τοσοῦτω μείζων, ὅση ὀξύτερος γίνεται ὁ τῶν διδύμων τοκετός, καὶ ὅση μείζων ὑπάρχει καὶ ἡ τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ ποσότης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ.

Περὶ τῆς λοχείας καὶ περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν λεχωίδων καὶ τῶν ἀρτιτόκων παιδιῶν.

Α'. Περὶ τῆς λοχείας ἐν γένει.

Λεχωὶς ἢ λεχὼ καλεῖται ἡ γυνὴ τὰς πρώτας ἐξ ἑβδομάδας μετὰ τὸν τοκετόν. *Λοχεία* δὲ ἡ κατάστασις, ἐν ἣ αὕτη εὐρίσκεται ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ.

Ἡ λοχεία χωρσιμεύει α) εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθωσι τὰ γεννητικὰ

μόρια, ἅτινα ἔν τε τῇ κυήσει καὶ τῷ τοκετῷ ὑπέστησαν διαφοροὺς ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολάς, εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, τοὔτέστιν εἰς τὴν ἦσαν καὶ πρὸ τῆς κυήσεως· β') εἰς τὸ νὰ ἐτοιμασθῇ ἔν τῷ σώματι τῆς τεκούσης ἢ πρὸς συντήρησιν τοῦ τεχθέντος ἀπαιτουμένη τροφή, δηλ. εἰς τὸ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος, ἢ προετοιμασθεῖσα ἤδη ἔν τῇ κυήσει. Ὅταν ἀμφότεροι οὗτοι οἱ σκοποὶ τῆς λοχείας ἐκτελῶνται ἄνευ βλάβης τινὸς τῆς τεκούσης, ἡ λοχεία καλεῖται *ἰγρεινὴ* ἢ *κατὰ φύσιν*. *ροσερά* δέ, ἢ *παρὰ φύσιν* ὅταν συμβαίη τὸναντίον.

Αἱ ἔν τῇ λοχείᾳ γινόμεναι μεταβολαὶ παρουσιάζουσι διάφορα φαινόμενα, ἅπερ εἰσὶν ἐν συντόμῳ τὰ ἐπόμενα. Τελειωθέντος τοῦ τοκετοῦ, ἡ τεκούσα αἰσθάνεται ἀδυναμίαν ἕνεκα τῶν κόπων καὶ πόνων, οὓς ὑπέστη, διαρκοῦντος αὐτοῦ, χαίρει δὲ ὡς ἀπαλλαγεῖσα τούτων, καὶ δικιμενεῖ εἰς εὐχάριστόν τινα κατάστασιν. Πολλάκις δ' ἐπέρχεται αὐτῇ καὶ ὕπνος γλυκὺς, καὶ ἐξαπλοῦται· ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος ἰδρῶς ἄφθονος καὶ θερμότης εὐάρεστος· τὰ ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια εἰσὶ συνήθως μετὰ τὸν τοκετὸν μικρὸν τι ἐξωγκωμένα καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπώδυνα, ἀλλ' ἢ τὲ ἐξόγκωσις καὶ τὸ ἄλγος τούτων παρέρχονται ταχέως διὰ καταλλήλου θεραπείας· ὁ κόλπος εἶναι διεσταλμένος, χαλαρὸς καὶ αἱματηρὸς, συγχρόνως δὲ καὶ ὀπωσοῦν ἀλγεινός. Κατὰ τὰς πρώτας τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετὸν εὐρίσκομεν τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας ἐξωγκωμένον, ἀπαλὸν καὶ ἠνεωγμένον, τὸν δὲ σωλῆνα τοῦ τραχήλου σχῆμα κώνου ἔχοντα· τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν στόμιον αὐτῆς εἶναι μᾶλλον τοῦ ἐξωτερικοῦ συνεσταλμένον, ἀλλὰ τοσοῦτον, ὥστε εὐκόλως δύναται τις νὰ ἐμβάλη τὸν δακτυλὸν εἰς αὐτήν. Ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας, εὐθύς μετὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν ὑστέρων, εὐρίσκεται συνήθως ὅσον τριῶν ἢ τεσσάρων δακτύλων ὑπεράνω τῆς συμφύσεως τῶν ἠοικῶν ὀστέων, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν πέντε ἕως δέκα ὡρῶν ὑπερβαίνει τὸν ὀμφα-

λόν, και εύρίσκειται ὄσον τριῶν ἢ τεσσάρων δακτύλων ὑπεράνω
τούτου. Ἡ μήτρα εἶναι σκληρά και κείται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ
ἀριστερὰ τῆς κοιλίας, ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ ὅμως θέσις αὐτῆς εἶναι
ἢ συνηθεστέρα· ὅτε δὲ ἡ διάτασις τῆς μήτρας ἦν ὑπερβολική,
ὡσπερ συμβαίνει τοῦτο ἐν τῇ κυήσει τῶν διδύμων, ἢ ὅτε ὑπῆρχε
μεγάλη ποσότης ἐναμνίου ὑγροῦ, εύρίσκομεν αὐτὴν ἐν τῇ ῥη-
θεισῇ ἐποχῇ ἀρκούντως μεγάλην, διατρρεῖ δὲ τὸ αὐτὸ μέγεθος
ἐπὶ δύο, τρεῖς ἢ και τέσσαρας ἡμέρας· ὁσάκις ὅμως ἡ μήτρα εἶναι
σκληρά, ἢ δὲ λεχῶις ἄλλως ἔχει καλῶς, οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρ-
χει. Τὴν μήτραν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν καλῶς διὰ τῶν κα-
λυμμάτων τῆς κοιλίας τὴν ἔκτην, τὴν ἐβδόμην και τὴν ὀγδόην
προσέτι ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ και τὴν δεκάτην και δωδεκάτην.
Μετὰ τὸν τοκετὸν συνήθως ἐπιγίνονται ὠδίνες, ἰδίως μάλιστα
εἰς τὰς πλεονάκις τεκούσας, ἀνάλογοι πρὸς τὰς τῆς πέμπτης
περιόδου, ὠδίνες δευτεραῖαι, ἢ κοινῶς ὑστερόπονοι καλούμε-
ναι, και διαρκοῦσι συνήθως δύο ἕως τρεῖς ἡμέρας, σπανίως
δ' ἐπεκτείνεται ἢ διάρκειαι αὐτῶν και μέχρι τῆς τετάρτης και
πέμπτης. Ἐπέρχονται αἱ ὠδίνες αὐται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ
τοὺς ὄξεις τοκετούς, διεγείρονται δὲ συνήθως, ὅταν τὸ παιδίον
θηλάζῃ· ἐν δὲ μὴ ὤσιν ὑπερβολικαί, ἢ κατάστασις τῆς λεχωῖ-
δος δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς νοσερά, ἐπειδὴ εἰσὶν ἀκίνδυνοι,
ὅταν εἰς τὰ μεταξύ τούτων διαλείμματα ἡ γυνὴ ἔχη καλῶς, ἢ
δὲ κοιλία αὐτῆς, ἐπιθλιβομένη, μὴ φαίνεται ἀλγεινὴ ἀλλὰ μηδὲ
πυρετὸς ὑπάρχει· ὕποπτοι δ' εἰσὶν, ὅταν παρουσιάζωνται εἰς
τὰς πρωτοτόκους, και τότε ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή. Αἱ
δευτεραῖαι ὠδίνες πηγάζουσιν ἐκ τῶν συστολῶν τῆς μήτρας,
χρησιμευουσῶν πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐν αὐτῇ τεθρομῶμένου αἵμα-
τος, ἢ τεμαχίων τῶν ὑμένων, τῶν τυχόν ἐναπομεινάντων ἐντὸς
αὐτῆς.

Μετὰ τὸν τοκετὸν ἀρχεται ἡ ἐπιλόχιος κάθαρσις, ὕφιστα-
μένη εἰς ῥοὴν αἵματος, διαρκοῦσαν τρεῖς ἕως τέσσαρας ἡμέρας.
Τὸ ἐκ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων ἀπορρέον αἷμα κατὰ τὸν ῥη-

θέντα χρόνον εἶναι συνήθως ἐρυθρὸν καὶ βρευστόν, ἐνίοτε ὁμως ἐξέρχεται καὶ εἰς μικροὺς θρόμβους συμπεπιγμένον. Μετὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐξέρχεται αἷμα ὀρρώδες, κρεωπλύματι μᾶλλον προσόμοιον, ἀκολούθως δ' ἡ ἐκρέουσα ὕλη γίνεται λευκὴ ὡπερ γάλα, ἐξ οὗ καὶ καλεῖται αὕτη *λευκὴ κάθαρσις*, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας γιγνομένης, ἣτις καλεῖται *ἐρυθρά*. Ἡ λευκὴ κάθαρσις διαρκεῖ εἰς τὰς θηλαζούσας τρεῖς ἕως τέσσαρας ἐβδομάδας, εἰς δὲ τὰς μὴ θηλαζούσας πολὺ περισσότερον, τούτεστι δύο καὶ τρεῖς ἐνίοτε μῆνας.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐτέρου σκοποῦ τῆς λοχείας, δηλ. τῆς τοῦ γάλακτος παρασκευῆς, συρρέει αἷμα εἰς τοὺς μαστοὺς, ἐν οἷς γίνεται ἄνευ βλάβης ἢ διαταρᾶξεως τῆς υγείας ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος, ἐπειδὴ εἰσὶν ἤδη προπτοιμασμένοι πρὸς τοῦτο ἐκ τῆς κυήσεως. Τῆς τοῦ γάλακτος διακρίσεως προηγείται συνήθως πυρετὸς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυρὸς, ὃν ὁμως δυνάμεθα πολλάκις νὰ προλάβωμεν, τιθέντες ἐγκαίρως τὸ παιδίον εἰς τὸν μαστόν, διότι, τούτου μὴ γινομένου, οἱ μαστοὶ ὑπερπληροῦνται γάλακτος, ἐξογκοῦνται, γίνονται ἐπώδυνοι, καὶ οὕτως ἐπέρχεται πυρετὸς, ὁ τοῦ γάλακτος (*febris lactea*) καλούμενος.

Τὸ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας διακρινόμενον γάλα εἶναι λεπτόν, ὀρρώδες καὶ ὑποκίτρινον· συντελεῖ δὲ τοῦτο, τοιοῦτον ὄν, εἰς τὴν ἐκκένωσιν τοῦ μηκωνίου, ἀκολούθως ὁμως γίνεται λευκότερον, παχύτερον, καὶ θρεπτικώτερον, λαμβάνον ἤδη γεῦσιν γλυκεῖαν καὶ εὐχάριστον, ὁποῖαν οὐδέποτε ἔχει τὸ πρῶτον γάλα. Ὡς σημεῖον τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ γάλακτος θεωρεῖται τὸ ἐπόμενον· ὅταν ῥανίς τούτου, τιθεμένη ἐπὶ τοῦ ὄνυχος, μὴ διαχέηται, ἀλλ' οὐδὲ μένη προσκεκολλημένη, κλινομένου τοῦ ὄνυχος· προσέτι τὸ καλὸν γάλα ἀφίνει ἐπὶ τοῦ ὄνυχος ἶχνος λευκόν, ἐν δ' ἐγγύσωμεν εἰς ποτήριον πλήρες ὕδατος ῥανίδας τινάς, παρατηροῦμεν, ὅταν τὸ γάλα ᾖ καλόν, ὅτι ἐκάστη τούτων ἀποτελεῖ ἐν τῷ ὕδατι νέφος ἀραιόν, βαθμυηδὸν

εξαφνιζόμενον· κακόν δ' ἐξ ἐναντίας εἶναι, ὅταν κατακρημνί-
 ζηται ταχέως εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου, ἢ ὅταν ταχέως
 κταπλατύνηται. Εἰς τὰς ἐχούσας ἄφθονα τὰ ἔμμηνα ἐκκρίνεται
 συνηθως καὶ πολὺ γάλα, ἀλλ' ὅταν αὐξάνωνται αἱ ἐνέργειαί τῶν
 μαστῶν, ἐλαττοῦνται αἱ τῆς μήτρας· διὸ, ὁσάκις ἡ γυνὴ
 γαλακτοφορεῖ, δὲν ἐκρέουσι συνηθως τὰ ἔμμηνα, οὐδὲ συλλαμ-
 βάνει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν ὄσφ θηλάζεται.

Μετὰ τὴν ἀνάφυσιν τῶν πρώτων ὀδόντων, γινομένην συνη-
 θως μεταξὺ τοῦ ἐβδόμου καὶ ὀγδοῦ μηνός, τὰ παῖδια δὲν εὐ-
 χαριστοῦνται εἰς μόνον τὸ γάλα, ἀλλ' ἐπιθυμοῦσι καὶ στερεωτέ-
 ρας τροφῆς· ἐντεῦθεν, ἐπειδὴ θηλάζουσιν ἤδη σπανιώτερον, ἡ
 διάκρισις τοῦ γάλακτος ἐλαττοῦται, καὶ κατὰ μικρὸν παύεται
 ἐξ ὀλοκλήρου· τὰ δὲ ἔμμηνα, ἄτινα, ὡς εἴρηται, ἐν ὄσφ θηλά-
 ζουσιν αἱ γυναῖκες, δὲν ἐκρέουσι, ἐπανέρχονται ἤδη, καὶ οὕτω
 παύεται ἐντελῶς ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος ἄνευ οὐδεμίας
 βλάβης, ἢ διαταράξεως τῆς ὑγείας αὐτῶν.

Β'. Περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν λεχωίδων.

Ἐάν τις ἐξετάσῃ πόσον μεγάλην ἐπιβρόχην ἔχει ὁ τοκετός
 ἐπὶ τε τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς τῶν τεκουσῶν καὶ ἰδίως
 τῶν πρωτοτόκων, προσέτι δὲ καὶ πόσον σημαντικὰ καὶ τα-
 χείας μεταβολὰς ἐπάγει εἰς τὸ σῶμα τῆς γυναικός, τῆς πρὸ
 μικροῦ μητρὸς γενομένης, εὐκόλως δύναται νὰ συμπεράνῃ τίνος
 ἕνεκα αἱ γυναῖκες, ὡς ἡ πείρα καθ' ἑκάστην διδάσκει, νοσοῦσι
 συχνότερον ἐν καιρῷ τῆς λοχείας. Καὶ αὐτὰ τὰ μηδε-
 μίαν, ἢ μικρὰν τινα ἐπιβλαβῆ ἐπιβρόχην ἔχοντα ἄλλοτε ἐπὶ
 τῶν γυναικῶν, εἰσὶν ἱκανὰ νὰ ἐνεργήσωσιν ἐπ' αὐτῶν ἐν τῇ
 λοχείᾳ ἐπιβλαβῶς, ἐνίοτε δὲ καὶ θανατηφόρος. Ἐκ τῆς ὑγείας
 τῆς μητρὸς ἐξαρτᾶται ἐν μεγίστῳ μέρει καὶ ἡ τοῦ θηλαζόμε-
 νου παρ' αὐτῆς τέκνου· τούτου ἕνεκα λοιπὸν ὀφείλουσιν εἶτι
 μᾶλλον αἱ λεχωίδες ἵνα φυλάττωσιν ἀκριβῶς τὰ πρὸς διατήρη-
 σιν τῆς ὑγείας αὐτῶν συντείνοντα πεπραγέμεντα. Τούτων δὲ

ἀναφερόμεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα, παραλείποντες ἐκεῖνα, περὶ ὧν ἀλλαγῶ εἴρηται.

Ἡ τεκοῦσα ὀφείλει νὰ μείνῃ ἐπὶ καιρὸν τινα ἥσυχος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ τοκετοῦ, ὀριζόντειον θέσιν τηροῦσα καὶ τοὺς μηρούς συνεσταλμένους ἔχουσα. Τότε δὲ μόνον μετακομίζεται εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς κλίνην, ὅτε ἀνέλθειν ὀπωσοῦν τὰς δυνάμεις αὐτῆς καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον φόβος αἰμορροχίας· ἡ δὲ μετακόμισις δέον νὰ γίνηται μετὰ πολλῆς προσοχῆς, χωρὶς νὰ ἐπιτρέπηται αὐτῇ ν' ἀνυψωθῇ ἐπὶ τῆς κλίνης, μηδὲ νὰ μετατεθῇ ἢ ἰδία ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν, ὅταν ἡ κλίνη, ἐφ' ἧς ἔτεκε, μὴ χρησιμεύῃ καὶ ὡς κλίνη τῆς λοχείας. Ὅσα τῶν ἱματίων αὐτῆς ἐβράχυσαν ὑφ' αἵματος, ἰδρώτων, ἢ ἄλλων ὑγρῶν, πρέπει νὰ ἀφαιρῶνται μετὰ προσοχῆς καὶ ἀντικαθιστῶνται δι' ἄλλων καθαρῶν καὶ καλῶς τεθερμασμένων. Περὶ τὴν κοιλίαν τῆς τεκοῦσας τίθεται ζώνη ἰκανῶς πλατεῖα, δι' ἧς περισφίγγομεν αὐτὴν πανταχόθεν μετρίως τε καὶ ὁμοίως, ἐπὶ δὲ τῶν μαζῶν ὀθόνιον καθαρὸν καὶ καλῶς τεθερμασμένον. Εἰς τὴν μετακόμισιν ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν κλίνην, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῶν ἱματίων ἀπαιτεῖται, ὡς εἴρηται, μεγάλη προσοχή, ὅπως μὴ προσβληθῇ ὑπὸ ψύχους ἢ λεχωῆς, μηδὲ κλονισθῇ ὑπὲρ τὸ δέον τὸ σῶμα αὐτῆς. Τὰ ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια καθαρίζονται διὰ σπόγγου μαλακοῦ, εἰς καθαρὸν ὕδωρ διαβεβρεγμένου, καὶ καλύπτονται ἀκολούθως διὰ καθαρῶ καὶ τεθερμασμένου ὀθονίου, ὅπερ θετέρον οὕτως, ὥστε ν' ἀλλάσσηται εὐκόλως, ὡσάκις διαβρέχεται, χωρὶς νὰ μετακινήται, μηδὲ νὰ σείηται πολὺ τὸ σῶμα τῆς λεχωίδος.

Ἡσυχία σώματος καὶ ψυχῆς εἰσὶν ἀναγκασιότατα εἰς ἐκάστην λεχωίδα· ὅθεν τὰς πρώτας μάλιστα μετὰ τὸν τοκετὸν ὥρας δέον νὰ διαμένη αὕτη ὅσον ἔνεστιν ἥσυχος, χωρὶς νὰ κινήται παντελῶς, ἀποφεύγουσα ὡς καὶ αὐτὴν τὴν συνδιάλεξιν. Ὁ κοίτων τῆς λεχωίδος ἔστω στεγνός, ἥσυχος, μετρίως μέγας καὶ μετρίως φωτισμένος, οὐχὶ δὲ καὶ σκοτεινός· ἥσυχος ὕπνος μετὰ τὸν τοκετὸν παρέχει ταῖς λεχωῖσι μεγάλην ὠφέλειαν καὶ ἀναψυ-

χίν, καὶ οὐδόλως εἶναι ἐπικίνδυνος, ὡς τινες νομίζουσιν· ἀρκεῖ μόνον νὰ προσέχωμεν μὴ ἐν καιρῷ τούτου ἐπέλθῃ αἰμορραγία, ἣτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὐκόλως ἐνδέχεται ν' ἀποβῆ θανατηφόρος.

Ἡ λεχωὶς πρέπει νὰ τηρῆ ἐννέα τοῦλάχιστον ἡμέρας ὀριζόντιον θέσιν, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὴν δεξιάν, ποτὲ δὲ ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν κατακλινομένη. Πρὸ τῆς δεκάτης πέμπτης ἡμέρας δὲν εἶναι φρόνιμον νὰ ἐγκαταλίπη τὴν κλίνην αὐτῆς, οὐδὲ νὰ τολμήσῃ νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας πρὸ τῆς τετάρτης ἐβδομάδος, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος πρὸ τῆς ἕκτης. Αἱ λεχωίδες, αἱ ἐγκαταλείπουσαι προώρως τὴν κλίνην αὐτῶν, ὑπόκεινται συχναίως εἰς αἰμορραγίας, εἰς παρεγκλίσεις ἢ προπτώσεις τῆς μήτρας, εἰς πρόπτωσιν τοῦ κόλπου καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας βλάβας· ἐὰν δὲ ποτε ἀνγκάζωνται νὰ ἐγκαταλείπωσι τὴν κλίνην αὐτῶν πρὸ τῆς ῥηθείσης ἐποχῆς, ἀπαιτεῖται ν' ἀποφεύγωσι πᾶσαν βίαιαν τοῦ σώματος κίνησιν, καὶ ἀπέχωσι παντὸς ἐπιμόχθου ἔργου.

Τὰ ἐνδύματα τῶν λεχωίδων ἔστωσαν ἐλαφρὰ μὲν καὶ ἀναπαυτικά, ἀλλὰ καὶ ἀρκούντως θερμά, ὅπως προφυλάσσωνται ἰδίως ἀπὸ τοῦ ψύχους ὀθωραξ, τὰ νῶτα καὶ οἱ βραχίονες. Ὅταν δὲ ὑπάρχῃ ἀνάγκη ἀλλαγῆς αὐτῶν, γενέσθω τοῦτο μετὰ προσοχῆς καὶ ταχύτητος, πρὸς ἀποφυγὴν ψύξεως, καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἰδρώτος, ὅταν αὐταὶ τύχωσιν εἰς ἐφίδρωσιν.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς λοχείας ἡ τροφή τῶν λεχωίδων ἔστω μετρία, εὐπεπτος καὶ μετριῶς θρεπτικὴ· καλὸν πρὸς τούτοις ἡ ἀποχὴ καὶ πάσης στερεᾶς τροφῆς, ἐπειδὴ εὐκόλως αὐταὶ ἐπάγουσι πυρετόν. Κατ' ἀρχὰς διορίζομεν ζωμὸν ἐξ ὕδατος καὶ ἄρτου λευκοῦ ἢ καὶ ὀρύζης κατεσκευασμένον, μετὰ δὲ ταῦτα δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἐλαφρὸν ζωμὸν κρέατος, ἢ καὶ ὀπώρας ἐψῆμένας, ἀκολουθῶν δὲ μεταβαίνομεν καὶ εἰς δυνάτωτερον ζωμὸν κρέατος, ὃν διορίζομεν ἐνίοτε καὶ πρότερον, ἐὰν ἡ κατὰστασις τῆς λεχωίδος ἀπαιτῇ αὐτόν, ὡς καὶ ζωμὸν ἀλεκτορίδος μετὰ κρόκου ὠοῦ, ἢ ὡς ῥοφητὰ· ὡς ποτὸν δὲ διατάσσομεν πτισάνην ἐκ κριθῆς, ἣτις ὁμως ὡς καὶ πᾶν ἕτερον

ποτόν ἔστωσαν χλιαρά, όταν λαμβάνωνται, καὶ ἐν ἐλλείψει ἰδρώτων ἔγχυμα χαμαιμήλων, ἢ φιλύρας, ὅπερ τινὲς παραγγέλλουσι καὶ ὡς σύνθεσις ποτόν τῶν λεχωίδων, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐπιβλαβές, ἐπειδὴ αὐξάνεται δι' αὐτῶν ὑπὲρ τὸ δέον ἡ τῶν ἰδρώτων διάκρισις καὶ γεννᾶται ὁ κεγχρίας. Δύσπεπτα ἐν γένει καὶ φυσοποιᾷ βρώματα γίνονται ἐπιβλαβῆ οὐ μόνον εἰς τὴν λεχωίδα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θηλάζον αὐτὴν ἔμβρυον.

Ἐπειδὴ αἱ διὰ τοῦ δέρματος γινόμεναι διακρίσεις ἀποτελοῦσι μέρος οὐσιωδέστατον τῆς λοχείας, ἀνάγκη νὰ ἐπιστήσωμεν ἰδίως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπ' αὐτῶν, παραγγέλλοντες τὰς λεχωίδας ν' ἀπέχῃσι παντός, ἰκανοῦ ὄντος ἵνα διαταράξῃ αὐτάς. Εἰ καὶ ἡ προφύλαξις τῆς λεχωίδας ἀπὸ τοῦ ψύχους καὶ πάσης ἄλλης προσβολῆς εἶναι ἀναγκαϊότατον, λίαν ἐπιβλαβές ὅμως ἐνδέχεται ν' ἀποβῇ καὶ ἡ δι' ὑπερβολικῆς θερμότητος τοῦ κοιτῶνος, καὶ διὰ πολὺ θερμῶν σκεπασμάτων, ὡς καὶ διὰ τῆς χρήσεως διαφορητικῶν ποτῶν διατήρησις αὐτῆς εἰς ἀφθονον καὶ διαρκῆ διίδρωσιν· διότι, διευθυνομένων οὕτως ἐν ἀφθονίᾳ τῶν τοῦ σώματος ὑγρῶν ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν, διαταράσσεται μεγάλως ἡ ἐνέργεια τῶν διαφορῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τινὰς μετὰ τὸν τοκετὸν δέον νὰ ὑπενθυμίσωμεν τῇ τεκούσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς κενώσεως τῶν οὔρων, τοῦτο δ' ἐπιναληπτέον συχνάκις, διαρκούσης τῆς λοχείας· διότι ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς διατάσεως τῆς οὔροδόχου κύστεως εὐκόλως ἐνδέχεται νὰ συμβῇ ἐπίσχεσις τῶν ὑστέρων, ἐκτόπισις τῆς μήτρας, ἢ διάφοροι ἄλλαι ἐνοχλήσεις καὶ βλάβαι· όταν ἡ τῶν οὔρων κένωσις μὴ γίνηται φυσικῶς, ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν πρὸς τοῦτο τὸν καθετῆρα. Ἐκτός γεννητικὰ μόρια πρέπει νὰ πλύνωνται καθ' ἐκάστην δι' ἀπαλοῦ σπόγγου καὶ χλιαροῦ ὕδατος, καὶ εἰς τὴν ἕνεκα συνθλάσεως εὐαίσθητα, διὰ τινος ἀρωματικοῦ ἔγχυματος, ἢ πνευματώδους ὑγροῦ. Ἡ ἀφόδευσις δυνατὸν ν' ἀναβληθῇ ἀκινδύνως ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὸν

τοκετόν· τότε δὲ, ἐὰν μὴ γένηται φυσικὴ κένωσις, μεταχειριζόμεθα κλύσμα μαλακτικόν, ὅπερ ἐπαναλαμβάνομεν ἀνά πᾶσαν τοῦλάχιστον δευτέραν ἡμέραν, τῶν δὲ καθαρσιῶν ἡ ἀπέχωμεν, διότι εὐκόλως ταῦτα διαταράττουσι τὴν τακτικὴν πορείαν τῆς λοχείας.

Πρὸς καταπράυνσιν δὲ τῶν δευτεραίων ὠδίνων, αἵτινες συνήθως παρέπονται ταῖς πλεονάκεις τεκούσαις, ἐνίοτε δὲ καὶ τισὶ τῶν εὐαισθητῶν πρωτοτόκων, μάλιστα δὲ μετὰ τοὺς ὀξείας τοκετούς, παραγγέλλομεν τὴν λεχωίδα νὰ διαμείνῃ ἤσυχος, ἐν ᾗ εὐρίσκεται θέσει, νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τῆς μήτρας ὀθόνια θερμά, νὰ πίνῃ ἐγγυμα χαμαιμήλων ἢ γαλάκτωμα ἐκ σπερμάτων μύκωνος, καὶ ταῦτα ἐξερκοῦσι συνήθως πρὸς κατάπαυσιν ἢ καὶ πρὸς ελάττωσιν τῶν ἀληγημάτων τῶν δευτεραίων ὠδίνων· ὅσάκις ὅμως αἱ ὠδίνες αὗται εἰσὶν ἰσχυρότεραι, τότε ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα θεραπεία. Ὁ τοῦ γάλακτος πυρετός δὲν ἀπαιτεῖ συνήθως ἰδιαιτέραν τινὰ θεραπείαν, ἀλλὰ μόνον τὴν εὐκολίαν τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος διὰ συχνοῦ θηλασμοῦ καὶ διατηρήσεως τῆς τοῦ δέρματος διαπνοῆς.

Οἱ μαστοὶ καὶ αἱ θηλαί, ὡς καὶ ἡ τοῦ θηλασμοῦ τακτοποίησις, χρῆζουσιν ἐν τῇ λοχείᾳ ἰδιαιτέρας προσοχῆς, διότι εὐκόλως, καὶ τοι ἄλλως τῆς λεχωίδος ἐχούσης καλῶς, συμβαίνουνσι φλεγμοναὶ τῶν μαστῶν καὶ ἐξελκώσεις τῶν θηλῶν, μάλιστα δὲ εἰς τὰς πρωτοτόκους· ἐξ ἧ δώδεκα ὥρας μετὰ τὸν τοκετόν, ἢ εἴκοσι καὶ τέσσαρας, ὅταν αἱ λεχωίδες ὦσιν ἀδύνατοι, τὸ παιδίον πρέπει νὰ τίθηται εἰς τὸν μαστόν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῆς παραμελήσεως τούτου συνήθως προερχομένης βλάβης. Τὸ πρῶτον γάλα τῆς λεχωίδος, τὸ πῦαρ δηλ., εἶναι ἰδίως ὠφέλιμον εἰς τὸ ἀρτίτοκον, ὡς συντελοῦν πρὸς εὐκολωτέραν τοῦ μηκωνίου κένωσιν.

Διαρκοῦντος τοῦ θηλασμοῦ, ὅστις καλὸν νὰ γίνηται κατ'ἀρχάς, πλαγίως κειμένης τῆς γυναικός, οἱ μαστοὶ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ψύχους δι' ὀθονίου, ἀρμοδίως αὐτοὺς καλύπτοντος. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῶν ραγάδων, ἀνάγκη νὰ πλύνωνται

ἐκάστοτε μετὰ τὸν θηλασμόν αἱ θηλαί διὰ ψυχροῦ ὕδατος, καὶ ἐὰν μὲν ὤσι λίαν εὐαίσθητοι, τίθενται ἐπ' αὐτῶν σπληνία ἐν ψυχρῷ ὕδατι διάβροχα· ἐὰν δὲ ἄστονοι, ἢ ἥττον εὐαίσθητοι, καλὸν νὰ πλύνωνται δι' οἶνον πνεύματος· ὁ θηλασμός, ὅστις πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ ἐπαναλαμβάνηται ἀνά πᾶσαν δευτέραν ἢ τρίτην ἑρπυρίαν, γενέσθω ἐναλλάξ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς μαστούς, ἀλλ' οὐδέποτε μετὰ ἰσχυροὺς σωματικούς ἢ πνευματικούς κόπους τῆς μητρὸς, ἢ μετὰ τὸ φαγεῖν αὐτήν. Ἐὰν ὁ θηλασμός γίνηται μετὰ δυσκολίας ἕνεκα σμικρότητος τῶν θηλῶν, δυνατὸν αὐταὶ ν' ἀνελευσθῶσι διὰ τῆς χρήσεως τῆς γαλακτικῆς ἀντλίας ἢ τῶν πρὸς τεχνητὸν θηλασμόν χρησίμων ὑέλων. Αἱ δυσκολαὶ δὲ αἱ τὸν θηλασμόν συνοδεύουσαι, καὶ ἰδίως παρὰ ταῖς πρωτοτόκοις, δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπελπίζωσιν, διότι εὐκόλως διὰ τῆς ἐπιμονῆς ὑπερνικῶνται.

Πᾶσα ὑγιὴς μήτηρ χρεωσθεῖ νὰ θηλάξῃ ἢ ἰδίᾳ τὸ τέκνον αὐτῆς, διότι τοῦτο εἶναι ὠφέλιμον αὐτῇ τε καὶ τῷ παιδίῳ· τότε δὲ μόνον νὰ παραδίῃ αὐτὸ εἰς τροφόν, ὅταν τυχόν αὐτὴ πάσχῃ ὑπὸ φθίσεως, ὕδρωπος ἢ ἄλλης τινὸς καχεκτικῆς νόσου, ἢ ὅταν, ὑπαρχούσης πρὸς ταῦτα προδιαθέσεως, ἐνδέχεται νὰ πάθῃ ὑπὸ τινος τῶν νοσημάτων τούτων· προσέτι καὶ ὅταν πάσχῃ ὑπὸ νοσημάτων, ἅτινα ἐνδέχεται νὰ ἔχωσιν ἐπιβλαβῆ τινα ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ὑγείας τοῦ παιδίου, ὅταν δηλ. πάσχῃ ὑπὸ ἐπιληψίας, ἢ μελαγχολίας, ἢ ἀφροδισίας νόσου καὶ τῶν τοιούτων, ἢ τέλος, ὅταν ἢ ἀδύνατον αὐτῇ νὰ θηλάξῃ τὸ παιδίον δι' ἔλλειψιν γάλακτος, ἢ νοσερὰν κατσκευῆν τῶν μαστῶν ἢ τῶν θηλῶν. Ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ ἢ μὲν δίαίτα τῆς λεχωίδος ἔστω ἐφ' ἱκανὸν χρόνον λιτή, αὕτη δὲ λίαν προσεκτικὴ μὴ ἐγκαταλίπη προώρως τὴν κλίνην· προσοχὴ ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ πρόνοια ὅπως ἢ ἐπιλόχιος κάθαρσις γίνηται ἐν ἀφθονίᾳ, ἢ δὲ λεχῶς λαμβάνῃ μετὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ποσότητά τινα κικίνου ἐλαίου καθ' ἐκάστην, ἕως ἂν παύσῃται ἢ πρὸς τοὺς μαστούς μεγάλῃ σφόδρῃ τοῦ γάλακτος.

Γ'. Περὶ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἀρτίτοκων παιδίων.

Εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετὸν τὸ παιδίον λούεται: εἰς λουτρὸν ὅσον 28° — 29° ῥεωμύρου θερμὸν· ὅταν τὸ ἐπὶ τοῦ δέρματος αὐτοῦ εὐρισκόμενον σμῆγμα ἢ ἀδύνατον ν' ἀφαιρεθῆ διὰ μόνου τοῦ ὕδατος, ἀλείφομεν αὐτὸ διὰ παχειάς τινὸς ὕλης, ἐλαίου δηλ., ἢ κρόκου ὡσοῦ, ἀκολουθῶς δ' ἀποπλύνομεν αὐτὸ δι' ὀλίγου σάπωνος. Τὰ λουτρά εἰσι λίαν ὠφέλιμα εἰς τὰ ἀρτίτοκα βρέφη, διὸ καλὸν νὰ ἐπαναλαμβάνωνται καθ' ἐκάστην τὰς δύο πρώτας ἐβδομάδας, χωρὶς ὅμως νὰ παραμεληθῆται καὶ μετέπειτα ἡ χρῆσις αὐτῶν. Τὸ μέρος τοῦ ὀμφαλίου λώρου, τὸ εἰσέτι μετὰ τῆς κοιλίας τοῦ ἐμβρίου συνεχόμενον, περικαλύπτεται διὰ σπληνίου ἐλαιοβραχυῶς, ὅπερ στρεφόμενον ἀκολουθῶς πρὸς τὰ ἄνω καὶ μᾶλλον πρὸς τ' ἀριστερά, στηρίζεται εἰς τὴν ῥηθείσαν θέσιν διὰ στενῆς ζώνης οὕτως, ὥστε νὰ μὴ συσφίγγηται πολὺ ἡ κοιλία τοῦ παιδίου.

Τὸ σπαργάνωμα τοῦ παιδίου ἢ τὸ φασκίωμα, ὡς κοινῶς λέγεται, γενέσθω οὕτως, ὥστε τὸ παιδίον νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τοῦ ψύχους, ἢ δὲ θερμοκρασίᾳ ἔστω μᾶλλον ὁμοία· προσεκτέον ἔτι μὴ θλίβηται μέρος τι, ἢ περιορίζωνται ὑπὲρ τὸ δέον αἱ κινήσεις τοῦ παιδίου, ἰδίως δὲ μὴ θλίβηται διὰ τῆς ὀμφαλικῆς ζώνης ἢ διὰ τοῦ σπαργανώματος ἢ ἡπατική χώρα, διότι ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀνεπιτηδείου ἐπιδέσεως τοῦ ὀμφαλίου λώρου προέρχεται συχνάκις ἕκτερος καὶ διάφορα ἄλλα νοσήματα. Οἱ βραχιόνες συνδέονται τοῖς σπαργάνοις κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας μόνον, ὅταν τὸ παιδίον ἦ ἀσθενές, εἰς δὲ τὰ ὑγιῶς ἔχοντα τοῦτο εἶναι περιττόν· ἡ κεφαλὴ πρέπει νὰ περικαλύπτηται ἐλαφρῶς, ὅπως μὴ αὐξάνηται καθ' ὑπερβολὴν ἡ θερμότης αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς προκεφαλῆς, ὅταν ἦ σημαντικὴ ὀπωσοῦν, τίθεται σπληνίον, εἰς ἀρωματικόν τι ἢ πνευματώδες ὑγρὸν διάβροχον, δι' οὗ ἐν βραχεῖ χρόνῳ διασθήματι ἐξαφανίζεται αὕτη· ὅταν δὲ τὸ παιδίον κλαίῃ καὶ ἀνησυχῆ, ἀπαιτεῖται προσπάθεια πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς αἰτίας, καὶ, εἰ δυνατόν, ἀφαίρεσις αὐτῆς.

Ὁ κατάλληλος τόπος, ἐν ᾧ πρέπει νὰ κεῖται τὸ παιδίον, εἶναι ἡ κλίνη τῆς μητρὸς, ὡς οὔσης ἀναγκαιοτάτης αὐτῷ τῆς ζωικῆς θερμότητος· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ὀχληρὸν εἰς τὴν μητέρα, εἰς δὲ τὸ παιδίον ἐνίοτε καὶ ἐπικίνδυνον, διότι ἐνδέχεται νὰ πλεκωθῇ ἢ ἀποπνιγῇ παρὰ τῆς μητρὸς, βαθέως κοιμωμένης, εἶναι φρόνιμον νὰ τίθεται παρ' αὐτῆ μόνον ἐκ διαλειμμάτων, νὰ ὑπάρχη δὲ κοιτὶς ἰδία, ἧς ἡ στρωμνὴ ἔστω μετρίως μαλακῆ, ἠτοιμασμένη παρὰ τῆ κλίνη τῆς λεχωίδος, ὅπως δύναται αὕτη νὰ ἐπιτηρῇ καὶ θηλάζῃ τὸ παιδίον εὐκόλως. Ὡς ἀρίστη δὲ θέσις τοῦ παιδίου ἐν τῇ κοιτίδι θεωρεῖται ἡ ἐπὶ τὰ πλάγια τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἔχοντος καὶ τὸ πρόσωπον ἀσκεπές.

Ὁ ἀήρ τοῦ κοιτῶνος, ἐν ᾧ εὐρίσκεται τὸ παιδίον, ἔστω καθαρὸς καὶ μετρίως θερμὸς, ὁ δὲ κοιτῶν μετρίως φωτεινός, διότι ἄλλως ἐπέρχεται εὐκόλως φλεγμονὴ τῶν ὀφθαλμῶν. Μετὰ τὸ λουτρὸν καὶ τὴν τῶν ἱματίων ἀλλαγὴν καλὸν ν' ἀφίηται τὸ παιδίον νὰ κινῆται ἐλευθέρως ἐπὶ χρόνον τινά, πρὶν ἢ σπαργανωθῇ ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται ὁμοίως καὶ προσοχὴ μὴ τυχὸν ἐκτεθῇ εἰς ρεῦμα ἀέρος. Τὸ περιελίσσον, ὡς εἴρηται, τὸ μετὰ τῆς κοιλίας τοῦ παιδίου εἰσέτι συνεχόμενον μέρος τοῦ ὀμφαλοῦ λώρου σπληνίου, πρέπει ν' ἀλάσσηται καθ' ἐκάστην μετὰ προσοχῆς ἵνα μὴ τις βία ἔλξῃ ἀποχωρίσῃ αὐτὸν προῶρως· τούτου δ' ἀποπεσόντος, τίθεται ἐπὶ τινὰς ἐβδομάδας κατὰ συνέχειαν σπληνίου ἐν εἶδει μικροῦ δίσκου συνεστραμμένον, καὶ εἰς μέλανα οἶνον διάβροχον, καὶ στηρίζεται διὰ τῆς ὀμφαλικῆς ζώνης.

Ἡ καλλιτέρα τροφή τοῦ παιδίου εἶναι τὸ γάλα τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς, ὡς ἀρμοδιώτερον παντὸς ἄλλου πρὸς τὴν διάπλασιν αὐτοῦ. Ὅταν δὲ τοῦτο μὴ ἐξαρκῇ, δυνάμεθα νὰ διορίζωμεν ἐναλλάξ βόειον γάλα κεκραμένον μετ' ἴσου ποσοῦ ἐγχύματος χαμαιμῆλων ἢ μπράθρου, προστιθεμένης καὶ μικρᾶς ποσότητος σακχάρους· τοῦτο πίνει τὸ παιδίον ἐξ ὑελίνου ἀγγείου ἐπίτηδες κατεσκευασμένου. Ἐὰν δ' ἡ μήτηρ μὴ δύναται παντάπασιν νὰ θηλάσῃ, τότε ἐκλέγεται τροφὴς γυνὴ χωρική, ὑ-

γιοῦς καὶ εὐρώστου κατασκευῆς καὶ ἡπίου ἤθους· ἔστω δὲ προτιμητέα τῆς πρωτοτόκου ἢ καὶ ἄλλοτε τεκοῦσα, τὸ δὲ γάλα αὐτῆς μὴ παλαιότερον τῶν ὀκτῶ ἢ δέκα ἐβδομάδων, διότι, παρελθόντος πολλοῦ χρόνου μετὰ τὸν τοκετόν, ἡ ποιότης αὐτοῦ μεταβάλλεται, τοιοῦτο δ' ὄν, εὐκόλως γίνεται δυσπεψία· καὶ κωλικῶν πόνων πρόξενον. Ἐν ἐλλείψει ὅμως καὶ καλῆς τροφοῦ καταλληλοτέρα τροφή τοῦ παιδίου εἶναι τὸ βόειον γάλα, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται.

Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ φροντιζώμεν, ὅπως ἔχῃ τὸ παιδίον τακτικῶς καθ' ἐλάχιστην κενώσεις, τούτων δὲ μὴ γινομένων, νὰ ἐξετάζωμεν μὴ ὑπάρχῃ ἀτρκσία τις κατὰ τὰς πρὸς τοῦτο προσδιωρισμένας ὁδούς. Ἡ διὰ τῆς ἔδρας κένωσης ἐνεργεῖται συνήθως διὰ τοῦ θηλασμοῦ τοῦ πρώτου ἐν τοῖς μαστοῖς τῆς λεχωῆδος εὐρισκομένου γάλακτος· ἀλλ' ὅταν μὴ γίνηται φυσικῶς, τότε δεόν νὰ μεταχειρίζομεθα κλύσματα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλαφρὰ καθάρσια, κατὰ τὰς περιστάσεις ὅμως, καὶ οὐχὶ ὡς συνειθίζουσι τινές νὰ δίδωσιν αὐτὰ ἀδιακρίτως εἰς πάντα τὰ ἀρτίτοκα βρέφη, ὕπερ εἶναι ἀποδοκιμαστέον. Ἡ καθαριότης καὶ ἡ συχνὴ ἀλλαγὴ τῶν σπαργάνων εἰσὶν ἀναγκαῖοτάτα, ἐπειδὴ διὰ τούτων προλαμβάνεται εὐκόλως ἡ ἐξελκωσις τοῦ δέρματος τοῦ παιδίου· ἐὰν δὲ τοῦτο συνέβῃ ἤδη, πρέπει ν' ἀποπλύνωνται διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ἢ δι' ἀποσταγματος ῥόδων τὰ ἐξηλωμένα μέρη, ἀκολούθως δὲ νὰ ἐπιπάσσηται ἐπ' αὐτῶν σπέρμα λυκοποδίου, τῆς βλάβης δ' οὔτης μείζονος, νὰ ἐπαλείφωνται δι' ἐλαίου ἀμυγδαλίου. Ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς συλλεγόμενος ῥύπος ἀφαιρεῖται, ἢ ἐπιχρισόμενος δι' ἐλαίου κοινοῦ, ἢ μηχανικῶς, τριβομένης τῆς κεφαλῆς διὰ μαλλίνου ὑφάγματος. Ἡ τοῦ θηλασμοῦ διάρκεια ἔστω ἐν γένει ἴση τῆ τῆς κυήσεως· καλὸν ὅμως νὰ ἔχῃσι τὰ παιδιά τέσσαρας τοὐλάχιστον τομεῖς πρὸ τῆς ἀπογαλακτίσεως, ἧτις γενέσθω βιθμηδόν, καὶ μάλιστα ἀφοῦ ταῦτα ἐθισθῶσι πρῶτον νὰ λαμβάνωσιν ἄλλην τροφήν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΦΥΣΙΝ ΤΟΚΕΤΩΝ

ἢ

ΠΕΡΙ ΔΥΣΤΟΚΙΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

Περὶ δυστοκιῶν ἐν γένει καὶ τῶν πρὸς ταύτας
συνηθεστέρων μαιευτικῶν ἐγχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν δυστοκιῶν ἐν γένει.

ΠΡΟΛΟΓΙΜΕΝ *δυστοκίαν* ἐκείνην ἐν γένει τῆς τικτούσης τὴν κατάστασιν, καθ' ἣν ὁ τοκετὸς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ ἄνευ κινδύνου ἢ βλάβης τῆς τικτούσης ἢ τοῦ τικτομένου διὰ μόνων τῶν πρὸς ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρίου προωρισμένων φυσικῶν δυνάμεων. Τῶν αἰτίων δὲ, ἐξ ὧν προέρχονται αἱ δυστοκίαι, ἄλλα μὲν εἰσι μηχανικά, τούτέστιν ἐμποδιζουσι μηχανικῶς τὸν τοκετόν, ἄλλα δὲ δυναμικά, τούτέστι προέρχονται ἐκ δυναμικῆς τινος βλάβης τῆς μήτρας ἢ τῆς τικτούσης ἐν γένει, καὶ ἄλλα πάλιν σύμμικτα ἐκ τῶν εἰρημένων. Ἐντεῦθεν καὶ αἱ δυστοκίαι διαιροῦνται

Α΄. Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐκ βλάβης τινὸς τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ τοκετοῦ. Καὶ καθ' ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ ἐμβρυον, ὑφίσταται ἡ βλάβη

α.) Εἰς τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα τοῦ ἐμβρύου.

β.) Εἰς τὴν παρὰ φύσιν κατασκευὴν αὐτοῦ.

γ.) Εἰς τὴν παρὰ φύσιν κατάστασιν τῶν σὺν αὐτῷ μορίων, τούτέστι τῶν ὑμένων, ὑρ' ὧν περιβάλλεται, τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, τοῦ ὀμφαλίου λώρου καὶ τοῦ ὑστέρου.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ μόρια, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ, τὸ ἐμβρυον, ἡ βλάβη ὑφίσταται

α.) Εἰς τὴν παρὰ φύσιν κατασκευὴν τῆς πυέλου καὶ τὴν παρὰ φύσιν στάσιν αὐτῆς πρὸς ὀρίζοντα.

β.) Εἰς τὴν παρὰ φύσιν θέσιν καὶ κατασκευὴν τῆς μήτρας.

γ.) Εἰς τὴν παρὰ φύσιν κατασκευὴν τοῦ κόλπου καὶ τῶν ἐκτὸς γεννητικῶν μορίων.

Β'. Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐκ βλάβης ἢ νοσερᾶς καταστάσεως τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων. Εἰσὶ δ' αὗται ὅτε μὲν εἰς ἄκρον ἀσθενεῖς καὶ ἀνίκανοι πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ὅτε δὲ λίαν ἰσχυραὶ καὶ συχναί, ὥστε τὸ ἐμβρυον ἐξωθεῖται σὺν πολλῇ βίᾳ καὶ ταχύτητι.

Παρὰ τὰς δυστοκίας ταύτας ὑπάρχουσι καὶ ἕτεροι, ἐκ σπασμῶν, ἐπελθόντων ἐν τῷ τοκετῷ, αἰμορραγίας, προπτώσεως τοῦ ὀμφαλίου λώρου καὶ ἄλλων διαφορῶν αἰτίων προερχόμεναι.

Ἄλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πολλῶν διακρίσεων καὶ ὑποδιακρίσεων τῶν δυστοκιῶν, παραδεχόμεθα ὡς καταλληλοτέραν τὴν εἰς τὰς ἐπομένους τέσσαρας κλάσεις διαίρεσιν αὐτῶν·

α.) Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου.

β.) Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐκ δυσαναλόγου εὐρυχωρίας τῶν σκληρῶν καὶ ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων πρὸς τὸν τοῦ ἐμβρύου ὄγκον.

γ.) Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐξ ἀνωμαλίας τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, καὶ

δ.) Εἰς δυστοκίας, προερχομένας ἐκ σπανίων τινῶν καὶ ἐκτάκτων περιστάσεων.

Α'. Περί τῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου
δυστοκιῶν.

Αἱ δυστοκίαι αὗται εἰσὶν αἱ συνηθέστεραι, καὶ συμβαίνουσιν, ὅταν τὸ ἔμβρυον κείτῃ οὕτως ἐν τῇ μήτρᾳ, ὥστε ὁ ἄξων αὐτοῦ νὰ μὴ ἔχῃ διεύθυνσιν παράλληλον πρὸς τὸν τῆς μήτρας, ἀλλὰ νὰ σχηματίζῃ μετ' αὐτοῦ γωνίαν τινά. Παραδέχονται δὲ συνήθως ὡς ἐκ τοῦ μορίου, ὅπερ τὸ ἔμβρυον προβάλλει ἐν τῷ τοκετῷ, διάφορα σχήματα καὶ διαφόρους τούτων θέσεις. Κυρίως ὁμοίως καὶ ἀκριβῶς ἐν καὶ μόνον παρὰ φύσιν σχῆμα ὑπάρχει, ἐκεῖνο δηλ., καθ' ὃ τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὸν ὤμον ἢ τὸν βραχίονα. Ἄλλ' ἐὰν ἀφεθῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως τὸ οὕτω προβάλλον ἔμβρυον, μὴ, χορηγηθῇ δηλ. ἢ εἰς τοιαύτην περίστασιν ἀπαιτουμένη βοήθεια, δύο τινὰ δυνατόν νὰ συμβῶσιν· ἢ γίνεται ὁ καλούμενος αὐτόματος μετασχηματισμὸς τοῦ ἐμβρύου, κατέρχεται δηλ. τὸ ἄνω ἢ κάτω ἄκρον τοῦ σώματος αὐτοῦ πρὸς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, καὶ ἐπομένως τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα μεταβάλλεται εἰς κατὰ φύσιν, ἢ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων καὶ ἰσχυρῶν συστολῶν τῆς μήτρας, τῶν ἐπὶ μᾶλλον, ἀλλ' ἀνωφελῶς, αὐξανουσῶν ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης ἀντιτάσεως, ἐπέρχεται φλεγμονή, γάγγραινα, καὶ παράλυσις, ἢ ῥήξις τῆς μήτρας. Ἴνα προληφθῇ λοιπὸν ὁ κίνδυνος, ὑφ' οὗ ἢ τε τίκτουσα καὶ τὸ τικτόμενον ἐπαπειλοῦνται, ἀπαιτεῖται νὰ δοθῇ εἰς τὸ ἔμβρυον τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, τούτέστι νὰ στραφῇ πρὸς τὸ στόμιον τῆς μήτρας τὸ ἄνω ἢ κάτω ἄκρον τοῦ σώματος αὐτοῦ· γίνεται δὲ τοῦτο δι' ἰδιαιτέρας τινὸς ἐγχειρήσεως, ἣτις καλεῖται ἀναστροφή ἢ μετασχηματισμὸς τοῦ ἐμβρύου.

Β'. Περί τῶν ἐκ δυσαναλόγου εὐρυχωρίας τῶν σκληρῶν καὶ ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων πρὸς τὸν τοῦ ἐμβρύου ὄγκον δυστοκιῶν.

Ἐὰν ἡ μεταξὺ τοῦ ὄγκου τοῦ ἐμβρύου καὶ τῆς εὐρυχωρίας τῶν μορίων, δι' ὧν τοῦτο μέλλει νὰ διέλθῃ, δυσαναλογία μὴ ᾗ λίαν

μεγάλη, ἡ φύσις μόνη εἶναι ἱκανὴ πολλακίς νὰ παράσχη τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν ἐρεθιζομένης τῆς μήτρας ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης ἀντιστάσεως, αἱ συσταλτικαὶ αὐτῆς δυνάμεις αὐξάνονται παραδόξως, ἡ δὲ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ἰσχυρῶς συνθλιβομένη πανταχόθεν, λαμβάνει σχῆμα ἐπίμηκες, οὕτω δ' ἐλαττουμένου τοῦ ὄγκου αὐτῆς, καθίσταται ἡ μήτρα ἱκανὴ νὰ ἐξώσῃ τὸ ἔμβρυον διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς τικοσύσης, ἄνευ βλάβης τίνος. Ἀλλ' ἐὰν ἡ δυσαναλογία αὕτη ὑπάρχῃ ἔτι μείζων, ὥστε ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, καίτοι ἐσχηματισμένη οὕσα, ὡς εἴρηται, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ, αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας λαμβάνουσι πολλακίς τοσάυτην δύναμιν, ὥστε συντρίβουσι τὰ ὄσῳ τῆς κεφαλῆς. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἐξτρῆκῃ πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου, τότε παύονται αἱ ὠδίνες ὀλοτελῶς, καὶ ἐπέρχεται τι τῶν προειρημένων δυσαρέστων ἀποτελεσμάτων. Τὸ πάλαι ἐπεχειροῦν ἀμέσως τὴν ἀνάτρησιν ἢ τὴν ἐγκατατομὴν τοῦ ἐμβρύου ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι, ἐπειδὴ ὑπέθετον τοῦτο νεκρόν· ἀλλὰ τὸ εἶδος καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δυστοκίας ταύτης διδάσκουσιν ἡμᾶς τί ὀρείλομεν νὰ πράττωμεν, ὅταν ἀληθῶς ἐπίκειται κίνδυνος, ἔχοντες ὀδηγὸν εἰς τὰς πράξεις ἡμῶν αὐτὴν ταύτην τὴν φύσιν. Ἐπειδὴ δὲ παρατηρήθη, ὅτι ἐν τοιαύταις περιστάσεσι ὁ τοκετὸς πολλακίς ἐκτελεῖται διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, συμπιεζομένης δηλ. ὡς εἴρηται, καὶ ἐπιμηκνυομένης τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἔπεται ὅτι, τῆς φύσεως μὴ ἱκανῆς οὐσίας νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο ἀφ' ἑαυτῆς, ἀπαιτεῖται νὰ συμπιέσωμεν καὶ ἐπιμηκύνωμεν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου ἡμεῖς, μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τὴν φύσιν· μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ ἐνεργήσωμεν τὴν συμπίεσιν διὰ τῶν χειρῶν, μεταχειριζόμεθα τὸν ἐμβρυουλκόν, ὅστις, ἐκτὸς τῆς ιδιότητος τοῦ συμπιέζειν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, ἔχει προσέτι καὶ τὸ προτέρημα τοῦ ἀναπληροῦν καὶ τὰς πρὸς ἐξωσιν αὐτοῦ ἀπαιτουμένας συστολάς τῆς μήτρας. Ἐὰν δὲ μὴδ' ὁ ἐμβρυουλκὸς ἦ ἱκανὸς νὰ ὑπερνικήσῃ τὰ ὑπάρχοντα ἐμπόδια, τότε ἔτι τὴν εὐρυχωρίαν τῆς πυέλου δέον ν' αὐ-

ξίλωμεν, διατέμνοντες τὴν συγχόνδρωσιν τῶν ἰθικῶν ὀστέων, ἢ ἐτέραν τινὰ ὁδὸν ἢ ἀνοίξωμεν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ τομὴ τῆς συγχόνδρώσεως ἐφάνη πολλάκις ἀνωφελής, ὡς καὶ αἱ διάφοροι ἄλλαι ἐγχειρήσεις, δι' ὧν δυνατὸν ἢ ἀνοιχθῆναι νέαι τις ὁδὸς πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου, εἰσι τὰ μάλιστα ἐπικίνδουνοι εἰς τὴν τίκτουςαν, μεταχειρίζονται συνήθως σήμερον τὴν ἀνάτρησιν τοῦ ἐμβρύου· εἰ δὲ καὶ τοῦτο φαίνεται ἀνωφελές, τότε ἡ διὰ τῆς καισαρικῆς τομῆς ἐξαγωγή τούτου εἶναι ἡ μόνη ἐγχείρησις, εἰς ἣν πρέπει νὰ καταφεύγωμεν.

Γ'. Περὶ τῶν ἐξ ἀνωμαλίας τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων
δυστοκιῶν.

Αἱ πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτούμεναι δυνάμεις οὐ μόνον πρέπει νὰ ὑπάρχωσι μείζονες τῆς ἀντιστάσεως, ἢ προξενούσιν ἐν τῷ τοκετῷ τό τε ἐμβρυον καὶ τὰ γεννητικὰ τῆς τικτούσης μόρια, δι' ὧν αὐτὸ μέλλει νὰ διέλθῃ, ἀλλὰ νὰ μὴ ὑπάρχη καὶ δυσαναλογία τις μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς λοιπῆς καταστάσεως τῆς τικτούσης· ἐν γένει δὲ ὅσω εὐρωστοτέρα εἶναι ἡ τίκτουςα, τόσω πλείονα χρόνον διαρκεῖ ὁ τοκετός, τ' ἀνάπαλιν ὁμως συμβαίνει, ὅταν ἡ γυνὴ ἢ ἐξεως μᾶλλον ἀσθενούς. Ὅταν δὲ αἱ φυσικαὶ δυνάμεις μὴ ἐξαρκῶσι πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ἢ ὅταν μὴ ᾧσιν ἰκαναὶ νὰ ἐνεργήσωσι κατὰ τὸ εἶκος ἕνεκα νοσερῶν τινων καταστάσεων, ὡς ἀσθματος, ὑδροθώρακος, σπασμῶν, γενικῆς ἢ μερικῆς ἀδυναμίας κτλ., μεταχειρίζομεθα πρῶτον τὰ πρὸς τὰ παθη ταῦτα ἀρμόζοντα φάρμακα· ἐὰν δὲ καὶ ἡ χρῆσις τούτων οὐδεμίαν παρέχῃ τὴν ὠφέλειαν, ἀνάγκη ἢ ἀναπληρώσωμεν ἡμεῖς τὴν ἔλλειψιν τῆς φύσεως, ἐξάγοντες τὸ ἐμβρυον ἢ διὰ τῆς ἀναστροφῆς ἢ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ.

Ὅταν αἱ ἐξωθοῦσαι δυνάμεις ἐνεργῶσι μετὰ μεγάλης δραστηριότητος, ἢ ὅταν τὸ ἐμβρυον ᾖ μικρότερον τοῦ συνήθους, ἢ ἡ πύελος εὐρυχωροτέρα τοῦ κατὰ φύσιν, ὁ τοκετός ἐκτελεῖται

πολλάκις μετὰ μεγάλης ταχύτητος, καὶ καλεῖται ὄξις· ἔχει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποτελέσματα λίαν δυσάρεστα· ἐκτὸς δηλ. βλάβης τινός, ἐνδεχομένης νὰ συμβῆ εἰς τὸ παιδίον ἕνεκα τῆς αἰφνηδίου αὐτοῦ ἐκπτώσεως, ἀποσπᾶται πολλάκις καὶ ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ἐπέρχονται αἰμορρογίαι, σπασμοί, λειποθυμῖαι καὶ ἐπισχέσεις τῶν ὑστέρων, ἐνίοτε δὲ συμβαίνει καὶ θάνατος, ἀποδιδόμενος δικαίως εἰς τὴν αἰφνηδίον ἀφαίρεσιν τῆς ὑπὸ τῆς ἐγκύου μήτρας ἐπὶ τῶν ταύτῃ παρακεθμένων ἀγγείων τε καὶ νεύρων ἐνεργουμένης θλίψεως. Εἰς τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα, τὰ ὑπὸ τοῦ ὄξεος τοκετοῦ πολλάκις συνεπαγόμενα, ἀνήκει ἢ τε διάρρηξις τοῦ περιναίου καὶ ἡ τοῦ κόλπου ἐνίοτε.

Ἴνα προληφθῶσι λοιπὸν ταῦτα τοῦ ὄξεος τοκετοῦ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα, ἀπαιτεῖται νὰ βραδύνωμεν τὴν πορείαν τούτου, ἐλαττοῦντες τὴν συσταλτικὴν δύναμιν τῆς μήτρας. Ὁ ὄξις τοκετός δυνατὸν προσέτι νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ διαφορῶν ὀξέων νοσημάτων τῆς ἐγκύου, ὡς καὶ ὅταν αὕτη πλησιαζῆ πρὸς τὸν θάνατον, πρὸ πάντων δὲ καὶ ἰδίως προέρχεται ἐκ ψυχικῶν παθῶν. Ἰστέον προσέτι, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς διάθεσις εἶναι ἐνίοτε καὶ κληρονομικῆ.

Δ'. Περὶ τῶν ἐκ σπανίων τινῶν καὶ ἐκτάκτων περιστάσεων δυστοκιῶν.

Ἐκτακτοὶ τινες καὶ σπάνιαι περιστάσεις, ὡς πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, σπασμοί, αἰμορρογίαι, ἐντεροκῆλη συνεσφιγμένη, λίθοι ἐν τῇ οὐροδόχῳ κύστει, κισσοί, κτλ., δυνατὸν νὰ ἐπαγάγωσιν ἐν τῷ τοκετῷ βλάβην τινὰ ἢ καὶ κίνδυνον εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τικτόμενον. Πρὸς ἀπελασίαν δὲ τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου ἀπαιτεῖται πολλάκις νὰ ἐπιταχύνωμεν τὸν τοκετόν, ἐξάγοντες τὸ ἔμβρυον διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἢ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν ἰδιαίτερων τούτων καταστάσεων ἀδύνατον νὰ δοθῶσιν ἐνταῦθα γενικοὶ κανόνες, ρηθῆσονται καὶ περὶ αὐτῶν ἐν οἰκείῳ τόπῳ τὰ δέοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

*Περὶ τῶν εἰς τοὺς παρὰ φύσιν ἢ δυσχερεῖς τοκτικοὺς
ἀπαιτουμένων βοηθημάτων.*

Τῶν βοηθημάτων, ὅσα μεταχειρίζομεθα ἐν τῇ Μαιευτικῇ, τινὰ μὲν εἰσιν, ὡς προεῖρηται, διαιτητικά, ἄλλα δὲ ἰατρικά, ἄλλα χειρουργικά, καὶ ἄλλα μαιευτικά, ὡς τῇ Μαιευτικῇ ἰδίως ἀνήκοντα. Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν λοιπῶν γίνεται λόγος εἰς τὰ διάφορα τῆς Ἰατρικῆς καὶ Χειρουργικῆς συγγράμματα, θέλομεν περιορισθῆ ἐνταῦθα εἰς τὴν περιγραφὴν μόνον τῶν ἀποκλειστικῶς τῇ Μαιευτικῇ ἀνηκόντων· ταῦτα δ' ὑφίστανται α) εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐμβρυουλκοῦ· β) εἰς τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου· γ) εἰς τὸν διὰ τῆς χειρὸς ἢ διὰ τῶν ἀγκίστρων ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου· δ) εἰς τὴν ἐξαγωγὴν αὐτοῦ δι' ἄλλης τινὸς παρὰ τὴν συνήθη ὁδόν, καὶ ε) εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου αὐτοῦ, τοὔτεστι διὰ τῆς ἀνατρήσεως ἢ ἐγκατατομῆς.

Περὶ τινων δὲ ἄλλων μικροτέρων καὶ ἥττονος λόγου ἀξίων ἐγχειρήσεων, δηλ. περὶ τῆς διὰ διαφορῶν μέσων ἐνεργουμένης διαστολῆς τοῦ στομίου τῆς μήτρας, περὶ τῆς διαρρήξεως τοῦ θυλακίου, καὶ τινων ἄλλων τοιούτων θέλομεν πραγματευθῆ ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

Α'. Περὶ ἐμβρυουλκοῦ καὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ.

Ὁ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἐγγείρησις ἀπλουστέρα καὶ μᾶλλον τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως μιμουμένη, κατέχει δικαίῳ τῷ λόγῳ τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν μαιευτικῶν ἐγχειρήσεων θέσιν, εἰ καὶ πολὺ νεωτέρα τοῦ μετασχηματισμοῦ. Ὑφίσταται δὲ ἡ χρῆσις τοῦ ἐμβρυουλκοῦ εἰς τὴν ἄμεσον ἐφαρμογὴν δυνάμεώς τινος ἐξωτερικῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν πρὸς ἐξῶσιν αὐτοῦ ἀπαιτουμένων δυνάμεων κατὰ τρόπον ὅσον οἶόν' τε ἥπιον καὶ ἀβλα-

εἶ. Ὅσιω λοιπὸν καταλληλότερον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶ-
 ναι κατεσκευασμένος ὁ ἐμβρυουλκός, τόσῳ πιθανωτέρα καὶ ἡ
 ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐπιζητούμενη βοήθεια.

Ὁ ἐμβρυουλκός σύγκεται ἐκ δύο μοχλῶν πρώτου εἴδους,
 οἷτινες χρησιμεύουσιν ἀμοιβαίως ὡς ὑπομόχλιον ὁ εἰς τῷ ἐτέ-
 ρῳ, καὶ καλοῦνται συνήθως *βραχίονες τοῦ ἐμβρυουλκοῦ*. Καὶ
 ὁ μὲν τὴν δεξιάν χειρα τοῦ ἐγχειροῦντος περιστῶν καλεῖται
δεξιός, ὁ δὲ τὴν ἀριστεράν, *ἀριστερός*· συνηθέστερον ὅμως ὀ-
 νομαζοῦσι τὸν πρῶτον *ἀριστερόν* καὶ τὸν δεύτερον *δεξιόν*, ὡς
 ἐκ τῆς λαβῆς αὐτῶν. Ἐκαστος τῶν βραχιόνων τούτων διαιρεῖ-
 ται εἰς τρία οὐσιώδη μέρη· α') εἰς τὸ ἀνώτερον, τὸ καὶ πλα-
 τύτερον, *κοχλιάριον*, ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ καλούμενον·
 β') εἰς τὸ μέρος καθ' ὃ συνευθύνονται ἀλλήλοις, οἱ δύο βραχί-
 ονες, τούτέστι τὸν *σύνδεσμον*· καὶ γ') εἰς τὸ κατώτερον μέρος,
 τὸ ἀποτελοῦν τὴν *λαβήν*. Τὸ πλατύτερον μέρος τῶν βραχιό-
 νων ὡς προωρισμένον εἰς ἐφαρμογὴν ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς τοῦ
 ἐμβρύου κεφαλῆς πρὸς τὸ συλλαμβάνειν καὶ ἐλκύειν αὐτὴν πρὸς
 τὰ κάτω καὶ ἔξω, πρέπει φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ ὑπάρχη κατὰ
 τὸ σχῆμα τοῖς βρεγματικαῖς ὀστέοις παρεμφερές, τούτέστι
 κυρτὸν πρὸς τὰ ἔξω, καὶ κοῖλον πρὸς τὰ ἔσω. Ἡ τοιαύτη τῶν
 τοῦ ἐμβρυουλκοῦ βραχιόνων κυρτότης καλεῖται *κεφαλική*· καὶ
 μεγάλης μὲν οὔτης ταύτης, ὁ ἐμβρυουλκός ἐφαρμόζεται μὲν
 δυσκολώτερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἀλλ' ὅμως
 κατέχει αὐτὴν ἀσφαλέστερον· μικρᾶς δὲ οὔτης, ἡ τοῦ ἐμ-
 βρυουλκοῦ ἐφαρμογὴ εἶναι μὲν εὐκολωτέρα, καὶ ἡ τοῦ ἐμβρύου
 κεφαλὴ εὐκολώτερον λαμβάνει σχῆμα ἐπίμψες, ἀλλὰ τότε ἐ-
 ξολισθίνει καὶ οὗτος εὐκολώτατα. Τὰ κοχλιάρια τοῦ ἐμβρυ-
 ουλκοῦ εἰσὶ συνήθως θυριδωτά, ἡ δὲ τοιαύτη κατασκευὴ τού-
 των εἶναι προτιμητέα οὐ μόνον διότι ἐλαττοῦται τὸ βᾶρος τοῦ
 ἐμβρυουλκοῦ, ἀλλὰ καὶ διότι, ἐκ τῆς ἀκριβεστέρας αὐτοῦ ἐφαρ-
 μογῆς, κατέχεται καὶ ἡ κεφαλὴ ἀσφαλέστερον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ
 ἐφαρμογὴ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, τοῦ ἔχοντος μόνην τὴν κεφαλικήν

κυρτότητα ἐμποδίζεται ὑπὸ τοῦ περιναίου, ὅταν ἡ κεφαλὴ εὐ-
ρίσκηται εἰσέτι ὑψηλά, ἠναγκάσθησαν νὰ δώσωσιν εἰς τὰ κο-
χλιάρια μικράν τινα στροφὴν πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἐντεῦθεν ἡ
πελικὴ κυρτότης τοῦ ἐμβρυουλκοῦ.

Ἡ λαβὴ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ δέον νὰ ὑπάρχη οὕτω κατεσκευα-
σμένη, ὥστε νὰ παρέχη ἰκανὴν μὲν ἀσφάλειαν εἰς τὰς χεῖρας
τοῦ ἐγχειροῦντος, νὰ μὴ προξενῇ δὲ καὶ βλάβην τινὰ εἰς αὐ-
τάς. Ἴνα ἔχωσιν αἱ λαβαὶ τὴν ἀπαιτουμένην στερόδότητα, μὴ
αὐξάνηται δὲ καὶ τὸ ὅλον βῆρος τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, καλύπτουσι
συνήθως αὐτάς δι' ὅστοῦ ἢ ξύλου σκληροῦ. Τὸ ἄκρον ἐκάστης
λαβῆς λήγει εἰς ἐξόγκωσίν τινα, κεφαλὴν καλουμένην πρὸ
τούτου δ' ὑπάρχει ἐντομή τις, χρήσιμος εἰς τὸ παρέχειν μεί-
ζονα ἀσφάλειαν ἐν τῷ τοῦ ἐμβρύου ἐξελευσμῷ. Ἄλλ' εἰς τοὺς
γαλλικοὺς λεγομένους ἐμβρυουλκοὺς τὸ ἄκρον τῆς λαβῆς λή-
γει εἰς ἀγκιστρὸν ἀμβλύ, ἰκανὸν μὲν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τινὰς
ἐγχειρήσεις, γινόμενον ὁμως πολλάκις καὶ πρόσκομμα εἰς τὴν
ἐμβρυουλκίαν, δι' ἣν προξενεῖ πόνον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐγχει-
ροῦντος.

Καὶ ὁ σύνδεσμος δέον νὰ παρέχῃ ὡσαύτως τὴν ἀπαιτουμένην
ἀσφάλειαν, ἵνα μὴ ἀποχωρίζωνται εὐκόλως ἀπ' ἀλλήλων οἱ βρα-
χιόνες τοῦ ἐμβρυουλκοῦ συγχρόνως δ' ἀπαιτεῖται καὶ κατα-
σκευὴ αὐτοῦ τοιαύτη, ὥστε ἡ ἔνωσις τῶν βραχιόνων νὰ γίνηται
μεθ' ἰκανῆς εὐκολίας. Πρὸς τοῦτο ἐπενοήθησαν διάφορα εἴδη
συνδέσμων, ἅτινα δυνατὸν ν' ἀναχθῶσιν εἰς τὰ ἐπόμενα δύο, ὡς
τὰ κυριώτερα· α') εἰς τὸν δι' ἄξονος ἢ στρόφιγγος σύνδεσμον
(*junctura ope axeos*), καὶ β') εἰς τὸν διὰ προεξεχόντων χει-
λέων σύνδεσμον (*junctura ope contabulationis*). Καὶ τὸ μὲν
πρῶτον εἶδος ἀπαντᾶται εἰς τοὺς γαλλικοὺς ἐμβρυουλκοὺς, ἐν
οἷς ἡ τῶν βραχιόνων ἔνωσις εἶναι μὲν ἀσφαλής, ἀλλὰ δύσκολος·
τὸ δὲ δεύτερον εἰς τοὺς ἀγγλικούς, ἐν οἷς ἡ ἔνωσις εἶναι μὲν
εὐκόλος, δὲν παρέχει ὁμως τὴν ἀπαιτουμένην ἀσφάλειαν.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐφευρέσεως μέχρι σή-

μερον επενοήθησαν διάφορα είδη έμβρουλκων, άτινα όμως δυνατόν ν' αναχθώσιν εις δύο πρωτότυπα είδη, τὸ άγγλικόν δηλ. και τὸ γαλλικόν, καθότι τὰ λοιπά θεωρητέα ως τροποποιήσεις τούτων. Ὁ άγγλικός, ἢ ὁ τοῦ Σμελίου, εἶναι γενικῶς εὐχρηστος ἐν Άγγλία, και έχει μήκος ὅσον ένδεκα ἢ δώδεκα δακτύλων· τὰ κοχλιάρια εἰσι μὲν θυριδωτά, περικαλύπτονται ὅμως ὑπὸ δέρματος κυνὸς μέχρι σχεδόν τοῦ συνδέσμου· έχει οὗτος και ἀμφοτέρας τὰς κυρτότητας, τήν τε κεφαλικήν δηλ. και τήν πυελικήν. Ἡ ὑπὸ ὀστοῦ ἢ ξύλου καλυπτομένη λαβὴ λήγει εἰς ὑποστρογγύλον ὄγκον, ὃν καλοῦσι *κεφαλήν*, και πρὸ ταύτης ὑπάρχει έντομή τις πρὸς εύκολίαν τοῦ ἐγχειροῦντος· ὁ δὲ τῶν βραχιόνων σύνδεσμος, τοῦ Σμελλίου καλούμενος, εἰ και πρὸ τούτου ὑπ' άγνωστου τινὸς εφευρεθεῖς, γίνεται διὰ προεξχόντων χειλέων.

Ὁ γαλλικός έμβρουλκός, τοῦ *Λευρετίου* κοινότερον καλούμενος, εἶναι μείζων τοῦ άγγλικοῦ, έχει μήκος ὅσον δεκαεξ ἢ δεκκοκτώ δακτύλων και σύγκειται ὅλος ἐκ μετάλλου. Ἐχει ὡσαύτως τὰ κοχλιάρια θυριδωτά, ἀλλ' άνευ καλύμματός τινος, αἱ δὲ κυρτότητες αὐτῶν, ἢ τε κεφαλική δηλ. και ἡ πυελική, εἰσιν ἐλάσσονες, ἢ λαβὴ λήγει εἰς ἄγκιστρον ἀμβλύ, ὁ δὲ τῶν βραχιόνων σύνδεσμος, ὅστις ἦν ὡσαύτως πρὸ τούτου γνωστός, γίνεται διὰ στρόφιγγος. Ἀλλὰ Γερμανός τις μαιευτήρ, ὁ Βρινιγχαύσενος (*Brinighausen*), ἤνωσε τὰ προτερήματα τῶν δύο τούτων έμβρουλκων, συνάψας δι' ἀπλουστέρου τινὸς ἀλλ' ἀρκούντως ἀσφαλοῦς μηχανισμοῦ τὸν γαλλικόν και άγγλικόν σύνδεσμον εἰς έν, και παραλείψας τὸ κατὰ τήν λαβὴν ἄγκιστρον.

Ὁ έμβρουλκός ενεργεῖ διττῶς, δι' ἔλξεως δηλ. και θλίψεως, διότι οὐ μόνον ἐξελκύει τήν κεφαλήν τοῦ έμβρύου, ἀλλὰ συγχρόνως και συνθλίβει αὐτήν. Ἐκτός τούτου ενεργεῖ προσέτι και ὡς μοχλός, δι' ὅς προξενεῖ κινήσεις εἰς τήν κεφαλήν τοῦ έμβρύου ἐν τε τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ, ὡς και ἐν τῷ καθελκύειν αὐτήν.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐμβρυουλκίας παρασκευάζεται καταλλή-
 λως συνήθης κλίνη καὶ ἀνυψοῦται διὰ στρωμνῶν καὶ προσκεφα-
 λαίων, ὥστε νὰ μὴ προξενῆται θλίψις οὐδ' ἄλλη τις ἐνόχλησις εἰς
 τὴν ὠδίνουσαν, ἥτις κατακλίνεται κατὰ πλάτος τῆς κλίνης ἐγ-
 καρσίως, ἔχουσα τὰ ἰσχία ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τῶν χειλέων αὐτῆς καὶ
 τὰ σκέλη ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα τοσοῦτον, ὥστε νὰ μένη ἐλευ-
 θέρα καὶ εὐπρόσιτος ἡ τοῦ κόλπου εἴσοδος· οἱ ὦμοι καὶ ἡ κε-
 φαλὴ αὐτῆς ἀνυψοῦνται ὅπισθεν δι' ὑποκειμένων προσκεφαλαίων
 τοσοῦτον, ὅσον ἀπαιτεῖται, ἵνα ὑποφέρῃ εὐκόλως τὴν τήρησιν
 τοιαύτης θέσεως· ἐὰν δυνηθῶμεν ν' ἀνυψώσωμεν τὴν κλίνην
 ταύτην ὅσον ὑψοῦται συνήθης τράπεζα, τοῦτο συντελεῖ πρὸς
 εὐκολωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἐκτέλεσιν τῆς ἐγχειρήσεως.

Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῶν ποδῶν τῆς τικτούσης τίθενται πρὸ
 τῆς κλίνης δύο θρόνια, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἀγγεῖον πρὸς συλλο-
 γὴν τῶν ὑγρῶν, ὅσα μέλλουσι νὰ ἐκρεύσωσιν ἐν καιρῷ τῆς
 ἐγχειρήσεως· ἡ ὠδίνουσα καλύπτεται διὰ σινδόνος ἢ ἐλαφροῦ
 ἐραπλώματος, ὅπισθεν δὲ τῆς κλίνης ἵσταται βοηθός, ὅστις
 κρατεῖ καλῶς τοὺς ὦμους, ἔχων συνεσταυρωμένας τὰς χεῖρας
 ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς, τὰ δὲ γόνατα κρατοῦνται ὡσαύτως
 ὑπὸ δύο ἄλλων βοηθῶν. Ἡ ὠδίνουσα δεῖον νὰ κατακλίνηται οὐ-
 τως ἐπὶ τοιαύτης κλίνης, ὅταν προβλέπωμεν δυσκολίαν τινὰ
 ἐπὶ τῆς ἐγχειρήσεως, ἰδίως δὲ ὅταν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου
 ἵσταται εἰσέτι ὑψηλὰ· ὅταν δ' ἡ κεφαλὴ κεῖται παρὰ τὴν ἐξο-
 δον τῆς πυέλου, δυνάμεθα νὰ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἐμβρυουλκίαν
 καὶ ἐπὶ συνήθους κλίνης, τῆς τικτούσης κειμένης κατὰ μῆκος
 αὐτῆς, πλὴν ἐχούσης τὰ ἰσχία ἐξ ἕως ὀκτώ δακτύλους ἀνυψω-
 μένα.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐγχειρήσεως προδιατίθεμεν φρονίμως
 τὴν ὠδίνουσαν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐμβρυουλκίας, χωρὶς
 ὅμως νὰ δεῖξωμεν αὐτῇ τὸν ἐμβρυουλκόν, καὶ φροντίζο-
 μεν, ὅπως κενωθῇ ἡ οὐροδόχος κύστις καὶ τὸ ἀπευθυσμένον
 ἔντερον εἴτε φυσικῶς, εἴτε διὰ τῶν πρὸς τοῦτο προσφόρων μέ-

σων, αὐτὸν δὲ τὸν ἐμβρυολκὸν τίθεμεν εἰς θερμὸν ὕδωρ, ἵνα θερμανθῇ ἀρκούντως, μετὰ δὲ ταῦτα ἀπομάσσομεν αὐτὸν προσεκτικῶς καὶ ἀλείφομεν τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν διὰ παχείας τινὸς ὑλης, π.χ. βουτύρου ἀνάλου, ἐλαίου, κτλ., ἀποφεύγοντες ὁμῶς, ὅσον δυνάμεθα, τὴν ἐκ συγκρούσεως τῶν βραχιόνων κλαγγήν. Ὁ ἐκτελέσων τὴν ἐμβρυολκίαν μαιευτὴρ κἀθηται ἢ γονατίζει μεταξύ τῶν σκελῶν τῆς ὠδινούσης, ὅταν αὕτη κεῖται κατὰ πλάτος τῆς κλίνης, ὅταν δὲ κεῖται κατὰ μῆκος, ἴσταται ὄρθιος ἐπὶ τὸ ἕτερον τῶν πλαγίων αὐτῆς, συνήθως ὁμῶς ἐπὶ τὸ δεξιόν.

Ἡ δ' ἐφαρμογὴ τοῦ ἐμβρυολκοῦ πρέπει νὰ γίνηται ἐν τοῖς μεταξύ τῶν ὠδίνων διαλείμμασι τὸν δε τὸν τρόπον. Λαμβάνομεν τὸν εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ κόλπου εἰσαχθησόμενον βραχίονα τοῦ ἐμβρυολκοῦ, διότι οὗτος συνήθως πρέπει νὰ εἰσάγῃται πρῶτος, τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν, καὶ κρατοῦμεν αὐτὸν ὡς γραφικὸν κάλαμον ἐκ τοῦ μέρους, καθ' ὃ ὑπάρχει ὁ σύνδεσμος, εἰσάγομεν τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον τῆς δεξιᾶς, κεχρισμένους ἐλαίῳ, εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ κόλπου, μέχρις ἂν φθάσωμεν τὸ στόμιον τῆς μήτρας, καὶ στηρίζομεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἵνα ὀδηγήσῃσι τὸν εἰσαχθησόμενον βραχίονα τοῦ ἐμβρυολκοῦ.

Μετὰ ταῦτα, φέροντες καθέτως εἰς τὸν κόλπον τῇ ἀριστερᾷ τῶν χειρῶν τὸ ἄκρον τοῦ εἰρημένου βραχίονος τοῦ ἐμβρυολκοῦ, οὗ τινος ἢ κοίλη ἐπιφάνεια ἔστω ἐστραμμένη πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, ὠθοῦμεν τοῦτον πρᾶως ἐντὸς τοῦ στομίου τῆς μήτρας ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τῶν ἐν τῷ κόλπῳ δακτύλων, ὑποστηρίζοντος συγχρόνως καὶ τοῦ ἀντίχειρος τῆς δεξιᾶς τὸ πρὸς τὰ κάτω χεῖλος τοῦ ἐμβρυολκοῦ· οὕτω δ' εἰσαγαγόντες αὐτόν, καταβιάζομεν τὴν λαβὴν μέχρι τοῦ μέσου σχεδὸν τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ δεξιοῦ μηροῦ, συγχρόνως δὲ μεταφέρομεν βαθμηδὸν καὶ τὴν χεῖρα ἀπὸ τοῦ συνδέσμου μέχρι τῆς λαβῆς τοῦ βραχίονος.

Τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐξάγομεν ἤδη ἀπὸ τοῦ κόλπου καὶ φέρομεν πρὸς τὴν λαβὴν τοῦ εἰσαχθέντος βραχίονος, ὅπως στηρίξωμεν τοῦτον προσωρινῶς, εἰσάγομεν δὲ δεξιόθεν εἰς τὸν κόλπον, καθ' ὃν προεῖρηται τρόπον, τοὺς αὐτοὺς δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς καὶ φέρομεν αὐτοὺς μέχρι τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἐνῶ διὰ τοῦ παραμέσου καὶ τοῦ μικροῦ κρατοῦμεν τὸν εἰσαχθέντα βραχίονα τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, ἐὰν μὴ ὑπάρχη βοηθός τις, ἵνα κρατῇ τοῦτον, φέρων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὑπὸ τὸ σκέλος τῆς τικτούσης. Μετὰ ταῦτα, λαμβάνοντες τὸν ἕτερον βραχίονα τοῦ ἐμβρυουλκοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὡς γραφικὸν κάλαμον, εἰσάγομεν ἄνωθεν τοῦ πρώτου, καθ' ὅμοιον τρόπον, εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια καὶ ἐφαρμόζομεν αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου οὕτως, ὥστε ἀμφότεροι οἱ βραχίονες νὰ συσταυρῶνται κατὰ τὸν σύνδεσμον. Ὅταν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἀπαντήσωμεν πρόσκομμά τι, πρέπει ν' ἀπέχωμεν πάσης βίας, προσπαθοῦντες μᾶλλον νὰ διευθύνωμεν αὐτὸν καταλληλότερον· ὅταν δὲ τὸ ἐμπόδιον ᾗ μείζον, ἐξάγομεν τὸν βραχίονα τοῦ ἐμβρυουλκοῦ καί, ἐξετάσαντες προσεκτικῶς περὶ τούτου, εἰσάγομεν αὐτὸν ἐκ νέου.

Ὁ ἐμβρυουλκὸς πρέπει νὰ συλλαμβάνῃ τὴν κεφαλὴν, εἰ δυνατόν, κατὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, ἐπομένως καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν ἐγκάρσιον τῆς πυέλου διάμετρον· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἐξαιρέσεις τούτου, προερχόμεναι ὡς ἐκ τῆς στάσεως τῆς κεφαλῆς, διὸ μόνον εἰς κατεπειγούσας τινὰς περιστάσεις, κατ' ἐξαιρέσιν, ἐπιτρέπεται νὰ ἐφαρμόζηται ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ ἰνίου, τὸ δὲ μετατιθεῖναι τὸν βραχίονα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς πυέλου πρὸς τὸ ἕτερον εἶναι ὅλως ἀποδοκιμαστέον. Ἰδίως δὲ ἀπαιτεῖται νὰ προσέχωμεν, ἐν τῇ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐφαρμογῇ, μὴ μείνῃ ὁ ἕτερος τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ στομίου τῆς μήτρας καὶ συλλάβῃ τοῦτο σὺν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρύου.

Μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων ἐξετάζομεν μετὰ προσοχῆς, ἐὰν οὗτοι ἐφηρμόσθησαν καλῶς καὶ ἀρκούντως

ὕψηλά· ἀνασπῶντες δὲ τὰς τρίχας τοῦ ἐφηθαίου ἀπὸ τοῦ συνδέσμου ἐπὶ τὰ ἄνω, συλλαμβάνομεν τὰς λαβὰς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, τιθέντες τοὺς ἀντίχειρας ἐπὶ ἐκάτερον τῶν παρὰ τῷ συνδέσμῳ ἐν εἴδει ἀποφύσεως προεξεχόντων μερῶν ἐκάστης τῶν λαβῶν, καταβιβάζομεν αὐτὰς πρὸς τὸ περὶ ναιον, καὶ συνοοῦμεν τοὺς βραχίονας, ἐνῶ αἱ λαβαὶ ἔχουσι τὴν εἰρημένην θέσιν· διότι, καταβιβαζομένων οὕτως αὐτῶν, ἀνυψοῦνται τὰ κοχλιάρια ἐντὸς τῶν γεννητικῶν μορίων καὶ συλλαμβάνουσι τὴν κεφαλὴν κατὰ τὴν μείζονα αὐτῆς διάμετρον. Μετὰ τὴν συνένωσιν τῶν βραχιόνων ἐξετάζομεν ἅπαξ ἔτι, ἐὰν ὁ ἐμβρυουλκὸς κεῖται καλῶς καὶ μὴ συμπεριελήφθησαν μεταξύ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ ἕτερα ἕνα μόρια τοῦ ἐμβρίου· ἀκολούθως συλλαμβάνομεν τὰς λαβὰς τῇ δεξιᾷ τῶν χειρῶν, φέρομεν δὲ καὶ δύο δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς ἄνωθεν καὶ μεταξύ τῶν βραχιόνων καὶ ἔλκομεν ὀλίγον, δοκιμαζόντες, ὅπως πεισθῶμεν ἐὰν ὁ ἐμβρυουλκὸς ἐφηρμόσθη τῷ ὄντι καλῶς, καὶ μὴ συμπεριελήφθησαν καὶ ἕτερα ἕνα μόρια τῆς τικτούσης· ἡ δὲ τοιαύτη δοκιμαστικὴ ἔλξις συντελεῖ ἔτι καὶ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐφαρμογὴν τούτου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρίου.

Ἡ διεύθυνσις τῶν λαβῶν μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐμβρυουλκοῦ εἶναι διάφορος, ἀναλόγως τῆς στάσεως τῆς κεφαλῆς· ὅταν ἡ κεφαλὴ εὐρίσκηται εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου, ἡ διεύθυνσις τῶν λαβῶν ἔστω λοξὴ καὶ πρὸς τὰ κάτω, ὅταν δ' εὐρίσκηται εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου, ὀριζόντιος, καὶ ὅταν εἰς τὴν ἐξοδον, λοξὴ καὶ πρὸς τὰ ἄνω. Τὰς διευθύνσεις ταύτας τῶν λαβῶν τοῦ ἐμβρυουλκοῦ διακρίνουσιν ἀπ' ἀλλήλων, καλοῦντες τὴν μὲν *πρώτην*, τὴν δὲ *δευτέραν*, καὶ τὴν *τελευταίαν τρίτην θέσιν* τοῦ ἐμβρυουλκοῦ.

Διὰ μετρίας δὲ καὶ βραβηδὸν αὐξανομένης δυνάμεως κατὰ λόγον τῆς ἀντιστάσεως ἔλκομεν, κινοῦντες τὰς λαβὰς κυκλοειδῶς, ἐκ δεξιῶν πρὸς ἀριστερὰ καὶ τὰνάπαλιν, πλὴν ἡ κίνησις αὕτη γενέσθω ἡρέμα καὶ ἄνευ μεγάλης βίας. Μετὰ εἰς ἕως δώ-

δεκα τοιαύτας κυκλοειδείς ἔλξεις, ἀναπαυόμεθα μικρόν, ἢ δὲ τοιαύτη ἀνάπαυσις ἔστω τοσούτω διαρκεστέρα, ὅσω ὀλιγώτερον κατεπέγουσα φαίνεται ἢ ἐγγείρησις, καὶ ὅσω ἐπιθυμητότερον εἶναι ἡ διατήρησις τῆς συμπράξεως καὶ τῶν τῆς μήτρας συστολῶν· ὅταν ὑπάρχωσιν ᾧδίνες, αἱ ἔλξεις γενέσθωσαν κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῶν· ἡ δὲ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ σύνθλιψις τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχη μείζων τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐξολισθήσεως τοῦ ἐργαλείου τούτου.

Αἱ ἔλξεις πρέπει νὰ γίνωνται μετριώτεροι, ὅταν ἐκ τῆς εὐκολωτέρας καθόδου τῆς κεφαλῆς παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἀντίστασις ὑπερενικήθη κατὰ μέγα μέρος· ὅταν δὲ ἡ κεφαλὴ φθάσῃ εἰς τὴν ἐντομὴν καὶ διατομὴν, ἡ ἔλξις γίνεται τῇ μιᾷ μόνον τῶν χειρῶν βραδέως μετὰ συχνῶν διακοπῶν καὶ μόλις ἐπαισθητῶν κυκλοειδῶν κινήσεων, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας χειρὸς ὑποστηρίζομεν μετὰ τῆς ἀνηκούσης προσοχῆς τὸ περιναίον. Τὰς λαβὰς τοῦ ἐμβρυουλκοῦ φέρομεν ἤδη λοξῶς πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἀνυψοῦμεν αὐτὰς τοσούτω μᾶλλον, ὅσω πλησιάζει ἡ κεφαλὴ εἰς τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς, προσπαθοῦντες οὕτω νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἰσχυρὰν ἐπίθλιψιν τοῦ περιναίου ὑπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπομένως τὴν διάρρηξιν τούτου. Ἄμα ἐξεληθούσης τῆς κεφαλῆς, ἐξάγομεν τοὺς βραχίονας, κλίνοντες ἰσχυρῶς τὰς λαβὰς πρὸς τὴν κοιλίαν τῆς τικτούσης, ὥστε τὰ κοιλιάρια ν' ἀφήσωσι τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνυψωθῶσιν ὑπεράνω ταύτης· τὴν ἐξωσιν δὲ τοῦ λοιποῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου ἀφίνομεν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν συστολῶν τῆς μήτρας.

Ὅταν ἐν τῷ τοκετῷ, καθ' ὃν προβάλλουσιν οἱ πόδες, ἢ μετὰ τὸν ἐπὶ πόδας μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου, φαίνεται ἐνδειγμένη ἡ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξαγωγή τῆς κεφαλῆς, τοῦτο γίνεται, ἐφαρμοζομένου τοῦ ἐμβρυουλκοῦ εἰς τὰ πλάγια αὐτῆς ὑπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἐμβρύου, ὅπερ ἐντυλίσσειται ἐντὸς τεθερμασμένου ὀθονίου καὶ ἀνυψοῦται ὅσον ἀρκεῖ ὑπὸ τινος βοηθοῦ· Αἱ πρὸς ἐξελευσμὸν τῆς κεφαλῆς ἀπαιτούμεναι κυκλοειδείς κινήσεις ἐξωσαν ἐνταῦθα ὅσον ἐνεσι μέτραι· ἡ δ' ἐφαρμογὴ τοῦ

ἐμβρυολογῶν ὑπὸ τὴν σύμφυσιν τῶν ἡθικῶν ὀστέων καὶ ἄνωθιν τοῦ σώματος τοῦ παιδίου, ὡσπερ τὸ πάλαι ἐγένετο, ὅταν τοῦτο εἶχε τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὰ ἡθικά ὀστέα, οὐ μόνον ἀνωφελὴς εἶναι, ἀλλὰ πολλάκις ἀποβαίνει καὶ ἐπιβλαβής.

Ἡ τοῦ ἐμβρυολογῶν χρῆσις εἶναι τοσοῦτω μᾶλλον ἐπιτυχεστέρα, ὅσῳ ἐλάσσων δύναμις ἀπαιτεῖται πρὸς ἐξελευσμὸν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου· διὸ θριαμβεύει κατ' ἐξοχὴν ὁ ἐμβρυολόγος, οὐχὶ ὅταν μεταχειρίζομεθα αὐτὸν ἕνεκα δυσαναλογίαις τινὸς τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὴν εὐρυχωρίαν τῆς πυέλου, ἀλλ' ὅταν ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐνδεικνύηται πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν τῆς μήτρας συστολῶν. Ἄξιον δ' ἀπορίας εἶναι ἡ πίεσις, ἣν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ὑποφέρει ἄνευ βλάβης τινὸς ἢ κινδύνου. Ἡ ἀναίσθησις αὕτη τοῦ ἐγκεφάλου φαίνεται πηγάζουσα ἐκ τῆς ἀπαλωτέρας συστάσεως καὶ τοῦ μὴ τοσοῦτον ἐπιστήμου αὐτοῦ ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀνατρήσεως, μεθ' ἣν, καίτοι ἀφαιρεθέντος μεγάλου μέρους τοῦ ἐγκεφάλου, τὰ παιδιά, ἐφ' ὧν ἡ τοιαύτη ἐγχείρησις ἐγένετο, ἐξακολουθοῦσιν ἐνίοτε νὰ ζῶσιν ἐπὶ πολλὰς ἐτι ἡμέρας.

Ὁ δὲ διὰ τοῦ ἐμβρυολογῶν ἐξελευσμὸς τοῦ παιδίου εἶναι ἐν γένει ἀναγκαῖος α) εἰς τοὺς τοκετούς, τοὺς μὴ ἐκτελουμένους διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἄνευ κινδύνου τινὸς ἢ βλάβης· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἢ διὰ τὸ ἀνίκανον τῶν πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων δυνάμεων, ἢ διὰ τὸ δυσανάλογον τοῦ ὄγκου τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς πρὸς τὴν τῆς τικτούσης πυέλον· καὶ β') εἰς περιστάσεις τινάς, καθ' ἃς ὁ τοκετὸς γίνεται ἐπικίνδυνος ἢ εἰς τὴν τίκτουςαν, ἢ εἰς τὸ τικτόμενον, ἢ καὶ εἰς ἀμφοτέρω· προσέτι δὲ καὶ ὅταν διὰ ταχέως ἐξαγωγῆς τοῦ ἐμβρύου δυνατόν νὰ προληφθῇ ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος· τοιαῦται δὲ περιστάσεις εἰσὶν αἰμορραγία, σπασμοί, λειποθυμία, νοσήματα διάφορα τῶν ὀργάνων τῆς ἀναπνοῆς, ἔμετος, μὴ καταπαύων διὰ τῶν συνήθων βοηθημάτων, εὐαισθησία μεγάλη τῆς τικτούσης, κίρσοί, διερρώγοτες ἤδη, ἢ

κινδυνεύοντες νὰ διαρραγῶσιν, ἐπιφορὰ μεγάλη αἵματος πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, φλόγωσις τῆς μήτρας, πρόπτωσις τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἢ περιεὶλησις αὐτοῦ περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἐμβρύου, προεξεληθόντος τοῦ κορμοῦ, κτλ.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ ἐμβρυουλκὸς οὐδεμίαν παρέχει ὠφέλειαν, οὐδ' ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶναι ἐνδεδειγμένη, διότι πᾶσα ἀτελής ἐνδειξις οὐδέποτε καλεῖται ἐνδειξις, οὐδὲ θεωρεῖται ὡς τοιαύτη. Γούτου ἕνεκα δὲν ἐνδείκνυται παντελῶς ἡ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ χρῆσις, ὅταν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκηται εἰσέτι ὑπερᾶνω τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου, ὅταν τὸ ἔμβρυον ᾖ ἐξάμηνον, ἢ πάσχη ὑδροκέφαλον, ὡς καὶ ὅταν ἡ εἰσόδος τῆς πυέλου ὑπάρχῃ λίαν στενή, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν εὐθείαν αὐτῆς διάμετρον· ἐπειδὴ, ὅταν ἡ διάμετρος αὕτη ᾖ ἐλάσσων τριῶν δακτύλων, εἶναι τῶν ἀδυνάτων ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἀνάτηρσιν ὁ ἐμβρυουλκός.

Πρὶν ὅμως προβῶμεν μέχρι τῆς χρήσεως τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν πρῶτον πάντα τὰ πρὸς αὐξήσιν τῶν συστολῶν τῆς μήτρας ἡπιώτερον ἐνεργοῦντα βοηθήματα, ὧν ἀντικαταστάτης θεωρηθεὸς μετὰ ταῦτα ὁ ἐμβρυουλκός, καὶ οὐδέποτε ν' ἀναπληρῶμεν διὰ τῆς τέχνης πᾶν ὅ,τι ἡ φύσις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐκτελέσῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἄνευ βλάβης τινὸς διὰ τὴν μητέρα ἢ τὸ παιδίον· τὸ μὲν, διότι οὐδεμίαν χεῖρ, ἢ τέχνη ἢ τεχνίτης δύναται νὰ προσεγγίσῃ τὴν ἐπιτηδειότητα τῆς φύσεως· τὸ δὲ, διότι ἡ φύσις πολλάκις ἀπελαύνει εὐκολώτερον πολλοὺς κινδύνους, ἐνῶ ἡ τέχνη ἐν περιπτώσει τοιαύτῃ ἀμηχανεῖ. Ἀλλά, δοθέντος καὶ ὅτι ὁ ἐμβρυουλκὸς ἐπιτυγχάνει ἐνίοτε καὶ ἀπελαύνει τοὺς κινδύνους, τὰ ἐπακόλουθα ὁμοῦς ἀποδεικνύουσι σαφέστατα τὴν μεταξὺ τῶν ἔργων τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης ὑπάρχουσαν διαφορὰν. Ἐντεῦθεν γυναικῆς τινος, ἀφ' ὧν ἐξελεύσθη τὸ ἔμβρυον διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, ἀπεβίωσαν τὴν τετάρτην ἢ πέμπτην ἡμέραν μετὰ τὸν τοκετόν· γενομένης δὲ νεκροτομῆς, εὑρέθη ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν διχῆσις πολλοῦ αἵμα-

τες, προελθούσα ἐξ ὀπῆς τινος, ἐχούσης διάμετρον μόλις ἴσην γραμμῇ, καὶ γενομένης κατὰ τὸ ἐπίσθιον μέρος τῆς μήτρας ὑπὸ βιαίας τινὸς τριῶς τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου ἢ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ· τοῦτο δὲ χωρὶς νὰ ἐπαγάγη φλόγωσιν τῆς μήτρας, ἐπῆνεγκεν ἰσχυρὰν περιτονίτιν, αὕτη δὲ τὸν θάνατον. Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πρόσω ἐνδέχεται νὰ προξενήσῃ ὁ ἐμβρυουλκὸς βλάβην τινὰ εἰς τὴν οὐροδόχον κύστιν, ἢ τὴν οὐρήθραν.

Β'. Περὶ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἐμβρύου.

Καλεῖται μετασχηματισμὸς ἡ ἀναστροφὴ τοῦ ἐμβρύου ἐν τῇ Μαιευτικῇ ἢ ἐγγείρσει, δι' ἧς, εἰσβάλλοντες τὴν χεῖρα ἡμῶν εἰς τὴν μήτραν τῆς ἐγκύου γυναικὸς, συλλαμβάνομεν καὶ φέρομεν τοὺς πόδας αὐτοῦ πρὸς τὰ κάτω, ὅταν μὴ κατέρχεται προβάλλον αὐτοὺς, ἢ καὶ ἐξάγομεν αὐτὸ ἐντελῶς, οὕτως ἔλκοντες. Ἐν τῷ ὀρισμῷ τούτῳ ἐμπεριέχονται δύο πράξεις, οὐσιωδῶς ἀπ' ἀλλήλων διαφέρουσαι· τούτων ἡ μὲν ὑφίσταται εἰς τὸ συλλαμβάνειν καὶ φέρειν τοὺς πόδας τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ κάτω, ἡ δὲ εἰς τὸν ἐντελῆ τούτου ἐξεγκυσμὸν. Καὶ σκοπὸς μὲν τοῦ μετασχηματισμοῦ εἶναι ἐν γένει ἡ βελτίωσις τοῦ σχήματος τοῦ ἐμβρύου, ὅταν τοῦτο κεῖται οὕτως ἐν τῇ μήτρᾳ, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἄνευ βλάβης τινὸς ἢ κινδύνου, διὰ μόνων τῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον προωρισμένων φυσικῶν δυνάμεων. Ὁ δὲ διὰ τῆς ἐγγειρήσεως ταύτης ἐντελὴς ἐξεγκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου εἶναι ἐνδεδειγμένος εἰς πάσας ἐκείνας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἢ δι' ἔλλειψιν τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, ἢ ἔνεκα ἐπικινδύνων συμπτώσεων ἀνάγκη ν' ἀποπερατωθῇ ὡς δυνατόν τάχιον ὁ τοκετός· εἰσὶ δ' αὗται, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴρηται, ἐκ μὲν τῆς τικτούσης, αἱμορραγίαι, σπασμοί, λειποθυμίαι, δύσπνοια, ἔμετος, μὴ καταπαυόμενος διὰ τῶν ἰσυνήθων βοηθημάτων, διάρρηξις τῆς μήτρας, τέλος δὲ καὶ θάνατος τῆς τικτούσης· ἐκ δὲ τοῦ ἐμβρύου, πρόωρος ἀποχώρισις τοῦ ὑστέρου, ἢ πρόσφυσις τούτου παρὰ τῷ στομίῳ τῆς μήτρας.

Αἱ δὲ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην ἀντενδείξεις εἰσὶν αἱ ἐπόμεναι· α) στένωσις τῆς πυέλου τοσαύτη, ὥστε ἡ ἐλάσσωσις τῶν διαμέτρων αὐτῆς νὰ μὴ ἔχη οὐδὲ τριῶν δακτύλων μῆκος· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν ἐπιτρέπεται ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ ἐμβρύου πρὸς ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ· εἶναι ὁμῶς ἐνδεδειγμένος, ὅταν πρόκειται νὰ βελτιωθῇ τὸ σχῆμα τοῦ ἐμβρύου, καὶ ὅταν ἡ ἐλάσσωσις τῆς πυέλου διάμετρος μὴ ἔχη μῆκος ἑλασσον τῶν $2 \frac{5}{8}$ δακτύλων, ἐπειδὴ τότε ἐνδείκνυται ἡ καλουμένη *καισαρική τομή*· β) ἰσχυρὰ συστολὴ καὶ σύσφιξις τῆς μήτρας περὶ τὸ ἔμβρυον, ἰδίως δὲ φλεγμονὴ τοῦ στομίου αὐτῆς· διότι, ἐὰν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιχειρῶμεν τὸν μετασχηματισμὸν, κινδυνεύει νὰ διαρραγῇ ἡ μήτρα· γ) ἔναρξις τῆς λεγομένης *αὐτομάτου ἀναστροφῆς*, καὶ δ) ὁ πρὸ τῆς εἰκοστῆς ἐνάτης ἐβδομάδος συμπύκνωση τοκετός· καθότι τὰ μὴ ὄριμα ἔμβρυα εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῶσι διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, οἷονδ' ἕποτε κἂν ἢ τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ σχῆμα αὐτῶν.

Ὁ πρὸς τὸν μετασχηματισμὸν ἀρμοδιώτερος καιρὸς εἶναι τὸ τέλος τῆς τρίτης περιόδου, τούτέστιν, ὅταν διασταλῇ ἐντελῶς σχεδὸν τὸ στόμιον τῆς μήτρας καὶ τὸ θυλάκιον ἢ ἤδη ἔτοιμον νὰ διαρραγῇ· τὸ δ' ἐπιχειρεῖν τὸν μετασχηματισμὸν, πρὶν ἢ διασταλῇ ἀρκούντως τὸ στόμιον τῆς μήτρας, εἶναι καὶ ἐπίπονον καὶ ἐπικίνδυνον, διότι ἐσμὲν ἠναγκασμένοι ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ διαστέλλωμεν βιαίως τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐνεργῶμεν τὴν ἐγχείρησιν, ἐνῶ ἡ μήτρα δὲν ἔλαβεν εἰσέτι τὴν πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένην δύναμιν. Ἐὰν δὲ πάλιν ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος μετὰ τὴν διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, ὁ μετασχηματισμὸς εἶναι δύσκολος, διότι ἡ μήτρα, συστελλομένη ἐπὶ μᾶλλον καὶ συσφιγγομένη περὶ τὸ ἔμβρυον, ἀφίνει ἐλεύθερον τὸ ἀπαιτούμενον διάστημα, ὅπως, εἰσαγαγόντες τὴν χεῖρα ἡμῶν, ἀναστρέψωμεν τὸ ἔμβρυον. Τούτου ἕνεκα,

ἀμα διαρράγέντος τοῦ θυλακίου, πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν τὴν ἐγχείρησιν ταύτην, ἀρκεῖ μόνον νὰ δυνάμεθα νὰ εἰσαγάγωμεν τὴν χεῖρα διὰ τοῦ στομίου τῆς μήτρας εἰς τὸ κοῖλον αὐτῆς.

Καταλληλοτέρα δὲ θέσις πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μετασχηματισμοῦ εἶναι ἡ ἐπομένη. Ἢ τίκτουσα κείσθω κατὰ πλάτος τῆς κλίνης οὕτως, ὥστε τὰ ἰσχία αὐτῆς νὰ προεξέχῃσι τοῦ ἐτέρου τῶν χειλέων τῆς κλίνης, οἱ δὲ πόδες νὰ στηρίζωνται ἐπὶ δύο παρακειμένων θρονίων, ἅτινα κρατοῦσι δύο βοηθοί, εἰς τὰ πλάγια τῆς τικτούσας ἰστάμενοι· τρίτος δὲ βοηθός, ἐπὶ τῆς κλίνης καθήμενος, κρατεῖ τὴν τίκτουσαν ὀπισθεν, ἔχων τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτῆς. Ἐκτὸς τῶν τριῶν τούτων βοηθῶν ἀπαιτεῖται καὶ τέταρτος, ἵνα χορηγῇ τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν ἐνεργοῦντα τὴν ἐγχείρησιν. Ἡ θέσις αὕτη εἶναι ἡ μᾶλλον κατάλληλος, ὅταν οἱ πόδες τοῦ ἐμβρύου εὑρίσκωνται πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὰ πλάγια, ἢ πρὸς τὸν πυθμένα τῆς μήτρας· ὅταν δὲ εὑρίσκωνται πρὸς τὰ πρόσω, ὑπεράνω δηλ. τῆς τῶν ἡθικῶν ὀστέων συμφύσεως, εἶναι πολλάκις ἀναγκαῖον, μετὰ διαφόρους μάλισα πρηγηθείσας πρὸς μετασχηματισμὸν δοκιμασίας, νὰ κατακλινῆται ἡ τίκτουσα πρηνῆς ἐπὶ τῶν ἀγκῶνων καὶ τῶν γονάτων, διότι, ταύτης οὕτω κειμένης, δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μέρος, ἐν ᾧ οἱ πόδες τοῦ ἐμβρύου εὑρίσκονται.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μετασχηματισμοῦ ὁ μαιευτὴρ ἀλείφει τὴν χεῖρα καὶ τὸ ἀντιβράχιον αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς παλάμης, ἐλαίῳ ἢ βουτύρῳ ἀνάλω· μετὰ δὲ ταῦτα συσχηματίζων τὴν χεῖρα ἐν εἰδει κώνου, εἰσάγει αὐτὴν πρῶς τε καὶ πεφυλαγμένως εἰς τὸν κόλπον, διαρκουσῶν εἰσέτι τῶν ὠδίνων, ὅπως εὐρεθῆ αὕτη παρὰ τῷ στομίῳ τῆς μήτρας, ἐντῆ διαλείψει αὐτῶν· τὴν δ' ἐτέραν χεῖρα ἐπιβάλλει εἰς τὸ μέρος, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας, οὐ μόνον ἵνα βοηθῆ αὐτήν, ἔσωθεν ἐνεργοῦσαν, ἀλλὰ καὶ ἵνα παρατηρῆ εἰς ποῖαν κατάστασιν εὑρίσκεται. Κατὰ τὴν διάλειψιν τῶν ὠδίνων προσπαθεῖ νὰ εἰσαγάγῃ πρῶς τε καὶ ἀβλαβῶς εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας τὴν πρὸ τοῦ

στομίου αὐτῆς εὐρισκομένην ἤδη χεῖρα αὐτοῦ, ἧς ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια ἔσω πρὸς τὴν κοιλότητα τοῦ ἱεροῦ ὄσοῦ ἀπευθυμένη· διότι, διαρκούσης εἰσέτι τῆς ὠδίνος, οὐ μόνον ἡ ἐμβολὴ τῆς χειρὸς εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβής. Ὅταν δὲ τὸ ζῳμιον τῆς μήτρας μὴ ᾖ ἀρκούντως εὐρύ, προσπαθοῦμεν πρῶτον ἵνα διασειλωμεν αὐτὸ πρῶτως, καὶ μετὰ ταῦτα ἵνα εἰσαγάγωμεν τὴν χεῖρα.

Ὅταν οἱ πόδες τοῦ ἐμβρύου ὡσι πρὸς τὰ δεξιὰ, προτιμητέα χεῖρ, λέγουσιν, ἔστω ἡ δεξιὰ, καὶ ἡ ἀριστερά, ὅταν οἱ πόδες ὡσι πρὸς τ' ἀριστερά· ὅταν δὲ μὴ γινώσκωμεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὴν θέσιν αὐτῶν, τότε προτιμητέα ἔστω ἡ ἐπιδεξιωτέρα εἰς τὴν τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐγχείρησιν. Πότε δὲ πρέπει νὰ διαρρήγνῳμεν τοὺς περικαλύπτοντας τὸ ἔμβρυον ὑμένας, μὴ διερρήγμένους ὄντας ἔτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐγχειρήσεως, δὲν συμφωνοῦσιν αἱ περὶ τούτου γινῶμαι τῶν μαιευτήρων· ἐπειδὴ οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ διαρρήγνῳμεν αὐτούς, ἅμα εἰσελθούσης τῆς χειρὸς εἰς τὴν μήτραν, οἱ δέ, ὅτι πρέπει νὰ φθάσῃ πρῶτον ἡ χεῖρ, διερχομένη μετὰ τῆς μήτρας καὶ τῶν ὑμένων, μέχρι τῆς θέσεως, ἐν ᾗ εὐρίσκονται οἱ πόδες, καὶ τότε γενέσθω ἡ διάρρηξις αὐτῶν. Ἀλλ' οἱ κυριώτεροι κανόνες, οὓς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐγχειρήσει ταύτῃ, εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι.

Α'. Ἢ εἰς τὴν μήτραν εἰσαχθεῖσα χεῖρ πρέπει νὰ διευθύνηται πάντοτε πρὸς τὰ πρότω τοῦ ἐμβρύου, διότι οὕτω δυνάμεθα νὰ ρθᾶσωμεν εὐκολώτερον τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ἄλλοι ὁμως λέγουσιν, ὅτι εἶναι ἀσφαλέστερον νὰ προχωρῶμεν πρὸς τοὺς πόδας διὰ τῶν πλαγίων μερῶν τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου.

Β'. Εἰσαχθεῖσα ἡ χεῖρ εἰς τὴν μήτραν, νὰ στρέφηται οὕτως, ὥστε ἡ ἐξωτερικὴ αὐτῆς ἐπιφάνεια νὰ ὑπάρχῃ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν τῆς μήτρας ἀπευθυμένη, ὅπως δυνάμεθα οὕτω διὰ τῶν δακτύλων ἡμῶν νὰ διακρίνωμεν τὰ μόρια τοῦ ἐμβρύου.

Γ'. Ἐν καιρῷ ὠδίνος νὰ ἡρεμῶμεν ἐντελῶς, διακόπτοντες πρὸς ὧραν πᾶσαν ἐργασίαν.

Δ'. Παρουσιαζομένου ἐμποδίου, οὐ ἔνεκα ἀπαιτεῖται ἡ χρῆσις βίας τινός, οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν ἐπὶ τῆς μήτρας ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου, ἀπέχοντες ὁμῶς τῆς κοιλίας αὐτοῦ καὶ τοῦ ὀμφαλίου λώρου.

Ε'. Πρὶν ἢ εἰσαγάγωμεν τὴν χεῖρα ἡμῶν εἰς τὴν μήτραν, νὰ προσπαθῶμεν νὰ γνωρίσωμεν πρὸς ποῖον μέρος αὐτῆς εὐρίσκονται οἱ πόδες τοῦ ἐμβρύου.

Σ'. Ἐὰν προεξηγήθε μέρος τοῦ ἐμβρύου, νὰ μὴ ὠθῶμεν τοῦτο πρὸς τὰ ἔσω, ἀλλὰ νὰ εἰσάγωμεν παρ' αὐτῶ τὴν χεῖρα ἡμῶν διότι ἡ ὄψις αὐτοῦ μόνον εἶναι ἀνωφελής, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατος σχεδόν, ὡς μὴ ὑπαρχούσης πλέον ἐν τῇ συσταλείῃ ἤδη μήτρα τῆς πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένης εὐρυχωρίας.

Μετὰ τὴν εὐρεσιν τῶν ποδῶν τοῦ ἐμβρύου, συλλαμβάνομεν, εἰ δυνατόν, ἀμφοτέρους ὑπεράνω τῶν ἀστραγάλων, βάλλοντες ἀναμέσον μὲν αὐτῶν τὸν μέσον ἡμῶν δάκτυλον, ἐκατέρωθεν δὲ τὸν λιχανὸν καὶ τὸν παράμεσον. Ἀλλ' ἐὰν ἀπικνήσωμεν ἀντίστασιν τινα, καθέλκοντες τοὺς πόδας τοῦ ἐμβρύου, ἢ ἐὰν μετὰ τῶν ποδῶν συγκατέρχηται καὶ ἡ κεφαλὴ ἢ ἄλλο τι μέρος τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ ἐπομένως δυσκολαίνηται ἡ ἐγχείρησις, νὰ ὠθῶμεν τὸ κατερχόμενον μέρος πρὸς τὰ ἄνω διὰ τῆς παλάμης τῆς χειρὸς ἡμῶν ἢ διὰ τοῦ ἀντίχειρος. Ἐὰν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ὠφελῇ, καὶ μάλιστα ὅταν, ὡς εἴρηται, συγκατέρχηται μετὰ τῶν ποδῶν καὶ ἡ κεφαλὴ, νὰ ἐπιδέωμεν τοὺς πόδας τοῦ ἐμβρύου ὑπεράνω τῶν ἀστραγάλων διὰ ταινίας μεταξωτῆς καὶ νὰ ἔλκωμεν τούτους δι' αὐτῆς πρὸς τὰ κάτω, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας χειρὸς νὰ ὠθῶμεν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω.

Ἐὰν ὁ μετασχηματισμὸς γίνηται πρὸς βελτίωσιν τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου, ἡ τελεία ἐξωσις τούτου ἀφίεται εἰς τὴν φύσιν, ἀρκεῖ ὁμῶς νὰ μὴ ὑπάρχωσι περιστάσεις, ἀπαιτοῦσαι τὴν ὅσον ἔνεστι ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχωσι τοιαῦτα, δι' ἃς ἡ ζωὴ τῆς τικτούσης ἢ τοῦ τικτομένου, ἢ καὶ ἀμφοτέρων ὁμοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὅσον ἔνεστι

ταχύτερας ἀποπερατώσεως τοῦ τοκετοῦ, προσπαθοῦμεν ἤδη, ἀφοῦ οἱ πόδες τοῦ παιδίου φθάσωσι, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον, μέχρι τῆς τοῦ αἰδοίου σχισμῆς, νὰ ἐξαγάγωμεν καὶ τὸ ὑπόλοιπον σῶμα ἔλκοντες καὶ περιεσφρόντες αὐτὸ ἐλαφρῶς πρὸς τε τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερά· διὸ περιελίσσομεν τοὺς πρὸ τῶν γεννητικῶν μορίων πόδας τοῦ παιδίου σφεινῶ καὶ τεθερμασμένῳ ὀθονίῳ καὶ ἔλκομεν αὐτοὺς μετὰ προσοχῆς καὶ ἄνευ βίας πρὸς τὰ κάτω καὶ πρόσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ τοῦτο μέχρι τῆς κοιλίας, ἵνα μὴ ἀποσπασθῇ ἀπὸ ταύτης ὁ ὀμφάλιος λῶρος. Ὅταν δὲ πάλιν ὁ ὀμφάλιος λῶρος εὑρίσκηται μεταξύ τῶν σκελῶν τοῦ τικτομένου, προσπαθοῦμεν νὰ ἀναγάγωμεν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ μᾶλλον εὐκίνητον σκέλος· τούτου δ' ἀδυνάτου ὄντος, κόπτομεν αὐτὸν διὰ ψαλιδίου καὶ ἐπιδέομεν ἀμέσως τὰ διαχωρισθέντα ἄκρα, ὡς μὴ γινώσκοντες ποῖον μέρος εἶναι τὸ μετὰ τοῦ ὑστέρου συνεχόμενον καὶ ποῖον τὸ μετὰ τοῦ παιδίου, ὅπερ προσπαθοῦμεν νὰ ἐξαγάγωμεν ὅσον τάχιον, ἵνα σώσωμεν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἐπιχειμένου κινδύνου τῆς ἀσφυξίας.

Τοῦ παιδίου ἐξεληθόντος μέχρι τοῦ θώρακος, ἀπαιτεῖται νὰ καταβιβάσωμεν τοὺς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τούτου συνήθως ἀνεστραμμένους βραχίονας, ὅπερ κατορθοῦται, ἐὰν ἀνυψώσωμεν ὀλίγον τι τῇ μιᾷ τῶν χειρῶν τὸν ὀθονίῳ περιειλημένον κορμὸν αὐτοῦ καὶ βάλωμεν τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον τῆς ἐτέρας χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος τοῦ πρὸς τὸ ἱερὸν ὅστουν εὑρισκομένου βραχίονος τοῦ παιδίου· ἀκολούθως δὲ, θλίβοντες ἐπ' αὐτοῦ μετὰ προσοχῆς, καταβιβάζομεν αὐτὸν πρὸ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ θώρακος πρὸς τὰ πλάγια τοῦ παιδίου. Τοῦτ' αὐτὸ πράττομεν καὶ διὰ τὸν πρὸς τὰ πρόσω εὑρισκόμενον βραχίονα· καὶ ἐὰν μὲν ὁ πρὸς τὰ ὀπίσω εὑρισκόμενος ἢ ὁ δεξιός, καταβιβάζομεν τοῦτον διὰ τοῦ λιχανοῦ καὶ μέσου τῆς δεξιᾶς, ἐὰν δ' ὁ ἀριστερός διὰ τῶν αὐτῶν τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χειρὸς· ὡσαύτως πράττομεν καὶ διὰ τὸν πρὸς τὰ πρόσω κείμενον βραχίονα.

Ἡξελκυομένου τοῦ κορμοῦ τοῦ παιδίου, στρέφεται ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ ἐπομένως παρουσιάζεται εἰς τὴν ἔξοδον τῆς πυέλου διὰ τῆς μειζονος αὐτῆς διαμέτρου. Ἰνα ἐπαναγάγωμεν δὲ τὴν οὕτως ἀπευθυσμένην κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῆς θέσιν, βάλλομεν τὸν κορμὸν τούτου ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἡμῶν ἀντιβραχίου, καὶ εἰσάγοντες εἰς τὸν κόλπον τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δάκτυλον τῆς ὀμωνύμου χειρός, ἕως ἂν εὐρωμεν τὴν ἄνω σιαγόνα τοῦ ἐμβρύου, στηρίζομεν τὰ ἄκρα τούτων ἐπὶ τοῦ ἄνω χεῖλους πρὸ τῆς ῥινός· εἰσάγοντες δὲ τοὺς αὐτοὺς δακτύλους καὶ τῆς δεξιᾶς χειρός, καὶ βάλλοντες αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἰνίου τοῦ ἐμβρύου, προσπαθοῦμεν νὰ στρέψωμεν τὴν κεφαλὴν περὶ τὸν ἐγκάρσιον αὐτῆς ἄξονα, ἔλκοντες δηλ. διὰ τῶν πρὸ τῆς ῥινός δακτύλων αὐτὴν πρὸς τὰ κάτω, ὠθοῦντες δὲ πρὸς τὰ ἄνω διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ ἰνίου. Οὕτω δὲ λαβούσης τῆς κεφαλῆς τὴν κατὰ φύσιν θέσιν, ἐξάγομεν αὐτήν, προσέχοντες τὰ γεννητικὰ μέρη τῆς τικτούσης. Ἐὰν δ' ἡ ἐξαγωγή αὐτῆς ἦ ἀδύνατος, καθ' ὃν εἴρηται· τρόπον, τότε ἀνάγκη νὰ καταφυγῶμεν εἰς τὸν διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελκυσμὸν αὐτῆς· γίνεται δὲ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ κατὰ τὰ πλάγια τοῦ προσώπου τοῦ ἐμβρύου, ἀνυψουμένου τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ μικρὸν τι πρὸς τὰ ἄνω. Ἰστέον ἔτι, ὅτι, ἐὰν μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ κορμοῦ βραδύνη ὑπὲρ τὰ δέκα ἢ δέκα καὶ πέντε λεπτά ἢ ἔξοδος τῆς κεφαλῆς, τὸ ἔμβρυον γεννᾶται νεκρὸν.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους προεβλήθη ἐκ νέου ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν στροφή, ἣτις ὅμως ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου. Διάφοροι δὲ τῶν νεωτέρων συγγραφέων συστάνουσιν ὡς ὠφέλιμον τὸ μὴ ἐξελκεῖν ἀμφοτέρους τοὺς πόδας, ἀλλὰ μόνον τὸν ἕτερον, ὅπως προσυλάσσηται δῆθεν ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἀπὸ τῆς συμπίσεως, ἣν δυνατὸν νὰ πάθῃ, ὅταν διέρχηται διὰ τῆς πυέλου ὁ κορμός. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τινες ἄλλοι ἀποδοκιμάζουσι τὸν καταβίβασμὸν τῶν ἀναστραφέντων βραχιόνων, καὶ λέγουσαν ὅτι, ὁσάκις δυνάμεθα

νά συλλάβωμεν καὶ ἀγάγωμεν πρὸς τὰ κάτω τὰ γόνατα, πρέπει νὰ πράττωμεν τοῦτο ὡς προτιμότερον. Ἔτεροι πάλιν μαιευτῆρες συσταίνοσι τὸν ἐπὶ τὰ ἰσχία μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου, καὶ τοῦτο εἶναι μὲν ἀληθῶς πολλῶν ὠφελειῶν πρόξενον, ἀλλὰ σπάνιον, διότι, διαρράγέντος ἅπαξ τοῦ θυλακίου καὶ τοῦ ἐναμνίου ὕγρου ἐκρεύσαντος, ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ.

Ἐπειδὴ ὁ μετασχηματισμὸς εἶναι ἐγγεήρησις ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τικτόμενον ἰδίως, τούτου ἕνεκα πρέπει νὰ καταφεύγωμεν εἰς αὐτὴν τότε μόνον, ὅταν ἄλλα ἀθωότερα βοηθήματα ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἐμβρυολογὸς οὐδεμίαν ἐπάγουσιν ὠφέλειαν. Ἐκ τριῶν ἐμβρύων, διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐξαγομένων, τὸ ἓν μόνον ἐξέρχεται ζῶν· ἀλλ' εἰς τὰ μαιευτήρια ἢ ἀναλογία τῶν διασωζομένων ἐμβρύων εἶναι μείζων, διότι ὁ μαιευτὴρ δύναται νὰ ἐκλέξῃ τὴν ἀρμοδιωτέραν πρὸς τὴν ἐγγεήρησιν ταύτην ἐποχὴν, τούτεστι νὰ ἐνεργήσῃ αὐτὴν πρὶν ἢ διαρραγῇ τὸ θυλάκιον. Σπασμοὶ δὲ, λειποθυμίαι καὶ διάφοροι ἄλλαι νοσεραὶ καταστάσεις ἀποτελοῦσι τὴν πρόγνωσιν ἥττον εὐχάριστον, ἀλλ' ὁ θάνατος τῶν διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐξαγομένων ἐμβρύων ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς, διότι μετὰ τὸν μετασχηματισμὸν, τούτεστι μετὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ σχήματος τοῦ ἐμβρύου, ἡ ἕξωσις αὐτοῦ ἀρίνεται νῦν ὑπὸ τῶν πλείστων μαιευτῶν εἰς τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως.

Γ'. Περὶ τῆς καισαρικῆς τομῆς.

Ὅταν ἡ μεταξὺ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ ἐμβρύου δυσαναλογία ἦ τοιαύτη, ὥστε ἡ διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἢ τοῦ ἐμβρυολογικοῦ ἀκίνδυνος ἐξαγωγή τούτου ὑπάρχει ἀδύνατος, τότε ἐσμέν ἠναγκασμένοι ἢ ἄλλην τινὰ παρά τὴν συνήθη ὁδὸν ν' ἀνοίξωμεν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου, ἢ τὸ σῶμα αὐτοῦ νὰ σμικρύνωμεν διὰ τεμνόντων ὀργάνων. Καὶ τοῦτο μὲν πράττομεν, ὅταν τὸ ἔμβρυον τέθνηκεν ἤδη ἐν τῇ μήτρᾳ, ἐκεῖνο δὲ, ὅταν ζῇ· ὑπαρχούσης ὁμως τῆς εἰρημένους

δυσαναλογίας τοσούτου μεγάλης, ώστε ούτε ζών ούτε νεκρόν είναι δυνατόν να εξέλθῃ τὸ ἔμβρυον διὰ τῶν γεννητικῶν μορίων, τότε εἶναι ἀπυλῶτως ἐνδεδειγμένη ἢ διὰ τῆς καισαρικῆς λεγομένης τομῆς ἐξαγωγή αὐτοῦ.

Καισαρική δὲ τομὴ ἢ *μητροτομία* καλεῖται ἡ ἐγχείρησις ἐκείνη, δι' ἧς ἀνοίγουμεν τὴν κοιλίαν καὶ τὴν μήτραν τῆς ἐγκύου γυναικὸς πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ ἐν αὐτῇ εὑρισκομένου ἔμβριου· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐγχείρησις αὕτη εἶναι τῶν λίαν ἐπικινδύνων, ἐπειράθησαν ν' ἀντικαταστήσωσιν αὐτὴν διὰ διαφόρων ἄλλων, ἥττον ἐπικινδύνων νομιζομένων. Ἐνταῦθα λοιπὸν θέλομεν παραματευθῆ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τῆς καισαρικῆς τομῆς ἐνδείξεων, τῆς προγνώσεως αὐτῆς, τῶν διαφόρων τρόπων, καθ' οὓς ἐκτελεῖται, καὶ τῆς εἰς ταύτην ἀπαιτουμένης θεραπείας· δεύτερον δὲ περὶ τῶν πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς προταθεισῶν ἄλλων ἐγχειρήσεων.

Αἱ πρὸς τὴν καισαρικὴν τομὴν ἐνδείξεις εἰσὶ τὴν σήμερον πολὺ πλεον περιωρισμέναι ἢ ἄλλοτε, διότι τότε καὶ εἰς αὐτάς τὰς σκληρύνσεις τῆς μήτρας ἐπεχείρουον ταύτην τὴν τομὴν. Ἐνδεῖκνυται λοιπὸν ἡ ἐγχείρησις αὕτη, α) εἰς πάσας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς τὸ ζῶν καὶ ὠριμον ἔμβρυον ἀδύνατον νὰ ἐξαχθῆ ἄνευ βλάβης τινὸς ἢ κινδύνου εἴτε διὰ τοῦ ἔμβρουλκοῦ, εἴτε διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ, ὅταν δηλ. ἡ εὐθειὰ διάμετρος τῆς εἰσόδου τῆς μικρᾶς πυέλου ἢ ἐλάσσωσιν τῶν τριῶν δακτύλων· β) ὅταν τὸ ἔμβρυον ἢ μὲν νεκρόν, ἀλλ' ἢ ῥηθεῖσα διάμετρος μὴ ὑπερβαίνῃ τοὺς δύο δακτύλους καὶ ἐν τρίτον τοῦ δακτύλου· γ) ὅταν ἡ ἐγκυὸς ἀπέθανε μετὰ τὴν εικοστὴν ἕκτην ἐβδομάδα τῆς κυήσεως, εἰς ἐποχὴν δηλ., καθ' ἣν τὸ ἔμβρυον εἶναι βιώσιμον. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἐγκύου τότε μόνον φαίνεται ἀναγκαῖα ἡ καισαρική τομὴ, ὅταν οὐδεμίαν ὑπάρχῃ ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ γυνὴ ἀπέθανεν, ὃ δὲ τοκετὸς φαίνεται μὴ ἀρξάμενος ἤδη, ὡς καὶ ὅταν μετὰ τὴν ἐναρξιν τούτου αἱ διὰ τοῦ ἔμβρουλκοῦ ἢ τοῦ μετασχηματισμοῦ δοκιμασίαι πρὸς

ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου ἐπράνησαν ἀνωφελείς. Τούτου ἐνεκα ἡ καισαρική τομή δὲν πρέπει νὰ γίνηται, οὔτε ὅταν ἡ κατά τὴν εἰσοδὸν τῆς μικρᾶς πυέλου εὐθεία διάμετρος μὴ ᾖ μείζων τῶν τριῶν δακτύλων, οὔτε ὅταν αὕτη ᾖ ἐλάσσων τῶν δύο καὶ ἡμίσεως.

Ἢ πρόγνωσις τῆς καισαρικῆς τομῆς εἶναι κακίστη, καθότι αἱ πλείστα τῶν γυναικῶν, ἐφ' ὧν ἐγένετο ἡ ἐγχείρησις αὕτη, ἀπέθανον ἢ εὐθύς μετ' αὐτήν, ἢ μετ' ὀλίγας ἡμέρας· ἀλλ' ὁ ἐκ ταύτης κίνδυνος ἐμεγαλύνθη ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον παρὰ τινῶν, λεγόντων, ὅτι ἐκ πεντήκοντα γυναικῶν, αἵτινες ὑπέστησαν τὴν ἐγχείρησιν ταύτην, αἱ τεσσαράκοντα ἐννέα ἀπέθανον, καὶ μία μόνον ἐπέζησεν. Κατ' ἄλλους πάλιν ἡ ἀναλογία τῶν διασωθεισῶν πρὸς τὰς ἀπωλεσθείσας εἶναι δέκα πρὸς μίαν· ὑπάρχουσι δὲ καὶ παραδείγματα τινὰ γυναικῶν, αἵτινες ὑπέστησαν ἀβλαβῶς τρίς καὶ τετράκις τὴν καισαρικήν τομήν. Ἐν γένει ἡ πρόγνωσις εἶναι τοσοῦτω κρείττων, ὅση ὀλιγώτερον διαρκεῖ ἡ ἐγχείρησις καὶ ἡ μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος συνάφεια τῶν ἀπογυμνωθέντων ἐντοσθίων τῆς κοιλίας· ὁ δὲ συνοδεύων ταύτην κίνδυνος δὲν προέρχεται τοσοῦτον ἐκ τῆς ἐπιστημότητος τοῦ τραύματος, ὅσον ἐκ τῆς ἰδιαίτης καταστάσεως, ἐν ἣ εὐρίσκονται αἱ γυναῖκες μετὰ τὸν τοκετόν· ἄλλως δὲ ἦν ἀδύνατον μόνον τὸ τραῦμα τοῦ περιτοναίου ἢ τῆς μήτρας, ἧς μάλιστα ἡ ὑπαρξίς δὲν φαίνεται ἀπολύτως ἀναγκαῖα εἰς διατήρησιν τῆς ζωῆς, νὰ ἐπαγάγῃ τοσοῦτον μέγαν κίνδυνον, ἐὰν μὴ ὑπάρχωσιν αἱ εἰρημέναι περιστάσεις. Ἐντεῦθεν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγχείρησις θεωρητέα ὡς τραῦμα μὲν διαμπερὲς τῆς κοιλίας, ἀλλὰ πολὺ μείζονος προσοχῆς ἄξιον, παρὰ τᾶλλα τοιαῦτα τραύματα· εἶχε λοιπὸν μέγα δίκαιον ὁ Γραίφης (Graefe) λέγων, ὅτι εἰς πάντα τὰ διαμπερῆ τραύματα τῆς κοιλίας, ἰδίως δὲ εἰς τὴν καισαρικήν τομήν παρκτηρεῖται ἐρεθισμὸς τις ἰδιαιτέρος, ὅστις ἀφ' ἐνός μὲν λαμβάνει τὸν φλεγμονώδη χαρακτῆρα, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὸν νευρικόν·

τὸ τελευταῖον μάλιστα συμβαίνει συχνότερον, καὶ ἐπιφέρει πολ-
λάκις τὴν νευρικήν λεγομένην ἀποπληξίαν. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ μετὰ
τὴν καισαρικήν τομὴν θεραπεία ἔστω σύμμικτος, τοὔτεστιν οὔτε
καθαρῶς ἀντιφλογιστική, οὔτε καθαρῶς ἀντισπασμωδική· ἐνίο-
τε δὲ, καὶ μάλιστα περὶ τὰ τέλη, ἐνδείκνυται ἡ τονωτικὴ λε-
γομένη θεραπεία.

Εἰ καὶ ἡ πρόγνωσις, ὡς προεῖρηται, εἶναι ἐν γένει κακί-
στη, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ περιστάσεις τινές, δι' ἃς αὕτη γίνε-
ται μᾶλλον ἢ ἥττον κακὴ· αἱ περιστάσεις δ' αὗται εἰσὶν αἱ ἀ-
κόλουθοι· α) ὅταν ἡ ἐγχείρησις γίνηται εἰς ἐγκύους, ἐντελῶς
ὕγιεις, καὶ ἄνευ ἀληθοῦς ἐνδείξεως, ἡ πρόγνωσις εἶναι ἥτ-
τον κακὴ· β) ὅταν δ' ἀναγκαζώμεθα νὰ καταφύγωμεν εἰς
τὴν καισαρικήν τομὴν ἕνεκα βραχίτικῆς δυσμορφίας τῆς
πυέλου, εἶναι μὲν χειροτέρα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει διαφορὰ
τις ἀναλόγως τῆς λοιπῆς καταστάσεως τοῦ σώματος τῆς
ἐγχειρηθησομένης. Διάφορος προσέτι εἶναι ἡ πρόγνωσις
κατὰ τε τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐκτελεῖται ἡ ἐγχείρησις αὕτη, τὴν
διάρκειαν τοῦ τοκετοῦ, καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἐξωτερικὰς περιστά-
σεις, εἰς ἃς εὐρίσκεται ἡ ἐγχειρουμένη· διὰ δὲ τὸ ἔμβρυον ἡ
πρόγνωσις εἶναι εὐτυχῆς, ὅταν ἡ ἐγχείρησις ἐκτελεῖται ἐγ-
καίρως, τοὔτεστιν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ.

Ἀρμοδιώτερος καιρὸς πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην εἶναι, ἐὰν
μὴ ὑπάρχη κίνδυνός τις διὰ τὴν ζώην τοῦ ἐμβρύου, ἡ ἀρχὴ
τῆς τρίτης περιόδου τοῦ τοκετοῦ, τοὔτεστιν ὅταν πλησιάσῃ
νὰ διαβῆσθῃ τὸ θυλάκιον, τὸ δὲ στόμιον τῆς μήτρας ἢ ὅσον
τριῶν δακτύλων πλατύ. Μετὰ τὴν διάρρηξιν ὅμως τοῦ θυλα-
κίου, οἰονδήποτε καὶ ἢ τὸ πλάτος τοῦ στομίου τῆς μήτρας,
μηδὲ ὅπως τε καὶ ἐπ' οὐδεμιᾶ προφάσει πρέπει νὰ ἀναβάλληται
ἡ ἐγχείρησις. Ἄλλ' ἐὰν ἐπιχειρῶμεν ταύτην πρὶν ἢ ἡ μήτρα
ἄρξηται νὰ συστέλληται ὀπωσοῦν ἰσχυρῶς, ὑπάρχει κίνδυνος
μὴ δὲν συσταλῇ δεόντως μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου.

Ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἐγχειρήσεως ἀνάγκη νὰ κανονίζωμεν

τὴν δίαιταν τῆς ἐγκύου, καὶ φροντίζωμεν ὅπως ἔχη τακτικὰς τῆς κοιλίας κενώσεις, μηδέποτε γνωστοποιούντες αὐτῇ πρὸ τοῦ τοκετοῦ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης, ἐὰν δὲ ἀντιτείνῃ, νὰ προσπαθῶμεν νὰ καταπέσωμεν αὐτήν, μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο τοὺς ἀποχρῶντας λόγους καὶ μηδέποτε τὴν βίαν.

Τὰ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ταύτην ἀπαιτούμενα εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα· δύο μαχαίρια μετρίου μεγέθους, ὧν τὸ μὲν ἔστω γαστρωτόν, τὸ δ' εὐθὺ καὶ πυρηνωτόν, μήλη αὐλακωτή, τὰ πρὸς ἐπίδεσιν τῶν ἀρτηριῶν, δηλ. τὸ διὰ τὰς ἀρτηρίας ἄγκιστρον, λαβίδες, βελόνας καὶ κηρωτὰ ἄμματα, μικρὰ τε καὶ μεγάλα τεμάχια ὀθονίων, ψυχρὸν καὶ θερμὸν ὕδωρ, ἔλαιον, οἶνος, ὄζος καὶ ξηρίον στυπτικόν, μοτός, σπληνία, ζώνη τις πλατεία, καὶ πάντα τὰ ἀπαιτούμενα εἰς τοὺς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν τοκετούς.

Ὁ δὲ κοιτών, ἐν ᾧ μέλλει νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐγχείρησις, ἔστω φωτεινός, ὁ ἐν αὐτῷ ἀήρ καθαρὸς καὶ ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ μετρία. Ἡ κλίνη, ἐφ' ἧς μέλλει νὰ κατακλιθῇ ἡ ἐγχειρηθησομένη, ἔστω στενὴ καὶ εὐπρόσιτος ἐξ ἑκατέρων τῶν πλευρῶν, ἢ δ' ἐπ' αὐτὴν στρωμνὴ μετριῶς ἀπαλή. Ὁ πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἀρμοδιώτερος σχηματισμὸς τῆς ἐγκύου εἶναι ὁ ὕπτιος, ἀλλ' ἡ πύελος καὶ τὰ νῶτα αὐτῆς ἔστωσαν μικρὸν τι ἀνυψωμένα, ὁ δὲ ἰματισμὸς τοιοῦτος, ὥστε ν' ἀποκαλύπτεται μὲν εὐκόλως ἡ κοιλία, οὐχὶ δὲ καὶ ν' ἀπογυμνοῦται ὀλόκληρον τὸ σῶμα. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐγχειρήσεως ἀπαιτεῖται νὰ κενωθῶσιν ἢ τε οὐροδόχος κύστις καὶ τὸ ἀπευθυσμένον ἔντερον.

Περὶ δὲ τοῦ μέρους, καθ' ὃ πρέπει νὰ γίνηται ἡ τομή, ὡς καὶ περὶ τῆς φορᾶς αὐτῆς ὑπάρχουσι τέσσαρες διάφοροι μέθοδοι, αἱ ἐπόμεναι.

Α. Ἡ διὰ τῆς τομῆς τῆς κοιλίας τῆς ἐγκύου παρὰ τὴν λευκὴν γραμμὴν· αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα μέθοδος καὶ ἐκτελεῖται διαφόρως. Κατὰ τὸν Ρουσσέτον (Roussel) ἡ τομή πρέπει νὰ

γίνεται παραλλήλως πρὸς τὸ ἐκτὸς χεῖλος τοῦ ἀριστεροῦ τῶν ὀρθῶν μυῶν τῆς κοιλίας, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ τελευτῶσα ὅσον τριῶν δακτύλων ὑπεράνω τῆς βουβωνικῆς χώρας. Ὁ δὲ Λευρέτιος διορίζει ἀκριβέστερον τὸ μέρος, καθ' ὃ πρέπει νὰ γίνηται ἡ τομὴ· κατ' αὐτὸν τὸ μέρος τοῦτο εἶναι τὸ μεταξὺ τῆς λευκῆς γραμμῆς καὶ ἐτέρας τινός, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς προσθίου καὶ ἀνωτέρας ἀκάνθης τοῦ λαγονίου ὀστού, καὶ τελευτώσης ἐκεῖ, ὅπου συνenoῦται ἡ τελευταία νόθος πλευρᾶ μετὰ τοῦ χόνδρου αὐτῆς, τοῦτέστιν ὅσον δύο ἢ τριῶν δακτύλων μακρὰν τῆς λευκῆς γραμμῆς· δίδει δὲ ὡς ἀξίωμα, ὅτι προτιμητέον πάντοτε τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς κοιλίας, πρὸς ὃ εὐρίσκεται ἀπευθυσμένος ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας· ὁ δὲ Μιλλότος (Millot) ἄρχεται τῆς τομῆς ἀπὸ τοῦ χονδρώδους μέρους τῆς προτελευταίας νόθου πλευρᾶς, καὶ τελευτᾷ αὐτὴν ὅσον δακτύλου ὑπεράνω τῆς τῶν ἡβικῶν ὀστῶν συμφύσεως, προτιμᾷ ὅμως τὴν θέσιν, τὴν ἀντίθετον ἐκείνης, πρὸς ἣν ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας εὐρίσκεται ἀπευθυσμένος.

Β'. *Ἡ διὰ τῆς κατὰ τὴν λευκὴν γραμμὴν τομῆς*. Ὁ Δελερῆς (Delerry) συνιστᾷ τὴν μέθοδον ταύτην ὡς τὴν καταλληλοτέραν, ἄρχεται δὲ τῆς τομῆς ὅσον δύο δακτύλων κατωτέρω τοῦ ὀμφαλοῦ, καὶ τελευτᾷ αὐτὴν ὅσον δυο δακτύλων ὑπεράνω τῆς τῶν ἡβικῶν ὀστῶν συμφύσεως.

Γ'. *Ἡ διὰ τῆς κατὰ τὰ πλάγια τῆς κοιλίας ἐγκαρσίου τομῆς*. Τὴν μέθοδον ταύτην συνιστᾷ ἰδίως ὁ Λαυβεργέατς (Lauvergeat)· λέγει δὲ ὅτι, μαθὼν αὐτὴν παρὰ τινος χειρουργοῦ, μετεχειρίσθη μετὰ ταῦτα ἐπιτυχῶς. Ἡ τομὴ αὕτη, ἔχουσα μῆκος ὅσον πέντε ἢ ἕξ δακτύλων, ἄρχεται ὅσον δακτύλου μὲν κατωτέρω τοῦ ὀμφαλοῦ, ὅσον δύο δὲ μακρὰν τῆς λευκῆς γραμμῆς, φέρεται ἐγκαρσίως πρὸς τὴν σπονδυλικὴν στήλην, καὶ γίνεται πρὸς ὃ μέρος εὐρίσκεται ἀπευθυσμένος ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας· οἱ δὲ λόγοι, δι' οὓς οὗτος προκρίνει τὴν μέθοδον ταύτην, εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι· α) διότι ἢ κατὰ τὴν μήτραν τομὴ ἀποφράσ-

σεται εύκολώτερον και έπομένως έμποδιζεται ή εις τήν κοιλίαν πρέκχυσις αίματος, και β') διότι, έκτεινομένης τής μήτρας έν τή κυήσει μάλλον κατά μήκος, ή κατά πλάτος, και έχούσης έπομένως τήν διάθεσιν του συστέλλεσθαι μάλλον κατά μήκος, τά χείλη τής κατά μήκος γινομένης τομής απομακρύνονται άπ' άλλήλων ώς εκ τούτου περισσότερον, όπερ δυνάμεθα ν' αποφυγώμεν διά τής έγκαρσίου τομής· προσέτι, διατηρουμένου άθλαβούς του κατωτέρου τμήματος τής μήτρας, τό αίμα έκρέει εύκολώτερον διά του στομίου αυτής.

Οί δέ κατά τής μεθόδου ταύτης κυριώτεροι λόγοι είσιν οί έπόμενοι· α) Γινομένης τής τομής κατά τον πυθμένα τής μήτρας, διατέμενεται μείζον μέρος τής ούσίας αυτής· β') είναι κίνδυνος μή ή τομή πέση επί του μέρους, έν ώ έδρεύει τό ύστερον· γ') διά τής έγκαρσίου τομής προπίπτουσιν εύκολώτερον τά έντερα και τό επίπλοον έν τή έγχειρήσει ή και μετ αυτήν, και δ') ένδέχεται ν' αποθῆ μετά ταύτα δύσκολος ή έξαγωγή του έμβρύου, διατεμνομένης τής μήτρας, καθ' ό μέρος ή συσταλτική αυτής δύναμις είναι μείζων.

Δ'. *Η διά τής διαγώνιου τομής.* Τήν μέθοδον ταύτην προϋτεινεν Στέϊνος ό νεώτερος τό 1803 έτος. Κατ' αυτόν άρχεται ή τομή άπό του έγκαρσίου κλάδου του έτέρου των ήβικων όστων, και λήγει λοξώς, τεμνομένης τής λευκής γραμμής καθ' ό μέρος λήγει ή τελευταία νόθος πλευρά. Τήν τομήν ταύτην προϋτεινεν ό Στέϊνος, όρμηθεις εκ τής ιδέας, ότι διά των διαφόρων άλλων μεθόδων αί ίνες τής μήτρας, ή κατά μήκος μόνον τέμνονται ή έγκαρσίως, και έπομένως τά χείλη του τραύματος άρίστανται μάλλον ή ήττον άπ' άλλήλων ή ένεκα των συστολών τής μήτρας, ή ένεκα τής έπαγομένης εις αυτήν εκ των έντέρων θλίψεως· ένήργησε δέ τήν έγχειρήσιν ταύτην άπαξ κατά τό 1814, άλλ' ή έγχειρησθεϊσα άπεβίωσεν ώρας τινάς μετά τήν έγχειρήσιν.

Η μέθοδος όμως, ήν συγῆθως και κατά προτίμησιν μεταχει-

ρίζονται σήμερον, είναι ή διά τής παρά τήν λευκήν γραμμήν τομής, ή δέ κατά ταύτην έγχειρήσις εκτελείται ώς έπεται. Κατακλιθείσης τής γυναικός επί άρμοδίας κλίνης, δύο βοηθοί, ών ό μόν ίσταται πρός τήν κεφαλήν και επί τά δεξιά, ό δέ πρός τούς πόδας και επί τά άριστερά, συλλαμβάνουσι και κρατουσιν ασφαλώς τά άκρα τής έγχειρηθησομένης· τρίτος δέ βοηθός, επί τ' άριστερά ώσαύτως ιστάμενος, στερεοί δι' άμφοτέρων τών χειρών αύτου τήν μήτραν, βάλλων τήν μόν δεξιάν επί του δεξιού μέρους τής κοιλίας, τήν δ' άριστεράν επί του άριστερου· οφείλει προσέτι ούτος να προσέχη ιδίως εις τό έμποδίζειν τήν πρόπτωσιν τών έντέρων και του επιπλδου. Ο μέλων να εκτελέση τήν έγχειρήσιν ταύτην χειρουργός ίσταται δεξιόθεν, σημειοί δ' έν πρώτοις διά μέλανος τήν άρχήν, και τό τέλος τής τομής· μετά ταύτα αίρει τό δέρμα τή άριστερά τών χειρών αύτου εις πτυχήν, άρκούντως μεγάλην, και διατέμνει αύτό διά γαστρωτού μαχαιρίου, επεκτείνει δέ τήν τομήν μέχρι του προσδιορισθέντος μέρους, ή διατείνει τό δέρμα διά τής άριστεράς χειρός επί θάτερα τά μέρη και διαιρεί αύτό διά μιās τομής, τήν δέ συνδέουσαν τούς μύς τής κοιλίας άπονεύρωσιν διαιρεί άκολουθως διά μικρών τομών· ένω δέ προχωρεί, ούτω τέμνων, μέχρι του περιτοναίου, εις τών βοηθών άπομάσσει τό απορρέον αίμα διά σπόγγου άπαλου, ό δέ χειρουργός σπανίως αναγκάζεται να επιδέση αιμορροούσαν τινα άρτηρίαν, διότι ή αιμορραγία ένταύθα παύεται συνήθως ή άφ' εκυτής, ή δι' επιθέσεως τών δακτύλων. Διατέμνων μετά ταύτα προσεκτικώς τό περιτόναιον κατά τό μεσαίον μέρος τής γενομένης ήδη τομής διά μαχαιρίου γαστρωτού μέχρις ένός περιπου δακτύλου, έμβάλλει εις τήν ούτω σχηματισθείσαν όπήν τόν λιχανόν τής άριστεράς αύτου χειρός, κεχρισμένον έλαίω, και διαιρεί παραλλήλως πρός τήν τής έξωτερικής τομής φοράν τό περιτόναιον δι' πυρηνωτού μαχαιρίου, ύψηγουμένου πάντοτε του άκρου του δακτύλου πρός άποφυγήν βλάβης τινός τών

έντέρων ἢ τῆς οὐροδόχου κύστεως. Ἐάν δὲ τυχόν ἐξέλθῃ ἐκ τῆς γενομένης τομῆς ἕλιξ έντέρου, ὁ βοηθὸς ὀφείλει ν' ἀπωθῆ αὐτὴν ὅσον ἔνεστι τάχιον πρὸς τὰ ἔσω.

Μετὰ τὴν τοῦ περιτοναίου διάσχασιν προφαίνεται εἰς τὴν τομὴν ἢ μήτρα, διακρινομένη τῶν λοιπῶν σπλάγγων τῆς κοιλίας διὰ τὸ ἐρυθρόφριον αὐτῆς χρῶμα· ἵνα προληφθῆ δὲ ἡ ἐπαπειλουμένη διάρρηξις αὐτῆς, δεόν νὰ ἐπιταχυθῆ ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἔμβριου. Πρὸς τοῦτο διατέμνομεν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς κατὰ τὸ ἄνω ἄκρον τῆς κατὰ τὴν κοιλίαν τομῆς ὅσον ἐνὸς δακτύλου καὶ προχωροῦμεν κατὰ βάθος, ἕως ἂν φθάσωμεν τοὺς περιβάλλοντας τὸ ἔμβριον ὑμένας· τότε ἐπεκτείνομεν τὴν τομὴν διὰ μαχαιρίου πυρηνωτοῦ, μεταχειριζόμενοι ὡς ὀδηγὸν τὸν λιχανὸν δάκτυλον ἢ μήλην αὐλακωτήν. Τὸ ἀπὸ τῶν φλεβῶν τῆς μήτρας συνήθως ῥέον αἷμα δεόν ν' ἀπομάσσεται μετὰ προσοχῆς παρὰ τοῦ βοηθοῦ, ὀφείλοντος νὰ προλαμβάνῃ καὶ τὴν πρόπτωσιν τῶν έντέρων, ἥτις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐπακολουθεῖ ταχέως τὴν τοῦ ἔμβριου ἐξαγωγήν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον βάλλει κατὰ τὴν ἄνω γωνίαν τῆς τομῆς σπύγγον μέγαν ἢ χειρόμακτρον ἐλαιόδευτον.

Τοὺς περιβάλλοντας τὸ ἔμβριον ὑμένας, ἐάν ὦσιν εἰσέτι ἀκέραιοι, ἐντέμνομεν ἐν μέσῳ τῆς κατὰ τὴν μήτραν τομῆς, ἐπεκτείνοντες τὴν διαίρεσιν αὐτῶν πρὸς τε τὰ ἄνω καὶ κάτω. μετὰ ταῦτα ἐμβάλλοντες τὴν χεῖρα εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας, ἐξάγομεν τὸ ἔμβριον, συλλαμβάνοντες αὐτὸ ἐκ τῶν ποδῶν. Ὅταν ὁμως οἱ ὑμένες διερράγησαν ἤδη, τὸ ἔμβριον προβάλλει ἀμέσως μετὰ τὴν τομὴν τῆς μήτρας, ἀλλὰ καὶ τότε ἡ ἐξαγωγή αὐτοῦ γίνεται κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον· τὸν ὀμφάλιον λῶρον ἀποτέμνομεν, ἀποδέσαντες αὐτὸν προηγουμένως, τὸ δὲ παιδίον παραδίδεται τῇ μαίᾳ, ὅπως φροντίσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Ἐάν ἡ μήτρα συστέλληται, ἐνῶ ἐξάγεται τὸ ἔμβριον, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα, μέγα μέρος τῆς ἄνωτέρω γωνίας τῆς κατὰ τὴν

κοιλίαν τομῆς μένει ἐλεύθερον· ὅθεν τὰ ἔντερα καὶ τὸ ἐπίπλοον σπεύδουσι νὰ ἐξέλθωσι δι' αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα προλάβῃ τοῦτο ὁ βοηθός, προσπαθεῖ, ἐνῶ ἐξάγεται τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς γενομένης κατὰ τὴν μήτραν τομῆς, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν πρόπτωσιν αὐτῶν. Ἐὰν δέ, καὶ τοι προσέχοντος τοῦ βοηθοῦ ἢ τοῦ ἐγγχειροῦντος, προέπεσε μέρος τῶν ἐντέρων ἢ τοῦ ἐπιπλόου, ἀνάγκη νὰ εἰσωθῶνται ταῦτα, ὅσον τάχιον, καὶ νὰ ἐμποδιζῆται ἢ ἐκ νέου πρόπτωσις αὐτῶν. Τὸν ἐν χειρῶ τῆς ἐγγχειρήσεως ἐπερχόμενον ἐνίοτε ἔμετον πρέπει νὰ καταπαύωμεν ἀμέσως· τὸ δὲ φάρμακον, τὸ παρέχον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ ταχυτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ὠφέλειαν εἶναι τὸ ὄπιον.

Ἀφοῦ δὲ ἡ κατὰ τὴν κοιλίαν τομὴ διαμείνῃ κεκλεισμένη πέντε ἢ ἕξ λεπτά μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἔμβριου, εἰσάγομεν ἤδη διὰ τῆς κατωτέρας γωνίας τῆς τομῆς δύο δακτύλους τῆς δεξιᾶς ἡμῶν χειρὸς, ἐλαίῳ κεχρισμένους εἰς τὴν κατὰ τὴν μήτραν τομήν, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς, διατείνοντες τὸν ὀμφάλιον λῶρον, ἐξάγομεν τὸ ὕστερον μᾶλλον δι' ἀνυψώσεως ἢ δι' ἔλξεως, ἐὰν δὲ μὴ ἀπεχωρίσθῃ εἰσέτι ἐντελῶς, ἀποχωρίζομεν αὐτὸ πεφυλαγμένως διὰ τῶν δακτύλων. Δὲν εἶναι δὲ φρονήσεως ἔργον νὰ ἀχθῇ ὁ ὀμφάλιος λῶρος διὰ τοῦ στομίου τῆς μήτρας πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀφεθῇ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν φύσιν ἢ διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης· ἐξωσις τοῦ ὕστερου, ὡς τινες ἐπρότεινον· διότι τότε τὸ ὕστερον, ἀντὶ νὰ ἐξέλθῃ διὰ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἐκπίπτει εὐκολώτερον διὰ τῆς κατ' αὐτὴν τομῆς εἰς τὸ κοῖλον τοῦ περιτοναίου.

Καθαρισθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ κοίλου τοῦ περιτοναίου δι' ἐλαφρᾶς ἀπομάξεως ἀπὸ τῶν εἰς αὐτὸ παρεκχυθέντων ὑγρῶν, τῆς δὲ μήτρας συσταλείσης ἀρκούντως, καὶ ἡ συστολὴ ἐπιταχύνεται διὰ μετρίας ἐξωτερικῆς θλίψεως καὶ τριβῆς αὐτῆς, ἐνοῦμεν ἤδη τὴν κατὰ τὴν κοιλίαν τομήν διὰ ῥαφῆς, ἥτις, ὡς ἡ πείρα ἀπέδειξεν, εἶναι ἀναπόφευκτος. Ἢ διὰ ῥαφῆς ἐνωσις γίνεται ἀπὸ τῆς κάτω γωνίας πρὸς τὰ ἄνω, αἱ δὲ

πρὸς τοῦτο γινόμεναι ῥαφαὶ πρέπει ν' ἀπέχωσιν ἀλλήλων ὅσον ἐνὸς καὶ ἡμίσεως δακτύλου. Περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ῥαφῶν ὑπάρχουσι δύο μέθοδοι, ὧν ἡ μὲν ὑφίσταται εἰς τὸ ἀφιέναι ἀνεπαφον τὸ περιτόναιον, ἡ δὲ εἰς τὸ συμπεριλαμβάνειν καὶ τοῦτο εἰς τὴν ῥαφήν. Καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην μέθοδον τὸ περιτόναιον οὐδ' ἐρεθίζεται οὐδὲ φλογίζεται, ὡς μηδὲν διὰ τῶν ῥαφῶν διασπώμενον· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ἡ ἔνωσις τοῦ τραύματος γίνεται ἀκριβέστερον καὶ ἀσφαλέστερον· ἡ τελευταία αὕτη μέθοδος εἶναι ἀναπόφευκτος σχεδόν, ὅταν τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας ὦσι λίαν παχέα. Γενομένης λοιπὸν τῆς ἐνώσεως τῆς τομῆς κατὰ τὴν μίαν ἢ τὴν ἑτέραν μέθοδον, ἐντίθεται εἰς τὴν κατωτέραν αὐτῆς γωνίαν ἡμίτιλος ταινία ἐκ λίνου ἐλαιόδευτος, πρὸς εὐκόλον ἐκροῆν τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ πύου, τὰ δὲ μεταξὺ τῶν ῥαφῶν διαστήματα συνενθύνται διὰ ταινιῶν κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, ὧν τὸ μὲν πλάτος ἔστω ὅσον δακτύλου, τὸ δὲ μῆκος τοσοῦτον, ὥστε νὰ συσταυρῶνται ἐπὶ τῆς ὀσφύος ἐπὶ τῆς οὕτω συνενωθείσης τομῆς τίθενται ἀπαλῶς μοτός, σπληνία, καὶ ζώνη ἀρκούντως πλατεία, καὶ μετρίως τὴν κοιλίαν περισφιγγούσα· ὁ δὲ διὰ τὴν ἐγχειρηθεῖσαν ἀρμοδιώτερος σχηματισμὸς εἶναι κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ ὕπτιος, ἀκολούθως δ' ὠφελεῖ ἐνίοτε καὶ ὁ ἐπὶ τὰ πλάγια.

Ἡ ἔνωσις τῆς κατὰ τὴν μήτραν τομῆς ἀφίεται εἰς τὰς ἰδίας αὐτῆς συστολάς· ὅθεν, ὅταν μὴ ὑπάρχωσι συστολαί, ἀνάγκη νὰ προκαλῶμεν ταύτας διὰ τῶν συνήθων βοηθημάτων. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰς μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ταύτην ἀποθανούσας παρατηρήθη ἐνίοτε, ὅτι ἡ κατὰ τὴν μήτραν τομὴ πρὸς τὰ ἔσω μὲν ἦν κεκλεισμένη, πρὸς δὲ τὰ ἐκτὸς τὰ χεῖλη αὐτῆς ἀπέιχον πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὅτι μέρος τοῦ ἐπιπλόου ἢ τῶν ἐντέρων, παρεμπέπτον ἐν τῇ τομῇ, ἐμπόδιζε τὴν συνένωσιν τῶν χειλέων τοῦ τραύματος, ἢ ἐγένετο σύσφιγξις τῶν παρεμπεσόντων εἰς τὴν τομὴν μορίων, νομίζεται παρά τινων ὡς ἀναγκαῖον ἢ διὰ μιᾶς ἢ δύο ῥαφῶν ἔνωσις καὶ τῆς κατὰ τὴν μήτραν

τομῆς, ἀναφέρουσι δὲ καὶ τινα παραδείγματα ἐπιτυχίας τῆς μεθόδου ταύτης· ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶναι εἰσέτι τοσοῦτον μικρὸς, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ γνωμοδοτήσῃ βεβαίως περὶ αὐτῶν.

Κατὰ τὸν Γραίφην, πρὶν ἢ ἐκτελέσωμεν τὴν κατὰ τὴν κοιλίαν τομὴν πρέπει διὰ διαρκoῦς θλίψεως καὶ τριβῆς, διὰ σπόγγων γινομένης, ν' ἀπώσωμεν τὰ τυχόν πρόσθεν τῆς μήτρας ἐγκείμενα ἔντερα ἢ καὶ τὸ ἐπίπλοον. Ὅταν εἰς τὸ μέρος τῆς μήτρας, τὸ προφαινόμενον εἰς τὴν κατὰ τὴν κοιλίαν τομὴν, ἐδρεύῃ τὸ ὕπερον καὶ ἢ ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ ἢ κατὰ τὴν μήτραν τομὴ εἰς ἄλλο μέρος, διὰ ν' ἀποφύγωμεν τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον ἐκ τῆς ἀφθόνου αἰμορραγίας, τῆς ἐπιγινομένης ἀπὸ τῶν κατ' αὐτὸ τὸ μέρος διατμηθέντων ἀγγείων αὐτῆς, δεόν νὰ ἐπιταχύνωμεν ὅσον ἔνεστι τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου· πρὸς τοῦτο δὲ ἀποχωρίζομεν ἄνευ ἀναβολῆς μέρος τοῦ ὕστερου, διαρρήγνυομεν τοὺς ὑμένας καὶ ἐξάγομεν τὸ ἔμβρυον, εὐθὺς δὲ μετ' αὐτὸ καὶ τὸ ὕπερον, ἢ δ' αἰμορραγία παύεται συνήθως, ἅμα ἢ μήτρα συσταλῇ.

Ὁ κυριώτερος σκοπὸς τῆς ἀποθεραπείας εἶναι ἡ ταχεῖα συνένωσις τοῦ τραύματος· διὸ ἡ ἐγχειρηθεῖσα πρέπει νὰ διαμῆνῃ ὅσον δύναται ἡσυχος, καὶ νὰ προφυλάσσεται μετὰ προσοχῆς ἀπὸ παντός, ἰκανοῦ ὄντος νὰ διαταράξῃ τὴν δύναμιν τῶν λογίων, τῶν ἰδρώτων καὶ τοῦ γάλακτος. Πρὸς μετρίασιν δὲ τῆς ἐπιγινομένης συνήθως φλεγμονῆς, τῶν γενικῶν ἀφαιμάξεων προτιμοτέρα εἶναι ἡ προσβολὴ βδελλῶν, τὰ δὲ ἐλαιώδη γαλακτώματα μετὰ τοῦ ἐκχυλίσματος τοῦ ὕοσκυάμου συντελοῦσι πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς κάτω κοιλίας· ὅταν ὅμως ἡ φλεγμονὴ ἢ μεγάλη, ἀνάγκη νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν ἡπιον ἀλυκὸν ὑδράργυρον (calomelas) μετὰ τινος ἀκινδύνου φαρμάκου· ἢ προπτόσις τῆς ἐμετικῆς τρυγῆς ἤθελεν ὠφελῆσαι ἐνταῦθα τὰ μέγιστα, εἰάν μὴ ἐγίνετο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄχρηστος διὰ τὴν πρὸς ἔμετον γεννωμένην συνήθως ἐξ αὐτῆς διάθεσιν. Τὴν χρῆσιν τῶν ἀ-

λάτων, ὡς καὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἐρεθιστικῶν φαρμάκων, πρέπει ὡσαύτως ν' ἀποφεύγωμεν, ὅσον δυνάμεθα, καὶ διατηρώμεν διὰ κλυσμάτων τὴν ἀπαιτουμένην εὐκοιλιότητα. Ὁ ἐπίδεσμος δὲν πρέπει ν' ἀφαιρεθῆ ἄνευ ἀνάγκης πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνανέωσις αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ γίνηται τόσον συχνή· ἢ δ' ἐν γένει θεραπεία τοῦ τραύματος γενέσθω κατὰ τοὺς κανόνας τῆς χειρουργικῆς, πῶποτε ὅμως δὲν συγχωρεῖται νὰ μεταχειρισθῶμεν οἰασδήποτε ἐνέσεις εἰς τὴν κοιλίαν πρὸς κατάπαυσιν δῆθεν τοῦ ἐρεθισμοῦ, ἢ πρὸς εὐκολίαν τῆς ἐκροῆς τοῦ πύου. Μετὰ τὴν ἐντελῆ ἀπούλωσιν τοῦ τραύματος ἀνάγκη νὰ φέρῃ ἡ ἐγχειρηθεῖσα, χάριν προφυλάξεως, ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον ζώνην πλατεῖαν περὶ τὴν κοιλίαν αὐτῆς.

Πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ ἐκ τῆς καισαρικῆς τομῆς προερχομένου κινδύνου ἐγένοντο διάφοροι προτάσεις, αἱ ἐπόμεναι. α) Ν' ἀποτέμνωμεν ὀλόκληρον τὴν μήτραν μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου (Michaelis). β) Νὰ εἰσάγωμεν διὰ τοῦ κόλπου τὴν χεῖρα εἰς τὴν μήτραν, νὰ προσωθῶμεν δι' αὐτῆς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, καὶ νὰ διατέμνωμεν τὴν μήτραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ὅσον τεσσάρων δακτύλων (Ossiander). γ) Γενομένης τῆς κατὰ τὴν κοιλίαν τομῆς, νὰ διατέμνωμεν τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ κόλπου, ὡς καὶ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας, ὅπως ἐξέλθῃ διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης τὸ ἔμβρυον διὰ τῶν συστολῶν τῆς μήτρας Jörg. δ) Γενομένης τῆς κατὰ τὴν κοιλίαν τομῆς, νὰ ἐνεργῶμεν καὶ ἐτέραν μνηοειδῆ, φερομένην ἀπὸ τοῦ χείλους τοῦ λαγονίου ὀστοῦ πρὸς τὴν τῶν ἡβικῶν ὀστέων σύμφυσιν, χωρὶς ὅμως νὰ βλάψωμεν παντελῶς τὸ περιτόναιον (Ritgen). ε) Ἡμικενωθείτης προηγουμένως τῆς κύστεως, νὰ διατέμνωμεν ἐγκαρσίως, ὑπεράνω τῶν ἡβικῶν ὀστέων, τὰ τῆς κοιλίας καλύμματα, ν' ἀποχωρίζωμεν προσεκτικῶς τὸ περιτόναιον, χωρὶς νὰ βλάψωμεν αὐτὸ παντελῶς, καὶ νὰ φθάνωμεν μέχρι τῆς μήτρας (Physick). Ἡ παρὰ Βωδελοκίου τοῦ νεωτέρου προβληθεῖσα

γαστρελυτροτομία συμφωνεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον πρὸς τὴν τελευταίαν πρότασιν. Ἄλλ' ἅπασαι αἱ προτάσεις αὗται ἀπεδείχθησαν ἐκ τῆς πείρας ποτὲ μὲν ἀνεκτέλεστοι, ἄλλοτε δ' ἀνωφελεῖς.

Τὰ δ' ἐκτάκτως ἐν καιρῷ τῆς ἐγχειρήσεως ἢ μετὰ ταύτην συμβαίνοντα, καὶ ἱκανὰ ὄντα νὰ κατστήσωσιν αὐτὴν δυσχερεστέραν, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα. Εὐρεσις τοῦ ὑτέρου, ἐδρεύοντος ἐπὶ τοῦ μέρους, καθ' ὃ μέλλει νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ τομή, ἐπίσημος αἱμορραγία, ἐπίσχεσις τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου διὰ τῶν συστολῶν τῆς μήτρας μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ κορμοῦ, πρόπτωσις ἐπίσημος τῶν ἐντέρων ἢ τοῦ ἐπιπλόου εἰς τὴν κατὰ τὴν μήτραν ἢ τὴν κατὰ τὴν κοιλίαν τομήν, ἰσχυρὸς ἔμετος καὶ διηνεκὴς ναυτία, ἀδράνεια καὶ ἔλλειψις τῶν τῆς μήτρας συστολῶν, ὧν ἕνεκα διαμένει χαινουσα ἡ τομή φλεγμονὴ ἰσχυρὰ τῆς μήτρας, τοῦ περιτοναίου καὶ τῶν λοιπῶν τῆς κοιλίας ὀργάνων καὶ μετάβασις τῆς φλεγμονῆς εἰς ὀρώδη διίδρωσιν· διάφορα νευρικὰ φαινόμενα, δηλ. σπασμοί, λυγξ, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, ἐντεροκίλη, διάρρηξις τῆς οὐλῆς τῆς μήτρας ἐπὶ ἄλλης μετὰ τὴν ἐγχείρησιν κήσεως, κ. τ. λ.

Δ'. Περὶ συγχοδροτομίας.

Καλεῖται *συγχοδροτομία* ἢ *συμφυσιοτομία* ἡ ἐγχείρησις ἐκείνη, δι' ἧς διαχωρίζονται ἐν τῷ τοκετῷ διὰ τεμνόντων ὀργάνων τὰ ἠθικὰ ὅστα κατὰ τὴν σύμφυσιν αὐτῶν, ὅπως αὐξηθῇ ἡ εὐρυχωρία τῆς πυέλου, καὶ γένηται εὐκολος ἐπομένως ἡ τοῦ ἐμβρύου ἐξοδος, ὅταν ἐμποδίζεται ἕνεκα στενώσεως αὐτῆς (1).

(1) Τὴν ἐγχείρησιν ταύτην προὔτεινε τὸ πρῶτον νέος τις μαθητὴς τῆς ἱατρικῆς, Σιγῶλτος (Sigault) καλούμενος, εἰς τὴν ἐν Παρισίοις χειρουργικὴν Ἀκαδημίαν κατὰ τὸ 1768 ἔτος, ὡς ἱκανὴν ὄνθην πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς καισαρικῆς τομῆς, καὶ ἐλάττωσιν ἐπομένως τῶν ἐκ ταύτης προερχομένων κινδύνων. Ἐνέργησε δὲ ταύτην ἐπιτυχῶς κατὰ τὸ 1777 ἔτος ἐπὶ γυναικὸς τινος, ἐνώπιον τοῦ Λεροῦ (Leroy). Ἐκτοσε

Οί κυριώτεροι ὕμωσ λόγοι, οὓς δύναται τις νά προτεινῆ κατὰ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης, εἰσὶν οἱ ἀκόλουθοι· α) Ἢ κατὰ τὸ λαγόνιον καὶ τὸ ἱερὸν ὄστουν σύμφυσις δυνατὸν νά εὐρεθῆ κατὰ τὸ ἐν ἧ κ ἰ κατ' ἀμφοτέρα τὰ μέρη ἀπωστεωμένη καὶ ἐπομένως ἡ ἐγχειρήσις νά μὴ ἐπαγᾶγῃ τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα· β) Ἢ τῶν ἡβικῶν ὀστῶν σύμφυσις εὐρίσκεται ἐνίστε ἀπωστεωμένη, καὶ ἐπομένως θέλομεν ἀναγκασθῆ νά μετχειρισθῶμεν πρὸς διαίρεσιν αὐτῆς διάφορα εἶδη πριόνων, πρὸς τὸν σκοπὸν τούτων ἐπινοηθέντων· γ) Ἢ κατὰ τὴν εὐθείαν διάμετρον τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου στένωσις εἶναι ἡ κυριώτερα αἰτία τῶν ἐκ στενώσεως αὐτῆς προερχομένων δυστοκιῶν, ἡ δ' ἐκ τῆς συγχοδροτομίας προκύπτουσα αὐξήσις τῆς εὐθείας διαμέτρου εἶναι μικρὰ καὶ ἀσήμαντος· διότι ἐκ τῶν περὶ τούτου γινομένων πειραμάτων ἀπεδείχθη, ὅτι ἡ εὐθεῖα διάμετρος μετὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ἡβικῶν ὀστῶν μόλις αὐξάνεται κατὰ δύο γραμμάς, καὶ ὅτι, ἵνα λάβῃ αὐτὴ αὐξήσιν ὅσον τεσσάρων ἢ ἐξ γραμμῶν, ἀπαιτεῖται ν' ἀπαχθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων ὅσον δύο καὶ ἡμίσεως δακτύλων τὰ ἡβικά ὀστά, ἡ δὲ τοιαύτη ἀπόστασις τῶν ὀστῶν τούτων ἐπάγει συνήθως διαβήσιν τῆς ἱερολαγονικῆς συμφύσεως, καὶ τὰς συνεπείας ταύτης, αἵτινες εἰσὶ λίαν δυσάρεστοι· δ) Διὰ τῶν γινομένων πειραμάτων παρὰ τοῦ Βρολικίου, Προέδρου τῆς ἐν Ἀμστελοδάμῳ Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἀπεδείχθη, ὡς ἐγνωστοποίησε τοῦτο ἐκ τῶν προτέρων καὶ ὁ Βωδελόκιος, ὅτι, ἀπαγομένων τῶν ἡβικῶν ὀστῶν ἀπ' ἀλλήλων ὅσον δύο καὶ ἡμίσεως δακτύλων, τὸ ἱερὸν ὄστουν

αἱ περὶ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης γινῶμαι τῶν ἱατρῶν διηρέθησαν, καὶ οἱ μὲν ἐθεώρουν αὐτὴν ὡς ἐγχείρησιν, ἀτυχερότως ἤττον ἐπικίνδυνον τῆς καισαρικῆς τομῆς καὶ ἱκανῆν ἐπομένως πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς· οἱ δὲ ἀπεδοκίμαζον ταύτην, τὸ μὲν, ὡς οὐχ ἤττον ἐπικίνδυνον τῆς καισαρικῆς τομῆς, τὸ δὲ, ὡς μὴ ἱκανῆν ἐκάστοτε πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς. Ἄλλὰ καὶ οὗτοι καὶ ἐκεῖνοι φαίνεται ὅτι ὑπερέβησαν τὰ ὅρια τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φρονήσεως.

προβάλλει πρὸς τὰ πρόσω ὅσον ἕξ γραμμῶν, ἐπομένως ὅ,τι κερδαίνεται διὰ τῆς ἀποστάσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων, τοῦτο ἀπόλλυται ἐκ τῆς πρὸς τὰ πρόσω ὠθήσεως τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ. εἶ) Κατὰ τὴν μαρτυρίαν διαφόρων μαιευτῆρων, μετὰ τὴν συγχονδροτομίαν ἐφάνη πολλάκις ἀναγκαῖος ὁ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου, ὅθεν ἡ ἐγχείρησις αὕτη εἶναι ἐπίσης ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τικτόμενον, ἐνῶ ἐν τῇ καισαρικῇ τομῇ τὸ ἐμβρυον τοῦλάχιστον δὲν κινδυνεύει παντάπασιν· ς') Παρατηρήθη προσέτι, ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν ἱερολαγονικῶν συμφύσεων εἶναι μᾶλλον δυσκίνητος, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν ἀπάγονται μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας ἀμφοτέρω τὰ ἠθικά ὀσ. ζ') Ἡ ἐγχείρησις αὕτη ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνεπειὰς λίαν δυσαρέστους, δηλ. διάρρηξιν τῆς οὐρήθρας, φλεγμονὴν τῶν παρακειμένων μορίων, μετάθασιν αὐτῆς εἰς γάγγραιναν, παραλυσίαν τῆς οὐροδόγου κύστεως, πρόπτωσιν τῆς μήτρας, τοῦ κόλπου, καὶ ἄλλα τούτοις παραπλήσια.

Περὶ δὲ τῶν διὰ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης διασωθέντων ἐμβρύων καὶ περὶ τοῦ ἐκ ταύτης προερχομένου κινδύνου εἰς τὰς μητέρας, ὁ Βωδελόκιος λέγει, ὅτι ἐκ τεσσαράκοντα καὶ μιᾶς ἐγκύων, ἐφ' ὧν ἐγένετο ἡ συγχονδροτομία, δεκατέσσαρες ἀπώλεσθησαν, εἰκοσιεπτὰ δὲ διεσώθησαν· ἐκ δὲ τῶν δι' αὐτῆς ἐξαχθέντων ἐμβρύων δεκαοκτὼ ἐξῆλθον νεκρὰ καὶ δεκατρία μόνον ζῶντα.

Εἰς τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ καισαρικὴ τομῇ φαίνεται ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅταν δηλ. ἡ εὐθεῖα διάμετρος ἧ ἐλάσσω τῶν δύο δακτύλων καὶ ἐνὸς τρίτου τοῦ δακτύλου, ἡ συγχονδροτομία εἶναι ἀείποτε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τικτόμενον. Ἐντεῦθεν ἡ ἐγχείρησις αὕτη κατ' οὐδένα λόγον δυνατὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν καισαρικὴν τομὴν, ὅταν μάλιστα ἡ στένωσις τῆς πυέλου ἧ ὀπωσοῦν σημαντικὴ· ἀλλ' εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ἡ συγχονδροτομία ἀπέτυχεν, ἡ τῆς πυέλου στένωσις ἦν τοσαύτη, ὥστε ἠδύναντο κάλλιστα νὰ

μεταχειρισθῶσι καὶ τὸν ἐμβρυολκόν. Ἡ μόνη δὲ περίστασις, καθ' ἣν ἡ ἐγγείρησις αὐτῆ φαίνεται ὅτι εἶναι ἰδίως ἐνδεδειγμένη, ὑπάρχει ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, τῆς πυέλου στενωτέρας τοῦ συνήθους οὔσης, ἐσφηνώθη οὕτως, ὥστε οὔτε διὰ τῆς χειρὸς δυνάμεθα νὰ ὠτῶμεν αὐτὴν πρὸς τὰ ἄνω, οὔτε τὸν ἐμβρυολκόν εἶναι εὐκόλον νὰ μεταχειρισθῶμεν· εἰς περιστάσεις δηλ., καθ' ἃς πολλάκις, ὡς ἡ πείρα ἀπέδειξεν, οὐδ' αὐτὴ ἡ καισαρική τομὴ ἐπήγαγεν ὠφέλειάν τινα.

Ἀλλὰ καὶ ὁπότεν ἤθελε νομισθῆ ἀναγκαία ἡ ἐγγείρησις αὐτῆ, μηδέποτε πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν αὐτὴν πρὸ τοῦ τέλους τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ τοκετοῦ, ἵνα μὴ ἐμποδισθῶσι αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας καὶ ἡ διαστολὴ τοῦ στομίου αὐτῆς· δὲν πρέπει ὅμως ἀφ' ἐτέρου καὶ νὰ ἀναβάλλωμεν αὐτὴν ἐπὶ πολὺ, ὡς μὴ ἐπιτρεπομένου τούτου διὰ τὸν ἐπαπειλοῦντα τὴν ζωὴν τοῦ ἐμβρύου κίνδυνον. Γίνεται δὲ ἡ ἐγγείρησις αὐτῆ ὡς ἔπεται.

Κενωθέντων προηγουμένως τῆς τε οὐροδόχου κύστεως καὶ τοῦ ἀπευθυσμένου ἐντέρου, κατακλίνεται ἡ ὠδίνουσα ὀριζοντεῖως, τοὺς μηροὺς μικρόν τι πρὸς τὴν κοιλίαν ἀνεσταλμένους ἔχουσα, ἐπὶ κλίνης στερεᾶς καὶ μετρίως πλατείας· ἀποξυριζομένων δ' ἀκολούθως τῶν ἐπὶ τοῦ ἐφηβαίου τριχῶν καὶ κρατουμένων ὑπὸ βοηθῶν τῶν ἄνω καὶ κάτω ἄκρων, ὁ μαιευτὴρ, ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῆς κλίνης ἰστάμενος, διατέμνει, καθ' ἃ μέρος συμφύονται τὰ ἠβικὰ ὀστά, τὸ διὰ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ χειρὸς διατεινόμενον δέρμα διὰ μαχαιρίου γασρωτοῦ, ὅσον δακτύλου ὑπεράνω τῆς ἠβικῆς συμφύσεως, καὶ ἐπεκτείνων τὴν τομὴν πρὸς τὰ κάτω, τελευτᾷ αὐτὴν ὅσον ἡμίσειως δακτύλου ὑπεράνω τῆς κλειτορίδος· ἀπομασσομένου δὲ τοῦ αἵματος ὑπὸ τινος τῶν βοηθῶν, διαίρει διὰ τοῦ αὐτοῦ μαχαιρίου τοὺς κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς συμφύσεως συνδέσμους· τῶν δὲ λαγονίων ὀστῶν κατεχομένων ἤδη ὑφ' ἐνός τῶν βοηθῶν, ἵνα μὴ τυχὸν ἀπαχθῶσι ὑπὲρ τὸ δέον μετὰ τὴν διαίρεισιν

τῆς συμφύσεως τῶν ἡθικῶν ὀσῶν, τῆς δ' οὐρήθρας ὑπ' ἄλλου τινὸς πρὸς τὰ πλάγια ἐλκομένης διὰ τοῦ ἐν αὐτῇ εἰσαχθέντος καθετῆρος, διαιρεῖ διὰ τομῶν μικρῶν καὶ μετὰ προσοχῆς γινομένων, πρῶτον μὲν τὸν μεταξὺ τῶν ἡθικῶν ὀσῶν χόνδρον, ἀκολούθως δὲ τοὺς κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῆς συμφύσεως αὐτῶν συνδέσμους. Μετὰ δὲ τὴν οὕτω γενομένην διαίρεσιν τῆς ἡθικῆς συμφύσεως, βάλλομεν ἐπὶ τῆς τομῆς σπληνίον μετὰ κηρωτῆς ἀλοιφῆς, τὴν δὲ πύελον περιζωννύομεν διὰ πλατείας ζώνης, ὅπως προληφθῆ ἢ ὑπὲρ τὸ δέον ἀπ' ἀλλήλων ἀπαγωγῆ τῶν λαγονίων ὀσῶν, ἢ δ' ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου ἀφίεται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως. Ἴκῃν δὲ ἤθελε φανῆ ἀναγκαίᾳ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ καὶ ἢ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ χρῆσις, τότε ἀπαιτεῖται ἀκριβεστέρα ἐφαρμογὴ τῆς περὶ τὴν πύελον ζώνης, ὅπως παράσχῃ τὴν ἀπαιτούμενην ἀντίστασιν εἰς τὴν ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ ἐμβρυουλκοῦ προσγενησομένην βίαν.

Μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐμβρύου προβαίνομεν εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν διαιρεθέντων μορίων. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἀκριβῆς προσαρμογὴ τῶν ἡθικῶν ὀσῶν, ἀλλὰ καὶ προσοχὴ μεγίστη, μὴ τι τῶν παρακειμένων μορίων συμπεριληφθῆ μεταξὺ αὐτῶν καὶ μάλιστα ἢ οὐροδόχος κύστις. Ἐπὶ τοῦ τραύματος βάλλομεν μοτὸν ἐλαιόδευτον, περὶ δὲ τὴν πύελον ταινίας κολλητικοῦ ἐμπλάστρου, πλατεῖς μὲν ὅσον δακτύλου, μακρὰς δὲ τοσοῦτον, ὥστε νὰ διασταυρῶνται πρὸς τὰ πρόσω, καὶ ἐπ' αὐτῶν σπληνία καὶ ζώνην πλατεῖαν, τὴν πύελον ἀρκούντως περισφίγγουσαν. Μεταξὺ δὲ τῶν γονάτων θέντες προσκεφάλαιον μικρὸν, περιδέομεν αὐτὰ οὕτως, ὥστε νὰ μὴ κινῶνται παντελῶς. Ἡ ἀποθεραπεία ἔστω ἐν γένει ἀντιφλογιστικὴ, ὁ δὲ μαιευτῆρ ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ἰδιαίτεράν ἐκείνην κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἢ γυνὴ μετὰ τὸν τοκετόν.

Τὰ δ' ἐν καιρῷ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης καὶ μετ' αὐτὴν συμβαίνοντα δεινὰ εἰσὶ τὰ ἐπόμενα· δύσκολος διαίρεσις τῆς τῶν ἡθικῶν ὀσῶν συμφύσεως ἕνεκα ἀποστεώσεως, δύσκολος ἢ

ἀνεπαρκῆς συναγωγή τῶν διαχωρισθέντων ὀστέων, ἀνισος ἀπαγωγή τῶν λαγονίων ὀστέων, ἐξ ἀποστεώσεως τῆς ἐτέρας τῶν ἰερολαγονίων συμφύσεων προερχομένη, βλάβη τις, ἢ συμπίσεις τῆς οὐροδόχου κύστεως ἢ τῆς οὐρήθρας, φλεγμονὴ τῶν ἐν τῇ πυέλω ὀργάνων, τοῦ περιτοναίου καὶ τῶν ἐντέρων, γάγγραινα τούτων, διάχυσις πύου, τερηδῶν τῶν ὀστέων τῆς πυέλου, ἀτονία ἢ παράλυσις τῶν κάτω ἄκρων, παράλυσις τῆς οὐροδόχου κύστεως, συρίγγια κατ' αὐτὴν ἢ κατὰ τὴν οὐρήθραν καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια.

Ε'. Περί ἀνάτρεως καὶ ἐγκατατομῆς τοῦ ἐμβρύου.

Καλεῖται ἀνάτρησις ἡ μαιευτικὴ ἐκείνη ἐγχείρησις, δι' ἧς ἀνατιτράται διὰ τεμνόντων ὀργάνων ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐντός τῆς μήτρας εἰσέτι εὐρισκομένου ἐμβρύου πρὸς ἀφαίρεσιν μέρους τοῦ ἐγκεφάλου αὐτοῦ· γίνεται δὲ τοῦτο ἵνα, ἐλαττωθέντος τοῦ ὄγκου τῆς κεφαλῆς, ἐξέλθῃ ἐπομένως τὸ ἔμβρυον διὰ τῆς σίνθηθους ὁδοῦ. Ἐτέρα δὲ τις ἐγχείρησις, δι' ἧς ἀντὶ τῆς κεφαλῆς ἀνατιτράται ὁ θώραξ ἢ ἡ κοιλία τοῦ ἐμβρύου, ἐξάγονται τὰ ἐν αὐτοῖς σπλάγχχνα καὶ, σμικρυνομένου οὕτω τοῦ ὄγκου τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, γίνεται μετὰ ταῦτα εὐκολος ἡ ἐξωσις ἢ ὁ ἐξελευσμὸς αὐτοῦ, καλεῖται ἐμβρυοτομία ἢ ἐγκατατομὴ τοῦ ἐμβρύου.

Ἡ ἀνάτρησις δεόν νὰ γίνηται, ὅταν πεισθῶμεν, ὅτι τὸ ἔμβρυον εἶναι ἤδη νεκρὸν, ἢ τοῦλάχιστον εἰς περιστάσεις, καθ' ἃς ἡ διατήρησις τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶναι ἀδύνατον. Εἶναι δὲ ἐνδεδειγμένη ἡ ἀνάτρησις εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας περιστάσεις: α) ὅταν ἡ κατὰ τὴν εἰσοδὸν τῆς πυέλου εὐθεῖα διάμετρος μὴ ᾖ οὔτε ἐλάσσων δύο καὶ ἡμίσεως δακτύλων, οὔτε μείζων τριῶν, τὸ δ' ἔμβρυον εἶναι ἤδη ὠριμον καὶ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία· β) ὅταν εὐρίσκηται ἐσφηνωμένη εἰς τὴν πυέλον ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, εἰ καὶ ἡ εὐθεῖα διάμετρος τῆς εἰσοδοῦ τῆς πυέλου εἶναι μείζων τριῶν δα-

κτύλων· ἢ ὅταν μὴ δυνάμεθα νὰ ἐξεγκύσωμεν τοῦτο διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, διὰ δὲ τῶν δι' αὐτοῦ γενομένων ἐλξεων ἐσφίη-
ται οὕτως ἡ κεφαλὴ, ὥστε κατέστη ἀδύνατος πλέον ἢ δι' ἄλ-
λης ὁδοῦ ἐξαγωγή τοῦ ἐμβρύου· πρὶν δ' ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀνά-
τρησιν ἐν περιπτώσει τοιαύτη, δεόν νὰ βεβαιωθῶμεν πρῶτον
θετικῶς, ὅτι τὸ ἐμβρυον ἔπαυσε τοῦ (ζῆν· γ') ὅταν τὸ ἐμβρυον ᾖ
ὑδροκεφαλικόν, ἢ δὲ κεφαλὴ ἔχη τηλικούτον ὄγκον, ὥστε οὔτε
διὰ τῶν τῆς μήτρας συστολῶν, οὔτε διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελ-
κόμενον τὸ ἐμβρυον δυνατόν νὰ διέλθῃ διὰ τῆς πυέλου, καί
τοι ταύτης τὴν τε κατὰ φύσιν κατασκευὴν καὶ τὴν ἀπαιτουμέ-
νην εὐρυχωρίαν ἐχούσης.

Ἐπὶ τῆς ἀνατρήσεως ἢ πρόγνωσης διὰ μὲν τὸ ἐμβρυον εἶναι
ἐκάστοτε ὀλεθριωτάτη, διὰ δὲ τὴν τίκτουσαν διάφορος, κατὰ
τὸν βαθμὸν τῆς στενώσεως τῆς πυέλου. Καὶ κακὴ μὲν εἶναι
ιδίως, ὅταν ἡ κατὰ τὴν εὐθείαν διάμετρον στένωσις τῆς πυέλου
ᾖ ὅσον δύο καὶ ἡμίσεως μέχρι τριῶν δακτύλων· ὅπως οὖν δὲ
καλλιτέρα, ὅταν ἡ εὐθεῖα διάμετρος μὴ ᾖ ἐλάσσων τριῶν
δακτύλων. Ἐν γένει δὲ εἶναι εὐτυχεστέρα φυσικῶ τῷ λόγῳ,
ὡσάκις ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγχειρήσεις γίνηται εἰς περιστάσεις,
καθ' ἃς δὲν ὑπάρχουσιν αἱ πρὸς αὐτὴν ἐνδείξεις, ὅταν δηλ. ἡ
πύελος ἔχη τὴν συνήθη εὐρυχωρίαν, τὸ δ' ἐμβρυον δὲν ἔχει
εἰσέτι τὴν ἀπαιτουμένην αὐτοῦ ὠριμότητα.

Ἡ ἀνάτρησις διαιρεῖται εἰς δύο πράξεις, τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ
ἐγκεφάλου καὶ τὸν ἐξεγκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου. Ἡ τοῦ ἐγκεφάλου
ἀφαίρεσις γίνεται διὰ τῆς ἀνατρήσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμ-
βρύου, διὰ τῆς διαρρήξεως τῶν ὑμένων, ὑφ' ὧν ὁ ἐγκέφαλος
περιβάλλεται, καὶ διὰ τῆς λύσεως τῆς συνεχείας αὐτοῦ, ὅπως
ἐκρέυση διὰ τῆς εἰς τὸ κρανίον γενομένης ὀπῆς. Ὁ δ' ἐξεγκυ-
σμὸς τῆς τοῦ ἐμβρύου κεφαλῆς, ἀφ' ἧς ἀφῆρθη ἡ ὄλος ὁ ἐγκέ-
φαλος ἢ μέγα μέρος αὐτοῦ, ὑφίσταται εἰς τὴν διὰ τῆς χειρὸς ἢ
δι' ἰδιαίτερων ὀργάνων σύλληψιν καὶ πρὸς τὰ ἔξω ἔλξιν αὐτῆς.

Ἡ ἀνάτρησις γίνεται δι' ἰδιαίτερων τινῶν ὀργάνων, ἅτινα κα-

λουονται κρανιοτόμοι(perforatoria). Ἄλλ' εἰ καὶ ὁ ἀριθμὸς τούτων εἶναι μέγας, διαίρουσινται ὁμοῦς ὡς ἐκ τοῦ σχήματος αὐτῶν εἰς λογχοειδεῖς, εἰς ψαλιδοειδεῖς, τρυπανοειδεῖς, καὶ μαχαιροειδεῖς, συνθέστεροι δὲ πάντων καὶ μᾶλλον εὐχρηστοὶ σήμερον εἶναι οἱ ψαλιδοειδεῖς, τούτεστιν οἱ ἐν εἰδει ψαλιδίων κατεσκευασμένοι. Τούτων οἱ μὲν ἔχουσι τὰς τομὰς πρὸς τὰ ἐκτός, ὡς ὁ τοῦ Λευρετίου, ὁ τοῦ Βριγγίου, ὁ τοῦ Σιβόλδου, ὁ τοῦ Ναιγελίου καὶ διαφόρων ἄλλων· οἱ δὲ πρὸς τὰ ἐντός, ὡς ὁ τοῦ Σμελίου, ὁ τοῦ Οὐαλθωμίου ὁ τοῦ Ὀσσιάνδρου καὶ τινων ἄλλων. Ὁ Δελαμόττος ὁμοῦς καὶ ὁ Ρεδέρερος λέγουσιν, ὅτι ἐν καιρῷ ἀνάγκης δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν πᾶν, ὅπως οὖν μέγα ψαλίδιον. Οἱ ψαλιδοειδεῖς οὗτοι κρανιοτόμοι, τῶν τομῶν αὐτῶν εἴτε πρὸς τὰ ἔσω, εἴτε πρὸς τὰ ἔξω οὐσῶν, ἔχουσι τὴν αἰχμὴν μικρὸν τι πρὸς τὰ πρόσω κεκλιμένην κατὰ τὴν πρόσθιον αὐτῶν ἐπιφάνειαν. Εἰς τοὺς πρὸς τὰ ἔξω τὰς τομὰς ἔχοντας κρανιοτόμους, ἵνα μὴ προξενῆται βλάβη τις εἰς τὰ ἀπαλὰ τῆς γυναικὸς μόρια, ὅταν εἰσάγωνται εἰς τὸν κόλπον, ὑπάρχει κατὰ τὸ ἄκρον τῶν λαβῶν ἰδιαίτερός τις μηχανισμός, ἐμποδίζων τὴν ἀπ' ἀλλήλων ἀπαγωγὴν τῶν αἰχμῶν, πρὶν ἢ φθάσωσι μέχρι τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου.

Εὐδοκίαντες δὲ μέχρι τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου τὸν κρανιοτόμον, εἰσβάλλομεν αὐτὸν εἰς τὴν πλησιέστερον τοῦ στομίου τῆς μήτρας κειμένην πηγὴν ἢ ῥαφὴν τῆς κεφαλῆς, ὅταν τὸ ἔμβρυον κατέρχηται προβάλλον τὸ τριχωτὸν μέρος αὐτῆς· ὅταν δὲ προβάλλῃ τὸ πρόσωπον, καταλληλότερον πρὸς ἀνάτρησιν μέρος εἶναι ἡ πυελίς τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὡς καὶ ὅταν προεξῆλθε τῆς κεφαλῆς ὁ κορμός, καταλληλότερον πρὸς ἀνάτρησιν εἶναι τὸ παρὰ τοῖς κροτάφοις ὑμενώδες μέρος τοῦ κρανίου.

Πρὸς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἐγχειρήσεως ταύτης ἡ τίκτουσα κατακλίεται ἐπὶ ἀρμοδίας κλίνης ὀριζοντεῖως οὕτως, ὥστε τὰ ἰσχία αὐτῆς νὰ ἐξέχῃσι τῆς ἄκρας τῆς κλίνης, τὰ δὲ μικρὸν τι ἀνωψωμένα σκέλη νὰ ἐπιστηρίζωνται ἐπὶ δύο, τῇ κλίνῃ παρκακισμένων, θρονίων. Κρατουμένης δὲ τῆς τίκτουσας ἐν τῇ εἰ-

ρημένη θέσει ὑπὸ τῶν ἀπαιτούμενων βοθητῶν, ὁ μαιευτήρ, γονατίσας πρὸ ταύτης, φέρει τὸν λιχανὸν καὶ μέσον δακτύλον τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῦ χειρὸς πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδίου, καὶ, εἰ δυνατόν, πρὸς τὴν ἐτέραν τῶν ῥαφῶν ἢ τῶν πηγῶν· εἰσάγει δ' ἀκολούθως τὸν κρανιοτόμον ἐπὶ τῶν δακτύλων αὐτοῦ, χρησιμεύοντων οὐ μόνον ὡς ὀδηγῶν, ἀλλὰ καὶ συντελούντων εἰς τὸ προφυλάττειν τὰ ἀπαλὰ τῆς γυναικὸς μόρια ἀπὸ πάσης βλάβης· οὕτω δὲ εὐοδιασθεὶς ὁ κρανιοτόμος εἰς τὸ μέρος τοῦτο, διωθεῖται εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου μέχρις ἐνὸς περιήπου δακτύλου· θλιβομένων δὲ μετὰ ταῦτα τῶν λαβῶν, ἀπάγονται αἱ αἰχμαὶ τοῦ κρανιοτόμου καὶ οὕτως αὐξάνεται ἢ ἐκ τοῦ διωσμοῦ αὐτοῦ γενομένη τομῆ· μετὰ ταῦτα ἀρίενται αἱ λαβαὶ ἐλεύθεραι, ἀποσύρεται μικρὸν τι ἀπὸ τῆς τομῆς ὁ κρανιοτόμος, καὶ περιστρέφεται οὕτως, ὥστε νὰ διαγράψῃ ἐν τέταρτον περιήπου κύκλου. Διωθούμενος δ' ἐκ νέου τοῦ κρανιοτόμου εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, θλίβονται αἱ λαβαὶ καὶ σχηματίζεται τομῆ σταυροειδής, ἣτις μεταβάλλεται εἰς ὀπὴν κυκλοτερεῆ διὰ διαφόρων στροφῶν τοῦ κρανιοτόμου, περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ γινομένων. Ἀκολούθως ἐξάγοντες τὸν κρανιοτόμον, ὑπὸ τῶν δακτύλων τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς περιφρουρούμενον, εἰσάγομεν εἰς τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον ὀπὴν ἓνα ἢ δύο δακτύλους, καὶ ἀφαιροῦμεν δι' αὐτῶν ὅσον πλεῖστον μέρος τοῦ ἐγκεφάλου δυνηθῶμεν. Ἴνα γένηται δ' ἔτι μᾶλλον εὐκόλος ἢ τοῦ ἐγκεφάλου ἀφαίρεσις, παραγγέλλουσι τινὲς τὴν χρῆσιν ἐνέσεων γλιαροῦ ὕδατος εἰς τὴν ἀνατρηθεῖσαν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, ἢ τοῦ παρὰ τοῦ Φριέδου (Fried) ἐπινοηθέντος κοχλιερίου. Ἀφαιρεθείσης δ' ὅπωςδὴποτε μεζονος ἢ ἐλάχιστος ποσότητος τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ κεφαλὴ λαμβάνει σχῆμα ἐπίμηκες διὰ τῶν συστολῶν τῆς μήτρας καὶ δι' αὐτῶν μόνων ἐξωθεῖται συνήθως τὸ ἔμβρυον. Ἐὰν δὲ μὴ ὑπάρχωσιν αἱ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμεναι συστολαὶ τῆς μήτρας καὶ ἢ ἀνάγκη νὰ ἐξαγάγωμεν ὅσον ἐνεστί τάχιον τὸ ἔμβρυον,

μετχειριζόμεθα ἢ ἐμβρυουλκόν τινα, μικρότερον καὶ πρὸς τοῦ-
 το ἀρμόδιον, ἢ τοὺς ἀμβλείς ἐλκυστήρας, ἀποφεύγοντες ὅσον
 δυνατόν τὰ ἄξια καὶ τέμνοντα ὄργανα. Εἶναι δὲ πάντοτε προ-
 τιμότερον πρὸς ἐξελκυσμὸν ἢ χρῆσις τῶν δακτύλων ἢ, ἀνάγκης
 οὔσης, καὶ ὀλοκλήρου τῆς χειρὸς ἡμῶν.

Μετὰ τὴν ἀνάτρησιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτεῖται
 ἐνίοτε πρὸς εὐκολώτερον ἐξελκυσμὸν τούτου καὶ ἡ σύνθλασις
 διαφόρων ταύτης ὀστέων· καταλληλότερον δὲ πρὸς τοῦτο ὄργα-
 νον εἶναι ὁ ὀστεοθλάστης τοῦ Μενάρδου· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἐξα-
 γωγῇ τῶν ἀποθλασθέντων ὀστέων ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ,
 μή τις βλάβη συμβῇ εἰς τὰ ἀπλά τῆς γυναικὸς μόρια.

Γ'. Περὶ κεφαλοτρίπου.

Ἴνα καταστήσῃ δυνατόν τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου διὰ τῶν
 γεννητικῶν μορίων, καὶ ὅταν ἡ πύελος ἤ ἐτι στενωτέρα ἢ ὅσον
 εἶναι, ὅταν ἐνδεικνύηται ἡ ἀνάτρησις, Βωδελόκιος ὁ νεώτερος
 ἐπενόησεν ὄργανόν τι ἰδιαιτέρον, ὅπερ ὠνόμασε *κεφαλοτρίτην*.
 Τοῦτο χρησιμεύει πρὸς τὸ συνθλῆν ταχέως οὐ μόνον τὰ κατὰ
 τὰ πλάγια τοῦ κρανίου ὀστέα, ἀλλὰ καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ
 ποιεῖν εὐκόλον εἶν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ὅταν μὴ γεννᾶται ἔ-
 νεκα μεγάλης στενωπέως τῆς πυέλου, δι' ἣν οὐδ' ὁ ἐμβρυουλ-
 κὸς οὐδ' αὐτὴ ἡ ἀνάτρητις εἰσὶν ἰκανὰ νὰ παράσχωσιν ὠφέ-
 λειάν τινα. Ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ ὄργανου τούτου ἀπαιτεῖ μεγίστην
 προσοχὴν, ἐπειδὴ ἐκ τῆς βιαίας συνθλάσεως τῶν τοῦ κρανίου ὀ-
 στέων καὶ τῆς προεξοχῆς τῶν μεταξὺ τῶν βραχιόνων τοῦ κεφαλο-
 τρίπου θραυσμάτων, προξενεῖται εὐκόλως βλάβη ἐπίσημος εἰς τὰ
 κατὰ τὴν ἐγκάρσιον τῆς πυέλου διάμετρον, πολὺ ἐλάσσω
 τοῦ συνήθους οὔτην, ἀπλά μόρια. Ἀπεδείχθη δὲ καὶ διὰ δια-
 φόρων πειραμάτων, γενομένων διὰ τοῦ ὄργανου τούτου, ὅτι ἡ
 κεφαλὴ καὶ μετὰ τὴν τῶν ὀστέων αὐτῆς σύνθλασιν ἦν ἀδύνατον
 νὰ ἐξελκυσθῇ, ὡς μὴ παρέχουσα ἀσφαλῆ λαβὴν, ἐξ οὗ ἠναγκά-
 σθησαν μετὰ ταῦτα νὰ καταφύγωσιν εἰς τὴν χρῆσιν διαφόρων
 ἄλλων ὀργάνων.

Ὁ κεφαλοτρίπιτος ὁμοιάζει τῷ γαλλικῷ ἐμβρυουλκῷ τὴν κατασκευὴν, σὺν τῇ διαφορᾷ ὅτι εἶναι πολὺ τούτου μείζων καὶ στερεώτερος, ἔχει τὴν πυελικὴν κυρτότητα ἀρκούντως μεγάλην, μικρὰν δὲ καὶ σχεδὸν ἀνεπαίσθητον τὴν κεφαλικὴν. Διὰ στροφίγγος ἰσχυρᾶς, κατὰ τὸ ἄκρον τῶν λαβῶν τοῦ ὄργανου τούτου εὐρισκομένης, συνθλίβεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου μετὰ τοσαύτης δυνάμεως, ὥστε εὐκόλως συντρίβονται τὰ ὀστέα αὐτῆς.

Ζ'. Περί μοχλοῦ.

Τὸν μοχλὸν μετεχειρίζοντο πρὸ τῆς ἐφευρέσεως καὶ δημοσιεύσεως τοῦ ἐμβρυουλκοῦ, καὶ ἐπὶ πολὺ μετὰ ταῦτα πρὸς ἀποπεράτωσιν δυσχερῶν τοκετῶν, τοῦ ἐμβρύου τὸ ἐπὶ κεφαλῆν σχῆμα ἔχοντος. Ἐφευρέθη οὗτος παρὰ τοῦ ἐν Λονδίῳ Χαμβερλίνου, ὅστις, ὡς ἀλλαχοῦ εἴρηται, ἐφεῦρε καὶ τὸν ἐμβρυουλκὸν ὑπάρχουσι διάφορα εἶδη μοχλῶν, διακρινόμενων διὰ τὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα αὐτῶν κυρτότητα, ὡς καὶ διὰ τὴν διαφορὴν αὐτῶν ἐνέργειαν, ἐπειδὴ τινὲς μὲν τούτων ἐνεργοῦσι μᾶλλον δι' ἔλξεως, ἄλλοι δὲ μᾶλλον διὰ θλίψεως. Ὁ ἐν χρῆσει σήμερον μοχλὸς εἶναι εἰς τῶν τοῦ ἐμβρυουλκοῦ τοῦ Σμελίου βραχυόων, πολὺ ὁμως τούτου ἐπιμηκέστερος καὶ ἤττον κυρτός.

Ὁ ἐμβρυουλκὸς εἶναι ὄργανον, διττὴν παρέχον τὴν ὠφέλειαν· διότι χρησιμεύει καὶ ὡς ἐμβρυουλκός, πρὸς ἐξελευσμὸν δηλ. τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ὅταν αὕτη εὐρίσκηται εἰς τὴν μικρὰν πύελον, καὶ ὡς ὄργανον, δι' οὗ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου φέρεται εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν αὐτῆς. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἀσφαλέστερα καὶ ἀναπόφευκτος, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ οἱ δάκτυλοι ἡμῶν, ἢ εἰς τῶν βραχιόνων αὐτοῦ ἀντικαθιστάσι τὸν μοχλὸν πληρέστατα.

Ἐπομένως ὁ μοχλὸς εἶναι ὄργανον περιττόν, καὶ τοις συσθηθεῖς ἐσγάτως ὡς λίαν ὠφέλιμος παρὰ διαφορῶν μαιευτῶν· διότι τὴν ἐξ αὐτοῦ προσδοκωμένην ὠφέλειαν προσφέρει ὁ ἐμβρυουλκός, ἀναπληρῶν, ὡς προεῖρηται, καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἀσφαλέστερον.

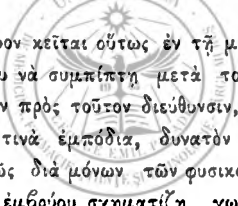
ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄.

Περὶ αἰτίων, διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν δυστοκιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐμβρύου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
μορίων δυστοκιῶν.

Α΄. Περὶ τῶν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου δυστοκιῶν.

 ΟΤΑΝ τὸ ἐμβρυον κεῖται οὕτως ἐν τῇ μήτρᾳ, ὥστε ὁ κατὰ μῆκος ἄξων τούτου νὰ συμπίπτῃ μετὰ τοῦ τῆς μήτρας, ἤτοι νὰ ἔχῃ παράλληλον πρὸς τοῦτον διεύθυνσιν, ὁ τοκετός, ἐὰν μὴ ὑπάρχωσιν ἄλλα τινὰ ἐμπόδια, δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ, ὡς προεῖρηται, εὐτυχῶς διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Ὅταν ὁμοίως ὁ ἄξων τοῦ ἐμβρύου σχηματίζῃ γωνίαν τινὰ μετὰ τοῦ τῆς μήτρας, τὸ ἐμβρυον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ ἀβλαβῶς διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὁ δὲ τοιοῦτος ἐν τῇ μήτρᾳ σχηματισμὸς αὐτοῦ καλεῖται πλάγιος ἢ λοξός. Προβάλλει δὲ εὐτῷ τὸ ἐμβρυον ἅπαξ εἰς διακοσίους τοκετούς, καὶ σπανίως εἰς πρωτοτόκους. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ τοκετῷ τὸ ἐμβρυον προβάλλει, ὡς εἴρηται, ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὁ βωδελόκιος παραδέχεται ἐννενηκονταεξ παρὰ φύσιν σχήματα τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἄλλοι ἔτι πλείονα. Κυρίως ὁμοίως δὲν ὑπάρχει τοσοῦτος ἀριθμὸς παρὰ φύσιν σχημάτων, ὅταν τὸ ἐμβρυον ἦ ζῶν, ὠριμον, καὶ οὐδεμίαν ἀπόπειρα ἐγένετο πρὸς βελτίωσιν τοῦ σχήματος αὐτοῦ· τὰ δὲ νεκρά, ὡς καὶ τὰ μὴ ὠριμα ἐμβρυα, δυνατόν νὰ γεννηθῶσι διὰ

τῶν φυσικῶν δυνάμεων, οἰονδήποτε σχῆμα καὶ ἂν ἔχωσιν. Ἐλ-
ξεις δὲ καὶ δοκιμαίαι ἀνεπιτήδευτοι δίδουσι σχῆμα πάντῃ διέτρο-
ρον ἐκείνου, ὅπερ τὸ ἔμβρυον εἶχεν ἀπ' ἀρχῆς, καθότι οὐδὲν
ἕτερον πρὸ φύσιν σχῆμα φαίνεται δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἐκτὸς
ἐκείνου, καθ' ὃ τὸ παιδίον προβάλλει τὸν ὦμον (1).

Ὁ Βωδελόκιος διαιρεῖ τὰ διάφορα σχήματα, καθ' ἃ τὸ ἔμ-
βρυον προβάλλει τὸν ὦμον, εἰς τέσσαρα εἶδη· καὶ εἰς μὲν τὸ
πρῶτον ἢ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου εὐρίσκεται πρὸς τὰ πρόσω, ὑ-
περάνω τῆς συμφύσεως τῶν ἰθικῶν ὀστέων, ὃ δὲ κορμὸς πρὸς
τὰ ὀπίσω· εἰς δὲ τὸ δεύτερον, ἢ μὲν κεφαλὴ εὐρίσκεται πρὸς τὰ
ὀπίσω ὃ δὲ κορμὸς ἄνω τῆς συμφύσεως τῶν ἰθικῶν ὀστέων· εἰς
τὸ τρίτον, ἢ κεφαλὴ κεῖται εἰς τὸν ἀριστερὸν λαγόνιον βόθρον, ὃ
δὲ κορμὸς πρὸς τὰ δεξιὰ· εἰς τὸ τέταρτον ἢ κεφαλὴ κεῖται
εἰς τὸν δεξιὸν λαγόνιον βόθρον, ὃ δὲ κορμὸς πρὸς τ' ἀριστερά.
Ἐκ τούτων τὰ δύο πρῶτα σχήματα οὐδέποτε παρατηροῦνται,
ὅταν τὰ ἔμβρυα ὧσιν ἐντελῶς ἀνεπτυγμένα καὶ ὄριμα. Ἀλλὰ
μᾶλλον συμφωνοτέρα πρὸς τὴν φύσιν διαίρεσις τῶν διαφόρων
σχημάτων, καθ' ἃ τὸ ἔμβρυον προβάλλει τὸν ὦμον, εἶναι ἡ
ἀκόλουθος.

α) Ὁπίσθιος ἐπιφάνεια τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ πρόσω.

β) Ὁπίσθιος ἐπιφάνεια τούτου πρὸς τὰ ὀπίσω. Τούτων τὸ
πρῶτον εἶναι συνηθέστερον· εἶναι δὲ ἀδιάφορον ἂν πρόκειται ὁ
δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὦμος, ὡς καὶ ἂν προέπεσεν ἢ μὲ ἢ
βραχιῶν.

Τὰ δ' αἷτια, δι' ἃ, ὡς λέγουσιν, προέρχεται τὸ παρὰ φύσιν ἢ
τὸ λοξὸν σχῆμα τοῦ ἐμβρύου, εἰσὶν

α.) *Θέσις λοξὴ τῆς μήτρας*· τοῦτο δμως οὐδόλως συμφωνεῖ
πρὸς τὴν πείραν· τὸ μὲν, διότι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ὠδίνων,

(1) Ἡ Λαχαπέλλη (Lachapelle) εἶναι ἡ πρώτη, ἥτις δυσχερῆσθη,
ὅτι δὲν ὑπάρχει, καθ' ὅσα παρετήρησεν εἰς πολλὰς χιλιάδας τοκετῶν,
ἄλλη ἀνωμαλία σχήματος ἐκτὸς ἐκείνης, καθ' ἣν προβάλλει ἢ ἑτέρα
τῶν ὠμοπλατῶν.

ὡς καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τούτων διαλείμματα, ἡ μήτρα πάντοτε κείται λοξῶς, τὸ δὲ, διότι εἰς πάσας τὰς ῥαχιτικὰς γυναῖκας, ὡς καὶ εἰς ὅσας προεξέχει καὶ κρέματα πρὸς τὰ πρόσω ἢ κοιλία, ἡ μήτρα ἔχει μὲν θέσιν λοξήν, ἀλλὰ τὸ ἔμβρυον ἔχει συνήθως τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα.

β'.) *Μεγάλη ἔγκλισις τῆς πυέλου*, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡσαύτως δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν πείραν, δεικνύουσαν, ὅτι τὸ παρά φύσιν σχῆμα τοῦ ἔμβριου δὲν εἶναι συχνότερον, ὅταν ἡ ἔγκλισις τῆς πυέλου ᾖ μειζων.

γ'.) *Βίαιαι τοῦ σώματος τῆς ἐγκύου κινήσεις*· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο φαίνεται ἀληθές, διότι γυναῖκες ἔγκυοι, μικρὸν πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ὑπέστησαν βιαιοτάτας κινήσεις, καὶ ὁμως τὸ ἔμβρυον προῦθαλεν ἔχον τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα.

δ'.) *Μεγάλη βραχύτες τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἢ περιείλησις αὐτοῦ περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβριου*· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο συνάδει πρὸς τὴν καθημέραν πείραν· ἐπειδὴ παρατηρήθη, ὅτι τὰ ἔμβρυα, ὧν ὁ ὀμφάλιος λῶρος εἶναι ὑπὲρ τὸ σύνθηες βραχύς, δὲν λαμβάνουσι μᾶλλον τῶν ἄλλων τὸ παρά φύσιν σχῆμα ἐν τῇ μήτρᾳ.

ε'.) *Στένωσις τῆς πυέλου*· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο δυνατὸν νὰ ἔχη ἐπιρροήν τινα ἐπὶ τοῦ σχήματος τοῦ ἔμβριου. Ὁ Ναιγέλιος, ὅστις ὁμολογεῖ εἰλικρινῶς, ὅτι δὲν γνωρίζει τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῶν παρά φύσιν λεγομένων σχημάτων, λέγει, ὅτι ἡ αἰτία τῶν κατὰ φύσιν σχημάτων τοῦ ἔμβριου, δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ βάρους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ συσχηματισμοῦ τῆς μήτρας· ἐπομένως, ὅτι πᾶν τὸ ἱκανὸν ὄν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν συσχηματισμὸν τῆς μήτρας, συντελεῖ βεβαίως εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὸ ἔμβρυον σχῆμά τι τῶν παρά φύσιν. Αἱ δὲ περιστάσεις, αἱ διαταράττουσαι τὸν συσχηματισμὸν τῆς μήτρας, εἰσὶν α') *μεγάλη ποσότης τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ*· β') *νοσερά τις κατάστασις τῶν πλαγίων μερῶν τῆς μήτρας*, καὶ ἐπομένως ἀνόμοιος συστολὴ αὐτῆς· ἢ τοιαύτη ὁμως ἀνώμαλος συστολὴ τῶν πλαγίων

μερῶν τῆς μήτρας ἐνδέχεται νὰ προξενήσῃ μόνον λοξότητά τινα αὐτῆς, οὐχὶ δὲ καὶ ἀνώμαλον σχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου. γ') πρόωρος ἐκροή τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ἧτις ἐπάγει τοῦτ' αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐπάγει καὶ ὁ ὑπερπλεονασμὸς αὐτοῦ. Τὸ δὲ παρὰ φύσιν σχῆμα τοῦ ἐμβρύου εἶναι σπάνιον εἰς τὰς πρωτοτόκους α.) διότι οἱ τοῖχοι τῆς μήτρας ὑπέικουσιν εὐκολώτερον εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας ἢ εἰς τὰς πρωτοτόκους, καὶ β') διότι εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας, τὸ σχῆμα τῆς μήτρας εἶναι μᾶλλον σφαιροειδές καὶ ἐπομένως τὸ ἐμβρυον εὐκόλως δύναται νὰ λάβῃ ἐν αὐτῇ σχῆμά τι τῶν παρὰ φύσιν. Εἰς τὰς πρωτοτόκους ἡ μήτρα εἶναι μᾶλλον ὠσειδής, οἱ δὲ τοῖχοι αὐτῆς, ὡς καὶ τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας, εἰσὶν εἰσέτι ἀρκούντως στερεά, ὥστε δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸ ἐμβρυον νὰ λάβῃ σχῆμα λοξόν· ἢ δ' αἰτία, δι' ἣν τὸ σχῆμα, καθ' ὃ προβάλλει ὁ ὦμος, εἶναι τὸ συνηθέστερον τῶν παρὰ φύσιν, προέρχεται, διότι ἡ φύσις δὲν εἶναι ἰκανὴ νὰ βελτιώσῃ τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, ὡς ὅταν τὸ ἐμβρυον προβάλλῃ οἰονδήποτε ἄλλο μέρος τοῦ σώματος.

Ὅτι δὲ τὸ ἐμβρυον ἔχει σχῆμα παρὰ φύσιν ἐν τῇ μήτρᾳ διαγινώσκεται ἐκ τῶν ἀκολούθων· α.) ἡ μήτρα τότε εἶναι σχεδὸν σφαιροειδής, ἐνῶ, ὅταν τὸ ἐμβρυον κεῖται καλῶς, εἶναι μᾶλλον ὠσειδής· β.) δὲν εἶναι ὁμοίως τεταμένν, ἀλλὰ σχηματίζει ποῦ μὲν ὑψώματα, ποῦ δὲ κοιλώματα· γ.) εἰς τὰς ἰσχνὰς γυναῖκας δύναται τις καὶ ἐξῶθεν νὰ διακρίνῃ εἰς τὸ ἕτερον τῶν πλαγίων τῆς κοιλίας τὴν κεφαλὴν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο τὰ ἰσχνὰ τοῦ ἐμβρύου· δ.) διὰ τῆς διὰ τοῦ κόλπου γινομένης ἐξετάσεως δὲν εὐρίσχομεν μέρος τι τοῦ ἐμβρύου προκείμενον· τὸ σημεῖον τοῦτο μάλιστα εἶναι ἀσφαλέστερον εἰς τὰς πρωτοτόκους ἢ εἰς ὅσας καὶ ἄλλοτε ἔτεκον. Ἀλλὰ καὶ ὅταν δυναθῶμεν διὰ τῆς διὰ τοῦ κόλπου γινομένης ἐξετάσεως νὰ ρθᾶσωμεν τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου, δὲν εἶναι πάντοτε εὐκόλον νὰ γνωρίσωμεν ποῖον εἶναι τοῦτο· γίνεται δ' ἐξαιρετικῶς δύσκολος ἡ διάγνωσις,

ὅταν τὸ προκειμένον μέρος τοῦ ἐμβρύου ἢ οἰδηματώδες, ἢ ὅταν μὴ διεβρόχῃ εἰσέτι τὸ θυλάκιον, ἀλλὰ μένη τεταμένον καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα· ἢ τοῦ βραχίονος πρόπτωσις καθιστᾷ εὐκολον φυτικῶ τῷ λόγῳ τὴν διάγνωσιν, ἣτις ὅμως, ὅταν πρόκειται μόνον ἡ χεῖρ, δὲν γίνεται τόσον εὐκόλως.

Ἐὰν δ' εἰς τὸ λοξῶς ἐν τῇ μήτρᾳ κείμενον ἔμβρυον μὴ δοθῇ ἡ ἀπαιτουμένη βοήθεια, ἡ μήτρα, ἐρεθιζομένη ἐκ τῆς ἀντιστάσεως, συστέλλεται μετὰ πλείονος ὀρμῆς, τὸ θυλάκιον διαρρήγνυται, τὸ ἐνάμιον ὑγρὸν ἐκρέει, τὸ προηγούμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου ἀπωθεῖται πρὸς τὴν μικρὰν πύελον, καὶ ἡ μήτρα περιθλίβει πανταχόθεν τὸ ἔμβρυον, μὴ ἀφίνουσα αὐτὸ ἐλεύθερον οὐδ' εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα. Ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς δὲ καὶ ἀδικλείπτου ταύτης συστολῆς τῆς μήτρας περὶ τὸ ἔμβρυον κατ' ἀρχὰς μὲν γίνεται δύσκολος ἡ μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ ὑστέρου κυκλοφορία τοῦ αἵματος, ἐπὶ τέλους δὲ παύεται αὕτη καὶ τὸ ἔμβρυον ἀποθνήσκει ὑπ' ἀσφυξίας· αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας, γινόμεναι ἐπὶ μᾶλλον ἰσχυρότεραι, ὠθοῦσι τὸ προκειμένον μέρος τοῦ ἐμβρύου ἐτι βαθύτερον πρὸς τὴν μικρὰν πύελον, τὸ ὑπογάστριον τῆς τικτούσης γίνεται ἤδη εὐαίσθητον, αἱ ὠδίνες ἐνδελεχεῖς, ἀκολουθῶς δὲ παύονται καὶ συμβαίνει παραλυσία τῆς μήτρας, ἢ ἐπέρχεται φλόγωσις αὐτῆς, ταχέως εἰς γάγγραιναν μεταβαίνουσα, ἢ διαρρήγνυται ἡ μήτρα μετὰ ψόφου, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς περιετῶτας πολλακίς ἐπαισθητοῦ. Τούτου δὲ γενομένου, αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας παύονται ἀμέσως, τὰ δ' ἐκτὸς αὐτῆς προπεσόντα μέρη τοῦ ἐμβρύου δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἤδη σαφῶς διὰ τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας, ὡσανεὶ ταῦτα ἐκαλύπτοντο ὑφ' ἐνὸς μόνου χιτῶνος· αἱ δυνάμεις τῆς τικτούσης ἄρχονται ἤδη νὰ ἐκλείπωσιν, οἱ σφυγμοὶ γίνονται μικροὶ καὶ ταχεῖς, τὸ πρόσωπον ὠχρίᾳ, ἢ ῥίς ὀξύνεται, τὸ μέτωπον καλύπτεται ὑπὸ ἰδρώτων ψυχρῶν, καὶ τὰ ἄκρα γίνονται κατάψυχα. Ἀλλ' ὅμως ἡ τίκτουσα αἰσθάνεται, ἐκυτὴν εἰς καλὴν κατάστασιν, καὶ οὐδὲν ὡς νομίζει, ὅτι εὕρισκε-

ται εις μέγιστον κίνδυνον. Εάν τὴ προκειμένον μέρος τοῦ ἐμβρίου ὑπάρχη ἤδη ἐσφηνωμένον εἰς τὴν μικρὰν πύελον, διαμένει ἐνταυθα καὶ μετὰ τὴν διάρρηξιν τῆς μήτρας· ἐάν δὲ μὴ, ἀναβιβάζεται πρὸς τὰ ἄνω, ὥστε δὲν ἀπαντῶμεν πλέον αὐτὸ εἰς τὴν εὐρίσκετο πρὸ τῆς διάρρηξεως τῆς μήτρας θέσιν· τάχιον δ' ἢ βράχιον ἢ γυνὴ ἀποθνήσκει ὑπὸ ἀδυναμίας.

Εἰς σπανίας τινὰς περιστάσεις, θεωρητέας μᾶλλον ὡς ἐξαιρέσεις, τὸ ἔμβριον, καὶ τοὶ τὸ παρὰ φύσιν σχῆμα ἔχον, ἐγεννήθη διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων· τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος παρετήρησε πρῶτος ὁ Δεμάννος, ἐκάλεισαν αὐτόματον μετασχηματισμόν, ἐπειδὴ ὑπέθετον, ὅτι ὁ ὦμος ἀνυψοῦτο κατὰ μιὰν πρὸς τὰ ἄνω, εἰς δὲ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένην θέσιν κατήρχοντο οἱ γλουτοί. Ὁ Λουγλάσιος ὅμως, ἔχων γνώμην ἐναντίαν, λέγει, ὅτι ὁ προκειμένος ὦμος τοῦ ἐμβρίου δὲν ἀναβιβάζεται, οὐδὲ παραχωρεῖ τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς γλουτούς, ἀλλ' ὅτι οὗτοι κατήρχοντο παρὰ τῷ ὦμῳ. Ὁ δὲ Ναιγέλιος λέγει, ὅτι εἰς αὐτόματόν τινα μετασχηματισμόν, ὃν ἀπαξ παρετήρησεν, οἱ ὦμοι οὐδόλως μετετοπίσθησαν, ἐξ ἧς εἶχον θέσεως, ἀλλ' ὅτι πλησίον τούτων κατεβιβάσθη εἰς τὸ κοῖλον τῆς μικρᾶς πύελου πρῶτον ἢ κοιλία καὶ ἀκολούθως οἱ γλουτοί, οἵτινες καὶ προηγήθησαν ἐν τῷ τοκετῷ. Κατὰ τοῦτον πάντα τὰ διὰ τοῦ αὐτομάτου μετασχηματισμοῦ γεννηθέντα ἔμβρια ἦσαν νεκρά, ἐκτὸς δύο, περὶ ὧν ἀναφέρει ὁ Δεμάννος, καὶ θεωροῦνται μᾶλλον ὡς ἐξαιρέσεις. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκ τῆς πείρας γινώσκωμεν, ὅτι τὰ μόρια τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ ἀποθανόντος ἐμβρίου, ἀφοῦ μάλιστα διαμείνη ἐν αὐτῇ χρόνον τινὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, λαμβάνουσιν ἀπαρδειγμάτιστον εὐκαμψίαν, εὐκόλως συμπεραίνομεν, ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ κατέλθωσιν ἢ τε κοιλία καὶ οἱ γλουτοὶ αὐτοῦ παρὰ τῷ προκειμένῳ ὦμῳ, χωρὶς αὐτος νὰ μεταβάλη παντάπασιν τὴν θέσιν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται, ὅτι, μὴ δοθείσης μὲν ἐγκαίρως τῆς ἀπαιτουμένης βοήθειας, τοῦ-

τέσι, μὴ βελτιωθέντος τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρύου, ἀποθνήσκουσι συνήθως ἢ τε τίκτουσα καὶ τὸ τικτόμενον, δοθείσης δὲ, ἔστω καὶ ἐγκαίρως, ἐξέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νεκρὸν τὸ ἔμβρυον.

Ἐν περιπτώσει λοιπόν, καθ' ἣν τὸ ἔμβρυον κεῖται κακῶς ἐν τῇ μήτρᾳ, ἀνάγκη νὰ φέρωμεν πρὸς τὸ στόμιον αὐτῆς διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἢ τὸ ἄνω ἢ τὸ κάτω ἄκρον τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, καὶ μηδέποτε νὰ περιμένωμεν τὸν αὐτόματον μετασχηματισμόν, ἐκτός ἐὰν οὗτος ἤρξῃτο ἤδη νὰ γίνηται, τὸ δ' ἔμβρυον δὲν ἔφθασεν ἔτι τὴν εἰκοστὴν ἕκτην ἐβδομάδα τῆς κυήσεως, ὅτε εἶναι βιώσιμον.

Β'. Περὶ τῶν ἐκ τῆς παρὰ φύσιν θέσεως τῶν ἄκρων τοῦ ἐμβρύου
 ἑυστοκίῳν.

Βνίστε παράκειται τῇ κεφαλῇ ἡ μίξ ἢ ἀμφότεραι αἱ χεῖρες, ὁ εἷς ἢ ἀμφότεροι οἱ πόδες. Τὴν τῇ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρύου παρακειμένην χεῖρα ἀνακαλύπτωμεν πολλάκις πρὸ τῆς διαρρήξεως τοῦ θυλακίου· ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ τὴν διάρρηξιν τούτου δὲν εὐρίσκεται αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ τῇ κεφαλῇ, ἐνόμιζον, ὅτι ἠπατήθησαν εἰς τὴν διάγνωσιν, καὶ ὅτι διὰ τοῦ αὐτομάτου μετασχηματισμοῦ, κατήρχετο ἡ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρύου πρὸς τὰ κάτω. Ἡ φυσικωτέρα ὅμως ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι, ὅτι μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἐφαρμόζεται ἀκριβεστέρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἐκ τούτου ἀπωθεῖται ἡ παρακειμένη τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ χεῖρ. Ὅταν ὅμως, μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, ἡ παρακειμένη χεῖρ τοῦ ἐμβρύου μὴ ὠθῆται πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλὰ κινδυνεύει νὰ προπέσῃ καὶ ὁ βραχίων, τότε πρέπει ν' ἀπώσωμεν ὀπισθεν τοῦ στομίου τῆς μήτρας τὴν παρακειμένην τῇ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρύου χεῖρα ἢ τὸν προπεσόντα βραχίονα εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα, καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκ νέου πρόπτωσιν, ἕως ἂν ἐπέλθωσι νέαι συστολαὶ τῆς μήτρας· ἀλλ'

εάν και αἱ πρὸς τοῦτο προσπάθειαι ἡμῶν ἀποβῶσι μάταιαι, ἡ δ' ἐξοδος τῆς κεφαλῆς ἢ δύσκολος, ἀνάγκη πρὸς ἐξελευσμὸν αὐτῆς νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν ἐμβρυολόγον, ἀλλὰ και εἰς τοῦτο ἀπαιτεῖται προσοχή, διότι ἐνδεχόμενον νὰ συντριβῆ ὁ βραχίων τοῦ ἐμβρύου ἐκ τῆς ἐπαγομένης βίας εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐμβρυολογοῦ και εἰς τὴν δι' αὐτοῦ γινομένην ἔλξιν. Ἡ δ' ἀπόσπασις τοῦ βραχίονος διὰ περιστροφῶν και ἔλξεων, ἡ ἢ ἀποκοπὴ τούτου, ὅπως τὸ πάλαι ἐγένετο, ταῦτα οὐ μόνον εἰσι περιττά, ἀλλὰ και βάρβαρα. Οὐδὲν εἰτέτι ὑπάρχει παράδειγμα προπτώσεως ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων, ἀλλὰ και τούτου ποτὲ γενομένου, ὁ τρόπος τῆς θεραπείας εἶναι ὁ προειρημένος. Σπανιωτάτη πρὸς τούτοις εἶναι ἡ περίστασις, καθ' ἣν σὺν τῇ κεφαλῇ προβάλλουσι και οἱ πόδες τοῦ ἐμβρύου, ὅπερ ὁμως μέχρι τοῦδε παρετηρήθη μόνον εἰς νεκρά ἢ προώρως τικτόμενα ἔμβρυα, ἐξαιρουμένων δύο περιστάσεων, ἀναφερομένων ὑπὸ τῆς Λαχαπέλλης.

Γ'. Περὶ τῶν ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς ἢ τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τοῦ ἐμβρύου δυστοκίων.

Αἱ δυστοκίαι, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς, ἢ τοῦ παρὰ φύσιν ὄγκου τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, διαίρουνται εἰς δύο τάξεις.

α) Εἰς δυστοκίας, προερχόμενας ἐκ συμμετρως μείζονος ἀναπτύξεως τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, ἰδίως δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ.

β) Εἰς δυστοκίας, προερχόμενας ἐξ ἀσυμμέτρου ἀναπτύξεως μορίων τινῶν τοῦ ἐμβρύου.

Ἡ συμμετρως μείζων τοῦ συνήθους ἀνάπτυξις τοῦ ἐμβρύου, κατ' ἐξοχὴν δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, θεωρεῖται παρὰ τινῶν ὡς αἴτιον δυσχερῶν τοκετῶν, μὴ ἀποπερατουμένων διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Ἡ τοιαύτη παρὰ φύσιν κατασκευὴ τοῦ ἐμβρύου βραδύνει μὲν ἀναντιρρήτως τὸν τοκετόν, ἀλλ' οὐδέποτε εἰς τοσοῦτον βαθμόν, ὥστε ν' ἀναγκασθῶμεν νὰ καταφύ-

γωμεν εἰς μηχανικὰ βοηθήματα· αὐτόδηλον δὲ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἄλλως τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς εὐτοκίαν.

Εἶναι ὁμως δύσκολον νὰ γνωρίσῃ τις πρὸ τοῦ τοκετοῦ τὸ μέγεθος τοῦ ἐμβρύου, ἰδίως δὲ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, διότι ἡ μείζων τῆς κοιλίας τῆς ἐγκύου ἐξόγκωσις δυνατὸν νὰ προέλθῃ ἢ ἐκ μεγάλης ποσότητος ἑναμνίου ὑγροῦ, ἢ ἐκ τῆς ὑπάρξεως διδύμων, ἢ ἔνεκα ὑψηλοτέρας στάσεως τῆς μήτρας. Σημειωτέον δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι τὰ τῶν μειζόνων τοῦ συνήθους κεφαλῶν ὅσῳ, οὐ μόνον εἰσὶν ἀτελέστερον ἀνεπτυγμένα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ λεπτότερα καὶ ἀπαλώτερα, αἱ δὲ πηγαὶ καὶ αἱ ῥαφαὶ φαίνονται ἀναλόγως μειζονες, ἐπομένως ἡ τοιαύτη κεφαλὴ συσχηματίζεται εὐκολώτερον, ὁ δὲ τοκετὸς ἐκτελεῖται ταχύτερον ἢ ὅσον ἤθελε τις φαντασθῆ. Ἡ τῶν ῥαφῶν ἀποστέωσις, ἣς δύο ἢ τρία παραδείγματα ὑπάρχουσιν, εὐρέθη μέχρι τοῦδε εἰς μικρὰς ἢ μετρίου μεγέθους κεφαλὰς· διὸ ἐκ τούτου οὐδέποτε σχεδὸν προέρχεται βλάβη τις κατὰ τὸν τοκετόν· τὸ ὑπὲρ τὸ σύνθεσις ὁμως μέγεθος τῆς κεφαλῆς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅταν ὁ τοκετὸς προβαίῃ βραδέως, εἰ καὶ ἡ μήτρα συστέλλεται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης δυνάμεως, ἢ δὲ πύελος εἶναι καλῶς κατεσκευασμένη· ἢ διὰ τῆς ψηλαφήσεως ἀνεύρεσις τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσεως ἀμφοτέρων τῶν πηγῶν εἶναι τῶντι σημεῖον διαγνωστικὸν τοῦ μεγέθους τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, πλὴν τοῦτο εἶναι λίαν δύσκολον καὶ ἀπαιτεῖ μεγάλην προεξάσκησιν.

Ὅταν ὁ τοκετὸς δυσκολαίνηται, ἢ μὴ ἐκτελεῖται διὰ τῶν φυσικῶν τῆς τικτούσης δυνάμεων, ἔνεκα μειζονος ἀναπτύξεως τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, τὸ μόνον βοήθημα, ὅπερ ἀπαιτεῖται· εἰς τοιαύτης φύσεως δυστοκίαν, εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ἐμβρυουλκοῦ. Ἐάν δὲ μετὰ τὸν ἐξελκυσμὸν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ἢ δύσκολος ἢ διὰ τῆς πυέλου διόδου τῶν ὤμων, ὅταν οὗτοι μὴ διέρχωνται διὰ τῆς οἰκείας διαμέτρου, πρέπει νὰ στρέψωμεν αὐτοὺς ἐπιτηδείως πρὸς τὴν ἑτέραν τῶν λοξῶν διαμέτρων τῆς πυέλου.

Η ασυμμετρος ανάπτυξις μερῶν τινῶν τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, χρεῖζει πλείονος προσοχῆς τοῦ μαιευτῆρος, προέρχεται δὲ ἐκ τῶν ἐπομένων αἰτιῶν.

α) Ἐξ ὑδροκεφάλου. Ὁ ἐξωτερικὸς ὑδροκέφαλος, ἤτοι ἡ συλλογὴ ὀρρώδους ὑγροῦ ἢ κατὰ τὸ δέρμα τοῦ κρανίου, ἢ μεταξὺ τοῦτου καὶ τοῦ δέρματος, οὐδόλως ποιεῖ δύσκολον τὸν τοκετόν· τοῦτο δὲ ἐνδέχεται νὰ συμβῆῖ πολλάκις ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑδροκεφάλου, τούτέστιν ἐκ τῆς ἐντὸς τοῦ κρανίου συλλογῆς ὀρρώδους ὑγροῦ, ἐξ οὗ ἡ μὲν κεφαλὴ γίνεται ὀγκωδεστέρα, ἡ δὲ μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου δυσαναλογίαι εἶναι πολλάκις τοιαύτη, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξέλθῃ ἀβλαβῶς τὸ ἔμβρυον διὰ μόνων τῶν φυσικῶν τῆς τικτούσης δυνάμεων. Ὄταν τὸ ἔμβρυον πάσχη ὑδροκέφαλον, ἡ μὲν κεφαλὴ αὐτοῦ κείται ὑψηλὰ, τὰ δὲ καλύμματα ταύτης εἰσὶ λεπτότατα καὶ κύστει, πλήρει ὕδατος, παραπλήσια ὥστε, εἴν μὴ παρετηρήθῃ ἡ ἐκροὴ τοῦ ἐνσπινίου ὑγροῦ, εὐκόλως δύναται τις ν' ἀπατηθῇ καὶ ὑπολάβῃ τὴν κεφαλὴν ὡς τὸ μὴ εἰσέτι διαρρήχην θυλάκιον. Αἱ πηγαὶ προσέτι εἰσὶ μείζονες, αἱ ῥαφαὶ πλατύτεραι, τὰ δὲ ὀστά τοῦ κρανίου ἀπαλά καὶ ἐλαστικά, καὶ ἔχοντα ὁμοιότητά τινα πρὸς πλακα λεπτὴν χρυσοῦ.

Τὰ ἐξ ὑδροκεφάλου πάσχοντα ἔμβρυα ἀποθνήσκουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸ τοῦ τοκετοῦ· συσχηματιζομένης δὲ τότε τῆς κεφαλῆς αὐτῶν εὐκολώτερον, καὶ προμηκνυομένης παραδόξως πως, γεννῶνται διὰ μόνων τῶν φυσικῶν τῆς τικτούσης δυνάμεων, ἢ διαρρήγνυται ἡ κεφαλὴ αὐτῶν ἐν τῷ τοκετῷ, ὥσπερ τοῦτο συμβαίνει ἐνίοτε, καὶ ἀποπερατοῦται ὡσπύτως φυσικῶς ὁ τοκετός. Ἐάν ὁμως μηδέτερον τούτων συμβῆ, καὶ βεβιαιωθῶμεν διὰ τῆς ψηλαφήσεως περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὑδροκεφάλου, τότε ἐπιχειροῦμεν τὴν παρακέντησιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, καὶ τοι ζῶντος, διὰ κυρτῆς τριγώνου ἀκίδος· διότι καὶ ζῶν ἐάν γεννηθῇ, ἀδύνατον νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· τούτου ἐνεκα ἤθελεν εἶσθαι παράλογον καὶ ἄπο σκοποῦ

τὸ ἐπιχειρεῖν τὴν καισαρικὴν τομὴν ἢ τὴν συγχονδροτομίαν χάριν ὑδροκεφαλικοῦ ἐμβρύου.

β') Ἐξ ὑδατίδων ἢ κύστεων, ὑγρὸν τι ἐμπεριεχουσῶν. Πολλάκις εὐρίσκονται κύστεις τινὲς ἢ ὑδατίδες εἰς μέρη τινὰ τοῦ σώματος τοῦ ἐμβρύου, ἰδίως δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Λιγνὰ τὴν κεφαλὴν τῶν ἐμβρύων εὐρισκόμεναι κύστεις συγκοινωνοῦσι συνήθως μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὑδροκεφάλου καὶ ἔχουσιν ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὴν δισχιδῆ ράχιν· τούτων δ' ἕνεκα οὐδέποτε σχεδὸν γίνεται δύσκολος ὁ τοκετὸς τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀναγκασθῶμεν νὰ καταφύγωμεν εἰς μαιευτικὰς τινὰς ἐγχειρήσεις· τὰς τοιαύτας μάλιστα κύστεις μηδέποτε πρέπει νὰ σχάζωμεν, διότι τὸ παιδίον συνήθως ἀποθνήσκει ἀμέσως μετὰ τὴν σχάσιν αὐτῶν.

γ') Ἐκ τερατώδους ἐξογκώσεως τῆς κοιλίας τοῦ ἐμβρύου. Τερατωδῶς ἐξογκωμένη εὐρίσκεται πολλάκις καὶ ἡ κοιλία τοῦ ἐμβρύου, αὕτη δὲ ἢ παρὰ φύσιν ἐξόγκωσις τῆς κοιλίας ἐνδέχεται νὰ προέλθῃ ἐξ ὑδρωπος, ἢ ὑδατίδων, ἢ ἐξ ὑπερβολικῆς ἀναπτύξεως σπλάγγνων τινῶν τῆς κοιλίας καὶ μάλιστα τοῦ ἥπατος.

δ') Ἐκ συμφύσεως δύο ἐμβρύων. Σύμφυσις δύο ἐμβρύων δυνατὸν ἐνίοτε νὰ ἐπαγάγῃ μεγάλας δυσκολίας ἐν τῷ τοκετῷ. Ὄταν τὰ τερατωδῶς συνηνωμένα ἔμβρυα ἢ ἀδύνατον νὰ γεννηθῶσι διὰ τῶν φυσικῶν τῆς τικτούσης δυνάμεων, ἐπιχειροῦμεν τὴν διαίρεσιν ἢ τὴν ἐγκατατομὴν αὐτῶν· πολλάκις ὁμως γεννῶνται ταῦτα, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν, καὶ φυσικῶς ἀνευ βλάβης τινὸς τῆς τικτούσης· τὴν δὲ συγχονδροτομίαν ἢ τὴν καισαρικὴν τομὴν μηδέποτε πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἐκτὸς ἐάν τις τῶν ἐγχειρήσεων τούτων ἢ ἀπολύτως ἐνδεδειγμένῃ.

Δ'. Περὶ τῶν ἐκ νοσερᾶς καταστάσεως τῶν σὺν τῷ ἐμβρῳ μορίων δυστοκιῶν.

α.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν καταστάσεως τοῦ ἐλαμίου ὑγροῦ.

Ὄταν τὸ ἐνάμμιον ὑγρὸν ἢ πλεόν ἢ ἥττον τοῦ δέοντος, ὁ το-

κετός ἐνδέχεται ν' ἀποβῆ μᾶλλον ἢ ἦττον δυσχερής, καὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν τούτου ἀναγκαζόμεθα πολλάκις νὰ καταφύγωμεν εἰς μαιευτικὴν τινὰ ἐγχείρησιν. Ὅταν ἡ ποσότης τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ ἢ μείζων τῆς συνήθους, τὸ ἔμβρυον εὐκόλως λαμβάνει σχῆμά τι τῶν παρὰ φύσιν ἐν τῇ μήτρᾳ, οὐ μόνον διότι αὕτη ἐξογκοῦται πλέον τοῦ δέοντος, ἀλλὰ καὶ διότι γίνεται μᾶλλον σφαιροειδής. Ἐκ τῆς μείζονος δὲ διατάσεως τῶν χιτῶνων τῆς μήτρας, ἐξασθενεῖται τοσοῦτον ἡ συσταλτικὴ αὐτῆς δύναμις, ὥστε οὔτε ἐν τῷ τοκετῷ εἶναι ἱκανὴ νὰ συσταλῇ μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐνεργείας πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου, οὔτε μετ' αὐτόν. Διὰ συμβαίνουνσι συχνότατα μητρορρηγίαι, καὶ πρὸς κατάπαυσιν τούτων ἀπαιτεῖται διέγερσις τῶν συστολῶν τῆς μήτρας διὰ τῶν συνήθων βοηθημάτων. Ὅταν δὲ ἡ ποσότης τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ ἢ πολὺ ἐλάσσων τῆς συνήθους, ἢ ὅταν τοῦτο ἐξέρρηυσε πρόωρος ἢ λαθραίως πρὸ τοῦ τοκετοῦ, τότε ὁ τοκετὸς γίνεται λίαν ἀλγεινός, ἢ ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου βραδύνει ὑπὲρ τὸ δέον, ἢ δὲ ζωὴ αὐτοῦ κινδυνεύει τὰ μέγιστα, καὶ τούτου ἕνεκα τὸ ἔμβρυον ἐξέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νεκρόν. Ἡ πρόωρος ἐκροὴ τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ συμβαίνει συνήθως εἰς τὰς πρωτοτόκους κατὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν περίοδον τοῦ τοκετοῦ· αἱ δὲ κατὰ τὸ ποιδὸν ἀλλοιώσεις τοῦ ὑγροῦ τούτου οὐδέποτε ἀποτελοῦσιν αὐτὸν δυσχερῆ.

β'.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῶν ὑμένων, ὑφ' ὧν περιβάλλεται τὸ ἔμβρυον.

Οἱ περιβάλλοντες τὸ ἔμβρυον ὑμένες ὅτε μὲν εἰσι λεπτότεροι, ὅτε δὲ παχύτεροι. Καὶ ὅταν μὲν ὦσι λεπτότεροι, ἐνδέχεται νὰ διαρρήχῳσι πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου· ἐκρεύσαντος δὲ τότε πρόωρος τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ἐπέρχεται καὶ ἡ ἐκ τῆς πρόωρου ῥοῆς τούτου δυστοκία. Ὅταν δὲ οἱ ὑμένες οὔτοι ὦσι παχύτεροι τοῦ συνήθους, ὁ τοκετὸς γίνεται πολλάκις δύσκολος ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου διαρρήξεως αὐτῶν, ὅπερ συμβαίνει συ-

γνότερον εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας, εἰς δὲ τὸ θυλάκιον προ-
 ἕξλλει ἐνίοτε μέχρι τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου. Τὸ φαινόμενον
 τοῦτο ἔθεωρεῖτο τὸ πάλαι ὡς πολλοῦ λόγου ἄξιον, διὸ καὶ ἔ-
 σπευδον νὰ διαρρήξωσιν ἀμέσως τὸ θυλάκιον· τὴν σήμερον δὲ μὴ
 ἀπεδείχθη ἐκ τῆς πείρας, ὅτι τοῦτο εἶναι πάντῃ ἀκίνδυνον, ἡ
 δὲ διαρρήξις τοῦ θυλακίου περιττή, πολλάκις μάλιστα καὶ ἐπι-
 κίνδυνος, ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον δὲν προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς στε-
 ρεωτέρας συστάσεως τῶν ὑμένων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς ἀτονίας
 τῆς μήτρας. Ὄταν λοιπὸν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διαρρήξωμεν
 τὸ θυλάκιον, ἐπειδὴ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου δὲν προσηλωταί ἐτι
 δεόντως ἐν τῷ στομίῳ τῆς μήτρας, οὐδ' ἡ συσταλτικὴ δύνα-
 μὴς αὐτῆς ἀνεπτύχθη ἀρκούντως, μένει ἐλευθέρα ἡ δίοδος δια-
 φόρων μορίων τοῦ ἐμβρύου καὶ ἰδίως τοῦ ὀμφαλίου λώρου. Τοῦ-
 του ἕνεκα πρέπει νὰ μὴ ἐνδίδωμεν πώποτε εἰς τὰς μεμψι-
 μοιρίας τῆς τικτούσης καὶ νὰ διαρρήγνύωμεν τὸ θυλάκιον, ὅπερ
 τότε μόνον πρέπει νὰ πράττωμεν, ὅταν τοῦτο προῦθαλεν εἰς
 τὴν σχισμὴν τοῦ αἰδοίου, καὶ ἡμεῖς ἐπίσθημεν προηγουμένως,
 ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν ἐμπεριέχεται μέρος τοῦ ὀμφαλίου λώρου. Τὴν
 διαρρήξιν δὲ τοῦ θυλακίου ἐνεργοῦμεν διὰ τῶν δακτύλων ἡμῶν
 καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ὑπὸ διαφόρων προβληθέντων ὀργάνων, ὧν
 τὰ μὲν εἰσι περιττά, τὰ δ' ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

γ'.) Δυστοκίαι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τοῦ ὀμφαλίου λώρου.

Αἱ ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τοῦ ὀμφαλίου λώρου
 δυστοκίαι προέρχονται τὸ μὲν ἐκ τοῦ ὑπὲρ τὸ σὺνήθες μήκους,
 τὸ δὲ ἐκ τῆς ὑπὲρ τὸ δέον βραχύτητος αὐτοῦ. Ἡ ὑπὲρ τὸ σὺν-
 ἠθες βραχύτης τοῦ ὀμφαλίου λώρου οὐδὲν ἐπιφέρει πρόσκομ-
 μα εἰς τὸν μηχανισμόν τοῦ τοκετοῦ, ἢ τοῦλάχιστον εἶναι
 εἰσέτι ἀμφίβολον, ἐὰν ἄλλως πως γίνηται δυστοκίας πρόξενος.
 Ὁ ὀμφάλιος λῶρος εἶναι βραχύτερος τοῦ συνήθους ἢ φύσει, ἢ
 διὰ περιειλήσεως αὐτοῦ περὶ τὸν τράχηλον, περὶ τοὺς βραχί-
 νας, ἢ περὶ τοὺς μηρούς τοῦ ἐμβρύου. Κατὰ τὸν Ναιγέλιον ἡ

βραχύτης τοῦ ὀμφαλίου λώρου οὐδέποτε ἐπάγει δυσκολίαν τινὰ εἰς τὸν τοκετὸν, ἐνδέχεται ὅμως ν' ἀκολοθήτωσιν ἀπευκταῖα τινα, ὧν ἕκαστ' ἀναγκαζόμεθα τότε νὰ καταφύγωμεν εἰς μαιευτικὴν τινα ἐγχείρησιν. Ὄταν ὁ ὀμφάλιος λώρος ἐμφύεται κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὑστέρου, ἐνδέχεται νὰ διαρρήγῃ οὗτος, ἐνῶ τὸ ἔμβρυον ἐξέρχεται τῶν γεννητικῶν τῆς τικτούσης μορίων· ὅταν δὲ ἐμφύεται κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ ὑστέρου, ἐνδέχεται ν' ἀποσπασθῇ τοῦτο ἐν μέρει ἀπὸ τῆς μήτρας, ἐνῶ τὸ ἔμβρυον ἐξέρχεται, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπέλθῃ αἱμορραγία θανατηφόρος. Ἀλλ' ἐκ τοῦ φύσει βραχυτέρου τοῦ συνήθους ὀμφαλίου λώρου τοιοῦτόν τι δὲν παρετηρήθη εἰσέτι· ἀναφέρουσιν ὅμως ὅτι συνέβησαν πολλάκις τοιαῦτα ἐκ τῆς περιειλήσεως αὐτοῦ περὶ τὸν τράχηλον ἢ περὶ τὰ ἄκρα τοῦ ἐμβρίου.

Ὡς σήμερ' αὖτε, ἐξ ὧν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν βραχύτητα τοῦ ὀμφαλίου λώρου, θεωροῦσι τὰ ἀκόλουθα·

α.) *Παλινδρομία τῆς ἐν τῇ ἐντομῇ εὐρισκομένης κεφαλῆς τοῦ ἐμβρίου μετὰ τὴν παῦσιν τῆς ὠδίνος*· ἡ τοιαύτη ὅμως παλινδρομία συμβαίνει οὐ μόνον ὅταν ὁ ὀμφάλιος λώρος ἔχῃ τὸ σύνθετος μήκος, ἀλλὰ καὶ ὅταν ᾖ μακρότερος τοῦ συνήθους, ὡς ἀλλαγῶν εἴρεται.

β.) *Πόνος τις τοπικός, ἐν αἰσθάνεται ἢ ἔγκλιος πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ὡς καὶ ἐν τῷ τοκετῷ εἰς ὠρισμένην τινὰ θέσιν τῆς μήτρας, καὶ ὅστις προέρχεται ἐκ τῆς διὰ τοῦ ὀμφαλίου λώρου γινομένης ἔλξεως τοῦ ὑστέρου*· ὁ Ναιγέλιος ὅμως λέγει, ὅτι εἰς δύο ἐγκύους, αἵτινες ἠσθάνοντο τοπικόν τινα πόνον κατὰ τὴν κοιλίαν πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ὡς καὶ ἐν τῷ τοκετῷ, ὁ ὀμφάλιος λώρος δὲν ὑπῆρχεν οὔτε φύσει οὔτε διὰ περιειλήσεως βραχυτέρος τοῦ συνήθους. Εἰς ἄλλην δὲ τινὰ περίστασιν, καθ' ἣν ἡ ἔγκυος οὐδένα τοιαύτης φύσεως πόνον ἠσθάνετο, ὁ ὀμφάλιος λώρος παρετηρήθη, ὅτι ᾖν τρίς περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἐμβρίου περιειλιγμένος.

γ.) *Ἀσθημα παρὰδοξον στενοχωρίας, συνεδευμένης τὰς*

ώδινας, διὰν ὁ ὀμφάλιος λῶρος ἢ περιειλημένος περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβριου· τοῦτο ὁμως, καὶ ἀληθῶς ἂν ὑπάρχη, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ παντάπασιν ὡς σημεῖον διαγνωστικόν, διότι τὸ τοιοῦτον αἶσθημα τῆς τιχτούσης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ ἀποχρώντως παρὰ τοῦ ἱατροῦ.

δ'.) Ἐκροὴ αἵματος κατὰ τὰ μετὰ τῶν ὠδίνων διαλειμματα· τοῦτο, καὶ τοι δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς βέβαιον καὶ ἀσφαλές σημεῖον τῆς βραχύτητος τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, εἶναι ὁμως τὸ πιθανώτερον πάντων τῶν λοιπῶν.

Ὁ φύσει βραχύτερος τοῦ συνήθους ὀμφάλιος λῶρος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαγάγῃ τοσοῦτον μέγαν κίνδυνον, ὅσον ἢ ἔνεκα περιειλήσεως προερχομένη βραχύτης, ἐξ ἧς συνήθως συμβαίνει διάρρηξις αὐτοῦ, ἐνδίπλωσις τῆς μήτρας, αἱμορραγίαι, καὶ τὰ παρόμοια· τὰ τοιαῦτα ὁμως συμβαίνουσιν ἰδίως, ὅταν τὸ ἔμβριον ᾖ εἰς τὴν ἐντομήν· ὁ δὲ ἐκ τῆς περιειλήσεως τοῦ ὀμφαλίου λῶρου περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβριου θάνατος δὲν προέρχεται τοσοῦτον ἐκ τοῦ παρεμποδισμοῦ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ τραχήλου, ὅσον ἐκ τῆς ἐμποδισθείσης κυκλοφορίας εἰς αὐτὸν τὸν ὀμφάλιον λῶρον, ὅταν ἢ κεφαλὴ μὴ ἐξέρχεται ταχέως, ἀλλὰ διαμμένη ἱκανὸν χρόνον ὑπὸ τὸ ἠβικὸν τόξον, καὶ ἐπομένως συμπιέζονται ἰσχυρῶς ὑπὸ τῶν ἠβικῶν ὀστέων τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὀμφαλίου λῶρου.

Ἐν ὅσῳ ὁ περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ἔμβριου εὐρισκόμενος ὀμφάλιος λῶρος δὲν περισφίγγει αὐτὸν ἰσχυρῶς, οὐδεὶς ὑπάρχει κίνδυνος. Ὅταν ὁμως συμβαίη τὸναντίον, τότε ἀνάγκη νὰ χαλαρώσωμεν, ὅσον ἔνεστι τάχον, καὶ ἀπώσωμεν τὸν ὀμφάλιον λῶρον πρὸς τοὺς ὠμούς τοῦ ἔμβριου, φέροντες αὐτὸν ὑπερτὴν κεφαλὴν τούτου· ὅταν δὲ τοῦτο ἢ ἀδύνατον, καὶ ἐπαπειλῆται ἡ ζωὴ τοῦ ἔμβριου, πρέπει νὰ διατέμνωμεν αὐτὸν ἀνευ ἀναβολῆς, ἐπιδέοντες ταχέως ἀμφοτέρω τὰ διχοκέντα ἄκρα· ὀλλόντες δὲ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῆς τασχάλης τοῦ ἔμβριου τοὺς δακτύλους ἡμῶν, ἐξελευόμεν τοῦτο ὅσον τάχον.

Ἐνταῦθα προσθετέον τινά καὶ περὶ τῶν ἐκ τῶν ἀληθῶν λεγομένων κόμβων τοῦ ὀμφαλίου λώρου προερχομένων δυστοκιῶν. Ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἀποτελοῦνται οἱ τοιοῦτοι κόμβοι, εἶναι εἰσέτι ἄγνωστος, καίπερ πολλὰ ὑπὸ διαφόρων πρὸς ἐξήγησιν τούτου ἐρρέθησαν. Οἱ ἀληθεῖς κόμβοι εἰσὶ σπανιώτατοι, ὁ δὲ Ναιγέλιος λέγει, ὅτι κατὰ χιλίους ἑνεακοσίους τοκετοὺς δις μόνον ἀπῆντητε τοὺς ἀληθεῖς κόμβους· οὕτω σπανιωτάτους ἐθεώρει αὐτοὺς καὶ ἡ Ἀρχαπέλλη. Ὅταν ὁ ὀμφάλιος ὄρος ἔχη τὸ σῆνθες μῆκος, οἱ κατ' αὐτὸν ἀληθεῖς κόμβοι οὐδένα προξενοῦσι κίνδυνον ἐν τῷ τοκετῷ, ὅταν δ' ἢ βραχύτερος τοῦ σῆνθους, οἱ τοιοῦτοι κόμβοι ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγωσι λίαν ταχέως τὸν θάνατον τοῦ τικτομένου.

δ'. Δυστοκία: ἐκ τῆς μὴ ἐγκαιροῦ ἀποχωρίσεως καὶ ἐξώσεως τοῦ ὑτέρου.

Καὶ τὸ ὕστερον ἐνδέχεται ν' ἀποτελέσῃ κατὰ διαφόρους τρόπους· δυσχερῆ τὸν τοκετὸν τὰ τῶν διδύμων ὕστερα εἰσὶ σῆνθως συννηωμένα, ἐνίοτε ὁμῶς εὐρίσκονται καὶ διηρημένα. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίστασιν, μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ πρώτου ἐμβρύου, τὸ ὕστερον αὐτοῦ, ἀποχωριζόμενον ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς μήτρας, ἐν ᾧ εὐρίσκεται προσπεφυκός, δυνατόν νὰ κατέλθῃ ἐνίοτε καὶ ἀποφράξῃ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν τοῦ δευτέρου ἐμβρύου ἐξοδόν. Ἢ εἰς τὴν μήτραν πρόσφυσις τοῦ ὑτέρου εἶναι περὶ τὰ τέλη τῆς κύσεως τοσοῦτον χαλαρά, ὥστε, καὶ μικρόν τι συστελλομένης τῆς μήτρας, ἀποχωρίζεται αὐτό, ἐκ δὲ τῆς προώρου ταύτης ἀποχωρίσεως τοῦ ὑτέρου ἐπέρχεται αἰμορραγία, μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπικίνδυνος. Ἐνίοτε ὁμῶς τὸ ὕστερον προσφύεται τῇ μήτρᾳ τοσοῦτον στερεῶς, ὥστε μετὰ τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποχωρισθῇ διὰ μόνων τῶν συστολῶν τῆς μήτρας. Ἢ μὴ ἐγκαιρος δὲ καὶ αὐτόματος ἀποχώρισις τοῦ ὑτέρου προέρχεται ἐνίοτε καὶ ἐκ δυναμικῆς τινος βλάβης τῆς μήτρας, τούτέστιν ἐκ τῆς κατὰ μέρος μόνον καὶ ἀνωμάλου συστολῆς αὐτῆς, ἐξ ἧς μέρος

μὲν τοῦ ὑστέρου ἀποχωρίζεται μέρος δὲ διαμένει τῇ μήτρᾳ προσπεφυκός. Ἐκ τῆς κατὰ μέρος ἀποχωρίσεως τοῦ ὑστέρου ἐπέρχεται αἰμορραγία ἄφθονος, ἐπιφέρουσα πολλάκις καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Αἱ δὲ περιζάσεις, καθ' ἃς τὸ ὑπερον δὲν ἀποχωρίζεται ἔνεκα στερεωτέρας προσφύσεως αὐτοῦ εἰς τὴν μήτραν, εἰσι σπανιώτεροι ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ ἀποχώρισις αὐτοῦ βραδύνει ἔνεκα ἀδρανείας τῆς μήτρας. Εἰς τὴν βραδυνομένην ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου σπανίως εὑρίσκεται τοῦτο τῇ μήτρᾳ προσπεφυκός καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐπειδὴ συνέχεται μετ' αὐτῆς συνήθως μόνον διὰ μικροῦ τινος μέρους, ὅπερ ἐνίοτε δὲν εἶναι πλέον ἑνὸς ἢ δύο δακτύλων. Ἀλλ' ἡ κατ' αὐτὸ τὸ μέρος σύμφυσις τοῦ ὑστέρου μετὰ τῆς μήτρας εἶναι τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε ἀποσπᾶται ταύτης καὶ δι' ἐλαφροτάτης τινὸς ἔλξεως. Γινώσκουμεν δὲ ὅτι τὸ ὑστερον εἶναι εἰσέτι ἐν μέρει τῇ μήτρᾳ προσπεφυκός, ὅταν μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ἐμβρύου, ὑπάρχη αἰμορραγία, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον ἄφθονος, διὰ δὲ τῆς ψηλαφήσεως, τῆς γινομένης διὰ τοῦ κόλπου, δὲν δυνάμεθα νὰ εὔρωμεν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας.

Πρὸς ἐξωσιν τοῦ ὑστέρου καὶ κατάπαυσιν τῆς ἐκ τῆς μήτρας αἰμορραγίας, μεταχειρίζομεθα τὰ ἀκόλουθα βοηθήματα. Ἀνατριβόμεν κυκλοτερώς τὴν κοιλίαν τῆς τεκούσης, καθ' ἃ μέρος εὑρίσκεται ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας ἀπευθυσμένος, ῥαντίζομεν ψυχρῶ ὕδατι τὴν κοιλίαν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν μηρῶν αὐτῆς, ἐγγέρομεν στυπτικὰς οὐσίας εἰς τὴν μήτραν, δηλ. ἔνεμα ἐξ ἴσων μερῶν ὄξους, οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος, διάλυμα στυπτηρίας, κτλ. Ἀλλ' ἐὰν τὰ βοηθήματα ταῦτα μὴ ᾖσιν ἰκανὰ νὰ παύσωσι τὴν ἀδράνειαν τῆς μήτρας καὶ διεγείρωσι τὰς συστολάς αὐτῆς, ἀνάγκη, ἵνα προλάβωμεν τὸν ἐκ τῆς αἰμορραγίας ἐπαπειλούμενον κίνδυνον, ν' ἀποχωρίσωμεν τεχνητῶς τὸ ὑστερον· γίνεται δὲ τοῦτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Περιελίσσομεν περὶ τὸν λιχανὸν δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χειρὸς τὸν ἀμφάλιον λῶρον, ἔχοντες δὲ τοῦτον

ὀδηγόν, ἐμβάλλομεν εἰς τὴν μήτραν τὴν δεξιάν ἡμῶν καί, ἀπωθοῦντες τοὺς περιβάλλοντας τὸ ἔμβρυον ὑμένας, προσπαθοῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἔδρευει τὸ ὑστερον καὶ νὰ εὐρωμεν τὸ ἀποχωρισθὲν ἤδη χεῖλος αὐτοῦ· τούτου δὲ γενομένου, προσπαθοῦμεν μετὰ ταῦτα ν' ἀποχωρίσωμεν τὸ ὑστερον ἀπὸ τῆς μήτρας, οὐχὶ ἔλκοντες ἀλλ' ἀποχωρίζοντες τὰς λεπτὰς ἴνας, δι' ὧν τούτο συνδέεται τῇ μήτρᾳ, καὶ φέροντες μὲν τοὺς δακτύλους κατὰ διαφόρους διευθύνσεις μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ ὑσέρου, ἀπέχοντες ὁμῶς πάσης ὀπωσοῦν βιαίας ἔλξεως πρὸς ἀπόσπασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς μήτρας. Ἐὰν δ' ὑπάρχη μέρος τι τοῦ ὑσέρου, μὴ ἀποσπώμενον εὐκόλως, εἶναι προτιμότερον νὰ ἀφίνωμεν τούτο ἐν τῇ μήτρᾳ μᾶλλον, ἢ ν' ἀποσπῶμεν αὐτὸ βιαίως· καθότι ἢ ἐκ τῆς βιαίας ἀποσπάσεως τούτου ἐλπιζομένη ὠφέλεια, εἶναι ἀσυγκρίτως ἐλάσσων τῆς βλάβης, τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἐν τῇ μήτρᾳ ἐγκαταλείψεως τοῦ ἰσχυρῶς ταύτῃ προσπεφυκότος τεμαχίου. Ἰπάρχει προσέτι καὶ μείζων ἐλπίς σωτηρίας, καθότι τούτο, σπῆτόμενον ἔπειτα, ἀποχωρίζεται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ ἐκπίπτει, ἢ διαλύεται εἰς ἰχώρα καὶ οὕτως ἐξέρχεται μετὰ τῶν λογιῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν δυστοκιῶν, τῶν προερχομένων ἐκ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῶν γεννητικῶν μορίων.

Α'. Περὶ τῆς παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῆς πυέλου.

Ἡ ἀποστέωσις τῶν ἱερολαγνικῶν συμφύσεων ὡς καὶ τῆς τῶν ἡθικῶν ὀστέων, δὲν ἐπιφέρει συνήθως δυσκολίαν τινὰ εἰς τὸν τοκετόν, ἐξαιρουμένης μόνον τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ συγχοδροτομία· ἡ ἀποστέωσις ὁμῶς τῆς συμφύσεως, δι' ἧς συνεννοῦται ὁ κόκκυξ μετὰ τοῦ

ἄλλου τοῦ λαροῦ ὄστου, δυνατόν νά ἐμποδίσῃ κατά τι τήν ἐξοδον τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου. Τοιαύτη ἀποστεώσις εἶναι σπανιωτάτη, ὁ δὲ Συμέλιος ἀναφέρων τρία παραδείγματα ἀποστεώσεων, λέγει, ὅτι ὁ τοκετός ἀπεπερατώθη φυσικῶς, χωρὶς νά προκύψῃ εὐθεμία βλάβη οὔτε εἰς τήν τίκτουςαν, οὔτε εἰς τὸ τικτόμενον.

Ὅταν ἡ πύελος μὴ ἔχῃ τήν ἀπαιτουμένην εὐρυχωρίαν, ὁ τοκετός ἀποβαίνει δύσκολος κατὰ διαφόρους τρόπους, ἧ καὶ ἐμποδίζεται ἐντελῶς, ἢ δὲ τῆς πυέλου στένωσις δυνατόν νά ὑπάρχῃ ἢ σύμμετρος, τοῦτέστιν ἐξ ἴσου στενωτέρα κατὰ πάσας αὐτῆς τὰς διαμέτρους, ἢ ἀσύμμετρος, τοῦτέστι στενωτέρα κατὰ τινὰς τούτων μόνον.

Δὲν πρέπει δὲ νά ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἡ σύμμετρος στένωσις τῆς πυέλου ἀπαντᾶται συχνότερον εἰς μικρὰς τὸ ἀνάστημα γυναικας, διότι καὶ ἐνταῦθα παρατηρεῖται, ὅτι, προκειμένου περὶ διατηρήσεως τοῦ γένους, τὰ πρὸς τοῦτο συντελοῦντα ὄργανα λαμβάνουσιν ἀνάπτυξιν ἰδιαιτέραν καὶ ἀνεξάρτητον σχεδὸν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ σύμμετρος στένωσις τῆς πυέλου εἶναι πολλοῦ λόγου ἀξία, ἐπειδὴ ἡ διάγνωσις αὐτῆς εἶναι πολὺ δύσκολος. Ἐάν δὲ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμαλία προήρχετο, καθὰ λέγουσιν ὁ Βωδελόκιος καὶ ὁ Οὐλεπαῦος, διότι παρεμποδίσθη ὅπωςδήποτε ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς, τοῦτέστιν ἐμείνεν εἰς ἣν κατὰστασιν εὐρίσκετο πρὸ τῆς ἥβικῆς ἡλικίας, δὲν ἠθέλημεν διακρίνει εἰς τήν συμμέτρως στενωτέραν τοῦ συνήθους πύελον τοὺς τῆς γυναικείας πυέλου χαρακτῆρας, οἵτινες δὲν ἀναπτύσσονται πρὸ τῆς ἥβικῆς ἡλικίας.

Ταύτην τήν στένωσιν τῆς πυέλου διαγιγνώσκομεν, ἐξετάζοντες εἴτε διὰ τοῦ κόλπου εἴτε καὶ ἐξωθεν· ἡ διάγνωσις ὁμως εἶναι πάντοτε πολὺ δύσκολος, ὅταν ἡ εὐθεία τῆς εισόδου, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς πυέλου διαμέτροι ὦσιν ἐλάσσονες τοῦ συνήθους ὅσον τριῶν ἢ τεσσάρων γραμμῶν. Κατὰ τὸν νεώτερον Στέϊνον καὶ τὸν Βύρνιον, ὅταν ὑπάρχῃ τοιαύτη στένωσις τῆς πυέλου, ὁ τοκετός δυνατόν νά ἐκτελεσθῇ ἄνευ βλάβης τινὸς διὰ

τῶν φυσικῶν τῆς τικτούτης δυνάμεων. Ὁ δὲ Ναιγέλιος, καθ' ὃν ἡ σύμμετρος στένωσις τῆς πυέλου εἶναι πολὺ συχνότερα ἢ ὅταν ἤθελεν ὑποθέσει τις, λέγει, ὅτι, ὅταν ἡ εὐθεία διάμετρος ἢ ὅσον ἡμίσεως δακτύλου ἐλάσσωσιν τοῦ συνήθους, ὁ τοκετὸς δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ δυσκόλως μὲν ἀλλ' ἀβλαβῶς. Δις δὲ παρατήρησε διάρρηξιν τῆς μήτρας εἰς γυναῖκας, αἵτινες εἶχον συμμέτρως στενωτέραν τὴν πυέλον, ἥς ἡ εὐθεία διάμετρος δὲν εἶχε μῆκος μείζον τριῶν δακτύλων.

Ἡ ἀσύμμετρος στένωσις τῆς πυέλου εἶναι πολὺ συνιθεστέρα τῆς συμμέτρου, καὶ ἀπαντᾶται ἢ κατὰ τὴν εἴσοδον, ἢ κατὰ τὸ κοῖλον, ἢ κατὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῆς. Μᾶλλον συνήθης εἶναι ἢ κατὰ τὴν εἴσοδον, ἥττον δὲ συχνῆ ἢ κατὰ τὸ κοῖλον, καὶ ταύτης σπανιωτέρα ἢ κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς πυέλου. Ὑπάρχουσιν ὁμοίως καὶ τινὰ παραδείγματα πυέλων ἀσύμμέτρως στενωτέρων τοῦ συνήθους καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον, καὶ κατὰ τὸ κοῖλον καὶ κατὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτῶν συγχρόνως.

Ἡ δυσμορφία αὕτη τῆς πυέλου προέρχεται ἢ ἐξ ἔσθθεν ἐνεργούσης αἰτίας, ἢ ἐκ βλάβης, ἔσθθεν προερχομένης. Ὡς συνηθέστερα δὲ τούτου αἰτία θεωροῦσι τὰ ἐπόμενα.

α.) *Νοσήματα, δι' ὧν ἐν γένει τὰ ὀστά τοῦ σώματος γίνονται μαλακώτερα, ἀποβάλλοντα μέρος τῆς στερεότητος αὐτῶν.* Ὅταν τὰ ὀστά μαλακυνθῶσιν ὑπὸ τινος τῶν νόσων, περὶ ὧν κατωτέρω ῥηθήσεται, ἡ πυέλος λαμβάνει σχῆμα διαφορὸν, ἀναλόγως τῆς θέσεως, εἰς ἣν εὕρισκετο τὸ σῶμα τῆς πασχούσης· ἐπομένως, ὅταν ἡ πάσχουσα δύναται νὰ κινήται, δηλ. ὅταν μὴ πάσχη τοσοῦτον, ὥστε νὰ κατὰκειται κλινήρης, τὸ ἱερὸν ὀστοῦν καὶ ἐν γένει τὸ ὀπίσθιον μέρος τῆς πυέλου, ὠθεῖται πρὸς τὰ πρόσω καὶ κάτω· τὰ λαγόνια ὀστά καὶ μάλιστα τὰ μέρη αὐτῶν, ἐν οἷς εὕρισκονται αἱ κοτύλαι, ὠθοῦνται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔσω· ἐντεῦθεν ἡ σύμφυσις τῶν ἠοικῶν ὀστέων προεξέχει ἐν εἴδει ῥύγχους, ἡ δὲ πυέλος λαμβάνει ἐν γένει τὸ σχῆμα ἐκεῖνο, ὃπερ Στέϊνος ὁ πρεσβύτερος παραβάλλει πρὸς

τάς καλύβας τῶν χωρικῶν. Ὄταν δὲ ἡ πάσχουσα διαμένη εἰς θέσιν μᾶλλον καθεστηκυῖαν, παρατηρούμεν, ὅτι τὸ ἄκρον τοῦ κόκκυγος εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἔσω καὶ ἄνω ἀπευθυμένον καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ ἀκρωτήριον, οὐ πολλάκις ἀπέχει μόνον ὅσον γραμμῶν τινων· τὸ πρόσθιον μέρος τῆς πυέλου διὰ τὸ βᾶρος τοῦ κορμοῦ, τοῦ σφριζομένου ἐπὶ τῶν ἰσχιῶν, φέρεται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔσω, ὁ δὲ βόθρος τῶν λαγονίων ὀστέων διευθύνεται συνήθως πρὸς τὰ ὀπίσω· ἀλλ' ὅταν ἡ πάσχουσα τηρῇ μᾶλλον ὑπτίαν θέσιν, τὸ πρόσθιον μέρος τῆς πυέλου πλησιάζει πρὸς τὸ ὀπίσθιον, ὥστε ἡ μεταξὺ τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ἀπόστασις δὲν εἶναι πολλάκις οὐδ' ὅσον δύο δακτύλων, ἡ δὲ πυέλος λαμβάνει τότε τὸ τῶν νεφρῶν σχῆμα. Ἐνίοτε ὁμως τὸ ἀκρωτήριον ἐγκλίνεται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά, ἡ δ' ἐκ τούτου προερχομένη δυσμορφία τῆς πυέλου εἶναι ἐτι μείζων· παρατηρεῖται προσέτι, ὅτι ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐγκλισίς τοῦ ἀκρωτηρίου εἶναι συνηθεστέρα τῆς πρὸς τὰ ἀριστερά. Σημειωτέον δὲ, ὅτι εἰς πάσας ταύτας τάς δυσμορφίας τῆς πυέλου ἡ ἐξοδος αὐτῆς φαίνεται μᾶλλον εὐρυτέρα· ἐνίοτε πάλιν εὐρίσκεται καὶ τοσοῦτον στενή, ὥστε οὐδὲ τὸν δάκτυλον ἡμῶν εἶναι δυνατόν νὰ εἰσαγάγωμεν εἰς τὸ κοῖλον τῆς πυέλου πρὸς ἐξέτασιν τῆς καταστάσεως αὐτῆς. Ἡ κατὰ τὰ πλάγια συμπίεσις τῆς πυέλου εἶναι πολὺ σπανία, εἰς δὲ τὴν περίστασιν ταύτην αὐξάνεται ἡ εὐθεία διάμετρος, σμικρύνεται δ' ἐκ τούναντίου ἡ ἐγκαρσία· τὰ δὲ νοσήματα, ἐξ ὧν προέρχονται τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη τῆς δυσμορφίας τῆς πυέλου, εἰσὶν ἡ ῥαχίτις καὶ ἡ ὀστεομαλακία.

Ἡ ῥαχίτις εἶναι νόσος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἀλίσκει δὲ συνήθως παιδιά, μήπω τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ὑπερβάντα· τὰ πρῶτα δὲ σημεῖα τοῦ νοσήματος τούτου εἰσὶ βραδεία καὶ ἀτελής ἀνάπτυξις τῆς δυνάμεως τοῦ ὀρθοστατεῖν καὶ βαδίζειν, ἐξόγκωσις τῶν κεφαλῶν τῶν ὀστέων, ἐξαίρετως τῶν τοῦ καρποῦ, ὀλίγον δὲ βραδύτερον τὰ μακρὰ ὀστά καὶ πρὸ πάν-

των τὰ τῆς κνήμης, τοῦ στέρνου, αἱ πλευραὶ καὶ ἡ ῥάχις, τὰ ὅσα ἐνίοτε ὄλου τοῦ σώματος, καὶ κατ' ἐξοχὴν τὰ τῆς πυέλου, ἐξοιδαίνονται καὶ παραμορφοῦνται· ἐντεῦθεν καὶ ἡ χωλότης, ἢ συνήθως πάσχουσι πολλὰ τῶν ῥαχίτικῶν παιδίων· ἡ κεφαλὴ τῶν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης ἀλισκομένων παιδίων εἶναι ὀγκωδεδεστέρα καὶ κατὰ τινα τρόπον δυσανάλογος πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα, τὸ πρόσωπον αὐτῶν φαίνεται μᾶλλον γεροντικόν, τὰ ἄκρα, καὶ μάλιστα τὰ κάτω, ἰσχνότατα, ἡ δὲ κοιλία διατεταμένη καὶ ἐξωγκωμένη· τὸ νόστιμα τοῦτο διαρκεῖ συνήθως πολλὰ ἔτη, συχνάκις διασκεδάζεται ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ σώματος, ἀλλ' ὅταν προχωρήσῃ πολὺ, ἢ κύρτωσις τῆς ῥάχως, τῶν κνημῶν, τοῦ στέρνου καὶ τῶν πλευρῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ γενική τις τοῦ σώματος δυσμορφία, μένουσι διὰ βίου.

Τῆς δ' ὀστεομαλακίας τὰ πρῶτα φαινόμενα ἔχουσι ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν χρόνιον ρευματισμόν, ἢ τὴν ἀρθρίτιδα· ἡ νόσος αὕτη ἀλίσκει συνήθως ἀνθρώπους καὶ μάλιστα γυναῖκας ἀπὸ εἴκοσι μέχρι τριάκοντα ἐτῶν ἄρχεται συνήθως μετὰ πόνων κατὰ τὴν ὀσφύν καὶ τὴν πυέλον· οἱ πόνοι οὗτοι εἰσὶν ἢ διηνεκεῖς, ἢ ἐλαττοῦνται πρὸς καιρὸν· συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ παραλυτικῆς τινος καταστάσεως, βαθμηδὸν αὐξανόμενης, ὑπὸ ἰσχνότητος, ἀδυναμίας καὶ πυρετοῦ· τὸ πάντων δὲ χαρακτηριστικώτερον σημεῖον τῆς νόσου ταύτης εἶναι, ὅτι τὸ ἀνάστημα τῆς πασχούσης γυναίκης ἄρχεται βαθμηδὸν νὰ σμικρύνηται. Ἡ νόσος αὕτη ἀλίσκει τὰς γυναῖκας συνήθως περὶ τὰ τέλη τῆς κηΐσεως ἢ εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετόν, καὶ παρατηρεῖται κατ' ἐξοχὴν καὶ ἀποκλειστικῶς εἰς γυναῖκας, αἵτινες διάγουσι μᾶλλον καθιστηκὸτα βίον, κινῶνται σπανίως, ζῶσιν ἐντὸς ὑγρᾶς καὶ διεφθαρμένης ἀτμοσφαιράς, τρέφονται κακῶς, καὶ ἐν γένει βιοῦσι δυσχερῶς καὶ πλήρεις φροντιδῶν. Ἐντεῦθεν εἰς γυναῖκας, αἵτινες ἄλλοτε ἔτεκον εὐκολως, ὁ τοκετὸς δυσκολαίνεται ἤδη ἕνεκα ἐπελθούσης στενώσεως τῆς πυέλου, ἢ δ' ἐκ ταύτης προερχομένη δυσκολία εἰδέχεται ν' αὐξηθῇ τοσοῦτον εἰς

τούς επομένους τοκετούς, ὥστε ἐπὶ τέλους οὗτοι μὲν νὰ μὴ ἐκτελῶνται κατ' οὐδένα τρόπον διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὁ δὲ μαιευτὴρ νὰ εὐρίσκηται ἀείποτε ἠναγκασμένος νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν ἐμβρυουλκίαν ἢ εἰς ἄλλην τινὰ μαιευτικὴν ἐγχείρησιν πρὸς ἀποπεράτωσιν αὐτῶν, ἢ καὶ νὰ διανοίγῃ ἄλλην τινὰ ὁδὸν πρὸς ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου, ὅταν ἡ διὰ τῆς συνήθους ὁδοῦ ἐξαγωγή αὐτοῦ ἦ ἀδύνατος. Ἡ δ' αἰτία τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος νόσου ὑφίσταται εἰς τὴν μὴ ἐναπόθεσιν τῆς ἀναγκαίας ποσότητος φωσφορικῆς τιτάνου ἐπὶ τῶν ὀστέων.

Αἱ κατὰ τὴν πύελον ἐξοστώσεις εἰσὶν μὲν ἱκαναὶ νὰ ἐπαγάγῃσι τὴν στένωσιν αὐτῆς, εἰσὶν ὅμως καὶ σπάνιαι, εἰ καὶ πολλὰ περὶ τούτων λέγονται. Τῶν ἐξοστώσεων αἱ μὲν εἰσι χρηστικαί, αἱ δὲ κακοῦθεις· αἱ πρῶται δυνατὸν νὰ προέλθωσιν ἐκ συνθλάσεων ἢ ἄλλης τινὸς μηχανικῆς βλάβης τῶν ὀστέων τῆς πυέλου, αἱ δὲ δευτέραι προέρχονται ἐξ ἀφροδισίας, χοιραδικῆς, ἀρθριτικῆς ἢ ἄλλης τινὸς δυσκρασίας.

Καὶ διάφορα προσέτι ἐξωτερικὰ αἰτία, ὡς π. χ. τὸ καθεζεσθαιτὰ κοράσια ἐπὶ σκληρῶν θρανίων συνεχῶς καὶ ἐπὶ πολὺ, ἢ ἐγκεκλιμένα ἐπὶ θάτερον τῶν μερῶν τοῦ σώματος αὐτῶν, τὸ βαστάζειν βάρημεγάλα, τὸ ἰππεύειν εἰς ἠλικίαν τρυφεράν, κτλ., εἰσὶν ἱκανὰ νὰ ἐπαγάγῃσι στένωσιν τῆς πυέλου.

Ἡ διάγνωσις τῆς ἀσυμμέτρου στενώσεως τῆς πυέλου, καὶ τοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εὐκόλος οὖσα, ἔχει ὅμως πολλάκις καὶ αὐτὴ τὰς δυσκολίας αὐτῆς. Ἡ πύελος πολλάκις ἔξωθεν μὲν εἶναι καλῶς κατεσκευασμένη, ἔσωθεν δὲ ἐμφαίνει πολλὰς καὶ μεγάλας ἀνωμαλίας. Ἐντεῦθεν πολλοὶ ἠπατήθησαν, ὑπολαβόντες τὴν ἐξόττωσιν τῆς πυέλου, ἢ ἄλλον τινὰ ὄγκον ἐν αὐτῇ ὡς κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου· τούτου ἕνεκα ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ πρὸς ἐξακρίδωσιν τῆς καταστάσεως τῆς πυέλου, ὅταν προϋπῆρξε ῥαχίτις, ἢ πᾶν ἄλλο νόσημα, ἱκανὸν ὄν ἵνα σμικρύνῃ τὴν εὐρυχωρίαν αὐτῆς, ἢ ἐπαγάγῃ οἰανδήποτε ἄλλην ἀνωμαλίαν ἢ βλάβην. Τὰ δὲ σημεῖα, δι' ὧν γινώσκομεν, ὅτι ἡ τίκτουσα ἔ-

παθεν υπό ραχίτιδος κατά τὴν παιδικὴν ἡλικίαν αὐτῆς, εἰσι τὰ κρόλουθα· ἡ κάτω σιαγὼν ὑπερέχει συνήθως τῆς ἄνω, ὁ πώγων εἶναι ὀξύτερος, οἱ ὀδόντες διχχωρίζονται ὀριζοντείως ὑπὸ αὐλάκων μᾶλλον ἢ ἥττον βραθειῶν, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου εἶναι ὠχρὸν καὶ πελιθνόν, τὸ δὲ ἀνάστημα τοῦ σώματος μικρὸν καὶ τὸ βᾶδισμα ἀσταθές καὶ σφαλλόμενον· τὸ ἄνω μέρος τοῦ κορμοῦ ἐγκλίνεται πρὸς τὰ ὀπίσω, οἱ βραχίονες φαίνονται ὡσαυτεῖ κρεμάμενοι πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος, ἡ κοιλία εἶναι διατεταμένη καὶ προεξέχουσα, καὶ ἡ σπονδυλικὴ στήλη καὶ τὸ στέρνον μᾶλλον ἢ ἥττον κεκυρτωμένα· τὰ λαγόνια ὅσα δὲν ἔχουσι τὸ αὐτὸ ὕψος, τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, καὶ ἰδίως τὰ τῆς ἀρθρώσεως τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, εἰσὶν ἐξοιδημένα, τὰ ἄνω καὶ κάτω ἄκρα συνήθως κυρτά, ἡ δὲ κύρτωσις τῶν κάτω ἐμφαίνει ἰδίως δυσμορφίαν τῆς πυέλου· εἰς ἀβεβαίους δὲ περιστάσεις πρέπει νὰ πληροφωρῶμεθα παρὰ τῶν συγγενῶν τῆς γυναικός, ἧς πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν τὴν πυέλον, ἐὰν ἐβράδυε νὰ περιπατήσῃ, ἐὰν ἦν φιλάσθενος εἰς τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν, καὶ ἐὰν ὑπέστη βλάβην τινὰ ἐξωτερικὴν. Ἡ δ' ἄμεσος τῆς πυέλου ἐξέτασις γίνεται ἢ δι' ὀργάνων τινῶν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προσδιωρισμένων, ἢ διὰ μόνης τῆς χειρός. Τὰ ὄργανα, ἅπερ μεταχειρίζονται πρὸς καταμέτρησιν τῆς πυέλου καὶ ἐπομένως πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς στενώσεως αὐτῆς, καλοῦνται *πυελόμετρα*. Τὰ συνηθέστερα δὲ καὶ μᾶλλον εὐχρηστα εἰσι τὰ δύο πυελόμετρα τοῦ Στείνου, δηλ. τὸ μικρὸν καὶ τὸ μέγα, ὡς καὶ τὸ τοῦ Βωδελοκίου. Τὸ μικρὸν ἢ ἀπλοῦν πυελόμετρον τοῦ Στείνου σύγκειται ἐκ ῥάβδου, εἰς σφαιρίδιον ληγούσης, ὀκτῶ δακτύλων μακρᾶς, καὶ εἰς γραμμὰς καὶ δακτύλους διηρημένης. Εἰς ταύτην προτετέθη ἀκολούθως καὶ δείκτης, κινήτος μὲν, ἀλλὰ στηριζόμενος ἀκλονήτως ἐπ' αὐτῆς, κατὰ τὴν χρεῖαν, εἰς οἰανδήποτε ἀπόστασιν διὰ στρόφιγγος, κάτωθεν τούτου εὕρισκομένως. Πρὸς καταμέτρησιν λοιπὸν τῆς εὐθείας διαμέτρου τῆς πυέλου, ἔχοντες ὀδηγὸν τὸν λιχανὸν δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χει-

ρός, εισάγομεν τὸ πυελόμετρον τοῦτο, ἕως ἂν τὸ σφαιρίδιον τῆς ῥάβδου ἐγγίση τὸ ἀκρωτήριον· τὸ μέρος δ' αὐτῆς, τὸ ἀμέσως ὑπὸ τὴν σύμφυσιν τῶν ἠθικῶν ὀστῶν κείμενον, σημειοῦμεν διὰ τοῦ ὄνυχος τοῦ λιχνοῦ τῆς δεξιᾶς ἡμῶν, ἢ ὠθοῦμεν τὸν δείκτην, ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερον πρὸς τὴν σύμφυσιν τῶν ἠθικῶν ὀστῶν, καὶ στερεοῦμεν αὐτὸν διὰ τῆς ὑποκειμένης στρόφιγγος. Ἐξάγοντες δ' ἀκολούθως μετὰ προσοχῆς τὸ ὄργανον, παρατηροῦμεν ποία εἶναι ἡ ἀπόστασις, ἢ μεταξὺ τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ ὑπὸ τὴν σύμφυσιν τῶν ἠθικῶν ὀστῶν μέρους, τοῦ προσδιορισθέντος διὰ τοῦ ὄνυχος ἡμῶν ἢ διὰ τοῦ δείκτου. Ἄλλ' ἐπειδὴ διὰ τῆς καταμετρήσεως ταύτης μόνον τὸ μέγεθος τῆς διαγωνίου διαμέτρου δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν, ἵνα εὐρωμεν καὶ τὸ τῆς εὐθείας, πρέπει ν' ἀφαιρέσωμεν ὅσον ἡμίσεως δακτύλου ἀπὸ τοῦ τῆς διαγωνίου, ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ἐκ καταμετρήσεων, εἰς πυέλου πολλῶν γυναικῶν γενομένων, ὅτι ἡ εὐθεία διάμετρος ἦν συνήθως ὅσον ἡμίσεως δακτύλου ἐλάσων τῆς διαγωνίου. Πλὴν τὸ τοιοῦτον δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀληθές καὶ βέβαιον εἰς πάσας τὰς περιστάσεις ἀνεξαιρέτως, διότι εὐκόλως ἐνδέχεται ν' ἀπατηθῶμεν ἐκ τῆς διευθύνσεως, ἣν ἔχει ἡ σύμφυσις τῶν ἠθικῶν ὀστῶν· ὕθεν, ὅταν τὸ κάτω ἄκρον τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστῶν ἢ πλεόν τοῦ συνήθους πρὸς τὰ ἔσω ἢ ἔξω ἀπευθυσμένον, ἢ μεταξὺ τῆς εὐθείας διαμέτρου καὶ τῆς διαγωνίου διαφορὰ δὲν θέλει εἶσθαι πάντοτε ὅσον ἡμίσεως δακτύλου. Εἰς τὴν τοιαύτην μάλιστα περίστασιν εὐκολώτερον ἐνδέχεται νὰ συμβῇ τὸναντίον, δηλ. ὅσα μείζων ὑπάρχει ἡ διαγωνίος διάμετρος, τόσῳ ἐλάσων νὰ ὑπάρχη ἡ εὐθεία, ἢ τὰνᾶπαλιν.

Πρὸς ἄμεσον λοιπὸν καταμέτρησιν τῆς εὐθείας διαμέτρου ἐπενόησεν ὁ εἰρημένος συγγραφεὺς ἕτερον εἶδος πυελομέτρου, ὃπερ ἐκάλεσε μέγα, ἢ σύνθετον πυελόμετρον. Τοῦτο εἶναι ὁμοιον ψαλιδίῳ, ἔχοντι τὰ ἄκρα σιγμοειδῶς κεκυρτωμένα, μεταξὺ δὲ τῶν λαβῶν εὐρίσκεται ῥάβδος λεπτή, διηρημένη εἰς

δακτύλους και γραμμάς· τοῦ συνθέτου τούτου πυελομέτρου εἰς τὸν κόλπον ἐμβληθέντος, τὸ ἐν ἄκρον τίθεται ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου, θλιβομένων δ' ἔπειτα τῶν λαβῶν, ἀπομακρύνεται τὸ ἕτερον καὶ φθάνει εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων· διὰ τῆς κινήσεως δὲ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλας προσαγωγῆς τῶν λαβῶν παρατηρεῖται εἰς τὴν κατ' αὐτάς εὐρισκομένην ῥάβδον, ποία εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων τοῦ ὄργανου τούτου ἀπόστασις, ἧτις εἶναι τὸ μῆκος τῆς εὐθείας διαμέτρου τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου. Τοῦ πρώτου πυελομέτρου, τούτέστι τοῦ μικροῦ, ὑπάρχουσι πλείσται τροποποιήσεις, τὸ δὲ δεύτερον εἶναι τὴν σήμερον σχεδὸν ἀχρηστον.

Ὁ Βωδελόκιος παρατηρήσας, ὅτι τὰ πυελόμετρα τοῦ Στείου, ὡς καὶ τὰ παρὰ διαφορῶν ἄλλων ἐπινοηθέντα, ἅτινα πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τροποποιήσεις τῶν τοῦ Στείου, ἦν ἀδύνατον νὰ ἐφαρμόζωνται εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, καὶ μάλιστα εἰς ἀγάμους γυναῖκας, ὑποθέτων δὲ ὅτι ἡ εὐθεῖα διάμετρος τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου, ἐπιμηκυνθεῖσα πρὸς τὰ ὀπίσω, διέρχεται διὰ τοῦ κατωτέρου χεῖλους τῆς ἀκανθώδους ἀποφύσεως τοῦ τελευταίου ὀσφυακοῦ σπονδύλου, καὶ ἐπομένως ἐπι κατὰ μίσησιν τῆς ἀποστάσεως, τῆς μεταξὺ τῆς ἀποφύσεως ταύτης τοῦ τελευταίου ὀσφυακοῦ σπονδύλου, καὶ τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῇ τὸ ἀληθὲς μέγεθος τῆς εὐθείας διαμέτρου, τῆς κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς πυέλου, ἀρ' οὐ πρότερον ἀφαιρεθῇ μῆκος ὅσον δύο καὶ ἡμίσεως δακτύλων διὰ τὸ πάχος τῆς σπονδυλικῆς στήλης, καὶ ὅσον ἡμίσεως δακτύλου διὰ τὸ τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων, ἐπενόησε πυελόμετρον, ἄλλως πως κατασκευασμένον καὶ πρὸς τὸν προκειμένον σκοπὸν κατάλληλον. Τὸ πυελόμετρον τοῦ Βωδελόκιου σύγκεται ἐκ δύο βραχυδύλων ὀρειχαλκίνων, σχῆμα ἡμικυκλίου ἐχόντων, ὅσον ἡμίσεως δακτύλου παχέων, καὶ ὅσον ὀκτῶ ἕως δέκα μακρῶν. Οἱ βραχιόνες οὗτοι κατὰ μὲν τὸ ἐν τῶν ἄκρων αὐτῶν συνενοῦνται

ἀλλήλους διὰ συνδέσμου τινός κινητοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον λήγουσιν ἕκαστος εἰς σφαιρίδιον μετρίου μεγέθους. Μικρόν τι ὑπεράνω τοῦ συνδέσμου τούτου προσετέθη τμήμα κύκλου, εἰς δακτύλους καὶ γραμμὰς διηρημένον, πρὸς καταμέτρησιν τῆς ἀπ' ἀλλήλων ἀπομακρύνσεως τῶν ἐλευθέρων ἄκρων. Τὸ πυελόμετρον τοῦτο εἶναι ἀληθές, ὅτι δὲν παρέχει μὲν μαθηματικὴν ἀκρίβειαν, χρησιμεύει ὅμως πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς ἔσωθεν γινομένης καταμετρήσεως τῆς πυέλου. Κατὰ τὸν Κλούγιον ἡ ἐπιμηκυνθεῖσα εὐθεῖα διάμετρος τῆς εἰσόδου τῆς πυέλου δὲν διατέμνει τὴν ἀκανθώδη ἀπόφυσιν τοῦ τελευταίου, ἀλλὰ τὴν τοῦ προτελευταίου ὀσφυακοῦ σπονδύλου. Ὁ Ναιγέλιος, λέγων ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδιάφορον, βεβαίως, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὀλοῦς διάμετρος, διατέμνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἀκινθώδη ἀπόφυσιν τοῦ τελευταίου θωρακικοῦ σπονδύλου, ἢ τὴν τοῦ πρώτου τῆς ὀσφύος.

Ἢ διὰ τῆς χειρὸς ὅμως μόνῃς γινομένη καταμέτρησις τῆς πυέλου εἶναι ἀσφαλεστέρα καὶ τὴν σήμερον προτιμᾶται πάντων, τῶν μέχρι τοῦδε ἐφευρεθέντων πυελομέτρων, ἀπαιτεῖται ὅμως πρὸς τοῦτο μεγάλη εἴς τε καὶ προσοχή. Εἰσάγοντες τὸν λιχανὸν δάκτυλον τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν χειρὸς εἰς τὸν κόλπον τῆς γυναικός, ἐγγίζομεν διὰ τοῦ ἄκρου αὐτοῦ τὸ ἀκρωτήριο, διὰ δὲ τοῦ λιχανοῦ τῆς δεξιᾶς σημειοῦμεν τὸ μέρος τοῦ μετακαρπίου, τὸ εὐρισκόμενον ἀμέσως ὑπὸ τὸ ἡβικὸν τόξον, μετὰ δὲ ταῦτα εἰσάγοντες τὸν δάκτυλον, καταμετροῦμεν τὸ μεταξὺ τοῦ ἄκρου αὐτοῦ καὶ τοῦ ῥηθέντος σημείου διάστημα, ἀφαιρηθεῖσων δὲ ὅσον πέντε ἢ ἕξ γραμμῶν, τὸ ὑπόλοιπον δεικνύει τὸ μέγεθος τῆς εὐθείας διαμέτρου. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς καταμετρήσεως ἐνδέχεται μὲν νὰ μὴ ὑπάρχη λίαν ἀκριβής, δὲν ἀπατᾷ ὅμως ἡμᾶς τοσοῦτον εὐκόλως, ὥσπερ συμβαίνει τοῦτο, ὅταν ἡ καταμέτρησις γίνηται διὰ μόνων τῶν ὀργάνων. Ὅταν ἐν τῇ καταμετρήσει τῆς πυέλου φθάνωμεν εὐκόλως τὸ ἀκρωτήριο, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν μετὰ πολλῆς βεβαιότητος, ὅτι ἡ πυελος εἶναι στενωτέρα τοῦ συνήθους. Λέγει δὲ καὶ ἡ Λιχαπέλλη, ὅτι,

ὅταν μὴ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν εὐκόλως τὸ ἀκρωτήριο, εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι ἡ πύελος ἔχει κανονικὸν σχηματισμόν. Ὁ Ναι-γέλιος ὁμως λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν τοῦτο ἀδικ-κρίτως, καὶ προτιμᾷ τὸν ἀκόλουθον τρόπον τῆς καταμετρήσεως τῆς πυέλου ὡς ἀσφαλέστερον. Φέρομεν διὰ τοῦ κόλπου πρὸς τὸ μέσον τῆς κοιλότητος τοῦ ἱεροῦ ὅστου τοὺς τέσσαρας δακτύλους τῆς δεξιᾶς ἡμῶν χειρὸς, ἔχοντες τὴν ῥάχιν αὐτῆς πρὸς τὰ ὀπίσω ἐστραμμένην· πλησιάζοντες δ' οὕτω πρὸς τὸ ἀκρωτήριο, βάλλομεν τὸ ἄκρον τοῦ μέσου δακτύλου ἐπ' αὐτό, τὸν δὲ λιγανὸν φέρομεν πρὸς τὴν σύμφυσιν τῶν ἠθικῶν ὀστέων, καὶ ἐκ τῆς ἀπο-σάσεως τῶν δακτύλων τούτων γινώσκομεν ἐὰν ἡ εὐθεία διάμετρος ἔχη τὸ κατὰ φύσιν μῆκος· ὁ τρόπος ὁμως οὗτος τῆς ἐξετάσεως καὶ καταμετρήσεως τῆς πυέλου εἶναι δύσκολος εἰς τὰς πρωτοτό-κους. Ὅταν ἡ εὐθεία διάμετρος ἦ ὅσον δύο δακτύλων, ἢ ὅταν ἐν γένει ἢ στένωσις τῆς πυέλου ἦ τοσαύτη, ὥστε ἀπαιτεῖται ἀφεύ-κτως ἡ καισαρική τομή, ἢ διάγνωσις δὲν εἶναι δύσκολος. Δύ-σκολον ὁμως εἶναι νὰ γνωρίσῃ τις καὶ προσδιορίσῃ ἀκριβῶς τὸ μεταξὺ τριῶν καὶ τεσσάρων δακτύλων διάστημα τῆς εὐθείας διαμέτρου.

Εἰς τὴν ἀσύμμετρον στένωσιν τῆς πυέλου ἡ πρόγνωσις εἶναι διάφορος, κατὰ λόγον τοῦ βαθμοῦ τῆς στενώσεως καὶ τοῦ εἴ-δους τῆς δυσμορφίας τῆς πυέλου. Ἐν γένει ὁμως ἡ στένωσις τῆς πυέλου εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τι-κτόμενον, καὶ ὅταν ἐν τοιαύτῃ τῆς πυέλου καταστάσει μὴ δο-θῇ ἐγκαίρως ἡ ἀπαιτουμένη βοήθεια, αἱ δυνάμεις τῆς τικτού-σης ἐξαντλοῦνται, τὰ γεννητικὰ μόρια φλογίζονται, ἢ δὲ φλό-γωσις μεταβαίνει ταχέως εἰς γάγγραιναν, ἢ μήτρα διαρρήγνυται, τὸ παιδίον ἀποθνήσκει, μετ' οὐ πολὺ δὲ συναποθνήσκει καὶ ἡ μήτηρ, καὶ ἐν γένει ἐπέρχονται, ὅσα συμβαίνουσι καὶ ὅταν τὸ ἔμβρυον ἔχη θέσιν κακὴν ἐν τῇ μήτρᾳ καὶ ἢ ἀδύνατον νὰ γεν-νηθῇ διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων· ἐκ τῆς μερικῆς δὲ θλίψεως, τῆς προξενουμένης ὑπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου, γίνονται ἐμ-

πίσματα ἢ ἐντυπώσεις, ἰσομεγέθεις ἐνίοτε ὡς χηνός, κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου, παρέρχονται ὅμως ταχέως καὶ οὐδὲ χρίζουσι κἂν ἰδιαίτερας προσοχῆς. Πλείονος δὲ λόγου ἄξιον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἱατροδικαστικὴν, εἶναι ἡ ἔνεκα ἰσχυρῶν συστολῶν τῆς μήτρας καὶ βιαίας προστριβῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου σύνθλασις τῶν ὀστέων αὐτῆς· τοῦτο δὲ συμβαίνει, ὡς εἴρηται, μᾶλλον εἰς τοὺς ὄξεις ἢ εἰς τοὺς βραδεῖς τοκετούς, διότι εἰς τοὺς τελευταίους ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς συσχηματισμὸν αὐτῆς.

Ὅταν ἡ στένωσις τῆς πυέλου ᾖ τοσαύτη, ὥστε ὁ τοκετός εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ ἀκινδύνως διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης, πρέπει νὰ καταφύγωμεν ἐγκαίρως εἰς τὰ βοηθήματα, δι' ὧν προλαμβάνεται, ἢ κἂν μετριάζεται ὁ κίνδυνος· εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἀκόλουθα.

α.) Ὁ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου.

β.) Ὁ ἐπὶ πόδας μετασχηματισμὸς καὶ ὁ ἐξελκυσμὸς τούτου.

γ.) Ἡ συγχονδροτομία.

δ.) Ἡ καισαρικὴ τομή.

ε.) Ἡ χρῆσις τῶν βοηθημάτων, δι' ὧν ἐμποδίζεται ἡ τελεία ἀνάπτυξις καὶ αὔξησις τοῦ ἐμβρύου.

ς.) Ὁ πρόωρος τοκετός.

ζ.) Ἡ ἐξάμβλωσις τοῦ ἐμβρύου.

Καὶ περὶ μὲν τῶν περιστάσεων, εἰς ἃς εἶναι ἐνδεδειγμένη ἡ ἐμβρυουλκία, ἡ καισαρικὴ τομή, καὶ ἡ συγχονδροτομία, ὡς καὶ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐνεργοῦνται αἱ ἐγχειρήσεις αὗται, ἐγένετο λόγος ἄνωτέρω· περὶ δὲ τοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἐμβρύου, ὅταν ὑπάρχῃ στένωσις τῆς πυέλου, αἱ γινῶμαι τῶν μαιευτῶν εἰσὶ διηρημένα. Ὁ Βοέριος, ὁ Σαξτόρφιος καὶ τινες ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι εἰς τὰς ἐκ στενώσεως τῆς πυέλου προερχομένας δυστοκίας οὐδέποτε εἶναι ἐνδεδειγμένος ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ ἐμβρύου, διότι, ὡς λέγουσιν οὗτοι, εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλ-

θη ἡ κεφαλὴ εὐκολώτερον, προκρουμένῃ τῆς βάσεως τοῦ κρηνίου, ἢ τοῦ τριχωτοῦ μέρους αὐτῆς· ἡ πείρα ὁμοῦ ἀπέδειξε τούναντίον, καὶ ἐπὶ ταύτης στηριζόμενοι ὁ Μιτυρικεῦσος καὶ ἡ Λαχαπέλλη λέγουσιν, ὅτι εἰς στενώσεις τινὰς τῆς πυέλου, δι' ἧς κατὰ τὸν προηγηθέντα τοκετὸν ἠναγκάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν ἐμβρυουλκὸν πρὸς ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ, τὸ ἔμβρυον ἐξήχθη εὐχερῶς διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ· ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται, ὅτι συμβαίνει ἰδίως, ὅταν ὑπάρχῃ μονομερῆς στένωσις τῆς πυέλου, διὰ δὲ τοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἐμβρύου λαμβάνουσα ἡ κεφαλὴ θέσιν καταλληλοτέραν, εἶναι δυνατόν νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἄνευ τῆς χρήσεως τοῦ ἐμβρυουλκοῦ. Σημειωτέον ὁμοῦ, ὅτι, ἂν ὁ μετασχηματισμὸς ᾖ ἐν γένει λίαν ἐπικίνδυνος διὰ τὸ ἔμβρυον, καθότι ἐκ τριῶν ἐμβρύων, διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐξαχθέντων, τὰ δύο συνήθως ἐξέρχονται, ὡς εἴρηται, νεκρά, εἰς τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος περιστάσει ὁ κίνδυνος εἶναι ἔτι μείζων, ἐπομένως καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐμβρυουλκοῦ προτιμωτέρα, ὡς ἦτον ἐπικίνδυνος.

Τὰ δὲ βοηθήματα, ὅσα μεταχειρίζονται πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐντελοῦς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμβρύου, εἰσὶν αἱ ἀφαιμάξεις, αἰτινες ἐπναλαμβάνονται ἀνὰ πάσαν δευτέραν ἐβδομάδα μετὰ τὰ μέσα τῆς κυήσεως, ἢ συχνῇ προπότισις καθαρσίων ἐξ οὐδετέρων ἀλάτων, ἢ μετρία καὶ μᾶλλον ἐκ φυτικῶν οὐσιῶν συγκειμένη τροφή, καὶ ἡ ἐπὶ τινὰς ὥρας καθ' ἑκάστην γινομένη κίνησις. Τὸ ἀποτέλεσμα ὁμοῦ τῶν τοιούτων βοηθημάτων δὲν εἶναι πάντοτε βέβαιον καὶ σταθερὸν, διότι πρῶτον μὲν δὲν γνωρίζομεν μέχρι τίνος βηθμοῦ δυνάμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν, δεύτερον δὲ ἐνδέχεται ἐκ τῆς χρήσεως τούτων νὰ ἐπέλθῃ πολλάκις τοιαύτη ἀδυναμία εἰς τὴν ἔγκυον, ὥστε ὁ τοκετὸς ν' ἀποβῇ ἔτι δυσκολώτερος. Ἰστέον δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι εἰς περιστάσεις τινὰς, εἰς ἧς μετεχειρίσθησαν τὰ ἤδη ρηθέντα βοηθήματα πρὸς περιορισμὸν τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐμβρύου, ἐγεννήθη τοῦτο ὑδροκεφαλικόν. Ἄλλ' ὁμοῦ ὁ Ναιγέλιος λέγει, ὅτι

ἢ φρόνιμος καὶ μετὰ λόγου χρῆσις τῆς μεθόδου ταύτης, δυνατόν νὰ φανῇ τῶντι ὠφέλιμος εἰς τινὰς περιπτώσεις.

Τὸν τεχνητῶς ἐνεργούμενον πρόωρον τοκετὸν τοῦ ἐμβρύου δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μετὰ τοῦ ἐκβασιασμένου τοκετοῦ (accouchement forcé), ὅστις ὑφίσταται εἰς τὴν διὰ βίβης γενομένην διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς χειρὸς εἰς αὐτήν, εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ποδῶν τοῦ ἐμβρύου, καὶ τὸν ἐξελκυσμὸν αὐτοῦ. Τὴν ἐγχείρησιν ταύτην μετεχειρίζοντο τὸ πάλαι, καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, ὅταν τὸ ὕστερον ἦν προσπεφυκὸς τῷ στομίῳ τῆς μήτρας, εἰς τὰς ἰσχυρὰς αἰμορραγίας, καὶ εἰς τὰς αἴφνης ἀποθανούσας γυναῖκας· ὁ δὲ πρὸ τοῦ ὠρισμένου χρόνου ἐνεργούμενος τοκετὸς ὑφίσταται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν βοηθημάτων, ὅσα εἰσὶν ἱκανὰ νὰ διεγείρωσι τὰς συστολάς τῆς μήτρας καὶ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρύου, εἰς καιρὸν καθ' ὃν τοῦτο δὲν ἔλαθε μὲν εἰσέτι τὴν τελείαν αὐτοῦ ὠριμότητα, εἶναι δὲ βιώσιμον. Τὴν μέθοδον ταύτην ἐπένοησαν οἱ Ἀγγλοὶ μαϊευτῆρες κατὰ τὸ 1795 πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καισαρικῆς τομῆς, τῆς ἀνατρήσεως τοῦ ἐμβρύου καὶ τῆς συγχονδροτομίας· εἶναι δὲ αὕτη ἐφεύρεσις πολύτιμος, καθότι δι' αὐτῆς δυνάμεθα εἰς περιπτώσεις τινὰς νὰ σώσωμεν καὶ τὴν ἔγκυον καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον, χωρὶς νὰ ρίψωμεν εἰς κίνδυνον προφανῆ τὴν ζωὴν ταύτης, οὐδὲ νὰ θανατώσωμεν τὸ ἔμβρυον, ἵνα σώσωμεν τὴν τίκτουςαν.

Πρὸς ἐπιτυχίαν δὲ τοῦ εἰρημένου σκοποῦ, ἡ ἔγκυος μεταχειρίζεται τέσσαρας ἕως πέντε ἑβδομάδας πρὸ τοῦ τοκετοῦ, τρεῖς ἢ τετράκις τῆς ἑβδομάδος, θερμὰ λουτρά, ὧν ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ διάρκειά της προσδιορίζεται κατὰ τὴν εὐαισθησίαν τῶν νεύρων αὐτῆς. Μετὰ τὸ λουτρὸν γίνονται ἐπὶ τῆς κοιλίας αὐτῆς ἀνατρίψεις δι' ἀλοιφῶν ἐρεθιστικῶν, ἰδίως δὲ διὰ τοῦ διὰ σάπωνος καὶ καφουράς ἀλείμματος· ἄλλ' ἐὰν διὰ τῆς χρήσεως τούτων μὴ διεγείρωνται αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας, καταφεύγομεν εἰς τὰ ἀτιμώδη λουτρά καὶ τὰ ἐρεθιστικὰ κλύσμα-

τα, ἢ εἰς καθάρσια ἐκ φύλλων σέννης καὶ θεικῆς μαγνησίας, ὤστε, ἐρεθιζομένου τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου, νὰ ἐρεθισθῇ κατὰ συμπάθειαν καὶ ἡ μήτρα· ἀλλ' ἐὰν καὶ ταῦτα φανῶσιν ἀνωφελεῖ, δίδομεν τὸν ἐρυσσιβώδη βρωμον δις τῆς ἡμέρας ἀνά δεκαπέντε κόκκους. Μετὰ τὴν χρῆσιν τούτων, ἀφ' οὗ μάλιστα προηγήθησαν καὶ τὰ ἤδη ρηθέντα, ἀρχεται ὁ τοκετός, τὸ θυλάκιον διαρρήγνυται ἀφ' ἐκυτοῦ, καὶ τὸ ἔμβρυον ἐξωθεῖται μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ μορίων διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Εἶναι δὲ ἡ μέθοδος αὕτη ἔτι μᾶλλον προτιμητέα, καθ' ὅσον μιμνῆται τὴν φύσιν, διεγείρουσα βαθμηδὸν τὰς πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένας συστολάς τῆς μήτρας, προκαλοῦσα δὲ προσέτι καὶ ἀφθονωτέραν διάκρισιν βλέννης κατὰ τὸν κόλπον, ἀποτελεῖ εὐκολώτερον τὸν τοκετόν. Κατὰ τὸν Λαβιδ οὐδεμίαν τῶν ἐγκύων, ἐφ' ὧν μετεχειρίσθησαν τὴν μέθοδον ταύτην, ἔπαθε βλάβην τινά, τῶν ἐμβρύων ὅμως τὰ ἡμίση περιπυρρῶν ἐξῆλθον νεκρά. Ὁ δὲ πρὸς τὸν πρόωρον τοκετόν ἀρμοδιώτερος καιρὸς κατὰ τινὰς μὲν εἶναι ἡ εἰκοστὴ ὀγδόη ἐβδομάς, κατ' ἄλλους δὲ τὸ μεταξὺ τῆς τριακοστῆς καὶ τριακοστῆς ὀγδόης ἐβδομάδος διάστημα. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν εἰκοστὴν ὀγδόην ἐβδομάδα τῆς κύσεως ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμβρύου εἶναι εἰσέτι λίαν ἀτελής καὶ ἐπομένως ἡ ἐλπίς τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ πολὺ μικρά, προτιμότερον εἶναι νὰ ἐκλέγωμεν τὸ μεταξὺ τῆς τριακοστῆς καὶ τριακοστῆς ὀγδόης ἐβδομάδος διάστημα, καθότι τότε ὑπάρχει μείζων ἐλπίς διατηρήσεως τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου· δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλον νὰ προσδιορίσῃ τις ἀκριβῶς μέχρι τίνος βαθμοῦ τῆς στενώσεως τῆς πυέλου εἶναι δυνατὸν νὰ φανῇ ὠφέλιμος ἡ μέθοδος αὕτη. Ὡφέλιμος φαίνεται συνήθως, ὅταν ἡ εὐθεία διάμετρος τῆς πυέλου μὴ ᾖ ἐλάσσων τῶν δύο δακτύλων καὶ τριῶν τετάρτων· ὁ καιρὸς δὲ, καθ' ὃν πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν τὰ ἤδη εἰρημένα ἔστω εἰς λόγον ἀντίστροφον πρὸς τὴν στένωσιν τῆς πυέλου.

Κατὰ τῆς διαφθορᾶς δὲ τοῦ ἐμβρύου, τοῦτέστι κατὰ τῆς

χρήσεως βοθημάτων, Ικανῶν νὰ ἐπαγάγῃσι τὴν ἐξάμβλωσιν τούτου εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς κυήσεως, πάντες οἱ μαιευτῆρες, τοῦ Μενδίου (Mende) μόνου ἐξαιρουμένου, ἐκηρύχθησαν ἐναντίοι. Ἀλλ' ὁμως ὑπάρχουσι καὶ περιστάσεις τινές, καθ' ἃς μόνη ἴτως ἡ ἐξάμβλωσις τοῦ ἐμβρύου εἶναι Ικανὴ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τῆς ἐγκύου, τοιαῦται δ' ὡς ἐν παραδείγματι εἰσὶ τὰ ἀνευρύσματα τῆς ἀορτῆς, ὅτε δύναται νὰ προίδῃ τις σχεδὸν μετὰ βεβαιότητος τὸν θάνατον τῆς τικτούσης, προελευσόμενον ἐκ τῆς διαρρήξεως αὐτῶν.

Β'. Περὶ στενώσεως ἢ σκληρύνσεως τῶν ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων.

Τῶν ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων ἀποτελοῦσιν ἐνίοτε δυσχερῆ τὸν τοκετὸν ἕνεκα στενώσεως ἢ σκληρύνσεως αὐτῶν, ἡ μήτρα καὶ ἰδίως τὸ στόμιον αὐτῆς, ὁ κόλπος, τὸ αἰδοῖον, καὶ τὰ παρακείμενα τούτοις μέρη.

Τὸ στόμιον τῆς μήτρας δυνατόν ν' ἀποτελέσῃ δύσκολον τὸν τοκετὸν διττῶς, δυναμικῶς δηλαδὴ καὶ μηχανικῶς. Εἶναι ὁμως δύσκολον νὰ διακρίνῃ τις ἐξωθεν, ἐὰν ἡ στένωσις καὶ τὸ ἀδιάστατον αὐτοῦ ὣσι καθαρῶς δυναμικά, ἐὰν προέρχονται δηλ. ἐκ σπασμωδικῆς συστολῆς τούτου, πᾶρμα οὐχὶ ὅσον τινὲς ὑποθέτουσι συχνόν, ἢ ἐὰν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κατάστασις τῆς μήτρας προέρχεται ἐκ μηχανικῆς τινος βλάβης, ἐξ ἧς ἐμποδίζεται ἡ διαστολὴ τοῦ στομίου αὐτῆς. Ὄταν ἡ στένωσις ἢ τὸ ἀδιάστατον τοῦ στομίου τῆς μήτρας πηγάζωσιν ἐκ σπασμωδικῆς τινος καταστάσεως, τοῦτο εἶναι σκληρόν τε καὶ ἀλγεινὸν καὶ οὐδόλως διαστέλλεται ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων· ὅταν ὁμως ἢ λεπτόν ὡς φύλλον χάρτου, προσψαυόμενον δὲ φαίνεται ψυχρόν καὶ στεγνόν, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος κατάστασις αὐτοῦ προέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ μηχανικῆς τινος βλάβης. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ ὅπιον παρέχει μεγάλην ὠφέλειαν, μεταχειριζόμεθα δὲ αὐτὸ καὶ ἔσωθεν, καὶ ἐν εἶδει ἐνέσεων κατὰ τὴν κόλπον καὶ τὸ ἀπευθυμένον

έντερον ώφέλιμα επίσης έρρίνηταν εις πολλάς περιστάσεις και τά θερμά λουτρά. Ο Σχυσίερος επαινει ώς λίαν ώφέλιμον τήν διά γραφίδος επί του στομίου τής μήτρας έγγρησιν του έκχυλίσματος τής εύθάλιας (1). Ένίοτε ή σπασμωδική συστολή του στομίου τής μήτρας προέρχεται μάλλον εκ πλεθώρας αίματος κατά τήν μήτραν, τότε δε γενναία φλεβοτομία επιφέρει συνήθως ταχείαν τήν ώφέλειαν.

Μηχανικώς το στόμιον τής μήτρας ένδέχεται να έμποδίση τήν έξοδον του έμβρύου, όταν ύπάρχωσι κατ' αυτό συμφύσεις ή ούλαί. Εάν ή εκ τής έπουλώσεως προερχομένη στένωσις του στομίου τής μήτρας μη παύηται διά τής ένέσεως μαλακτικών ενεμάτων, διά θερμών ή δι' αίτμου λουτρών, ή διά πυριάσεων, τότε τό μόνον βοήθημα, έξ ου δύναμεθα να ελπίσωμεν ώφέλειάν τινα, είναι ή του στομίου τής μήτρας έγγάραξις, ήτις γίνεται διά κρυπτού μαχαριού (bistouri caché), δι' ου ένεργούνται μικράι έντομαί κατά τήν περιφέρειαν του στομίου αυτής.

Τήν διόδον τής κεφαλής του έμβρύου έμποδιζουσι προσέτι μηχανικώς φύματα, πολύποδες, ή όργανικαί αλλοιώσεις τής μήτρας. Είς τοιαύτας περιστάσεις προβάλλει ένίοτε τό πρόσθιον χείλος του στομίου τής μήτρας μεταξύ τής κεφαλής του έμβρύου και τής συμφύσεως των ήθικων όστων έν είδει κυανομέλανος οιδήματος, όπερ εύκόλως δυνατόν να ύποληφθ ή ώς πρόπτωσης του ύστέρου.

Ο δε κόλπος άποτελει δύσκολον μάλλον ή ήττον τον τοκετόν, όταν οι ύμένες, έξ ών σύγκεται, μη έχωσι τήν άπαιτουμένην ελαστικότητα, ώς συμβαίνει συνήθως εις τάς όπωσοϋν προβεθηκυίας τήν ηλικίαν γυναίκας, και πρώτον ήδη τικτούσας.

(1) Rp. Extr. Belladonn.

Aq. destillat. aa Drachm. ij

Azung. porc. Unc. j

M. diutius conter.

Μειζων ὁμως ταύτης εἶναι ἡ δυσχελία, ἡ προερχομένη ἐκ τῶν παρασίτων ὀργανισμῶν, τῶν γινομένων ἐνίοτε κατὰ τὸν κόλπον, τούτεστιν ἐξ ἐπουλώσεων τοῦ κόλπου ἕνεκα προηγηθέντων δυσχεριῶν τοκετῶν, ἐν οἷς ἠναγκάσθημεν νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸν ἐμβρυουλκὸν ἢ τὰ ὄξέα ἄγκιστρα. Μεγάλως δυσκολίνεται προσέτι ὁ τοκετὸς καὶ ἕνεκα συμφύσεως τῶν παρεῖων τοῦ κόλπου, ἢ ἕνεκα ψευδῶν ὑμένων, τοῦτον κατὰ μέρος ἢ καθόλου ἀποφρασσόντων· τὰ δὲ βοηθήματα, ὅσα μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν παρὰ φύσιν ταύτην κατάστασιν τοῦ κόλπου, εἰσὶν αἱ διὰ μαλακτικῶν οὐσιῶν γινόμεναι ἐνέσεις ἐξ ἀφεψήματος λινοσπέρματος ἢ ρίζης ἀλθαίας, τὰ θερμὰ ἐγκαθίσματα, καὶ ἡ χρῆσις τοῦ διασταλτικοῦ σπόγγου. Διὰ τὰ τοιαῦτα ὁμως ἐμπόδια δὲν πρέπει νὰ ἀνυψώμεν πολὺ, ἐπειδὴ περὶ τὰ τέλη τῆς κηΐσεως γίνεται συνήθως τοιαύτη θαυμασιὰ μεταβολὴ εἰς τὰ γεννητικὰ τῆς γυναικὸς μόρια, ὥστε ἡ φύσις ἀπ' ἑαυτῆς ἀφαιρεῖ ταῦτα πολὺ εὐκολώτερον, παρ' ὅσον γίνεται τοῦτο διὰ τῆς τέχνης. Ἐὰν ὁμως τὰ ὑπάρχοντα ἐμπόδια μὴ ἀφῆρέθησαν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον δυνάμει τῆς φύσεως ἢ ἐνεργείᾳ τῶν μνημονουθέντων βοηθημάτων, τότε ἀπαιτεῖται νὰ διαιρέσωμεν τὰ παρέχοντα τὸ ἐμπόδιον μόρια διὰ ψαλιδίου, ἀμβλείας τὰς αἰχμὰς ἔχοντος, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ μόνων τῶν δακτύλων ἡμῶν καὶ οὕτω ν' ἀποφύγωμεν τὴν χρῆσιν τῶν τεμνόντων ὄργάνων.

Νοσερὰ ὡσαύτως ἀλλοιώσεις τῶν μεγάλων χειλέων καὶ τῶν νυμφῶν δυνατὸν νὰ ἀποτελέσωσι δύσκολον πολλακίς τὸν τοκετόν. Ἡ σύμφυσις καὶ τὸ οἶδημα τούτων, ὡς καὶ κισοί, ἰσομεγεθεῖς ἐνίοτε πυγμῆ, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐμπόδια μεγάλα. Οἱ κατὰ τὸ αἰδοῖον ὁμως κισοὶ ἐνίοτε διαρρήγνυνται ἐν τῷ τοκετῷ καὶ ἐπέρχεται ἐκ τούτου αἰμορρογία ἄφθονος, ἣτις παύεται συνήθως διὰ τῆς ἐπιθέσεως σπόγγου ἐμβεβαμμένου εἰς ὄξος, εἰς οἰνόπνευμα ἢ εἰς διάλυμα στυπτηρίας ἢ κόμμεως κίνου. Ὅταν ὁμως ἡ ἐντεῦθεν προερχομένη αἰμορρογία ἢ ἄφθονος καὶ μὴ παύηται διὰ τῶν εἰ-

ρήμένων βοθημάτων, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ἐπαπειλούμενου κινδύνου, εἶναι ἀνάγκη νὰ ταχύνωμεν ὅσον ἔνεστι τὸν τοκετόν, ἐξάγοντες τὸ ἔμβρυον διὰ τοῦ ἐμβρουλικοῦ· παύεται δὲ τότε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀφ' ἑαυτῆς ἡ αιμορροχία αὕτη. Ὄταν ἡ διάρρηξις τῶν κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου ἢ κατὰ τὰ χειλῆ τοῦ αἰδοίου εὐρισκομένων κισσῶν γένηται πρὸς τὰ ἔσω, τὸ αἷμα ῥέον εἰς τὸν κυψελώδη ἴστον τοῦ ἐτέρου τῶν μεγάλων χειλέων, ἀποτελεῖ ἐπ' αὐτοῦ ἐξόγκωσιν σημαντικὴν κατ' ἀρχάς, ἐξ ἧς ὁμως οὐδέποτε σχεδὸν δυσκολίνεται ὁ τοκετὸς τοσοῦτον, ὥστε νὰ βιασθῶμεν νὰ καταφύγωμεν εἰς ἐγγχειρήσιν τινα πρὸς ταχύτεραν ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ· ἡ ἔκχυσις ὁμως τοῦ αἵματος προξενεῖ μετὰ ταῦτα κατὰ τὸ ῥηθὲν μόριον φλόγωσιν ἰσχυράν, ἧτις εὐκόλως μεταβαίνει εἰς γάγγραιαν.

Καὶ τὸ περίναιον δυνατὸν ἐνίοτε νὰ ἀποτελέσῃ δύσκολον τὸν τοκετόν, ὅταν μάλιστα ἢ πλεόν τοῦ συνήθους πλατύ, ὡς καὶ ὅταν μὴ διαστελλῆται ἀρκούντως δι' ἔλλειψιν ἐλαστικότητος τῶν ἰνῶν· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀπαιτεῖται νὰ ὑποστηρίζωμεν τοῦτο μετὰ πλείονος προσοχῆς ἐν τῷ τοκετῷ, ὅπως προλάβωμεν τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ.

Στεατώματα, ἐξογκώσεις τῶν ὠθηκῶν, καὶ φύματα διαφόρου φύσεως, ἐνδέχεται πολλάκις νὰ περιορίσωσι τὴν εὐρυχωρίαν τῆς πυέλου καὶ ἐπομένως νὰ βραδύνωσι τὸν τοκετόν, ἢ ν' ἀποτελέσωσιν ἀδύνατον τὴν διὰ τῆς πυέλου διόδον τοῦ ἐμβρύου. Ὄταν τὰ φύματα ταῦτα ὦσιν εὐκίνητα, πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ὤσωμεν αὐτὰ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν κατέρχεται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου. Ἐνίοτε ἐξερρίζωθησαν ταῦτα μετ' ἐπιτυχίας ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ἄλλοτε δὲ μετεχειρίσθησαν πρὸς ἐλάττωσιν τοῦ ὄγκου αὐτῶν τὴν παρακέντησιν. Σμειωτέον ὁμως, ὅτι ἡ διάγνωσις τούτων εἶναι ἐν γένει πολὺ δύσκολος, ἐξ οὗ καὶ πολλοὶ τῶν μαιευτῶν ὑπέπεσον εἰς διάφορα λάθη.

Ἡ ἐξ οὔρων ὑπερπλήρωσις τῆς οὐροδόχου κύστεως, ὡς καὶ οἱ ἐν αὐτῇ τυχόν εὐρισκόμενοι λίθοι, προξενοῦσιν ἐνίοτε δυσκολίας

ἐν τῷ τοκετῷ· ὅταν ἡ δυσκολία προέρχηται ἐξ ὑπερπληρώσεως τῆς οὐροδόχου κύστεως, μεταχειρίζομεθα πρὸς ἐκκένωσιν τῶν οὐρῶν τὸν καθετῆρα· ἀλλ' ἐὰν ἡ εἰσαγωγή τοῦ καθετῆρος ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, βάλλομεν τὴν τίκτουςαν ὀρίζοντείως, ἔχουσιν τὴν πύελον καὶ τὰ ἰσχία μικρόν τι ἀνωψωμένα· διὰ τῆς ἀνώσεως δὲ τῆς προκειμένης κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου γίνεται εὐκολος ἡ εἰσαγωγή τοῦ καθετῆρος· εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν βάλλομεν τὴν τίκτουςαν καὶ ὅταν οἱ ἐν τῇ κύστει εὐρισκόμενοι λίθοι ἐμποδίζωσι τὴν ἐλευθέραν διόδον τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, ἦν ἀνωθύντες μικρόν τι, προσπαθοῦμεν νὰ ὤσωμεν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἄνω τὸν ἐν τῇ κύστει λίθον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

*Περὶ τῶν ἐξ ἑλλείψεως ἢ ἀνικανότητος τῶν ἐξωθουσῶν
δυνάμεων καὶ ἐκ διαφορῶν ἀνωμαλιῶν τῶν συ-
στολῶν τῆς μήτρας προερχομένων δυστοκιῶν.*

Τὴν ἑλλειψιν ἢ τὴν ἀνικανότητα τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων γνωρίζομεν, ὅταν ὁ τοκετός, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἤρξατο, βραδύνη ἐπὶ πολὺ, ἢ μὴ ἐκτελεῖται εὐκόλως, καὶ τοι δι' ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, ἔσωθεν καὶ ἐξῶθεν γινομένης, δὲν δυνάμεθα ν' ἀνακαλύψωμεν δυσαναλογίαν τινὰ μεταξὺ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου καὶ τοῦ ὄγκου τοῦ ἐμβρύου.

Ἡ ἑλλειψις ἢ ἡ ἀνικανότης τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων προέρχεται ἐκ νοσερᾶς τινος καταστάσεως ἢ τῆς μήτρας, καὶ τότε περιορίζεται ἡ συσταλτικὴ δύναμις αὐτῆς, ἢ τῶν μορίων, αἵτινα υποστηρίζουσι τὰς συστολάς τῆς μήτρας καὶ ὧν ἡ ἐνέργεια ἐξαρτᾶται ἐν μέρει ἐκ τῆς θελήσεως τῆς τικτούσης. Ἀμφότεραι δὲ αὗται αἱ καταστάσεις προέρχονται ἐξ ἀδυναμίας τοῦ

σώματος γενικῆς, ἢ εἶναι μᾶλλον ἰδιοπαθητικαί. Ἡ μήτρα, ὡς εἶναι ἤδη γνωστόν, ἀποτελεῖ ἐν τῷ τοκετῷ τὴν κυριωτέραν δύναμιν, τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, αὐξάνεται δὲ τοσοῦτον ἢ συσταλτικὴ αὐτῆς δύναμις, ὅταν παρουσιάζηται ἐμπόδιόν τι, ὥστε διεγείρει τὸν θαυμασμόν ἡμῶν· ἔχει δ' αὕτη προσέτι καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ μὴ διαταράττεσθαι οὐδόλως σχεδὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς, ὅταν ἡ τίκτουσα πάσχη ὑπὸ δεινοῦ τινος καὶ γενικοῦ νοσήματος, ἢ ὅταν ὑπάρχη γενικὴ τοῦ σώματος ἀδυναμία ὡς καὶ ὅτε ἐπῆλθον ἐν τῷ τοκετῷ σπασμοί, λειποθυμιαί, ἀσφυξία κτλ. Ἐντεῦθεν παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ τοκετός πολλάκις εκτελεῖται εὐτυχῶς εἰς τὰς ὑδρωπα, παρχυσιάν, καὶ ἄλλα τοιαύτης φύσεως πάθη πασχούσας γυναίκας. Οὐδὲν ἄλλο ὄργανον ἐμφάνει τοιαύτην αὐθιπαρκτον ἐνεργεῖαν εἰς τὸν ὄργανισμόν, ὅσπν ἡ μήτρα. Ἐντεῦθεν θέλομεν πραγματευθῆ πρώτον περὶ τῶν δυστοκιῶν, τῶν προερχομένων ἐξ ἀδυναμίας τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, καὶ ἀκολούθως περὶ τῶν δυστοκιῶν, τῶν προερχομένων ἐξ ἄλλων νοσερῶν αὐτῆς καταστάσεων.

Α'. Δυστοκίαι ἔνεκα ἀδυναμίας τῶν συστολῶν τῆς μήτρας.

Ἡ ἀδυναμία τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, τῶν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων, πρέσχεται ἢ ἐκ δυναμικῶν, ἢ ἐκ μηχανικῶν αἰτίων, ἢ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ὁμοῦ· τὰ δ' αἰτία, ἐξ ὧν διαταράσσεται ἡ ζωτικὴ ἄρμονία τῆς μήτρας, καὶ ὧν ἔνεκα προσβάλλεται ἡ συσταλτικὴ αὐτῆς δύναμις, εἰσὶ πολυειδῆ καὶ διάφορα. Ἐντεῦθεν αἱ ὠδίνες· ὅτε μὲν εἰσιν ἀνώμαλοι κατὰ τὸν βαθμόν τῆς ἐνεργείας αὐτῶν, ὅτε δὲ κατὰ τὴν διεύθυνσιν, ἢ λαμβάνουσι, καὶ ποτε δὲ ἔνεκα τῆς ἀλγεινότητος, ὑφ' ἧς συνοδεύονται. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν αἱ ὠδίνες εἰσὶν ἢ αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἀνίσχυροι, ἢ ἡ διάρκεια αὐτῶν εἶναι λίαν μικρά, ἢ ἐπανέρχονται εἰς διαλείμματα μεγάλα καὶ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, ἢ παύονται ὀλοτελῶς. Ἡ περὶ ἧς ὁ

λόγος ἀνωμαλίας τῶν συστολῶν τῆς μήτρας ἀπαντᾷται· εἰς μέρ-
 τριὸν τινα βαθμὸν εἰς τὰς πρωτοτόκους ἐν γένει, εἰς τὰς προ-
 θεβηκίαις ὀπωσοῦν τὴν ἡλικίαν, ὡς καὶ εἰς τὰς πολὺ νέας ἐγ-
 κύους· τὰ δ' αἰτία, ἐξ ὧν προέρχεται, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα.

α.) *Ἀτονία τῆς μήτρας.* Ἄσθη προέρχεται ἢ ἐκ νοσερᾶς
 ἐν γένει καταστάσεως τοῦ σώματος τῆς τίκτουσας, ἢ ἐκ προη-
 γηθεισῶν, ἢ εἰτέτι ὑπαρχουσῶν νόσων, ἢ ἐξ ἐπενεργείας ἐπιβλα-
 βῶν τινῶν ἐπιβροῶν, δηλ. ὑγρᾶς καὶ μεμολυτμένης ἀτμοσφαιρας,
 κακῆς τροφῆς, λυπηρῶν τῆς ψυχῆς παθημάτων κτλ., ἢ ἐξ αἰτίων,
 ἐπενεργούντων ἐπιβλαβῶς καὶ ἀμέσως ἐπ' αὐτῆς ταύτης τῆς μή-
 τρας καὶ ἐλαττούντων τὴν συσταλτικὴν αὐτῆς δύναμιν. Ἡ ὑπερ-
 βολικὴ διάτασις τῆς μήτρας συνεπάγει τὴν ἀδυναμίαν τῶν
 συστολῶν αὐτῆς· προέρχεται δὲ αὕτη, ὡς προείρηται, ἢ ἐκ τῆς
 μεγάλης ποσότητος τοῦ ἐνδομίου ὑγροῦ, ἢ ἐκ τῆς ὑπὲρ τὸ σὺνη-
 θες ἀναπτύξεως τοῦ ἐμβρύου, ἢ ἐκ τῆς κακῆς τούτου θέσεως, ἢ
 ἐκ τῆς ἐν τῇ μήτρᾳ συγχρόνου ἀναπτύξεως δύο, τριῶν ἢ καὶ
 πλειόνων ἐμβρύων· ἢ ἀτονία τῆς μήτρας προέρχεται προσέτι
 καὶ ἐκ τῶν συχνῶν, τῶν βραδυτάτων ἢ ὀξυτάτων τοκετῶν, ἐκ
 τοῦ βιχίως συνεξωθεῖν τὴν τίκτουσαν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκε-
 τοῦ, ἐκ προηγουμένων ἐκτρώσεων, ἐξ αἰμορραγίας, ἐκ λευκορ-
 ροίας καὶ ἐξ ἀφθόνου ῥοῆς τῶν ἐμμήνων, ἐκ καταχρήσεως τῶν
 ἐμμηνωγωγῶν, ἢ τῶν τὰς ὠδῖνας διεγειρόντων φαρμάκων. Εἰς
 τὰς γυναῖκας, τὰς πασχούσας ὑπ' ἀφροδισίας νόσου αἰ τῆς μή-
 τρας συστολαί, οὐ μόνον εἰσὶν εἰς ἄκρον ἀσθενεῖς, ἀλλὰ καὶ
 λαν ἀλγειναὶ συνήθως.

β.) *Πληθώρα ἢ πολυαιμία τῆς μήτρας.* Ταύτην γνωρί-
 ζομεν, ὅταν ἡ γυνὴ ἢ καὶ ἐκτὸς τῆς κνήσεως πληθωρικὴ, ὅταν
 τὰ ἐμμηνα ἦσαν ἀφθονα, ὅταν ἡ κοιλία ἔχη ὄγκον μεί-
 ζονα τοῦ συνήθους, ὅταν ἡ ἔγκυος αἰσθάνηται βῆρος καὶ
 θερμότητα μείζονα κατὰ τὴν ἡβικὴν χώραν, καὶ ὅταν τὸ αἰ-
 δοῖον αὐτῆς ἢ ἐξωγκωμένον καὶ θερμότερον τοῦ συνήθους.
 Πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ὡς καὶ ἐν αὐτῷ δὲν δυνάμεθα νὰ δια-

κρίνωμεν ἐξωθεν τὰ μόρια τοῦ ἐμβρύου, οὐδὲ τὰ σκιρτήματα τούτου διὰ τὸ ὑπερβολικὸν πάχος τῶν τοίχων τῆς μήτρας· αἱ ἐγκυοὶ ὅμως λέγουσιν, ὅτι αἰσθάνονται ζωηρότερον τὰ σκιρτήματα τοῦ ἐμβρύου, ὅταν ὑπάρχη πληθώρα αἵματος κατὰ τὴν μήτραν.

γ.) *Ρευματισμὸς τῆς μήτρας.* Οὗτος προέρχεται ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτιῶν, ἐξ ὧν καὶ ὁ τῶν ἄλλων μορίων τοῦ σώματος ρευματισμὸς, δηλ. ἐκ διαθέσεώς τινος ρευματικῆς, ἢ ψύξεως καὶ αἰφνηδίου μεταβολῆς τῆς ἀτμοσφαιρας. Ὁ ρευματισμὸς τῆς μήτρας τῶν ἐγκύων προέρχεται, ἐκτὸς τῶν ἤδη ῥηθέντων, καὶ ἐξ ἐλαφροτάτης ἐνδυμασίας αὐτῶν, ὅταν μάλιστα μὴ προφυλάσσεται ἀρκούντως ἡ κοιλία ἀπὸ τοῦ ψύχους, εἰς τινα δὲ μέρη καὶ ἐκ τῆς κακῆς κατασκευῆς τῶν ἀποπάτων, ἢ ἐκ τῆς συνθηρίας τοῦ ἐξέρχεσθαι τὰς ἐγκυοὺς εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἐν καιρῷ μάλιστα νυκτός, πρὸς ἐκπλήρωσιν φυσικῆς τινος ἀνάγκης. Τὰ δὲ σημεῖα, δι' ὧν γνωρίζομεν, ὅτι πάσχει ἡ μήτρα ὑπὸ ρευματισμοῦ, εἰσὶν οἱ κατὰ τὴν ὄσφυν, τὸ ἱερόν ὄστουν, τὴν πύελον ἐν γένει, τὸ ὑπογάστριον καὶ τοὺς μηρούς πόνοι, οἵτινες προηγούνται πολλὰς ἡμέρας πρὸ τοῦ τοκετοῦ, καὶ ἔχουσι τοιαύτην πρὸς τὰς ὠδῖνας ὁμοιότητα, ὥστε πολλοὶ τῶν ἰατρῶν ἠπατήθησαν καὶ ἐνόμισαν, ὅτι ἤρξατο ἤδη ὁ τοκετός. Ἐν καιρῷ δὲ τοῦ τοκετοῦ αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας εἰσὶν ὑπὲρ τὸ σύνθηδες ἀλγειναί, βραχεῖαι καὶ ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐπανέρχονται ταχέως καὶ γίνονται ἀλγεινότεραι ἐν ὄσφ προχωρεῖ ὁ τοκετός. Ὅταν ἡ μήτρα ἦ ὑγιής, ἡ τίκτουσα τότε μόνον αἰσθάνεται τοὺς πόνους, τοὺς συνοδεύοντας συνήθως τὰς ὠδῖνας, ὅταν αὐταὶ φθάσωσι τὴν ἀκμὴν αὐτῶν, ἐνῷ ὅταν ἡ μήτρα πάσχη ὑπὸ ρευματισμοῦ, αἱ ὠδῖνες, ἅμα ἀρξάμεναι, εἰσὶ λίαν ἀλγειναί. Αἱ τῆς πρώτης περιόδου ὠδῖνες, αἵτινες μόλις προξενούσιν ἐνόχλησίν τινα εἰς τὰς τικτούσας, συνοδεύονται εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὑπὸ ὑπερβολικῶν πόνων, τὸ δὲ στόμιον τῆς μήτρας εἶναι πολὺ εὐαίσθητον, ὥστε καὶ διὰ τῆς ἐλαφροτέρας

ψηλαφήσεως τούτου ἡ γυνὴ αἰσθάνεται πόνους δριμυτάτους. Πολλάκις αἱ ὠδίνες παύονται ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ὥρας, ἡ τίκτουσα πίπτει εἰς ὕπνον βαθύν, τὸ σῶμα αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ ἀφθόου ἰδρώτος, ὃν παρακολουθεῖ συνήθως ἐλάττωσις σημαντικὴ τῶν πόνων, αἱ ὠδίνες γίνονται ἤδη τακτικώτεραι, ὁ δὲ τοκετὸς ἀποπερατοῦται εὐτυχῶς. Ὅταν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μὴ δοθῇ ἡ ἀπαιτούμενη βοήθεια, ὁ τοκετὸς βραδύνει ἐπὶ πολὺ, ἐκ τῆς βραδύτητος δ' αὐτοῦ καὶ τῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων ἐπέρχεται ἀδράνεια τῆς μήτρας καὶ ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης. Εἰς τὰς νευρικὰς καὶ λίαν εὐκισθῆτους γυναῖκας ἐπέρχονται πολλάκις ἐκ τῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων σπασμοὶ καὶ διάφορα ἄλλα νευρικὰ φαινόμενα, ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγῳσις τῆς μήτρας.

δ.) *Πόνοι κωλικοί.* Ἐκ τῆς πείρας μαυθάνομεν, ὅτι ἐν ὅσῳ ὑπάρχουσιν αἱ ψευδεῖς λεγόμεναι ὠδίνες, αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας δὲν λαμβάνουσι τὴν ἀπαιτούμενην ἐνέργειαν καὶ δύναμιν πρὸς ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρύου. Πρὸ τῆς παύσεως αὐτῶν φαίνονται ἀρ' ἐνὸς μὲν ὅτι ἐμποδιζοῦσι τὰς συστολάς τῆς μήτρας, ἀρ' ἐτέρου δὲ ὅτι ἀποτελοῦσιν αὐτὰς λίαν ἀλγεινάς. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν αἱ περιστάσεις, περὶ ὧν διηγοῦνται ὁ Ἔρδερρος, ὁ Βιγάνδιος καὶ ὁ Σμιθ-Μύλλερρος λέγοντες, ὅτι αἱ ὠδίνες ἀποβάλλουσι τὸν συνήθη αὐτῶν χαρακτῆρα, δὲν ἐνεργοῦσι δηλ. ὡς ἐξωθοῦσαι δυνάμεις τῆς μήτρας, καὶ μετατιθέμεναι εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, λαμβάνουσι χαρακτῆρα διάφορον, παρουσιάζεται δηλ. αἴφνης μετὰ τὴν παῦσιν αὐτῶν πνιγμός, δύπνοια, ἐξόγκωσις τοῦ τραχήλου, τρόμος τοῦ σώματος, μεγάλη ἀνησυχία καὶ στενοχωρία, παραλυσία, παραφροσύνη, κτλ. Εἰς ἄλλας δὲ περιστάσεις γεννῶνται αἴφνης πόνοι ὀριμῆς κατὰ τοὺς μηρούς μετὰ τὴν παῦσιν τῶν ὠδίνων, ἧ καὶ πρὶν τῆς ἐντελοῦς παύσεως αὐτῶν. Ἄλλοτε δὲ πάλιν αἱ τίκτουσαι καταλαμβάνονται ὑπὸ ἰσχυρᾶς κεφαλαλγίας, αἱ δὲ ὠδίνες ἐλαττοῦνται ἢ παύονται ἐξ ὀλοκλήρου.

ε.) *Φλόγωσις τῆς ἐγκύου μήτρας.* Προέρχεται αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ βίας τινός, ἐξῶθεν προσηγομένης, ἐκ κακῆς χρήσεως ἢ παραμελήσεως τῆς ἀπαιτουμένης βοήθειας καὶ αὐξάνεται, ἐξ οἰκισθῆποτε αἰτίας κἂν προῆλθε, διὰ τῆς καταχρήσεως τῶν ἐρεθιστικῶν φαρμάκων. Αἱ ὠδίνες εἰσὶν εἰς ἄκρον ἄλγειναι, διαρκοῦσι δὲ οἱ ταύτας συνοδεύοντες πόνοι καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τούτων διαλείμματα. Ἡ κοιλία προσψυχομένη φαίνεται λίαν εὐαίσθητος καὶ ἡ κένωσις τῶν οὐρῶν καὶ τῶν περιττωμάτων ἐμποδίζεται· ἐκτὸς δὲ τῶν ἤδη ῥηθέντων, ἐμφαίνονται τάχιον ἢ βράδιον καὶ τὰ συμπτώματα, ὑφ' ὧν ἐν γένει συνοδεύεται ἡ τῆς κοιλίας φλόγωσις.

Ἡ βραδύτης τοῦ τοκετοῦ, ὅταν προέρχεται ἐξ ἔλλειψεως ἢ ἀνικανότητος τῶν πρὸς ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων δυνάμεων, δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουςαν καὶ τὸ τικτόμενον, ὅσον ὅταν πηγάζῃ ἐκ στενώσεως τῆς πυέλου. Ἡ ἀνωμαλία αὕτη ἀπαντᾶται, ὡς εἴρηται, συχνότατα εἰς τὰς πρωτοτόκους καὶ εἰς τὰς τρυφερῶς καὶ θηλυπρεπῶς ἀνατρφεύσας γυναῖκας, οὐδέποτε ὁμως εἶναι τοσοῦτον ἐπίσημος, ὅσον ἠδύναντο νὰ ὑποθέσωσιν οἱ κατὰ τὴν μαιευτικὴν πρωτόπειροι· διὸ πρέπει νὰ προσέχωσι πολὺ μὴ ἐνεργήσωσιν τι προῶρως, παρασυρόμενοι ὑπὸ τῶν δεήσεων τῆς τικτούσης. Ὅταν ὁμως ὁ τοκετὸς προβαίῃ πολὺ βραδέως, αἱ δὲ ὠδίνες ὡς τοσοῦτον συχναὶ καὶ ἄλγειναι, ὥστε ἀφαιροῦσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸν ὕπνον καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς τικτούσης, αὕτη, ἐὰν τύχῃ καὶ πλεον τοῦ δέοντος εὐαίσθητος, ἐνδέχεται νὰ πάθῃ βλάβην σημαντικὴν, ἥτις ὁμως εἶναι διάφορος ἀναλόγως τῆς φύσεως καὶ τῆς ἰσχύος τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς προῆλθεν ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀνωμαλία τῆς μήτρας.

Ὅταν ὁ τοκετὸς βραδύνη ἢ μὴ ἐκτελεῖται δι' ἔλλειψιν ἢ ἀνικανότητα τῶν ἐξῶθουσῶν δυνάμεων τῆς μήτρας, ἀπαιτεῖται νὰ διεγείρωμεν καὶ αὐξήσωμεν αὐτάς, μέχρις ἂν φθάσωσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν κατὰστασιν. Ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην

τῆς φύσεως σπανίως δυνάμεθα νὰ ἀναπληρώσωμεν, ἐπειδὴ δὲν ἀπαιτεῖται μόνον ἡ αὐξήσις τῶν συστολῶν τῆς μήτρας μέχρις ἂν φθάσωσι τὸν ἀπαιτούμενον βαθμὸν τῆς δυνάμεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀκίνδυνος καὶ ἀβλαβὴς ἐπίτευξις τούτου. Ἰπάρχουσιν ὅμως καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν κατα τῆς ἀδρανείας τῆς μήτρας καὶ ἐσμὲν πολλάκις ἠναγκασμένοι νὰ ἐνεργήσωμεν μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου, νὰ σμικρύνωμεν δηλ. τὸν ὄγκον αὐτοῦ· ἄλλοτε πάλιν ἀπαιτεῖται νὰ ἐνεργήσωμεν καὶ ἐπὶ τῆς μήτρας καὶ ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου. Ἐν ὅσῳ δὲ τὰ δυναμικῶς ἐνεργοῦντα φάρμακα παρέχουσι βοήθειάν τινα, δὲν πρέπει νὰ μεταβιβάσωμεν εἰς τὰ μηχανικῶς ἐνεργοῦντα βοηθήματα. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι εἰς μερικὰς περιστάσεις εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορίσῃ τις πότε πρέπει νὰ παύηται ἡ χρῆσις τῶν φαρμάκων καὶ νὰ μεταβιβάσωμεν εἰς τὰ μηχανικὰ βοηθήματα. Ἐκτὸς τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως τῶν εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἀπαιτουμένων βοηθημάτων, εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν καὶ τὴν ἀτομικὴν κατάστασιν τῆς τικτούσης ὡς καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐξτελέσθη ὁ πρὸ τούτου τοκετός, ἐν ἡ ἤδη τίκτουσα ἔτεκε καὶ πρότερον.

Μηχανικῶς δὲ δυνατὸν νὰ ἐλαττωθῶσι καὶ καταστῶσιν ἀνίκανοι πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας ἕνεκα τραυμάτων, ἐμπυήσεως, διαρρήξεως, ἐπουλώσεως, ὡς καὶ ἕνεκα στεατωμάτων, σκίρρου, καρκίνου ἢ ἄλλης νοσηρᾶς ἀλλοιώσεως αὐτῆς. Ὅταν δὲ ἡ βραδύτης τοῦ τοκετοῦ πηγάζῃ ἐκ τινος τῶν ῥηθέντων αἰτίων, ἐπειδὴ ταῦτα δὲν δυνάμεθα ν' ἀφαιρέσωμεν διὰ τῆς χρήσεως δυναμικῶς ἐνεργούντων βοηθημάτων, ἀνάγκη ν' ἀποπερατώσωμεν τὸν τοκετὸν δι' ἐτέρων, ἐνεργούντων μηχανικῶς.

Ὅταν ἡ ἀδυναμία τῆς μήτρας ἢ μετρία ἢ προέρχεται ἐκ γενικῆς τινος τοῦ σώματος ἀδυναμίας, ἵνα διεγείρωμεν καὶ αὐξήσωμεν τὴν συσταλτικὴν αὐτῆς δύναμιν, μεταχειριζόμεθα ἔγχυμα μελίσης, χαμαιμήλων, ἠδυσόμου καὶ κινναμώ-

μου, καφέν, οἶνον, κτλ. Ἐπί δὲ τοῦ μέρους τῆς κοιλίας, πρὸς ὃ εὑρίσκεται ἀπευθυμένος ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας, ποιούμεν κυκλοειδεῖς ἀνατρίψεις ἢ διὰ μόνης τῆς χειρὸς ἡμῶν, ἢ μεταχειριζόμεθα πρὸς τοῦτο καὶ ἀλοιφὴν τινα ἀρωματικὴν ἢ καφουροῦχον, ἢ ῥαντίζομεν τὴν κοιλίαν τῆς τικτούσης δι' ὀξικου αἰθέρος καὶ ἄλλων τοιούτων. Ἡ μεταβολὴ τῆς θέσεως τοῦ σώματος τῆς τικτούσης, ὁ ἐν τῷ κοιτῶνι περίπατος, ἐνίοτε δὲ καὶ γλιαρὸν λουτρὸν εἰσὶν ἱκανὰ πρὸς διέγερσιν τῆς συσταλτικῆς δυνάμεως τῆς μήτρας. Τῶν δὲ φαρμάκων, τὰ ἐντὸς ἐνεργοῦντα ἐπὶ τῆς μήτρας καὶ τὴν συσταλτικὴν δυνάμιν αὐτῆς διεγείροντα, εἰσὶ τὸ βάμμα τοῦ κινναμώμου, ὁ διὰ θειικοῦ αἰθέρος καὶ οἰνοπνεύματος αἰθέρ, τὸ ἔλαιον τοῦ ἡδύοσμου, ἡ ὑγρὰ ηλεκτρικὴ ἀμμωνία, ὁ διὰ νιτρικοῦ ὀξέος καὶ οἰνοπνεύματος αἰθέρ, ἡ ἀγρία νάρδος, τὸ καστόρχιον, τὸ ὑποβορακικὸν νάτρον, ὅσον δεκαπέντε ἢ εἴκοσι κόκκων ἀνὰ πᾶσαν ἡμίσειαν ὥραν, καὶ ὁ ἐρυσιβώδης βρώμος, ὅσον δέκα ἢ δεκαπέντε κόκκων ἀνὰ πᾶν τέταρτον ἢ ἀνὰ πᾶσαν ἡμίσειαν ὥραν. Πρὶν ὅμως διατάξωμεν τὴν χρῆσιν τινὸς τῶν εἰρημένων φαρμάκων, πρέπει νὰ πεισθῶμεν καλῶς, ὅτι ὑπάρχει τινόντι ἀτονία τῆς μήτρας, ὅτι προέρχεται ἐξ ἐλλείψεως ἢ ἀνικανότητος τῶν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου ἀπαιτουμένων δυνάμεων αὐτῆς, καὶ ὅτι ἡ βραδύτης τοῦ τοκετοῦ δὲν προέρχεται ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, ἐκ μηχανικοῦ δηλ. ἐμποδίου, ὡς στενώσεως τῆς πυέλου, θέσεως κακῆς τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῶν τοιούτων. Προσοχὴ ἐπίσης μεγάλη ἀπαιτεῖται μὴ ὑπολάβωμεν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς μήτρας ὡς ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων αὐτῆς, διότι τότε ἡ χρῆσις τῶν ῥηθέντων φαρμάκων παρεχει μᾶλλον βλάβην ἢ ὠφέλειαν. Ὄταν εἰς τοὺς ἕνεκα ἀτονίας τῆς μήτρας βραδύνοντας τοκετοὺς νομίσωμεν ἀναγκαίαν τὴν χρῆσιν βοθημάτων τινῶν, δυναμικῶς ἢ μηχανικῶς ἐνεργούντων, δεόν νὰ μὴ λησμονῶμεν ποτέ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ φροντίζωμεν μόνον περὶ τῆς ἐξόδου τοῦ ἐμβρύου, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν ὑστέρων ἢ περὶ τούτων μάλιστα φροντίς ἡμῶν ἔστω μειζων,

ἐπειδὴ ἡ πρόωρος ἐξγαγωγὴ τοῦ ἐμβρίου ἐνδέχεται ν' αὐξήσῃ τὴν ἀδρανείαν τῆς μήτρας, ὥστε μετὰ τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ οὐ μόνον ἡ ἀποχώρισις καὶ ἐξῴσις τῶν ὑστέρων βραδύνει, ἀλλὰ καὶ ἐπίσχεσις τούτων δυνατὸν νὰ συμβῇ. Μὴ βιαζώμεθα ὡσαύτως οὔτε διὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, καθότι ἡ βραδύνοσα διάρρηξις τούτου δὲν προέρχεται τοσοῦτον ἐκ τῆς σφεροειδέτου καὶ τῆς παχύτητος τῶν περιβαλλόντων τὸ ἐμβρυον ὑμένων, ὅσον ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀτονίας τῆς μήτρας. Μετὰ τὴν ἐγκαιρὸν ὁμως διάρρηξιν τοῦ θυλακίου αἱ ἐκδίνες γίνονται συνήθως ἰσχυρότεραι καὶ συνεχέστεραι, ὁ δὲ τοκετός, ὅστις προβαίνει βραδέως πρὸ ταύτης, ἤδη προβαίνει μετὰ πολλῆς ταχύτητος καὶ δραστηριότητος. Ὅταν λοιπὸν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ὑπάρχῃ ἀρκούντως εὐρύ, ἡ δὲ μήτρα μὴ συστέλληται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης δραστηριότητος, ἡ διάρρηξις τοῦ θυλακίου συντελεῖ ἐνίοτε εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν συστολῶν αὐτῆς, καὶ ἐπομένως εἰς ἐπιτάχυσιν τῆς ἐξώσεως τοῦ ἐμβρίου. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίως εἰς ὅσας γυναῖκας ἔτεκον καὶ ἄλλοτε.

Κατὰ τῆς πληθώρας τῆς μήτρας μεταχειρίζομεθα μίαν, δύο ἢ καὶ πλείονας φλεβοτομίας· ὠφελοῦσι δ' ἐκτὸς τούτων καὶ τὰ ψυκτικὰ λεγόμενα φάρμακα, ὅταν ὑπάρχῃ πληθώρα καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος.

Ὁ ρευματισμὸς τῆς μήτρας καὶ τῶν ταύτη παρακειμένων μορίων ἀπαιτεῖ τὴν χρῆσιν τῶν διαφορητικῶν φαρμάκων· ὅταν δὲ συνυπάρχῃ καὶ πολυαιμία, συνενοῦμεν ταῦτα μετὰ τῶν ψυκτικῶν. Ὡς ποτὸν δέον, νὰ μεταχειρίζονται αἱ πάσχουσαι ἐγχυμα φιλύρας, ἀνθῶν ἀκτῆς, μελίσσης, ἢ χαμαιμήλων μετὰ ζυμοῦ λεμονίων ἢ πορτογαλλίων. Ἰφέλιμα προσέτι εἰσὶ τὰ θερμά λουτρά, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἐπὶ τῆς κοιλίας τιθέμενοι σιναπισμοί· ἡ πάσχουσα πρέπει νὰ σκεπάζεται καλῶς, ὅταν δὲ ἄρχωνται οἱ ἰδρώτες, νὰ περιμένῃ μεθ' ὑπομονῆς τὴν παῦσιν αὐτῶν καὶ νὰ προσέχῃ μὴ προσβληθῇ ὑπὸ ψύχους ἐν ὄσῳ οὔτοι διαρκοῦσιν.

Οἱ κωλικοὶ πόνοι ἀπαιτοῦσι θεραπείαν ἀνάλογον πρὸς τὴν

αίτιαν αὐτῶν, καὶ ἐὰν μὲν ὦσι ρευματικοί, μεταχειρίζομεθα τὴν προειρημένην θεραπείαν, ἐὰν δὲ προέρχωνται ἐξ ἀνέμων, δίδομεν τὰ φουσαγωγὰ, οἷον ἐγγυμα σπέρματος μαράθρου, γλυκανίσου, πόσις ἡδυόσμου τοῦ πεπερώδους, κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ προσθέτομεν ἐνίοτε καὶ τὰ ἀντισπασμωδικὰ καὶ μάλιστα τὸν διὰ θεϊκοῦ ὀξέος καὶ οἰνοπνεύματος αἰθέρα· ὅταν δὲ οἱ κωλικοὶ πόνοι ὦσι μᾶλλον σπασμωδικῆς φύσεως, ἰδίως ὠφέλιμα εἰσὶ τὸ ὄπιον, τὸ ξηρίον τοῦ Δοβέρου, ἡ ἀγρία νάρδος, τὸ καστόρχιον, ἡ ἠλεκτρικὴ ὑγρὰ ἀμμωνία, τὸ ἐγγυμα τῶν χαμαιμήλων, τὰ θερμὰ λουτρά καὶ τὰ ὀπιοῦχα κλύσματα. Ὅταν δ' ἐπὶ τέλους τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πάθος προέρχεται ἐκ δυσπέπτου τινὸς οὐσίας ἢ ἐξ ἀκαθαρσιῶν ἐν γένει τῶν ἐντέρων, τὰ καθάρσια καὶ τὰ κλύσματα παρέχουσι ταχεῖαν τὴν ὠφέλειαν.

Ἡ φλόγωσις τῆς μήτρας ἀπαιτεῖ θεραπείαν ἀντιφλογιστικὴν καὶ ἐπιτάχυσιν τοῦ τοκετοῦ κατὰ τρόπον ὅσον ἐνεστὶν ἡπιώτερον. Εἶναι δὲ τὸ τελευταῖον τοῦτο τοσοῦτον ἀναγκαϊότερον, ὅσον τὰ ἀντιφλογιστικὰ βοηθήματα εἰσὶν ἀνίκανα νὰ παύσωσι τὴν φλόγωσιν τῆς μήτρας, διότι τὸ ἐν αὐτῇ ἔμβρυον ἐνεργεῖ ὡς ἐρεθιστικὸν καὶ ἐπομένως, πρὶν ἢ ἀρθῆ ἡ ἐρεθίζουσα αὕτη αἰτία, δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν ὠφέλειαν τινὰ ἐκ τῶν λοιπῶν βοηθημάτων.

Β'. Δυστοκία: ἔνεκα ἀνωμαλῶν ἢ σπασμωδικῶν συστολῶν τῆς μήτρας.

Ὅταν τὸ σῶμα ἢ τὸ κατώτερον τμήμα τῆς μήτρας συστέλλεται πλέον τοῦ πυθμένου αὐτῆς, ὁ τοκετός δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀποπερατωθῆ φυσικῶς· τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅταν τὸ ἕτερον τῶν πλαγίων μερῶν τῆς μήτρας συστέλλεται πλέον τῶν ἄλλων. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίστασιν μεταβάλλεται ἐνταυτῷ καὶ τὸ σχῆμα τῆς μήτρας, γίνεταί δηλαδή τοῦτο λοξόν, ἢ δ' ἀνώμαλος αὕτη συστολὴ εἶναι φύσεως σπασμωδικῆς καὶ προέρχεται ἐκ μικροῦ τινος ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων αὐτῆς.

Όταν ἡ μήτρα συστέλλεται μᾶλλον κατὰ τὸ σῶμα αὐτῆς, τὸ σῶμα τοῦ ἐμβρύου φαίνεται ὡς ὑπὸ κρίκου τινὸς περιεσφιγμένον, ἐξ οὗ οὐ μόνον ἡ φυσικὴ αὐτοῦ ἐξωσις ἐμποδίζεται, ἀλλὰ καὶ ὁ διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἢ ἄλλης τινὸς ἐγχειρήσεως ἐξελευσμός τούτου εἶναι ἀδύνατον ἀεκτελεσθῆ, διαρκούσης τῆς σπασμωδικῆς ταύτης συστολῆς τῆς μήτρας. Ἐὰν δὲ ἡ περι τῆς ὁ λόγος συστολῆ τῆς μήτρας ἐπέλθῃ μετὰ τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ἐμποδίζεται ἡ ἐξοδος τῶν ὑστέρων καὶ συμβαίνει ἡ καλουμένη συνήθως *περίσφιξις* ἢ *ἐπίσχεσις τῶν ὑστέρων* (*in-carceratio placentae*): τὸ οὕτω συστελλόμενον μέρος τῆς μήτρας, εἴτε τὸ σῶμα, εἴτε τὸ στόμιον αὐτῆς εἶναι, προσψαυόμενον, φαίνεται ἀλγεινόν, ἡ δὲ ἀνώμαλος αὕτη συστολῆ διαρκεῖ καὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλείμματα. Ὄταν ἡ σπασμωδικὴ συστολῆ ἔχῃ τὴν ἐδραν αὐτῆς μᾶλλον πρὸς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, τοῦτο φαίνεται τεταμένον, εὐαισθητότερον καὶ σκληρότερον τοῦ συνήθους, δὲν συστέλλεται κατὰ τὸ δέον, τὸ δὲ κατώτερον μέρος αὐτῆς δὲν κατέρχεται τοσοῦτον εἰς τὸ κοῖλον τῆς μικρᾶς πυέλου ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων, ὥσπερ εἰς τοὺς κατὰ φύσιν τοκετούς, καὶ τὸ στόμιον φαίνεται ὅτι ἀνυψοῦται μᾶλλον πρὸς τὰ ἄνω. Αἱ ὠδίνες εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνώμαλοι, ὑπὲρ τὸ σύνθετες ἀλγειναι καὶ βραχύτεραι κατὰ τὴν διάρκειαν· ἐνίοτε ὅμως συμβαίνει καὶ τούναντίον, δηλ. ἡ διάρκεια αὐτῶν εἶναι μείζων τοῦ συνήθους, καὶ ἐνῶ διὰ τῆς ἀκριβεστέρας ἐξετάσεως, τῆς ἔσωθεν καὶ ἐξωθεν γινομένης, οὐδεμίαν δυνάμεθ' ἀνακαλύψωμεν δυσαναλογίαν τῶν διαμέτρων τῆς πυέλου, τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου οὐδόλωσ προχωρεῖ, ὁ δὲ τοκετός βραδύνει ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ τοι τῆς μήτρας ἰσχυρῶς συστελλομένης. Πολλάκις δὲ παρατηρεῖται, ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου, ἥτις ἐπροχώρησε μικρόν τι πρὸς τὰ κάτω ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων, ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς θέσιν μετὰ τὴν παῦσιν αὐτῶν. Ὄταν ἡ σπασμωδικὴ συστολῆ τῆς μήτρας ἐδρεύῃ μᾶλλον κατὰ τὸ σῶμα αὐτῆς, ἡ προ-

κλιμένη κεφαλή τοῦ ἐμβρύου οὐ μόνον δὲν εἶναι ἐσθνηωμένη, ἀλλὰ καὶ κινεῖται ἐλευθέρως ὑπεράνω τοῦ ἐξετάζοντος δακτύλου. Τὴν βραδύτητα τοῦ τοκετοῦ, τὴν προερχομένην ἐκ σπασμωδικῶν συστολῶν τῆς μήτρας, εὐκόλως δύναται ν' ἀποδώσῃ τις εἰς στένωσιν τῆς πυέλου, ἢ εἰς μείζονα ἀνάπτυξιν τῆς κερκτῆς τοῦ ἐμβρύου· ἀλλὰ δι' ἐπιμελοῦς παρατηρήσεως καὶ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως ἀνακαλύπτεται ἡ ἀληθὴς αἰτία, ἐξ ἧς προέρχεται ἡ βραδύτης τοῦ τοκετοῦ. Ὄταν ἡ σπασμωδικὴ συστολὴ τῆς μήτρας ὑπάρχῃ μᾶλλον κατὰ τὸ στόμιον αὐτῆς, παρατηροῦμεν, ὅτι ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων ἡ προκειμένη κεφαλή τοῦ ἐμβρύου δὲν ὠθεῖ τοῦτο πρὸς τὰ κάτω, οὐδὲ διατείνει αὐτό, καὶ συμπεραίνομεν ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ ἐμπόδιον ὑπάρχει εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν μήτραν· ἐν ὁμῶς, ἀπατηθέντες, νομίσωμεν ἀναγκαίαν τὴν χρῆσιν τοῦ ἐμβρουλικοῦ, ἢ διὰ τοῦ στομίου τῆς μήτρας εἰσαγωγὴν τούτου εἶναι μὲν εὐκόλος, προχωροῦντες ὁμῶς ἐνδότερον, ἀπαντῶμεν ἐμπόδιον, ὅπερ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπερνικήσωμεν, πᾶσα δὲ πρὸς τοῦτο προσπάθεια εἶναι εἰς ἄκρον ἀλγεινὴ· ἀλλ' ἐάν, καὶ τοι ὑπάρχοντος ἐμποδίου, δυνηθῶμεν νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸν ἐμβρουλικόν, ἀπαντῶμεν εἰς τὸν ἐξέλκυσμόν τοῦ ἐμβρύου μεγάλην δυσκολίαν, αἱ δὲ πρὸς τοῦτο γινόμεναι ἔλξεις προξενουσι πόνους δριμυτάτους εἰς τὴν τίκτουςαν, βάλλοντες δὲ εἰς τὴν κοιλίαν αὐτῆς τὴν χεῖρα, ἐνῶ γίνονται αἱ διὰ τοῦ ἐμβρουλικοῦ ἔλξεις, παρατηροῦμεν, ὅτι φέρεται ὀλόκληρος ἡ μήτρα πρὸς τὰ κάτω. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἶναι εὐκολώτερον ν' ἀποσπάσῃ τις, ἔλκων, τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρύου ἢ νὰ ἐξαγάγῃ τοῦτο πρὶν ἢ παύσωσιν αἱ σπασμωδικαὶ συστολαὶ τῆς μήτρας.

Ἢ ἀνώμαλος αὕτη συστολὴ τῆς μήτρας παρατηρεῖται συνήθως εἰς τὰς πλεονάκισ τεκούσας, συμβαίνει ὁμῶς ἐνίοτε καὶ εἰς τὰς πρωτοτόκους, καὶ φαίνεται ὅτι προέρχεται ἢ ἐξ ἀνίσου διανομῆς τῆς ἐρεθιστικότητος κατὰ τὴν μήτραν, ἢ διότι μέρος αὐτῆς, ἐρεθιζόμενον πλέον τῶν ἄλλων, συστέλλεται μετὰ πλείονος δυνάμεως. Συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίως, ὅταν τὸ

ἐμβρυον κείται κακῶς ἐν τῇ μήτρᾳ, ἢ ὅταν ἐξέρρηυσε τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου, ὅταν αἱ διὰ μαιευτικῶν ὀργάνων ἢ καὶ διὰ μόνης τῆς χειρὸς ἐκτελούμεναι ἐγχειρήσεις μὴ γίνωνται μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιτηδειότητος, ὅταν τὰ ὄργανα ταῦτα ὡς ψυχρά, ὅταν ἐγένοντο ἀπόπειραι πρὸς διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, κτλ.

Τὸ πάθος τοῦτο εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυναμικόν, ἡ δὲ κατάστασις τῆς πασχούσης εἶναι ἐν γένει σπασμωδική· ἐντεῦθεν καὶ οἱ σφυγμοὶ εἰσὶ συνήθως συνσταλμένοι, σκληροί, μικροὶ καὶ ταχεῖς. Αἱ ὑστερικαὶ καὶ αἱ εἰς σπασμούς ἐπιβρέπεις γυναῖκες ὑπόκεινται συχνότερον εἰς τὸ πάθος τοῦτο, τὰ δὲ ψυχικὰ παθήματα, οἷον ὁ φόβος, ἡ δειλία, ὁ τρόμος, καὶ τὰ τοιαῦτα αὐξάνουσι τὴν πρὸς τοῦτο διάθεσιν. Παρατηρήθη δ' ἐνίοτε, ὅτι καὶ αἱ ἐν τοῖς ἐντέροις εὐρισκόμεναι δριμυταὶ ὕλαι ἐπήνεγκον σπασμωδικὴν συστολὴν τῆς μήτρας.

Ἢ ἀνώμαλος αὕτη συστολὴ τῆς μήτρας προέρχεται προσέτι ἐκ πληθώρας αἵματος κατὰ τὸ κατώτερον τμήμα αὐτῆς, τοῦτο δὲ πηγάζει ἐκ τῆς ἀλληλενεργείας τῶν διαφόρων μερῶν τῆς μήτρας· ἐντεῦθεν, ὅταν ἕνεκα μείζονος συρροῆς αἵματος κατὰ τὸ κατώτερον μέρος αὐτῆς ἐλαττοῦται ἡ συσταλτικὴ τούτου δύναμις, αὐξάνεται ἡ κατὰ τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς μήτρας. Αἱ φλεβοτομίαι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἐπιφέρουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ταχεῖαν τὴν θεραπείαν.

Εἰς ἄλλας δὲ πάλιν περιστάσεις παρατηρήθη, ὅτι ἡ ἀνώμαλος αὕτη συστολὴ τῆς μήτρας προέρχεται ἐκ τῆς ἀνομοίου ἀναπτυξέως τῶν διαφόρων αὐτῆς μερῶν. Ἐντεῦθεν τὰ ἐντελῶς ἀνεπτυγμένα μέρη τῆς μήτρας λαμβάνουσι μείζονα δύναμιν, τῶν δ' ἥττον ἀνεπτυγμένων, ἡ συσταλτικὴ δύναμις εἶναι συνήθως ἀσθενεστέρα.

Ὁ ἐκ τῆς ἀνωμάλου ταύτης συστολῆς τῆς μήτρας προερχόμενος κίνδυνος εἶναι μείζων τοῦ ἐκ τῆς ἀδρανείας αὐτῆς προκύπτοντος· κινδυνεύει δὲ ἰδίως τὸ ἐμβρυον, ὅταν διαρῶραγῃ τὸ θυ-

λάκιον και ἐκρέυση τὸ ἐνάμιον ὑγρόν, ἐκ τῆς παρεμποδιζομένης κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, τῆς γινομένης μεταξὺ τοῦ ὑστέρου και τοῦ ἐμβρίου.

Ὅταν ἡ ἀνώμαλος συστολή τῆς μήτρας ἢ καθαρῶς δυναμική, ὅταν δηλαδὴ ὑφίσταται εἰς σπασμωδικήν τινα κατάστασιν αὐτῆς, τὸ ὄπιον εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὠρέλιμον, και ἐνεργεῖ δραστηκώτερον, ὅταν διδῆται λειοτριβημένον, ὡς ποτὸν δὲ διδεται τὸ ἐγγυμα τῶν χαμαιμήλων ὠρελιμωτάτη ἐπίσης εἶναι και ἡ ἔνωσις τοῦ ὀπίου μετὰ τῆς ἱπεκακουάνης ἢ οὐδετέρων ἀλάτων, ὅταν ὑπάρχη φλογιστική τις διάθεσις ἢ γενικὴ πληθώρα τοῦ σώματος. Πρὸς ταχυτέραν κατάπαυσιν τοῦ σπασμοῦ μεταχειρίζομεθα δι' ἀνατριψείσ χρίσμα καφουροῦχον μετὰ ὀπίου, προτέτι ἐπιθέματα ἐκ χαμαιμήλων, κλύσματα μιλκτικὰ μετὰ ὀπίου, ἐνέματα ἐξ ἀφεψήματος λινοσπέρματος, ἢ ρίζης ἀλθαίας μετὰ τινων σταγόνων τοῦ δι' ὀπίου βάμματος κατὰ τὸν κόλπον και τὸ στόμιον τῆς μήτρας· ἰδίως ὅμως ὠρέλιμα ἐφάντησαν εἰς τὴν περίσταςιν ταύτην τὰ θερμὰ λουτρά.

Ὅταν ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου ἔγκειται εἰς τὰ ἔντερα, ὅταν δηλ. προέρχεται ἐκ δραμείας τινὸς ὕλης ἢ συλλογῆς κόπρου σκληρᾶς ἐν τοῖς ἐντέροις, μεταχειρίζομεθα κλύσματα ἐκκοπρωτικά· ἢ χρῆσις τῶν καθαρσίων δὲν ἀρμόζει ἐνταῦθα, ἐπειδὴ οὐ μόνον ἀπαιτεῖται πολὺς χρόνος ἕως ἂν ἐνεργήσωσιν, ἀλλὰ δυνατόν και νὰ βλάψωσι, δι' ὃν ἐπάγουσιν εἰς τὰ ἔντερα ἐρεθισμόν. Μετὰ τὴν χρῆσιν τῶν κλυσμάτων μεταβαίνομεν εἰς τὴν τῶν ἀνωδύνων και ἀντισπασμωδικῶν φαρμάκων· ὅταν δὲ ἡ σπασμωδικὴ συστολή τῆς μήτρας προέρχεται ἐκ πληθώρας αἵματος τῶν ἀγγείων αὐτῆς, ὠρελοῦσιν ἢ κατὰ τὸν βραχίονα ἀφίμαξις και τὰ θερμὰ λουτρά τῶν ποδῶν.

Γ'. Δυστεικία· ἔνεκα ὑπερβολικῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων.

Ἐκ τῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων δυσκολαίνεται ὁ τοκετὸς οὐχὶ τὸσην διότι αὐται ἐξαντλοῦσι τὰς δυνάμεις τῆς τικτού-

σης, εάν τυχόν ἦ πλέον τοῦ συνήθους εὐαισθητος, ὅσον διότι ἡ τίκτουςα δὲν δύναται νὰ ὑποστηρίξη μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης δυνάμεως τὰς πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου συστολάς τῆς μήτρας.

Εἰσι δὲ ἰδίως ἀλγεῖναι αἱ ὠδίνες,

α.) Ὄταν ὑπάρχη ἀνωμαλία τῶν συστολῶν τῆς μήτρας κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν, β.) ὅταν ἡ μήτρα πάσχη ρευματισμὸν ἢ φλόγωσιν, γ.) ὅταν ὑπάρχη μεγάλη εὐαισθησία καὶ μάλιστα τῶν μορίων, δι' ὧν μέλλει νὰ διέλθῃ τὸ ἐμβρυον, δ.) ὅταν τὸ ἐμβρυον κεῖται κακῶς ἐν τῇ μήτρᾳ, καὶ ε.) ὅταν ὑπάρχη δυσαναλογία τις μεταξὺ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου καὶ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου.

Ἡ κατὰ τῆς ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων ἀρμοδιωτέρα θεραπεία εἶναι ἡ ἀφαίρεσις, εἰ δυνατόν, τῶν αἰτίων ἐξ ὧν αὕτη προέρχεται. Κατὰ τῆς μεγάλης δ' εὐαισθησίας τῆς μήτρας καὶ τῶν λοιπῶν γεννητικῶν μορίων ὠφελουσίην ἰδίως τὰ θερμὰ λουτρά, ἢ χρῆσις τοῦ ὀπίου, ἰδίως μάλιστα τὰ ὀπιούχα κλύσματα καὶ αἱ διὰ τοῦ ὀπίου ἀλοιραί.

Δ'. Δυστοκίαι ἔνεκα ἐλλείψεως ἢ ἀνικανότητος τῶν δυνάμεων, τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν τῆς μήτρας συστολῶν.

Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν δυστοκιῶν εἶναι πολὺ σπανιώτερον τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ἐγένετο μέχρι τοῦδε λόγος, ἐπειδὴ, ὡς εἶναι γνωστὸν, τὸ διάφραγμα καὶ οἱ μῦς ἐν γένει, ἰδίως δὲ οἱ τῆς κοιλίας, συντελοῦσιν ἀσυγκρίτως πολὺ ὀλιγώτερον ἢ ἡ μήτρα εἰς τὴν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου.

Ἡ ἔλλειψις δὲ ἢ ἡ ἀνικανότης τῶν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου συντελουσῶν δυνάμεων προέρχεται ἐκ τῶν ἀκολούθων περιπτώσεων·

α.) Ἐκ μεγάλης τοῦ σώματος ἀδυναμίας, ἀποτόκου προηγουμένων ἢ καὶ εἰσέτι ἐνότων νοσημάτων, ἐκ προώρων καὶ ὑπερβολικῶν ἀγώνων τῆς τικτούσης πρὸς ταχυτέραν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, καὶ ἐκ κατασχρήσεως φαρμάκων καὶ μάλιστα τῶν διεγερτικῶν καὶ τῶν ναρκωτικῶν.

Ε'.) Ἐκ μὴ ἐλευθέρας ἐκτελέσεως ἢ βλάβης τινός τῆς ἀναπνοῆς· ἡ βλάβη αὕτη προέρχεται συνήθως ἐξ ὑπερβολικοῦ πάχους τοῦ σώματος τῆς τικτούσης καὶ μάλιστα ἐκ τῆς ὑπεράνω τοῦ διαφράγματος κυφώσεως, ἐκ βρογχοκλήλης, ἄσθματος, βηχῆς σπασμωδικοῦ, ὑδροθώρακος ἢ ἀνά σάρκα ὑδρωπος, περιπνευμονίας ἢ φθίσεως, κτλ.

γ'.) Ἐκ μεγάλης ἀλγεινότητος τῶν ὠδίνων.

Ὅταν ἡ μήτρα ἔχη τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς ἐξωσιν τοῦ ἐμβρίου δύναμιν, σπανιώτατα ἐμποδίζεται ὁ τοκετὸς ὑπὸ τινος τῶν προειρημένων περιστάσεων, ὥστε ν' ἀναγκασθῶμεν νὰ καταφύγωμεν πρὸς ἀποπεράτωσιν τούτου εἰς μηχανικὰ βυθίματα. Αἱ λίαν παχεῖαι ἢ δύσμορφοι γυναικες πρέπει νὰ σηματοῖζωσι καταλλήλως τὸ σῶμα αὐτῶν ἐν τῷ τοκετῷ, ἵνα δύνανται νὰ ἀντέχωσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτου· ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑποφέρουσιν ἐπὶ πολὺ τὴν αὐτὴν θέσιν, ἀνάγκη νὰ μεταβάλλωσι ταύτην συχνά, λαμβάνουσαι πάντοτε τὴν ὅσον ἔνεστι ἀναπαυτικωτέραν. Κατὰ τοῦ ἄσθματος καὶ τοῦ σπασμωδικοῦ βηχὸς ὠφελουσι τὰ ἀντισπασμωδικά, οἷον ὁ μηδικὸς ὀπός, τὸ δπιον, τὸ ξηρίον τοῦ Δοβέρου, τὸ ἀπόσταγμα τῆς δαρνοκεράσου, κτλ. Αἱ περιπνευμονίαν ἢ περιτονίτιδα πάσχουσαι δὲν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι κατὰ τὴν τρίτην περίοδον τοῦ τοκετοῦ τὴν δυσκολίαν τῆς ἀναπνοῆς, τὴν προερχομένην ἐκ τῆς συμπράξεως τοῦ διαφράγματος εἰς τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρίου. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐλπὶς νὰ ἐπιτύχωμεν ταχεῖαν τοῦ πάθους θεραπείαν, ἐκ δὲ τῆς βραδυνομένης ἐξώσεως τοῦ ἐμβρίου γίνεται χεῖρων ἢ ἐνοῦσα κατάσασις, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀποπερατώσωμεν ὅσον ἔνεστι τάχιον τὸν τοκετὸν ἢ διὰ τοῦ ἐμβρουλικοῦ ἢ διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ τοῦ ἐμβρίου. Ἐνίοτε ὁμως ὁ τοκετὸς ἐκτελεῖται φυσικῶς, καὶ τοι ὑπαρχούσης σημαντικῆς φλογώσεως τῶν πνευμόνων ἢ ἄλλων τινῶν ἐπισήμων ὀργάνων τοῦ σώματος τῆς τικτούσης.

Ἡ πολὺ νεανικὴ ἡλικία τῆς τικτούσης, ὡς καὶ ἡ προβεβη-

κυία, γίνονται ἐνίοτε, δι' ἄλλειψιν ἢ ἀνικανότητα τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, παραίτια δυσχεροῦς τοκετοῦ, καὶ ἐπομένως καθίσταται τότε ἀναγκαία ἡ ἐπέμβασις τῆς τέχνης πρὸς ἀποπεράτωσιν αὐτοῦ.

Ὄταν ἡ τίκτουσα ἢ πολὺ νέα τὴν ἡλικίαν, τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς ἐν γένει, ἰδίως δὲ ἡ μήτρα μὴ ὑπάρχη εἰσέτι ἐντελῶς ἀνεπτυγμένη καὶ στερεῖται ἐπομένως τῶν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρίου ἀπαιτουμένων δυνάμεων, ὁ τοκετὸς δυνατὸν πολλάκις νὰ ἀποβῆ τοσοῦτον δύσκολος, ὥστε νὰ μὴ ἀποπερατωθῆ διὰ μόνων τῶν φυσικῶν δυνάμεων τῆς τικτούσας. Ἐνταῦθα αἱ ὠδίνες εἰσὶν ἀσθενεῖς, βραχεῖς κατὰ τὴν διάρκειαν καὶ ἀνίκανοι πρὸς ἔξωσιν τοῦ ἐμβρίου, ἐκ τούτων δὲ προσβάλλεται εἰς τοσοῦτον ἡ τίκτουσα, ὥστε ταχέως ἐξαντλοῦνται αἱ δυνάμεις αὐτῆς. Αἱ δὲ συνέπειαι τῆς τοιαύτης καταστάσεως εἰσὶν ἀδυναμία γενικὴ τοῦ σώματος, ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ βίου διαμένουσα, προδιάθεσις εἰς διάφορα νευρικὰ πάθη, βλάβη τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, καὶ τὰ παρόμοια. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῶν τοιούτων δυσαρέστων συνεπειῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς εὐκολίαν τοῦ τοκετοῦ, ἡ ἔγκυος πρέπει μὲν νὰ κινῆται πολὺ εἰς ἐλεύθερον καὶ καθαρὸν ἀέρα, οὐχὶ δὲ τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀποκάμνη· προσέτι νὰ ἐγείρηται τῆς κλίνης αὐτῆς ἐνωρίς, ν' ἀποφεύγῃ τὰ θλιβερὰ τῆς ψυχῆς παθήματα, νὰ διαγῇ, εἰ δυνατόν, εὐθυμος, καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τροφῆς μᾶλλον τονωτικῆς. Ἐν τῷ τοκετῷ δὲ ἐνεργοῦμεν ἀναλόγως τῶν ἐνδειξῶν, προσέχοντες ὅμως μὴ ὑπολάβωμεν τὴν φαινομένην ἀτονίαν τῆς τικτούσας ὡς ἀληθῆ ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων αὐτῆς.

Ὄταν ἡ τίκτουσα ἔχῃ τὴν μεταξύ τῶν τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἡλικίαν, αἱ ἴνες τοῦ σώματος ἐν γένει, ἰδίως δὲ αἱ τῶν γεννητικῶν μορίων, γίνονται τραχύτεραι καὶ ἥττον ἐλαστικαί, ἡ εὐαισθησία τῶν νεύρων καὶ ἡ ἐρεθισιμότης ἐλαττοῦνται, τὰ ἀγγεῖα εἰσὶν ἥττον ἐλαστικά, ὁ δὲ κυψελώδης ἱστός γίνεται πυκνότερος, εἰς πᾶσας δὲ τὰς λειτουργίας καὶ εἰς

πάντα τὰ ὄργανα τοῦ σώματος παρατηρεῖται ἡ ἰσημερία, ὡς εἶπεν, τοῦ βίου, ἢ δ' ἐλάττωσις τῆς ζωτικῆς δυνάμεως παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὰ γεννητικὰ ὄργανα. Εἰς τὰς περι ὧν ὁ λόγος γυναικας ὁ τοκετός προβαίνει μετὰ πολλῆς βραδύτητος, αἱ ὠδῖνες εἰσὶ τότε μικραὶ καὶ ἀσθενεῖς, καὶ τὰ μεταξὺ τούτων διαλείμματα λίαν μεγάλα· ἐνίοτε μάλιστα ἐλαττοῦνται τοσοῦτον, ὥστε νομίζει τις, ὅτι εἰσὶν ἐντελῶς πεπαυμένοι, ἐπὶ τέλους δ' ἐπέρχεται μεγάλη ἀτονία καὶ ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης. Τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν προέρχονται μόνον ἐξ ἀδυναμίας τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀντιστάσεως, ἣν προξενεῖ τὸ βραδέως διανοιγόμενον στόμιον τῆς μήτρας, ἢ τραχύτης τοῦ κόλπου, ἢ σκληρυνσις τοῦ ἐκτὸς αἰδοίου, καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων, τῶν ἀποτελούντων τὰς ὁδοὺς, δι' ὧν μέλλει νὰ ἐξέλθῃ τὸ ἔμβρυον. Ἴνα γένηται δ' εὐκόλος εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ τοκετός, ἢ ἔγκυος πρέπει νὰ μεταχειρίζεται μετὰ τὸν πέμπτον μῆνα τῆς κυήσεως χλιαρὰ λουτρά, νὰ κινῆται τακτικῶς εἰς ἐλευθερὸν καὶ καθαρὸν αἶρα, καὶ διασκεδάζῃ ἀθῶως· τὰ λουτρά ἐπαναλαμβάνει συχνότερον, ὅταν πλησιάσῃ ὁ τοκετός, ἐγγυρῖει δὲ τὸν κόλπον καὶ τὸ περίαιον διὰ μαλακτικῶν αἰολιφῶν καὶ μεταχειρίζεται ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ τοκετοῦ ἐνέματα ἐν τῷ κόλπῳ ἐξ ἀφεψήματος λινοσπέρματος ἢ ῥίζης ἀλθαίας. Ὄταν ὅμως ὁ τοκετός προβαίῃ μετὰ τοσαύτης βραδύτητος, ὥστε ἐπαπειλεῖται ἐκ τούτου ἡ ζωὴ τῆς τικτούσης καὶ τοῦ τικτομένου, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναπληρώσωμεν βοθηθῆναι τῆς τέχνης τὴν ἔλλειψιν τῆς φύσεως.

Ε'. Δυστοκίαι ἐνεκὰ ἑλλείψεως ἢ ἀνωμαλίας τῶν πρὸς ἔξωσιν τοῦ ὑτέρου ἀπαιτουμένων συστολῶν τῆς μήτρας.

Ἡ μὲν ἔγκαιρος ἀποχώρισις καὶ ἔξωσις τοῦ ὑτέρου διὰ τῶν φυσικῶν δυνάμεων προέρχεται ἐκ τῶν αὐτῶν φυσικῶν αἰτίων, ἐξ ὧν πηγάζει καὶ ἡ δι' ἀνικανότητα τῶν ἐξωθουσῶν δυνάμεων δυσχερῆς ἔξωσις τοῦ ἔμβριου, τοὔτέστιν ἐξ ἰδιαιτέρας

τινὸς νοσερᾶς κατασιᾶσεως τῆς μήτρας. Ἡ νοσερὰ αὕτη κατά-
 στασις τῆς μήτρας ὑφίσταται εἰς ἀσθενεῖς ἢ ἀνωμάλους τινὰς
 συστολάς, προερχομένας οὐ μόνον ἐξ ὧν πηγάζει ἐν γένει ἡ ἀ-
 τονία αὐτῆς αἰτίων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο λόγος, ἀλλὰ καὶ ἐκ
 τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐξετελέσθη ὁ τοκετός· διότι μεγάλοι
 καὶ πρόωροι κόποι ἐν τῷ τοκετῷ, κατάχρησις φαρμάκων,
 διεγειρόντων τὰς συστολάς ταύτας τῆς μήτρας, ὑπερβολικὴ
 βραδύτης ἢ μεγάλη ταχύτης τοῦ τοκετοῦ, θέσις κακὴ τοῦ
 παιδίου, δυσαναλογία μεταξὺ τῆς εὐρυχωρίας τῆς πυέλου
 καὶ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ, ἔτι δὲ ἢ μὴ ἔγκαιρος χορήγησις τῆς ἀπαι-
 τουμένης βοήθειας, καὶ αἱ διὰ μόνης τῆς χειρὸς ἢ καὶ ὀργάνων
 γινόμεναι ἐγχειρήσεις ἐπενεργοῦσιν ἐπιβλαβῶς εἰς τὴν μήτραν,
 διαταράττουσι δηλ. εἴτε δυναμικῶς, εἴτε μηχανικῶς τὴν συ-
 σταλτικὴν δύναμιν αὐτῆς, ὥστε ἀποκαθίσταται ἀνίκανος πρὸς
 ἔξωσιν τοῦ ὑστέρου. Πολλάκις δὲ παρατηρήθη, ὅτι γυναῖκες
 τινες κινδυνεύουσι τὰ μέγιστα εἰς πάντας σχεδὸν τοὺς τοκετοὺς
 αὐτῶν διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον ἔξωσιν τῶν ὑστέρων, καὶ δὲν εἶναι
 δυνατὸν ν' ἀνακαλυφθῇ ἡ αἰτία τῆς παρεμποδισθείσης ἔξώσεως
 αὐτῶν· εἷς τινὰς μάλιστα οἰκογενείας τοῦτο φαίνεται καὶ ὡς
 κληρονομικόν.

Τὴν μὴ ἔγκαιρον ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου καὶ τὴν ἔξωσιν αὐ-
 τοῦ διὰ τῶν φυσικῶν δυνάμεων δυνάμεθα νὰ προῖδωμεν ἐκ τε
 τῶν προηγηθέντων καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν προβαίνει ὁ τοκετός.
 Σημεῖα δὲ τῆς εἰρημένης ἀνωμαλίας εἰσὶ ταῦτα· αἱ ὠδίνες δὲν
 ἐπανερχονται μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ ἐμβρύου, ἡ μήτρα δὲν εὐρί-
 σκεται ὡς σῶμα σκληρὸν καὶ σφαιροειδὲς ὑπεράνω τῆς συμ-
 φύσεως τῶν ἡθικῶν ὀστέων, ἀλλ' ἐκ τούναντίου φαίνεται
 ἀπαλωτέρα καὶ μειζων, κατὰ δὲ τὴν πρόσθιον αὐτῆς ἐπιφάνειαν
 ὑπάρχουσιν ὑψώματά τινα καὶ κοιλώματα, καὶ ὁ ὀμφάλιος λῶ-
 ρος δὲν ὑπέκει ἐλκυόμενος· εἰάν δ' ἐξετάζωμεν ἐσωτερικῶς,
 δὲν εὐρίσκομεν ὀλόκληρον τὸ ὑστερον κείμενον μετὰ τῆς
 λείας αὐτοῦ ἐπιφανείας ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἀλλὰ

μόνον τὸ χεῖλος αὐτοῦ· τὸ αἷμα δὲν ῥεεῖ ἐκ διαλειμμάτων, ἀλλὰ κρουνηδὸν ἢ καὶ ὀλιγώτερον μὲν, ἀλλ' ἀδιακόπως καὶ ὁμοίως, ἢ δὲ ῥῆ ἁυτῆ τοῦ αἵματος δὲν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος, ὅπερ προξενοῦσιν αἱ πρὸς ἀποχώρισιν καὶ ἐξωσιν τοῦ ὑστέρου προωρισμέναι ὠδίνες, δηλ. ὑπὸ ἀλγεινῆς ἔλξεως κατὰ τὸ ὑπογάστριον· ὁσάκις ὅμως τὸ ὕστερον ὑπάρχει προσπεφυκὸς τῇ μήτρᾳ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν περιφέρειαν καὶ δὲν ἀπεχωρίσθη οὐδ' ἐλάχιστον μέρος αὐτοῦ, οὐδὲ ὡς σχεδὸν ῥεεῖ αἷμα.

Ὁ κίνδυνος, ὁ προερχόμενος ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐξώσεως τοῦ ὑστέρου, πηγάζει ἐκ τῆς αἰμορραγίας, ἣτις ἐπέρχεται ἢ εἰς ταύτην τὴν περίοδον τοῦ τοκετοῦ, ἢ εἰς τὴν μετ' αὐτὴν· εἶναι δὲ ὁ κίνδυνος τοσοῦτω μείζων, ὅσῳ μείζων εἶναι ἡ ποσότης τοῦ ἐκρέοντος αἵματος, ὅσῳ ὁμοιότερα διαρκεῖ ἡ αἰμορραγία, καὶ ὅσῳ μείζων εἶναι ἡ ὑπάρχουσα ἀτονία. Ὁ κίνδυνος ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ ἐκ τῆς ποσότητος τοῦ ἐκρέοντος αἵματος, ἐπειδὴ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται μεγάλη ἔξις, διὸ πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν κατάστασιν, ὡς καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τῆς τικτούσας. Ὄταν τὸ εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας χεόμενον αἷμα μὴ ῥεῖ ἐξω, εἴτε διότι τὸ στόμιον αὐτῆς συνεστάλη σπασμωδικῶς, εἴτε διότι τοῦτο ἀποφράσσεται ὑπὸ θρόμβου αἵματος ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ὑστέρου, ἢ εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας συλλογὴ τοῦ αἵματος καλεῖται *αἰμορραγία ἐσωτερικὴ* καὶ εἶναι πολλῶ μᾶλλον ἐπικίνδυνος τῆς ἐξωτερικῆς. Διαγινώσκεται δὲ ἡ ἐσωτερικὴ αἰμορραγία ἐκ τῶν ἀκολούθων· ἡ μήτρα δὲν εὑρίσκεται ὑπεράνω τῆς συμφύσεως τῶν ἠθικῶν ὀστέων ὡσπερ σῶμα στρογγύλον καὶ σφαιροειδές, τὸ ὑπογάστριον εἶναι μᾶλλον ἐξωγκωμένον, ἢ γυνὴ αἰσθάνεται κατ' αὐτὸ αἶσθημα ἠδυπαθοῦς θερμασίας, οἱ σφυγμοὶ γίνονται μικροὶ καὶ συνεχεῖς, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου ὡχρόν, τὰ δὲ χεῖλη ψυχρά. Εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην προσγίνονται λειποθυμίαι, συριγμοὶ τῶν ὠτων, σπινθῆρες πρὸ τῶν

ὄρθαλμῶν, ἐπισκῶτισις τῆς ὄρασεως, ψύξις τῶν ἄκρων καὶ ἐπὶ τέλους σπασμοί, οἵτινες συνήθως προηγοῦνται τοῦ θανάτου.

Ὅταν ὑπάρχη μὲν ἀδράνεια τῆς μήτρας, ἐλλείπωσι δὲ τὰ συμπτώματα τῆς ἐσωτερικῆς αιμορραγίας, πρέπει ν' ἀπέχωμεν πάσης προώρου ἐγχειρήσεως πρὸς ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου, ἐπεὶ δὲ εὐκόλως ἐνδέχεται νὰ ἐπέλθῃ κίνδυνος διὸ ἀπαιτεῖται ν' ἀφίνωμεν τὴν μήτραν ἡσυχον, ἕως ἂν ἀναλάβῃ τὰς δυνάμεις αὐτῆς, παρρηγγέλλοντες καὶ τὴν τεκοῦσαν νὰ ἡσυχάζῃ ὡσαύτως, κειμένη ὅπως εὐχαριστεῖται, καὶ μάλιστα ὀριζόντιως, ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ ἀπομακρυνώμεθα αὐτῆς οὐδὲ στιγμὴν. Ὅταν ὁμως ἀρχηται αιμορραγία, ὅπερ τότε εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι τὸ ὑσερον ἀπεχωρίσθη ἤδη ἀπὸ τῆς μήτρας ἢ καθόλου ἢ κατὰ μέρος μόνον, δεόν νὰ προσπαθῶμεν νὰ διεγείρωμεν τὴν συστατικὴν δυνάμιν αὐτῆς διὰ τῶν συνήθων μέσων, τούτέστι διὰ κυκλοειδῶν ἀνατρίψεων, γινομένων καθ' ὅ μέρος τῆς κοιλίας εὐρίσκεται ἀπευθυνόμενος ὁ πυθμὴν, διὰ βαντίσματος ψυχροῦ ὕδατος ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν μηρῶν τῆς τικτούσης, διὰ ψυχρῶν ἐπιθεμάτων, δι' ἐνέσεων εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας, γινομένων ἐκ ψυχροῦ ὕδατος ἢ στυπτικῶν οὐσιῶν, δηλ. ἐκ κράματος, συνισταμένου ἐξ ἴσων μοιρῶν ὄξους καὶ ὕδατος, ἢ ὄξους, οἰνοπνεύματος καὶ ὕδατος, ἐκ διαλύματος στυπτηρίας, ἢ ἀφεψήματος φλοιοῦ δρυός, ἢ περουειανοῦ φλοιοῦ. Ἐκ τῶν ἐσωθεν δὲ διδομένων φαρμάκων τὸ διὰ κινναμώμου βάμμα εἶναι τὸ προτιμότερον πάντων· τὰ ψυχρὰ βαντίσματα γίνονται ἢ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, ἢ διὰ σπόγγου, ἢ διὰ συνήθους κλυσθῆρος, ἀφαιρουμένου ὁμως τοῦ σωληναρίου, ὅπως καταχέηται ἐν ἀφθονίᾳ τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ τῶν μηρῶν τῆς πασχούσης.

Τὰ δὲ ψυχρὰ ἐπιθέματα γίνονται ἢ δι' ὀθονίων, ἐμβρεχομένων εἰς ψυχρὸν ὕδωρ καὶ τιθεμένων ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἢ δι' ἐπιθέσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ πάγου, ὅταν ὑπάρχη κίνδυνος καὶ ἀπαιτεῖται νὰ ἐνεργήσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν δραστηριώτερον

βάλλομεν δὲ τὸν πάγον ἐντὸς κύστεως χοιρείας ἢ βοείας ἡμιπληρώτου ὕδατος, ὅταν ὁμοῦς ὁ κίνδυνος ἢ μέγας, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τότε καὶ αὐτὴν τὴν χιόνα ἐν εἰ-
δει ἐπιθεμάτων· παρατηρήθη πρὸς τούτοις, ὅτι ἡ ἐναλλαξ γινο-
μένη χρῆσις τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν ἐπιθεμάτων διεγείρει τα-
χύτερον τὰς συστολάς τῆς μήτρας. Εἰς τινὰς σπανίας περιστά-
σεις μετεχειρίσθησαν τὰς ἐκ μόνου οἰνοπνεύματος ἐνέσεις, ὡσπερ
ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ἄπαξ ὁ Ναιγέλιος, ἀλλὰ καὶ αὗτος
λέγει, ὅτι τότε μόνον πρέπει νὰ γίνηται τοῦτο, ὅταν ὑπάρχη
μεγάλη καὶ ἀληθὴς ἀνάγκη, διότι εὐκόλως δυνατόν νὰ προέλθῃ
ἐκ τούτων ἰσχυρὰ φλόγῳσις τῆς μήτρας, ἣν δὲν δυνάμεθα νὰ
καταπονήσωμεν διὰ τῶν συνήθων μέσων, ἀφοῦ προηγήθη
τοσοῦτον ἄφθονος αἰμορραγία. Τὰς διὰ ψυχροῦ ὕδατος
ὡς καὶ τὰς διὰ ζυπτικῶν οὐσιῶν ἐνέσεις πρέπει νὰ ἐπαναλαμ-
βάνωμεν τρίς ἢ τετράκις, διαρκούσης τῆς αἰμορραγίας, προσέ-
χοντες ὁμοῦς μὴ αἱ ἐνιέμεναι οὐσίαι εἰσέρχονται εἰς τὸ κοῖλον τῆς
μήτρας καὶ περιορίζονται μόνον εἰς τὸ ἀποπλύνειν τὸ στόμιον
αὐτῆς ἢ τὸν κόλπον, ὡσπερ συμβαίνει, ὅταν ὁ μητραγγύτης μὴ
εἰσέρχεται εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἀλλ' εὐρίσκηται ἐκτὸς
αὐτοῦ· τοῦ δὲ διὰ κινναμώμου βάμματος μεταχειριζόμεθα ἀνά
ἐν κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ κατὰ πᾶν τέταρτον ἢ κατὰ πᾶσαν ἡ-
μίσειαν ὥραν. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὰς πασχούσας ὑπὸ τῆς περὶ ἧς
ὁ λόγος αἰμορραγίας ὑπάρχει καὶ μεγάλη διάθεσις πρὸς ἔμετον,
εἰς τὸ διὰ κινναμώμου βάμμα προστίθενται καὶ τινες σταγό-
νες τοῦ δι' ὀπίου βάμματος (1).

Τὰ δὲ παρὰ διαφόρων ἐπαινούμενα φάρμακα πρὸς ἐπίσχε-
σιν τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος αἰμορραγίας, οἷον τὸ φωσφορικὸν ὄξύ,

(1) Rp. Aq. Meliss. unc. vj

Tinct. cinnam. drachm. iv

Tinct. op. simplic. gr. xx.

m. d. s. νὰ λαμβάνῃ ἐν κοχλιάριον τοῦ γλυκοῦ ἀνά πᾶν τέ-

ταρτον τῆς ὥρας.

τὸ θεικὸν ὄξύ, τὸ οἰνόπνευμα τοῦ Ἀλλήρου, διδόμενα ἀνά δέκα ἕως τριάκοντα σταγόνας κατὰ πᾶσαν ὥραν, καίτοι ἄλλως ὠφέλιμα, εἰς τὴν περίστασιν ὅμως ταύτην δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὠφελήσωσιν. Ἔνιοι δὲ μεταχειρίζονται καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ κινναμώμου ἵνα ἐνεργήσῃσι ταχύτερον καὶ δραστηριώτερον (1).

Ἐὰν μετὰ τὴν χρῆσιν πάντων τούτων τῶν τε ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν βοηθημάτων ἡ αἰμορραγία μὴ παύηται, τὸ δ' ὕστερον μὴ ἀποχωρήσῃ εἰσέτι ἐντελῶς ἀπὸ τῆς μήτρας, πολλοὶ τῶν μαιευτῶν λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν τε ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν χρῆσιν τῶν ῥηθέντων βοηθημάτων, ἕως ἂν ἀποχωρήσῃ τοῦτο αὐτομάτως, θεωροῦσι δὲ ἐπικίνδυνον τὴν διὰ τῆς χειρὸς ἀποχώρισιν αὐτοῦ, διότι ἡ αἰτία τῆς αἰμορραγίας δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ εἰσέτι εὐρισκομένου ὑστέρου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀτονίας αὐτῆς· τούτου ἕνεκα καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρισιν τοῦ τῇ μήτρᾳ εἰσέτι προσπεφυκτοῦ ὑστέρου αὕτη δὲν συστέλλεται πάντοτε, ἐπομένως ἀποχωρίζοντες αὐτό, αὐξάνομεν μόνον τὴν αἰμορροῦσαν ἐπιφάνειαν τῆς μήτρας, μηδὲν ἄλλο κατορθοῦντες, διὸ ἀπαιτεῖται μᾶλλον νὰ προσπαθῶμεν ἵνα διεγείρωμεν τὰς συστολάς αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἐναρξιν τούτων τὸ ὕστερον οὐ μόνον ἀποχωρίζεται αὐτομάτως, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰμορραγία παύεται.

Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσιν, ὅτι πρέπει νὰ ἀποχωρίζωμεν διὰ τῆς χειρὸς τὸ ὕπερον, ὅταν ἡ αἰμορραγία μὴ παύηται διὰ τῆς χρήσεως τῶν εἰρημέων βοηθημάτων, διότι ἡ τεχνητὴ ἀποχώρισις αὐτοῦ οὐδεμίαν βλάβην ἐπάγει εἰς τὴν μήτραν, ἀλλὰ μᾶλλον διεγείρεται ἡ συσταλτικὴ αὐτῆς δύναμις, δι' ἣν προξενεῖ ἐρεθισμόν ἢ εἰς αὐτὴν εἰσαχθεῖσα τοῦ μαιευτῆρος χεῖρ. Ἐκ τῆς ἐν τῇ μή-

(1) Rp. Ol. cinnam. gutt. x.

Aether. sulphur. drachm. j.

m. d. s. ἀνά 10—15 σταγόνας κατὰ πᾶν τέταρτον ἢ κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν ἐπὶ βώλου σακχάρους ἢ ἐντὸς ἀρωματικοῦ τινος ἐγχύματος.

τρα διαμονῆς τοῦ ὑστέρου λέγουσι προσέτι οὗτοι, ὅτι ἐμποδίζεται ἡ συστολή αὐτῆς, ὅτι αἱ ἐνιέμεναι οὐσαὶ δὲν φθάνουσι μέχρι τοῦ μέρους, ὅθεν ῥέει τὸ αἷμα, προσέτι δὲ καὶ ὅτι δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ πρὸς κατάπαυσιν τῆς αἱμορραγίας ἀπαιτούμενα βοήθηματὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρισιν καὶ τὸν ἐξελκυσμὸν τοῦ ὑστέρου. Ἄλλ' εἰ καὶ οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἐξαρκοῦσιν ἵνα πείσωσιν ἡμᾶς περὶ τῆς ὠφελείας τῆς διὰ τῆς χειρὸς ἀποχωρίσεως τοῦ ὑστέρου, ἐκ τῆς πείρας ὁμως μανθάνομεν, ὅτι οὕτω διεσώθησαν πλείστα γυναῖκες. Ἡ διὰ τῆς χειρὸς ἀποχώρισις τοῦ ὑστέρου συνήθως δὲν εἶναι δύσκολος, γίνεταί δὲ ὡς εἴρηται ἀνωτέρω.

Πολλάκις μετὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ ὑστέρου τὸ αἷμα θρομβοῦται ἐντὸς τῆς μήτρας, ὃ δ' ἐκ τούτου σχηματιζόμενος θρόμβος γίνεταί ἐνίοτε ἰσομεγέθης ὡς ἡ χηνός· τούτου δὲ γενομένου, ἐπέρχονται ἐλαφραὶ συστολαὶ τῆς μήτρας, ἡ γυνὴ νομίζει ὅτι ἔχει ἀνάγκη νὰ οὐρήσῃ, καὶ ἐνῶ ἐπειγεται πρὸς τοῦτο, ἐκπίπτει ὁ θρόμβος τοῦ αἵματος. Ἄλλοτε ὁμως ὁ ἐν τῇ μήτρᾳ σχηματισθεὶς θρόμβος τοῦ αἵματος χρησιμεύει κατὰ τινὰ τρόπον ὡς πυρῆν, διὰ δὲ τοῦ ἐκ νεοῦ κατὰ στρώματα ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτιθεμένου καὶ πηγνυμένου αἵματος, καὶ διὰ τῶν συστολῶν καὶ διαστολῶν τῆς μήτρας ἀυξάνεται ὁ ὄγκος αὐτοῦ τοσοῦτον, ὥστε γίνεταί παρεμφερῆς κεφαλῇ ἐμβρύου, εἰς δὲ τὰ πρὸ τοῦ αἰδοίου τεθέντα ὀθόνια οὐδόπως εὑρίσκεται αἷμα, ἀλλ' ὀρρός μόνον αἱματόχρους. Ἐν ὅσῳ ἡ μήτρα διαμένει συνεσταλμένη περὶ τὸ πικτόν τοῦτο αἷμα, οὐδεὶς ὑπάρχει κίνδυνος, διότι μετὰ παρέλευσιν εἰκοσιτεσσάρων ἢ τριάκοντα ἕξ ὡρῶν ἐπέρχονται ὠδίνες καὶ ἐξωθεῖται τοῦτο ἀκινδύνως. Πολλάκις ὁμως τὸ αἷμα τοῦτο ἐμποδίζει τὴν συστολὴν τῆς μήτρας, ἥς μὴ συστελλομένης, ἐξακολουθεῖ ἄνευ διακοπῆς ἡ αἱμορραγία, ἐπέρχονται ἀκολούθως λειποθυμίαι, αἵτινες κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν διαρκοῦσι πολὺ, ἀκολούθως ὁμως ἡ διάρκειά αὐτῶν εἶναι μειζῶν καὶ ἐπαπειλεῖται μέγιστος κίνδυνος. Πρὸς κατάπαυσιν τῆς αἱμορραγίας τῆς ἐκ τῆς ῥηθείσης αἰ-

τία; προερχομένης, και ἀφαιρέσιν τοῦ κινδύνου, ἐξάγομεν διὰ τῆς χειρὸς τὸν θρόμβον τοῦτον τοῦ αἵματος, ἀφίνομεν δὲ τὴν χεῖρα, τὴν ἐν εἶδει πυγμῆς κεκλεισμένην, ἐντὸς τῆς μήτρας και ἐξάγομεν ταύτην, ἀφοῦ κισθανθῶμεν ὅτι συστέλλεται περι αὐτὴν ἡ μήτρα, γίνεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προξενεῖ αὐτῇ τὸ ἀνόμοιον σχῆμα τῆς χειρὸς ἡμῶν.

Τὸ παρὰ τινῶν ἐπαινούμενον εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πώμασμα εἶναι μᾶλλον ἐπιβλαβὲς ἢ ὠφέλιμον, ἐπειδὴ ἡ ἐξωτερικὴ αἰμορραγία μεταβάλλεται εἰς ἐσωτερικὴν, τοῦτέστι τὸ αἷμα δὲν ἐκρέει πρὸς τὰ ἐκτός, ἀλλὰ συλλέγεται εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας. Ὁ Πέτρος Φράγκος και τινες ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι πρὸς κατάπausιν τῆς μετὰ τὸν τοκετὸν αἰμορραγίας τῆς μήτρας συντελεῖ ἡ περίσφιγξις τῶν κάτω ἄκρων, και οὕτω διαμένει ἐν τοῖς ἀγγείοις τούτων ἡ πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς ἀναγκασία ποσότης τοῦ αἵματος· τὸ τοιοῦτον ὅμως οὐ μόνον ἀπεδείχθη ἐκ τῆς πείρας ἀνωφελές, ἀλλὰ γίνεται ἐνίοτε και ἐπικίνδυνον, διότι, παρεμποδισθείσης τῆς κυκλοφορίας κατὰ τὸν ἤδη ρηθέντα τρόπον, ῥέει ἔτι ὀλιγώτερον αἷμα πρὸς τὰ κεντρικὰ ὄργανα τοῦ σώματος, και ἐπομένως ἐπέρχεται ταχύτερον ὁ θάνατος. Πρὸς κατάπausιν τῆς αἰμορραγίας ταύτης ὁ Σαξτόρφος βάλλει κατὰ μικρὸν σακκίδια πλήρη ἄμμου ἐπὶ τῆς κοιλίας, ὁ δὲ Πλουκέτιος λέγει, ὅτι δυνάμεθα νὰ παύσωμεν τὴν περι ἧς ὁ λόγος αἰμορραγίαν, εἰσάγοντες τὴν χεῖρα ἡμῶν εἰς τὴν μήτραν και ἐπιθλίβοντες δι' αὐτῆς τὴν ἀορτὴν πρὸ τῆς δικρανώσεως αὐτῆς. Βωδελόκιος δ' ὁ νεώτερος και ὁ Οὐλξάμηρος λέγουσιν, ὅτι ἡ συμπίεσις τῆς ἀορτῆς εἶναι προτιμότερον νὰ γίνηται ἐξωθεν· τοῦτο δὲ εἶναι εὐκόλον, διότι τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας μετὰ τὸν τοκετὸν εἰσὶ λίαν κεχαλαρωμένα, ἐκ τῆς συμπίεσεως ὅμως τῆς ἀορτῆς τὸ αἷμα ὀπισθοδρομεῖ πρὸς τὴν καρδίαν, ἡ δὲ γυνὴ αἰσθάνεται ἐκ τούτου τοσαύτην στενοχωρίαν, ὥστε δὲν δύναται νὰ ἀνθεξῇ εἰς αὐτὴν οὐδ' ὀλίγας στιγμάς.

Αἱ μετὰ τὸν τοκετὸν αἰμορραγίαι συμβαίνουσι συνήθως τὰς

πρώτας είκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας, ἐνίοτε δὲ καὶ βραδύτερον, δηλ. τὴν τρίτην, πέμπτην, δεκάτην, ἢ καὶ τὴν δεκάτην καὶ πέμπτην ἡμέραν μετ' αὐτόν. Σύμπτωμα δὲ, συνοδεῦον συνήθως τὰς αἰμορρογίας ταύτας, εἶναι ἢ κατὰ τὸ μέτωπον τῆς τεκούσης κεφαλαλγία· διό, ὅταν τοῦτο ἐπέρχηται ἐν τῷ τοκετῷ, ἢ συμβαίη μετ' αὐτόν, ἀπαιτεῖται πολλή προσοχὴ καὶ προετοιμασία διὰ τὴν ἐπαπειλουμένην αἰμορρογίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Περὶ ἐκτάκτων τινῶν περιστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν,
ἐπερχομένων ἐν τῷ τοκετῷ ἢ μετ' αὐτόν.*

Α΄. Περὶ ὄξυος τοκετοῦ.

Καλεῖται ὄξυς ὁ τοκετός, ὅταν διατρέχη μετὰ μεγίστης ταχύτητος τὰς διαφορὰς αὐτοῦ περιόδους, καὶ ἐπομένως εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπαγάγῃ θλάθην τινὰ εἰς τὴν τίκτουςαν ἢ εἰς τὸ τιχτόμενον. Εἶναι δ' ὁ τοκετός ὄξυς ἢ κατὰ πάσας τὰς περιόδους αὐτοῦ, ἢ κατὰ τινὰς τούτων μόνον. Εἰς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς αἱ ὠδίνες εἰσὶν ἀνώμαλοι ἐξ αὐτῆς τῆς πρώτης εἰσέτι περιόδου, καὶ ἐπανερχονται εἰς μικρὰ διαστήματα· προχωροῦντος δὲ τοῦ τοκετοῦ, λαμβάνουσι δύναμιν ἀσυγκρίτως μείζονα, συνοδεύονται δὲ καὶ ὑπὸ πόνων δεινῶν ὡς καὶ ὑπὸ ἀκρατήτου ἐπίεξως πρὸς τὸ συνεξωθεῖν καὶ ἐπισπεύδειν αὐτόν. Μεγάλην δ' ὄρμην κατ' ἐξοχὴν λαμβάνουσιν αἱ ὠδίνες περὶ τὰ τέλη τοῦ τοκετοῦ, γίνονται δηλ. ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἰσχυρότερα καὶ σχεδὸν διαρκεῖς, καὶ παύονται μετὰ τὴν ἐξῶσιν τοῦ ἐμβρύου· ἐνίοτε ὅμως προσγίνονται καὶ σπασμοὶ εἰς τὰ μεταξὺ τῶν ὠδίνων διαλειμματα, ὅταν αὐταὶ ὡσι λίαν ἀλγεῖναι· προσέτι ἀναφέρονται καὶ παραδείγματα ἀποβιώσεως γυναικῶν ἐνεκα τῆς μεγάλης ταχύτητος, μεθ' ἧς ἀπεπερατώθη ὁ τοκετός εἰς

τοιαύτην περίστασιν. Οί όξεις τοκετοί συμβαίνουσιν εις τὰ θερμά κλίματα μάλλον ἢ εις τὰ ψυχρά, ἡ δὲ πρὸς τούτους διάθεσις προέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰδιαιτέρας τινὸς καταστάσεως τῆς ζωτικῆς δυνάμεως τῆς μήτρας, καίτοι ἄλλως ὑγιῶς ἐχούσης τῆς τε τικτούσης ἐν γένει καὶ τῆς μήτρας ἰδίως. Ὁ όξυς τοκετὸς ἐπέρχεται ἐνίοτε καὶ ὅταν ἡ τίκτουσα πάσχη ὑπὸ όξέος τινὸς νοσήματος καὶ ἰδίως ὑπὸ περιπνευμονίας ἢ ὑπὸ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ. Ἡ πρὸς τοὺς όξεις τοκετοὺς διάθεσις, ὡς καὶ ἡ ταύτη ἐναντία, εἰσὶν ἐνίοτε κληρονομικαί· ἐντεῦθεν, ὅταν γυναικὸς τινος ἡ μήτηρ ἔτικτε ταχέως, ἢ ὅταν καὶ εις αὐτὴν τὴν ἰδίαν ὁ προλαβὼν τοκετὸς ἦν όξυς, πρέπει νὰ προσέχωμεν πολὺ καὶ εις τὸν νῦν ἀρχόμενον. Παρητηρήθη δὲ προσέτι, ὅτι τίκτουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ταχέως ὅσαι γυναῖκες πάσχουσιν ὑπὸ πόνων δριμέων ἐν καιρῷ τῶν καταμηνίων.

Οί όξεις τοκετοί δυνατὸν νὰ ἐπαγάγωσι διαφορῶν ειδῶν βλάβας· εἰσὶ δ' αὐταὶ διάρρηξις τῆς μήτρας, τοῦ κόλπου καὶ τοῦ περιναίου, πρόπτωσις τῆς μήτρας, τοῦ κόλπου, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅταν ἡ κύελος ἢ πλατυτέρα τοῦ συνήθους, τὸ κατώτερον τμημα τῆς μήτρας ὠθεῖται ἐνίοτε μετὰ τοσαύτης δυνάμεως πρὸς τὰ κάτω, ὥστε πολλάκις φθάνει τοῦτο μέχρι τῆς σχισμῆς τοῦ αἰδοίου. Ἀναφέρονται δὲ καὶ τινὰ παραδείγματα προπτώσεως ὅλης τῆς ἐγκύου μήτρας, ἀλλὰ τὸ ἔμβρυον ἐξήχθη ζῶν ἡ δὲ προπεσοῦσα μήτρα ἀνέχθη εις τὴν φυσικὴν αὐτῆς θέσιν χωρὶς νὰ συμβῆ ἕκ πάντων τούτων οὐδεμίαν βλάβην εις τὴν τίκτουσαν. Ἡ ταχεῖα ἀφίρεσις τοῦ βάρους, ὅπερ ἡ κοιλία ἔφερεν ἐπὶ πολλοὺς ἤδη μῆνας, δυνατὸν νὰ ἐπαγάγῃ βλάβην μάλλον ἢ ἤττον ἐπίσημον, εἴτε ἐκ τῆς διαταραχθεῖσης ἐνεργείας τοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἴτε ἐκ τῆς μείζονος συρρότης τοῦ αἵματος εις τὰ ἀγγεῖα τῆς κάτω κοιλίας.

Ὁ όξυς τοκετὸς δυνατὸν προσέτι νὰ ἐπαγάγῃ καὶ βλάβην τινὰ εις τὸ τικτόμενον, ἀναλόγως τῆς θέσεως, εις ἣν ἤθελεν εὐρεθῆ ἡ τίκτουσα. Ἐντεῦθεν τὸ ἔμβρυον, ἐξωθούμενον βιαίως ἀπὸ

τῆς μήτρας, ἐνδέχεται νὰ πέσῃ αἶρνος ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ κίθῃ ἐκ τούτου θλάβῃν ἐπίσημον, ἢ ν' ἀποσπαθῇ βιαίως ὁ ὀμφάλιος λῶρος, ἢ ν' ἀποχωρισθῇ προώρως τὸ ὕστερον, ἢ καὶ νὰ συνελκυσθῇ ἢ ἐνδιπλωθῇ ἡ μήτρα. Καὶ ἐκ τῶν διαρκουσῶν δὲ συστολῶν τῆς μήτρας, αἰτίνες γίνονται συνήθως εἰς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς, δυνατὸν νὰ διακινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ τοῦ ἐμβρύου διὰ τὴν ἐκ τούτου παρεμποδιζομένην κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος. Ἡ τίκτουσα διακινδυνεύει εἰς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ μειζων ἦν ἡ διάτασις τῆς μήτρας καὶ ὅσῳ δυσκολώτερον ἐξετελέσθη ὁ τοκετός, μὴ γενομένων πρότερον τῶν πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένων προπαρασκευῶν.

Ἡ πρὸς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς ἀρμόζουσα θεραπεία ὑφίσταται εἰς τὸ βραδύναι τὴν πορείαν αὐτῶν, τὰ δὲ πρὸς τοῦτο χρήσιμα βοηθήματα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα. Ἡ τίκτουσα πρέπει νὰ μείνῃ ὅσον ἐνεστὶν ἡσυχος καὶ μηδόλως νὰ συνεζωθῇ, ν' ἀφαιρεθῇ δὲ καὶ πᾶν τὸ ἱκανὸν ὄν νὰ προξενήσῃ ἐρεθισμὸν τινα, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν τοκετὸν προσέτι ἡ τίκτουσα πρέπει νὰ κείται ὀριζοντεῖως, ἔχουσα τὰ ἰσχία μικρὸν τι ἀνωψωμένα. Ἐνίοτε συντελεῖ εἰς τὸ βραδύναι τὸν τοκετὸν καὶ ἡ κατὰ τὰ πλάγια κατάκλισις αὐτῆς, ὡς καὶ ἡ διαῤῥήξις τοῦ θυλακίου κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας περιόδου τοῦ τοκετοῦ. Τὴν ταχεῖαν ἐξώσιν τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν, ὠθοῦντες αὐτὴν διὰ τῶν δακτύλων ἡμῶν πρὸς τὰ πλάγια τῆς πυέλου· ὅταν δὲ κατέρχεται εἰς τὴν μικρὰν πυέλον σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τὸ ταύτην εἰσέτι κλυπτον μέρος τῆς μήτρας, ὅπως προλάβωμεν τὴν συμπίεσιν καὶ πᾶσαν ἄλλην ἐπικειμένην βλάβην τοῦ μέρους τούτου, πρέπει νὰ ἐμποδίζωμεν τὴν κάθοδον τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἵνα προλάβωμεν τὰ ἐκ τοῦ ὄξέος τοκετοῦ προερχόμενα δυσάρεστα ἀποτελέσματα, βάλλομεν περὶ τὴν κοιλίαν τῆς τικτούσης ζώων ἀρκούντως πλατεῖαν, ἢν περισφίγγομεν καθ'

ὅσον ἐξέρχεται τὸ ἔμβριον τὴν πλατειάν ταύτην ζώνην ὀφείλει νὰ φέρῃ ἢ γυνὴ περὶ αὐτὴν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ μετὰ τὸν τοκετόν. Ἰδιαίτερα δὲ προσοχὴ ἀπαιτεῖται εἰς τὴν ὑποστρίξιν τοῦ περιναίου, ὅπερ εἰς τοὺς ὄξεις τοκετοὺς εὐκόλως διαρρήγνυται, ἐνίοτε μάλιστα, ὅσον κἂν ὤμεν προσεκτικοί, εἶναι ἀδύνατον νὰ προλάβωμεν τὴν διάρρηξιν αὐτοῦ.

Β'. Περί προπτώσεως τοῦ ὀμφαλίου λώρου.

Ἡ πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου εἶναι ἀείποτε συμβῆν λίαν δυσάρεστον, διό ἀπαιτεῖται νὰ διακρίνωμεν καλῶς πότε κεῖται ἀπλῶς πρὸς τὴ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρίου, καὶ πότε ἀληθῶς προέπεσεν. Πρὸ τῆς διάρρήξεως τοῦ θυλακίου ἢ διάγνωσις εἶναι δύσκολος, ἐπειδὴ εὐκόλως δύναται τις ν' ἀπατηθῆ καὶ ὑπολάβῃ τὸν ὀμφάλιον λῶρον ὡς ἓνα τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς ἢ τοῦ ποδὸς τοῦ ἐμβρίου. Ὅταν τὸ ἔμβριον ζῇ, ἢ διάγνωσις γίνεται εὐκόλος ἐκ τῶν σφυγμῶν τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀναβαίνει εἰς ἑκκτὸν καὶ τεσσαράκοντα περίπου κατὰ πᾶν πρῶτον λεπτόν. Ἐν τῷ θυλακίῳ εὐρίσκεται ἄλλοτε μὲν μία μόνη ἔλιξ τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἄλλοτε δὲ μέγα μέρος τούτου· ὅταν λοιπὸν ὑπάρχῃ ὑπόψια ὅτι πρόκειται μέρος τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ εἰς τὰς διὰ τοῦ δακτύλου ἡμῶν γινομένης ἐξετάσεις πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς διαγνώσεως, διότι εὐκόλως ἐνδέχεται νὰ διαρραγῇ τὸ θυλακίον καὶ προπέσῃ ἢ ἢ ὀμφάλιος λῶρος, ὅπερ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυνατόν νὰ προληφθῆ, ὅταν ἢ διάρρηξις τοῦ θυλακίου συμβῆ φυσικῶς.

Ἡ πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου κατὰ τινὰς μὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὑπὲρ τὸ σύνθετος μήκους αὐτοῦ, κατ' ἄλλους δὲ ἐκ τῆς μειζονος εὐρυχωρίας τῆς πυέλου, καὶ κατ' ἄλλους ἐκ τῆς λοξῆς θέσεως τῆς μήτρας, ἢ ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σχήματος τοῦ ἐμβρίου. Εἰς τὰ τετράποδα ζῶα σπανίως συμβαίνει πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου, τοῦτο δὲ ἴσως προέρχεται ἐκ τῆς μεί-

ζονος βραχύτητος αὐτοῦ ὡς καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ταῦτα βαδιζουσιν. Ἡ πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου δὲν εἶναι συχνοτέρα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις βαδιζει ὀρθος καὶ ἔχει τοῦτον ἐπιμηκέστερον παρὰ τὰλλα τετράποδα, ἀ) διότι ὁ ὀμφάλιος λώρος δὲν εἶναι σῶμα νεκρὸν, ἀλλὰ μέτοχος ζωῆς καὶ ἐπομένως δὲν ἀκολουθεῖ τοὺς νόμους, εἰς οὓς ὑπόκεινται τὰ νεκρὰ σώματα, τούτου δ' ἕνεκα προπίπτει συχνοτέρου εἰς τὰ νεκρὰ ἢ εἰς τὰ ζῶντα ἔμβρυα· β'.) διότι ἡ πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἐμποδίζεται διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐν τῇ διαρρήξει τοῦ θυλακίου δὲν ἐκρέει ἅπαν ὀμοῦ τὸ ἐνάμμιον ὑγρὸν, τοῦτέστι διὰ τὴν ἀκριβῆ προσαρμογὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας περὶ τὸ προκείμενον μέρος, καὶ ἰδίως περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐμβρίου. Ἐντεῦθεν ἡ πρόπτωσης τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἀπαντᾷται συχνοτέρου εἰς πάσας ἐκείνας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐμποδίζεται ἡ ἀκριβὴς προσαρμογὴ τοῦ στομίου τῆς μήτρας περὶ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρίου· τοῦτο δὲ συμβαίνει ἕνεκα μεγάλης ποσότητος τοῦ ἐνάμμιου ὑγροῦ, ἕνεκα διδύμων, ἕνεκα κακῆς θέσεως τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐμβρίου καὶ ἕνεκα δυναμικῆς τινος καταστάσεως τῆς μήτρας, ἐξ ἧς προέρχεται ἀνωμαλία τῶν συζολῶν αὐτῆς. Ὁ ὀμφάλιος λώρος προπίπτει εὐκολώτερον καὶ ὅταν ἔτι τὸ μήκος αὐτοῦ ἢ πολὺ μείζον τοῦ συνήθους, ὡς περ καὶ ὅταν τὸ ἔμβρυον κεῖται λοξῶς ἐν τῇ μήτρᾳ.

Ἐὰν ὁ τοκετός, καθ' ὃν πρόκειται ὁ ὀμφάλιος λώρος, ἀφεθῆ εἰς τὴν φύσιν, τὸ ἔμβρυον γεννᾶται συνήθως νεκρὸν, ἐπειδὴ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ, διερχομένη τὴν πύελον, συνθλίβει τὸν ὀμφάλιον λώρον, καὶ ἐπέρχεται ἐκ τούτου ἀσφυξία. Διό, ὅταν ὁ τοκετός προβαίνει βραδέως, τὸ ἔμβρυον γεννᾶται νεκρὸν, ὅταν δ' ἀκολουθῆ τὴν συνήθη αὐτοῦ πορείαν, ὁ κίνδυνος εἶναι μέγιστος, ἀλλ' ὅταν ἀποπερατοῦται ταχύτερον τοῦ συνήθους, τὸ ἔμβρυον ἐξέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζῶν.

Ὅταν πεισθῶμεν, ὅτι παρὰ τῇ κεφαλῇ τοῦ ἐμβρίου κεῖται ὁ

ὀμφάλιος λῶρος, τὸ δὲ θυλάκιον δὲν διεξέρχεται εἰσέτι, θέον νὰ μὴ ἐπιχειρῶμεν τι πρὸς διάρρηξιν τούτου, ὅσον πολὺ καὶ ἔθελε βραδύνει ἢ διάρρηξις, διότι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην οὐδεὶς ὑπάρχει κίνδυνος, ἐνῶ τὸ ἐπιχειρεῖν τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου πρὸ τῆς διάρρηξεως τοῦ θυλακίου οὐ μόνον παράλογον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβές· δυνατὸν ἂν ἀποβῆ· παράλογον μὲν, διότι πολλακίς μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας περὶ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου, ἀνωθεῖται πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω ὁ ὀμφάλιος λῶρος· ἐπιβλαβές δὲ, διότι ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ ἐμβρύου εἶναι ἐλάττωτε λίαν ἐπικίνδυνος δι' αὐτό, ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι καὶ λίαν δύσκολος ἢ ἐγχείρησις αὕτη, ὅταν πρόκειται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρύου. Ἐὰν ὅμως μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου ἐκπέσῃ μέρος τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ φέρωμεν τούτο, ὅσον ἔνεστι τάχιον, ὑπεράνω καὶ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου. Πρὸς τούτο ἐπροβλήθησαν διάφορα ὄργανα, ἡ χεὶρ ὅμως ἡμῶν εἶναι ἰκανὴ ν' ἀναπληρώσῃ σκοπίμως ἅπαντα ταῦτα, ὡς ἐνεργοῦσα ἀσφαλέστερον καὶ ἀθωότερον. Πρὸς ἀνώθησιν δὲ τοῦ προσπεσόντος ὀμφαλίου λῶρου κατακλίνομεν ὀριζοντιῶς τὴν τίκτουςαν, βάλλοντες ὑπὸ τὰ ἰσχία αὐτῆς προσκεφάλαιον μικρόν, δι' οὗ ἀνυψοῦνται ταῦτα ὀλίγον ὑπὲρ τὸ λοιπὸν σῶμα· σχηματίζοντες δὲ μετὰ ταῦτα κωνοειδῶς τὴν χεῖρα, εἰσάγομεν αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον τῆς τικτούσης, καὶ φθάσαντες πλησίον τοῦ στομίου τῆς μήτρας, προσπαθοῦμεν νὰ ὠθήσωμεν πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς τὸν προσκεπεσόντα ὀμφάλιον λῶρον δι' οὗ μέρος εἶναι δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ τούτο εὐκολώτερον· διαμένομεν δ' ἔχοντες τὴν χεῖρα μεταξὺ τοῦ στομίου τῆς μήτρας καὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου ἕως ἂν ἐπέλθωσι συστολαὶ τῆς μήτρας, δι' ὧν ἐφαρμόζεται ἀκριβέστερον τὸ στόμιον αὐτῆς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐμβρύου, καὶ οὕτως ἐμποδίζεται ἢ ἐκ νέου πρόπτωσις τοῦ ὀμφαλίου λῶρου, ὅπερ

συμβαίνει, όταν αποσύρωμεν τὴν χεῖρα ἡμῶν, πρὶν ἢ ἄρξωμεν αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας. Ἐὰν ὁμοίως αἱ πρὸς ἀνώθησιν τοῦ ὀμφαλίου λώρου προσπάθειαι ἡμῶν ἀποβαίνωσι μάταιαι, ἐὰν κατὰ τὰ φαινόμενα ὁ τοκετὸς μέλλῃ νὰ βραδύνῃ, τὸν δ' ἐμβρυουλκὸν εἶναι ἀδύνατον νὰ μεταχειρισθῶμεν, διότι ἡ κεφαλή τοῦ ἐμβρίου εὐρίσκεται εἰσέτι πολὺ ὑψηλὰ, τοῦτο δὲ ζῆ μὲν ἀλλ' ὑπάρχει φόβος θανάτου, διότι οἱ σφυγμοὶ τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἤρξαντο ἤδη νὰ γίνωνται ἀσθενεῖς, ἀνάγκη τότε νὰ ἐπιχειρῶμεν τὸν μετασχηματισμὸν. Εἰς τὴν ἐναντίαν δὲ περίπτωσιν, ὅταν δηλ. προβλέπωμεν ὅτι ὁ τοκετὸς μέλλει νὰ ἀποπερατωθῇ ταχέως, ὅταν ὁ ὀμφάλιος λῶρος εὐρίσκηται εἰς τὰ πλάγια τοῦ ἀκρωτηρίου, καὶ ἐπομένως πιέζεται ὑπὸ τῆς κεφαλῆς ὀλιγώτερον, αἱ δὲ ἀρτηρίαι τούτου σφύζωσι ζωηρῶς, πρέπει νὰ μένωμεν ἤσυχοι, καὶ τότε μόνον νὰ ἐπιχειρῶμεν τὸν διὰ τοῦ ἐμβρυουλκοῦ ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρίου, ὅταν οἱ σφυγμοὶ τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἄρχωνται νὰ γίνωνται ἀσθενεῖς. Ὅταν δὲ ὁ μαιευτὴρ, ἐλθὼν, εὐρίσκῃ τὸν ὀμφάλιον λῶρον χαῦνον, ψυχρόν, καὶ πρὸ πολλοῦ πεπαυμένον τοῦ σούζειν, τοῦτο εἶναι σημεῖον ὅτι τὸ παιδίον ἀπέθανεν ἤδη. Διὰ ταῦτα αἱ μαῖαι ὀφείλουσιν, ἅμα συλλάθωσιν ὑποψίαν ὅτι πρόκειται ὁ ὀμφάλιος λῶρος, νὰ προσκαλῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὸν μαιευτὴρα, ἐπειδὴ, ἂν ἡ ἄφιξις τούτου βραδύνῃ ἐπὶ ὀλίγας μόνον στιγμὰς καὶ μὴ δοθῇ ἐγκαίρως ἡ ἀπαιτουμένη βοήθεια, τὸ ἐμβρυον ἀποθνήσκει.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι, ὅτι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐδόλως ἀναφέρεται ἡ πρόπτωσις τοῦ ὀμφαλίου λώρου, δὲν ὁμιλεῖ δὲ περὶ τούτου οὐδ' αὐτὸς ὁ 'Ροιστλῖνος, ὅστις συνέλεξεν ἀπαντα ὅσα πρὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔζη, ἐγίνωσκον περὶ μαιευτικῆς, εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, τὸ ἐπιγεγραμμένον *βόθων κηπίδιον*. Τριακτύτης φύσεως παραδείγματα ἀναφέρουσι δύο μὲν ὁ Μιχυρικεαῦος, καὶ ἕξ ὁ Δελαμόττος.

Γ'. Περὶ ἐπίσχεως τῶν ὑστέρων.

Ἢ ἐξωσις τῶν ὑστέρων δυνατὸν νὰ βραδύνη ἢ νὰ ἐμποδισθῇ ἐνεκὰ ἀδρανείας ἢ ἀνωμάλου συστολῆς τῆς μήτρας. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίστασιν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ μέρος τι τοῦ σώματος αὐτῆς ὑπεράνω τοῦ στομίου συστέλλεται, ἐνῶ ἢ λοιπὴ μένει διεσταλμένη, ἢ καὶ ἂν συστέλλεται, αἱ συστολαὶ αὐτῆς εἰσὶν ἀσθενέστεραι τῶν συστολῶν τῶν ῥηθέντων μερῶν. Ὅταν αἱ κατὰ τὸ σῶμα τῆς μήτρας συστολαὶ ὡσι μείζονες τῶν κατὰ τὸν πυθμένα ἢ τὸ κατώτερον τμήμα αὐτῆς, τότε αὕτη λαμβάνει τὸ σχῆμα τῆς κλεψύδρας, διακρίεται δηλ. εἰς δύο κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἕττον ἴσας κοιλίας καὶ ἐντὸς τῆς ὀπισθίου εὐρίσκεται ἐμπεφυλακισμένον ἢ ὀλόκληρον τὸ ὑστερον ἢ μέρος αὐτοῦ, καλεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον *ἐπίσχεσις ἢ ἐμφυλάκισις τοῦ ὑστέρου* (*incaarceratio placentae*.) Καὶ ὅταν μὲν εὐρίσκηται ὅλον τὸ ὑστερον εἰς τὴν εἰρημένην κοιλίαν, ἢ ἐπίσχεσις καλεῖται *τελεία*, ὅταν δὲ μέρος μὲν μόνον αὐτοῦ εὐρίσκηται ἐν αὐτῇ, μέρος δ' ἐκτὸς αὐτῆς, τοῦτο καλεῖται *ἀτελής ἐπίσχεσις τοῦ ὑστέρου*. Τὴν τοιαύτην ἀνώμαλον συστολὴν τῆς μήτρας ἀνακαλύπτομεν, ἐξετάζοντες διὰ τοῦ κόλπου· τότε δὲ τὸ κατώτερον τμήμα τῆς μήτρας φαίνεται ἀπαλόν, καὶ τὸ μέρος αὐτῆς, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ ἀνώμαλος συστολή, ὁμοιάζει ὀπῇ, δι' ἧς κοιωνοῦσιν αἱ εἰρημέναι δύο κοιλίαι, πρὸς τὴν ὀπὴν δὲ ταύτην ὀδηγεῖ ἡμᾶς ἐξετάζοντας ὁ ὀμφάλιος λῶρος. Πολλοί, ἀπατηθέντες ὑπὸ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς μήτρας, ὑπέθεσαν ὅτι συνεβῆ διάρρηξις αὐτῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῆς διάρρήξεως ταύτης ἐξέπεσε τὸ ὑστερον εἰς τὴν κοιλίαν τῆς γυναικός. Ἢ ἀνώμαλος αὕτη συστολή τῆς μήτρας γίνεται ἐνίοτε καὶ κατὰ τὰ πλάγια αὐτῆς, τότε δὲ ὁ ἐκ ταύτης σχηματιζόμενος θύλαξ δὲν εὐρίσκηται πρὸς τὰ ἄνω, ἀλλὰ πρὸς τὰ πλάγια τῆς μήτρας. Ὅταν δὲ ἡ περὶ τῆς ὀ λόγος συστολή ὑπάρχη μόνον κατὰ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ἢ ὅταν τοῦτο συστέλληται

πλέον τῶν ἄλλων μερῶν αὐτῆς, τότε φαίνεται ὑπὲρ τὸ σύνθετος μικρὸν καὶ σχεδὸν κεκλεισμένον, σκληρὸν ἐν τῇ ἐπαφῇ καὶ εὐαίσθητον· προσέτι κεῖται καὶ ὑψηλότερον τοῦ συνήθους, ἐξ οὗ καὶ δυσκολώτερον δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν αὐτό.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ὑφίσταται εἰς ἀνώμαλον συστολὴν τῆς μήτρας, προερχομένην ἐκ παντός, ἰκανοῦ ὄντος ἵνα διαταράξῃ τὴν συστατικὴν δυνάμιν καὶ ἐπομένως διὰ τινος μερικοῦ ἢ γενικοῦ ἐρεθισμοῦ νὰ ἐπαγάγῃ τὴν ἐν μέρει συστολὴν αὐτῆς. Ἐπίσχεσις τῶν ὑσέρων συμβαίνει συνήθως εἰς τοὺς ὄξει· ὡς καὶ εἰς τοὺς βραδεῖς τοκετούς, καὶ εἰς τὰς δυστοκίας, ὧν ἕνεκα ἠναγκάσθημεν νὰ καταφύγωμεν εἰς μαιευτικὴν τινα ἐγχείρησιν· προσέτι δὲ καὶ ἐξ ὑπερβολικῆς διατάσεως τῆς μήτρας, προερχομένης ἕνεκα μείζονος ποσότητος τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ἢ κακῆς θέσεως τοῦ ἐμβρύου, ἢ υπερβολικῆς ἀναπτύξεως τούτου, κτλ. Τὴν ἐν μέρει δὲ συστολὴν τῆς μήτρας δυνατὸν νὰ προξενήσωσιν αἱ κατὰ τὸ μέσον ἢ τὸ κατώτερον μέρος αὐτῆς ἐξωθεν γινόμεναι ἀνατρίψεις, οἱ ἐκ συχνῶν ἢ ἀνεπιτηδείων ἐξετάσεων προερχόμενοι ἐρεθισμοὶ τοῦ στομίου αὐτῆς, αἱ ἐξ ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν γινόμεναι ἐνέσεις, ὅταν μὴ φθάνωσιν εἰς τὸ κοῖλον τῆς μήτρας, ἀλλ' ἀποπλύνουσι τὸν τράχηλον αὐτῆς μόνον καὶ τὸν κόλπον, ἢ ἀπερισκέπτως γινόμενα ἕλξις τοῦ ὀμφαλίου λώρου, ἐνῶ τὸ ὕστερον εὐρίσκεται εἰτέτι προσπεφυκὸς τῇ μήτρᾳ, ἢ μερικῇ πληθῶρα αὐτῆς, καὶ ἢ στερεὰ πρόσφυσις τοῦ ὑπτέρου εἰς ταύτην.

Ὁ δ' ἐκ τῆς ἀνωμάλου συστολῆς τῆς μήτρας προερχόμενος κίνδυνος ὑφίσταται εἰς τὴν ἐπακολουθοῦσαν αἰμορραγίαν· ὅταν μηδὲν βρῆ αἷμα, ἢ ὅταν ἡ ποσότης τοῦ ἐκρέοντος ἦ μικρά, οὐδὲν ἐπιχειροῦμεν, ἀλλὰ περιμένομεν ἕως ἂν παύσῃται ἡ σπασμωδικὴ αὕτη συστολὴ τῆς μήτρας ἢ αὐτομάτως, ἢ διὰ τῆς χρήσεως τῶν ἀντισπασμωδικῶν βοηθημάτων, τούτέστιν ἐγγύματος χαμαιμήλων, βάμματος ὀπίου, θερμῶν ἐπιθεμάτων ἐπὶ τῆς κοιλίας, ὡς καὶ δι' ἐλαφρῶν ἀνατρίψεων, γινόμενων καθ' ὃ μέρος τῆς κοιλίας εὐρίσκεται ὁ πυθμὴν τῆς μήτρας

ἀπευθυνόμενος. Ὅταν ὁμως ἐπέλθῃ αἰμορραγία, τότε μεταχειριζόμεθα ἔξωθεν τὰ ψυχρὰ ἐπιθέματα καὶ ῥαντίσματα, ἔσωθεν δὲ δίδομεν τὸ διὰ κινναμώμου βάμμα· ἐὰν δὲ καὶ δι' αὐτῶν μὴ καύηται ἡ αἰμορραγία, πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ὑστέρου, ἀμα παυσαμένης κατὰ τι τῆς σπασμωδικῆς τῆς μήτρας συστολῆς, ἡ δὲ ἀποθεραπεία εἶναι ἡ αὐτὴ, ἥτις ἀπαιτεῖται καὶ εἰς τὰς ἐξ ἀτονίας τῆς μήτρας προερχομένας αἰμορραγίας.

Δ'. Περὶ τῆς ἐν ἀνοικίῳ τόπῳ προσφύσεως τοῦ ὑστέρου.

Τὸ ὕπερον, ὡς εἴρηται, προσφύεται συνήθως παρὰ τῷ πυθμένι τῆς μήτρας, ἐνίοτε ὁμως εὐρίσκεται προσπεφυκὸς πλησίον ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στομίου αὐτῆς. Ἢ παρὰ φύσιν αὕτη πρόσφυσις τοῦ ὑστέρου (placenta praevia), εἶναι συνήθως λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τε τὴν τίκτουσαν καὶ εἰς τὸ τικτόμενον, ἐπειδὴ ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγῃ ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ἢ καὶ πρὸ τούτου, τὸν θάνατον ἀμφοτέρων. Οἱ ἀρχαιότεροι δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀνωμαλίαν ταύτην, διό ὅτε εὐρίσκον τὸ ὕπερον κείμενον παρὰ τῷ στομίῳ τῆς μήτρας, πρὶν ἢ γεννηθῆ ἐνίοτε τὸ ἔμβρυον, ἐνόμιζον ὅτι τὸ ὕπερον δὲν ὑπῆρχεν ἐνταῦθα φύσει προσπεφυκός, ἀλλ' ὅτι, ἀποχωρισθὲν ἀφ' οὗ μέρους συνήθως προσφύεται, κατῆλθε πρὸς τὸ στόμιον τῆς μήτρας· εἰς δὲ τὴν πρόωρον ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου ἀπέδιδον καὶ τὴν αἰμορραγίαν, τὴν προερχομένην ἐκ τῆς παρὰ τῷ στομίῳ τῆς μήτρας προσφύσεως αὐτοῦ.

Τὰ σημεῖα, ἐξ ὧν διαγιγνώσκεται ἡ παρὰ φύσιν θέσις τοῦ ὑστέρου εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα·

α.) Ἢ κοιλία τῆς ἐγκύου γυναικὸς δένειναι τοσοῦτον τεταμένη κατὰ τὸν πυθμένα τῆς μήτρας, καίτοι τῆς κυήσεως λίαν προκεχωρημένης οὔσης, ὅσον εἶναι ὅταν τὸ ὕπερον ἔχῃ τὴν συνήθη αὐτοῦ θέσιν.

β.) Τὸν ἔβδομον, ὄγδοον ἢ ἕνατον μῆνα τῆς κυήσεως,

συνήθως ὅμως τοὺς δύο τελευταίους, προπηγθείστης μικρᾶς τινος καὶ ἀσημάντου αἰτίας, ἢ καὶ χωρὶς τοιαύτης, συμβαίνει αἰφνης αἱμορραγία, ἥτις παύεται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ μόνης τῆς ἡσυχίας, ἐπανερχεται ὅμως ἀρθρονώτερα μετὰ τινος ἡμέρας. Αἱ πρῶται αἱμορραγαίαι εἰσὶν ἐν γένει μικραὶ καὶ τοσούτῳ μᾶλλον συνήθεις, ὅσοι ταχύτερον ἤρξαντο· μείζονες δὲ τούναντίον εἰσὶν, ὅταν ἡ κύσις ἢ μᾶλλον προκεχωρημένη.

γ.) Τὸν καιρὸν, καθ' ὃν συμβαίνει ἡ αἱμορραγία θεωρεῖται ἐπίσης ὡς σημεῖον οὐσιῶδες. Ὄταν τὸ ὕπερον κεῖται ἀμέσως ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἡ αἱμορραγία ἄρχεται ταχύτερον, βραδύτερον δὲ ὅταν τὸ ὕστερον μὴ εὑρίσκηται ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ προσπεφυκός. Εἰς τὰς πλεονάκις τεκούσας, αἱ ἐκ τῆς παρὰ φύσιν θέσεως τοῦ ὑστέρου προερχόμεναι αἱμορραγαίαι ἄρχονται ταχύτερον ἢ εἰς τὰς πρωτοτόκους.

Αἱ αἱμορραγαίαι αὗται ἔχουσι τὴν ιδιότητα τοῦ αὐξάνεσθαι ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων.

δ.) Ὁ τράχηλος τῆς μήτρας, ὡς καὶ τὸ κατώτερον ἐν γένει τμήμα αὐτῆς, φαίνονται εἰς τὴν διὰ τοῦ κόλπου γινομένην ἐξέτασιν σκληρότερα καὶ παχύτερα τοῦ συνήθους, καὶ δὲν διακρίνεται δι' αὐτῶν τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου. Ὄταν τὸ ὕστερον ἔχη τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος θέσιν, τὸ ἐμβρυον κεῖται συνήθως ἐν τῇ μήτρᾳ λοζῶς, τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἐδρεύει τὸ ὕστερον, εἶναι παχύτερον, τὰ δὲ κατ' αὐτὸ ἀγγεῖα μείζονα καὶ ἀρθρονώτερα.

ε.) Ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας εὑρίσκωμεν σῶμα ἀπαλὸν καὶ σπογγῶδες· ὅταν δὲ τὸ χεῖλος τοῦ ὑστέρου, τὸ παρὰ τῷ στομίῳ αὐτῆς προσπεφυκός, σθάνῃ μὲν μέχρι τούτου, ἀλλὰ δὲν καλύπτει αὐτό, τότε δὲν εὑρίσκωμεν φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐν τῷ στομίῳ τὸ ἀπαλὸν καὶ σπογγῶδες ἐκεῖνο σῶμα, ὅπερ εὑρίσκομεν, ὡς εἴρηται, ὅταν τὸ ὕστερον καλύπτῃ μέρος μόνον αὐτοῦ· τὸ χεῖλος ὅμως τῆς μήτρας, παρ' ᾧ εὑρίσκηται προσπεφυκός τὸ ὕπερον, φαίνεται ὑπὲρ τὸ σῆθηδες παχύτερον, ἀπαλώτερον καὶ ἐπιμηκέστερον.

Αἱ αἰμορραγίαι, αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς παρὰ φύσιν θέσεως τοῦ ὑστέρου, εἰν ἀφελθῶσιν εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς φύσεως, ἢ εἰν μὴ δοθῆ ἐγκαίρως ἢ ἀπαιτουμένη βοήθεια, ἐπιφέρουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν θάνατον τῆς πασχούσης εὐθὺς μετὰ τὸν τοκετόν. Ἐν τῷ τοκετῷ τὸ ὕστερον προηγείται ἐνίοτε τοῦ ἐμβρύου, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμῶς ἐξέρχεται μετ' αὐτό· ἡ δὲ πρόγνῳσις εἶναι εἰς πάσας τὰς περιστάσεις ἐπίσης κακὴ, διότι, ἐξαιρουμένης τῆς ἡλικίας τῆς πασχούσης, τῆς ιδιοσυγκρασίας αὐτῆς, τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὑπέμεινε προλαβόντως ἄλλας αἰμορραγίας, καὶ τῆς καταστάσεως τῶν δυνάμεων αὐτῆς, ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ἔχει τὸ ὕπερον, ἂν δηλ. ἐδρεύῃ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ ζομίου τῆς μήτρας ἢ μόνον παρ' αὐτῷ· εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ κίνδυνος εἶναι μείζων, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἐλάσσων. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην περίπτωσιν, ὡς καὶ ὅταν τὸ ὕστερον καλύπτῃ τὸ ἐσωτερικὸν στόμιον τῆς μήτρας διὰ τοῦ ἄκρου μόνον τοῦ χειλούς αὐτοῦ, ὁ τοκετὸς δυνατὸν ἢ ἀποπερατωθῆ εὐτυχῶς διὰ μόνων τῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης, εἰν αὕτη μὲν μὴ ἀπώλεσεν εἰσέτι μεγάλην ποσότητα αἵματος, οὐδ' ἠλαττώθησαν καθ' ὑπερβολὴν αἱ δυνάμεις αὐτῆς, τὸ δ' ἔμβρυον προβάλλῃ τὴν κεφαλὴν ἢ τὰ ἰσχία.

Ἡ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀρμόζουσα θεραπεία εἶναι διάφορος ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συμβαίνει ἡ αἰμορραγία. Καὶ εἰ μὲν ἡ αἰμορραγία ἄρχεται πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ τοκετοῦ, κατὰ τὸν ἑβδομον δηλ. ἢ ὄγδοον μῆνα, ἀπαιτεῖται νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ κατάλληλα βοηθήματα πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς καὶ ἀναβολὴν τοῦ τοκετοῦ· ὅθεν ἡ ἐγκυος πρέπει νὰ μένῃ ὅσον ἐνεστὶν ἡσυχος, διατηροῦσα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὀριζόντειον θέσιν, ἀκολουθοῦσα διαίταν ἀντιφλογιστικὴν καὶ μεταχειριζομένη ἐσωθεν τὸ ὄξυ οἰνόπνευμα τοῦ Ἀλλήρου, εἰς ὃ προστίθενται καὶ σαγόνες τινὲς ὀπίου, ὅταν ἡ ἐγκυος ἢ λίαν εὐαίσθητος. Ὅταν ὁμῶς ὑπάρχῃ πληθῶρα αἵματος καὶ ἐρεθισμὸς τῶν ἀγγείων, εἶναι ἐνδειγμένον τὸ νίτρον, ἡ δὲ φλεβοτομία δὲν εἶναι:

ἐν γένει ὠφέλιμος, καὶ ὅταν ὑπάρχωσι περιστάσεις, ὧν ἕνεκα εἶναι ἀπολύτως ἐνδεδειγμένη. Ὅταν ἡ αἰμορραγία ἢ ἀρθονος, καὶ μὴ καταπαύηται διὰ τῆς χρήσεως τῶν ρηθέντων βοθημάτων, ἀνάγκη νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ πώμασμα, ὅπερ χρησιμεύει ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς διέγερσιν τῶν τῆς μήτρας συστολῶν. Ἀρ' οὐ δὲ δι' αὐτῶν ἀνοιχθῆ μικρὸν τι τὸ στόμιον τῆς μήτρας, πρέπει νὰ διαστελλώμεν τοῦτο διὰ τῆς χειρὸς καὶ ἐξάγωμεν τὸ ἔμβριον διὰ τοῦ ἐκβεβιασμένου τοκετοῦ.

Ἵπάρχουσι διάφοροι τρόποι πωμασματος καὶ κατὰ τινὰς μὲν γίνεται τοῦτο διὰ τῆς εἰς τὸν κόλπον εἰσαγωγῆς ῥινομάκτρου ἐκ λίνου· τούτου εἰσάγεται πρῶτον ἡ ἑτέρα τῶν γωνιῶν, ἀκολούθως δὲ καὶ τὸ ἐπίλοιπον βαθμηδόν, ἕως ἂν πληρωθῆ δι' αὐτοῦ ὅλος ὁ κόλπος. Κατ' ἄλλους δὲ εἰσάγεται βαθῆς εἰς τὸν κόλπον ὀθόνιον λεπτόν, ὅπερ ὠθεῖται κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ, ἀκολούθως δὲ πληροῦται τὸ εἰς τὸν κόλπον εἰσαχθὲν μέρος βαμβακίου ἢ μοτοῦ. Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐπαινοῦσιν ὡς κατάλληλον τὸ ἐμβάπτειν τὰ πώμασματα εἰς ὄζος ἢ εἰς στυπτικὰς οὐσίας, ἀλλὰ τὸ οὕτω γινόμενον πώμασμα εἶναι λίαν ἀλγεινόν, καὶ ἐνίοτε δὲν ἀποφράσσει οὐδὲ τὸν κόλπον ἐντελῶς, διὸ καταλληλότερος τρόπος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ πωμασματος εἶναι ὁ ἀκόλουθος. Ἐμβάπτομεν σφαῖραν μοτοῦ, ἰσομεγέθη καρῦω, εἰς οἰνόπνευμα ἢ ὄζος καὶ εἰσβάλλομεν αὐτὴν εἰς τὸν κόλπον μέχρι τοῦ στομίου τῆς μήτρας, περιδεδεμένην δι' ἀμμάτων, ὧν τὸ ἐλεύθερον ἄκρον ἀφίνομεν ἐκτὸς τῶν γεννητικῶν μορίων, καὶ μεταξὺ τῶν ἀμμάτων τούτων ἐμβάλλομεν μοτὸν ἕως ἂν πληρωθῆ δι' αὐτοῦ ἐντελῶς ὁ κόλπος. Τὸ πώμασμα ἐνεργεῖ διττῶς, τὸ μὲν διότι παύεται μηχανικῶς ἡ αἰμορραγία, τὸ δὲ διότι, ἐρεθιζομένης ἐκ τούτου τῆς μήτρας καὶ διεγειρομένων τῶν συστολῶν, διαστέλλεται τὸ στόμιον αὐτῆς τοσοῦτον, ὥστε εἶναι ἤδη δυνατὸν νὰ εἰσβάλωμεν εἰς αὐτὴν τὴν χεῖρα καὶ νὰ ἐξεκλίσωμεν τὸ ἔμβριον· ἐνίοτε μάλιστα παρετηρήθη, ὅτι τὴν

ἐξαγωγῆν τοῦ πώμασματος παρεκκολουθεῖ ἡ ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου. Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν ἐξάγεται, ὅτι τότε μόνον πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ πώμασμα, ὅταν ὑπάρχη κίνδυνος θανάτου τῆς τικτούσης ἐκ τῆς ἀφθόνου αἰμορραγίας, τὸ δὲ στόμιον τῆς μήτρας μὴ ἦ εἰσέτι ἀρκούντως διεσπασμένον, ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐνεργήσωμεν τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου. Ἐν πρώτῳ γινόμενον πώμασμα καταπαύει μὲν τὴν αἰμορραγίαν, ἐπιταχύνει ὁμῶς τὸν τοκετόν, ὅθεν τότε κατ' ἐξοχὴν εἶναι ἰδίως ὠφέλιμον εἰς τε τὴν τικτούσαν καὶ τὸ τικτόμενον, ὅταν ἡ αἰμορραγία ἤρξαστο ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ, ἢ μικρόν τι πρὸ τούτου. Ὅταν δὲ τὸ πρῶτον πώμασμα μὴ ἦ ἱκανὸν νὰ καταπαύσῃ τὴν αἰμορραγίαν, ἀλλ' ἐπακολουθεῖ ἡ ροὴ τοῦ αἵματος, ἐξάγομεν τὸ ἐμβληθὲν καὶ ἐμβάλλομεν ἄλλο.

Ἀλλ' ὅταν ἡ αἰμορραγία ἀρχῆται κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ μετριάσωμεν αὐτὴν ὅσον ἐνεστίν, ἕως ἂν διασταλῇ τὸ στόμιον τῆς μήτρας τοσοῦτον, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν τὸν ἐξελευσμὸν τοῦ ἐμβρύου. Μεταχειριζόμεθα δὲ πρὸς τοῦτο ἐν πρώτοις τὰ εἰρημένα βοηθήματα, ἀκολούθως δὲ καὶ αὐτὸ τὸ πώμασμα· διὰ τούτων, ὅταν τὸ ὕστερον εὐρίσκηται οὐχὶ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἀλλ' ἀπλῶς πλησίον αὐτοῦ, οὐ μόνον μετριάζεται ἡ αἰμορραγία, ἀλλὰ καὶ παύεται παντελῶς, μέχρις ἂν διασταλῇ μικρόν τι τὸ στόμιον τῆς μήτρας· ἐνίστε ὁμῶς ἐνδέχεται ν' ἀποπερτωθῇ καὶ φυσικῶς ὁ τοκετός, διατηρουμένης τῆς ζωῆς ἀμφοτέρων, δηλ. τῆς τε τικτούσης καὶ τοῦ τικτομένου.

Ὅταν δὲ τὸ ὕστερον ἐδρεύῃ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ὁ τοκετός οὐδέποτε ἀποπερατοῦται φυσικῶς, ἄνευ κινδύνου τῆς ζωῆς οὐ μόνον τῆς τικτούσης, ἀλλὰ καὶ τοῦ τικτομένου· ὅθεν, ἀναρξασμένου τοῦ τοκετοῦ, πρέπει νὰ παρατηρῶμεν μετὰ προσοχῆς τὴν ποσότητα τοῦ ἐκρέοντος αἵματος, τὴν κατάστασιν τῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης, καὶ τὴν διαστολὴν τοῦ στομίου τῆς μήτρας, καὶ νὰ περιμένωμεν τὴν ὅσον

ενεστιν έντελῆ διαστολὴν τούτου, πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου· ἐπειδὴ, ὅσον πλατύτερον εἶναι τὸ στόμιον τῆς μήτρας, τοσοῦτον ἐλάσσων εἶναι καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐγχειρήσεως προσγινομένη βλάβη εἰς τὴν τίκτουςαν. Ὁ ἐξελκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ, τὸν δ' ἐμβρυουλκὸν σπανίως δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν, ἐπειδὴ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ ἐμβρύου κεῖται συνήθως τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐφαρμόσωμεν αὐτόν. Ὄταν ὁ διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐξελκυσμὸς τοῦ ἐμβρύου, ἐκτελῆται πολὺ πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἡ ἐλπίς τῆς διατηρήσεως τοῦ ἐμβρύου εἶναι μικρά, ἢ δ' ἐγγείρησις, μὴ διεσταλμένου εἰσέτι ἀρκούντως τοῦ στομίου τῆς μήτρας, λίαν δύσκολος καὶ ἀλγεινὴ. Ἰδίως δὲ ἐπικίνδυνος εἰς τὴν τίκτουςαν εἶναι ἡ μετὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ ἐμβρύου ἐν εἴδει ἐπιστάξεως ἐπακολουθοῦσα αἰμορραγία, ἣν οὐδὲν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν βοήθημάτων ἐφάνη ἱκανὸν νὰ καταπαύσῃ, διότι ἐκ ταύτης ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος τῆς πασχούσης. Ἡ τοιαύτη αἰμορραγία προέρχεται ἐκ ῥήξεως ἀγγείου τινὸς τῶν κατὰ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, ὅπου, ὡς εἴρηται, ὅταν ἐδρεύῃ τὸ ὕστερον, ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ ὑπὲρ τὸ σῆμαθες ἀνεπτυγμένα ἀγγεῖα· αὕτη ἀκολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν συστολὴν τῆς μήτρας, καὶ τούτου ἕνεκα δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειρῶμεν ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου, ὅταν μὴ διεστάλῃ εἰσέτι ἀρκούντως τὸ στόμιον τῆς μήτρας. Ἐὰν δὲ ἡ αἰμορραγία ἦ ἐπίσημος, τὸ δὲ στόμιον τῆς μήτρας δὲν ἠνεώχθῃ εἰσέτι ἀρκούντως, δυνάμεθα νὰ προῖδωμεν μετὰ μεγάλης πιθανότητος, ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος μέγας, ἐὰν περιμεῖνωμεν τὴν τελείαν διαστολὴν τοῦ στομίου, ἕνεκα δὲ τῆς ἀδυναμίας τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, οὐδεμία ὑπάρχει ἐλπίς ν' ἀποπερατωθῇ ταχέως ὁ τοκετός. Τότε εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφύγωμεν ἐγκαίρως εἰς τὸ μόνον σωτήριον μέσον, ὅπερ ὑπολείπεται ἔτι, δηλ. εἰς τὸν ἐκβεβιασμένον τοκετόν, γινόμενον διὰ τῆς τεχνητῆς διαστολῆς τοῦ στομίου τῆς μήτρας

καὶ τῆς ἐν μέρει ἀποχωρίσεως τοῦ ὑστέρου, δια τῆς διαρρήξεως τῶν ὑμένων, καὶ τῆς ἐπὶ πόδας στροφῆς τοῦ ἐμβρύου καὶ δια τοῦ ἐξελκυσμοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Ναιγέλιος λέγει ὅτι, ἀφ' οὗ μετὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἐμβρύου ἐξεγκύσωμεν αὐτὸ μέχρι τῶν λαγόνων, πρέπει ν' ἀφίσωμεν μετὰ ταῦτα εἰς τὴν φύσιν τὴν ἔξωσιν τοῦ λοιποῦ σώματος, ἐπειδὴ ἡ αἰμορραγία παύσται διὰ τῆς πίεσεως, ἣν προξενεῖ τὸ σῶμα ἐπὶ τῶν αἰμορροούντων ἀγγείων τῆς μήτρας. Δὲν εἶναι δὲ φρονήσεως ἔργον ν' ἀναβάλλωμεν ἐπὶ πολὺ εἰς τοιαύτην περίστασιν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἐγχείρησιν, ἀλλὰ τούναντίον νὰ ἐπιχειρῶμεν αὐτὴν πρὶν ἢ ἀποθάνῃ τὸ ἔμβρυον καὶ ἐξάντληθῶσιν ἐντελῶς αἱ δυνάμεις τῆς τικτούσης. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων αὐτῆς, ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιχειρῶμεν τὸν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου, διότι διὰ τούτου μόνου τοῦ μέσου ὑπάρχει ἐλπίς τις σωτηρίας διὰ τὴν τίκτουσαν, ἐνεκα δὲ τῆς κρουνηδὸν πολλακίς ἀκολουθούσης αἰμορραγίας, οὐ μόνον δὲν πρέπει ν' ἀποδειλιώμεν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐνθαρρυνώμεθα εἰς τὴν ὅσον ἐνεστί ταχυτέραν ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ.

Ἡ μετὰ τὸν ἐξελκυσμὸν τοῦ ἐμβρύου ἀρμόζουσα θεραπεία εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξιον. Τὸ ἐν μέρει ἀποχωρισθὲν ὑστερον πρέπει ν' ἀποχωρίσωμεν ἐντελῶς καὶ ἀφαιρέσωμεν, μὴ παραλείποντες αὐτὸ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἐντὸς τῆς μήτρας. Σκοπὸς δὲ τῆς ἐσωτερικῆς θεραπείας ἔστω ἡ ἀνάληψις τῶν ἐξάντληθεισῶν δυνάμεων τῆς τικτούσης, ἡ ἀναπλήρωσις τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, καὶ ἡ μετρίασις τοῦ ἐκ τῆς ἐγχειρήσεως προελθόντος ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων. Μεταχειριζόμεθα δὲ πρὸς τοῦτο, ἀναλόγως τῆς ἀτομικῆς καταστάσεως τῆς πασχούσης, εἰς βραχέα διαστήματα τοὺς διαφόρους αἰθέρας, τὸ διὰ τῆς ῥατανίας καὶ τὸ διὰ κινναμώμου βάμμα, τὸν ἐρυσιβώδη βρῶμον, τὸ φωσφορικὸν ὀξύ, τὸν περουσιανὸν φλοιόν, τὸ ἔγχυμα τῆς ρίζης τοῦ ὀπίτου, τὸ διὰ τοῦ ὀπίου καὶ τὸ διὰ καστορχίου βάμμα, τὸν μόσχον, κτλ. δίδοντες

συγχρόνως καὶ ζυμὸν κρέατος ἢ οἶνον γαμμαῖον ἀνὰ ἓν κολλι-
 άριον, ἐξωθεν δὲ μεταχειρίζομεθα τὰ ψυχρὰ ἐπιθέματα, καὶ εἰς
 τὴν μήτραν ἐγγέτομεν ὕλας ἐρεθιστικάς καὶ στυπτικάς. ὡς ὠρέ-
 λιμον προσέτι ἐπρότειναν τινὲς καὶ τὸ πώμασμα, τοῦτο ὁμως
 πρέπει νὰ γίνῃται ἀπ' οὗ πρῶτον ἡ μήτρα συσταλῆ, ἡ δὲ
 ἐκ τοῦ τραχήλου αὐτῆς προερχομένη αἱμορραγία ἐξακολουθεῖ
 εἰσέτι, διότι συνήθως τὸ μέρος τοῦτο δυσκόλως συστέλλεται.
 Ὄταν ὁμως ὑπάρχῃ μεγάλη ἀναιμία, ὠρελεῖ κατὰ τινὰς ἡ μετ-
 άγγις τοῦ αἵματος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἔργον τοῦ τυχόν-
 τος, ὡς χορῆζον μεγάλης ἐπιτηδειότητος· ἐκτὸς δὲ τούτου δὲν
 ἀπεδείχθη εἰσέτι ἀρκούντως, ἐὰν καὶ ἡ μεταγγις τοῦ αἵμα-
 τος ἢ ἰκανὴ νὰ σώσῃ τὴν ἐξ ἀναιμίας κινδυνεύουσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

*Περὶ τῶν ἰδιαιτέρων σπασμῶν τῶν ἐγκύων, τῶν
 τικτουσῶν καὶ τῶν τεταύτων.*

Ἐν τῷ τοκετῷ ἢ μικρὸν τι πρὸ αὐτοῦ ἢ καὶ μετ' αὐτόν, ἦτοι
 ἐν τῇ λοχείᾳ, ἐπέρχονται ἐνίοτε σπασμοὶ κλονώδεις μετὰ παν-
 τελοῦς διακοπῆς τῶν διανοητικῶν δυνάμεων καὶ τῆς συναισθη-
 σεως. Τοὺς σπασμοὺς τούτους ὀνομαζοῦσι συνήθως *ἐκλαμψίαν*
τῶν ἐγκύων ἢ τῶν τικτουσῶν (*Eclampsia gravidarum s.*
parturientium) (1). Καὶ ὅτε μὲν πρόγονται ταύτης συμπτώ-

(1) Τὴν λέξιν *ἐκλαμψία*, ἣτις κυρίως σημαίνει *ἐκλαμψίαν φωτὸς* (*éclat de lumière, la lueur des éclairs*), μετεχειρίσθησαν μεταφορικῶς ὁ Ἰπποκράτης καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἰατροὶ ἵνα ἐκφράσωσι τὴν ἐξάψιν τῶν ζω-
 τικῶν δυνάμεων (*l'exaltation des propriétés vitales*), ἢ κατὰ τὴν ἐκ-
 φρασιν τῶν σχολιαστῶν, τὸ σπινθηροδόλημα (τὴν μαρμαρυγὴν) τοῦ πυ-
 ρὸς τῆς ζωῆς, τὸ γινόμενον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἥθης. Μετεχειρί-
 σθησαν δὲ τὴν λέξιν ταύτην καὶ ἵνα φανερώσωσι τὴν ἐπιληψίαν καὶ μά-
 λιστα ἐκείνην, ἣτις θεραπεύεται φυσικῶς κατὰ τὴν ἰδικὴν ἰατρικὴν. Τῶν

ματα, πρόδρομοι καλούμενα, ὅτε δὲ εισβάλλει αὐτῇ ἀφνης
χωρὶς νὰ προηγηθῆ σημεῖόν τι. Τὰ σημεῖα δὲ, ἄπερ συνήθως
προηγούνται τῆς νόσου ταύτης, εἰσὶ κεφαλαλγία, σκοτοδινία,
ἀμβλυωπία, ἢ καὶ πρόσκλιρος στέρσις τῆς ὄρασεως, σπα-
σμωδικαὶ κινήσεις τῶν μυῶν τοῦ προσώπου καὶ ἰδίως τῶν
κατὰ τὰς γωνίας τοῦ στόματος. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι αἱ γυ-
ναῖκες ὑπόκεινται συχνὰ εἰς κεφαλαλγίας καὶ εἰς διάφορα νευ-
ρικὰ πάθη, ἀλλὰ ταῦτα παύονται συνήθως ἐν τῇ κυήσει· ὅθεν
ἢ κεφαλαλγία, ἣτις ἐπέρχεται περὶ τὰ τέλη τῆς κυήσεως, ἢ
εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς σημεῖον
κακόν. Εἰς τὴν εισβολὴν τῆς νόσου ταύτης, τὸ πρόσωπον τῆς
πασχούσης περπαμορφοῦται, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀνοίγονται καὶ κλεί-
ονται ἐναλλάξ, ἐπέρχεται τρισμαός, εἰς οὗ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προ-
ξενεῖται βλάβη τῆς γλώσσης. Ὁ φάρυγξ καὶ ἡ γλωττίς συ-
στέλλονται σπασμωδικῶς καὶ ἐπέρχεται δύσπνοια, ἐκ δὲ τοῦ
στόματος ἐξέρχεται ἀφρὸς αἱματώδης καὶ πνοὴ κλαυθμηρίζου-
σα· ὁ θώραξ ἐκτείνεται καὶ συστέλλεται βιαίως, ἢ δὲ μήτρα
ἀνορθοῦται μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε νομίζει τις ὅτι μέλλει
νὰ διαρρήξῃ τὰ καλύμματα τῆς κοιλίας καὶ νὰ ἐξέλθῃ δι' αὐτῶν
τὰ ἄκρα συστρέφονται μετὰ πολλῆς βίας, ἐπέρχεται ὀπι-
σθότονος, ἐνίοτε δὲ κλονώδης σύσπασις τοῦ ὅλου σώματος καὶ
ἐμπροσθότονος, καὶ ἐν γένει ἀναπτύσσεται τοσαύτη δύναμις,
ὥστε ἐνίοτε πολλοὶ ἡμῶν ἄνδρες δὲν δύνανται νὰ κρατήσωσι
τὴν πάσχουσαν εἰς τὴν κλίνην αὐτῆς. Ἀπ' οὗ διαρκέσῃ ἡ ἥδη
ῤηθείσα κατάστασις ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα λεπτὰ τῆς ὥρας, παύ-
ονται οἱ σπασμοί, τὰ ἄκρα μένουσιν ἡσυχᾶ, ἢ ἀναπνοὴ γίνεται
ρογχώδης, καὶ ἐπέρχεται ὕπνος, ὅστις διαρκεῖ δέκα ἕως τριᾶ-
κοντα λεπτὰ ἢ καὶ ἐπέκεινα. Ἐκ τοῦ ὕπνου ἀνεγείρεται ἡ πά-

μεταγενεστέρων δὲ τινες ὠνόμασαν ἕκλαμψιν τοὺς ἐν εἶδει ἐπιληψίας
σπασμούς, τοὺς ἐρημέρως ἐκ προδῆλου αἰτίας ἀναπτυσσομένους εἰς ἀν-
θρώπους τινάς, κυρίως δὲ ἐκείνους, ὑφ' ὧν προσβάλλονται τὰ παιδία ἐν
καρπῷ τῆς ὀδοντοφυΐας καὶ αἱ γυναῖκες ἐν τῇ κυήσει ἢ ἐν τῷ τοκετῷ.

σχουσα μετά βαθέων στεναγμῶν ἀγνοοῦσα δὲ ἐντελῶς τὰ γε-
γονότα, ἀπορεῖ διὰ τὴν περὶ αὐτὴν συνάθροισιν πολλῶν ἀνθρώ-
πων, ὡς καὶ διὰ τὴν περιέργειαν καὶ ἀνκυσχίαν αὐτῶν ἀπορεῖ
διὰ τὸ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκρέον αἷμα καὶ διὰ τὰς ἐπὶ
τῶν μελῶν αὐτῆς μελανωπᾶς κηλίδας, προελθούσας ἐκ τῶν
χειρῶν τῶν προσπαθησάντων ἵνα κρατήσωσιν αὐτὴν ἐπὶ τῆς
κλίνης, καὶ παραπονεῖται ὅτι πάσχει ὑπὸ μεγάλης ἀδυναμίας καὶ
κεφαλαλγίας. Μετὰ παρέλευσιν δὲ ὀλίγων λεπτῶν, ἅμα ἀρξαμέ-
νης τῆς μήτρας νὰ συστέλληται ἐκ νέου, ἐπέρχονται νέοι σπα-
σμοί, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν εἰρημένων φαινομένων, σὺν τῇ δια-
φορᾷ ἕμως, ὅτι οὗτοι διαρκοῦσιν ἐκάστοτε πλείονα χρόνον
ὡς καὶ ὁ ὕπνος, ὥστε ἡ πάσχουσα δὲν συνέρχεται πλέον οὐδὲ
εἰς τὰ μεταξὺ τῶν παροξυσμῶν διαλειμματα· ἐνίοτε ἐνδέχε-
ται ἢ ἀποθάνῃ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πρῶτον παροξυσμόν, συνή-
θως ὅμως ἐπανέρχονται εἴκοσιν ἢ τριάκοντα τοιοῦτοι σπασμοὶ
πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος.

Ἡ ἐκλαμψὶς διακρίνεται τῆς ἐπιληψίας, ὑφισταμένης ὡσαύ-
τως εἰς κλονώδεις σπασμούς καὶ εἰς ἀπώλειαν τῶν αἰσθήσεων,
ἐπειδὴ αὕτη μὲν εἶναι νόσημα χρόνιον, ἡ δὲ ἐκλαμψὶς ὀξὺ,
ὅφ' οὐ μόνον αἱ ἔγκυοι, αἱ τίκτουσαι καὶ αἱ λεγώιδες ἀλίσκον-
ται. Ἡ ἐκλαμψὶς ἀλίσκει συνήθως τὰς πρωτοτόκους· ὁ Ναιγέ-
λιος τοῦλάχιστον λέγει, ὅτι οὐδέποτε ἀπῆντησε τὴν νόσον
ταύτην εἰς τὰς πλεονάκεις τεκούσας· διαφέρει προσέτι αὕτη
καὶ τῶν ὑστερικῶν σπασμῶν, οἵτινες, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, κἂν
ὑπάρχωσιν, παύονται ἐν τῇ κηῆσει, ἡ δ' ὑπ' αὐτῶν ἀλίσκομένη
σπανίως στερεῖται τῶν αἰσθήσεων.

Ἡ νόσος αὕτη εἶναι ἡ χειρίστη πασῶν, ὅφ' ὧν ἀλίσκονται αἱ
γυναῖκες ἐν τῇ κηῆσει, ἐν τῷ τοκετῷ ἢ ἐν τῇ λοχεῖᾳ αὐτῶν,
ἐπειδὴ αἱ πλείσται τούτων ἀποθνήσκουσιν, ὅταν μάλιστα μὴ
δοθῇ αὐταῖς ἐγκαιρῶς ἡ ἀπαιτουμένη βοήθεια· πολλάκις ὅμως
καὶ ἡ πλέον ἔντονος θεραπεία οὐδεμίαν ἐπάγει ὠφέλειαν.

Τινὲς λέγουσιν, ὅτι ἡ ἐκλαμψὶς ἀλίσκει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς

ἀεροδιαίτους καὶ εὐαισθήτους γυναῖκας, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχεται ἀληθείας· ἐξ ἐναντίας μάλιστα παρατηρήθη, ὅτι αἱ ὑπ' αὐτῆς ἀλίσκόμεναι εἰσὶν εὐρωστοὶ καὶ ἤττον εὐαίσθητοι. Κατὰ δὲ τὴν μπρτυρίαν πολλῶν συγγραφέων, ἀλίσκονται συνεχέστερον ὅσαι γυναῖκες ἠναγκάσθησαν νὰ μεταβάλλωσι μετὰ τὸν γάμον αὐτῶν τρόπον τοῦ ζῆν, νὰ κατοικήσωσι δὴλ. εἰς πόλεις, ἐνῶ πρότερον κατώκουν εἰς χωρία, καὶ νὰ διάγωσι βίον ἀναπαυτικώτερον καὶ θηλυπρεπέστερον.

Οἱ σπασμοὶ προέρχονται συνήθως ἢ ἐκ πληθώρας αἵματος, ἢ ἐξ ἀναιμίας, ἢ ἐκ μεγάλης εὐαισθησίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Καὶ ὅτι μὲν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος σπασμοὶ οὔτε ἐκ μεγάλης εὐαισθησίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οὔτε ἐξ ἀναιμίας προέρχονται, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ πληθώρας αἵματος, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀκολούθων. Αἱ ὑπ' αὐτῶν ἀλίσκόμεναι γυναῖκες σπανιώτατα εἰσὶ κράσεως νευρικῆς, ἀλλὰ καὶ τοιαύτης ἂν ἦσαν, ἡ ἐρεθισιμότης τῶν νεύρων δὲν αὐξάνεται ἐν τῇ κυήτει κατὰ σοφὴν τινα πρόνοιαν τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐλαττοῦται μᾶλλον εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα τῆς κυήσεως μῆνας, ἡ φύσις τῶν γυναικῶν φαίνεται ὅτι γίνεται κατὰ τοῦτο ὁμοία τῇ τῶν ἀνδρῶν. Ἐὰν δὲ παρατηρήσωμεν ἀκριβῶς τὰ φαινόμενα, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν μετὰ μεγάλης πιθανότητος, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος σπασμοὶ προέρχονται μᾶλλον ἐκ πληθώρας ἐν γένει τοῦ αἵματος, καὶ μάλιστα ἐκ μεγάλης συρροῆς τούτου πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ οὐχὶ ἐξ ἀναιμίας, α.) διότι εἰς τὴν νόσον ταύτην ὑπόκεινται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ ὑγιεῖς ἐξέως καὶ αἱ πληθωρικαὶ γυναῖκες· β.) διότι εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἐκεῖνα ἰδίως τὰ βοηθήματα ὠφελοῦσιν, ἅτινα ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐλαττοῦσι τὴν ποσότητα τοῦ αἵματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμποδίζουσι τὴν συνόρμησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον· τοιαῦτα δ' εἰσὶν αἱ γενναῖαι φλεβοτομίαι, τὰ ψυχρὰ ἐπιθέματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὰ φάρμακα, τὰ αὐξάνοντα τὴν διάκρισιν τῶν ὕγρων

κατὰ τὰ ἔντερα, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· γ.) διότι εἰς τὰς νεκροτομὰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου εὐρίσκονται πλήρη αἵματος, ἐνίοτε δὲ εὐρίσκεται καὶ ἔκχυσις ὑγροῦ εἰς τὰς κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπομένως οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολίαν, ὅτι ὁ θάνατος προέρχεται ἐξ ἀποπληξίας· δ.) διότι ἡ πρὸς συνόρμησιν τοῦ αἵματος πρὸς τὴν κεφαλὴν διάθεσις αὐξάνεται ἐν καιρῷ τῆς κυήσεως, ὡς πρὸς πρᾶσκειν αἰσθημένου τότε αἵματος καλλιτέρου καὶ πλείονος· γίνεται δὲ τοῦτο, διότι ἕνεκα τῆς κυήσεως αὐξάνεται οὐ μόνον ἡ πλαστικότης τοῦ αἵματος, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης αὐτοῦ, διὰ τὴν διακοπὴν τῶν καταμηνίων, ὧν ἡ ῥοὴ ἐν γένει πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς προφυλακτικὸν τῆς ἀποπληξίας· ἐντεῦθεν αἱ ἔκχυσις, ὡς καὶ ἐκείνη, ὧν τὰ ἔμμηνα εἰσι πεπευμένα διὰ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν, ὑπόκεινται οὐχ ἥττον τῶν ἀνδρῶν εἰς ἀποπληξίαν· καὶ ε.) διότι ἐν καιρῷ τοῦ τοκετοῦ αὐξάνεται ἡ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συνόρμησις τοῦ αἵματος, οὐ μόνον διότι ἕνεκα τῶν συστολῶν τῆς μήτρας ἐξωθεῖται τὸ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διότι ἕνεκα τῶν κατὰ τὸν τοκετὸν ἀγῶνων, ἐπιταχύνεται ἡ κυκλοφορία, διὰ δὲ τῆς ἐμποδιζομένης ἀναπνοῆς ἐν καιρῷ τῶν ὠδίνων αὐξάνεται ἡ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συνόρμησις τοῦ αἵματος. ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψιν τὰ εἰρημέα, ἐσμὲν ἠναγκασμένοι ν' ἀποδώσωμεν τὴν αἰτίαν τῶν σπασμῶν οὐχὶ εἰς μείζονα εὐκυσθησίων τῶν νεύρων, οὐδ' εἰς ἀναμιμίαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐν τῇ κυήσει ἐν γένει αὐξουσαν ποσότητα τοῦ αἵματος καὶ εἰς τὴν συνόρμησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον.

Ἡ πρόγνωσις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κακὴ, ὅταν δ' ὑπάρχωσι διαλείμματα μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλα μεταξὺ τῶν προξυσμῶν, εἶναι ἐν γένει καλλιτέρα, ὁ δὲ τοῦ ἐμβρύου κίνδυνος ἐλαφρότερος, διότι κατ' αὐτὰ τὰ διαλείμματα ἐπανερχεται ἡ διακοπεῖσα κυκλοφορία τοῦ αἵματος. Ὅταν ὅμως οἱ σπασμοὶ ὡσι σχεδὸν ἀδιάκοποι, ἢ τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαλείμματα λίαν μικρά, τὸ ἔμβρυον συνήθως ἀποθνήσκει πρὸ τῆς τικτούσης, ἥτις

ἀποθνήσκει συνήθως μετα τασσάρων ἢ πέντε ὡρῶν διέρκειν τῶν εἰρημένων σπασμῶν, ἐνίοτε ὁμῶς συμβαίνει καὶ ταχύτερον ὁ θάνατος αὐτῆς· ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ τινὰ παραδείγματα θανάτου, συμβάλλοντος, ἀπὸ ἐπὶ πλεον ὁ πρῶτος προξυσμὸς, ἀλλὰ τοῦτο θεωρητέον ὡς ἀληθῆ ἀποπληξίαν.

Κατὰ τῆς νόσου ταύτης, ἢ πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἐνόμιζον φύσει· μᾶλλον νευρικής, μεταχειρίζοντο τὰ ἀντισπασμωδικά, οἷον τὸ καστόριον, τὸν μόσχον, τὴν ἀγρίαν νάρκον, κτλ. Εἰς τὴν χρῆσιν δὲ τῶν φαρμάκων τούτων ἀπέδιδον καὶ τὴν ἀνευ τούτων ἐπερχομένην διακοπὴν τῶν σπασμῶν. Ἄλλοτε δὲ πάλιν, νομίζοντες ὅτι τὸ ἐμβρυον εἶναι τὸ αἷτιον τῶν σπασμῶν, ἐπεχείρουν τὸν διὰ τοῦ μετασχηματισμοῦ ἐξελκυσμὸν τούτου καὶ τὴν ὅσον ἐνεστί ταχύτεραν ἀποπεράτωσιν τοῦ τοκετοῦ, χωρὶς νὰ παρατηρήσωσιν, ἂν οἱ σπασμοὶ ἤρχοντο συνήθως εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, ὡς καὶ ὅτι ἡ διὰ βίας συστολὴ τοῦ στομίου τῆς μήτρας ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς πρόωρος καὶ ἄλογος ἐπέμβασις εἰς τὰ ἔργα τῆς φύσεως. Τὴν σήμερον ὁμῶς, ὅτε οὐδεμίαν σχεδὸν ὑπάρχει ἀμφιβολίαν, ὅτι ἡ νόσος αὕτη προέρχεται μᾶλλον ἐκ πληθώρας αἵματος καὶ ἰδίως ἐκ τῆς συνορμήσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, μεταχειρίζονται ἀραιμάξεις γενικὰς τε καὶ τοπικὰς, ψυχρὰ ἐπιθέματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐπισπαστικὰ καὶ ποδολουσίαις, κλύσματα ἐρεθιστικὰ καὶ καθάρσια ἐξ οὐδετέρων ἀλάτων, ὅταν ἡ πάσχουσα δύναται νὰ καταπίη· ἐπιχειροῦσι δ' ἐπὶ τέλους καὶ τὴν ἐξιγαγὴν τοῦ ἐμβρύου, ἐὰν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἢ ἀρκούντως ἠνεωγμένον· ἀλλὰ προτιμητέα τοῦ μετασχηματισμοῦ εἶναι ἐκείστας ἢ τοῦ ἐμβρουσουλκοῦ χεῖρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ.

*Περὶ τῶν ἐν τῇ κυήσει αἰμορραγιῶν καὶ
περὶ ἐκτρώσεως.*

Ἡ ἐν τῇ κυήσει αἰμορραγία εἶναι φαινόμενον, ὅπερ ἢ προκηγεῖται τῆς ἐκτρώσεως, ἢ συνοδεύει, ἢ ἀκολουθεῖ αὐτῇ· τοῦτου ἕνεκα εἶναι ἀδύνατον, πραγματευόμενός τις περὶ τῶν ἐν τῇ κυήσει αἰμορραγιῶν, νὰ μὴ διαλάβῃ καὶ περὶ ἐκτρώσεως τοῦ ἐμβρύου· ἄλλως δὲ ὑποπίπτει εἰς ἐπαναλείψεις περιττᾶς.

Καλεῖται *ἐκτρωσις* (1) ἡ ἐξῶτις τοῦ προϊόντος τῆς συλλήψεως πρὸ τῆς ἐποχῆς, ἐν ἣ τούτο θεωρεῖται βιώσιμον, τούτέστι πρὸ τοῦ ἔκτου μηνός· ἐξέρχεται δὲ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ ἐμβρυον, ὅτε μὲν ἔχον τοὺς περιβάλλοντάς αὐτὸ ὑμένας ἀκεραίους, ὅτε δὲ μετὰ τὴν διαρρήξιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκροὴν τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχομένου υγροῦ. Ἡ ἐκτρωσις συμβαίνει συχνότερον κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας, καὶ σπανίως εἰς ἄλλην ἐποχὴν αὐτῆς, μᾶλλον προκεχωρημένην. Ἡ συμβαίνουσα πρὸ τοῦ δευτέρου μηνός τῆς κυήσεως ἐκτρωσις διαφεύγει συχνὰ τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ ἀσημάντων φαινομένων· τὴν τοιαύτην ἐκτρωσιν ὑπολαμβάνουσι συνήθως ὡς ἀφθονωτέραν ἐπάνοδον τῶν ἐμμήνων, τὸ δὲ ἐμβρυον ἀποθνήσκει· ὅτε μὲν πρὸ τῆς ἐκτρώσεως, ὅτε δὲ μετ' αὐτήν. Καὶ ὡς αἷτιον μὲν ἐκτρώσεως θεωρητέον ἐν γένει πᾶν τὸ ἰκανὸν νὰ διεγείρῃ τὰς συστολάς τῆς μήτρας πρὸ τοῦ ἔκτου μηνός τῆς κυήσεως, ἢ νὰ ἐπαγάγῃ τὸν θάνατον τοῦ ἐμβρύου πρὸ τῆς ῥηθείσεως ἐποχῆς· ὡς προδιαθέτοντα δὲ τὴν πληθώραν καὶ τὴν νευρικὴν κρᾶσιν, προσέτι δὲ τὰς περιστάσεις, αἷτινες προδιαθέτουσι εἰς αἰμορραγίας, ὅσαι δηλ. προζενουσι μείζονα σφύρόν αἵματος

(1) Ἡ πρόωρος ἕξοδος τοῦ ἐμβρύου λέγεται ἀποβολή· καὶ εἰ μὲν ἐγένετο αὕτη διὰ φυσικὴν ἀδυναμίαν τῆς μήτρας, ὀνομάζεται ἐκτρωσις, εἰ δὲ ἐνηργήθη διὰ βίας, ἕνεκα λήψεως φαρμάκων ἢ ἄλλων μέσων, ἔμβλωσις ἢ ἐξάμβλωσις.

πρὸς τὴν μήτραν, οἷα ἢ φλόγῳσις αὐτῆς ἢ τῶν παρακειμένων ταύτη μορίων, αἱ ὀργανικαὶ τούτων ἀλλοιώσεις, αἱ εἰς τὰς προλαβούσας κινήσεις συμβᾶσαι καὶ ἐκ τούτου εὐκόλως ἐπανερχόμεναι κατὰ πᾶσαν μετὰ ταῦτα κήσιν αἰμορραγίαι, ἢ ὀκνηρία καὶ ὁ καθεσττηκῶς καὶ μαλθακὸς βίος.

Τὰ δ' αἷτια, ὑφ' ὧν εἶναι δυνατόν νὰ διεγερθῶσι προώρως αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας, εἰσὶν οἱ μηχανικῶς ἐνεργοῦντες ἐρεθισμοί, δηλ. πτώσεις, κόποι ὑπερβολικοί, βῆξ ἰσχυρά, ἔμετος καὶ σπασμοί· τοῦτ' αὐτὸ ἐνδέχεται νὰ προέλθῃ καὶ ἐκ τῆς συχνῆς ψηλαφήσεως τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἐκ τῆς συνουσίας, ἐκ τῶν καυτηριάζσεων τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας, κτλ. προσέτι ἐν τῶν συχνοτέρων αἰτίων τῆς ἐκτρώσεως ὑπάρχει καὶ ὁ ρευματισμὸς τῆς μήτρας. Ὡς αἷτιον ἐκτρώσεως θεωρεῖται παρά τινων καὶ ἡ λίαν μεγάλη τραχύτης τῶν ἰνῶν τῆς μήτρας, καὶ ἐπομένως ἡ δυσκολία, μεθ' ἧς αὗται διαστελλονται· ἐντεῦθεν αἱ ἐκτρώσεις εἰσὶ συνηθέστεραι εἰς τὰς πρωτοτόκους ἢ εἰς τὰς πλεονάκας τεκούσας. Ἐκ τῆς δυσκόλου δὲ ταύτης διαστολῆς τῶν ἰνῶν τῆς μήτρας ἐξηγεῖται τίνος ἕνεκα ἡ ἐκτρώσις συμβαίνει συνήθως εἰς τὴν αὐτὴν γυναῖκα οὐχὶ ἀκριβῶς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν ἐκάστοτε, πλεόν προκεχωρημένην, ὥστε ἀπὸ ἐκτρώσεως εἰς ἐκτρωσιν ἢ γυνὴ νὰ δύναται ἐπὶ τέλους νὰ ἐκφέρῃ τὸ ἔμβρυον.

Πολλάκις ὁμοίως συμβαίνει ἡ ἐκτρωσις κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν· τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῆς συνηθείας ἢ τῆς προσπαθείας, ἥτις ὑπάρχει εἰς τὰ ὄργανα τοῦ σώματος ἡμῶν, ἵνα ἐπαναλαμβάνωσι τὰς αὐτὰς πράξεις κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν. Ἡ ὑπαρξὶς δύο ἐμβρύων, ἢ μεγάλη ποσότης τοῦ ἐναμνίου ὑγροῦ, ὡς διαστελλόντα ὑπὲρ τὸ δέον τὴν μήτραν, διεγείρουσι πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου καὶ τὰς συστολάς αὐτῆς. Διάφορα νοσήματα τῶν παραρτημάτων τῆς μήτρας, οἷον τῶν σαλπίνγων, τῶν ὠθηκῶν, τῶν συνδέσμων ἢ τῶν παρακειμένων ταύτη λοιπῶν ὀργάνων, ἐξ ὧν δυνατόν νὰ ἐμποδισθῇ ἢ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις τοῦ

εώμτος αὐτῆς, διεγείρουσι πρῶτως τὰς συστολάς καὶ προξενοῦσι τὴν ἔκτρωσιν. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὑπάρχει, ὅτι καὶ τὰ βίβια ψυχικὰ πάθη εἰσὶν ἱκανὰ ἵνα διεγείρωσι τὰς συστολάς τῆς μήτρας καὶ γένωνται ἔκτρώσεως παραίτια. Ἐὰ ὄξεια καὶ χρόνια πάθη τῆς ἐγκύου, δηλ. ἡ ὀστρακία, ἡ ἴλιρις, ὁ κακοήθης πυρετός, ὁ ἴκτερος, ἡ φθίσις τῶν πνευμόνων, κτλ. ἐπάγουσιν ὡσαύτως τὴν ἔκτρωσιν, ὡς διεγείροντα πρῶτως τὰς συστολάς τῆς μήτρας. Οἱ σπασμοί, οἵτινες θεωροῦνται παρά τινων ὡς αἷτιον ἔκτρώσεως, εἰσὶ λίαν σπάνιοι κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας. Ἐπιρροὴν δὲ ἰδιαιτέραν ἐπὶ τῶν ἔκτρώσεων ἔχει καὶ ἰδιαιτέρα τις κατάστασις τῆς ἀτμοσφαιρας, ἐξ οὗ ἐνίοτε παρατηροῦμεν ἀληθεῖς ἐπιδημίας ἔκτρώσεων, χωρὶς νὰ δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς ἄλλο τι τὴν αἰτίαν αὐτῶν.

Ἐὰ δ' αἷτια, ὑπ' ὧν διαφθείρεται τὸ ἔμβρυον, εἰσὶ κατὰ μέγα μέρος αὐτὰ ταῦτα, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται· τούτου ἕνεκα αἱ ἔξωθεν προσγινόμεναι προσβολαί, ἐκτός ὅτι εἰπὶν ἱκαναὶ νὰ διεγείρωσι πρῶτως τὰς συστολάς τῆς μήτρας, φθείρουσι προσέτι καὶ τὸ ἔμβρυον, εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως· καὶ ἀμέσως μὲν διὰ τοῦ τραυματισμοῦ, τοῦ γινομένου ἐπ' αὐτὸ διὰ τῶν τοίχων τῆς κοιλίας, ἐμμέσως δὲ δι' ἣν προξενοῦσι πρὸς αὐτὴν συμφορῆσιν τοῦ αἵματος, ἐξ ἧς προέρχεται αἰμορραγία ἐσωτερικὴ, ἢ ἐξωτερικὴ, θανατηφόρος οὐ μόνον εἰς τὸ ἔμβρυον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐγκυον ἐνίοτε. Ἐκτός τῶν εἰρημένων, ὑπάρχουσι καὶ αἷτια τινα εἰδικά, ἐπιβλαβῶς ἐνεργούντα ἐπὶ μόνου τοῦ ἐμβρύου, χωρὶς νὰ δυνάμεθα ν' ἀνακαλύψωμεν αὐτὰ. Καὶ τῶντι τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ εὐρισκόμενον ἔμβρυον δυνατὸν νὰ πάθῃ ὑπὸ διαφόρων νοσημάτων καὶ ν' ἀποθάνῃ τοσοῦτον εὐκολώτερον, ὅσον ἐντελεστέρα εἶναι ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ. Διάφορα νοσήματα τοῦ ὑστέρου, τούτέστιν αἱ κατ' αὐτὸ ἀποπληκτικαὶ ἐστῖαι, αἱ ἐμπεριέχουσαι θρόμβους, μᾶλλον ἢ ἥττον διωργανωμένους, τὰ ἀποστήματα, αἱ ἀποστεώται· ἢ ἀτροφίαι τούτου, βλίθβι, φαινόμενα: ὡς διά-

φοροι βαθμοὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς νόσου καὶ ἰκανοὶ οὖσαι νὰ καταλάβωσι μέγα μέρος τοῦ ὑστέρου, συντελοῦσιν εἰς τὸ ἐξασθενεῖν ἢ καὶ πικεῖν τὰς ἐργασίας αὐτοῦ. (1) Ἡ δὲ παρὰ φύσιν πρόσρυσσις τοῦ ὑστέρου ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας, ἢ παρ' αὐτῷ, οὐδόλως θεωρεῖται ὡς αἷτιον ἐκτρώσεως, ὡς οὐδ' ἡ αἱμορραγία, ἣτις εἶναι ἀναγκαίαι συνέπειαι τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας. Καὶ τῶντι ἡ αἱμορραγία εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συμβαίνει εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ κύησις εἶναι ἀρκούντως προκεχωρημένη, ὥστε ἡ ἐκ τούτου προελθοῦσα ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς πρόωρος τοκετός καὶ οὐχὶ ὡς ἐκτρωσις. Κατὰ τινὰς δὲ καὶ ἡ βραχύτης τοῦ ὀμφαλίου λώρου ἐνδέχεται νὰ ὑπάρξῃ αἷτιον ἐκτρώσεως, διότι ἀποσπᾶται τὸ ὑστερον πρὸ τοῦ δέοντος χρόνου, ὁ δὲ Δένουξις ἀναφέρει αἱμορραγίαν, συμβᾶσαν ἐν αὐτῷ τῷ ἐλύτρω τοῦ ὀμφαλίου λώρου· τούτου δὲ γινομένου, σχηματίζεται θρομβὸς αἵματος, δι' οὗ διακόπτεται ἡ κατ' αὐτὸν ἐλευθέρα κυκλοφορία. Σημειωτέον δ' ἐπὶ τέλους, ὅτι εἰς ὅσας ἐγκύους ὑπάρχει προδιάθεσις μεγάλη πρὸς ἐκτρωσιν, καὶ ἡ πλεον μικρὰ καὶ ἀσίμαντος αἰτία δυνατὸν νὰ ἐπαγάγῃ αὐτήν.

Τὸ πρῶτον φαινόμενον, ὅπερ ἐν γένει παρουσιάζεται εἰς τὴν ἐκτρωσιν, εἶναι ἡ αἱμορραγία· ἡ δ' αἰτία, δι' ἣν αἱ αἱμορραγίαι εἰς τὰς ἐκτρώσεις εἰσὶν ἀφθονώτεραι, προέρχεται ἐκ τῆς μεΐζονος σχέσεως, ἣν ἡ μήτρα ἔχει διὰ τῶν ἀγγείων μετὰ τοῦ ὠοῦ κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κύησεως μῆνας, παρὰ εἰς ἄλλην ἐποχὴν αὐτῆς, μᾶλλον προκεχωρημένην, ὅτε ἡ μήτρα κοινωνεῖ μετὰ τοῦ ὠοῦ διὰ μικροῦ καὶ περιορισμένου μέρους τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἐπιφανείας. Ἡ αἱμορραγία, ἡ

(1) Ὁ Chailly λέγει, ὅτι τῷ ἐστῆλῃ ὑστερον, οὗ τινος ὀλόκληρον τὸ παρέγχυμα ἦν μεταθεθλημένον εἰς χονδρώδη μάζαν· τοιοῦτον ὑστερον παρατηρήσαμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ ἐνταῦθα μαιευτήριον· ἅπαντα ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἐπιφάνεια ἦν κεκαλυμμένη ὑπὸ ἀπειραρίθμων χόνδρων ἰσομεγέθων φακῆ.

συνοδεύουσα τὰς ἐκτρώσεις, εἶναι ἐν γένει τοσοῦτον ἀφθονωτέρη, ὅσον ὀλιγώτερον εἶναι προκεχωρημένη ἢ κύησις, ἤττον δ' ἀφθονος, ὅταν τὸ ἔμβρυον ἢ νεκρὸν καὶ ἐξωθῆται πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἐπειδὴ τότε ἢ κατὰ τὴν μήτραν κυκλοφορεῖ τὸ αἷμα, μὴ οὕτως πλέον ἀναγκαίᾳ πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου, ὑπόκειται εἰς τροποποιήσεις τινάς. Τὰ ἀγγεῖα τῆς μήτρας, τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ μέρος, ἐν ᾧ ἔδρευε τὸ ὕστερον, ἀποφράσσονται ἐν μέρει καὶ τούτου ἕνεκα εἶναι μικρὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ ἐκρέοντος αἵματος εἰς τὴν ἀποχώρισιν τοῦ ὕστερου.

Ἡ ἐκτρωσις εἶναι ἤττον ἐπικίνδυνος εἰς ἐποχὴν τῆς κυήσεως, μᾶλλον προκεχωρημένην, διότι ἡ μήτρα κέκτηται ἤδη μέρος τῆς συστατικῆς αὐτῆς δυνάμεως, ὁ δὲ τράχηλος διαστελλεται τότε εὐκολώτερον διὰ τὴν ἐλάχιστον προϋούσαν λέπτυνσιν αὐτοῦ. Προσέτι, εἰς ἐποχὴν τῆς κυήσεως, μᾶλλον προκεχωρημένην, οἱ ὑμένες τοῦ οὐροῦ διαρρήγνυνται πρὸ τῆς ἐξώσεως τούτου· τὸ ὕστερον, ὡς μικρότερον σχετικῶς πρὸς τὸ ἔμβρυον, ἐκπίπτει καὶ ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον, ἐνῶ εἰς τὴν ἐκτρωσιν, τὴν συμβαίνουσαν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ τοκετοῦ, ἡ ἐξοδος τοῦ ὕστερου βραδύνει, διότι τοῦτο εἶναι σχετικῶς μείζον τοῦ ἐμβρύου, καὶ συνοδεύεται ὑπὸ πολλῶν πόνων καὶ ἀφθόνου αἱμορραγίας. Ἐνίοτε μάλιστα οὐδόλως ἐκπίπτει, ἀλλ' ἢ ἐξέρχεται διαρρέον, ἢ ἀπορροφᾶται.

Ἐν τῇ ἐκτρώσει ἢ πρόγνωσις εἶναι ἀσίποτε κακίστη διὰ τὸ ἔμβρυον, ἐπειδὴ ἢ ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐπιφέρει τὴν ἐκτρωσιν, ἢ ἡ ἐκτρωσις τὸν θάνατον τούτου. Εἶναι δὲ ἐν γένει ἡ πρόγνωσις τοσοῦτω χείρων, ὅσω μείζων καὶ ἡ αἱμορραγία· καὶ ὁμως πολλὰ ἐγκυοὶ πάσχουσι πολλὰς μεγάλας αἱμορραγίας, χωρὶς νὰ συμβῇ ἐκ τούτου βλάβη τις εἰς τὸ ἔμβρυον· πλὴν χρεωστοῦμεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι σπάνιον. Ὁ δὲ τῆς ἐγκύου κίνδυνος εἶναι ἐν γένει τοσοῦτω μείζων, ὅσω ὀλιγώτερον προκεχωρημένη εἶναι ἡ κύησις. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου

είναι δυσκολωτέρα, ἀλγεινότερα καὶ βραδυτέρα, ἢ γυνὴ εἶναι μᾶλλον ἐκτεθειμένη εἰς τὰς συνεπείας τῆς αἰμορραγίας, ἢ δὲ δυσκολία, ἣ καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ὑστεροῦ, ἀποτελεῖ χειρόνα τὴν πρόγνωσιν, διότι, ἐν μὲν ἐπιχειρήσωμεν τὴν ἀφίρσειν αὐτοῦ, τοῦτο γίνεται μετὰ βίας μεγάλης καὶ αἱ συνέπειαι εἰσὶ λίαν δυσάρεστοι· ἐὰν δ' ἀφεθῇ ἐντὸς τῆς μήτρας, ἢ γυνὴ εὐρίσκειται εἰς μέγιστον κίνδυνον, διότι τὸ ὕστερον εὐκόλως σήπεται ἐν τῇ μήτρᾳ, ἢ δ' ἀπορρόφῃσι τῶν σεσηπότητων μορίων ἐπιφέρει συνήθως νόσους λίαν ἐπικινδύνους. Εἰς τὴν πρόγνωσιν τῆς ἐκτρώσεως ἀνάγκη προσέτι νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ταχύτητα τῆς ροῆς τοῦ αἵματος, τὴν κρᾶσιν καὶ τὰς δυνάμεις τῆς γυναικός, ὡς καὶ τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν προέρχεται ἡ ἔκτρωσις. Εἶναι δὲ ἡ πρόγνωσις χειρῶν, ὅταν ἡ ἔκτρωσις προέρχεται ἐκ βίαιας τινός αἰτίας, ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ μεγάλης συμφορήσεως αἵματος πρὸς τὴν μήτραν, ἢ ὅταν ἐπέρχηται ὀξεῖα φλόγῃσι. Αἱ πλέον δ' ἐπικίνδυνοι ἐκτρώσεις εἰσὶν αἱ προερχόμεναι ἐκ τῆς χρήσεως ἔσωθεν ληφθέντων φαρμάκων, ἢ ἐξ ἐγχειρήσεων ἀξιοποιῶν.

Εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς ἐκτρώσεως πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τρία τινά· α.) νὰ προῖδωμεν τὴν ἔκτρωσιν, β.) νὰ γνωρίσωμεν ὅτι ἤρξατο ἤδη, καὶ γ.) νὰ πεισθῶμεν ὅτι συνέβη. Τὰ σημεῖα δὲ, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ προῖδωμεν τὴν ἔκτρωσιν, διαφέρουσι κατὰ τὰς ἐποχὰς τῆς κυήσεως, ἐν αἷς συμβαίνει αὕτη, καὶ κατὰ τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν προέρχεται. Ἢ κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνας συμβαίνουσα ἔκτρωσις σπανίως συνοδεύεται ὑπὸ γενικῶν ἢ τοπικῶν συμπτωμάτων· φαίνεται δ' αὕτη ὡς ἀπλῆ αἰμορραγία, τὸ δὲ ἀπολωλὸς ἐμβρυον κεῖται μεταξύ θρόμβων αἵματος, ἐνίοτε μάλιστα οὐδὲ παρατηρεῖται παντάπασιν. Ἐπομένως, μὴ δυνάμενοι νὰ γνωρίσωμεν ἐγκαίρως τὴν τοιαύτην ἔκτρωσιν, δὲν εἶναι δυνατόν οὐδὲ νὰ προῖδωμεν αὐτήν· ἀπαιτεῖται ὅμως νὰ προσέχωμεν πολὺ μὴ συμβῇ ἔκτρωσις εἰς ὅσας γυναίκας ἔχουσιν ἄφθονα τὰ ἔμμηνα,

εις οσας αισθάνονται βάρος και διάτασιν τινα κατά την πύελον, και εις οσας υπάρχουν τα συμπτώματα πληθώρας τοπικῆς. Η γενική πληθώρα, αι πρόωροι συστολαι τῆς μήτρας και μάλιστα εις γυναίικας, αἰτινες απέδωλον πρότερον αὐτομάτως ἀνευ γνωστῆς αἰτίας, ἔτρωσαν ἐπίσης ἀντικείμενον τῆς ἰδιαίτερας προσοχῆς ἡμῶν· ἀλλ' ὡς μὴ ᾤρειλε τὰ πλεῖστα τῶν προδρόμων σημείων τῆς ἐκτρώσεως, τῆς συμβαινούσης κατά τὴν ῥηθείσαν ἐποχὴν, γίνονται κατάδηλα, ὅταν ἡ ἐκτρωσις ἢ πλέον ἀναπόφευκτος. Καὶ τῶντι δὲν δύναται νὰ διακρίνη τις, ὅτι οἱ πόνοι τῆς μήτρας καὶ ἡ ῥοὴ τοῦ αἵματος δὲν προέρχονται ἐκ τῆς ἐπανάδου τῶν καταμηνίων, ἀλλ' εἰσιν ἀποτέλεσμα ἐκτρώσεως· διότι οἱ πόνοι, οἱ συνοδεύοντες τὰ ἀλγεινὰ καταμήνια, ὁμοιάζουσι μεγάλως τοῖς τοῦ τοκετοῦ, καὶ τοι θεωρεῖται ὡς σημεῖον διακριτικὸν τῆς ἐκτρώσεως ἢ προηγουμένη αἰμορραγία, ἐνῶ εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῶν καταμηνίων συμβαίνει τοῦναντίον, δηλ. ἡ ῥοὴ προηγείται τῶν πόνων· ἀλλὰ τοῦτο δὲν γίνεται πάντοτε κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον καὶ ἡ διάκρισις δὲν εἶναι τοσοῦτον εὐκόλος, ἢ δὲ θεραπεία, μὴ γινομένης ὀρθῆς διαγνώσεως, δυνατόν νὰ ἔχῃ δυσαρέστους συνεπείας.

Ὅταν ὁμως ἡ κύησις ἢ μᾶλλον προκεχωρημένη καὶ ἀναμφίβολος, ἀντιλαμβάνομεθα εὐκολώτερον τῶν συμπτωμάτων, δι' ὧν σημαίνεται ἡ ἐπικειμένη ἐκτρωσις, καὶ μάλιστα ὅταν προέρχεται ἐκ θανάτου τοῦ ἐμβρύου. Ὅσάκις μετὰ τὰ μέσα τῆς κύησεως ἐπέρχεται ῥύσις αἵματος, ὑπάρχει πάντοτε φόβος ἐκτρώσεως, ἐπειδὴ ἡ ἐπέκεινα τοῦ τετάρτου καὶ πέμπτου μηνὸς ἐξἠκολούθησις τῶν καταμηνίων, ἅτινα ἐνίοτε μέχρι τῆς ἐποχῆς τούτης ἔρχονται ταχτικῶς, εἶναι σπάνιον καὶ χρήζει ἰδιαίτερας προσοχῆς. Ὅταν δὲ ἡ ἐκτρωσις ἐπαπειλῆται διὰ κακῆν κατάστασιν τῆς ὑγείας τῆς ἐγκύου, ἢ δι' αἰτίαν τινά, βραδέως ἐπενεργοῦσαν ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου, παρατηροῦμεν κατὰ τὸν Δυβοΐσιον (Dubois) φρικιάσεις, καῦσον, ἀνορεξίαν, ναυτιάσεις, διψαν, ψύχος τῶν ἄκρων, κόπωση, παλμόν, ἀθυμίαν, ἀτονίαν, αἰσθη-

μα δυσάρεστον ψύχους και αδυναμίας εις τήν κοιλίαν, βάρος κατά τήν μικράν πύελον και άπατηλήν έπειξιν προς ούρησιν· όταν ταῦτα παρουσιάζωνται, είναι πολὺ πιθανόν, ότι τὸ ἔμβρυον ἔπαυσε τοῦ ζῆν και πρέπει νὰ περιμένωμεν τήν ἔκτρωσιν, ἣν δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἐμποδίσωμεν. Οὐδεμία δὲ ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ ἔμβρυον ἀπεβίωσεν ἤδη, όταν ἡ ἔγκυος αἰσθάνηται ὅτι βάρος τι ὀχληρὸν κινεῖται ἐν τῇ κοιλίᾳ και ἀκολουθεῖ τὰς κινήσεις τοῦ σώματος αὐτῆς· όταν κατά πᾶσαν ἐσπέραν ἐπέρχηται πυρετός, και όταν ἐπὶ τέλους εις τὰ ἤδη ῥηθέντα σημεῖα προστεθῶσι και πάντα τὰ λοιπά, τὰ σημαίνοντα τὸν θάνατον τοῦ ἔμβρύου· ταῦτα δ' εἰσὶν ἡ χαλάρωσις τῶν μαστῶν, ἡ ἐξ αὐτῶν ῥοὴ ὑγροῦ γαλακτώδους, και ἡ παύσις τῶν ἐνεργητικῶν κινήσεων τοῦ ἔμβρύου και τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας αὐτοῦ.

Όταν δὲ ἡ ἔκτρωσις προέρχεται ἐκ βιαίας τινὸς αἰτίας, ἡ ἔγκυος αἰσθάνεται ἐν γένει ἢ κατά τοὺς νεφρούς, ἢ εις μέρος τι τῆς κοιλίας, πόνον ἰσχυρὸν, παύόμενον ἐπὶ μικρὸν και ἐπανερχόμενον μετὰ πλείονος ὀρμῆς. Καὶ εἰ μὲν τὸ ἔμβρυον ἀπεβίωσεν, ἡ γυνὴ αἰσθάνεται τὰ εἰρημμένα συμπτώματα, ὁ δὲ τοκετός ἀρχεται συνήθως ὀκτῶ ἢ ἐννέα ἡμέρας μετὰ ταῦτα. Ὑπάρχουσιν ὅμως και πολλαὶ ἐξαιρέσεις τούτου, ἐπειδὴ πολλὰ τῶν ἀπεβιωσάντων ἔμβρύων ἐξῆλθον μετὰ παρέλευσιν πλειόνων ἡμερῶν, ἐνίοτε δὲ και μετὰ μῆνας τινάς.

Ἡ ἐνταῦθα ἀπαιτουμένη θεραπεία ὑφίσταται εις τὸ νὰ προλάβωμεν τήν ἔκτρωσιν, νὰ ἐμποδίσωμεν αὐτήν, και νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ κατάλληλα βοηθήματα κατά πάσης ἄλλης οἰασθήποτε περιστάσεως, μεθ' ἧς δυνατόν νὰ περιπλεχθῇ ἡ ἔκτρωσις.

Και εἰ μὲν ἡ ἔκτρωσις προέρχεται ἐξ ἀτονίας ἢ βλάβης τινὸς τῆς καταστάσεως ἐν γένει τοῦ ἔμβρύου, πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ κατάλληλα πρὸς τοῦτο βοηθήματα ἐν τοῖς μεταξὺ τῆς μιᾶς και τῆς ἄλλης κυήσεως διαστήμασιν. Αἱ ἀδύ-

ναται καὶ καχεκτικαὶ γυναῖκες, ὧν ἡ κατάστασις τοῦ σώματος ἔπαθε βλάβην τινὰ ἕνεκα πολυχρονίων νόσων, καὶ ἐκεῖναι κατ' ἐξοχὴν, ὧν τὸ κατώτερον τμήμα τῆς μήτρας συμμετέχει ἰδίως τῆς ὑπαρχούσης ἀτονίας τοῦ σώματος καὶ τῆς χαλαρώσεως τῶν ἰσῶν, ἀνάγκη νὰ καθυποβληθῶσιν εἰς θεραπείαν τονωτικὴν, νὰ μεταχειρίζωνται δηλ. τὰς διαφόρους σκευασίας τοῦ σιδήρου, τὰ ποτάμια ἢ τὰ θαλάσσια λουτρά, καὶ διάφορα τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων πρὸς τοῦτο κατάλληλα. Τὴν χρῆσιν τῶν βοηθημάτων τούτων πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωμεν καὶ ἐν τῇ κύσει, ἐκτὸς τῶν ἀπαιτούντων κόπον τινὰ τοῦ σώματος, ἐνίοτε μάλιστα εἶναι ἀνάγκη νὰ παραγγέλλωμεν καὶ ἐντελῆ ἡσυχίαν κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κύσεως μῆνας· ἀλλὰ καὶ αἱ περιστάσεις, ὅφ' ὧν συνωδύθησαν αἱ προλαβοῦσαι ἐκτρώσεις, ἐὰν ὑπῆρξαν τοιαῦται, θέλουσιν ὀδηγήσει δεόντως τὸν μαιευτῆρα. Ἐντεῦθεν, ὅταν ἡ ἐξωσις τοῦ ἐμβρύου συνέβη αὐτομάτως καὶ ἄνευ γνωστῆς τινος αἰτίας, ἐκτὸς τῆς χαλαρότητος τῶν ἰσῶν τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐπὶ ἀρμοδίου δίφρου ἀνάπαυσις τοῦ σώματος. Εἰς τὰς ἀδυνάτους γυναῖκας, εἰς τὰς μὴ καλῶς καθριζομένας, καὶ εἰς τὰς πασχούσας ὑπὸ λευκορροίας χρονίας, προέρχεται ἡ ἐκτρωσις ἐξ αἱματηρᾶς διιδρώσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξ ἀρθήνου αἱμορραγίας, ἧτις θανατόνει τὸ κύημα. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην μεταχειριζόμεθα τὰ αὐτὰ βοηθήματα, ἐκτὸς δὲ τούτων πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀφαιρέσωμεν καὶ πάντα τὰ αἷτια τῆς τοπικῆς πληθώρας, προλαμβάνοντες κατ' ἐξοχὴν τὴν δυσκοιλίτητα διὰ ψυκτικῶν κλυσμάτων, συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενων. Ἡμέρας δὲ τινὰς πρὸ τῆς συνήθους ἐποχῆς τῶν καταμνήων, διορίζομεν, ἐὰν ἡ ἔγκυος μὴ ἦ λίαν ἐξησθενημένη, ἐξαγωγὴν αἵματος, ὅσον δύο ἢ τὸ πολὺ τριῶν οὔγγιων διὰ φλεβοτομίας κατὰ τὸν βραχίονα. Εἰς ἐναντίαν δὲ περίπτωσιν μεταχειριζόμεθα καταπλάσματα, ἐφ' ὧν ἐπιπίσσομεν σίναπι, ἐπὶ τῆς ὀσφύος καὶ τῶν βραχιόνων, ἀποφεύγοντες μετὰ προσοχῆς πᾶν τὸ ἐπιταχύνον τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος κατὰ τὰ κάτω ἄκρα.

Ἡ μεγάλη τάσις, δηλ. τὸ μὴ ελαστικὸν τῶν ἰνῶν τοῦ σώματος τῆς μήτρας, ὡς καὶ ἡ μεγάλη συσταλτικὸτης αὐτῶν δέον νὰ καταπολεμῶνται διὰ βοηθημάτων πάντη ἀντιθέτων τοῖς εἰρημένοις. Διὸ διατάσσομεν χλιαρὰ λουτρά, δίαιταν ἐλαφράν, γενικὰς ἀφαιμάξεις καὶ τὴν διὰ κλυσμάτων χρῆσιν τοῦ δι' ὀπίου βάμματος εἰς μικρὰς δόσεις.

Εἰς τὴν πρόπτωσιν τῆς μήτρας ἐπαινοῦσι τινὲς ὡς ὠφέλιμον τὴν χρῆσιν τῶν πεσσῶν, ἧτις ὅμως ἀπαιτεῖ μεγάλην προσοχὴν, καθότι οὗτοι εὐκόλως ἐρεθίζουσι τὴν μήτραν καὶ προξενοῦσι μᾶλλον ἢ προλαμβάνουσι τὴν ἔκτρωσιν· διὰ τοῦτο προτιμότερα εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην εἶναι ἡ ἐπί ὀριζοντείου θέσεως τοῦ σώματος ἀνάπαυσις κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας, ἕως ἂν ἡ μήτρα ἀνυψωθῇ καὶ ἐξέλθῃ τῆς μικρᾶς πυέλου.

Τὴν γενικὴν τοῦ σώματος καχεξίαν θεραπεύομεν διὰ τῶν καταλλήλων βοηθημάτων καὶ μάλιστα εἰς τὰ μεταξὺ τῶν κυήσεων διαστήματα. Κατὰ δὲ τῶν αἰτιῶν τῶν ἐκτρώσεων, τῶν προεργουμένων ἐκ νοσημάτων αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐμβρύου ἢ τῶν σὺν αὐτῷ μοριῶν, οὐδὲν εἶδος θεραπείας ἐνδείκνυται, ἐπειδὴ ἡ διάγνωσις τούτων κείται ἐκτὸς τῶν παρόντων ὀρίων τῆς ἐπιστήμης.

Κατὰ τῆς πρὸς ἔκτρωσιν ὑπαρχούσης ἐπιρροπείας ἐγκύων τινῶν, ὧν ἡ ἔμμηνος κάθαρσις εἶναι ἄφθονος, μάλιστα δὲ ὅταν ἀπέβχλον καὶ ἄλλοτε κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐμμήνων, ἢ ἡμέρας τινὰς πρὸ ταύτης, μεταχειριζόμεθα, ἐν ὑπάρχωσι σημεῖα πληθώρας, μικρᾶς φλεβοτομίας κατὰ τὸν βραχίονα, οὐχὶ δὲ ποτε καὶ γεννίας, διότι αὐταί, κατὰ τὴν μαρτυρίαν πολλῶν συγγραφέων, πολλὰκις ἐπήνεγκον μᾶλλον τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα.

Κατὰ τῶν αἰμορροϊκῶν ὄγκων καὶ τῶν φλεγμονῶν τῶν τῆς μήτρας παρακειμένων ὀργάνων, ἐπαινοῦσι τινὲς τὰς τοπικὰς ἀραιμάξεις. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι αὐταί εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐφάνησαν ὠφέλιμοι, ἐν γένει ὅμως αἱ γενικαὶ εἰσὶ προτιμότεραι τῶν τοπικῶν καὶ εἰς αὐτὰς ἔτι τὰς φλογώσεις τῶν εἰρημένων ὀργάνων.

ὡς μέσον δὲ γενικὸν πρὸς προφυλακὴν τῆς ἐκτρώσεως, ἐξ οἰκισθῆποτε αἰτίας κἂν προέρχεται, πρέπει προηγουμένως νὰ παραγγείλωμεν τῇ ἐγκύῳ νὰ φροντίζῃ ἵνα ἔχῃ τακτικὰς τῆς κοιτίδος κενώσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη νὰ μεταχειρίζηται συνεχῶς κλύσματα χλιερά, ἀποφεύγουσα ὅσον ἔνεστι τὰ καθάρσια, καὶ ἀπέχουσα τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἐρεθισμῶν, τῶν βιβίων κινήσεων τοῦ σώματος καὶ τῆς πολυώρου καὶ συχνῆς χρήσεως τῶν λουτρῶν.

Ὅταν δ' ἐπαπειλῆται ἤδη ἐκτρωσις, τὸ ἀσφαλέστερον μέσον ἵνα προληφθῇ αὕτη, κατὰ τὸν Δυβοΐσιον, εἶναι ἡ φλεβοτομία καὶ ἡ χρῆσις τοῦ δι' ὀπίου βάμματος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐκτρωσις ἐνδέχεται νὰ προέλθῃ, ὡς εἴρηται, ἢ ἐκ θανάτου τοῦ ἐμβρύου, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς αἰτίας, διὰ δὲ τῆς χρήσεως τῶν ἀναγκάων βοηθημάτων εἶναι δυνατὸν νὰ προλάβωμεν αὐτήν, ἔπειτα ὅτι ἡ θεραπεία πρέπει νὰ διαφέρῃ εἰς τὰς δύο ταύτας περιστάσεις, τούτέστιν ὅτε μὲν χρεωστοῦμεν νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκτρωσιν, ὅτε δὲ οὐ μόνον τοῦτο δὲν πρέπει νὰ πράττωμεν, ἀλλὰ τὸναντίον ἐσμὲν ἠναγκασμένοι καὶ νὰ ἐπιτεχνῶμεν τὴν ἕξωσιν τοῦ ἐμβρίου. Διὸ ἐπροσπάθησαν νὰ διακρίνωσι τὰς περιστάσεις ταύτας διὰ τῶν σημείων, ὑφ' ὧν αὗται συνοδεύονται, ἀλλ' ἡ διάκρισις αὕτη, ἥτις εἶναι ἐνίοτε εὐκολος, ὅταν ἡ κύησις ἢ τοσοῦτον προκεχωρημένη, ὥστε δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν ἐκ τῆς ἀκροάσεως συμπεράσματα θετικὰ περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρίου, εἶναι λίαν δύσκολος εἰς τὴν ἐναντίαν περίπτωσιν. Ἐν γενεὶ ὁμοίως, ὅταν ὑπάρχῃ ἀμφιβολία περὶ τῆς ζωῆς ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἐμβρίου, προτιμητέα μᾶλλον ἢ χρῆσις τῶν πρὸς διατήρησιν τούτου βοηθημάτων, δι' ὧν προσπαθοῦμεν τότε νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκτρωσιν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θεραπείας, ἐγκαίρως ἐφαρμοζόμενον εἰς πάσας τὰς περιστάσεις, ἐμποδίζει τὴν ἐκτρωσιν τοῦ ἐμβρίου, ὅταν τοῦτο ἢ δυνατόν, τὸναντίον δ' ἀποτυγχάνει, ὅταν

ἡ ἔκτρωσις ἢ ἀναπόφρευτος· τὸ μόνον δὲ, δι' ὃ ἡδύνα-
τό τις νὰ κατηγορήσῃ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος θεραπείαν, εἶναι
ὅτι δι' αὐτῆς δυνατὸν νὰ βραδύνη μικρόν τι ἢ ἐξωσις τοῦ ἤδη
ἀποθανόντος ἐμβρύου· διὸ ἢ ἐκ τούτου προερχομένη βλάβη,
παρὰ βλαλλομένη πρὸς ὅσας πᾶρέχει ὠφελείας, εἶναι μικρὰ καὶ
ἀσήμαντος· ἀλλὰ καὶ ἂν ἠθελαμεν ἀποτύχει δι' αὐτῆς τοῦ
σκοπομένου, ἢ θεραπεία ὅμως αὕτη εἶναι κατὰ τοῦτο
κἂν ὠφέλιμος, καθότι μετριάζει τοὺς ἰσχυροὺς κωλικούς
πόνους, ὑφ' ὧν συνοδεύονται ἢ ἐπακολουθοῦνται συχνὰ αἱ ἐκ-
τρώσεις.

Ἴνα ἔχωμεν δ' ὀδηγόν τινα εἰς τὰς ἐνδείξεις, α; μέλλομεν
νὰ ἐκπληρώσωμεν, δυνάμεθα νὰ διακρίσωμεν τὴν ἔκτρωσιν εἰς
τρεῖς περιόδους. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τούτων ὑπάρχουσι
πάνοι, ἀρχήμενοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς ἐγκύου καὶ διευθυνομέ-
νοι πρὸς τὴν πύελον· συνοδεύονται δὲ ὑπὸ σκληρύνσεως τῆς
κοιλίας, πολλάκις δὲ καὶ ὑπὸ πόνων τῶν νεφρῶν, ὑπὸ αἰ-
σθήματος βάρους κατὰ τὴν ἔδραν καὶ τὴν ὄσφιν, καὶ ὑπὸ μεγά-
λης ἀτονίας τοῦ σώματος, ὃ δὲ τρύγηλος τῆς μήτρας εἶναι
ἀπαλός, τὸ στόμιον ἡμίανοικτον, καὶ οἱ ὕμενες τοῦ ὠοῦ δια-
τείνονται κατὰ πᾶσαν διαστολὴν τῆς μήτρας, ὅταν ἡ κύστις ἢ
ἤδη προκεχωρημένη.

Ἢ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀπαιτούμενη θεραπεία εἶναι
τελεία ἀνάπαυσις καὶ θέτις ὀριζόντιος τοῦ σώματος, δίαιτα
ἐλαφρὰ, φλεβοτομία κατὰ τὸν βραχίονα, ἐν ὑπάρχει πληθῶρα
αἵματος γενικὴ ἢ τοπικὴ, καὶ κλύσματα πρὸς κένωσιν τῆς κοι-
λίας· μετὰ προηγηθεῖσιν δὲ κένωσιν μεταχειριζόμεθα ἐν ὄγ-
θοον τοῦ κλύσματος μετὰ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι σταγόνων τοῦ
δι' ὀπίου βάμματος, ὅπερ ἢ πάσγουσα πρέπει νὰ προσπαθήσῃ
νὰ κρατήσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πλείονα χρόνον. Καὶ εἰ μὲν παύον-
ται αἱ τῆς μήτρας συστολαί, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνεργήσωμεν
τι περιπλέον, εἰ δ' ἐπανερχονται, ἐπανερχόμεθα καὶ αὐθις εἰς
τὴν χρῆσιν τοῦ εἰρημένου κλύσματος, ὅπερ ἐπαναλαμβάνομεν ἀνά

πάσαν ήμίτειαν ώραν (1). Σπανίως δέ είσμεν ήναγκασμένοι νά επιμένωμεν επί πολύ εις τήν χρῆσιν τοῦ φαρμάκου τούτου· επειδή συνήθως τὸ πρῶτον κλύσμα ἢ τὸ πολὺ τὸ τρίτον ἀρκεῖ νά ἐμποδίσῃ τὰ συστολὰς τῆς μήτρας, ἐάν τὸ ἐμβρυον ᾖ βιώσιμον καὶ ζῶν, εις δὲ τὸ ὧν οὐδεμία ὑπάρχει ἀνωμαλία. Εἰς δὲ τήν δευτέραν περίοδον, ἐκτὸς τῶν εἰρημένων, ὑπάρχουσι καὶ ῥοὴ βλέννης αἰμοφόρου, αἰμορραγία ὅτε μὲν μικρά, ὅτε δὲ μεγάλη, λέπτυνσις τοῦ στομίου τῆς μήτρας, μειζων διαστολή τούτου, καὶ σχηματισμὸς τοῦ θυλακίου.

Ἡ εἰς τήν περίοδον ταύτην ἀρμόζουσα θεραπεία εἶναι αὐτὴ ἐκείνη, ἣν μεταχειρίζομεθα καὶ εἰς τήν πρώτην περίοδον· ἐκτὸς δὲ ταύτης μεταχειρίζομεθα ψυχρὰς λεμονάδας ὡς ποτόν, καὶ ψυχρὰ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν μηρῶν· ταῦτα ὅμως τὰ βοηθήματα σπανίως εἰσὶν ἰκανὰ νά ἐμποδίσωσι τὴν ἐκτρωσιν, ὅταν ὑπάρχει σημαντικὴ αἰμορραγία· ἀλλ' ἔχομεν καὶ πολλὰ παραδείγματα ἐπιτυχίας, καίτοι ὑπῆρχεν ἄφθονος αἰμορραγία.

Εἰς τήν τρίτην περίοδον ἐκτὸς τῶν συμπτωμάτων, ἅτινα παρατηροῦνται εἰς τήν πρώτην καὶ δευτέραν, ὑπάρχει προτέτι ἄφθονος αἰμορραγία καὶ διάρρηξις τοῦ θυλακίου. Ἐνταῦθα οὐδεμία θεραπεία εἶναι ἰκανὴ νά ἐμποδίσῃ πλέον τὴν ἐκτρωσιν· ἐπειδὴ εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νά μὴ συμβῇ μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, τὴν προελθοῦσαν καὶ συνοδευομένην ὑπὸ συστολῶν τῆς μήτρας.

Εἰς τὴν θεραπείαν δὲ τῶν συμπτωμάτων, ὑρ' ὧν συνοδεύεται ἡ ἐκτρωσις, μειζονος προσοχῆς χρήζει ἡ αἰμορραγία, ἥτις ὅτε μὲν προηγείται τῆς ἐκτρώσεως, ὅτε δ' ἐπικολουθεῖ ταύτῃ. Ἡ ἐκτρωσις προέρχεται συνήθως ἐκ τῆς αἰμορραγίας, ἐνίοτε ὅμως ἡ αἰμορραγία εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκτρώσεως, καὶ ὅτε μὲν

(1) Ἡ χρῆσις τοῦ δι' ὀπίου βίμματος εἰς τοσαύτην ὁσιν μηδένα πρέπει νά προσενέσῃ φόβον, ὡς μὴ συνοδευομένη ὑπὸ ἐπικινδύνων συμπτωμάτων· ἐφήμερος δὲ τις ναρκωτισμὸς, ἐνίοτε προερχόμενος ἐκ τούτου, πρᾶξεταί· ἀνευ δυσαρτέτου τινὸς ἀποτελέσματος.

είναι ελαφρά και μετρία, ὅτε δὲ ἄφθονος και λίαν ἐπικίνδυνος διαιρεῖται δὲ εἰς αἰμορραγίαν ἐσωτερικὴν και ἐξωτερικὴν.

Ἡ πρὸ τοῦ τετάρτου μηνὸς ἐσωτερικὴ αἰμορραγία εὐκόλως διαφεύγει τὴν προσοχὴν ἡμῶν· ἔχει μὲν αὕτη ἰδίως ἐπιβλαβῆ ἐπιφύωη ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου, οὐχὶ ὅμως και εἰς πάσης τὰς περιστάσεις. Τὴν ἐσωτερικὴν αἰμορραγίαν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ἐκ τοῦ ὄγκου τῆς κοιλίας, ὅστις δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐποχὴν τῆς κύησεως, ἐκ τῆς διατάσεως τῆς μήτρας, τῆς σκληρότητος και τῶν διαρκῶν αὐτῆς συστολῶν, αἵτινες συνοδεύονται ὑπὸ ἐλαφρῶν πόνων κατὰ τὴν ὄσφυν και τὸ ὑπογάστριον, ἐκ τοῦ τεινεσμοῦ τοῦ ἀπευθυσμένου ἐντέρου και τῆς σπασμωδικῆς συστολῆς τῆς οὐροδόχου κύστεως. Κίς τὰ συμπτώματα ταῦτα, ἅπερ ἂν ἦσαν μόνα, ἤθελον ἔχει ἄλλην τινὰ σημασίαν, προστίθενται, ἵνα χαρακτηρισθῆ ἔτι μάλλον ἡ φύσις αὐτῶν, ὅταν ἡ κύησις ἢ ἀρκούντως προκεχωρημένη, και τὰ ἐπόμενα· ἀδυναμία τῶν σφυγμῶν, ὠχρότης τοῦ προσώπου, ἀδυναμία μεγάλη τοῦ σώματος, λιποθυμίας και ἐπὶ τέλους παύσις τῶν ἐνεργητικῶν κινήσεων τοῦ ἐμβρύου και τῶν σφυγμῶν τῆς καρδίας.

Ἐνταῦθα ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων ἡσυχία και χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν, ψυχρῶν κλυσμάτων πρὸς κένωσιν τοῦ ἀπευθυσμένου ἐντέρου, και ἀντιπερισπαστικῶν, δηλ. σιναπισμῶν ἐπὶ τῶν βραχιόνων, ἐπὶ τῆς ὄσφυος και ἐπὶ τοῦ στήθους· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ φλεβοτομῶμεν, ὅταν ὑπάρχη μεγάλη αἰμορραγία. Περὶ τὴν κοιλίαν βάλλομεν ζώνην πλατεῖαν, δι' ἧς συσπρίγγομεν αὐτήν, ὅπως ἐμποδίσωμεν τὴν μείζονα διαστολὴν τῆς μήτρας, τὰ δὲ ψυχρὰ ἐπιθέματα πρέπει νὰ τιθενται μόνον ἐπὶ τῶν μηρῶν και τοῦ ὑπογαστρίου. Διὰ τῆς ψυλαφήσεως προσπαθοῦμεν νὰ πεισθῶμεν ἐὰν ἡ ἐσωτερικὴ αἰμορραγία συνέβη μετὰ τὴν διάρρηξιν τοῦ θυλακίου, ἢ προέρχεται ἐκ θρόμβων αἵματος, ἀποφρασόντων τὸ στόμιον τῆς μήτρας, και ὅταν ὑπάρχη τοῦτο, ἀφαιροῦμεν τοὺς θρόμβους, ὅπως ἐκρεῦση εὐκόλως τὸ αἷμα· τότε δὲ μεταχειρίζομεθα τὴν θερα-

παίαν, τὴν ἀρμύζουσαν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αἱμορραγίαν· τὸ εἶδος ὁμοῦ τοῦτο τῆς ἐσωτερικῆς αἱμορραγίας, τῆς μετὰ τὴν διάρρηξιν τῶν ὑμένων συμφοινούσης, γνωρίζεται εὐκόλως, ἐπειδὴ πρὶν ἢ συμβῆ ἐσωτερικὴ αἱμορραγία ῥέει μικρὰ τις ποσότης αἵματος πρὸς τὰ ἐκτός.

Ὅταν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ᾖ κεκλεισμένον, οἱ δὲ ὑμένες ἀκέραιοι, ἡ αἱμορραγία εἶναι μὲν ἤττον ἐπικίνδυνος, ἀπαιτεῖ ὁμοῦ τὰ αὐτὰ βοηθήματα· ἀλλ' εἰς ἀμφοτέρως τὰς περιπτώσεις, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει πλέον ἐλπίς δικτηρήσεως τοῦ κυήματος, ὁ δὲ κίνδυνος, εἰς δὲ εὐρίσκεται ἐκτεθειμένη ἡ γυνή, εἶναι μέγιστος, ὁ μαιευτὴρ πρέπει νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς προτροπᾶς τοῦ ἐρυσιδώλου βρώμιου. Ἐπὶ τέλους δὲ πρέπει νὰ ἐκκενώτῃ τὴν μήτραν ἢ καθόλου ἢ κατὰ μέρος, κατὰ λόγον τῆς ἐποχῆς τῆς κυήσεως καὶ τοῦ τοκετοῦ, ἡ δὲ διάρρηξις τῶν ὑμένων πρέπει νὰ γίνηται μόνον καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ κύησις εἶναι προκεχωρημένη, ἐπειδὴ, ἵνα ἐξέλθῃ τὸ ἔμβρυον, ἀπαιτεῖται νὰ διαρροήσῃ πρῶτον οἱ περιβάλλοντες αὐτὸ ὑμένες. Εἰς ἐναντίαν δὲ περίπτωσιν, ὅταν τὸ ὠὸν εὐκόλως ἐξωθῆται ἀκέραιον, μηδέποτε πρέπει νὰ διαρρήξωμεν τοὺς ὑμένους, ἐπειδὴ ἐκ τούτου ἐνδέχεται ν' αὐξήσῃ ὁ κίνδυνος ἕνεκα τῆς μὴ ἐγκαίρου ἐξώσεως τοῦ ὑτέρου.

Εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αἱμορραγίαν, ὅταν ἐξακολουθῇ νὰ ῥέῃ αἷμα ἀφθόνως, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ ἡ ζωὴ τῆς ἐγκύου, ἡ ἐκτροπὴ εἶναι ἕνεκα τούτου ἀναπόφευκτος, ὁ δὲ μαιευτὴρ ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ πάντα τὰ κατάλληλα βοηθήματα πρὸς κατάπυσιν τῆς αἱμορραγίας, ἔστω καὶ ὅτι ταῦτα εἰσὶν ἱκανὰ νὰ ἐπυγάσῃ τὸν θάνατον καὶ τὴν ἐξάμβλωσιν τοῦ ἐμβρύου. Ἡ αἱμορραγία εἶναι τῶντι σύμπτωμα, ὅπερ διὰ τὴν ταχεῖαν αὐτοῦ πορείαν ῥίπτει εἰς μέγιστον κίνδυνον τὴν ζωὴν τῆς ἐγκύου· τούτου ἕνεκα ὁ μαιευτὴρ ὀφείλει μὲν νὰ ἐνεργῇ ταχέως εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλὰ μετὰ φρονήσεως καὶ γενναιότητος· πρέπει δηλαδὴ νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ψυκτικῶν,

ἄτινα ὁμως μηδέποτε πρέπει νὰ ἐφχρησθῶσιν καθ' ὄλον τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, ὅσον μεγάλη κἂν ἦ ἡ αἰμορραγία· τὴν χρῆσιν αὐτῶν περιορίζομεν ἐπὶ μόνων τῶν μηρῶν καὶ τοῦ ὑπογαστρίου, τὰ δὲ ἀνώτερα μέρη τοῦ σώματος προσπαθοῦμεν νὰ θερμάνωμεν διὰ παντός δυνατοῦ μέσου. Οὕτω δὲ πράττοντες, προξενοῦμεν ἀντιπερισπασμὸν σωτήριον, διατηροῦντες ἐν ταυτῷ τὴν διὰ τὰ κύρια ὄργανα τῆς ζωῆς, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν λειτουργιῶν αὐτῶν ἀναγκαίαν ποσότητα τοῦ αἵματος.

Ἡ γενικὴ χρῆσις τῶν ψυκτικῶν, δηλ. τῆς ἐφχρημογῆς αὐτῶν καθ' ὄλον τὸ σῶμα, ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγῃ ταχέως τὸν θάνατον, προηγουμένου συνήθως ῥίγους ἰσχυροῦ, ὅπερ εἰς πᾶσαν περίστασιν συνοδεύεται ὑπὸ αἰσθήματος πόνου καὶ ἀνεξηγήτου στενοχωρίας. Δυνάμεθα προσέτι νὰ μεταχειρισθῶμεν καὶ κλύσμα διὰ ψυγροῦ ὕδατος· αἱ δὲ διὰ τοῦ κόλπου ἐνέσεις ἐφάνησαν μᾶλλον ἐπιβλαβεῖς, ὡς χρησιμεύουσαι μόνον εἰς τὴν διάλυσιν τῶν θρόμβων τοῦ αἵματος καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς αἰμορραγίας, ἐὰν αὕτη προέρχηται ἕνεκα προσπύσεως τοῦ ὑτέρου ἐπὶ τοῦ στομίου τῆς μήτρας.

Ὅταν ἡ αἰμορραγία τῆς μήτρας ἦ μεγάλη καὶ μὴ ὑπάρχῃ, ὡς εἴρηται, ἐλπίς νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἐκτρωσιν, τὰ δὲ εἰρημένα βοηθήματα μὴ καταπύωσι τὴν αἰμορραγίαν, εἶναι ἀνάγκη νὰ καταρύγωμεν εἰς τὸ πώμασμα. Ἀλλ' ἵνα μὴ μεταβληθῇ καὶ ἐκ τούτου ἡ ἐξωτερικὴ αἰμορραγία εἰς ἐσωτερικὴν, σὺν τῷ πωμασμάτι μεταχειρίζομεθα καὶ ἀνταρτίψεις κατὰ τὸν πυθμῆνα τῆς μήτρας, τὴν δὲ κοιλίαν περισφίγγομεν ζώνῃ πλατεία, ἵνα δυναθῶμεν νὰ προλάβωμεν τὴν διαστολὴν τῆς μήτρας καὶ τὴν ἐν αὐτῇ συλλογὴν τοῦ αἵματος. Τὸ πώμασμα, εἰ καὶ πολλάκις εἶναι λίαν ὠφέλιμον εἰς τὴν μητέρα, γίνεται ὁμως συνήθως λίαν ἐπιβλαβὲς εἰς τὸ ἔμβρυον, καθ' ἣν μάλιστα περίστασιν ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐλπίς νὰ διασωσῶμεν αὐτό. Ὅταν δὲ ἡ αἰμορραγία ἦ μεγάλη καὶ ἐπαπειλῆται κίνδυνος διὰ τὴν μητέρα, μηδὲν τῶν ἱκανῶν νὰ παρκατάγωσιν

ώρσειάν τινα πρέπει νάπραμεληθῆ. Ἰπάρχουσιν ὁμως και γυναῖκες, οὐδόλως δυνάμεναι νά ὑπομείνωσι τὸ πώμασμα, οὐδ' ἐπ' ὀλίγας κἄν στιγμάς, και τότε ἐσμέν ἠναγκα- σμένοι ν' ἀφαιρέσωμεν αὐτὸ ἀμέσως. Εἰς τὴν περίστασιν δὲ καθ' ἣν τὸ πώμασμα δὲν πύει τὴν αἱμορροχίαν, ἧ ἡ γυνὴ δὲν δύναται νά ὑπομείνη τοῦτο, ἀνάγκη νά ἀφαιρέσωμεν αὐτό, και νά ἐπιταχύνωμεν τὴν ἐξωσιν τοῦ ἐμβρύου δι' οἰωνδήπο- τε μέσων δυνάμεθα.

Τὰ πλεῖστα τῶν μέσων, ὅσα ἀναγκάζεται νά μεταχειρισθῆ ὁ μαιευτῆρ πρὸς κατάπαυσιν τῆς αἱμορροχίας, ἐνδέχεται πολ- λάκις νά φανῶσιν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν κύσιν, ὡσπερ συμβαίνει ἰδίως ἐπὶ τῆς χρήσεως τοῦ πωμάσματος και τοῦ ἐρυσιβώδους βρώμου. Ὅταν λοιπὸν ἀναγκασθῶμεν νά ἐνεργήσωμεν τὴν ἔκτρωσιν, ἀρκεῖ διὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς κυήσεως νά ἐπι- μείνωμεν εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν τούτων τῶν βοθημάτων, μη- δέποτε ὅμως και νά διαρρήξωμεν τοὺς ὑμένας πρὸς εὐκόλον ἐξωσιν τοῦ κυήματος, ἐάν, ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς κυήσεως, ἧ δυνατὸν νά ἐξέλθῃ ἀκέραιον τὸ ὦν. Ἡ δὲ διαρρήξις τῶν ὑμένων τότε μόνον ἐπιτρέπεται, ὅταν ἡ κύσις ἧ τοσοῦτον προκεχω- ρημένη, ὡστε εἶναι ἀδύνατον νά ἐξέλθῃ τὸ ἔμβρυον ἀνευ διαρ- ρήξεως αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας, τὸ ὕστερον ἐξω- θεῖται συχνότατα σὺν τῷ ἐμβρύῳ, και τότε τὸ ὦν ἐξέρχεται ἀκέραιον. Πολλάκις διαρρήγνυνται οἱ ὑμένες διὰ τῶν συστο- λῶν τῆς μήτρας, ἐκρέει τὸ ἐνάμνιον ὑγρὸν, τὸ δ' ἐν αὐτοῖς ἐμπεριεχόμενον ἔμβρυον ἐκπίπτει· ἀκολούθως πύονται αἱ συστολαὶ τῆς μήτρας, τὸ στόμιον αὐτῆς ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν, τὸ δ' ὕστερον μενει ἐντὺς τῆς μήτρας, μετὰ τινας ὅμως ὥρας ἐπανέρχονται εἰς συστολὴ αὐτῆς, και δι' αὐτῶν ἐξωθείται τὸ ὕστερον· ἀλλ' ἡ αἰτία, δι' ἣν τοῦ- το δὲν ἐξῆλθε σὺν τῷ ἐμβρύῳ, ἐμποδίζει τὴν ἐξοδὸν αὐτοῦ πολλάκις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἀφ' οὗ δ' ἀποσπασθῆ τὸ ὕ-

στερον έντελῶς ἀπὸ τῆς μήτρας, ἐξῶθεϊται μὲν ταύτης, ἀλλ' ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἐξώσεως τοῦ ἐμβρύου μέγχοι τῆς τοῦ ὑστεροῦ ἐξακολουθεῖ ροὴ αἵματος μᾶλλον ἢ ἥττον ἀφθονος, ἢ δ' αἰμορρογία αὕτη προέρχεται τὸ μὲν, διότι τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ διαμένον ὑστερον δὲν ἀφίνει αὐτὴν νὰ συσταλῇ έντελῶς, τὸ δὲ, διότι διατηρεῖ τὴν πρὸς ταύτην συνόρμησιν τοῦ αἵματος. Τούτου ἕνεκα ὁ μαιευτὴρ εὐρίσκειται ἠναγκασμένος νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἐξῶσιν τοῦ ὑστεροῦ, ὅπως διασώτῃ τὴν πάσχουσαν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῆς αἰμορρογίας, μεταχειριζόμενος συγχρόνως καὶ πάντα τὰ δυνατὰ βοηθήματα πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς. Καὶ ὅταν μὲν τὸ ὑστερον, ἀποκεχωρισμένον ὄν, κεῖται ἐντὸς τοῦ στομίου τῆς μήτρας, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐξπαγάωμεν αὐτὸ διὰ τῶν δύο δακτύλων, ἢ διὰ λαβίδος τινὸς καταλλήλου πρὸς τοῦτο· ὅταν δ' εὐρίσκηται εἰσέτι προσπεφυκὸς τῇ μήτρᾳ, ἢ ὅταν τὸ στόμιον αὐτῆς εἰσέτι δὲν διεσπάλῃ ἀρκούντως, ὥστε, εἰσαγαγόντες τοὺς δακτύλους, νὰ δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν τὸ ὑστερον, καὶ ἐν γενεῖ ὅταν ἢ ἀδύνατον νὰ ἐξπαγάωμεν αὐτὸ ὅπως ὀλίποτε μηχανικῶς, πρέπει νὰ ἐμμείνωμεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ψυχρῶν ἐπιθεμάτων, τοῦ ἐρυσιθώδους βρώμου καὶ τοῦ πωμάσματος.

Ὅταν δὲ τὸ ὑστερον ἀπεχωρίσθῃ μὲν έντελῶς, ἀλλ' ἢ ἐξοδος τούτου ἐμποδίζεται, πολλάκις μὲν δὲν ὑπάρχει φόβος αἰμορρογίας, ἐμψνίνεται ὅμως ἄλλη τις σειρά συμπτωμάτων, ἅτινα δέον νὰ καταπολεμήσωμεν. Ἡ εἰσαγωγή μικρᾶς ποσότητος ἀέρος εἰς τὴν μήτραν καὶ ἢ κατ' αὐτὴν θερμότης ἐπάγουσι ταχέως τὴν σπῆσιν τοῦ ὑστεροῦ, τὰ λόγια γίνονται δυσώδη, καὶ ἀναπτύσσονται πάντα τὰ φαινόμενα τῆς ἀναδόσεως σπλητικῆς ὕλης εἰς τὸ σῶμα, διὸ ἀπαιτεῖται νὰ μεταχειρισθῶμεν ἤδη τὰς ἐνέσεις, ἔσωθεν δὲ τὰ ἀντισηπτικά. Πρὸς τὰς ἐνέσεις τυχῶς μεταχειριζόμεθα ἀρέψημα πεπικνωμένον περουβικανοῦ φλοιοῦ, ἢ διάλυμα ἐγγλῶρου τιτάνου, ταύτης δὲ διαλύομεν ἐν κοχλιάριον εἰς τέσσαρας οὐγγίας ὕδατος· ἔσωθεν δίδομεν

τὸν περουθιανὸν φλοιὸν μετὰ ὄρυκτοῦ τινος ὀξέος, ἢ τὴν ὀξικὴν ἀμμωνίαν ὅσον ἑνὸς ἢ δύο γραμμαρίων ἐντὸς τεσσάρων οὐγγιῶν ἀρωματικοῦ τινος ἐγγύματος, ἐπελθόντων δὲ νευρικῶν συμπτωμάτων, δίδομεν τὴν καφουράν ὅσον πέντε ἢ δέκα κόκκων ἐν εἴδει καταποτίων· πρέπει ὅμως νὰ ἐπιμείνωμεν πρὸ πάντων εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐρυσιθώδους βρώμου καί, εἰ δυνατόν, νὰ ἐγγύσωμεν ἐν τῇ μήτρᾳ δι' ἐλαστικοῦ καθετῆρος ἐνέματα ἐξ οὐσιῶν μαλακτικῶν· ἐὰν δὲ τὸ στόμιον αὐτῆς ἦ ἤδη συνεσταλμένον, μηδεμίαν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν βίαν πρὸς διαστολὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὰς ἐν τῷ κόλπῳ ἐνέσεις, αἱ δὲ εἶον νὰ ἐπιναλαμβάνωμεν συνεχῶς. Εἰς τινὰς ὅμως σπανίαις περιπτώσεις δὲν συμβαίνουσι τὰ ἤδη εἰρημένα, τὸ δ' ὕστερον, διεκρέσει, ἐξέρχεται τῆς μήτρας ἢ ἀπορροφᾶται κατὰ μικρὸν· τοῦτο δὲ γίνεται ἰδίως εἰς τὴν κατὰ τοὺς πρώτους τῆς κυήσεως μῆνας συμβαίνουσαν ἔκτρωσιν, ὅτε τὸ ὕστερον εἶναι εἰσέτι λίαν μικρὸν. Ἐν γένει δὲ σημειωτέον ὅτι, ὅταν μετὰ τὴν πρόωρον ἐξώσιν τοῦ ἐμβρύου μὴ ἐκπίπτῃ τὸ ὕστερον, καλὸν νὰ ἐξελεύωμεν αὐτὸ διὰ τῆς χειρὸς, ἐὰν τοῦτο ἦ δυνατόν.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΝΟΣΩΝ ΤΩΝ ΛΕΧΩΙΔΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ νόσων τῶν λεχωίδων ἐν γένει.

ΕΝ τῇ λοχείᾳ, ὅτε οἱ χυμοὶ διευσθύνονται ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν, ἡ ἐνέργεια τοῦ δερματος εἶναι λίαν ἐπίσημος, ὁ δὲ ὀργανισμὸς, ὅστις ἐν τῇ κυήσῃ ἀποτελεῖ μᾶλλον ἀπομονωμένην ζωὴν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ ἐπομένως ἅπασαι αἱ ὀργανικαὶ λειτουργίαι ἀναλαμβάνουσι τὴν προτέραν αὐτῶν δύναμιν. Αἱ ἐξῶθεν νοσογόνοι αἰτίαι φαίνονται ἤδη λίαν ἐνεργητικαί, διὸ καὶ καταστρέφουσι πολλάκις μετὰ μείζονος δυνάμεως ἢ εἰς πάντα ἄλλον καιρὸν τὴν υγείαν, πολλάκις δὲ καὶ τὴν ζωὴν τῶν γυναικῶν. Ἐκ τῶν ἐξῶθεν ἐπενεργουσῶν αἰτιῶν πρέπει νὰ ληφθῇ ἰδίως ὑπ' ὄψιν ἡ ἐπιρροὴ τῆς ἐπικρατούσης ἐπιδημίας, ὁ τοκετὸς καὶ ἰδιαιτέρας τινες ἐσωτερικαὶ τῶν λεχωίδων κατασᾶσεις, ἐξ ὧν διαταράσσεται τὸ ἔργον τῆς πηλινδρομήσεως, τούτέστιν ἡ ἐπάνοδος τοῦ σώματος τῆς τεκούσης εἰς τὴν πρὸ τῆς κυήσεως κατάστασιν. Ἄπασαι αὗται αἱ αἰτίαι, εἰ καὶ ἀσήμαντοι πολλάκις, ἐπιφέρουσιν ὅμως ἐπίσημα ἀποτελέσματα. Συχνὰ μεταβάλλουσιν ἐν ἀκαρεὶ σύμπασαν τὴν πορείαν τῆς λοχείας, διὸ γυναικας, ἅς πρὸ μικροῦ ἀφήσαμεν εἰς ἀρίστην κατάστασιν, μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ὥρῶν εὐρίσκομεν πολλάκις εἰς μέγαν κίνδυνον, εἰς ὃν ἐξετέθησαν διὰ μικρὰν καὶ ἀσήμαντον ἀταξίαν. Ἀναλόγως δὲ τῆς φύσεως αὐ-

τῶν αἱ τῶν λεχωιδῶν νόσοι ἐμφαίνουσι α.) νοσεράς καταστάσεις, θεωρητέας ὡς ἀμέσους συνεπίαις τοῦ τοκετοῦ, β.) νοσεράς καταστάσεις, ὑφισταμένας εἰς διατάραξιν τῶν ἐν τῷ γυναικίῳ σώματι γινομένων κατὰ τὴν λοχειάν μεταβολῶν, ὡς καὶ τῶν ἐπιγινομένων ἰδιαιτέρων λειτουργιῶν, καὶ γ.) νοσεράς ἰδιαιτέρας καταστάσεις τῶν γυναικῶν, διαφορῶς τροποποιουμένας διὰ τὴν ἰδιαιτέραν κατάστασιν, εἰς ἣν εὑρίσκεται τὸ σῶμα τῶν λεχωιδῶν. Εἰς τὰς τρεῖς ταύτας κατηγορίας ὑπάγονται ἅπαντα τὰ νοσήματα, εἰς ὅσα ὑπόκεινται αἱ λεχωίδες, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἀνήκουσι προσέτι καὶ αἱ ἀνωμαλία: τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος.

Εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω, ὅτι εἰς τὰς νοσογόνους αἰτίας ἀνήκει πρῶτον ἡ ἐπιδημικὴ ἐπιρροή αὕτη γίνεται κατάδηλος ἐκ τῆς συχνότητος τῶν νόσων, εἰς αἷς ἐνίοτε ὑπόκεινται αἱ λεχωίδες, ἐκ τῆς μείζονος συμφωνίας τῶν φαινομένων, ὑφ' ὧν συνοδεύονται, καὶ ἐκ τοῦ μείζονος ἢ ἐλάσσονος κινδύνου, τοῦ ἐπιγινομένου εἰς ταύτας τὰς κατὰ τὴν λοχειάν νόσους. Πολλάκις ἡ ἐπιρροή αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδοθῆ εἰς μετεωρολογικὰς, γένιους ἢ ἄλλας ἐπιδημικὰς αἰτίας, ἄλλοτε ὅμως εἶναι εὐκόλον ν' ἀποδειχθῆ ἡ ἐπιρροή τούτων. Τὰ δύο ἄκρα τῆς θερμοκρασίας, δηλ. ἡ ὑπερβολικὴ θερμότης ἢ τὸ σφοδρὸν καὶ ἐπὶ πολὺ διερχοῦν ψύχος, ὡς καὶ ἡ αἰφνίδιος μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας, σπανίως τῶντι συντελοῦσιν εἰς ἀνάπτυξιν ὠρισεμένου τινὸς εἶδους νοσήματος ἐν τῇ λοχειᾷ, δίδουσιν ὅμως ἀφορμὴν εἰς διάφορα νοσήματα. Ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος ὑπεραυξάνεται εὐκόλως ἡ ἐνέργεια τοῦ δέρματος, ἢ ἐλαττοῦται ἔνεκα χαλαρώσεως τούτου, καὶ τότε γεννᾶται ἀνωμαλία εἰς τὰς λειτουργίας αὐτοῦ, τὰς τοσοῦτον ὠφελίμους εἰς τὴν λοχειάν, διὸ καὶ ἐπέρχονται εὐκόλως συντήκοντες ἰδρώτες καὶ κακοήθη τοῦ δέρματος ἐξανθήματα. Ἡ ἐνέργεια τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὡς καὶ ἡ τῶν αἱμοφόρων καὶ λυμφοφόρων ἀγγείων ἐξασθενεῖ ταχέως, ἢ πέψις διαταράσσεται καὶ ἐπομένως τίθενται τὰ θεμέλια, ὡς εἰπεῖν, τυφοειδῶν,

γαστρικῶν καὶ λυμφικῶν νόσων. Ὑπερβολικὸν ὄπως οὖν ψύχος ἐπιφέρει εὐκόλως ρολογώσεις καὶ σθενικοὺς πυρετούς, καὶ δυσκοιλίαι τὴν διαπνοὴν καὶ τὴν διεύθυνσιν ἐν γένει τῶν χυμῶν πρὸς τὴν περιφέρειαν τοῦ σώματος. Ἐπιβλαβῶς ἐπενεργεῖ καὶ ἡ αἰφνιδικὰ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβολή, ἡ δ' ὑπερβολικὴ ὑγρασία ἐνεργεῖ μὲν ὡσπερ καὶ ἡ θερμότης, εἶναι ὁμως ἐπιβλαβεστέρα τούτης, ὡς χαλαροῦσα ἔτι μᾶλλον τὴν ἐνέργειαν τοῦ δέρματος. Ἡ ὑπερβολικὴ ξηρασία ὁμοιάζει ὡσπύτως κατὰ τὴν ἐνέργειαν πρὸς τὸ ψύχος, διότι καὶ αὕτη δίδει εὐκόλως ἀφορμὴν εἰς σθενικὰς ρολογώσεις καὶ πυρετούς. Καὶ ἡ διεύθυνσις προσέτι τῶν ἀνέμων, ἔχει ἔνεκα τῆς συμφωνίας αὐτῶν πρὸς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς καταστάσεις, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται, μεγίστην ἐπιβρόχην ἐπὶ τῶν νόσων τῶν λεχωίδων ἀντικείμενον ὁμως ἰδιαιτέρως προσοχῆς ἔστω πάντοτε ὁ κυριεῶν χαρακτήρ τῶν νόσων καὶ τὰ ἐπιδημικῶς ἐπικρατοῦντα νοσήματα. Ἐὰν ὁ κυριεῶν χαρακτήρ τῶν νόσων ᾖ ρολογιστικός, νευρικός, γαστρικός, ρευματικός, κτλ., τοιοῦτον λαμβάνουσι ταχέως καὶ αἱ νόσοι τῶν λεχωίδων, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο ἰδίως, ὅταν ἐπικρατῇ ὁ ρευματικός χαρακτήρ. Αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι ἀλίσκουσιν εὐκολώτερον τὰς λεχωίδας πρὸς τὰς ἄλλας γυναίκας· τοῦτ' αὐτὸ δὲ συμβαίνει εἰς τε τὰ ὀξεία ἐξανθήματα τοῦ δέρματος καὶ εἰς τοὺς τυροειδεῖς πυρετούς. Ἐν καιρῷ δυσεντεριῶν ἡ ἐνέργεια τοῦ δέρματος τῶν λεχωίδων εἶναι μικροτέρα τοῦ συνήθους, συμβαίνουσιν ὁμως εἰς τοιαύτην περίστασιν συχνὰ καὶ κριτικαὶ κενώσεις διὰ τῶν ἐντέρων. Ἡ ἐκ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως ἐπιβρόχη κατὰ μὲν τὰ αἷτια φαίνεται τῶν ὄντι διάφορος, κατὰ τὴν θνησιμότητα ὁμως τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτὸ εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας· ἐπομένως, ἐνῶ αἱ λεχωίδες, αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὰς κατωτέρως τάξεις τοῦ λαοῦ, ὑπόκεινται συχνότερον εἰς νόσους διὰ τὴν ὑγρασίαν τῶν οἰκιῶν αὐτῶν καὶ τὰς παντοδαπὰς ἐλλείψεις, αἱ εἰς τὰς τάξεις τῶν μᾶλλον εὐκταστάτων ἀνήκουσαι ὑπόκεινται ὡσπύτως συχνὰ εἰς νόσους

Ἔνεκα τῆς μεγάλης εὐκισθησίας τῶν νέρων αὐτῶν, δι' ἣν καὶ ἐκ τῆς πλέον ἐλαφρᾶς αἰτίας δύνανται νὰ νοσήσωσιν. Λίαν ἐπιβλαστὴ ὁμως φαίνεται ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνδιαίτησις πολλῶν ὁμοῦ λεχωϊδῶν, ὡσπερ συμβαίνει ἰδίως εἰς τὰ μειωτήρια τῶν μεγάλων πόλεων· Ἔνεκα τούτου παρετηρήθη περὶ τα τέλη τοῦ πηρελθόντος αἰῶνος εἰς τὰ μειωτήρια τῶν Παρισίων, ὅτι ἐκ δεκαπέντε τῶν ἐν αὐτοῖς τικτουςῶν ἀπέβηθησε μία· τὸ λυπηρὴν τοῦτο προέρχεται κυρίως ἐκ τῶν εἰδικῶν τῶν λεχωϊδῶν ἐξατμίσεων, αἵτινες εἰς τὰ μέγαρα μειωτήρια μολύνουσι τὸν ἀέρα καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, προλαμβάνεται ὁμως τοῦτο διὰ τῆς μεγάλης καθαριότητος τῶν κοιτῶνων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ἐπίπλων.

Ὁ τοκετὸς ἔχει ἀναντιρρήτως μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πορείας τῆς λοχείας. Ἄν καὶ εἰς εἶδη τινὰ νόσων, ἰδίως δὲ εἰς τὸν τοσοῦτον ἐπικίνδυνον ἐπιλόχιον πυρετόν, δὲν προσδιωρισθῆ μέχρι τοῦδε κατὰ πόσον οὗτος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ, ἐπειδὴ ἐπιλόχιος πυρετὸς ἀναπτύσσεται ἐπίσης συχνὰ καὶ μετὰ εὐκόλους ὡς καὶ μετὰ δυσχερεῖς τοκετούς, καὶ φαίνεται μηδεμίαν σχεδὸν σχεσιν ἔχων πρὸς τὸν τοκετόν, δυνατόν ὁμως νὰ δοθῶσι πρὸς τοῦτο καὶ γενικοὶ τινες κανόνες. Ὅταν ὁ τοκετὸς ᾖ πολὺ εὐλογοί, καὶ ἀποπερατοῦται ταχύτερον τοῦ δέοντος, ἡ λοχεία ἄρχεται πρὸ τῆς μετ' αὐτὸν ἀρχομένης παλινδρομήσεως, ἐπομένως τὸ σῶμα τῆς τεκούσης μέλλει μὲν νὰ διέλθῃ διὰ πλειόνων μεταβολῶν, στερεῖται ὁμως τῆς πρὸς ταύτας ἀπαιτουμένης ἐνεργείας, ἥτις ἄλλως ἀναπτύσσεται, ὅταν ὁ τοκετὸς προβαίη τακτικῶς. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπὶ πολὺ διαρκέσας τοκετὸς προξενεῖ μεγάλην ἀδυναμίαν, ἥτις ἐπιφέρει οὐ μόνον εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τοῦ σώματος ὄργανα καὶ ὀργανικὰ συστήματα παραλυτικὴν τινὰ σχεδὸν κατάστασιν, καὶ ἐπομένως ἀποκαθίσταται τὸ σῶμα ἀνίκανον εἰς τὸ διεξελθεῖν ἀκινδύνως τὰς οὐσιώδεις μεταβολάς, τὰς γινομένας ἐν τῇ λοχείᾳ.

Εἰς τὰς ἐσωτερικὰς νοσογόνους αἰτίαι ἀνήκει καὶ ἡ ἐξίς τῆς λεχωίδος. Αἱ τρυφερὰ καὶ λίαν εὐαίσθητοι κινδυνεύουσι ἰδίως ἐν τῇ λοχειᾷ, διότι τοπικοὶ καὶ γενικοὶ ἐρεθισμοὶ μεταβάλλονται εὐκόλως εἰς φλογώσεις καὶ πυρετούς· τοιαύτης δ' ἐξίως εἰσι συνήθως αἱ τῆς ἀνωτέρας τάξεως, ἐπομένως αὐταὶ κινδυνεύουσι πλεότερον ἐν καιρῷ τῆς λοχειᾶς. Αἱ ἀδύνατοι καὶ μᾶλλον φιλάσθενοι, εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι μετὰ τὸν τοκετὸν ἀναλαμβάνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς δυνάμεις αὐτῶν βραδέως καὶ μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου, ἐν τῇ λοχειᾷ ὁμως ὑπόκεινται· εἰς νότους ἤττον συχνὰ ἢ αἱ τρυφερὰς ἐξίως, αἱ αἰμακτώδεις καὶ αἱ πολύχυμοι, αἰτινες ἐπιρρέπουσι εἰς τὰ φλογιστικὰ νοσήματα. Ἡ ἐσωτερικὴν δὲ νοσογόνον αἰτίαν θεωρητέον ἰδίως τὰ λυπηρὰ τῆς ψυχῆς παθήματα, οἷον φροντίδας, δυσπραγεῖαι, καὶ θλίψεις, εἴτι δὲ καὶ τὰ αἰσθητικὰ ἐπενεργοῦντα, δηλ. φόβον, τρόμον, δειλίαν καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅτινα διαταράττουσι τὴν τακτικὴν πορείαν τῆς λοχειᾶς καὶ ἐπάγουσι συνήθως βραχέα νοσήματα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ εἰσι τὰ χυροποιὰ παθήματα, ὅταν ἐπενεργῶσιν ἰσχυρῶς, δυνατόν νὰ ἐπαγάγωσι διαφορῶν εἰδῶν βλάβας.

Τὰς νότους, τὰς ἐπερχομένας μετὰ τὸν τοκετὸν, παρατηροῦμεν ὅτι ἐπακολουθεῖ συνήθως ἐρεθισμὸς τῶν ἀγγείων καὶ τῶν νεύρων, ὅστις ἐν τῇ φυσικῇ πορείᾳ τοῦ τοκετοῦ παύεται διὰ τοῦ ἀμείωσος μετ' αὐτὸν ἐπερχομένου ὕπνου. Ὁ ἐρεθισμὸς ὁμως οὗτος μεταβαίνει εἰς ἀνησυχίαν καὶ ἀϋπνίαν, διαταράττουσαν τὰς ἐργασίας τῆς λοχειᾶς, ἐξ οὗ ἡ τελοῦσα δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ τὰς δυνάμεις αὐτῆς, ὅθεν πάσχει ὑπὸ λειποθυμίας καὶ σπασμωδικῶν τοῦ σώματος κινήσεων, ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἐμποδίζει ἰδίως τὴν ἐμφάνισιν τῶν τοσοῦτον ἐν τῇ λοχειᾷ ὠρελίμων ἰδρώτων, καὶ δίδει ἀφορμὴν εἰς παθητικὰς αἰμορροχίας. Ὅταν τὰ γεννητικὰ ὄργανα εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν ἐρεθισμοῦ, ἐπέρχονται εὐκόλως αἰμορροχίαι, φλογώσεις, ἐξογκώσεις καὶ ἐμπυήσεις· ἡ ῥοὴ τῶν λογίων γίνεται ἀνώμαλος καὶ ἢ παύεται ἐντελῶς, ἢ μετρίάζεται πολὺ. Ἐὰν αἱ δυνάμεις τῆς

μήτρας εξαντλήθησαν ἕνεκα τῶν ἐν τῷ τοκετῷ κόπων, αὕτη δὲν εἶναι ἱκανῆ νὰ συσταθῇ ἀρκούντως μετ' αὐτόν, ἐπομένως ἐπέρχονται επικίνδυνοι αἰμορρῆχαί καὶ ὑπολοὶ φλογώσεις, αἵτινες εὐκόλως μεταβαίνουν εἰς ἐμπύησιν ἢ γάγγραιναν, τὰ λόγιζ γίνονται κάκοςμα, καὶ ἄλλοτε μὲν περιορίζεται ἡ βροὴ αὐτῶν, ἄλλοτε δὲ βρουν εἰν ἀρθροῖα.

Ὅταν ὁ τοκετὸς ἦ ἀνώμαλος ἢ ἐξτελεσθῆ διὰ μαιευτικῆς τινοῦ ἐγχειρήσεως, ἀναπτύσσονται πολλάκις νοσήματα καθ' ὅλον τὸ σῶμα τῆς λεχωίδος, ἰδίως δὲ κατὰ τὰ γεννητικὰ αὐτῆς μόρια· ταῦτα δ' εἰσὶ φλογώσεις διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος, συμφορήσεις αἵματος, σπασμοί, συνθλάσεις ἢ καὶ διαρρήξεις τῶν γεννητικῶν καὶ τῶν παρακειμένων τούτοις μορίων, δηλ. τῆς οὐροδόχου κύστεως, τοῦ ἀπεινθυσμένου ἐντέρου καὶ τοῦ περιναίου, παρεκτοπισμοὶ καὶ παρεγκλίσεις τῆς μήτρας καὶ πρόπτωσις τοῦ κόλπου. Εἰς τὴν λογείαν ὅμως ἰδίως ἀνήκουσι τὰ νοσήματα, τὰ διαταράσσοντα τὴν πορείαν τῆς παλινδρομήσεως, τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς ἐπάνοδον τοῦ σώματος τῆς τεκούσης εἰς τὴν πρὸ τῆς κνήσεως κατάστασιν. Αἱ δὲ ἐκ τούτου προερχόμεναι βλάβαι ἐπεὶ μὲν εἰσι προφανεῖς, ὡς παρατηρεῖται τοῦτο, ὅταν συμβῇ ἐπίσχεσις τῶν λογίων, τοῦ γάλακτος ἢ τοῦ ἰδρωτός, ὅτε δὲ οὐ ἐνίστε ὅμως αἱ διακρίσεις αὗται διατηροῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τακτικῆ, ἀλλὰ τὸ σῶμα τῆς λεχωίδος εὐρίσκεται τότε εἰς παρὰ φύσιν κατάστασιν τινα, μὴ ἐπανερχομένων τῶν ὀργάνων καὶ ὀργανικῶν συστημάτων, τῶν ὑποκειμένων εἰς διαφόρους ἐν τῇ κνήσει μεταβολάς, εἰς τὴν πρὸ ταύτης κατάστασιν αὐτῶν. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὸ σύστημα τῶν ἀγγείων εὐρίσκεται ἡρεθισμένον, τὸ αἷμα δεικνύει, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς κνήσεως, μείζονα πλαστικότητα, τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι μᾶλλον ἢ ἥττον εὐαίσθητον καὶ ῥέπει εἰς παράλυσιν, ἡ μήτρα εἶναι ἀτελῶς συνεσταλμένη, τὰ δ' ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια χαῖνα καὶ ἀτονα, συνήθως δὲ συμπάσχει καὶ τὸ ἥπαρ. Αἱ βλάβαι αὗται τῆς πα-

ληνδρομήσεως συνοδεύονται υπό ελαττώσεως ἢ ἐπίσχεσις τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων τοιαύτης, ὥστε ἢτὲ μὲν φαίνονται ὡς αἰτίαι, ἢτὲ δ' ὡς ἀποτελέσματα. Ἀλλ' ἡ σχέση αὕτη δὲν εἶναι πάντοτε σταθερά, διότι πολλάκις παρατηροῦμεν ὅτι νόσοι, αἰτίαι ἀνήκουσιν οὐσιωδῶς εἰς τὴν λοχείαν, καὶ προέρχονται κυρίως ἐκ διαταράξεως τῶν γινομένων ἐν καιρῷ ταύτης μεταβολῶν, καὶ συνοδεύονται υπό ελαττώσεως ἢ ἐπίσχεσεως τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, ἀναπτύσσονται καὶ διατηροῦνται εἰς περιστάσεις τινὰς ἀνευ διαταράξεως τούτων. Ἄλλοτε δὲ πάλιν βλέπομεν ὅτι αἱ ἐπιλόγιοι διακρίσεις εἰσὶν ἥττον ἀφθονοί, ἢ πύονται ἐντελῶς ἐπὶ πλείονα ἢ ἐλάσσονα χρόνον, χωρὶς νὰ προκύβῃ ἐκ τούτου βλάβη τις ἐπίσχυρος.

Ὁ ἰδιαζὼν χαρακτηρ τῶν νόσων τῶν λεγωμένων προέρχεται ἀφ' ἐνός μὲν ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν γινομένων μετὰ τὸν τοκετὸν μεταβολῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκειται τὸ σῶμα τῆς λεγωίδος μετ' αὐτόν. Ἄξιον δὲ ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἐν τῇ λοχείᾳ εἶναι ἡ διέκρισις τῶν ἰδρώτων, αἵτινες ἐνίοτε εἰσὶν ὑπὲρ τῆ δέον ἀφθονοί, ὅπερ συμβαίνει ἐκ τῆς χρήσεως πολλῶν θερμῶν ποτῶν, ἢ ἐκ πολὺ θερμῶν καλυμμάτων, ἢ ἐξ ὑπερβολικῆς θερμότητος τοῦ κοιτῶνος, ἢ ὅταν αἱ κατὰ τὸ δέριμα διακρίσεις ἀναπληρῶσι τὴν ἐπίσχεσιν ἄλλων διακρίσεων, εἶον τῶν διὰ τῆς ἔδρας κενώσεων, τοῦ γάλλυτος, ἢ τῶν λογιῶν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ σῶμα τῆς λεγωίδος ἢ διατηρεῖται εἰς διαρκῆ ἐρεθισμόν, ἢ ἐπέρχεται γενικὴ ἀτονία ἕνεκα τῆς ἀφθόνου διακρίσεως τῶν ἰδρώτων, δι' ἣν ἐνδέχεται νὰ πάθῃσι καὶ αἱ λοιπαὶ διακρίσεις καὶ ἐπομένως νὰ διαταραχθῇ ἡ τακτικὴ πορεία τῆς λοχείας, ἢ νὰ γεννηθῶσι τοπικὰ πάθη τοῦ δέρματος διὰ τὴν χαλάρωσιν αὐτοῦ, εἶον ἐρύθημα, ἐξανθήματα διάφορα, κεγχρίαι, κτλ.

Ἐκτὸς δὲ τῆς κατὰ τὸ ποσὸν ἀνωμαλίας τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων ἐμφαίνονται διάφοροι ἀνωμαλῆαι καὶ κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῶν. Ἡ δριμύτης, ἣν λαμβάνει ἐνίοτε ὁ ἰδρῶς ἐν τῇ λοχείᾳ,

αἱ ἀλλοιώσεις τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ, ὡς καὶ τὰ διάφορα πάθη τοῦ δέρματος τῶν λεχωίδων, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ ἰδρῶς τούτων ὑπόκειται εἰς διαφόρους μεταβολὰς καὶ κατὰ τὸ ποιόν, ὧν συχνοτέρα εἶναι ἡ ὀξύτης αὐτοῦ, ἥτις ἐάν καὶ μέχρι βαθμοῦ τινος ἢ φυσική, εἰς τινὰς ὁμως περιστάσεις ὑπερτερεῖ τοσοῦτον τὸ ὀξύ, ὥστε ὁ ἰδρῶς γίνεται λίαν καυστικός καὶ δριμύς. Ἰδίως δὲ ἐπιπλασθῆ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν λεχωίδων ἔχει ἡ ἐπίσχεσις ἢ ἡ ἀτελής διάκρισις τῶν ἐν τῇ λοχειᾷ ἰδρώτων, προερχομένη ἢ ἐξ ἑλλιπούς ἐνεργείας τοῦ δέρματος, ἢ ἐκ κατωτέρας θερμοκρασίας τοῦ κοιτῶνος, ἐν ᾧ κεῖται ἡ λεχωίς, ἢ ἐξ αἰφνηδίας ψύξεως, ἢ ἐκ διαφόρων ἄλλων αἰτίων, ἅτινα ἐπάγουσι τὴν ἀπὸ τῆς περιφερείας πρὸς τὸ κέντρον συμφορήσιν τῶν χυμῶν. Τὴν διάκρισιν τῶν ἰδρώτων εὐκόλως διαταράττουσι προσέτι καὶ αἱ περὶ τὴν διαίτην ἀταξίαι, τὰ πολὺ ψυχρὰ ποτά, οἱ ἐρεθισμοὶ τῶν ἐντὸς ὀργάνων, καὶ μάλιστα τῶν γεννητικῶν μορίων καὶ τῶν μαστῶν· ἐπιπλασθῶς δὲ πρὸ πάντων ἐπενεργεῖ ἡ πρόωρος χρῆσις τῶν καθαρσίων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν ὀπωσοῦν δραστηρίως ἐνεργούντων ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος. Αἱ δὲ συνέπειαι τῆς ἐπίσχεσεως ἢ καὶ μόνως τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἐν τῇ λοχειᾷ ἰδρώτων εἰσὶ πυρετοί, φλεγμοναί, συμφορήσεις αἵματος εἰς διάφορα τῶν ἐντὸς ὀργάνων, διδρώσεις, καὶ τὰ παρόμοια.

Τὰ λόγια ὑπόκεινται εἰς ἃ· καὶ οἱ ἐν τῇ λοχειᾷ ἰδρώτες ἀνωμαλίαι· ὅθεν ὅτε μὲν εἰσιν ἄρθονα, ὅτε δὲ ἑλλιπῆ, καὶ ποτε δὲ καὶ διάφορα κατὰ τὸ ποιόν. Τὰ ἄρθονα λόγια καὶ ἡ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διάρκεια αὐτῶν προέρχονται ἐκ γενικῆς ἀτονίας καὶ μᾶλλον ἀσθενοῦς κατασκευῆς τοῦ σώματος, ἐξ ἀτονίας καὶ ἀδυνάτου συστολῆς τῆς μήτρας, ἐκ παρεκτοπίσεως αὐτῆς, ἐκ τῆς χρήσεως ἐρεθιστικῶν βρωμάτων καὶ ποτῶν, ἐκ τῶν ἐν τῇ μήτρᾳ ἐναπολειφθέντων τεμαχιῶν τοῦ ὑστέρου, ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ γινομένων θρόμβων αἵματος, ἐκ πικραμελήσεως τοῦ θηλασμοῦ, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάρχῃ ἄφθονος διάκρισις γάλακτος, ἐκ ῥοπῆς πρὸς αἰμορραγίαν, ἐξ ἐπίσχεσεως τῶν δι-

κρίσεων τοῦ δέρματος, ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν τῆ μητέρα παρα-
 κειμένων ὀργάνων, ἐπομένως ἐξ ἐρεθισμοῦ συμπτωματικοῦ
 αὐτῆς, ἐκ γενικῆς ἀνησυχίας καὶ ἐρεθιστικῆς καταστάσεως τῆς
 λεχωίδος, ἐκ νοσημάτων τοῦ συστήματος τῶν πυλῶν, ἢ ἄλ-
 λων τοιούτων. Τὰ δ' ἀποτελέσματα καὶ αἱ συνέπειαι τῆς ὑπερ-
 βολικῆς ῥοῆς τῶν λογιῶν καὶ τῆς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαρκείας
 αὐτῶν εἰσὶ γενικὴ ἢ τοπικὴ ἀτονία, καχεκτικὴ τις κατὰστασις,
 λευκόρροια, καὶ πρόπτωσις τῆς μητρῆς καὶ τοῦ κόλπου.

Ἡ ἐλλιπὴς ῥοὴ τῶν λογιῶν δυνατόν νὰ προέλθῃ ἢ ἕνεκα
 μηχανικῆς τινος αἰτίας, εἶον ἀποφράξεως τοῦ στομίου τῆς μητρῆς,
 προερχομένης ἢ ἐκ τεμαχίων τοῦ ὑστέρου, ἐναπολειφθέντων ἐν
 αὐτῇ, καὶ ἐκ θρόμβων αἵματος, ἢ ἕνεκα σπασμωδικῆς συστολῆς
 τοῦ στομίου τῆς μητρῆς, ἢ τις προσέρχεται ἢ ἐκ φλογώσεως αὐ-
 τῆς, ἢ ἐξ ἀφθονωτέρας πρὸς ταύτην συρροῆς τῶν χυμῶν, ἢ
 ἕνεκα ψύξεως, ψυχικῶν παθημάτων, ἀφθόνων ιδρώτων, συχοῦ
 θλασμοῦ, καὶ φλογώσεως ἢ ἐρεθισμοῦ διαφόρων ὀργάνων, ἀπο-
 σπώντων ἀνταγωνιστικῶς τὴν ἐνέργειαν τῆς μητρῆς. Ἐντεῦθεν
 ἢ ἐλάττωσις ἢ ἡ ἐπίσχεσις τῶν λογιῶν εἶναι συνήθως φαινόμε-
 νον δευτερεύον, καὶ ἐξ ἄλλων νοσογόνων αἰτίων ἐξαρτώμενον.
 Ἀλλὰ καίτοι εἶναι ἀνάγκη εἰς τὴν τῶν λογιῶν ἐπίσχεσιν ἢ ἐ-
 λάττωσιν νὰ ἐπιστήσωμεν ἰδίως τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῶν
 ἀρχικῶν αἰτίων, δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραλείψωμεν καὶ τὴν γρη-
 σιν τῶν τοπικῶν βοηθημάτων, δι' ὧν δυνάμεθα νὰ ἐπαναγά-
 γωμεν, ὅσον τὸ δυνατόν τάχιον, τὴν ῥοὴν τῶν λογιῶν. Τὰ
 δὲ συμπτώματα τῆς ἐπίσχεσεως αὐτῶν, ὅταν μάλιστα
 προῆλθεν ἐξ αἰτίων, αἰφνηδίας ἐνεργησάντων, δηλ. ψύξεως,
 ψυχικῶν παθημάτων καὶ τῶν τοιούτων, εἰσὶ συνήθως λίαν ἐπι-
 κίνδυνα· ἐκ τούτου δὲ ἐπέρχονται διάφορα νευρικὰ συμπτώ-
 ματα, πόνοι, φλογώσεις τῶν γεννητικῶν ἢ καὶ ἄλλων ἐτι ὀρ-
 γάνων, ἐπιλόχιος πυρετός, ἐξόγκωσις καὶ μετεωρισμὸς τῆς
 κοιλίας, καὶ διηρώσεις ὀρώδεις εἰς τὰς διαφόρους κοιλότητας
 τοῦ σώματος.

Τὰ λόγια ὑπόκεινται προσέτι καὶ εἰς διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, ἢ ῥοή αὐτῶν διηλ. διαρκεῖ πλέον τοῦ συνήθους, τὸ δὲ χρῶμα γίνεται ῥυπαρόν, φκιδόν ἢ πρασινωπόν, λαμβάνουσιν ὀσμὴν σηπεδονώδη καὶ δριμεῖν, γίνονται ὑδατώδη, πυώδη ἢ ἰχωρῶδη, ἐξ οὗ διαβιβρώσκονται ἐνίοτε καὶ τὰ ἐκτὸς γεννητικὰ μόρια. Αἱ περι ὧν ὁ λόγος ἀνωμαλίαι προέρχονται ἐκ πυρετῶδων νοσημάτων, ἐκ συνθλάσεων καὶ φλογώσεων τῶν ἐκτὸς γεννητικῶν ὀργάνων, ἐξ ἀφροδισίας, χοιραδικῆς καὶ ἄλλων διαφόρων καχεξιῶν, ἐκ λευκορροίας, ἀρθρίτιδος, κτλ. Ἡ παραμέλησις τῆς καθαριότητος τῶν λεχωίδων, ἢ παρὰ φύσιν ἀνάπτυξις τοῦ φθαρτοῦ χιτῶνος ἐν τῇ κήσει, ὡς καὶ ἡ ἐγκατάλειψις τεμαχίου τινὸς τῶν ὑστερῶν ἐν τῇ μήτρᾳ, ἐνδέχεται ὡσαύτως νὰ ἐπαγάγῃ διαφόρους κατὰ τὸ ποῖον ἀνωμαλίας τῶν λογίων.

Ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος δὲν συντελεῖ μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ μήτρα, ὡς καὶ ὅλον ἐν γένει τὸ σῶμα τῆς τεκούσας εἰς τὴν πρὸ τῆς κησεως καταστάσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ χορηγήσῃ εἰς τὸ τεχθὲν τὴν ἀναγκαίαν αὐτῷ τροφήν. Ἡ ὑπερ τὸ δέον ἀρθόνοσις διάκρισις τοῦ γάλακτος, ἥτις δυνατὸν νὰ προσέλθῃ ἢ ἐκ μεγάλῃς ἐνεργείας, ἢ ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν μαζικῶν ἀδένων, ἢ ἐκ τῆς χρήσεως πυρωτικῶν βρωμάτων καὶ ποτῶν, ἢ ἐκ τοῦ συγχοῦ θηλασμοῦ τοῦ παιδίου, ἢ ἐκ τῆς κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον συχνῆς κενώσεως τῶν μαστῶν, ἐπιφέρει διαφόρους βλάβας, ὅτε μὲν διότι περιορίζονται ἐνεκὰ τῆς ἀρθόνοσις διάκρισεως τοῦ γάλακτος αἱ λοιπαὶ διακρίσεις, ὅτε δὲ διότι αὕτη ἐπιφέρει γενικὸν ἐρεθισμόν τοῦ σώματος.

Ἡ δὲ ἐπίσχεσις τῆς διάκρισεως τοῦ γάλακτος, ἥτις προέρχεται ἢ ἐνεκὰ φλογώσεως, σκληρύνσεως, ἢ διαφόρων ἄλλων νοσημάτων τῶν μαστῶν, ἢ καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων αἰτιῶν, εἰὼν ψύξεως, φόβου αἰφνηθίου, θυμοῦ, ὀργῆς, κτλ., δυνατὸν νὰ ἐπαγάγῃ μεγίστην βλάβην εἰς τὸ ἔργον τῆς πλινδρομήσεως· ἐνεκὰ δὲ μεταβιβάσεως τῆς διάκρισεως ταύτης εἰς διάφορα ἄλλα ὄργανα τοῦ σώματος τῆς λεχωίδος, ἢ ἐπίσχεσις τοῦ γάλακτος γίνεται προσέτι

καὶ λίαν ἐπικίνδυνος, διότι ἐκ τούτου προέρχονται αἱ λεγόμεναι μεταστάσεις αὐτοῦ. Αἱ δὲ ἐκ τῆς ποσότητος τοῦ διακρινομένου γάλακτος ἐνδεχόμεναι βλάβαι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσδιορισθῶσιν ἀπολύτως, διότι ἡ λεχωὶς πολλάκις χαίρει ἐντελῆ ὑγείαν, καὶ τοὶ διακρινομένης μείζονος ἢ ἐλάττονος ποσότητος γάλακτος. Ἡ πρόγνωσις ἐξαρτᾶται πολὺ καὶ ἐκ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν συμβαίνουν αἱ κατὰ τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος ἀνωμαλίαι, ὥστε, ὅσον τάχιον συμβαίνουν αὗται, τοσοῦτον ἐπικίνδυνωδέστερα εἰσὶ καὶ τὰ ἐκ τούτων προερχόμενα ἀποτελέσματα.

Περὶ δὲ τοῦ γενικοῦ χαρακτηῆρος, ὃν ἐμφαίνουν αἱ νόσοι τῶν λεχωίδων, ὀλίγα τινα δύναται νὰ εἴπῃ τις μετὰ θετικότητος, ἐπειδὴ τούτο ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐνόου μὲν ἐκ τῆς ἕξως τῆς λεχωίδος, ἀπ' ἐτέρου δὲ ἐξ αὐτῆς, τῆς ἰδίας νόσου. Αἱ νόσοι τῶν λεχωίδων συνοδεύονται συνήθως ὑπὸ νευρικῶν φαινομένων, ἢ νοσοῦσα αἰσθάνεται ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῆς νόσου χυλῶσιν τοῦ σώματος, καὶ βλάβην τῆς καθόλου υγείας. Ὁ νευρικός ἐρεθισμός, ὅστις δυνατόν νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι παραφροσύνης, σπανίως διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, διότι ταχέως ἐμφαίνονται σημεῖα νευρικῆς ἀδυναμίας, τὸ πρόσωπον λαμβάνει ἰδιόχουσαν ἔμψαν, γίνεται πεσιθόν, αἱ πρᾶξαι συμπίπτουσιν, τὸ βλέμμα φαίνεται περίφθορον, ἢ δὲ νόσος φέρει τὴν τυρώδη χαρακτηῆρα, ἢ ἐπέρχονται τοπικαὶ παραλύσεις. Σπανίως ὅμως διαταράσσεται ἡ αἰσθησις, ὅπερ συμβαίνει, ὅταν συμπάσχη καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἀλλὰ συνήθως, καὶ ὅταν τὸ νόσημα ἦ δεινότατον, διατηρεῖται μὲν ἀδελφῆς ἢ αἰσθησις, δεικνύουσιν ὅμως αἱ πάσχουσαι εἰς πάντα τὰ κινήματα αὐτῶν μεγάλην δειλίαν καὶ ἀθυμίαν. Βίαιαι πληθωρικά, γυναικῆς συμβαίνουν εὐκόλως, ὅταν ὑπάρχῃ φλογιστικός πυρετός, συμφορήσεις αἵματος εἰς διάφορα κύρια ὄργανα, οἷον εἰς τὸν ἐγκέφαλον, εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τοῦ πνεύμονος, καὶ ἐπιφέρουσι παραλύσιν αὐτῶν.

Τὰ φλογιστικὰ πάθη εἰσὶ πολλάκις ἢ ὀξύτατα καὶ ῥέπουσι πρὸς διδρώσεις, ὅπερ καὶ τάχιστα γίνεται, ἢ χρόνια, καὶ τότε

γίνονται ἀτελείς κρίσεις, ἐμπυήσεις, συμφύσεις, σκληρύνσεις, καὶ ἄλλαι ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις· ταῦτα δὲ πάντα προέρχονται ἐν μέρει ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ αἵματος, ὅπερ διατηρεῖ ἐν τῇ δικταρᾷ τῆς μετὰ τὸν τοκετὸν παλινδρομήσεως μείζονα σύστημα, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ κυήσει. Ἰδίως δὲ εἰς τὰς νόσους τῶν λεχωιδῶν συμπάσχει συχνότατα τὸ σύστημα τῶν φλεβῶν, ἐξ οὗ συμβαίνουσιν εἰς αὐτὰς φλογώσεις καὶ ἐμπυήσεις· ἀλλὰ καὶ χωρὶς τούτων αἱ πλείσται νόσοι τῶν λεχωιδῶν ἐμφαίνουσι συχνὰ φλεβικὸν χαρακτῆρα, τὸ δὲ κεντρικὸν ὄργανον τοῦ φλεβικοῦ συστήματος, τὸ ἦπαρ, συμμετέχει τούτων μεγάλως· τὸ σύστημα τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, ὅπερ ἀλλοιοῦται οὐσιωδῶς ἐν τῇ κυήσει, συμμετέχει ὡσχύτως καὶ τῶν μετὰ τὸν τοκετὸν γενομένων μεταβολῶν, ἐπομένως ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν νόσων τῶν λεχωιδῶν. Εἰς πάσας τὰς νοσερὰς διακρίτεις, τὰς γινομένας συνήθως εἰς τὰς νόσους τῶν λεχωιδῶν, ἐμπεριέχεται λύμφη πεπηγυῖα εἰς ἰκανὴν ποσότητα, αἱ δὲ φλογώσεις, αἱ ἐξυγκώσεις καὶ αἱ ἐμπυήσεις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, ἐξ ὧν πάσχουσι τόσον συχνὰ αἱ λεχωίδες, ἀποδεικνύουσι τρανώτατα ὅτι καὶ τὸ σύστημα τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων ἔχει μεγάλην ῥοπὴν εἰς τὸ συμπάσχειν ἐν καιρῷ τῆς λοχείας. Αἱ λεχωίδες ἐπιρρέπουσι προσέτι μεγάλως καὶ πρὸς ὑδρωπικὰ προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἐν τῇ λοχείᾳ τὸ σύστημα τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ ἡ κατάστασις, εἰς ἣν εὐρίσκεται τότε ὁ πεπτικὸς σωλὴν, ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν νόσων τῆς λοχείας, αἵτινες φέρουσι πολλάκις τὸν γαστρικὸν χαρακτῆρα.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν πρόγνωσιν τῶν νόσων τῶν λεχωιδῶν, ἀπαιτεῖται νὰ προσέχωμεν πολὺ καὶ κατ' αὐτὴν ἐτι τὴν τακτικὴν πορείαν τῆς λοχείας, ὡσπερ καὶ ὅταν αἱ νόσοι μὴ ἔχωσι χαρακτῆρα κακοήθη, διότι εὐκόλως συμβαίνει μεταβολὴ καὶ ταχέως ἐπέρχεται κίνδυνος. Τὰ νευρικὰ φαινόμενα, ἅπερ εἰς ἄλλας περιστάσεις εἰσὶν εὐαχίρετα, ἐνταῦθα προξενούσιν εὐκόλως τυφοειδεῖς πυρετοὺς ἢ σπασμούς, αἱ δὲ συμφορήσεις τοῦ αἵματος

μεταβαίνουνσι ταχέως εἰς ἀποπληξίαις, εἰς φλογώσεις κυρίων ὀργάνων καὶ εἰς θανατηφόρους διιδρώσεις ἢ ἐμπυήσεις. Καὶ αὐταὶ εἰσι αἱ κρίσεις εἰσὶν ἀνώμαλοι ἐν τῇ λοχειᾷ· αἱ δὲ διὰ τοῦ δέρματος γινόμεναι εἰσὶ πολὺ ἐπισημότεραι τότε ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν, αἱ δὲ διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος οὐχὶ τοσοῦτον, διὸ ἕνεκα τῆς ἀτονίης, εἰς ἣν εὐρίσκεται οὗτος, καὶ διὰ τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπιφέρουσι πολλάκις διάβροιαί, προσερχόμεναι ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, οὔτε νὰ ἐπάγωμεν οὔτε νὰ ἐπιθυμῶμεν αὐτάς συμφέρει. Πίνθη δ' ἀβέβαιαί εἰσιν αἱ διὰ τῶν οὔρων κρίσεις, ἐπειδὴ ταῦτα εὐκόλως μεταβάλλονται ἐν τῇ λοχειᾷ, ἢ δὲ κένωσις αὐτῶν δυσκολαίνεται ἢ καὶ ἐμποδίζεται πολλάκις ἕνεκα τοπικῆς παθήσεως τῆς κύστεως· ἐκτὸς δὲ τούτου εὐρίσκονται αἰείποτε ἀναμειγμένα μετὰ τῶν λοχιῶν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ γνωρίσωμεν τὴν ποιότητα αὐτῶν. Διὰ τῆς δὲ τῶν οὔρων κρίσεως σπανίως διαλύονται ἐντελῶς αἱ κατὰ τὴν λοχειάν νόσοι· ἀλλὰ καίτοι συντελοῦσης ἐνίστη τῆς κρίσεως ταύτης εἰς τὴν ἴασιν αὐτῶν, αἱ λοιπαὶ κρίσεις εἰσὶ λίαν οὐσιωδέστεραι.

Κατὰ δὲ τὰ ἀφροῶντα τὴν ἔδραν καὶ τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐν τῇ λοχειᾷ νόσων, εὐρίσκομεν μεγίστην διαφορὰν καὶ ποικιλίαν. Τὰ γεννητικὰ ὄργανα καὶ τὰ ἐντὸς τῆς κοιλίας ἀποτελοῦσι τὴν ἔδραν νοσερᾶς παθήσεως, διότι εἰς ἅπαντα ταῦτα γεννῶνται φλογώσεις, ἐμπυήσεις, ἐξογκώσεις καὶ γάγγραινα. Αἱ αἰμορροαίαι τῶν γεννητικῶν ὀργάνων οὐ μόνον εἰσὶ συχναὶ ἐν τῇ λοχειᾷ, ἀλλὰ γίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἐπικίνδυναι, ὡς καὶ αἱ πικρεκτοπίσεις τῆς μήτρας καὶ τοῦ κόλπου. Εἰς τὰς νόσους δὲ, αἵτινες ἐδρεύουσιν εἰς μέρη τινὰ τῆς κοιλίας καὶ ἰδιάζουσι τῇ λοχειᾷ, προσθετέον καὶ τὰς βλάβας τῶν οὔροποιητικῶν ὀργάνων, τὴν φλόγωσιν καὶ τὴν παράλυσιν τῆς οὔροδόχου κύστεως, τὴν ἐξόγκωσιν τῆς οὔρηθρας καὶ τὴν ἐκ ταύτης προσερχομένην δυσκολίαν εἰς τὴν τῶν οὔρων κένωσιν· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον πάσχει συμπα-

θητικῶς καὶ συμπτωματικῶς καὶ τὸ ἀπευθυμένον ἔντερον. Ἐνταῦθα πρέπει προσέτι νὰ συγκαταριθμηθῇ ἡ ψύξις καὶ ἡ οὕτω δὴ καλουμένη *λευκὴ φλεγμασία* τῶν ἄκρων τῶν λεγώιδων. Συχνάκις ὡσαύτως παρατηροῦνται ἐν τῇ λοχειᾷ νευραλγίαι τῶν γεννητικῶν ἢ τῶν τούτοις παρακειμένων μορίων, δηλ. ἀσυνήθης εὐαισθησία τῆς κοιλίας, τῆς μήτρας καὶ τοῦ κόλπου, παραλύσεις, καὶ μάλιστα τῶν κάτω ἄκρων, ἕνεκα παθήσεως τῶν μειζόνων νεύρων τῆς πύελου, ἅπερ βέβρονται πρὸς ταῦτα.

Αἱ δὲ νόσοι, αἱ παρατηρούμεναι ἐν τῇ λοχειᾷ εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος, δηλ. εἰς τοὺς μαστούς, εἰς τὰ ὄργανα τοῦ θώρακος, εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν, εἰσὶν ὁμοίως οὐκί σπάνια. Εἰς πάντα ταῦτα τὰ ὄργανα δυνατὸν νὰ συμβῶσιν ἐπικινδύνοι καὶ ταχυθάντοι φλογώσεις, διδρώσεις, ἐμπύησεις, πληθώρα αἵματος, νευραλγίαι καὶ παραλύσεις, σύμπας δὲ ὁ ὀργανισμὸς καὶ τὰ μερικὰ ὀργανικὰ συστήματα πάσχουσι τότε συμπτωματικῶς τοπικὰ πάθη ὁπωσποῦν ἐπίσημα, συνοδεύονται ὑπὸ πυρετοῦ, ὅστις ἐμφαίνεται ὡς τροποποίησις ἀπλοῦ ἐρεθιστικοῦ πυρετοῦ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ λοχειᾷ μεταβολῶν, ἢ συνοδεύεται ἀκριβῶς ὑπὸ τῶν διαταράξεων τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων πρὶς τὰς δὲ τότε οὗτος ὡς πυρετός, ὑπὸ ἰδιαζόντων φαινομένων συνοδεύμενος, ὡς ἐπιλόχιος δηλ. πυρετός οὗτος, ὡς καὶ ὁ τοῦ γάλακτος, ὅστις πολλάκις ὑπερβαίνει τὰ ὄρια τοῦ φυσικοῦ, εἰσὶν ἴδιοι τῆς λοχειᾶς. Εἰς τὰς νόσους τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀνήκουσιν αἱ λειποθυμίαι καὶ οἱ σπασμοί, οἵτινες διαταράττουσι συχνότατα τὴν λοχειάν, καὶ γινόμενοι ὅτε μὲν γενικοί, ὅτε δὲ μερικοί, ἐπιφέρουσι μίγην κίνδυνον. Περὶ τῶν παθήσεων τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος καὶ περὶ τῶν νόσων τοῦ δέρματος εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω, ἐνταῦθα δὲ σημειωτέον, ὅτι βλάβαι τῆς διανοίας καὶ παθήσεις τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων ἐμφαίνονται λίαν συχνά ἐν τῇ λοχειᾷ.

Ἰπολείπεται ἤδη λόγος καὶ περὶ τῶν νόσων ἐλείνων, αἵτινες

χωρίς μὲν ν' ἀνήκωσιν οὐσιωδῶς τῇ λοχείᾳ, ἐνδέχεται ὅμως νὰ προσβάλωσι τὰς λεγώθας. Ἐνταῦθα ἡδύνατο μὲν τις νὰ ἀπριθμῆται ἀπάσας τὰς νόσους, εἰς θ: ὑπόκεινται ἐν γένει αἱ γυναῖκες, αἱ συνηθέστερον ὅμως ἐν τῇ λοχείᾳ παρτηρούμεναι, καὶ οὐδόλως ἐκ διαταράξεως τοῦ ἔργου τῆς παλινδρομήσεως προερχόμεναι, εἰσὶ βρουματικοί, γαστρικοί, νευρικοί, ἐξανθηματικοὶ καὶ διακλείποντες πυρετοί, ἐρισυπέλατα, βρουματισμοί, καταρροαί, ἀριθρίτις, νευραλγίαι, κτλ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι αἱ νόσοι αὗται ἐν τῇ λοχείᾳ φαίνονται λίαν ἀνώμαλοι κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν, τὸ μὲν, διότι ὁ ὄργανισμὸς κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν εὐρίσκεται εἰς ἰδιαζουσάντινα κατάστασιν, τὸ δὲ, διότι αὗται δίδουσι εὐκόλως ἀφορμὴν εἰς διατάραξιν τῆς παλινδρομήσεως ἢ τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, καὶ ἐπομένως συνονοῦνται μετὰ τῶν ἐκ τῶν διαταράξεων τούτων προερχομένων νόσων, ἐξ οὗ ἡ δεινότης αὐτῶν καὶ ὁ ταύτας συνοδεύων κίνδυνος αὐξάνεται μεγάλως. Αἱ μεταβολαί, αἱ παρτηρούμεναι εἰς τε τὰ φαινόμενα καὶ εἰς τὴν πορείαν τῶν νόσων τούτων, συμφοροῦσιν ἐν γένει πρὸς τοὺς χαρακτηῆρας τῶν ἰδιαζουσῶν τῇ λοχείᾳ νόσων, ἢ δ' ἐπιπλοῇ αὐτῶν μετὰ τῶν ἐν τῇ λοχείᾳ γινομένων μεταβολῶν, γίνεται ἔτι μᾶλλον ἐπικίνδυνος, ὅταν αὗται ἐδρεύωσιν εἰς ὄργανα ἢ ὄργανικὰ συστήματα, συμμετέχοντα τῶν μεταβολῶν τούτων, ὅταν ἀναπτύσσωνται εὐθὺς τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετόν, ὅταν ὦσι λίαν σφοδραί, καὶ συνεργῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως καὶ συμπαντος τοῦ ὄργανισμοῦ τῆς γυναικός. Ἡ ἐπενέργεια τῆς λοχείας ἐπὶ χρονίων καὶ πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ ὄργανισμῷ ἐμφωλευουσῶν νόσων σπανίως νομίζεται ἐπωφελής, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μάλιστα παρατηρεῖται ἢ ἐπὶ τὸ χεῖρον πρόοδος αὐτῶν. Νοσήματα δὲ, ἅπερ ἐν τῇ κύσει ἦσαν ἐντελῶς πεπαυμένα, ἢ τοῦλάχισον τὰ συμπτώματα αὐτῶν μέτρια, ἀναφαίνονται ἐν τῇ λοχείᾳ μετὰ μειζονος ὀρμῆς. Διὰ τῆς αὐξηθείσης ὅμως ἐνεργείας τοῦ δέρματος καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, ὡς καὶ

διὰ τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος καὶ τῆς ἐκ τούτου ἀύξηθείσης ἐνεργείας τοῦ συστήματος τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, ἡ λοχεία ἐπενεργεῖ ὠρελίμως εἰς τινὰς νόσους, οἷον εἰς τοὺς ρευματισμούς, τὴν ἀρθρίτιδα, τὰς ἐμπράξεις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων καὶ τὰς ἐξογκώσεις τῶν ἀδένων· ἀλλὰ τοῦτο παρατηρεῖται, ὅταν τὰ εἰρημμένα νοσήματα ὡς μέτρια καὶ οὐχὶ πολυχρόνια, διότι εἰς ταῦτα ἡ λοχεία σπανίως εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐπαγάγῃ ὠρελείαν τινα ἢ βελτίωσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ ἐπιλοχίου πυρετοῦ.

Τὰ οὐσιωδέστερα εἶδη τῶν νόσων, αἵτινες πηγάζουσι κυρίως ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς λοχείας, δυνατόν νὰ συμπεριληφθῶσιν ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα ἐπιλόχιος πυρετός, ὅστις κατὰ τὸ πάσχον μέρος λαμβάνει καὶ διάφορα ὀνόματα, οἷον ἐπιλόχιος περιτονίτις, ἢ ἐπιλόχιος πυρετός μετὰ φλογώσεως τῶν κατὰ τὴν κοιλίαν ὀργάνων, ἐπιλόχιος πυρετός μεθ' ὑπερβαλλούσης βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου, φλεβίτις μητρική, (phlebitis uterina), σήψις τῆς μήτρας (putrescentia uteri), καὶ ἐπιλόχιος πυρετός μετὰ φλογώσεως τῶν ὀργάνων τοῦ θώρακος ἢ τῶν ἄκρων τοῦ σώματος.

Α΄. Περὶ ἐπιλοχίου πυρετοῦ μετὰ φλογώσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας.

Ἡ φύσις τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ ὑφίσταται, ὡς εἴρηται, εἰς διατάραξιν τῶν ἐργασιῶν, δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ τοῦ γυναικείου σώματος ἐν γένει, ἰδίως δὲ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων πηλινδρομησις ἐκείνη, δι' ἧς ἐπινέργεται τὸ σῶμα τῆς τεκούσης εἰς τὴν πρὸ τῆς κυήσεως κατάστασιν, καὶ ἥτις ἐμφαίνεται ὡς νοσερῶς ἀύξηθείσα ἐνεργεῖα τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων, οἷον ὡς φλόγωσις τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας ἐν γένει, ἰδίως δὲ τῶν ἐνεργούντων

ἀναπληρωτικῶς, οὕτως εἶπαι, ἢ ὡς ἀλλοίωσις τῆς ἐνεργείας τοῦ νευρικοῦ συστήματος μετὰ πλείονος ἢ ἐλάσσονος διαταράξεως τῶν διακρίσεων, δι' ὧν γίνεται ἡ παλινδρόμησις αὕτη, καὶ μετὰ ῥοπῆς ἰδιαιτέρας πρὸς ὀρρώδεις διυδρώσεις εἰς τὰ ὑπὸ φλογώσεως πάσχοντα ὄργανα. Ἐκ τούτου δὲ γίνεται δῆλον, ὅτι ἡ περι τῆς ὀ λόγος νόσος, ἥτοι ὁ ἐπιλόχιος πυρετός, συμβαίνει μόνον ἐν τῇ λοχείᾳ καὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλῆ φλόγωσις μέρους τινὸς τοῦ σώματος· ἀλλὰ καὶ τοιαύτη τις ἂν ἐπέλθῃ, τροποποιεῖται διαφόρως ἕνεκα τῆς διαταράξεως τῶν ἐν τῇ λοχείᾳ διακρίσεων.

Ὁ ἐπιλόχιος πυρετός ἀναπτύσσεται συνήθως μὲν μεταξὺ τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετόν, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ὥρας τινὰς μόνον, καὶ ἄλλοτε πάλιν μετὰ παρελευτιν ἐβδομάδων τινῶν. Ἡ πορεία καὶ αἱ ἐκβάσεις τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ ἐξαρτῶνται πολὺ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εισβολῆς αὐτοῦ, ὅθεν ὁ μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ τετάρτης ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετόν ἀναπτυσσόμενος φαίνεται κατὰ πάντα λόγον ἀπλούστερος καὶ καθαρώτερος· ὅταν ὅμως εἰσβάλλῃ πρωϊμώτερον, τὰ συνοδεύοντα αὐτὸν τότε φαινόμενα εἰσὶ μᾶλλον ἐπικίνδυνα, καὶ τὸ πάθος φαίνεται ἐκ πρώτης ἀρχῆς λίαν ἐπίσημον· ὅταν δὲ εἰσβάλλῃ βραδυτέρον, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπιενεργείας αἰτίων ἰσχυρῶν ἐπὶ τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων· ἀλλ' ὅσον ὀρμητικὸς καὶ ἐπέλθῃ τότε, δὲν παρατηροῦνται πλέον τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδίως αὐτὸν φαινόμενα.

Ὁ ἐπιλόχιος πυρετός εἰσβάλλει συνήθως μετὰ σφοδρῶν συμπτωμάτων, σὺν τούτοις δ' ἀναπτύσσεται ταχέως καὶ τοπικῆς φλόγωσις, εἰ καὶ πολλακίς δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ταύτην βεβαίως. Τὰ πρόδρομα αὐτῆς φαινόμενα, ὅσάκις ὑπάρχουσιν, εἰσὶ φύσεως ῥευματικῆς, ἢ καταρροϊκῆς, σπανίως δὲ γαστρικῆς καὶ ἔτι σπανιώτερον νευρικῆς. Ἔγος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυρὸν εἶναι τὸ πρῶτον σύμπτωμα τῆς νόσου, ὅπερ ἐλλείπει τότε μόνον, ὅταν ἡ φύσις αὐτῆς ἢ λίαν κακοή-

θης, ὁ δὲ ὀργανισμὸς τοσοῦτον ἐξησθενημένος, ὥστε οὐδὲ ὡς
 ἰσχύει πλέον νὰ ἐπαχάγη ἀντίδρασίν τινα. Ἐνίοτε πάλιν τὸ ῥίγος
 εἶναι τοσοῦτον ἀτήμικτον, ὥστε εὐκόλως δύναται τις νὰ ὑπο-
 λάβῃ αὐτὸ ὡς τὸ συνοδεῦον τὴν ἀρχομένην διάκρισιν τοῦ γά-
 λακτος· ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι πολὺ δυσάρεστον εἰς τὴν λεχμιῖδα,
 διαρκεῖ ὀλιγώτερον καιρὸν, οἱ δὲ σφυγμοὶ μικρὸν τι μεταβάλ-
 λονται. Τὸ αἰσθημα τοῦ ῥίγους εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν εἶναι
 ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σφοδρότερον, ἢ δὲ πάσχουσα προσβάλλεται ἐκ
 τούτου ἰσχυρότερον ἢ ὅταν δύναται νὰ ὑποβῆται τις, κρίνων ἐκ
 τῶν ἐξωθεν σημείων, καὶ μόναι αἱ νωθροτάτης ῥύσεως γυναικες
 δὲν παραπονοῦνται περὶ τούτου. Ἐντεῦθεν τὸ ῥίγος, τὸ προηγου-
 μένον τοῦ ἐπιλόχιου πυρετοῦ, φαίνεται· διάφορον καὶ ἐπομένως
 δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃ ἐκ νέου συμπέρασμα τι ἀσφαλές
 περὶ τῆς δεινότητος τῆς νόσου. Ἰπάρχει δὲ καὶ ἰδιαιτέρον εἶδος
 ῥίγους, καθ' ὃ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἐπι-
 φανεῖς τοῦ σώματος, αἰσθηνομένηα ἰδιαιζοντά τινα ἐσωτερικὸν
 τρόμον, ὡς εἰ ἂν ἐκινούντο σπασμαδικῶς καὶ αἱ ἐλάχισται τῶν
 μυῶν ἴνες. Τὸ ῥίγος εἶναι συνήθως γενικόν, ἀλίσκεται δὲ
 ὑπὸ τούτου κατ' ἐξοχὴν τὸ ὀπισθίον μέρος τῆς κεφαλῆς
 καὶ τοῦ θώρακος, καὶ μάλιστα ἡ ὄσφυς καὶ ἡ κοιλία,
 ἀνολόγως δὲ τῶν ἀλισκομένων μερῶν φαίνεται πολλάκις
 καὶ ἡ τοπικὴ πάθησις διάφορος. Διαρκεῖ τὸ ῥίγος ὅτε μὲν πλεί-
 ονα ὅτε δὲ ἐλάχιστον χρόνον, ἐπαναλαμβάνεται· ἐνίοτε συχνά,
 καὶ ἐνόσω διαρκεῖ, σπανίως ὑπερέχει ἄλλο αἰσθημα ἐκτὸς τῆς
 ἐκ τούτου προερχομένης δυσθυμίας. Τὸ ῥίγος διαδέχεται γενικὴ
 ξηρασία καὶ καῦσος ὅλου τοῦ σώματος, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν
 οὐδέποτε, ἀκολούθως δὲ σπανίως εἶναι δηκτικός (calor mor-
 dax). Ὁ καῦσος διαρκεῖ συνήθως ἐπὶ πολὺ καὶ βραδέως ἐλατ-
 τοῦται, τὰ πυρετώδη συμπτώματα φθάνουσι πολλάκις, διαρ-
 κοῦντος τοῦ πρώτου παροξυσμοῦ, τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν αὐτῶν,
 διαφέρουσιν ὅμως ἀναλόγως τοῦ χαρακτήρος τοῦ πυρετοῦ καὶ
 τῆς δεινότητος τῆς τοπικῆς παθήσεως. Καὶ ὁ μὲν φλεγμονώδης

χαρακτήρ ἐμφαίνει φλόγωσιν τῆς κοιλίας ἐλαφράν, ὁ δὲ νευρικός ἰσχυράν, ἀναπτύσσεται δὲ οὗτος ἰδίως εἰς τὰς λίαν εὐπισθήτους καὶ νευρικὰς γυναῖκας. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ πρόσωπον μὲν δὲν εἶναι ἐρυθρόν, ἀλλ' οἱ χαρακτῆρες αὐτοῦ ἀλλοιοῦνται ἰδιαζόντως· οἱ σφυγμοὶ εἰσὶ λίαν ταχεῖς ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι μέχρι ἑκατὸν πενήκοντα εἰς ἕκαστον λεπτόν, ὅπερ θεωρητέον πάντοτε σχεδὸν ὡς παθογνωμονικὸν σημεῖον τῆς νόσου ταύτης, ἢ ποιότης ὅμως αὐτῶν εἶναι διάφορος. Καὶ καλὸν μὲν σημεῖον εἶναι, ὅταν ὡς πληρεῖς καὶ σκληροί, διότι τότε ὁ χαρακτήρ τοῦ πάθους εἶναι μᾶλλον καθαρὸς φλογιστικός, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὅμως οἱ σφυγμοὶ εἰσὶ μικροί, συνεσταλμένοι καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σκληροί, καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου σπανίως εὐρίσκονται ἐντελῶς ἀπαλοί, ὡσπερ συμβαίνει ὅταν προκηθῇ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ μεγάλη αἰμορραγία. Ὅταν δ' ὅμως ἡ φύσις τῆς νόσου ἢ σηπεδονώδης καὶ κκακότης, οἱ σφυγμοὶ εἰσὶν ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἀπαλοί, σπανίως διακλείποντες, ὅπερ παρατηρεῖται, ὅταν ἡ νόσος διαρκῆ ἐπὶ πολὺ, ἢ ὅταν φέρῃ νευρικὸν χαρακτήρα. Εἰς σπανιωτάτας τινὰς περιστάσεις μένουσιν οὗτοι ἐντελῶς ἀναλλοιώτοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ μεταβάλλονται εἰς τρόπον τοιοῦτον, ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάζωμεν αὐτοὺς πολλάκις, ἵνα γνωρίσωμεν τὴν ἀληθῆ αὐτῶν κατάστασιν· μεγάλη προσέτι διαφορὰ τῶν σφυγμῶν παρατηρεῖται καὶ εἰς ἑκάτερον τῶν βραχιόνων.

Ἡ ὄρεξις ἐλλείπει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἐπέρχεται μεγάλη δίψα καὶ ἐπιθυμία ψυχρῶν ποτῶν· ἡ δίψα αὕτη διαμένει πολλάκις καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, αὐξανουμένη κατὰ πάντα παροξυσμόν. Σὺν τῇ εἰσβολῇ τοῦ ῥίγους ἢ καὶ μικρόν τι μετὰ ταῦτα ἐμφαίνεται τοπικὴ φλόγωσις τῆς κοιλίας, καὶ μόνον ὅταν γένωνται ἐν τῷ τοκετῷ συνθλάσεις, τραυματισμοί, ἢ βλάβη τις τῶν γεννητικῶν μερῶν, ὑπάρχει πρὸ τοῦ πυρετοῦ τοπικὴ πάθωσις καθαρῶς τραυματικῆ. Ἡ κοιλία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διατεταμένη καὶ ἐπώδυνη καθ' ὅλην μὲν αὕτη

τὴν ἔκτασιν, πλείοτερον ὁμως καὶ συχνότερον κατὰ τὰ πλάγια καὶ κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ, ὀπόθεν φαίνεται ὅτι ἡ διάτασις αὕτη καὶ τὸ ἐπώδυον ἐκτείνονται ἔπειτα καθ' ὅλην τὴν κοιλίαν. Ὁ πόνος εἶναι νυγμπτώδης, καυστηρὸς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀνατιτρῶν, καὶ σπιννῶς φαίνεται παραπλήσιος ὑποκοῦρφῳ καὶ ἀλγεινῇ ἐπιθλίψει· καὶ ὅτε μὲν εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ὥστε αἱ πάσχουσαι οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἐπὶ τοῦ ἀλγούντος μέρους ἐπαφῆν ὑπομένουσιν, ὅτε δὲ πάλιν τοσοῦτον μικρὸς, ὥστε γίνεται ἐπαισθητὸς μόνον, ὅταν θλίψωμεν ὀπωσοῦν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μέρους· ἡ διάτασις δὲν ἔχει συνήθως ἀναλογίαν πρὸς τὸν ἐνυπάρχοντα πόνον, πάντοτε ὁμως εἶναι μεγάλη, ὅταν καὶ ὁ πόνος ἢ μέγας, τότε δὲ καὶ τὸ σῶμα ἢ οὐδόλως, ἢ λίαν δυσκόλως κινεῖται.

Ὁ πόνος ἐδρεύει συνήθως ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἢ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν πλαγίων μερῶν τοῦ ὀμφαλοῦ, ἐνίοτε δὲ κατέχει τὴν ἐτέραν ἢ καὶ ἀμφοτέρας τὰς βουβωνικὰς χώρας, ἀφ' ὧν ἐκτείνεται λοξῶς πρὸς τὸν ὀμφαλόν, κατὰ δὲ τὴν διεύθυνσιν ταύτην τοῦ πόνου εὐρίσκόμεν τότε μετρίαν τινὰ ἐξόγκωσιν ἐπιμήκη. Ἄλλοτε πάλιν διευθύνεται ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ ἐμφηχίου, ἀλλὰ τότε ἢ τε διάτασις καὶ ἡ ἐξόγκωσις τῆς κοιλίας εἰσὶ μέτραι, καὶ ὁ πόνος σχεδὸν ἀνεπαίσθητος, ὅταν ἡ πάσχουσα μὲν ἡσυχος· κινουμένου ὁμως τοῦ σώματος ἢ ἐπιθλιβόμενου τοῦ πάσχοντος μέρους, γίνεται οὔτος λίαν ἐπαισθητὸς, ἢ δ' οὔρησις εἶναι λίαν δύσκολος καὶ ἀλγεινὴ, βραδύτερον μάλιστα ἐνδέχεται νὰ συμβῇ καὶ ἀκράτεια οὔρων. Ὁ πόνος δὲν εἶναι συνήθως διαλείπων, δεικνύει ὁμως αὐξήσεις καὶ ἐλαττώσεις, ἐπειδὴ τὴν μὲν πρῶταν συνήθως εἶναι ἐλαφρότερος, τὸ δ' ἐσπέρας ἰσχυρότερος· ἡ διάρκεια αὐτοῦ εἶναι ἐπίσης διάφορος καὶ ἐξαρτᾶται ἐκ τε τῆς πορείας καὶ τῶν ἐκβάσεων τοῦ ἐπιλόχιου πυρετοῦ. Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἐπέρχεται εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν καὶ ἰδιαίτερός τις πόνος κατὰ τὸ προκάρδιον, ὅστις ἐκτείνεται ἐπὶ τὰ ἄνω πρὸς τὸν θώρακα, ἄνευ φλογι-

στικῆς παθήσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον μετὰ δυσπνοιᾶς καὶ μεγάλης στενοχωρίας κατὰ τὸ προκάρδιον, δι' ἣν αἱ πάσχουσαι ἐπιθυμοῦσι πολὺ ν' ἀναπνεύσωσιν ἐλεύθερον ἀέρα, ἄλλοτε δὲ ἡ ἀπελπισία αὐτῶν εἶναι τοσαύτη, ὥστε αἰσθάνονται ἰδιαιτέραν ὀρμὴν νὰ ριφθῶσιν ἐντὸς ψυχροῦ ὕδατος.

Ἡ τοπικὴ πάθσις τῆς κοιλίας ἐμφαίνει πάθος φλογιστικόν, ἐδρεῦον εἰς τὰ ἐν αὐτῇ διεσπαρμένα λυμφοφόρα ἀγγεῖα. Συχνάκις ἡ φλόγωσις αὕτη ἀλίσκει τὸ περιτόναιον κατὰ τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη εἰς μείζονα ἢ ἐλάσσονα ἔκτασιν, ἐξόχως ὁμως ὑπόκειται εἰς φλογώσεις τὸ μέρος τοῦ περιτοναίου, τὸ περιβάλλον τὴν μήτραν καὶ τὰς ωοθήκας· ὅταν δὲ ἡ φλόγωσις ἦ ἰσχυρά, ἀλίσκονται καὶ τὰ παρακείμενα μέρη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὄργανα. Ὁ βαθμὸς ὁμως τῆς τοπικῆς φλογώσεως δὲν συμφωνεῖ πάντοτε πρὸς τὴν διάτασιν τῆς κοιλίας· ἡ φλόγωσις τῶν διαφόρων ὀργάνων ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν τοπικῶν φαινομένων μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ πυρετοῦ· ἡ φλόγωσις τῶν ὀρώδων ὑμένων ἐκτείνεται ταχέως καὶ εἶναι ἀλγαινοτέρα τῆς τῶν φλεβῶν καὶ τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, ἐπακολουθεῖ δὲ ταύτην συχνότερον διείδρωσις.

Εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν τοπικῶν φαινομένων πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν εἰς τὴν φλόγωσιν συμμετοχὴν τῶν πλεγμάτων τῶν νεύρων. Ἐν τῇ πορείᾳ τῆς νόσου τὰ εἰρημένα φαινόμενα αὐξάνονται, καίτοι τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐλαττωμένης μεθ' ἕκαστον παροξυσμὸν, προστιθενται δὲ καὶ νέα συμπτώματα, σχέσιν πρὸς ταῦτα ἔχοντα, οἷον λυγμὸς σπασμωδικός, βήξ, ἔμετος, δύσπνοια, δυσουρία, κ.τ.λ., ἡ γλῶσσα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπόλευκος, ὡς περ καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην λευκοῖδα, τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετόν, πολλάκις ὁμως εἶναι πλέον ἀκάθαρτος καὶ κιτρινωπὴ, ἀλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει πάντοτε ὅτι ὑπάρχει γαστρικὴ τις κατάστασις, καὶ ὅτι ἀκόμη ἤθελεν ὑπάρχει διάθεσις πρὸς ἔμετον, ἄλλοτε δ' ἐμφαίνεται ὁ γαστρικὸς χαρακτήρ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. Διαρκούσης τῆς νόσου, ἡ γλῶσσα

γίνεται μᾶλλον ἀκάθαρτος, καὶ ὅτε μὲν εἶναι παχεῖα καὶ ῥυπαρά, ὅτε δὲ κατάξηρος καὶ διεσχασμένη, τὸ δὲ χρῶμα αὐτῆς ὑπομέλαν. Ἢ τοιαύτη κατάστασις τῆς γλώσσης ἐμφαίνει πάντοτε νευρικὸν ἢ σπεδονώδη χαρακτῆρα τοῦ πυρετοῦ, ὅστις ὅταν ἢ καθαρῶς φλογιστικός, ἢ κατάστασις τῆς γλώσσης διαφέρει μεγάλως, διότι εἶναι συνήθως λίαν ἐρυθρά καὶ στιλπνή, ὡσπερ πεφλογισμένη, ξηραίνεται ταχέως καὶ γίνεται ἀλγεινή, ἢ κατάποσις δυσκολαίνεται, ἢ δὲ διψᾷ εἶναι υπερβολικὴ καὶ οἱ ὀδόντες φαίνονται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἢ μετὰ τινος ἡμέρας στεγνοὶ καὶ στιλπνοί. Ὁ ἐν τῇ λοχείᾳ ἐπερχόμενος ἔμετος σημαίνει πάθησιν τοῦ κοιλιακοῦ πλέγματος, ἐξ οὗ κατὰ συμπαθειαν πάσχει καὶ ὁ στόμαχος, ὁ δ' ἐπερχόμενος ἀκολούθως εἶναι ἀποτέλεσμα φλογώσεως τοῦ στομάχου. Ὅταν αἱ ἐξεμύμεναι ὕλαι ὡσεὶ φαιαὶ ἢ αἱματηραὶ, ὁ ἔμετος εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ὑπάρχει φόβος διάρρηξεως τοῦ στομάχου.

Ἢ δυσκοιλιότης, ἣτις διαρκεῖ συνήθως μέχρι τῆς τετάρτης ἡμέρας, εἶναι συγγωτέρα τῆς διάρροιας. Ἐξ αὐτῆς ἐτι τῆς ἀρχῆς τῆς νόσου τὰ περιττώματα εἰσὶ κάκωσμα καὶ δυσώδη, ὑπομέλανα, αἱματηρὰ ἢ πρασινωπά, καὶ τοῦτο εἶναι λίαν ἐπικίνδυνον περὶ τὰ τέλη ὅμως αὐτῆς ἀκολουθεῖ ἐπίσπετος διάρροια κριτικὴ ὑδαρῆς, ὑπὸ γενικοῦ ἰδρώτος συνοδευμένη, ἀνευ ἐξασθενήσεως τῆς πασχούσης. Δυσώδεις καὶ συντήκουσαι διάρροιαὶ εἰσὶ σημεῖον κακὸν εἰς τὸν σπεδονώδη ἐπιλόγιον πυρετόν, τὰ δ' οὖρα αἰετοτε σημεῖον ἀπατηλόν· ταῦτα ἐξέρχονται συνήθως ὀλίγον τι θολά, ὅταν ὅμως ὑπάρχῃ φλόγωσις, εἰσὶν ὀλίγα καὶ ὑπέρυθρα, ἢ δὲ κένωσις αὐτῶν ἀλγεινὴ· ἐξεναντίας εἰσὶ καθαρὰ σχεδὸν ὡς τὸ ὕδωρ καὶ ἀθρόνα, ὅταν ὑπερέχῃ ἢ τῶν νεύρων πάθησις, ὅταν δ' ὑπάρχῃ σπεδονώδης τις επιπλοκή, φαίνονται παραπλήσια τοῖς τῶν ὑποζυγίων.

Νευρικὰ φαινόμενα σπανίως ἐλλείπουσιν ἐν τῇ λοχείᾳ, διαφέρουσιν ὅμως ταῦτα κατὰ τε τὸ εἶδος καὶ κατὰ τὸν βαθμόν. Εἰς πολλὰς ἐπιδημίας ὑπερέχουσι τὰ νευρικὰ φαινόμενα καὶ

ὅτε μὲν πάσχει ὁ ἐγκέφαλος καὶ οἱ περιβάλλοντες αὐτὸν χιτῶ-
νας, ὅτε δὲ τὰ νευρικά πλέγματα τῆς κοιλίας. Καὶ ὅταν μὲν
πάσχη ὁ ἐγκέφαλος, ἢ κατὰστασις τῆς νοσοῦσης ὅτε μὲν εἶναι
ἐρεθιστική, ὅτε δὲ νωθρά καὶ γαύνη· ὅταν δὲ πάσχωσι τὰ
νευρικά πλέγματα τῆς κοιλίας, ὑπερέχουσι τὰ κοιλιακὰ συμ-
πτώματα, τὸ πρόσωπον παραμορφοῦται ἰδιαζόντως, ἐμφαίνεται
πόνος κατὰ τὸ προκάρδιον, ὀπόθεν μεταδίδεται πρὸς τὸν θώρακα,
ἐπέρχονται στεναγμοί, μεγάλη στενοχωρία, αἱ δὲ πάσχουσαι
ὀρμῶσι νὰ ἐκπηδήσωσιν ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ νὰ ἐξέλθωσιν εἰς
ἐλεύθερον ἀέρα· τὰ ἄκρα αὐτῶν γίνονται ἐνίοτε ἐπ'ὀλίγας σιγμὰς
κατὰψυγρα, ἐπέρχεται λυγμός, καὶ ἡ κατάποσις γίνεται δύσκο-
λος, τοῦτο δὲ εἶναι φαινόμενον καθαρῶς νευρικόν, ἐνίοτε μάλι-
στα ἐνδέχεται νὰ φθάσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ μεταπέσῃ
εἰς ὑδροφροβίαν.

Εἰς τὰς πληθωρικὰς γυναῖκας, ἰδίως δὲ εἰς τὰς ὑστερικές καὶ
νευρικές, ἐπέρχεται κατὰ τοὺς πρώτους παροξυσμοὺς παρα-
φροσύνη, ἣτις ἐπακολουθεῖται ὑπὸ μεγάλης ἐξασθενήσεως τῆς
διανοίας καὶ ἐλαττώσεως τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος. Εἰς τὰ
μεταξὺ τῶν παροξυσμῶν διαλείμματα αἱ πάσχουσαι ἔχουσι
σῶας τὰς αἰσθήσεις, εἰσὶ λίαν ἄθυμοι καὶ φοβοῦνται μεγάλως
τὸν θάνατον· ἐξαιρέσις ὅμως ὑπάρχει, ὅταν ὁ τυφώδης πυρετὸς
ἢ λίαν ἀνεπτυγμένος, ἢ ὅταν πάσχη μεγάλως ὁ ἐγκέφαλος.
Γενετοὶ σπασμοὶ ἀναπτύσσονται πολλάκις καὶ κατ' αὐτὴν τὴν
εἰσβολὴν τῆς νόσου, ἐξαφανίζονται ὅμως ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῆς
καὶ ἐπανερχονται μόνον περὶ τὰ τέλη.

Ἐν τῇ λοχεῖᾳ ἀπαιτεῖται ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὸ δέρμα,
ὅπερ κατ' ἀρχάς, παυομένης τῆς διακρίσεως αὐτοῦ, μένει συν-
χθῶς ξηρόν, εἴ· τινες ὅμως λίαν ἐπικινδύνουσι περιστάσεις βλέ-
πομεν ψυχροῦς ἰδρωτὰς κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν τράχηλον,
ἢ κατὰ τὰ ἄκρα μόνον, περὶ τὰ τέλη δὲ τῆς νόσου ἐμφανίζονται
καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐπὶ τοῦ θώρακος καὶ ἐπὶ τῆς κοιλίας,
συνουδευόμενοι· πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ κεγχήριου λεγομένου ἐξαν-

θίματος. Εἰς τὰς ἐν τῇ λοχείᾳ νόσους πολλοῦ λόγου ἄξιοι εἰσὶν οἱ ἰδρώτες, ὡς φαινόμενον κριτικὸν θεωρούμενοι, ἀλλ' ἡ διὰ μόνου τοῦ δέρματος γινομένη κρίσις δὲν εἶναι λίαν ἐπιθυμητὸν.

Ἡ διάκρισις τῶν λοχιῶν ἔχει τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἄξιαν, ἣν καὶ ἡ τῶν ἰδρώτων. Ἄμα ἀρξαμένου τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, διαταράσσεται ὁτὲ μὲν μᾶλλον ὁτὲ δὲ ἤττον καὶ ἡ διάκρισις τῶν λοχιῶν, ὧν ἡ ἐπίσχεσις, μετὰ τὴν οἰκείαν αὐτῶν μάλιστα ἔνσρξις, δὲν γίνεται τοσοῦτον συχνά, ὅσον ἡ τῶν ἰδρώτων, οὐδ' εἶναι τοσοῦτον ἐπικίνδυνος, ὅσον ἡ τῶν λοιπῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, συνάμα γινομένη. Ἄντι τῆς ἐλαττώσεως ἢ τῆς ἐπίσχεσεως τῶν λοχιῶν παρατηρεῖται ἐνίοτε καὶ ἡ κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῶν ἀλλοίωσις. Διὰ τῶν λοχιῶν σπανίως γίνεται διάλυσις σαφῶς κριτικῆ τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ τούτου γινομένου, ἐκρέει ἐπὶ πολλάς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν ποσότης μεγάλη ὑγροῦ, ὁρῶν αἵματος μᾶλλον ἢ αἵματι παραπλησίω.

Προσέτι δὲ καὶ ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος διαταράσσεται ἐν τῷ ἐπιλογίῳ πυρετῷ, ἢ παντελῶς παυομένη, ἢ ἐπὶ πολὺ ἐλαττωμένη. Ἡ κυρία ὁμῶς αἰτία τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ σπανιώτατα εἶναι ἡ τοῦ γάλακτος ἐπίσχεσις· τούτου δὲ γινομένου, οἱ μαστοὶ χαλαροῦνται καὶ σμικρύνονται, ἢ δὲ τοιαύτη κατάστασις αὐτῶν ἐπιμένει καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νόσου καὶ μεταβάλλεται μετὰ τινα ἐπελθοῦσαν βελτίωσιν. Ὅταν ὁμῶς ἡ νόσος διαρκέσῃ πλέον τῶν ὀκτώ ἢ δεκατεσσάρων ἡμερῶν, τότε σπανίως καὶ πολὺ βραδέως ἐπνέρχεται ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος εἰς τὴν κατὰ φύσιν κατάστασιν.

Ἡ πορεία τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ ἔχει ὡς ἔπεται. Ὁ πρῶτος παροξυσμὸς εἰσβάλλει συνήθως τὸ ἑσπέρας ἢ τὴν νύκτα, πρὸς τὴν πρωτὴν ὁμῶς ἀκολουθεῖ ὕψις μᾶλλον ἢ ἤττον ἐντελής· πρὸς τὸ ἑσπέρας τῆς δευτέρας ἡμέρας ἐπέρχεται νέος παροξυσμὸς, καθ' ὃν ἀναπτύσσεται ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς σφοδρὸς καῦσος. Ἡ ἀντίδρασις εἰς τὸν παροξυσμὸν τοῦτον εἶναι συνήθως ἰσχυροτέρα, τὰ δὲ νευρικὰ φαινόμενα γίνονται σαφέστερα, ἢ

ἐπιγεγνημένη ὁμως ὕψους σπανίως εἶναι τοσοῦτον μεγάλη, ὅσον ἡ τῆς προλαβούσης ἡμέρας, ἐνίοτε μάλιστα ἐλλείπει ἐντελῶς, ἡ δὲ νόσος φθάνει τὴν ἀκμὴν αὐτῆς περὶ τὴν ἐσπέραν τῆς τρίτης ἡμέρας, ὅτε ἅπαντα τὰ συμπτώματα αὐξάνονται ὑπὲρ τὸ σῆμα. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμως συμβαίνει κατὰ τὸν παροξυσμὸν τοῦτον διάλυσις τῆς νόσου, ἣτις ἐνίοτε ἐκτείνεται μέχρι τῆς ἐβδόμης ἢ καὶ μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης ἡμέρας, ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται πηγάζον ἐξ ὠρισμένων τινῶν παθολογικῶν καταστάσεων, αἵτινες ἐπιφέρουσι συνήθως τὸν θάνατον. Πολλάκις συμβαίνουνσιν ὑποτροπιάσεις, αἱ ὁμως οὐδέποτε πρέπει νὰ συγχέωμεν μετὰ τῆς μείζονος τοῦ συνήθους διαρκείας τῆς νόσου.

Αἱ δὲ ἐκβάσεις τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ εἰσὶ διάλυσις, ἐξιδρωσις ὑγρῶν ὀρρώδων εἰς τὰς ἐντὸς κοιλότητος τοῦ σώματος, ἐμπυήσεις, γάγγραινα, θάνατος ἢ διάφορα ἄλλα ἐπιγεγνημένα νοσήματα.

α.) Ἡ διάλυσις τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος νόσου δὲν εἶναι σπανία· ἐπέρχονται· δὲ τότε ἐν πρώτοις μὲν ἰδρῶς κριτικός, ἀκολούθως δὲ κενώσεις ὕδατος τῆς κοιλίας, ἡ πάσχουσα φαίνεται ἡσυχωτέρα καὶ ῥέπει πρὸς ὕπνον, ἡ ἐξόγκωσις καὶ τὸ ἐπώδυνον τῆς κοιλίας ἐλαττοῦνται, αἱ ἐπισχεθεῖσαι τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων ἐπανέρχονται, ἡ δὲ πάσχουσα τότε μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν ἔχει λίαν καλῶς. ἐνίοτε μόνον ἀντὶ τῆς διαλύσεως συμβαίνει λύσις τῆς νόσου, ἀλλὰ τότε ἡ ἀνάρρωσις προβαίνει πολὺ βραδέως.

β.) Ἡ ἐξιδρωσις εἶναι ὡσαύτως μία τῶν συνηθεστέρων ἐκβάσεων τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, ἡ δὲ ποσότης τοῦ ἐξιδρωθέντος ὑγροῦ εἶναι συνήθως μεγάλη, ὅταν ἡ ἐξιδρωσις γίνηται ταχέως. Ὄταν τὰ συμπτώματα, τὰ συνοδεύοντα ἓνα τῶν συνήθων παροξυσμῶν, φθίσωσιν εἰς τὸν ὑπέρτατον αὐτῶν βαθμὸν, ἐπέρχεται αἰφνης ἐλαφρὸν ῥίγος, ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς κοιλίας κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς πασχούσης, ὃ κατὰ τὴν κοιλίαν πόνος πάυεται, αὕτη νομίζει ὅτι εὐρίσκειται εἰς καλλιτέραν κατάστασιν, διὰ δὲ

τῆς ἐπαφῆς εὐρίσκομεν ἀλλοῶς τὴν τε διάτασιν καὶ τὴν εὐαι-
σθησίαν τῆς κοιλίας μετριωτέραν, ἀλλὰ, καίτοι τοῦ ὕγκου ταύ-
της αὐξανομένου, κλυδασμὸν ὁμως δὲν δυνάμεθα νὰ αἰσθανθῶμεν.
Τὸ πρόσωπον τῆς πασχούσης συμπίπτει, γίνεται ὡρὴν καὶ
ἰπποκρατικόν, ἐπ' αὐτοῦ δὲ κατ' ἐξελγὴν ἀναφίνεται ψυχρὸς
καὶ κολλώδης ἰδρῶς, οἱ ἀφυγμοὶ γίνονται λίαν ταχεῖς καὶ μικροί,
καὶ ἡ στενοχωρία ὑπερβολικὴ, πολλάκις δὲ ἡ πάσχουσα γίνεται
ἀνάσθητος, καὶ τότε ἐπέρχονται ἀκούσαι ἀφοδεύσεις καὶ θα-
νατος. Ἢ εἰς ἐξιδρωσιν ἔκθασις γίνεται συνήθως ἐν βρα-
χυτάτῳ διαστήματι χρόνου, ἀπὸ μιᾶς δηλ. μέχρι τεσ-
σάρων ὥρων, ὅταν ὁμως γίνηται βραδέως, παρατηροῦν-
ται συνήθως καὶ τινα κριτικὰ φαινόμενα καὶ ὕψεις ὀπωσοῦν
ἐπίσημοι, ὥστε δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ πάσχουσα εἶναι
ἤδη ἐκτὸς κινδύνου· ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν ἢ κατάστασις
αὐτῆς γίνεται ἀπροσδοκῆτως χείρων, μετὰ προηγηθὲν ἐλαφρὸν
ῥίγος, ὥρας δὲ τινὰς μετὰ τοῦτο ἐπέρχεται νέκ ὕψεις, ἡ
κοιλία φαίνεται μὲν ἥπτον τεταμένη καὶ ἐπώδυνος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ
πάντη ἐλευθέρη, ὡς μὴ παυσάσης ἐντελῶς τῆς φλογώσεως.
Τοιαύτη δὲ τις ἐναλλάξ ἐπερχομένη χείρων κατάστασις καὶ
βελτίωσις δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ τρεῖς ἕως ἑξ ἑβδομάδας, ἐπὶ
τέλους ὁμως τὰ συμπτώματα τοῦ πυρετοῦ γίνονται ἰσχυρότερα,
καὶ μετὰ τὸν δεύτερον ἢ τρίτον σφοδρὸν παροξυσμὸν ἡ πά-
σχουσα ἀποθνήσκει, πίπτουσα εἰς ναρκωτικὴν τινα κατάστασιν,
ἐπὶ πολλὰς συνήθως ἡμέρας διαρκούσαν. Συμβαίνει τοῦτο
ἰδίως, ὅταν ἡ διδρωσις γίνηται βραδέως, καὶ τότε σπανίως
δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν θεραπείαν, τὸ δὲ διδρωθὲν ὑγρὸν δεικνύει
μεγάλαν διαφορὰν, ἀναλόγως τῆς ταχύτητος ἢ τῆς χρονιότητος
τῆς διδρώσεως. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ περὶ οὗ ὁ λό-
γος ὑγρὸν εἶναι διαφανέστερον, καὶ μετὰ κροκίδων λύμφος
ἀναμειγμένον, εἰς δὲ τὴν δευτέραν θολὸν μετὰ πυωδῶν κρο-
κίδων καὶ λίαν κάκοσμον.

γ'.) Ἢ εἰς ἐμπύησιν μετὰθασις τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ εἶναι

μὲν σπανία , παρετηρήθησαν ὅμως πολλάκις καὶ ἀποστήματα, ὅτε μὲν κατὰ τοὺς πλατεῖς συνδέσμους, ὅτε δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῆς μήτρας. Καὶ ὅταν μὲν τὸ πῦον γεννᾶται βραδέως καὶ ἡ περιωρισμένον , ἡ ἀνάρρωσις οὐδέποτε εἶναι ἐντελής, οἱ προξυσμοὶ ἐπανλαμβάνονται, οἱ δὲ σφυγμοὶ εἰσὶ πάντοτε ταχεῖς. Ὅταν ἡ δυνατόν νὰ σχασθῇ τὸ ἀπόστημα πρὸς τὰ ἐκτός, ὑπάρχει ἐλπίς σωτηρίας, ἄλλως δὲ ἐπέρχεται θάνατος μετὰ τῶν συμπτωμάτων τῆς βραδέως γινομένης διδρῶσεως. Ὅταν δὲ ἡ ἐμπύσις ἡ μείζων, ὡς καὶ ὅταν γίνηται εἰς πολλὰ ἐνταυτῷ μέρη, τότε τὰ συμπτώματα εἰσὶ σφοδρότερα, αἱ ὑφέσεις ἐλλείπουσιν, ἡ κατάστασις τῆς πασχούσης γίνεται πάντοτε χείρων, τῶν δὲ πρὸς τὸ ἐπέρας ἐξάψεων προηγεῖται συνήθως μικρὸν ῥίγος, ἀλλὰ τότε ἐπέρχεται ταχέως ὁ θάνατος.

δ'.) Ἡ γάγγραινα εἶναι ἐλγόνος ἢ ἰσχυρᾶς φλεγμονῆς ἢ μεγάλης ἐκτάσεως τῆς τοπικῆς παθήσεως, ἐπιπλοκῆς μετὰ σηπιδονώδους πυρετοῦ, ἢ ἐπιδημικῆς ἐπιρροῆς. Αναπτύσσεται δὲ ὅτε μὲν τάχιον, ὅτε δὲ βράδιον μετὰ λίαν διαφόρων φαινομένων, καὶ ἐπιφέρει ταχέως ἢ βραδέως τὸν θάνατον.

Ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐν τῇ λοχεῖᾳ ὅτε μὲν εἰς τὸ στάδιον τῆς φλογώσεως, ὅτε δὲ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διδρῶσεως, τῆς ἐμπυήσεως, ἢ τῆς γαγγραινῆς. Ὅταν εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ὁ θάνατος προέρχεται ἐκ παθήσεως τοῦ ἐγκεφάλου, ἐμφαίνονται συμπτώματα συμφορήσεως αἵματος πρὸς αὐτόν, τοῦ δὲ θανάτου προηγοῦνται σπασμοὶ ἢ κωματώδης τις κατάστασις. Ὅταν δὲ προέρχεται ἐκ βλάβης τῶν μεγάλων πλεγμάτων τῶν νεύρων τῆς κοιλίας, ὑπάρχει συνήθως μεγάλη ἀνησυχία, στενοχωρία καὶ δύσπνοια, διατηροῦνται ὅμως ἀβλαβεῖς αἱ αἰσθήσεις μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἡ πάσχουσα θελεῖ πάντοτε ν' ἀπογυμνωθῆται, νὰ ἐξέρχεται τῆς κλίνης καὶ νὰ τρέχη εἰς ἐλεύθερον αἶρα, μετὰ ταῦτα δ' ἐπέρχεται ἀναισθησία καὶ τέλος ὁ θάνατος. Ὁ τρόπος δὲ, καθ' ὃν ἐπέρχεται ὁ ἐκ διδρῶσεως ἢ ἐμπυήσεως θάνατος, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς ταχυτέρας ἢ

βραδυτέρας ἐμφανίσεως τούτων. Καὶ ὅταν μὲν αἱ ἐκβάσεις αὐταὶ γίνωνται βραδέως, ἢ ὅταν ἠκολούθησε γάγγραινα, ἐμφαίνονται τὰ φαινόμενα τῆς παραλύσεως, ὑφ' ἧς ἀλίσκονται ἰδίως τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὄργανα καὶ ὁ ἐγκέφαλος. Ἐν πρώτοις ἐπέφχεται κῶμῃ, ὁ πυρετὸς παύεται κατὰ μικρὸν, σπασμοὶ δὲ σπασμωδῶς συμβαίνουσιν.

Τὰ ἐπακόλουθα τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ νοσήματα εἰσὶν οὐχὶ τοσοῦτον συνήθη, ὅταν πολλοὶ τῶν συγγραφέων λέγουσιν, ἀρκεῖ μόνον αἱ λεχωίδες νὰ μὴ παύσῃ τοῦ θλασμοῦ. Ταῦτα εἰσὶν ὄγκοι λυμφικοί, ἢ ἐκ κατακλίσεως γάγγραινα, ἀποστήματα τῶν ἐκτὸς ἀδένων, σκληρία τῶν πεπλογισμένων μερῶν τοῦ περιτοναίου, ἐμπύησις, χρονία φλόγῳσις ὀργάνων τινῶν, ἀσπίτης, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὁ δὲ πυρετὸς, ὁ συνοδεύων τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος νόσον, διαίρειται, ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, εἰς φλογιστικόν, εἰς γαστρικόν, εἰς νευρικόν, καὶ εἰς σπυροδονώδη.

α.) Ὁ φλογιστικὸς χαρακτήρ τοῦ πυρετοῦ δὲν ἐξαρτᾶται τοσοῦτον ἀπὸ τῆς δεινότητος τῆς τοπικῆς παθήσεως, ὅσον ἀπὸ τῆς συμπαθήσεως τῶν ἀγγείων. Οὐσάκις δὲ εἰς τὸν ὄργανισμὸν ἐπικρατεῖ μᾶλλον ἢ ἐνέργεια τοῦ ἀρτηριώδους συστήματος, ὁ πυρετὸς ἔχει συνήθως τὸν φλογιστικὸν χαρακτήρα, ἀλίσκονται δὲ ἐκ τούτου ἰδίως αἱ πληθωρικαί, αἱ ῥωμαλαίαι καὶ αἱ ἀνδρικὴν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος ἔχουσαι, τὰ δὲ συμπτώματα τοῦ πυρετοῦ τούτου εἰσὶν ἐν γένει τὰ αὐτὰ τῶν φλογιστικῶν πυρετῶν. Ἡ πορεία τῆς νόσου εἶναι σχεδὸν αἰείποτε τακτικὴ καὶ ὑφέσεις μὲν γίνονται κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας, ἐξάψεις δὲ κατὰ τὰς ἑσπερινὰς. Ἡ πρόγνωσις εἶναι μᾶλλον καλὴ, αἱ διηδρώσεις σπάνιαι, ἡ δὲ νόσος ἐμφαίνεται μᾶλλον ὡς καθαρὰ περιτονίτις.

β.) Ὁ γαστρικὸς χαρακτήρ, ὅστις παρίστησι μᾶλλον ἐπιπλοκὴν τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ μετὰ τοῦ γαστρικοῦ, εἶναι ὅτε μὲν καθαρῶς γαστρικὸς, ὅτε δὲ χολώδης. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ συγχέωμεν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος νόσον μετ' ἐλαφροῦ τινος γα-

στρικού πυρετού, επερχομένου πολλάκις ἐν τῇ λοχείᾳ. Σημειωτέον προσέτι ὅτι πολλά συμπτώματα τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ φθίνονται μὲν ἀλθῶς γαστρικῆς φύσεως, κυρίως ὁμως δὲν ἔχουσιν οὕτω τοιαῦτα δ' εἰσὶν ἡ ἀκίχτρος, γλῶσσαι, ὁ ἔμετος, τὸ κατὰ τὴν χώραν τοῦ στομάχου αἰτήμα κενότητος, ἡ δυσκοιλίωσις, ἡ διάρροια, κ.τ.λ., διὸ ἀπαιτεῖται νὰ διακρίνωμεν ἀκριβῶς τὴν φύσιν τῶν συμπτωμάτων τούτων. Ἡ γαστρικὴ ἐπιπλοκὴ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ εἶναι ἀείποτε φαινόμενον λίαν δυσάρεστον, ὅταν μάλιστα φέρῃ τὸν νευρικὸν ἢ σηπεδονώδη χαρακτήρα· ἡ δὲ χολώδης ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπικρατούσης ἐπιδημικῆς ἐπιρροῆς, ἢ προέρχεται ἐκ τοῦ ἐν τῇ κνήσει συμπαθητικοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἥπατος καὶ τότε κατ' ἐξοχὴν εἶναι αὕτη συχνή, ὅταν ἡ τοπικὴ πάθησις ἐμφάνηται ὡς φλεβίτις. Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐπιπλοκὴ εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος, συνοδεύει ἀείποτε τὸν πυρετόν, τὸν ἔχοντα τὸν νευρικὸν ἢ τὸν σηπεδονώδη χαρακτήρα, καὶ ἡ μὲν διάκρισις τῆς χολῆς ἢ ἐμποδίζεται ἔνεκα φλογώσεως τοῦ ἥπατος, καὶ ἐπομένως ἐπέρχεται ἴκτερος καὶ ἀποσύνθεσις τοῦ αἵματος, ἢ διακρίνεται ἄφθονος καὶ κακῆς ποιότητος χολή, ἐξ οὗ ὁ πεπτικὸς σωλὴν ἐρεθίζεται καὶ ἡ κατάστασις τῆς νοσοῦσης γίνεται χειρῶν.

γ.) Ὁ νευρικὸς χαρακτήρ εἶναι ὁ συνθέστερος, καὶ προέρχεται ἢ ἐξ ἐπιδημικῶν, ἢ ἐξ ἀτομικῶν αἰτίων. Εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ κυριεῶν χαρακτήρ τῶν νόσων εἶναι ὁ νευρικὸς, ἐμφάνονται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νευρικὰ φαινόμενα. Εἰς τὰς τρυφεράς καὶ νευρικῆς ἕξεως γυναῖκας ὁ πυρετὸς λαμβάνει εὐκόλως τὸν νευρικὸν χαρακτήρα· δευτερευόντως δὲ ἐμφάνεται ὁ νευρικὸς χαρακτήρ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, ὅταν ἔνεκα ἀτελῶν κρίσεων ἢ ἄλλων ἐπιβλαβῶν ἐπιρροῶν ἐμποδισθῇ ἡ ταχεῖα καὶ ἐντελής διάλυσις τῆς φλογώσεως, ἡ δὲ διάρκειαις τῆς νόσου ἐπεκτείνεται πλέον τοῦ συνήθους, ἢ συμβαίνουσιν ἀλληλοδιαδόχως πολλαὶ ὑποτροπιάσεις ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου. Εἰς τὴν περιστασιν ταύτην ὁ νευρικὸς χαρακτήρ ἀνα-

πτύσσεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραδέως μὲν πλὴν μετὰ μεγάλῃς ὀρμῆς· ὁ νευρικός ἐπιλόχιος πυρετός εἶναι αἰείποτε νόσος λίαν ἐπικίνδυνος, ἰδίως δὲ ὅταν ἐπικρατῇ οὗτος κολλητικῶς· ἔν τινι μαιευτηρίῳ. Καί ἡ μὲν ἀνάβρωσις γίνεται ὑπὸ φαινόμενα κριτικά, τοῦ δὲ θανάτου προηγούνται τυφοειδῆ φαινόμενα, σπανίως δὲ σπασμοὶ ἢ ἀποπληξία.

δ'.) Ὁ σιγπεδονώδης ἐπιλόχιος πυρετός εἶναι ὡσπύτως νόσος λίαν ἐπικίνδυνος, ὅταν εἰσβάλῃ α.) μετὰ ἰσχυρὰν αἰμορρογίαν, ἐπεληθῶσαν ἐν τῷ τοκετῷ· β'.) μετὰ μακρὰν διάρκειαν τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, καὶ γ'.) εἰς ὠρισμένας τινὰς ἐπιδημίας. Τὰ δὲ φαινόμενα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος πυρετοῦ εἰσὶ τὰ ἐπόμενα· σφυγμὸς μικρός, ἀπαλός, καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ταχύς, πρόσωπον συμπεπτακὸς καὶ ῥυπαρόν, χροῶμα τῶν παρειών ἐρυθρομέλαν, ὀφθαλμοὶ θολοὶ καὶ βεβουθισμένοι εἰς τὰς κοιλότητας αὐτῶν, γλῶσσα ξηρὰ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ ὕλης ραιᾶς καὶ γλίσχρας, μώλωπες καὶ διάρροια λίαν δυσώδης· ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος ἐπέχεται σχεδὸν ἐντελῶς, τὰ λόγια γίνονται δυσώδη καὶ ἰχωρώδη, ὁ δὲ τραχηλὸς τῆς μήτρας φαίνεται σπογγώδης καὶ ἐξωγκωμένος· ἐπέχεται δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἐλάττωσις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, ἀτονία τῶν μυῶν κινήσεων, φαινόμενα νευρικά, λυγμός, ὑφάλματα τῶν τενόντων, κτλ., ἢ ἐκθασίς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κακῆ, ὁ δὲ θάνατος ἐπακολουθεῖ ταχέως ἢ βαθμηδόν.

Ἐν τῇ νεκροτομῇ τῶν ἀποβιωσασῶν ἐξ ἐπιλοχίου πυρετοῦ μετὰ φλογιστικῆς παθήσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας εὐρέθησαν ἀλλοιώσεις διάφοροι ἀναλόγως τῆς πορείας, τῶν ἐκβάσεων καὶ τῶν λοιπῶν περιστάσεων τῆς νόσου. Τὰ δὲ σημεῖα, τὰ φαινόμενα ἐπὶ τοῦ πτώματος τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀπέβιωσαν ὑπὸ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα· ὅταν ὁ θάνατος συνέβῃ ταχέως, ἦτοι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς νόσου, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦνται μικρὸν τι μόνον, ὅταν ὅμως προηγήθῃ τοῦ θανάτου διίδρωσις, τὸ πρόσωπον παραλάσσει τοσοῦτον, ὥστε

γίνεται σχεδὸν ἐντελῶς ἀγνώριστον, τὰ πτώματα μεταβαίνουνσι ταχέως εἰς σήψιν, πολὺ δὲ ταχύτερον τοῦ συνήθους τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα· εἰς τὸν σηπεδονώδη ἐπιλόχιον πυρετὸν ἡ σήψις προβαίνει ὡςκτύως μετ' ἀσυνήθους ταχύτητος, οἱ μαστοὶ εἰσὶ σχεδὸν ἀείποτε χαλαροὶ καὶ χαῦνοι, ὡς καὶ τὸ αἰδοῖον· ἡ κοιλία εἶναι συνήθως, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, μετεωρισμένη καὶ ὅτε μὲν κακόχρους, ὅτε δὲ πελιδνή, καὶ εἰς τινὰ μέρη αὐτῆς αἱ φλέβες φαίνονται λίαν ἐξωγκωμένοι· ἀνοίγοντες τὴν κοιλίαν, εὐρίσκομεν πάντοτε ἐκχυσιν ὑγροῦ, διαφέροντος κατὰ τὴν σύστασιν καὶ μὴ ἔχοντος ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὰ συμπτώματα τῆς φλογώσεως· τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν τοῦ ὑγροῦ τούτου διαφέρουσι μεγάλως κατὰ τὰς περιστάσεις. Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὡς ὀρόδος γάλακτος, καὶ ὅτε μὲν εἶναι τοῦτο παραπλήσιον τῷ ἐναμνίῳ ὑγρῷ καὶ σχεδὸν διαφανές, ὅτε δὲ θολὸν ὑπομέλαν, πρασινωπὸν, ὑπόφαιον ἢ ἐρυθρωπὸν· συνήθως ἐπιπλέουσιν ἐν αὐτῷ μεγάλαι ἢ μικραὶ κροκίδες, ὅτε μὲν λύμφη παραπλήσια οὔσαι, ὅτε δὲ πύα· ὅταν ὁμως ὑπάρχη πῦον, τοῦτο προέρχεται ἐκ διαρρήγέντων ἀποστημάτων, αἱ δὲ εἰρημέναι κροκίδες εὐρίσκονται μεταξύ τῶν ἐλίκων τοῦ πεπτικοῦ σωληνός· τὸ διδρωθὲν ὑγρὸν εἶναι πολλάκις λίαν δριμύ καὶ ἔχει ιδιότητος δηλητηρίους, ὁμοιάζει ἐν γένει κρεωπλύματι, ἐνίοτε δὲ διακρίνεται εἰς αὐτὸ μᾶλλον ἢ ἥτον σαφῶς ἡ ὁσμὴ τοῦ σπέρματος.

Ὅταν ὁ θάνατος συνέβη οὐχὶ ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὄργανα εὐρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κεκαλυμμένα ὑπὸ ὑγροῦ τινος μᾶλλον λυμφικοῦ. Διάφορος προσέτι εἶναι ἡ κατάστασις τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας, καὶ ὅταν τὸ διδρωθὲν ὑγρὸν εὐρίσκηται εἰς μεγάλην ποσότητα, τότε ὑπάρχουσι συνήθως καὶ ἐπίσημοι ἀλλοιώσεις τοῦ περιτοναίου, ὅπερ εὐρέθη πολλάκις πεφλογισμένον, εἰς τινὰ μέρη παχύτερον τοῦ συνήθους καὶ συμπεφυκὸς τοῖς παρακειμένοις μορίοις. Τὰ ἔγνη τῆς φλογώσεως τότε εἰσὶ κατ' ἔξοχὴν σαφῆ, ὅτε ὁ θάνατος συνέβη ταχέως, ὅτε δὲ ἡ νόσος διήρκεσε πολλὰς ἡμέρας,

ἡ ἐρυθρότης τοῦ περιτονίου εἶναι ἤττον προφανής, καὶ ὅτε μετέβη εἰς ἐμπύησιν, εὐρίσκονται εἰς διάφορα μέρη αὐτοῦ ἐξελκώσεις. Εἰς τὴν γάγγραιναν εὐρίσκομεν κακοχρόους κηλίδας, ἐνίοτε δὲ καὶ διατρήσεις τοῦ περιτονίου, κοινωνούσας μετὰ τῶν καλυμμάτων τῆς κοιλίας, μετὰ τῶν ἐντέρων καὶ μετ' αὐτῆς ἐνίοτε τῆς οὐροδόχου κύστεως. Εἰς τὰς διυδρώσεις ἡ μήτρα δὲν εὐρίσκεται οὐτωδῶς ἠλλοιωμένη, εἶναι δ' ὡς ἐπὶ το πολὺ ὀγκωδεστέρα καὶ μαλακωτέρα τοῦ συνήθους, ἔχνη δὲ φλογώσεως παρατηροῦνται μόνον ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας αὐτῆς καὶ ἰδίως πρὸς τὸ μέρος τῶν ἀπκλῶν συνδέσμων, ἡ δ' ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια αὐτῆς καλύπτεται ὑπὸ οὐσίας τινὸς πίση παραπλησίαις, προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἀποχωρίσεως τοῦ φθαρτοῦ χιτῶνος· τὸ παράγγυμα τῆς μήτρας εὐρίσκεται ἐξοδημένον, εἶναι πλήρες αἵματος, σκληρότερον τοῦ συνήθους, ἰνώδες, ἐνίοτε δὲ, πλὴν σπανίως, καὶ χονδρῶδες. Συχνότερον ὅμως ἀπαντῶμεν τὴν μήτραν μαλακωτέραν, καὶ πολλοῦ τοῦ πρεγγύματος αὐτῆς συλλογὴν πύου, ἔχοντος τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἰδίως εἰς τὰ ἀγγεῖα τῆς μήτρας, πλὴν ἀείποτε ὑπάρχει γάγγραινα κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς ἐπιφάνειαν, πρὸς τὸ παράγγυμα εἰσχωροῦσα, ἐξ οὗ μεταδίδεται εἰς τε τὴν οὐροδόχον κύστιν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ παρακείμενα μόρια. Αἱ ὠθηκαὶ καὶ αἱ σάλπιγγες σπανίως ἀπαντῶνται πύσχουσαι, συχνότερον ὅμως πύσχουσιν οἱ πλατεῖς σύνδεσμοι, ἡ δὲ πύθνησις περιορίζεται συνήθως εἰς τὸν ἕτερον τούτων μόνον ὅταν ἡ φλογώσις ἡ ὀπωποῦν ἐκτεταμένη, συμπάσχει συχνὰ καὶ ὁ πεπτικὸς σωλήν, ἰδίως δὲ ἡ ἐξωτερικὴ τῶν ἐντέρων ἐπιφάνεια ὑπὸ τῆς φλογώσεως ἀλίσκεται καὶ ὁ στόμαχος, ὅθεν παρατηροῦνται ἐπ' αὐτοῦ διάφοροι ἀλλοιώσεις. Περιλογισμένον ὡσαύτως καὶ ὑπὸ ὕλης τινὸς πυώδους κεκαλυμμένον εὐρέθη ἐνίοτε καὶ τὸ ἥπαρ, ὃ δὲ σπλὴν εἶναι συχνὰ λίαν μαλακός. Γάγγραινώδεις φθοραὶ ἀπαντῶνται μὲν συνήθως εἰς τὴν μήτραν, σπανίως δὲ εἰς τὰ ἔντερα καὶ τὸν στόμαχον. Ἀλλὰ καὶ πυρρόοῦντα ἔλκη εὐρίσκονται συχνότερον

εις τοὺς τοίχους τῆς μήτρας, ἐκχεομένου τοῦ πύου συνήθως εἰς τὴν κοιλότητα αὐτῆς ἢ τῆς πυέλου. Αἱ χημικαὶ ἐξετάσεις τοῦ ἐξιδρωθέντος ὑγροῦ ἀπέδειξαν ὅτι τοῦτο διαφέρει τοῦ γάλακτος, τὰ δὲ συστατικὰ αὐτοῦ εἰσὶ λεύκωμα, πηκτή, βλέννα, ὕλη ἰνώδης, γαλακτικόν, φωσφορικόν καὶ ὑδροχλωρικόν κάλι, καὶ μικρὰ τις ποσότης σιδήρου.

Ἡ διάγνωσις τοῦ ἐπιλόγιου πυρετοῦ εἶναι, ἔνεκα ἐλλείψεως ὠρισμένου τινός χαρακτηριστικοῦ συμπτώματος καὶ ἔνεκα τῆς ἀβεβαιότητος τῆς πορείας αὐτοῦ, δύσκολος, ὅθεν ἀπαιτεῖται νὰ μὴ στηριζώμεν αὐτὴν ἐπὶ ἐνός καὶ μόνου συμπτώματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν φαινομένων. Πόνος, ἐξόγκωσις καὶ διάτασις τῆς κοιλίας δὲν ἐλλείπουσι μὲν τῶνόντι ποτέ, διαφέρουσιν ὅμως μέγਾਲως κατὰ τὸν βαθμόν, ἐκτὸς δὲ τούτου ὑπάρχουσι καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις· τούτου ἔνεκα οὐδὲ τὸ ῥίγος εἶναι χαρακτηριστικόν, οὐδ' ὁ σφυγμὸς δυνατὸν ν' ἀποτελέσῃ ἀσφαλῆ τὴν διάγνωσιν, καὶ τοι ἔχων μεγάλην ἀξίαν εἰς τὴν θεραπείαν. Ἡ ἰδιάζουσα ἔμφρασις τοῦ προσώπου, ὅπερ ἐκφράζει ἰδιάζουσαν στενοχωρίαν καὶ προσβολὴν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἡ ψυχικὴ διαθέσις τῶν πασχουσῶν, ἡ ἐσωτερικὴ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος, ἡ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν τέκνον ἀδιαφορία, εἰσὶ σημεῖα λίαν οὐσιώδη εἰς τὴν διάγνωσιν.

Ὁ ἐπιλόγιος πυρετὸς δυνατὸν νὰ συγχυθῆ· α.) μετὰ τῶν πυρετωδῶν ἐν γένει νοσημάτων, τούτέστι μετὰ τοῦ γαστρικοῦ πυρετοῦ, τοῦ βρευματικοῦ, κτλ., εἰς τούτους ὅμως δὲν ὑπάρχει πάνποτε ἡ τοπικὴ πάθησις, ἥτις ἐν τῷ ἐπιλόγιῳ πυρετῷ οὐδέποτε ἐλλείπει· β.) μετὰ τοῦ πυρετοῦ, τοῦ προηγουμένου τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος, τὰ κυριώτερα ὅμως διαγνωστικὰ σημεῖα εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα. Ἐν τῷ τοῦ γάλακτος πυρετῷ ὑπάρχει αἰείποτε ἐξόγκωσις τῶν μαζῶν, ἐλλείπει τὸ κατὰ τὴν κοιλίαν τοπικὸν πάθος, καὶ ἡ ἰδιάζουσα ἀλλοίωσις τοῦ προσώπου καὶ τῶν σφυγμῶν τῶν πασχουσῶν ὁ πυρετὸς δὲν ἔχει παντάπασιν τὸν νευρικὸν χαρακτῆρα, τὸ δέρμα εἶναι ἐξοιδημένον, ἀπαλὸν καὶ ὑγρόν, ἡ δὲ διάρκεια τοῦ

πυρετοῦ σπανίως ἐπεκτείνεται πλέον τῶν εικοσιτεσσάρων ὡ-
 ρῶν γ.) μετὰ τῶν δευτεριῶν ὠδίνων· ἀλλ' ἢ μετ' αὐτῶν
 σύγχυσις τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ τότε μόνον δυνατόν νά συμβῆ,
 ὅταν σὺν αὐταῖς ὑπάρχη καὶ πυρετός· αἱ δευτεραῖαι ὁμως ὠδί-
 νες σπανίως εἰσὶ διαρκεῖς, ὁ πόνος δὲν εἶναι ποτὲ ὀξύς, περιορί-
 ζεται δὲ κατὰ τὸ κατώτερον τοῦ ὑπογαστρίου μέρος· προσέτι
 εἰς τὰς δευτεραίας ὠδίναι· ἡ μήτρα σκληρύνεται καὶ συστέλλεται,
 μετὰ τὴν παύσιν ὁμως αὐτῶν γίνεται πάλιν ἀπαλὴ καὶ δια-
 στέλλεται· δ.) μετὰ τῆς ἀπλῆς περιτονίτιδος· δὲν δυνάμεθα
 πᾶσαν φλόγωσιν τοῦ περιτοναίου νά θεωρήσωμεν ὡς ἐπιλόχιον
 πυρετόν, εἰ καὶ οὗτος ἀναπτύσσεται ἐκάστοτε ἐκ τῆς περιτονί-
 τιδος, ἢ δ' ἐν τῇ λοχείᾳ καθαρὰ περιτονίτις εἶναι σπανιωτάτη, καὶ
 εἰς τὴν περίστασιν ταύτην αἰτῶν λοχίῶν διακρίσεις· εἰς οὐδεμίαν
 ὑπέκεινται ἀλλοιώσιν, ἀλλὰ διατηροῦνται κατὰ φύσιν, τὸ δὲ
 νευρικὸν σύστημα εἶναι ἥττον προσβεβλημένον· ε.) μετὰ τῆς
 μητρίτιδος· ἡ σθένει τῆς μητρίτιδος πρὸς τὸν ἐπιλόχιον πυρε-
 τὸν εἶναι ἢ αὐτῆ ὡς καὶ ἡ τῆς περιτονίτιδος, καὶ ὅταν μὲν ἡ
 μητρίτις ἀναπτύσσεται ἐκ γενικῶν αἰτίων, ἡ διάγνωσις εἶναι
 δύσκολος, εὐκολωτέρα δὲ, ὅταν αὐτὴ προέρχεται ἐκ τραυματι-
 κῆς τινος αἰτίας καὶ περιορίζεται μᾶλλον κατὰ τὸν τράχηλον
 τῆς μήτρας· ὅταν ὁμως μὴ συμβῆ ταχέως διάλυσις τῆς φλο-
 γώσεως, ἀλλ' ἐπαπειλεῖται μᾶλλον γάγγραινα τῆς ἐσωτερι-
 κῆς ἐπιφανείας τῆς μήτρας, ἢ σχηματισμὸς ἀποστήματος, τότε
 αἴρεται ταχέως πᾶτα διάκριτις μεταξὺ τοῦ πάθους τούτου
 καὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ.

Ἢ πρόγνωσις εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν εἶναι ἐν γένει κακὴ,
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ κακίστη ὡς τινες δισχυρίζονται. Εἰς τὴν πρό-
 γνωσιν δέον νά ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὰς ἀκολού-
 θους περιστάσεις, τὴν αἰτίαν δηλ. τοῦ ἐπιλοχίου πυρε-
 τοῦ, τὴν σποραδικήν, ἐπιδημικὴν ἢ κολλητικὴν ἐμφάνισιν
 τούτου, τὸν καιρὸν τῆς εισβολῆς, τὸ εἶδος τῆς νόσου, τὸν χα-
 ρακτικῶρα τοῦ πυρετοῦ, καὶ τὴν ὑπαρξίν ἰδιαιτέρων τινῶν συμ-

πτωμάτων. Ἡ πρόγνωσις εἶναι ἐν γένει χείρων εἰς τὸν ἐπιδημικὸν ἐπιλόχιον πυρετόν, ἢ εἰς τὸν σποραδικόν, εἰ καὶ κατὰ τοῦτο ὑπάρχουσι πολλαὶ ἐξαιρέσεις, διότι ἡ πρόγνωσις διαφέρει μεγάλως κατὰ τὰς διαφορὰς ἐπιδημίας· χειρίστη ὁμως εἶναι αὕτη, ὅταν ἡ νόσος προέρχεται ἐξ ἀναπτύξεως μολύσματος ἐν τινι μαιευτηρίῳ. Ὅσοῦ δὲ ταχύτερον μετὰ τὸν τοκετὸν εἰσβάλλει ἡ νόσος, τοσοῦτω χείρων εἶναι καὶ ἡ πρόγνωσις· χείρων ἐπίσης εἶναι καὶ ὅταν ἡ πάσχουσα ἢ ἐξέως νευρικῆς, ὅταν συνυπάρχωσι διάφορα ἄλλα νοσήματα, ὡς καὶ ὅταν τὸ πάθος ἐδρεύῃ ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὁ δὲ χαρακτηρ τοῦ νοσήματος ἔχει καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν ἐπιρροήν, ἣν καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης νόσου. Ὅταν ἡ νόσος διατρέχῃ ταχέως τὰ διάφορα στάδια, ἐπομένως δὲ φθάνῃ ταχέως καὶ τὴν ἀκμὴν αὐτῆς, ὅταν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχωσι συμπτώματα ἐπικίνδυνα, ἢ δὲ πρὸς διίδρωσιν καὶ γάγγραιναν ῥοπή ἐμφαίνεται ἐνωρίς, ἡ πρόγνωσις εἶναι ἥττον καλὴ ἢ ὅταν ἡ πορεία τῆς νόσου ἢ βραδεία, ἀλλ' οὐχὶ καὶ βραδυτέρα τῶν ἐπτὰ ἢ δέκα ἡμερῶν, ἐπειδὴ τότε ἡ ἐκθεσις εἶναι συνήθως κακὴ. Ὅταν τὰ κατὰ τῆς νόσου μεταχειριζόμενα βοηθήματα μὴ ἐπάγωσιν ὠφέλειάν τινα, ὅταν ἐν ἀρχῇ ἔτι αὐτῆς αἱ ἀλγηδόνες καὶ ἡ ἐξόγκωσις τῆς κοιλίας αὐξάνονται ἀδιακόπως, τὸ δὲ δέρμα μένη ἐπιμόνως ξηρόν, μηδὲ μὲν ὑρέσεως τῶν συμπτωμάτων γινομένης, δεόν νὰ φοβώμεθα ἀπευκαταίναντά τῆς νόσου ἐκθεσιν. Ἢ μετὰ προσοχῆς ὁμως παρατήρησις τῶν σφυγμῶν συντελεῖ μεγάλως εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς προγνώσεως· ὅθεν ὅταν οἱ σφυγμοὶ γίνωνται βαθμηδὸν ἥττον ταχεῖς, τακτικώτεροι, πληρέστεροι καὶ ἡσυχώτεροι, εἶναι ἐκάστοτε σημεῖον λίαν καλόν, ὅταν ὁμως συμβαίῃ τούναντιον, εἰ καὶ τὰ λοιπὰ φαινόμενα ὑψέσιν τῶν συμπτωμάτων δεικνύουσιν, πρέπει νὰ φοβώμεθα ὑποτροπιάσιν. Ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποφασίζωμεν ἐκάστοτε ἐκ μόνῃς τῆς ταχύτητος τῶν σφυγμῶν, πρὶν ἢ ἐπιβλέψωμεν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ συμπτώματα, καὶ εἰ μὲν οἱ σφυγμοὶ ὡς διαρκῶς πλείονες τῶν ἑκατὸν

τριάκοντα ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα κατὰ πᾶν λεπτόν τῆς ὥρας, ἡ πρόγνωσις εἶναι κακίστη.

Ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἤδη τῆς νόσου συμβαινουσα ἐπίσχεσις τῶν ἐπιλόχιων διακρίσεων ἀποτελεῖ τὴν πρόγνωσιν χειρόνα, ἡ δὲ ἔμφρασις τοῦ προσώπου, συνοδευομένη καὶ ὑπ' ἄλλων συμπτωμάτων, παρέχει σημεῖον ἀσφαλές τῆς προγνώσεως. Καὶ ὅταν μὲν τὸ πρόσωπον ᾖ συμπεπτωκός, ὡχρὸν καὶ νεκρῶ, ὡς εἶπειν, παραπλήσιον, ὅταν οἱ ὀφθαλμοὶ ὡς βεβηθισμένοι εἰς τὰς κόγχας αὐτῶν, ἡ δὲ ἔμφρασις τοῦ προσώπου ἐμφάνη ἐπίσημον ἐσωτερικὴν πάθησιν, ὅταν τοῦτο καλύπτεται ὑπὸ ψυχροῦ καὶ κολλώδους ἰδρώτος, ὅταν ἡ ἀναπνοὴ ᾖ ἐπιμωχθος, ὡς καὶ ὅταν ὑπάρχη θλίψις τις κατὰ τὸ προκάρδιον, ἡ πρόγνωσις εἶναι κακίστη. Ἀξιοσημείωτον ἰδίως εἶναι ἡ ψυχικὴ τῆς πασχούσης διάθεσις, ἡ δ' ἀδιαφορία πρὸς τὸ ἑαυτῆς τέκνον, καὶ ἡ ἀηδία τῆς ζωῆς εἰσὶ σημεῖα κακίστα. Εἰς τὰς μὴ ἐγγάμους ἡ πρόγνωσις εἶναι χειρότερη, διότι εἰς αὐτὰς ἡ ψυχικὴ διάθεσις ἔχει μείζονα ἐπιρροήν· ἡ κατὰπτωσις τῶν δυνάμεων εἶναι περιστασις οὐχὶ τοσοῦτον δυσάρεστος, ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως· κακὸν σημεῖον εἶναι καὶ ἡ αὐξήσις τῆς εὐαισθησίας, κακίστερον δὲ κατ' ἐξοχὴν ἡ διάθεσις, ἣν ἔχουσιν αἱ πάσχουσαι πρὸς τὸ ἀπογυμνοῦσθαι.

Τὴν αἰτίαν τοῦ ἐπιλόχιου πυρετοῦ πολλοὶ τῶν συγγραφέων ἀποδίδουσιν εἰς μηχανικὴν τινα βλάβην, εἰς τὴν θλίψιν δηλ., ἣν ἡ ἐγκυὸς μήτρα προξενεῖ ἐπὶ τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας, ἢ εἰς τὴν διαστολὴν καὶ διάτασιν τοῦ περιτοναίου ἐν τῇ κυήσει. Κατ' ἄλλους δὲ πάλιν ὁ ἐπιλόχιος πυρετὸς προέρχεται ἐξ αἰτίων δυναμικῶν· συμφωνοῦντες δὲ τούτοις μᾶλλον, θέλομεν ἐξετάσει δυναμικὰς τινὰς καταστάσεις τῶν ἐγκύων, τὴν πληθωρικὴν ἐν γένει κατάστασιν αὐτῶν, καὶ τὴν ἐκ χυμῶν ὑπερπλήρωσιν τῆς κοιλίας· ταῦτα δὲ δεόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ οὐσιωδέστερα αἴτια, τὰ προδιαθέτοντα εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετόν. Πᾶν δὲ τὸ αὐξάνον μηχανικῶς ἢ δυναμικῶς τὴν τοιαύτην πληθώραν ἐν τῇ κυήσει συντελεῖ

εις τὴν αὐξήσιν τῆς πρὸς τοὺς ἐπιλοχίους πυρετοῦς διαθέσεως· τοιαῦτα δ' εἰσὶν ἢ κατάχρησις ἐρεθιστικῶν τροφῶν, πνευματωδῶν ποτῶν, βίος καθεστηκώς, ἰσχυρὰ περίσφιγξις τοῦ σώματος, παρὰ φύσιν θέσις τῆς μήτρας, ἐντελής ἐπίσχεσις τῆς διακρίσεως τοῦ δέρματος, διαβροχία διαρκῆς ἐν τῇ κυήσει, ἐπενέργεια καταθλιπτικῶν παθημάτων, καὶ γὰρ παρόμοια. Ἄλλοι δὲ πάλιν θεωροῦσιν ὡς αἰτίας τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ τὴν θλίψιν, ἣν προξενεῖ τὸ ἔμβρυον ἐν τῷ τοκετῷ ἐπὶ τῆς μήτρας καὶ τῶν παρακειμένων τυχῆ μορίων, εἰσὶ δὲ καὶ τινες οἱ διυχυριζόμενοι ὅτι τὸ εἶδος τοῦ τοκετοῦ οὐδεμίαν ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γενέσεως τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Καὶ τοι δὲ εἶναι ἀληθές ὅτι ἐπιλόχιος πυρετός ἀναπτύσσεται μετὰ τε εὐτυχεῖς ὡς καὶ μετὰ δυσχερεῖς καὶ τεχνητῶς ἀποπερατωθέντας τοκετούς, δέον ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι τὸ εἶδος τοῦ τοκετοῦ ἔχει οὐ μικρὰν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Ὅσα μείζων ὑπῆρξεν ἢ τοῦ τοκετοῦ διάρκεια, ὅσα μείζων ἦν ἢ ἀντίστασις, ἦν ἠναγκάσθη νὰ ὑπερνικήσῃ ἢ ἐξωθούσα δύναμις τῆς μήτρας, τοσοῦτω μᾶλλον ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ συσταλτικὴ δύναμις αὐτῆς, ἥ ἐπομένως καταναλίσκεται πλείοτερον ἢ διεγερτικότης.

Τοῦτο μέχρι τινός εἶναι ὠφέλιμον, ὅταν ὁμως γίνηται καθ' ὑπερβολὴν, διαταράσσεται ἐξ ἀνάγκης καὶ ἡ ἐν τῇ λοχείᾳ γινομένη παλινδρόμησις, διὸ ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιβλέπωμεν ἰδίως ἐπὶ τὴν κατάστασιν τοῦ σώματος τῆς πασχούσης. Οἱ τεχνητῶς ἀποπερατωθέντες τοκετοί, ἐν οἷς συνέβη σύνθλασις τῶν ἀπαλῶν γεννητικῶν μορίων, γεννῶσιν ἐν πρώτοις τραυματικὰς φλογώσεις, εἰς ἃς ταχέως προστίθεται διατάραξις τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων, ἐξ οὗ αἱ φλογώσεις αὗται μεταβαίνουν εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετόν. Οἱ ὀξεῖς τοκετοὶ ἐπιφέρουσιν ὡσαύτως διατάραξιν τῆς λοχείας, ὅταν μάλιστα ἢ ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνέργεια τοῦ τοκετοῦ ἦ λίαν ἰσχυρά. Τὸ ὑπερβολικῶς καὶ προώρως συνεξωθεῖν τῆς τικτούσης συντελεῖ ὡσαύτως εἰς τὴν γένεσιν τῶν ἐπιλοχίων πυρετῶν, ἐν δὲ τῇ λοχείᾳ ἔ-

χουσιν ιδίως ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῆς γενέσεως τούτων αἱ ἀκόλουθοι περιστάσεις. Πολὺ τρυφερά ἢ προβεβηκυῖα ἡλικία τῆς τικτούσης, διάθεσις πρὸς ῥευματικά πάθη, μεγάλη θερμότης ἢ ὑπερβολικὸν ἐν γένει ψύχος τῆς ἀτμοσφαίρας, ἐτιδὲ ἠεπικρατούσα τῶν νόσων κατάστασις, ὁ ἐν τοῖς μαιευτηρίοις μεμολυσμένος ἀήρ, ψύξις τοῦ σώματος, ὑπερβολικὴ θερμότης τοῦ κοιτῶνος, ἐν ᾧ κείται ἡ λεχώη, ψυχικά πάθη, ἀμαρτήματα περὶ τὴν δίαιταν, χρῆσις πνευματωδῶν ποτῶν, πυρωτικῶν, φυσσοποιῶν καὶ δυσπέπτων βρωμάτων, κτλ.

Ἐκ τῶν πολλῶν προφυλακτικῶν, τῶν ὑπὸ διαφόρων προαθέντων, ἵνα προληφθῇ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, οὐδὲν ἐφάνη ιδίως ὠφέλιμον· διὸ κάλλιστον πάντων φαίνεται ἡ μετὰ λόγου διεύθυνσις τῆς κυήσεως, τοῦ τοκετοῦ καὶ τῆς λοχείας. Οἱ διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος ἢ τοῦ χλωρίου ὑποκαπνισμοί, οὓς ἐτύγχαν ὡς ὠφελίμους εἰς τοὺς μολυσματικούς ἐπιλογίους πυρετούς, τοὺς ἀναπτυσσομένους ἐν τοῖς μαιευτηρίοις, εἶναι μᾶλλον ἐπιβλαβεῖς, δι' ὃν προξενοῦσιν ἐρεθισμὸν εἰς τὰ ὄργανα τῆς ἀναπνοῆς τῶν παιδιῶν, ὧν ἐπιφέρουσι πολλάκις καὶ τὸν θάνατον. Περὶ τῆς θεραπείας τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ αἱ γινώματι τῶν ἰατρῶν διαφέρουσι μεγάλως, ὅθεν τινὲς μὲν συσταίνουσι τὰς ἀφαιμάξεις μέχρι λειποθυμίας, ἄλλοι δὲ τὰ τονωτικά, τὰ ἐρεθιστικά καὶ τὰ ἀντιφλογιστικά, καὶ ἄλλοι πάλιν τὰ ἐμετικά, τὰ καθάρσια, τὰ διαιτορητικά καὶ τὰ εἰδικῶς ἐνεργοῦντα φάρμακα. Πᾶσα ὁμῶς ἐκ μονομερείας μέθοδος, ἀδιακρίτως μεταχειριζομένη, δυνατὸν μᾶλλον νὰ βλάβῃ ἢ νὰ ὠρλήσῃ εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ.

Ὅταν ὁ ἐπιλόγιος πυρετὸς ἐμφανηται μετὰ τῶν συνήθων αὐτοῦ συμπτωμάτων, ἡ δὲ τοπικὴ φλόγωσις δὲν ἀνεπτύχῃ εἰσέτι ἐντελῶς, τότε δεόν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν, πρὸ παντός ἄλλου, ἐπὶ τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, ἐλαφρὰ δὲ θεραπεία ἀρκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Διὸ ἡ πάσχουσα δεόν νὰ διαμένῃ ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτῆς ἐντὸς θερμοῦ, ἡσυχου, καὶ

οὐχί λίαν φωτεινοῦ κοιτῶνος, ἀρκοῦντως μὲν κεκαλυμμένη, ἀλλ' οὐχί καὶ βρέως, νὰ πίνη δὲ διαφορητικὰ ποτά, οἶον ἔγχυμα ἀνθῶν ἀκτῆς, ἢ φιλύρας, καὶ εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς νὰ γίνωνται ἐνέσεις ἐξ ἀφειψήματος μαλάχης, ἢ ἐγχύματος χαμιμιήλων πρὸς εὐκολίαν τῆς τῶν λοχίων ροῆς, τὸ δὲ πιδίδιον νὰ θηλάζη συχνά, ἵνα τηρῆται οὕτως ἡ διάκρισις τοῦ γάλακτος. Ὄταν ἡ κατάστασις τῆς πασχούσης ἢ πυρετώδης καὶ νευρική, δίδομεν αὐτῇ ἔλαιον κίκινον, ἢ μήκωνος, ἢ τῶν γλυκῶν ἀμυγδάλων, ἀπέχοντες ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐρεθιστικῆς οὐσίας. Ὄταν δὲ τὰ συμπτώματα τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ ᾧσιν ἰσχυρότερα καὶ ὑπάρχη βροπὴ πρὸς τὸν νευρικὸν χαρακτῆρα, δίδονται καταπραῦντικά καὶ ναρκωτικὰ φάρμακα, οὐχί ὁμως τὸ ὄπιον, οὕτινος προτιμότερον εἶναι τὸ ἐκχύλισμα τοῦ ὑοσκυάμου, ἢ τῆς εὐθαλίας, τὸ ἀπόσταγμα τῶν πικρῶν ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων τοιούτων, πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων ἐνοῦνται ταῦτα ἐνίοτε καὶ μετὰ τῆς ἐμετικῆς τρυφῆς.

Ὄταν ὁμως ὁ ἐπιλόχιος πυρετὸς ἔχη τὸν φλογιστικὸν χαρακτῆρα, τότε εἶτιν ἐνδεδειγμένῃ αἰ μετὰ μετριότητος γινόμεναι ἀφαιμάξεις, τὴν φλεβοτομίαν δὲ μεταχειριζόμεθα ἰδίως, ὅταν τὸ πάθος παριστᾷ ἀληθῆ περιτονίτιδα. Ἡ παράκαιρος χρῆσις τῆς φλεβοτομίας δυνατὸν εὐκόλως νὰ προξενήσῃ βλάβην· ὅταν ἢ μικρά, ἀξάνει τὴν ἐνέργειαν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, ἄρθονος δ' ἀπεναντίας ἀφαιμάξις διαταράσσει εὐκόλως τὰς ἐπιλοχίους διακρίσεις. Ὄταν ὑπερέχη ἡ πληθώρα, ὡς καὶ ὅταν ὁ πυρετὸς ἢ σφοδρὸς, ἢ δὲ τοπικὴ φλόγωσις ἰσχυρά, εἶναι κατεπειγόντως ἐνδεδειγμένη ἡ φλεβοτομία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου οὐχί δὲ καὶ βραδύτερον, τὸ δὲ ἐξαχθησόμενον αἷμα ἔσω ὅσον δώδεκα μέχρισ εἴκοσιν οὔγγιων· ὅταν ὁμως ἡ φλεβοτομία μὴ φαίνηται ἀναγκαία, μεταχειριζόμεθα τὴν ἀκόλουθον θεραπείαν.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, ὅταν ἡ κοιλία ἢ εὐκίεθτος, ἀνατρίβωμεν αὐτὴν διὰ θερμοῦ ἐλαίου ὑοσκυάμου, ἐν ᾧ ἀναμιγνύομεν,

μεγάλης διατάσεως υπαρχούσης, και μικράν τινα ποσότητα υδραργυρικῆς αλοιφῆς, ἢ προσθήκη ὁμοῦ αὐτῆ γενέσθω τὴν ἀκλόουθον ἡμέραν τοπικὰς δ' ἀραιαῖζεις διὰ προσκολλήσεως βδέλλων τότε μόνον μεταχειριζόμεθα ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου, ὅταν ἡ τοπικὴ τῆς κοιλίας πάθῃσι διακρίνηται δι' ἰσχυροῦ πόνου καὶ μεγάλης διατάσεως. Ὅταν ὁμοῦ ἡ πάθῃσι αὐτῆ τὴν πρώτην ἡμέραν ἢ μετρία, τότε βάλλομεν τὴν ἐπιούσαν δεκαπέντε ἢ εἴκοσι βδέλλας, ἐπαναλαμβάνοντες αὐτὰς κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὴν ἐπαύριον. Τὴν κοιλίαν καλύπτομεν διὰ θερμοκρασιμῶν ὑφασμάτων, ἢ ἔτι κάλλιον διὰ μαλλίνου ὑφασματος (flanelle), κατὰ πᾶσαν δὲ πρώτην ἢ δευτέραν ὥραν δεόν νὰ ἐπαναλαμβάνωνται αἱ εἰρημέται ἐνέσεις, εἷς τε τὸν κόλπον καὶ τὴν μήτραν γινόμενοι, νὰ καλύπτωνται δ' ὡσπύτως διὰ θερμῶν ὀθονίων καὶ οἱ μαστοί. Ὅταν δὲ τῶν βοηθημάτων τούτων μὴ ἐπιτεῶνται τὰ φαινόμενα τῆς νόσου, μετὰ παρέλευσιν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων δίδομεν τὴν ἐμετικὴν τρύγα καὶ τὴν ἰπεκακουάνην εἰς μετρίαν ποσότητα, μεταχειριζόμενοι συγχρόνως καὶ τὸν πρωτοχλωροῦρον ὑδραργυρον, ὅστις εἶναι τὸ ἀσφαλέστερον φάρμακον κατὰ τῆ, πρὸς διιδρωσιν υπαρχούσης διαθέσεως.

Πρὸς διατήρησιν τῆς ἐνεργείας τῶν μαστῶν, ἀνάγκη νὰ θηλάζη τακτικῶς τὸ πιθιδίον, τὰ δὲ γλιαρὰ ἡμιλουτρα συντελοῦσι πρὸς εὐκολίαν τῶν διακρίσεων· ἀλλὰ ταῦτα πρέπει νὰ μεταχειριζόμεθα τὴν δευτέραν ἡμέραν μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς νόσου, ὅτε ἡ ἰσχυρὰ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐμετριάζθη, ἢ δὲ νόσος μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὰ μεταχειριζόμενα βοηθήματα. Ἐπεὶ δὲ τούτου, τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν πρέπει νὰ ἐπιτρέπη καὶ ἡ τοπικὴ κατάστασις τῶν γεννητικῶν μερῶν, ἢ δ' ἐν τῇ χρήσει αὐτῶν ἀπαιτουμένη κίνησις τοῦ σώματος δεόν πρέπει νὰ ἐπιφέρει πόνους εἰς τὴν πάσχουσαν. Ὅταν ἡ πάσχουσα μὴ ἀνέχεται τα ἐλαιώδη φάρμακα, δίδομεν τὰ βλενωδῆ, ἐν αἷς προστιθεμεν καὶ ἰπεκακουάνην, ἐμετικὴν τρύγα, ἢ καὶ ἐκχύλιμα ὑοσκυάμου. Τὰ

νευρικά κελούμενα φάρμακα εἰσι κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἀναρμόδια, διὸ ἀνάγκη νὰ ἐπιμένωμεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν εἰρημένων, διαρκούντος ἔτι τοῦ σταδίου τῆς φλογώσεως. Ὄταν δ' ὁμοῦ μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινῶν ἐμφανισθῶσιν ἰσχυρότερα τὰ νευρικά φαινόμενα, τότε προστίθεμεν εἰς τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδράργυρον καὶ μικρὰν ποσότητα ὀπίου. Καταπλάσματα ἢ ἐπιθέματα χλιαρὰ, μεταχειριζόμενα κατ' αὐτὸ τὸ στάδιον, δυνατὸν νὰ ἐπιταχύνωσι μᾶλλον τὴν διίδρωσιν, ὅθεν ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχὴ εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν.

Ὄταν ὁμοῦ ἐπαπειλῆται διίδρωσις, ἐνοῦμεν τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδράργυρον μετὰ τῆς καρουᾶς, μεταχειριζόμενοι ἐναλλάξ ἀρέψημα πολυγᾶλου τοῦ βιργινιανοῦ μετὰ ἐγχύματος δακτυλίτιδος τῆς ἐρυθρᾶς, αἱ δ' ἀνατρίψεις τῆς κοιλίας γινέσθωσαν ἔτι ἐρεθιστικώτεραι, διὰ τοῦ μετ' ἀμμωνίας δηλ. καὶ καρουᾶς χρίσματος, ἠνωμένου μετ' ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς, ἢ μετὰ βίμματος, κινθριδίων. Ὄταν ὁμοῦ ἐγένετο ἤδη διίδρωσις, τότε σπανίως δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν σωτηρίαν, καὶ ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχέως, ἐν τούτῳ δὲ καταστάσει ἀπελπισίας δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ τερεβινθινον ἔλαιον, πῶποτε ὁμοῦ διαρκούσης τῆς φλογώσεως· προτέτι ἀνάγκη νὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀνυψώσωμεν τὰς ἤδη ἐκλιπούσας δυνάμεις τῆς πασχούσης, πρὸς δὲ μεταχειριζόμεθα τὴν ἀγρίαν νάρδον, τὴν ῥίζαν τοῦ ὀρίτου, τὸν θεϊκὸν αἰθέρα, τὸν περουδιανὸν φλοιὸν καὶ τὸν μόσχον· λίαν κατάλληλος φαίνεται προσέτι καὶ ἡ ἐπὶ τῆς κοιλίας ἐπίθεσις μεγάλου ἐκδορίου. Ὄταν ἡ διίδρωσις γίνηται κατὰ μικρὸν καὶ βραδέως, τότε ἀπαιτεῖται νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ διουρητικὰ μετὰ τῶν τονωτικῶν, εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις ἐφάνη ἀναγκαίαι καὶ ἡ παρακέντησις.

Εἰς δὲ τὴν θεραπείαν μερικῶν τινῶν ὀχληρῶν συμπτωμάτων, πρέπει νὰ ληρῆθῃ ἐν πρώτοις ὑπ' ὄψιν ἡ μεγάλη εὐαισθησία τῆς κοιλίας. Αὕτη παύεται μὲν συνήθως διὰ τῆς γενικῆς θεραπείας, ἀλλ' ὅταν ἐπιμένῃ, δίδομεν τὸ ὀπιον εἰς μεγάλας πλῆν οὐχί

συχνάς δόσεις, τούτέστι τὸ πρῶτ καὶ τὸ ἑσπέρας ἀνά ἡμισυ ἢ ἑνὰ κόκκον καὶ μάλιστα ἐν εἴδει δοθερίου ζηρίου προσεκτέον εἶτι μὴ προξενῆται θλίψις τις ἐπὶ τῆς κοιλίας ἐκ τῶν καλυμμάτων τῆς κλίνης, εἰς δὲ τὰς ἐλαιώδεις ἐντρίψεις καλὸν νὰ προστίθεται καὶ ποσότης τις ὀπίου. Κατὰ δὲ τῆς ὑπερβολικῆς διαρροίας, τῆς ἐξαντλοῦσης ταχέως τὰς δυνάμεις τῆς πασχούσης, δοκιμάζομεν κατ' ἀρχὰς τὰ ἐλαφρῶς στυπτικά, τούτέστιν ἀφέψημα ὀρυζίου, ἀρχαϊκὸν κόμμι, κτλ. καὶ ἂν μὲν ταῦτα οὐδὲ μίαν ὠφέλειαν ἐπάγουσιν, καταφεύγομεν εἰς τὸ ὄπιον, μεταχειριζόμενοι αὐτὸ ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς διὰ κλυσμάτων. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ λίαν ὀχληροῦ ἐμέτου, τοῦ ἐπερχομένου πολλάκις ἐν τῇ λοχείᾳ, ὅταν τὰ ἐλαιοβλενωδῆ φάρμακα μὴ φαίνωνται κατάλληλα, πρέπει πολλάκις νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ ἀντισπασμωδικά, τούτέστι τὸ ὄπιον, τὸ ἐκχύλισμα τῆς εὐθάλιας ἢ τὸ καστόρχιον. Κατὰ δὲ τοῦ μετεωρισμοῦ συσταίνουσιν ἰδίως ὡς ὠφέλιμον τὴν καφουράν, τὸν πάγον ἐν εἴδει καταποτίων καὶ τὰ ἀρωματικά· τὰ φάρμακα ὁμῶς ταῦτα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνωφελῆ, ὅθεν ἠναγκάσθησαν εἰς τινὰς περιστάσεις νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς μηχανικὰ βοηθήματα, ἐπροσπάθησαν δηλ. νὰ ἐξπαγάσῃ τὸν ἀέρα διὰ τοῦ στόματος ἢ διὰ τοῦ ἀπευθυμένου ἐντέρου, διὰ τῆς πνευματικῆς ἀντλίας ἢ καὶ διὰ τοῦ διαθελονισμοῦ· ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰσὶ συνήθως ἀνωφελῆ καὶ ἀπαιτοῦσιν ἀείποτε μεγίστην προσοχὴν.

Β'. Περὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ διακρινομένου διὰ τὴν ὑπερέχουσαν βλάβην τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ προέρχεται ὡταύτως ἐκ τῆς ἐπισχέσεως τῶν ἐπιλοχιῶν διακρίσεων, καὶ ἐπομένως συμφωνεῖ ἐν γένει κατὰ τὰ φαινόμενα μετὰ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλογιστικῆς τινος πηδήσεως τῆς κάτω κοιλίας, τούτου ἕνεκα ἐνταῦθα θέλομεν διαλάθει μόνον περὶ τῶν συμπτωμάτων ἐκείνων, ἅτινα προέρ-

χονται ἐκ παθήσεως τοῦ ἐγκεφάλου. Ἄπαντες σχεδὸν οἱ συγγραφεῖς συμφωνοῦσι λέγοντες, ὅτι ἐν τῷ ἐπιλοχίῳ πυρετῷ ὁ ἐγκέφαλος συμπάσχει κατὰ διαφόρους τρόπους, ὅθεν νομιζομεν ὅτι δικαίως δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸν πυρετὸν τοῦτον ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος νόσου. Τὸ τοπικὸν πάθος, τὸ ἐν τῇ κοιλότῃ τοῦ κρανίου, ὀνομάζομεν *φλογιστικόν* ἀλλ' οὐχὶ καὶ *φλόγωσις*, ἐπειδὴ οὐδέποτε πρέπει νὰ περιμένωμεν ἐντελῆ φλόγωσις τοῦ ἐγκεφάλου. Πολλάκις ἡ τοπικὴ πάθησις φθάνει μέχρι ἰσχυρῶν καὶ διαρκῶν συνορμητέων αἵματος, ὁ δὲ θάνατος ἐπέρχεται πρὶν ἢ ἀναπτύχθῃ ἡ φλόγωσις κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, καὶ λίαν σπανίως γίνεται διίδρωσις. Ὅτε ὁμως ἡ φλόγωσις ἀνεπτύχθη, ἐδρεύει συνήθως εἰς τοὺς ὑμένας τοῦ ἐγκεφάλου καὶ σπανίως εἰς αὐτὸν τὸν ἐγκέφαλον, ὅσω δὲ βραδυτέρᾳ εἶναι ἡ πορεία τῆς νόσου, τοσοῦτῳ τάχιον γίνεται καὶ ἡ διίδρωσις, ἐκ δὲ τῶν ὑμένων τοῦ ἐγκεφάλου ἀλίσκεται ἰδίως ὁ ἀραχνοειδής. Τὸ ἐν τῇ νεκροτομῇ εὐρισκόμενον ἐν τῷ κρανίῳ ὑγρὸν ὁμοιάζει ὀρῶν αἵματος, ἐνίοτε δὲ καὶ λύμφη ἢ πύψ, καὶ ἡ ἔκχυσις τούτου γίνεται ἢ ἐπὶ τῆς πηχίως μῆνιγγος, ἢ ἐπὶ διαφόρων μερῶν τοῦ ἐγκεφάλου, αἵτινα μαλακύνονται καὶ διασθίρονται· ἐνίοτε εὐρίσκεται παρέκχυσις ὑγροῦ εἰς τε τὴν οὐσίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἰς τὰς κοιλίας αὐτοῦ, καὶ ὅτε μὲν ὑπάρχει πάθησις μόνον τοῦ ἐγκεφάλου, ὅτε δὲ συνοδεύεται αὐτῇ καὶ ὑπὸ παθήσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας.

Ἡ νόσος εἰσβάλλει ταχέως καὶ αἰφνηδίως, ἢ κατὰ μικρόν. Ἢ ταχεῖα ἢ αἰφνηδία εἰσβολὴ γίνεται κατὰ τρεῖς διαφόρους τρόπους, ὧν ὁ πρῶτος χαρακτηρίζεται δι' ἐμφανίσεως σπασμωδικοῦ παροξυσμοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυροῦ, καθ' ὕπνου ἐπερχομένου, ἢ ἐκτὸς τούτου καὶ δι' ἰσχυροῦ ῥίγους· τοὺς σπασμούς ἐπακολουθεῖ ἰσχυρὰ μανία μετὰ προσηλώσεως εἰς ἰδέαν τινά, μετὰ πολυλαλιᾶς καὶ διαθέσεως πρὸς τὸ ἀλῆιν· ὁ δὲ δεύτερος τρόπος χαρακτηρίζεται διὰ βραχείας λειποθυμίας, ἣν διαδέχεται ῥίγος, καὶ ἀκολούθως μανία σφοδρά· ὁ δὲ τρίτος

χαρακτηρίζεται ἐκ νευρωτικῆς τινος καταστάσεως· μετὰ διαστολῆς τῆς κόρης τῶν ὀφθαλμῶν καὶ παραβλῶπιας· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην σπανίως ἐπέρχεται ἰσχυρὸν ῥίγος, τὰ ἄκρα δὲ ψυχραίνονται ἀρκούντως. Μετὰ τὴν ὕφεσιν τῆς νευρώσεως ἢ προηγουῖνται σπασμοί, ἢ ἐπέρχεται καὶ ἀνευ τούτων μανία ἢ ἠλιθιότης. Εἰς πάντα ταῦτα τὰ εἶδη μικρὸν τι μόνον πάσχει κατ' ἀρχῆς ὁ ὄργανισμὸς ἐν γένει, αἱ δὲ ὑπάρχουσαι παθήσεις προέρχονται ἐκ βλάβης τοῦ ἐγκεφάλου, οἱ σφυγμοὶ εἰσὶ μικροί, συνησταλμένοι, τεταμένοι καὶ σκληροί. Ἀρῶν δ' ἀπὸ εἰσβάλλῃ ἢ νόσου, ἢ πορείας αὐτῆς εἶναι τοσοῦτον ὀξεία, ὅσον καὶ εἰς τὸ πρῶτον εἶδος. Αἱ πάσχουσαι ἢ δεικνύουσαι μεγίστην χράν, φραταζόμεναι· μέγα τι ἀγαθόν, ἢ μεταβιβάζουσιν εἰς τὴν ἀντίθετον αὐτῆς κατάστασιν, εἰς τινεὶ δὲ περιστάσει ἐπέρχεται καὶ ἀληθὴς μανία. Αἱ δὲ διάφοροι αὗται καταστάσεις, αἵτινες περιγράφονται ὡς *μανία τῶν λεχωτέων* (*mania puerperalis*), ἀνήκουσιν ἀναντιρρήτως εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετόν.

Ἡ πορεία τοῦ αἰρηθίως εἰσβάλλοντος ἐπιλογίου πυρετοῦ εἶναι λίαν διάφορος, διαρκεῖ δὲ ἀπὸ δύο μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν. Αἱ ἐπιλόχοι διακρίσεις διατηροῦνται συνήθως ἐνωρεῖς, ἐνίοτε δὲ διακοῦσι κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον, δηλ. δὲν πύονται μὲν ἐντελῶς, ἀλλὰ μεταβάλλονται κατὰ τὸ ποσὸν αὐτῶν. Αἱ πάσχουσαι οὐδόλω· αἰτιῶνται δίψα, εἰ καὶ τὸ στόμα αὐτῶν εἶναι· λίαν στεγνόν, πολλάκις δυσοσμῆται· καὶ ἢ κατὰ τοιαύτην ἐπίστασιν ἐπέρχεται καὶ ὑδρορροβία, οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἤδη λίαν ταχεῖς, ὑπόκληροί ἢ τοῦλάχιστον λίαν τεταμένοι, ἢ γλῶσστα σπανίως καλύπτεται· ὑπὸ ὕλης τινὸς καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζωηρότερον ἐρυθρά. Ὑπάρχει πρὸς τοῦτοις μεγάλη δυσκοιλιότης, τὰ οὖρα εἰσι σπάνια καὶ ἐρυθρά, ἢ νόσος ἐμφάνει ὕφεσις καὶ προξυσμοὺς, μὴ σθεραῶς πρὸς τὸ ἐσπέρας πάντοτε γινομένους, ἀλλ' εἰς πᾶσαι σχεδὸν τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, ἐνίοτε δὲ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας. Εἰς τὸ δεινότερον

εἶδος τῆς νόσου ὁ προξυσμὸς αὐτῆς διαρκεῖ τεσσαράκοντα μέ-
χρι παντήκοντα ὥρων.

Τὰ δὲ εἰδικὰ φαινόμενα εἰσι διάφορα ἀναλόγως τῆς δεινό-
τητος, τῆς ἔδρας καὶ τῆς ἐκβάσεως, τῆς τοπικῆς παθήσεως. Ἢ
ἐκβάσει τῆς νόσου, ὅταν ἡ πορεία αὐτῆς ἢ ὀξεία, εἶναι συνήθως
καλλιτέρεχ ἢ ὅταν ἡδύνατό τις νὰ ἐλπίσῃ, ἐνῶ ὅταν ἡ πορεία
τῆς νόσου ἢ βραδεία, ἢ ἐκβάσει αὐτῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ
κακῆ. Ἢ ἴσσι γίνεται, προηγουμένων κριτικῶν φαινομένων,
δηλ. ἀρθρῶν ἰδρώτων, οὔρων μεθ' ὑποστάθλης, καὶ ἐλαφροῦ
κεγχρώδους ἐξκνήματος γενικοῦ, ἢ εἰς τὰ χεῖλη μόνον πε-
ριριζομένου· αἱ τοῦ γάλακτος διακρίσεις καὶ τῶν λογίων σπα-
νίως εἰσι κριτικά, τὴν δὲ ἐμφάνισιν αὐτῶν θεωρητέον μᾶλλον
ὡς συμπτωματικὴν. Ὁ θάνατος ἐπακολουθεῖται ὑπὸ διαφορῶν
φαινομένων, δηλ. ἢ ἀποθνήσκουσι ἡ ζωὴ μετὰ ἰσχυροῦς σπασμούς,
ἢ ἡ νοσοῦσα ἀποθνήσκει ἀποπληκτικῶς, ἢ μεταβίβει ἢ μανίαι
εἰς κέρρον, οὔτος δὲ εἰς θάνατον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος τοῦ
θανάτου συμβίβει εἰς τὰς πληθωρικάς, τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὰς
νευρικάς γυναῖκας.

Ἢ περὶ τῆς ὁ λόγος νόσος σπανίως ἐμφανίζεται πρὸ τῆς ἐβδό-
μης ἡμέρας, ψυχικὰ δὲ παθήματα εἰσι τὰ κυριώτερα αἷτια, ἐξ
ἧν αὕτη προέρχεται· ἢ πρώτη εἰσβολὴ γίνεται συνήθως ἀνευ
पुरετοῦ, αἱ πάσχουσι εἰτι σιωπηλαί, ἔχουσι τὸ βλέμμα
αὐτῶν προσηλωμένον καὶ ἀκίνητον εἰς ἓ τι σημεῖον, ἀνα-
στεναζοῦσι βραδίως, ἢ κόρη τῶν ὀφθαλμῶν εὐρύνεται, τὸ
πρόσωπον γίνεται ὠχρόν, ἢ γλώσσα εἶναι ἐλαφρῶς ἐπικε-
χρισμένη, τὸ δὲ δέμα σκληρόν καὶ τραχύ· προσέτι δεικνύου-
σιν ἀδιαφορίαν πρὸς πάντα ὡς καὶ πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν τέκνον,
ὀμιλοῦσι περὶ ἀμαρτιῶν, αἱ ὑποθέτουσιν ὅτι ἔπραξαν, δὲν μέ-
νουσιν εὐχαρίτως εἰς τὴν κλίνην καὶ διάγουσιν ἄγρυπνοι· αἱ
διὰ τῆς ἔδρας κενώταις εἰσὶν ἢ σπάνια, ἢ ἄλλεῖπουσιν ἐντελῶς,
σπάνιά εἰσι καὶ τὰ οὔρα, ἐνίοτε μάλιστα καὶ ἦττον τοῦ συνή-
θου κεγχρωματισμένα, τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τῆς νόσου δυνατὸν νὰ

θποληφθῆ ὡς ἐπιλόχιος μανία. Ὁ πυρετός ἀναπτύσσεται κατὰ μικρόν, μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐμφαίνονται συχναὶ φρικιάσεις, ἀνταλλασσόμεναι μετὰ κρύου, βαθμηδὸν δὲ γίνονται ἰσχυρότεραι, ἀλλ' ἐνίοτε ὑπάρχει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ πυρετός.

Τὰ φαινόμενα τῆς νόσου ταύτης, διαρκούσης τῆς ῥηθείσης πορείας, ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς ὀξείας ἐγκεφαλίτιδος, ἣ δὲ διάρκεια αὐτῆς εἶναι δεκαπέντε μέχρις εἰκοσιν ἡμερῶν. Ἐν τῇ πορείᾳ τῆς νόσου ἐμφαίνονται ὅτε μὲν παροξυσμοὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυροί, ὅτε δὲ περίοδοί τινες τούτων, καθ' ἃς φαίνεται ὅτι περῆλθεν ἐντελῶς ὁ κίβδνος ἢ ἔκβασις αὐτῆς εἶναι συνήθως θανατηφόρος, συνυπάρχουσι δὲ πολλάκις καὶ φλογιστικὰ πάθη τῆς κοιλίας, ἅτινα διὰ τὴν νωθρὴν κατάστασιν, εἰς ἣν εὐρίσκεται ἡ πάσχουσα, διαφεύγουσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Πρὸς ὑγίαν μετὰβασις οὐδέποτε γίνεται μετὰ παροξυσμὸν τινὰ, ὥσπερ συμβαίνει εἰς τὴν μᾶλλον ὀξείαν πορείαν ἔχουσαν νόσον, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται πρὸς τοῦτο πολλοὶ παροξυσμοί, συνοδευόμενοι ὑπὸ ὑλικῶν κριτικῶν κενώσεων γίνονται δὲ αἱ κρίσεις διὰ τοῦ δέρματος, διὰ τῶν οὖρων καὶ διὰ τῶν διὰ τῆς ἔδρας κενώσεων. Πολλάκις ἢ ἔσσις δὲν εἶναι ἐντελής, ὅθεν μένουσι πολλὰ ἐπικύλουθα νοσήματα, βλάβαι δηλ. τῶν αἰσθητηρίων ὄργάνων, βλακία, κτλ., ὁ θάνατος ἐπέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἀποπληξίαν, ὑπάρχοντος ἰσχυροῦ τινος παροξυσμοῦ, ἐνίοτε δὲ προηγούνται τούτου καὶ παραλύσεις μορίων τινῶν.

Ἐν τῇ νεκροτομῇ εὐρίσκεται, ὡς προεῖρηται, συνήθως διέδρωσις ὑγροῦ, ὅσον δὲ τάχιον συμβαίνει ὁ θάνατος, τοσοῦτον συχνότερον ἀπαντᾶται καὶ τὸ ὑγρὸν τοῦτο. Πάντοτε ὁμοίως εὐρίσκομεν τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου, ὡς καὶ τὰ τῶν ὑμένων αὐτοῦ, πλήρη αἵματος, τοὺς ὑμένια πεφλογισμένους, καὶ ἔκχυσιν αἱματηροῦ ὑγροῦ, ὅταν δ' ὁ θάνατος συμβαίνει βραδέως, εὐρίσκεται ἔκχυσις ὀρρώδους ὑγροῦ, ὅπερ συχνότερον ὑπάρχει μετὰ τῶν ὑμένων τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ μετὰ τῶν σκληρᾶς μήνιγγος καὶ τοῦ κρανίου.

Ἡ πρόγνωσις, ὅταν ἡ τοπικὴ πάθησις ἔχη τὴν ἔδραν αὐτῆς

έντός τοῦ κρανίου, δὲν εἶναι ἐν γένει καλή, καὶ μάλιστα εἰς ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς νόσου, ὅπερ βραδέως ἀναπτύσσεται, καὶ οὐ τινος ἢ πορείας εἶναι συνήθως βραδεία. Περί τῶν ἄλλων ἰσχύουσι καὶ ἐνταῦθα, ὅσα ἐρέθησαν ἤδη περὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλογιστικῆς τοπικῆς παθήσεως· ἡ διάγνωσις στηρίζεται εἰς τὰ εἰρημένα φαινόμενα καὶ εἰς τὸν γενικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ αἰτιολογία δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς· τὸ μόνον δ' ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ὁ ἐπιλόχιος πυρετός, ὁ συνοδευόμενος ὑπὸ τοπικοῦ πάθους, ἔχοντας τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς τὸν ἐγκέφαλον, προέρχεται συνήθως ἐκ ψυχικῶν παθημάτων.

Εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἐπιλοχίου τούτου πυρετοῦ δύο τινὰ πρέπει νὰ διακρίνωμεν, ἂν δηλ. οὗτος ἀνεπτύχθη ταχέως καὶ αἴρνης, ἢ κατὰ μικρόν· εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν εἶναι ἀναγκαῖον ν' ἀφαιρέσωμεν ταχέως τὴν φλόγωσιν τοῦ ἐγκεφάλου δι' ἀφθόνων ἀφαιμαξέων γενικῶν τε καὶ τοπικῶν, ἀλλὰ σὺν ταύταις εἰσὶν ἐνδεδειγμένα καὶ τὰ ἀντιφλογιστικά, τὰ παροχτευτικά, καὶ τὰ καθαρτικά· τὸ νήτρον δίδεται εἰς μετρίαν ποσότητα, ὅταν μὴ ὑπάρχη οὐδεμία πρὸς τοῦτο ἀντένδειξις ἕνεκα τῆς καταστάσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας. Ἐκτός τούτου δίδεται καὶ ἡ ἐμετικὴ τρυξ εἰς δόσιν ὀπωσοῦν μεγάλην, ὡς ναρκωτικά δὲ φάρμακκα, ἐκτός τοῦ ὀπίου, ὅπερ αὐξάνει τὴν πρὸς τὸν ἐγκέφαλον συνόρμησιν τοῦ αἵματος, εἰσὶν ἀξιοσύστατα τὸ ἐκχύλισμα τοῦ ὑοσκυάμου, τὸ ἀπόσταγμα τοῦ δαφνοκεράσου καὶ τὸ θριδάκιον (Lactucarium). Μετὰ τῶν ῥηθέντων φαρμάκων δίδεται καὶ ὁ πρωτοχλωροῦχος ὑδράργυρος καὶ μάλιστα εἰς δόσεις τοσοῦτω μειζονας, ὅσω νωθροτέρα εἶναι ἡ κατάστας τῆς κοιλίας, ἀνὰ δύο δηλ. κόκκους κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν. Ὅταν ὁ ἐρεθισμὸς τῆς πασχούσης ἢ ἥττον ἰσχυρός, προτιμότερον εἶναι νὰ τεθῶσιν αἱ βδέλλαι εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν μηρῶν, ἢ ὀπισθεν τῶν ὠτων, ὅταν ὁμως ὑπάρχη κίνδυνος, βάλωμεν αὐτὰς κατ' ἀμφότερα τὰ μέρη, τὴν δὲ φλεβοτομίαν εἶναι

πολλάκις ἀνάγκη νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐθημερόν ἢ καὶ ἀκολούθως.

Ὅταν ἐκπληρωθῇ, ὡς εἴρηται, ἡ πρώτη ἐνδειξις, τοῦτέστιν ἡ ἀφαιρέσις τῆς φλογώσεως, μεταβαίνομεν ἀκολούθως εἰς τὰ προχορευτικὰ, μεταχειριζόμεθα δηλ. χλιαρὰς ἐνέσεις εἰς τὸν κόλπον καὶ τὴν μήτραν κατὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν, σιναπισμοὺς ἐπὶ τῶν κνημῶν καὶ τῶν ποδῶν, πυριάσεις ἐπὶ τῶν κάτω ἄκρων, γινομένας διὰ μαλλίνων ὑψωμάτων, ἐμβεβαμμένων εἰς ἔγχυμα σινάπεος, καὶ κλύσματα μαλακτικὰ, παραγγέλλοντες συγχρόνως νὰ θηλάζῃται καὶ τὸ παιδίον τακτικῶς. Ὅτανεῖς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ ἡ κατάστασις τῆς νοσήσεως ἢ μᾶλλον νοσήσῃ, δέον ν' ἀπέχωμεν τῶν ναρκωτικῶν καὶ τῶν λίαν καταπραῦντικῶν φαρμάκων, καὶ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς νὰ μεταχειριζόμεθα σὺν ταῖς πυριάσεσι τῶν κάτω ἄκρων καὶ ταῖς ἐν τῷ κόλπῳ ἐνέσεσι τὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ψυχρὰ ἐπιθέματα· ὠρέλιμος προσέτι εἶναι καὶ ἡ ἐπιθεσις σιναπισμῶν ἐπὶ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ ἀχίλου, βραδύτερον δὲ καὶ ἐκδορίου, ὅπερ διατηροῦμεν εἰς ἐμπύκτην ἐπὶ τινὰς ἡμέρας· λίαν ἀξιοσύστατος εἶναι ὡσπύτως καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ στήθεος προσκόλλησις κούρων σικυῶν. Ὅταν δ' ὑπάρῃ νευρική τις κατάστασις, τὴν χρῆσιν τῶν νευρικῶν λεγομένων φαρμάκων ἀπαιτοῦται, ἀνάγκη νὰ πεισθῶμεν πρῶτον καλῶς, ὅτι τὰ νευρικὰ φαινόμενα οὐδόλως εἰσὶν ἀποτελεσματὰ τῆς εἰσέτι διαρκούσης φλογώσεως.

Εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο εἶδος τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, τοῦ διακρινόμενου διὰ τὴν ὑπερέχουσαν βλασὴν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ νόσος εἰσβάλλει βραδέως καὶ λάθρα, οὕτως εἰπεῖν, δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπιμόνως ἐξωτερικὰ βοηθήματα πρὸς ἀνάκλησιν τῶν ἐπιλογίων διακρίσεως, γενεσθῶσιν δὲ πρὸς τοῦτο καθ' ἐλάχιστην ἐνέσεις ἐν τῷ κόλπῳ καὶ τῇ μήτρᾳ ἐξ ἀφέψηματος κωνείου· ἔσθην διδομεν τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδράργυρον εἰς μικρὰν ποσότητα, ἀπὸ ἐνός δηλ. τετάρτου κόκκου μέχρις ἐνός, τὸ ἀμμωνιακὸν ἅλας καὶ τὴν ἐμετικὴν τρύγα, διαλελυμένα εἰς ἀφέψημα ἀλθαίας, ἐν ᾧ προσιθεται καὶ καταπραῦντικόν τι

φάρμακον, φροντίζοντες προσέτι ἵνα ἔχωσιν αἰπάσχευσαι τακτικὰς τὰς τῆς ἑώρας κενώσεις. Αἱ ἀρχιμάζεις σπανίως εἰσὶν ἐνδεδειγμένα· εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, ἀλλὰ καὶ τότε πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὰς καὶ ἐπὶ σκοπῷ παροχέτευσεως. Εἰς τὰ ἐπακόλουθα δὲ νοσήματα, ἐκτὸς τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς θεραπείας, ὠφέλιμος εἶναι καὶ ἡ διατήρησις βοθρῦου ἐπὶ τοῦ βραχίονος.

Γ'. Περὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλογώσεως τῶν ἐν τῷ θώρακι ὀργάνων.

Ἢ ἐν τῇ λοχεῖᾳ φλόγῳσις ὀργάνου τινὸς τῶν ἐν τῷ θώρακι δὲν εἶναι φαινόμενον λίαν σπάνιον· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δὲν προέρχεται κυρίως ἐκ διαταράξεως τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων, ἔπεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Εἰς τὸν ἐπιλόχιον τοῦτον πυρετὸν συμπάσχει πάντοτε καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὄργανα, τὰ δὲ διάφορα εἶδη τῶν ἐν τῇ λοχεῖᾳ παθήσεων τῶν ὀργάνων τοῦ θώρακος εἰσὶ τὰ ἐπόμενα.

α.) Πλευρίτις. Οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων θεωροῦσι τὴν πλευρίτιδα ὡς συνθεστάτην ἐπιπλοκὴν τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, κατὰ τὸν Βύτχιον ὅμως εἶναι αὕτη ἀναλόγως τῶν λοιπῶν ἐπιπλοκῶν σπανία, ἢ δ' ἀπάτη τῶν πρώτων προῆλθεν ἐκ τῶν παρτηρουμένων ἐν τῇ νεκροτομῇ, ἀλλὰ περὶ τούτου ἰστέον, ὅτι ἡ πλευρίτις προστίθεται περὶ τὰ τέλη συμπτωματικῶς εἰς ἅπαντα τὰ εἶδη τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Τὰ συνθεστώματα τῆς πλευρίτιδος δὲν ἀρκοῦσι μόνον ἀποτελέτωσιν ἀσφαλῆ τὴν διάγνωσιν, ἐπεὶδὴ ταῦτα ὑπάρχουσι καὶ εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν, καθ' ὃν πάσχει ὑπὸ φλογώσεως ὄργανόν τι τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

Ἢ χαρακτηρίζουσα τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν διαφορὰ ὑφίσταται εἰς τὸ προηγεῖσθαι τὰ συμπτώματα τῆς πλευρίτιδος πάσης ἄλλης παθήσεως τῆς κοιλίας. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἡ δύς-

πνοια και στενοχωρία, ή προερχομένη εκ τής περιτονίτιδος, διαφέρει μεγάλως τής προερχομένης εκ τής πλευρίτιδος, καθότι εν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δυσκολαινεται ή κίνησις τῶν μυῶν τής κοιλίας και τοῦ διαφράγματος, εν δὲ τῇ δευτέρῃ ή τῶν μυῶν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θώρακος· τὰ εἰρημένα φαινόμενα δυνατὸν μὲν νὰ πράσχωσιν ὑπόνοιαν πλευρίτιδος, περὶ τής ἀλθροῦς ὁμως ὑπάρξεως αὐτῆς δυνάμεθα νὰ πεισθῶμεν διὰ τῆς ἐπικρούσεως και ἀκροάσεως. Ἀκολούθως παρατηροῦμεν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, ὅπως δυνθῶμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ. Ἢ περὶ τῆς ὁ λόγος νόσος ἐνδέχεται μὲν νὰ ἔχη τὰς συνήθεις ἐκβάσεις τῆς πλευρίτιδος, τούτων ὁμως συνθεσιτέρα εἶναι ή διίδρωσις, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει λίαν ταχέως, και ἐνίοτε γίνεται ὑδροθώραξ ἐν διαστήματι ὀλίγων ὥρων.

β'.) *Πνευμονία.* Ἢ καθαρά πνευμονία, ὡς τοπικὴ πάθησις τοῦ εἶδους τούτου τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, εἶναι φαινόμενον σπάνιον και ἐτι σπανιώτερον ἀνευ πάθησεως ὀργάνου τινὸς τῆς κάτω κοιλίας. Ἢ ἐν τῇ λοχείᾳ ἐπερχομένη πνευμονία δὲν εἶναι μᾶλλον ἐπικίνδυνος τῆς ἐπερχομένης εἰς ἄλλην ἐποχὴν, τὰ φαινόμενα ὁμοιάζουσιν ἐν γένει πρὸς τὰ τῆς συνήθους πνευμονίας, ή δὲ διάγνωσις προσδιορίζεται ἀκριβέστερον διὰ τῆς ἐπικρούσεως και ἀκροάσεως. Ἢ πρόγνωσις δὲν εἶναι κακίστη, διότι πολλάκις συμβαίνει διήλυσις τῆς νόσου, ή διίδρωσις εἶναι σπανία, ή δὲ εἰς γάγγραιναν μετάπτωσις συμβαίνει εὐκολώτερον. Ἄρθρονος διάκρισις ἰδρώτων, ἄρθρον αὐτῶν μεθ' ὑποστάθμης, και διαρροια εἰσὶν εὐάρεστα κριτικὰ φαινόμενα· ἐκτός δὲ τούτων και ἄρθρονος ῥῆ τῶν λογίων συντελεῖ μεγάλως εἰς τὴν ἀνάρρωσιν τῶν ὑπὸ πλευρίτιδος ἢ πνευμονίας πασχουσῶν.

γ'.) *Καρδίτις.* Ἢ φλόγωσις τῆς καρδίας και τοῦ περικαρδίου σπανίως ἐπέρχεται ὡς ἐπιπλοκὴ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ· σημειωτέον ὁμως ὅτι ή διάγνωσις εἶναι λίαν δύσκολος, ή δὲ πορεία αὐ-

τῆς λίαν ταχεῖα, ὥστε πολλάκις ἐν τῇ λοχεΐᾳ διαφεύγει τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Τὰ φαινόμενα τῆς καρδίτιδος καὶ περικαρδίτιδος συμφωνοῦσι πρὸς τὰ παρουσιαζόμενα καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις, ἐκτὸς δηλ. τῆς λοχεΐας, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι ἡ ταχύτης τῶν σφυγμῶν καὶ ἡ δύσπνοια εἰσὶν ἰσχυρότερα. Ἡ ἔκβασις τῆς νόσου ταύτης εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θανατηφόρος, ὁ δὲ θάνατος ἐπέρχεται ὑπὸ τὰ φαινόμενα πνιγμοῦ, πολλάκις ὁμοίως δυνατὸν νὰ ὑποληφθῇ καὶ ὡς ἀποπληξία τῶν πνευμόνων, συμβαίνουσα οὐχὶ σπανίως εἰς τὰς λεχωίδας. Ἄλλη ἔκβασις τῆς νόσου ταύτης εἶναι ἡ διίδρωσις, ἐπελθούσης δὲ διαλύσεως, παρατηρεῖται ἐξάνθημά τι κεγχρῶδες, ὅπερ θεωρητέον ὡς κριτικὸν ἢ τοῦλάχιστον ὡς μεταστατικόν.

δ'.) *Διαφραγματίτις*. Φλόγῳσις τοῦ διαφράγματος δὲν παρατηρήθη ὡς ἰδιοπαθητικὸν τοῦλάχιστον νόσημα ἐν τῇ λοχεΐᾳ, προστίθεται ὁμοίως αὕτη πολλάκις εἰς διάφορα ἄλλα πάθη τῶν ὀργάνων τῆς κάτω κοιλίας.

Ἡ θεραπεία τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλόγῳσεως ὀργάνου τινὸς τῶν ἐν τῷ θώρακι, πρέπει νὰ διευθύνηται, ὥσπερ καὶ ὅταν ὑπάρχῃ φλόγῳσις τῶν ὀργάνων τοῦ θώρακος ἐκτὸς τῆς λοχεΐας, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι, συνυπαρχούσης καὶ βλάβης τινὸς τῶν ὀργάνων τῆς κάτω κοιλίας, ἀπαιτεῖται ν' ἀπέχωμεν παντός, ἰκανοῦ ὄντος νὰ ἐρεθίσῃ ταύτην. Τὸ παιδίον δέον νὰ θηλάζῃ συχνᾶ, ἡ περὶ τὴν πάσχουσαν ἀτμοσφαῖρα ἔστω ὀπωσοῦν θερμῆ, εἰς δὲ τὴν μήτραν γενέσθωσαν ἐνέσεις ἐκ μαλακτικῶν οὐσιῶν.

Δ'. Περὶ μητροφλεβίτιδος.

Τὴν φλόγῳσιν τῶν φλεβῶν τῆς μήτρας (*metrophlebitis, phlebitis uterina*) ἀναφέρει καὶ ὁ Ἵντερος, ὁ δὲ Βρεχέτιος (*Brechet*) περιέγραψεν αὐτὴν ἀκριβέστερον, ἐτι δ' ἀκριβέστερον ἐγγνώστη αὕτη ἐκ τῶν ἐρευνῶν τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας. Εἶναι τῶν μᾶλλον ἐπικινδύνων νόσων τῶν λεχωίδων, καὶ

πρέπει νά θεωρηθῆ ἀνκλόγως τῆς φύσεως καί τῆς οὐσίας αὐτῆς, ὡς τροποποιήσις τις τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, ἐπειδὴ προέρχεται οὐσιωδῶς ἐκ τῆς ἰδιαίτερας ἐκείνης καταστάσεως, εἰς ἣν εὐρίσκεται τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς μετὰ τὸν τοκετόν. Ἀλίσκονται δ' ἐκ ταύτης οὐ μόνον αἱ νοσεραὶ ἐξέως γυναῖκες καὶ αἱ δυσοκῆσσαι, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ εὐχερέστατα τεκοῦνται.

Ἡ μητροφλεβίτις ἀναπτύσσεται συνήθως τὴν πρώτην ἢ τὴν δευτέραν ἡμέραν μετὰ τὸν τοκετόν, ἢ δὲ εἰσβολὴ αὐτῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἰφνηδία καὶ ὀρμητικὴ, ἐπέρχεται ἰσχυρὸς πυρετός, ἐμφαίνονται δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φρικιᾶσεις οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ ἀκολούθως, τοῦτο ὁμοίως δὲν πρέπει νά θεωρηθῆ ὡς σημεῖον χαρακτηριστικόν, ὥπερ παρὰ πολλῶν ὑποτιθεταί. Ἡ ἰσχύς καὶ τὰ φαινόμενα τοῦ πυρετοῦ εἰσὶ διάφορα, ἢ ὅπως τῆς περικοῦσης μεταβάλλεται ταχέως, καὶ ἀναγγέλλει μεγάλην ἐσωτερικὴν στενοχωρίαν, οἱ ὀφθαλμοὶ θολοῦνται, τὸ πρόσωπον συμπίπτει, καὶ τὸ χρῶμα αὐτοῦ γίνεται πελιδνόν ἢ ἐρυθρότερον τοῦ συνήθους. Ἰσχυρὰ κεφαλαλγία οὐδέποτε σχεδὸν ἐλλεῖπει, καὶ εἶναι ἰδίως ἰσχυρὰ κατὰ τὸ μέτωπον συγχρόνως δ' ἐπέρχονται σκοτοδινία, παρακρούσεις, ἐμβοήματα τῶν ὠτων, κτλ. Οἱ σφυγμοὶ εἰσὶν ἀείποτε λίαν ταχεῖς, καὶ εἰ μὲν κατ' ἀρχῆς ἦσαν ὑπόσκληροι, ταχέως ἀποβάλλουσι τὴν σκληρότητα καὶ γίνονται ἀπαλώτατοι· τὸ δέρμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ζηρὸν καὶ θερμόν, τὸ δὲ χρῶμα ὠχρὸν ἢ ὑποκίτρινον, ἐνίοτε δὲ καλύπτεται καὶ ὑπὸ κολλώδους ἰδρώτος, ἢ γλῶσσα φαῖά, ἢ δ' ἀναπνοὴ δυσώδης· εἰς ταῦτα δὲ προστιθεταί τάχιον ἢ βράδιον καὶ τρόμος τῶν ἄκρων, ἔμετος ὑποπρασίνων ὑλῶν, διάρροια, οὔρα θολά, ἐνίοτε δὲ καὶ αἱματηρά, καὶ ἐν γένει ἅπαντα τὰ συμπτώματα τοῦ σηπεδονώδους πυρετοῦ. Παρακρούσεις ὁμοίως, μεγάλῃ στενοχωρίᾳ, ἀνησυχίᾳ, καὶ ἐξάντησις τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος οὐδέποτε ἐλλείπουσιν, ὅταν ἡ νόσος ἢ ὀπωσοῦν ἔντονος.

Ἄμα ἀρχιζομένου τοῦ πυρετοῦ, ἢ λοχεῖς αἰτιᾶται πόνον κατὰ

τὴν χώραν τῆς μήτρας, διὰ δὲ τῆς ψηλαφήσεως εὐρίσκομεν τὸ κατώτερον μέρος τῆς κοιλίας ἐξωγκωμένον, τὴν δὲ μήτραν οὐχὶ συνεστραμμένην κατὰ τὸ σύνθηες, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς τὰ δεξιὰ κειμένην καὶ φθάνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ, διὰ δὲ τῆς ἐπιθλίψεως αὐξάνεται ὁ πόνος κατὰ τὰ πλάγια, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν πυθμένα αὐτῆς. Ἰδιάζον φαινόμενον τῆς μητρικῆς φλεβίτιδος εἶναι: ἐτι ἢ δευτεροπαθῶς ἐμπάνσις φλογώσεως, γαγγράνης καὶ διαχύσεως πύου εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματος, μηδενὸς ἐξαίρουμένου. Αἱ δευτεροπαθεῖς αὗται βλάβαι συμβαίνουσι συνηθέστερον εἰς τοὺς πνεύμονας, εἰς τὸν κυψελώδη ἰστὸν τὸν τε κατὰ τὴν περιφέρειαν καὶ τὸν μεταξὺ τῶν ὀργάνων, εἰς τὰς ὠοθήκας, τὴν μήτραν, τοὺς μῦς, τὸ ἥπαρ, τὸν σπλῆνα, τοὺς ὀφθαλμούς, κτλ. Ἡ φύσις τῶν δευτερευουσῶν τούτων φλογώσεων δὲν εἶναι εἰσέτι ἀρκούντως γνωστή, τὸ πιθανώτερον ὅμως εἶναι, ὅτι τὸ πῦον ἀπορροφᾶται παρὰ τῶν φλεβῶν τῆς μήτρας, ἐκεῖθεν δὲ μεταβαίνει εἰς τὸ αἷμα, ὅπερ ἄλλοιοι, ἢ μετατίθεται καὶ ἐναποτίθεται τὸ πῦον εἰς ἄλλο τι μέρος τοῦ σώματος. Αἱ ἐπιλόχοι διακρίσεις εἰς τὴν μητροφλεβίτιδα οὐδὲν ἔμφοδιζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὑπόκεινται ὅμως εἰς ἀταξίαν.

Ἡ διάρκειά τῆς νόσου εἶναι διάφορος, ὁ δὲ θάνατος δυνατὸν νὰ προέλθῃ λίαν ταχέως ἕνεκα δευτερευούσης παθήσεως ἐπισήμων ὀργάνων, ἢ ἕνεκα σηπεδονώδους πυρετοῦ. Ἡ νόσος διαρκεῖ πολλάκις δεκατέσσαρας ἡμέρας, ἐνίοτε δὲ καὶ πλειότερον, ὁ δὲ θάνατος δυνατὸν νὰ προέλθῃ τότε ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων, ἢ ἕνεκα ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τῆς πασχούσης. Ἡ εἰς ἴσιν μετάβασις διὰ κριτικῶν φαινομένων εἶναι ἀείποτε λίαν βραδεία, μένουσι δὲ συνήθως ἐπακόλουθα νοσήματα, εἰς ὀργανικὰ ἀλλοιώσεις τῆς μήτρας καὶ ἰδίως τῶν ἀγγείων αὐτῆς, ἢ εἰς φλογώσεις καὶ ἀλλοιώσεις ἄλλων ὀργάνων ὑφιστάμενα. Εἰς τὴν νεκροτομῆν τῶν πτωχῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀπεβίωσαν ὑπὸ ἐπιλόχιου πυρετοῦ εἰς τὸ ἐν Μανάχῳ μαιευτήριον, εὐρέθησαν

τὰ ἀκόλουθα. Ἄπαντα τὰ πτώματα αὐτῶν εἶχον τὴν τῶν νεκρῶν ἀκαμψίαν, ἣν δ' αὐτὴ μείζων κατὰ τὰ κάτω ἢ κατὰ τὰ ἄνω ἄκρα. Ἐπὶ τῆς ὑελώδους πλακῶς τῶν ὀστέων τοῦ κρανίου εὐρέθησαν τιτανώδη συγκρίμματα, μεταβεβλημένα εἰς ἐλάσματα ὀστέων, ὡσπερ ταῦτα γίνονται συνήθως κατὰ τὸν Ροκιδάνσκη (Rokidanski) εἰς τὰς ἐγκύους γυναῖκας. Αἱ φλέβες τῆς σκληρᾶς καὶ τῆς ἀραχνοειδοῦς μήνιγγος ἦσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐνειμέναι (injectées), ὁ δ' ἐπιμήκης κόλπος εὐρέθη ἐνίοτε πλήρης ὠχροῦ καὶ πολυποδῶδους αἵματος, καὶ ὑπὸ τὸν ἀραχνοειδῆ χιτῶνα εὐρέθη τετράκις ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἢ καὶ ἀμφοτέρων συγχρόνως τῶν ἡμισφαιρίων λύμφη ὀρρώδης, ἔχουσα φαιοκίτρινον τὸ χρῶμα, ἀλλὰ τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐγκεφάλου ἦσαν συνήθως κενά· τὰ ὄργανα τοῦ θώρακος εἶχον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ φύσιν, ἄπαξ ὅμως ἐμπεριείχето εἰς ἀμφοτέρους τοὺς πλευρικούς σάκκους ὀρρώδες ὑγρὸν, ἐν ᾧ διεκρίνοντο κροκίδες πυώδεις, καλύπτουσαι ἱκανὴν ἐπιφάνειαν τῶν πνευμόνων, ὧν ὁ ἀριστερὸς ἐδείκνυε κατὰ μέγα μέρος ἐρυθρὰν ἠπάτωσιν, εἰς δὲ τὸν δεξιὸν ὑπῆρχον μικρὰ ἴχνη αὐτῆς μόνον κατὰ τὸ κατώτερον μέρος.

Εἰς τὴν δεξιᾶν κοιλίαν τῆς καρδίας εὐρέθη εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ πτώματα αἷμα πεπηγός, ἄχρουν καὶ πολυποδῶδες, ὅπερ ἐνίοτε ἐξετείνεται διὰ τοῦ δεξιοῦ κόλπου μέχρι τῆς ἀνιούσης κοίλης φλεβός. Ἐνίοτε ὑπῆρχε καὶ ὑγρὸν λυμφικὸν καὶ πικτικῶδες εἰς ἱκανὴν ποσότητα· ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ περιτοναίου εὐρέθη ὡσαύτως εἰς ἅπαντα τὰ πτώματα μείζων ἢ ἐλάσσων ποσότης ὑγροῦ, ὅτε μὲν ὀρρώδους ὅτε δὲ πλήρους κροκίδων, καὶ περιοριζομένου συνήθως εἰς τὴν κοιλότητα τῆς πυέλου, ἣν δὲ τὸ χρῶμα τούτου ὅτε μὲν ὑποκόκκινον, ὅτε δὲ ὑπόφαιον, ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένων κροκίδων ἐκαλύπτοντο μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ διάφορα τῆς κάτω κοιλίας ὄργανα. Ἄπαξ μόνον οὐδόλως εὐρέθη ὑγρὸν τι ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἀλλ' ἦσαν ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ὄργανα οὕτω σφικτικῶς συνηνωμένα πρὸς ἀλλήλα, ὥσε

δυσκόλως ἀπεχωρίζοντο· ἴχνη δὲ φλογώσεως ὑπῆρχαν πάντοτε κατὰ τὸ μέρος τῆς μήτρας, τὸ καλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ περιτοναίου, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρων μερῶν τῶν ἐντέρων.

Ὁ σπλῆν εἶχεν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρῶμα ὑποκίτρινον, ἡ δὲ σύστασις αὐτοῦ ἦν τοσοῦτον χαλαρά, ὥστε εὐκόλως καὶ διὰ τῆς ἐλαχίστης θλίψεως διερρήγνυτο. Ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα ἦσαν πλήρη ἀερίων καὶ διατεταμένα, εἰς τινὰ δὲ μέρη τούτων διεκρίνοντο ἐνεμμένα ἀγγεῖα, εὐρέθησαν δὲ προσέτι καὶ παντοῖαι ἀλλοιώσεις τῶν παχέων ἐντέρων. Οἱ νεφροὶ ἄπαξ μόνον εὐρέθησαν διαφέροντες τῆς κατὰ φύσιν καταστάσεως, καὶ ἡ μήτρα ἐξετείνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοσοῦτον, ὥστε ἐφθανε μέχρι τοῦ μέρους τοῦ μεταξὺ τοῦ ὁμφαλοῦ καὶ τῆς τῶν ἰσθμικῶν ὀστέων συμφύσεως, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑψηλότερον. Ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ περιτοναίου, τοῦ καλύπτοντος τὴν μήτραν, διεκρίνοντο ἴχνη φλογώσεως, μεταξὺ δ' αὐτοῦ καὶ τοῦ παρεγγύματος τῆς μήτρας εὐρέθη ποσότης ὑγροῦ, ὅτε μὲν ὀρρώδους, ὅτε δὲ πυώδους εἰς μείζονα ἢ ἐλάσσονα ποσότητα, ἄπαξ δ' εὐρέθησαν κρεμάμεναι ἐπὶ τοῦ δεξιῦ πλάτους συνδέσμου πύλλαι κύστεις ἰσομεγέθει· ὅτε μὲν ὡψ̄ περιστεραῶς, ὅτε δὲ γηνός.

Τῆς μήτρας διατηρηθείσης, οὐδέποτε ἐφάνη ἠλλοιωμένον τὸ παρέγχυμα αὐτῆς· τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἦν ὠχρότερον, τὰ μεγάλα ἀγγεῖα μᾶλλον τοῦ συνήθους διεσταλμένα, ἐνίοτε ὅμως ἐμπεριεῖχον αἱ κατὰ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας μικραὶ φλέβες, ὡς καὶ τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα, πῦον, ὥστε ἡ διατομὴ τοῦ στομίου τῆς μήτρας παρίστα ἐπιφάνειαν λευκὴν. Εἰς ἀπάσας τὰς νεκροτομὰς παρατηρήθη ὅτι αἱ φλέβες, αἱ κατ' ἀμφοτέρα τὰ πλάγια τῆς μήτρας, ἐμπεριεῖχον μεγάλην ποσότητα πύου, ὅπερ πλησιέστερον τῇ μήτρᾳ ἠλαττοῦτο ἐπαισθητῶς, ὥστε εἰς τὰς κατὰ τὸν πυθμένα φλέβας οὐδ' ἴχνος αὐτοῦ διεκρίνετο, εἰς τὰς περὶ τὸν τράχηλον ὅμως εὐρέθη σχεδὸν πάντοτε· τὰ ἀγγεῖα, τὰ περιέχοντα πῦον, ἦσαν οὕτω διεσταλμένα, ὥστε

εραίνεται ότι τοῦτο εὑρίσκετο ἐν αὐτῷ τῷ ἰδίῳ παρεγγύματι τῆς μήτρας.

Πολλαὶ φλέβες τῆς ἐτέρας ἢ καὶ ἀμφοτέρων συγχρόνως τῶν ὠθηκῶν, τοῦ κίρσοειδοῦς πλεγματοῦ, τῶν πλατέων καὶ τρογγύλων συνδέσμων τῆς μήτρας, ὡς καὶ τῶν σαλπίνγων, εὑρέθησαν ὡσαύτως πλήρεις ὕλης τινός πυώδους. Εἰς ἄλλα ὅμως πτώματα δὲν εὑρέθη πῦον, ἀλλ' ἡέσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς μήτρας ἐκαλύπτετο κατὰ μέγα μέρος ἐξ ἰδιαιτέρας τινός ὕλης, ἰκανῶς διαφερούσης εἰς τὰ διάφορα ἄτομα· τὰ λείψανα τοῦ φθαροῦ χιτῶνος· ὅτε μὲν εὑρέθησαν μεταβεβλημένα εἰς ὕλην τινὰ σεσηπυῖαν καὶ ψαθυράν, ὅτε δὲ εἰς ἀπαλὴν καὶ κιτρινωπὴν βλένναν, καὶ ποτε δὲ εἰς κιτρίνην τινὰ κεραιώδη ὕλην, ἔχουσαν ὀσμὴν ὑποστάθμης ὄξυνισμένου ζύθου· ὑπὸ ταύτην δὲ ὁ βλενώδης ὕμην ἦν εἰς ὑγιᾶ κατάστασιν ἐκτὸς τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον, ὅπου ἐφαίνετο μᾶλλον ἢ ἥτιον ἐρυθρός.

Ἡ μητροφλεβίτις προέρχεται κατὰ τινὰς ἐκ βλάβης μηχανικῆς, ἐπὶ τῆς μήτρας ἐπενεργούσης ὅτε μὲν ἕνεκα βραδυπορίας τοῦ τοκετοῦ, ὅτε δὲ ἕνεκα τῆς βίαις, τῆς πρὸς ἀποχώρισιν τοῦ ὑστέρου ἀπαιτουμένης, εἰς τὰς μητρορραγίας, ὡς καὶ ὅτε ἔμεινε τεμάχιον ὑστέρου ἐν τῇ μήτρᾳ, προσέτι δὲ καὶ ἕνεκα τῆς χρήσεως τῶν ψυχρῶν, ἴσως δὲ καὶ ἕνεκα μολύσματος, καὶ ἐν γένει διὰ πᾶσαν ἄλλην αἰτίαν, ἐξ ἧς προέρχονται καὶ τὰ διάφορα ἄλλα εἶδη τῆς φλογώσεως τῆς μήτρας. Κατὰ τὸν Βύσχιον ὅμως ἡ νόσος αὕτη δὲν προέρχεται μόνον ἐκ τοπικῆς βλάβης τῆς μήτρας, διότι μητροφλεβίτις παρετηρήθη πολλάκις, καὶ ὅτε ἀκόμη ὁ τοκετὸς ἦν εὐκόλος καὶ φυσικός, ἐπομένως φαίνεται ὅτι προέρχεται μᾶλλον ἐξ ἰδιαιτέρας τινός ἀτομικῆς καταστάσεως, καὶ προσδιορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς ἐπιδημικῆς ἐπιρροῆς· συνοδεύεται δὲ συνήθως καὶ ἐξ ἄλλων παθήσεων καὶ ἐμφαίνει μᾶλλον γενικὴν τινὰ νόσον, πηγάζουσαν ἐκ γενικῆς διαταράξεως τῆς παλινδρομήσεως. Ἰστέον προσέτι, ὅτι αἱ φλέβες τῆς μήτρας ἐνδέχεται νὰ εὑρίσκωνται

πεφλογισμένοι και χωρις να υπάρχη επιλόχιος πυρετός, καθάπερ ουδέ πασαν φλόγωσιν του περιτοναίου πρέπει να θεωρωμεν ως επιλόχιον πυρετόν· σημειωτέον όμως οτι τουτο σπανίως συμβαίνει, η δε τοπική φλόγωσις είναι τότε λίαν μικρά, και μόνον ημέρας πολλὰς μετά τον τοκετόν αναπτύσσεται, αι δε επιλόχιοι διακρίσεις εξακολουθοῦσι γινόμεναι κατά το δέον. Αλλ' ως επί το πολύ η μητροφλεβίτις είναι μάλλον αίτια η αποτελεσμα του επιλόχιου πυρετού, περι δε της αιτιολογίας αυτής ισχύουσι και ένταῦθα, όσα έρρέθησαν και περι του επιλόχιου πυρετού, του συνοδευομένου υπό φλογώσεως των οργάνων της κοιλίας.

Η διάγνωσις της μητροφλεβίτιδος, διαρκούσης της ζωής, είναι συνήθως πολύ δύσκολος, πολλάκις δε διαφεύγει και την προσοχήν ήμων, ώστε την αληθή έδραν του πάθους μόνον έν τη νεκροτομή ανακαλύπτομεν. Ο κατά τα πλάγια της μήτρας ιδιαίτερος πόνος, ό σηπεδονώδης χαρακτήρ του πυρετού και αι ουδέποτε σχεδόν έλλείπουσαι δευτερεύουσαι παθήσεις, εισι τα κυριώτερα σημεία, έφ' ών στηρίζεται η διάγνωσις. Η πρόγνωσις είναι έν γένει κακή και προσδιορίζεται ειδικώτερον εκ του χαρακτήρος της νόσου· εις τινες μάάλιστα επιδημίας ό κίνδυνος είναι τοσοῦτον μέγας, ώστε ουδέμια σχεδόν των εκ της νόσου ταύτης προσεχλλομένων είναι δυνατόν να διασωθῆ.

Η θεραπεία της μητροφλεβίτιδος ουδέλλως συμφωνεί προς την του επιλόχιου πυρετού, του συνοδευομένου εκ τοπικής φλογώσεως των υμένων της κοιλίας, και μάάλιστα διότι η καθαρώς αντιφλογιστική μέθοδος είναι ένταῦθα ήττον επιτετραμμένη. Κατά τας παρατηρήσεις πολλών αξιοπίστων συγγραφέων η ισχυρά αντιφλογιστική θεραπεία απέδειχθη μάλλον επιβλαβής, και όταν ακόμη η νόσος εισβάλλη μετά μεγίστης όρμης. Η εκ της φλεβοτομίας προερχομένη ώφέλεια είναι στιγμιαία, επήνεγκε πολλάκις λειποθυμίαν και πάντοτε σχεδόν μεγάλην άτονίαν· επί του αίματος σπανίως σχηματίζεται επί-

παγος, αἱ δὲ ἐπὶ τῆς κοιλίας προσκολληθεῖσαι βδέλλαι σπανίως ἐπήγαγον μεγάλην ὠρέλειαν. Ἄλλ' οὐδ' ἡ μέχρι πτυελισμοῦ χρῆσις τοῦ πρωτοχλωρούου ὑδραργύρου, κατὰ τὴν σύστασιν τῶν Γάλλων Ιατρῶν, ἐράνη κατὰ τὸν Βύσχιον καὶ ἄλλους ὠρέλιμος.

Ἡ καταλληλοτέρα θεραπεία ὑφίσταται εἰς τὴν χρῆσιν βοθημάτων ἀρμοδίων πρὸς κατάπαυσιν τοῦ ἐρεθισμοῦ, καὶ εἰς τὴν φροντίδα τοῦ γίνεσθαι κατὰ τὸ δέον τὰς ἐπιλοχίους διακρίσεις, συγχρόνως δὲ καὶ εἰς καταλλήλους ἐνέσεις εἰς τὴν μήτραν πρὸς διατήρησιν τῆς ἀπαιτουμένης καθαριότητος· τὴν δὲ φλεβοτομίαν, εἰ καὶ ἤθελεν εἶσθαι ἐνδεδειγμένη, εἰς τὰς ἀρχὰς μόνον τῆς νόσου πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν, ὡσαύτως καὶ τὰ ἐρεθιστικὰ φάρμακα μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον αὐτῆς εἰσὶν ἐνδεδειγμένα, καὶ πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς τὸ ἔσχατον καταφύγιον· ταῦτα εἰσὶν ἱκανὰ νὰ διατηρήσωσιν ἐπὶ τινα χρόνον ἔτι τὸν ὀργανισμόν, καὶ ἐπομένως νὰ ἐπαγγάωσι βαθμηδὸν τὴν ἴασιν, ἅμεσον ὅμως ἀποτελεσματὸν δὲν ἔχουσιν ἐπὶ τῆς νόσου· ὠρέλιμα προσέτι ἐφάνησαν ἐνίοτε καὶ τὰ ὀρυκτὰ ὄξέα.

Ε'. Περὶ σφίσεως τῆς μήτρας.

Ἡ σφίσις τῆς μήτρας εἶναι νόσος ἰδίως φύσεως καὶ διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς γαγγραινῆς τῆς μήτρας, τῆς ἐπερχομένης πολλάκις μετὰ τὴν φλόγωσιν αὐτῆς, διότι σφίσις τῆς μήτρας εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς καὶ ἀνευ φλογώσεως. Ὁ Βύσχιος ὁμοίως λέγει, ὅτι ἡ σφίσις τῆς μήτρας οὐσιωδῶς δὲν διαφέρει τῆς τοῦ βλενωδούς ὑμένους αὐτῆς γαγγραινῆς, τῆς ἐκ φλογώσεως τούτου προερχομένης. Τὸ ἰδιάζον τῆς νόσου ταύτης ὑφίσταται κυρίως εἰς τὴν εἰσβολὴν αὐτῆς ἐν καιρῷ τῆς λοχείας, καθ' ἣν τροποποιεῖται ἰδιαζόντως ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς παλινδρομήσεως, καὶ ἐπομένως ἐμφαίνει ἰδιαιτέρον εἶδος ἐπιλοχίου πυρετοῦ. Εἰσὶ δὲ καὶ τινες λέγοντες ὅτι ἡ νόσος αὕτη δυνατὸν νὰ εἰσβάλῃ καὶ ἐν καιρῷ τῆς κυήσεως, ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν. Ἄτομικαί τινες καταστάσεις, οἷον

φλεγματική κράσις καὶ νωθρότης τοῦ σώματος, δυνατόν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς προδιαθέτουσαι αἰτίαι, ἀλλ' ἡ νόσος αὕτη ἀναπτύσσεται κατ' ἐξοχὴν ἕνεκα ἐπιδημικῆς τινος ἐπιβροχῆς· ἡ δὲ ἐν τοῖς μαιευτηρίοις ὑπαρξίς μολύσματος, καίτοι μὴ ἐπάγουσα ἀμέσως τὴν σήψιν τῆς μήτρας, διαταράττει ὅμως τὴν λοχείαν, ἐξ οὗ, συνεργεῖα καὶ ἰδιαιτέρων περιστάσεων, γεννᾶται ἡ σήψις τῆς μήτρας.

Ὡς προφάσεις δὲ τῆς νόσου ταύτης θεωροῦνται αἱ διάφοροι ἀνωμαλίαι τοῦ τοκετοῦ, αἱ ἀνεπιτηδείως γινόμεναι ἐγχειρήσεις, ἡ ψύξις, ἡ ἀταξία τῆς διαίτης, ἡ διατάραξις τῆς διακρίσεως τῶν ἰδρώτων, τοῦ γάλακτος καὶ τῶν λοχίων, θλιβερά παθήματα, κακὴ τροφή, καθεστηκῶς βίος, ἀτμοσφαιρικὴ καὶ γήϊνος ἐπιβροχή, κτλ. Ἰσχύουσι δ' ἐν γένει καὶ ἐνταῦθα, ὅσα ἐρρέθησαν περὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ· σημειωτέον ὅμως ὅτι σήψις τῆς μήτρας ἐπέρχεται καὶ μετὰ εὐκόλους καὶ τακτικούς τοκετούς χωρὶς νὰ δυνάμεθα παντάπασιν ν' ἀνακαλύψωμεν τὴν αἰτίαν, τὴν παραγαγοῦσαν αὐτήν.

Ἡ σήψις τῆς μήτρας ὅτε μὲν ἀρχεται ἀμέσως μετὰ τὸν τοκετόν, ὅτε δὲ βραδύτερον, τὰ δὲ γενικὰ ταύτης φαινόμενα δὲν ἔχουσιν ἰδίον τι χαρακτηριστικόν, ὁμοιάζουσι δὲ καθ' ὅλα τοῖς τοῦ νευρικοῦ, ἢ μᾶλλον τοῖς τοῦ σηπεδονώδους ἐπιλοχίου πυρετοῦ, καὶ μόνον τὰ τοπικὰ συμπτώματα δυνατόν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν διάγνωσιν. Ταῦτα δὲ ὑφίστανται κατ' ἀρχὰς ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸ αἰσθημα τοῦ πόνου, τὸ συνοδεῦον τὴν τε διὰ τοῦ κόλπου καὶ τὴν ἐξωθεν γινομένην ἐξέτασιν. Ἀναπτυσσομένης ἤδη τῆς νόσου, ἐκρέει τῶν γεννητικῶν μορίων ἰχωρῶδης τις καὶ δυσώδης ὕλη, τὸ στόμιον τῆς μήτρας καὶ τὸ εἰς τὸν κόλπον ἐξέχον μέρος τοῦ τραχήλου φίνονται ἀπλωτέρα τοῦ συνήθους, κολλώδη καὶ σχεδὸν διαλελυμένα· εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἡ μήτρα εἶναι ἐντελῶς ἀναισθητος, ἡ δὲ θερμότης λίαν ἠλαττωμένη. Τὰ σημεῖα ὅμως ταῦτα οὐδόλως εἰσι παθογνωμονικά, ὡς μὴ συνοδεύοντα πάντοτε τὴν σήψιν τῆς

μήτρας, ἀρ' ἐτέρου δὲ ὑπάρχουσι καὶ εἰς ἄλλας ἔτι νότους αὐτῆς.

Ὅταν τῶν γενικῶν φαινομένων τοῦ νευρικοῦ ἢ τοῦ σηπεδονώδους ἐπιλοχίου πυρετοῦ ἔδρα τῆς τοπικῆς παθῆσεως ἢ ἡ μήτρα, τούτοις δὲ προστεθῶσιν εὐαισθησία καὶ πόνοι, ἀκολούθως δὲ τὰ σημεῖα τῆς μαλακύνσεως καὶ τῆς φθορᾶς τοῦ εἰς τὴν κόλπον ἐξέχοντος μέρους τοῦ τραχήλου, δυνάμεθα μὲν νὰ εἰπωμεν μετὰ πιθανότητος ὅτι ὑπάρχει σῆψις τῆς μήτρας, οὐδέποτε ὁμως καὶ νὰ βεβαιώσωμεν τοῦτο πρὸ τῆς νεκροτομῆς. Ἡ πορεία τῆς νόσου ταύτης εἶναι ἐν γένει βραδεία καὶ διαρκεῖ συνήθως δέκα ἕως δεκατέσσαρας ἡμέρας, ἐνίοτε ὁμως εἶναι καὶ ταχύτερα, ἢ δὲ νόσος εἶναι τοσοῦτον κακοήθης, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν ἢ ἡμερῶν ἐπάγει τὸν θάνατον.

Ἡ πρόγνωσις εἶναι κακίστη, καίτοι ἡ νόσος δὲν εἶναι πάντοτε θανατηφόρος. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τοπικὰ φαινόμενα, ζώσης τῆς γυναικός, δυσκόλως γίνονται καταληπτὰ, ἡ πρόγνωσις δέον νὰ στηρίζηται ἐπὶ γενικῶν φαινομένων, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ῥηθέντων ἐν τῷ ἐπιλοχίῳ πυρετῷ. Ὅταν ἡ νόσος φάινεται περιπεπλεγμένη μετ' ἄλλων φλογώσεων, ἡ πρόγνωσις προσδιορίζεται ἐκ τῆς ὑπαρχούσης ἐπιπλοκῆς.

Εἰς τὰς γυναῖκας, ὅσαι ἀπέβιωσαν ἐκ τῆς νόσου ταύτης, εὐρέθησαν τὰ ἀκόλουθα. Οἱ τοῖχοι τῆς μήτρας ἦσαν μᾶλλον ἐξωγκωμένοι καὶ παχύτεροι, ἢ ὅσον συνήθως εἰσὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν· ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς μήτρας ἦν λευκὴ καὶ παραπλησία ἐν τῇ διατομῇ αὐτῆς χοιρεῖω στέετι τεταριγευμένη, ἅπασα δὲ ἡ ἐσωτερικὴ εὐρέθη μέλαινα, ὥσπερ λίθος σχιστός, καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ ῥυπαροῦ τινοῦ καὶ λευκοφαίου σμήγματος. Κατὰ τὸν Lee, ὅστις θεωρεῖ τὴν σῆψιν τῆς μήτρας, ὡς βαθμὸν τινα τοῦ παρ' αὐτοῦ ἀναφερομένου εἶδους τῆς μετὰ μαλακύνσεως φλογώσεως τοῦ παρεγγύματος τῆς μήτρας, ὁ ἐσωτερικὸς χιτῶν αὐτῆς μαλακύνεται ἐκ τῆς φλογώσεως ταύτης καὶ διαφθείρεται ἐντελῶς, ὅτε δὲ πάλιν, ἐκτὸς τοῦ χιτῶνος τούτου, δια-

εθβαίρεται εἰς ἰκανὸν βάθος καὶ ἡ μυώδης ὑφὴ τῆς μήτρας, ἢ δὲ φθορὰ αὕτη ἀφικνεῖται ἐνίοτε μέχρι τοῦ περιτοναίου. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἡ μήτρα ἦν ἐρυθρομέλαινα, φαιὰ ἢ κιτρινωπὴ καὶ τοσοῦτον ἀπαλή, ὥστε καὶ ἡ ἐλαχίστη θλίψις ἐπήνευκε διάρρηξιν αὐτῆς. Τὸ περιτόναιον, ὕπερ καλύπτει τὸ πεφλογισμένον μέρος τῆς μήτρας, εὐρέθη ὡσαύτως ἠλλοιωμένον, καὶ ἡ ὑπῆρχεν ἐφ' ὅλης αὐτοῦ τῆς ἐπιφανείας λύμφη διιδρωμένη, ὥσπερ παρρατηρεῖται τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἀπλὴν φλόγωσιν αὐτοῦ, ἢ εὐρέθη κίτρινον, ἐρυθρόν, ἢ μολυβδόχρουν, ὅτε δὲν ὑπῆρχε λεύκωμα ἐναποτεθειμένον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς· καὶ ὅτε μὲν ἡ φλόγωσις καταλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ παρεγγύματος τῆς μήτρας, ὅτε δὲ μόνον τὸν τράχηλον αὐτῆς, ἢ τὸ μέρος, ἐφ' ᾧ ἦν προσπεφυκὸς τὸ ὕστερον.

Ἡ θεραπεία τῆς σήψεως τῆς μήτρας συμφωνεῖ ἐν γένει πρὸς τὴν τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι ἡ τοπικὴ πάθησις τῆς μήτρας χρήζει ἰδιαιτέρας προσοχῆς, τὰ δὲ καταλληλότερα βοηθήματα εἰσὶν αἱ ἐν αὐτῇ καὶ τῷ κόλπῳ ἐνέσεις ἐξ ἀφεψήματος περουβιανοῦ φλοιοῦ, κωνείου, ἀρωματικοῦ καλάμου, φλοιοῦ δρυὸς καὶ ἄλλων πικρῶν καὶ ἀρωματικῶν φυτῶν, εἰς ταύτας δὲ προσέθεμεν ἐνίοτε καὶ ποσότητά τινα ὄξους ἢ οἰνοπνεύματος· ὠφέλιμοι προσέτι ἐφάνησαν καὶ αἱ διὰ τιτανίου ὕδατος ἐνέσεις ὡς καὶ αἱ διὰ τοῦ χλωρίου. Ἡ πάσχουσα ὀφείλει νὰ διαμένῃ ὅσον ἐνεστιν ἡσυχος, ν' ἀλλάσῃ συχνὰ σινδόνας, ὑπαρχούσης δὲ δυσώδους ἀποπορᾶς, δέον ν' ἀνανεοῦται συχνὰ ὃ ἐν τῷ κοιτῶνι ἀήρ, οὕτινος ἡ θερμοκρασία ἔστω μετρία. Ἡ γενικὴ θεραπεία ἔστω μετρίως ἀντιφλογιστικὴ, γενέσθωσαν δὲ καὶ τὰ δέοντα πρὸς ἐπάνοδον ἢ τακτοποίησιν τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων· ὡσάκις δ' ἡ χρῆσις τῶν λουτρῶν εἶναι ἀδύνατος, ὠφέλιμοι εἰσὶν καὶ αἱ δι' οἰνοπνευματούχων ὑγρῶν ἀποπλύσεις.

ΣΤ'. Περὶ τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, τοῦ ἐπιπλεκομένου μετὰ φλογιστικῶν τοπικῶν παθήσεων κατὰ τὰ ἄκρα.

Τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία

ἕτερα εἶδη· α') εἰς τὰς κατὰ τινα μόνον ἢ πλείονα συγχρόνως μέρη τῶν ἄκρων φλογώσεις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων· β') εἰς τὴν λεγομένην ἐπώδυνον λευκὴν φλεγμασίαν τῶν ἄκρων, καὶ γ') εἰς τὴν φλόγωσιν τῶν φλεβῶν τῶν μηρῶν.

Α'.) Περί φλογώσεως τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τῶν ἄκρων.

Φλογώσεις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων κατὰ τινα μέρη τῶν ἄκρων παρατηρήθησαν οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐπιδημικῶς ἐπικρατοῦντας ἐπιλοχίους πυρετούς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς σποραδικούς· τὰ πεφλογισμένα λυμφοφόρα ἀγγεῖα ἦσαν λίαν ἀλγεινά, ἀνευ ὁμως ἐλαχίστης ἐρυθρότητος τοῦ ἐπ' αὐτῶν δέρματος. Ἡ μερικὴ αὕτη φλόγωσις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων παρατηρεῖται συγχρότον καὶ ἰδίως ὑπὸ τὴν μασχάλην, κατὰ τὸν ἀγκῶνα, κατὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς καὶ κατὰ τὰς κνήμας· πολλάκις ὁμως εὐρέθησαν τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα πεφλογισμένα καὶ εἰς διάφορα συγχρότως μέρη. Ἡ φλόγωσις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων ἐμφαίνει ὀγκώματα λίαν ἀλγεινὰ καὶ μόλις ἐξέχοντα μικρὸν τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μορίων, διαρκούσης τῆς φλογώσεως· μετὰ τινος ὁμως ἡμέρας γίνονται μείζονα καὶ προεξέχουσι πλείοτον, ὁ πόνος ἐλαττοῦται, διδρῶσις δὲ λύμφης συμβαίνει ὅτε μὲν τάχιον ὅτε δὲ βράδιον· αὐξανόμενον δὲ τοῦ ὄγκου τῆς μήτρας, ἐλαττοῦται μὲν ὁ τε πυρετός καὶ τὰ λοιπὰ συμπτώματα, ἀλλὰ δὲν παύονται ὀλοτελῶς. Ἰασις συμβαίνει ἐνίοτε δι' ἀφθονωτέρας ῥοῆς τῶν λοχιῶν καὶ δι' ἀφθόνων ἰδρώτων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμως ἡ τοπικὴ πάθησις μεταβαίνει εἰς λυμφικὸν ἀπόστημα, καὶ πρὸς ἴασιν τούτου ἀπαιτεῖται συνήθως πολὺς χρόνος, ἐνίοτε ὁμως μεταβάλλουσι μεταστατικῶς θέσιν τὰ λυμφικὰ ἀποστήματα. Ἡ ἕκβασις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καλὴ, εἰ καὶ ἡ ἀνάρρωσις διαρκεῖ συνήθως πολὺν χρόνον. Ὅταν τὸ ἀπόστημα μὲν ἠνεωγμένον ἐπὶ πολὺ, ὥσπερ συμβαίνει ὅτε ἡ πάσχουσα ἔπαυσε τοῦ θηλάζειν τὸ τέκνον αὐτῆς, δυνατόν νὰ συμβῇ γενικὸς τοῦ σώματος μαρασμός. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀποστήματα παρατηρήθησαν ἐνίοτε καὶ ὡς κριτικὰ φαινόμενα εἰς τὸν ἐπιλόχιον πυρετόν, καθ'

ὄν ὑπερέχει ἰδίως ἢ πάθησις τῶν ὀργάνων τῆς κάτω κοιτίας.

Ἡ θεραπεία συμφωνεῖ ἐν γένει πρὸς τὴν τοῦ ἐπιλοχίου πυρετοῦ, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι τὴν ἀντιφλογιστικὴν μέθοδον πρέπει νὰ μεταχειρίζομεθα μετὰ μετριότητος. Τὸ νίτρον καὶ τὰ οὐδέτερα ἄλατα οὐδόλως εἰσι κατάλληλα, ὡς μὴ ἐνεργοῦντα ἀμέσως ἐπὶ τῶν λυμφοφύρων ἀγγείων. Ἐνδεδειγμένος ἀπεναντίας εἶναι ἐνταῦθα ὁ πρωτοχλωροῦχος ὑδράργυρος εἰς μικρὰν ποσότητα καὶ συνηνωμένος μετὰ φαρμάκων καταπραῦντικῶν. Λίαν κατάλληλος εἶναι καὶ ἡ χρῆσις τῆς ἐμετικῆς τρυγός· ἀλλὰ πρέπει προσέτι νὰ φροντίζωμεν ἵνα γίνωνται καὶ αἱ ἐπιλόχοιο διακρίσεις κατὰ τὸ εἶδος, μεταχειριζόμενοι συγχρόνως καὶ ἐνέσεις καταλλήλους εἰς τε τὴν μήτραν καὶ τὸν κόλπον. Τοπικῶς μεταχειρίζομεθα ἀνατρίψεις δι' ἐλαίου ὑοσκυάμου, τὰ δὲ ὄγκώματα καλύπτομεν μαλλίνοις ὑφάσμασι. Πρὸς δὲ χρονιώτερα ὄγκώματα μεταχειρίζομεθα τὰς διὰ τῆς ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς ἀνατρίψεις, καὶ τότε μόνον προσκολλῶμεν βδέλλας, ὅταν τὸ μέρος, ἐπιθλιβόμενον, ᾗ λίαν εὐαίσθητον. Ὅταν δὲ τὸ ὄγκωμα γίνηται πολὺ ἀλγεινόν, βάλλομεν ἐπ' αὐτοῦ ἐμπλαστρον ἐξ ἴσων μερῶν ἐμπλάστρον ὑδραργύρου καὶ κωνείου· μεταβληθὲν δὲ εἰς ἀπόστημα, πρέπει νὰ θεραπεύηται καὶ πρὸ τῆς σχάσεως καὶ μετὰ τὴν σχάσιν κατὰ τοὺς περὶ ἀποστημάτων κανόνας. Ὅταν τὰ λυμφικὰ ἀποστήματα ὣσι κριτικά, ὥστε συμβαίνει τοῦτο ἐνίοτε, δέον ν' ἀπέχωμεν πάσης ὀπωσοῦν δραστηρίου θεραπείας, ἐπειδὴ τότε εὐκόλως ἐξαφανίζονται ταῦτα, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγωσιν. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἀνάγκη νὰ περιορίζομεθα μόνον εἰς τὴν χρῆσιν τῶν διὰ τοῦ ἐλαίου τοῦ ὑοσκυάμου ἀλοιφῶν καὶ νὰ καλύπτωμεν τὸ ὄγκωμα μαλλίνῳ ὑφάσματι.

Β'.) Περὶ τῆς ἐπωδύνου λευκῆς φλεγμοσίας τῶν ἄκρων.

Αἱ περὶ τῆς φύσεως τῆς νόσου ταύτης ὑπάρχουσαι γνώμαι διαφέρουσι τοσοῦτον ἀλλήλων, ὥστε πρὸς συμβιβασμὸν αὐτῶν

ανάγκη νὰ παραδεχθῆ τις διάφορα εἶδη τῆς περι τῆς ὁ λόγος νόσου. Ὁ Βύσχιος παραδέχεται τρία διάφορα εἶδη, ὧν τὸ μὲν ὑφίσταται εἰς φλεγμονὴν τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, τὸ δὲ εἰς φλεγμονὴν τῶν νεύρων καὶ τὸ τρίτον εἰς φλεγμονὴν τοῦ κυψελώδους ἱστοῦ τῶν ἄκρων. Ἡ ἐπώδυνος λευκὴ φλεγμασία τῶν ἄκρων σπανίως ἀναπτύσσεται κατὰ τὰς πρώτας πέντε τῆς λοχειᾶς ἡμέρας, συμβαίνει δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξὺ τῆς ἐξδόμης καὶ δωδεκάτης, ἐνίοτε δὲ καὶ βραδύτερον, ἀλλὰ τότε ἢ νόσος ἀποβάλλει ἐτι μᾶλλον τὸν ἐπιλόχιον χαρακτηρὰ, καὶ συνοδεύεται πάντοτε σχεδὸν κατὰ τὸ πρῶτον αὐτῆς στάδιον ὑπὸ πυρετοῦ, συμφωνοῦντος πρὸς τὸν ὑπάρχοντα ἐπιλόχιον· ἐνίοτε δὲ ὁ ἐπιλόχιος πυρετὸς εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ὥστε ἐπέρχονται καὶ ἐγκεφαλικά συμπτώματα· ἄλλοτε δὲ πάλιν εἶναι λίαν ἐλαφρὸς καὶ ἀσήμαντος, τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῆς φυσικῆς καταστάσεως τῆς γυναικὸς καὶ τῆς ἐπιτάσεως τοῦ τοπικοῦ πάθους· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνυπάρχει πάθησις τοῦ περιτοναίου, ὅταν δὲ μὴ ὑπάρχη τοῦτο, ἡ φλεγμονὴ τοῦ μηροῦ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀναπληροῦσα τὴν πίθησιν τῆς κάτω κοιλίας· αἱ ἐπιλόχιοι διακρίσεις συνήθως διαταράσσονται, πολλάκις δὲ παρατηρεῖται ἐλάττωσις ἢ ἄλλη τις ἀλλοίωσις μιᾶς τούτων μόνον.

Ἡ πρόγνωσις εἰς τὴν ἐπώδυνον λευκὴν φλεγμασίαν τῶν ἄκρων εἶναι καλὴ μόνον, ἐπειδὴ σπανίως ἐπιφέρει κίνδυνον ζωῆς, ἐγκαταλείπει ὅμως πολλάκις δεινὰ καὶ πολυχρόνια νοσήματα κατὰ τὸ προσβληθὲν μέρος.

δ. Φλόγῃσις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τοῦ σκέλους.

Ἡ ἐν τῇ λοχειᾷ ἐπελθοῦσα φλόγῃσις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τοῦ σκέλους παρίστησιν ἰδιαίτερόν τι εἶδος τῆς ἐπώδυνου λευκῆς φλεγμασίας τῶν ἄκρων καὶ συνοδεύεται ὑπὸ τῶν ἀκολούθων φαινομένων.

Ἄρχεται πόνος κατὰ τὴν βουβωνικὴν χώραν, ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸ σκέλος καὶ εἶναι ἰδίως ἰσχυρὸς τρεῖς ἕως τέσσαρας δι-

κτύλους κάτωθεν τῆς ἰγνύος. Τὸ πάσχον ἄκρον εἶναι μετρίως ἐξωγκωμένον, τὸ χρῶμα ὅμως αὐτοῦ μένει ἀναλλοίωτον, ἡ κίνησις ἐμποδίζεται, ἰδίως δὲ τὸ μέρος, καθ' ὃ εὐρίσκονται οἱ πλατεῖς σύνδεσμοι, εἶναι ὀλίγον τι τεταμένον καὶ ἐπώδυνον ἐν τῇ ἐπαφῇ. Συνήθως πάσχει ὁ δεξιὸς μηρός, σπανίως δὲ μεταβαίνει ἢ φλεγμονὴ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον, ὅπερ συμβαίνει, ἀφοῦ παρέλθῃ τὸ πρῶτον στάδιον, καὶ σπανιώτατα προσβάλλονται συγχρόνως ἀμφότεροι οἱ μηροί. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς νόσου ἐπέρχεται δυσκοιλιότης μεγάλη, τὰ οὔρα εἰσι σπάνια, τὸ δὲ χρῶμα αὐτῶν συνήθως λίαν ἐρυθρόν. Εἰς τὴν νόσον ταύτην πρέπει νὰ διακρίνωμεν δύο στάδια, τὸ τῆς φλογώσεως καὶ τῆς διδρώσεως. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον διαρκεῖ ἀπὸ τριῶν μέχρις ἑπτὰ ἡμερῶν, ὅτε μεταβαίνει, ἐν ἑλλείψει κρίσεως, εἰς διδρῶσιν. Αἱ κρίσεις γίνονται συνήθως δι' ἰδρώτων καὶ δι' ἀφθονωτέρας διακρίσεως γάλακτος καὶ οὔρων, σπανίως δὲ διὰ τῶν διὰ τῆς ἕδρας κενώσεων.

Ὅταν συμβῇ διδρῶσις, τὸ σκέλος ἐξογκῶνται σημαντικῶς καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοσοῦτον τεταμένον, ὥστε τὸ δῆμα τούτου γίνεται στυλπνόν· εἰς τὴν ἐξόγκωσιν τοῦ σκέλους προστίθεται ἤδη καὶ ἐξόγκωσις τοῦ μεγάλου χεῖλους τοῦ αἰδοίου, τοῦ πρὸς τὸ πάσχον μέρος· ἀντιστοιχοῦντος, ὁ πυρετὸς γίνεται ἤδη μετρίωτερος, ὁ δὲ πόνος ἀμβλύτερος, πλὴν δὲν παύεται ἐντελῶς. Ἢ ἐξοιδήτης ἐξαπλοῦται ταχέως ἐφ' ὅλου τοῦ σκέλους, ἀπὸ τῆς βουβωνικῆς δηλ. χώρας μέχρι τοῦ ἄρου τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν.

Ἢ πορεῖα τῆς νόσου ταύτης εἶναι συνήθως βραδεῖς, ὅταν δὲ ἡ ἔκθεσις ἢ αἰτία, ὁ πυρετὸς ἐλαττοῦται βαθηπῶς καὶ μετὰ τρεῖς περίπου ἑβδομάδας ἐξαλείφεται ἐντελῶς, ἀλλ' ἢ ἐξόγκωσις διαρκεῖ ἐνίοτε πολλοὺς μῆνας, ἢ κίνησις τοῦ σκέλους γίνεται δύσκολος ἢ καὶ ἐμποδίζεται ἐπὶ πολὺν ὡσαύτως χρόνον· ἄλλοτε δὲ πάλιν σχηματίζονται ἀποστήματα, ἅτινα ἐπάγουσι συνήθως μεγάλην φθορὰν κατὰ τὴν βουβωνικὴν χώραν.

β'. Φλόγωσις τῶν νεύρων τοῦ σκέλους.

Ἡ φλόγωσις τῶν νεύρων τοῦ σκέλους εἶναι τοπική· ἀποδεικνυται δὲ τοῦτο σαφῶς ἐκ τε τῆς πορείας καὶ ἐκ τῶν ἐκβάσεων τῆς νόσου. Ἡ νόσος αὕτη ἄρχεται μετὰ γενικῶν φαινομένων, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυρῶν καὶ μεγάλην ὁμοιότητα ἐχόντων πρὸς τὸν ἐπιλόχιον πυρετὸν· αἱ ἐπιλόχοιο διακρίσεις διαταράσσονται ἢ ἀμέτῳ, ἢ τὰς, πρώτας μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς νόσου ἡμέρας, οἱ σφυγμοὶ εἰσὶ λίαν ταχεῖς, τὰ δὲ νευρικᾶ συμπτώματα ὑπερέχουσιν. Ὁ κατὰ τὸ πάσχον σκέλος πόνος λαμβάνει ταχέως τοσαύτην ἐπίτασιν, ὥστε γίνεται ἀφόρητος, ἄρχεται δὲ συνήθως κατὰ τὸ ἀνώτερον ἡμισυ τοῦ μηροῦ, ἐνίοτε δὲ κατὰ τὴν πτέρην καὶ ἐντεῦθεν ἐξαπλοῦται καθ' ὅλον τὸ σκέλος. Πᾶσα κίνησις τοῦ σκέλους αὐξάνει τὸν πόνον, ἰσχυρὸν ὄντα κατ' ἐξοχὴν πρὸς τὸ ἑσπέρας, τὰ δὲ λοιπὰ φαινόμενα, τὰ τὴν νόσον ταύτην συνοδεύοντα, εἰσὶ διψα ὑπερβολική, γλῶσσα ἐρυθρά, μικρὸν τι ἀκάθαρτος, ἢ καὶ ἐντελῶς καθαρά, ἐνίοτε δὲ ξηρὰ καὶ στιλπνὴ, δυσκοιλιότης, καὶ σπάνις τῶν οὔρων, ὧν τὸ χρῶμα εἶναι συνήθως ἐρυθροκόκκινον.

Ἡ νόσος αὕτη εἰσβάλλει ἐνίοτε μετὰ τοσαύτης ὀρμῆς, ὥστε ἐπέρχεται θάνατος κατὰ τὰς πρώτας ἤδη ἡμέρας ὑπὸ νευρικᾶ φαινόμενα. Ἐκ ταύτης ἀλίσκεται συνήθως μόνον τὸ ἀριστερὸν σκέλος, σπανίως δὲ μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον καὶ ἔτι σπανιώτερον ἀλίσκονται ἀμφότερα συνάμα. Ἡ πορεία τῆς νόσου εἶναι ταχυτάτη, τὸ πρῶτον στάδιον διαρκεῖ πέντε ἕως ἑπτὰ ἡμέρας, ἐνίοτε δὲ ἐπεκτείνεται καὶ μέχρι τῆς δεκάτης τετάρτης· τὸ πάσχον σκέλος εὑρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τεταμένον, ἅπαξ δὲ μόνον παρετηρήθη ἰσχυρῶς συγκεκαμμένον κατὰ τὸ γόνυ. Ἡ εἰς διάλυσιν μετάβασις τῆς νόσου εἶναι σπανιωτάτη, γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἐπέλθῃ ἐντελής κρίσις, ἄρθρονος δηλ. διάκρισις τῶν ἰδρώτων, τοῦ γάλακτος καὶ τῶν λογιῶν, ἥτις ὁμοῦς πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Ὁ πόνος παύεται μὲν, δια-

μένει ὁμως ἐπὶ πολὺ εἰσέτι νάρκωσις καὶ παραλυσία τοῦ σκέλου.

Ἡ συνηθεστέρα ἔκβασις τοῦ εἴδους τούτου τῆς λευκῆς φλεγμασίας τῶν ἄκρων εἶναι παραλυσία· οἱ πόνοι καὶ ὁ πυρετός ἐλαττοῦνται βιθμηδόν, ἐλαττοῦται ὁμως κατὰ μικρὸν ἢ τε αἵτησις καὶ ἡ κίνησις τοῦ πάσχοντος μέρους, ὡστε μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἐβδομάδας ἡ παράλυσις εἶναι ἐντελής· διίδρωσις δὲν συμβαίνει συνήθως, ἐπέρχεται ὁμως οἴδημα τῶν ποδῶν καὶ ἡ παράλυσις διαρκεῖ συνήθως μῆνάς τινας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔτη ὀλόκληρα.

γ'. Φλόγωσις τοῦ κυψελώδους ἴστοῦ τοῦ σκέλους.

Ἡ λευκὴ φλεγμασία τῶν ἄκρων ὑρίσταται κατὰ τινας εἰς φλόγωσιν τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων, συνοδευομένην ὑπὸ ἐκχύσεως πλαστικῆς λύμφης κατὰ τὸν κυψελώδη ἴστον, ἐνίοτε ὁμως δυνατὸν ἂν ἀναπτυχθῇ καὶ χωρὶς τούτου φλόγωσις τοῦ κυψελώδους ἴστοῦ. Τὰ συμπτώματα τοῦ εἴδους τούτου τῆς φλογώσεως ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τοῦ σκέλους, σὺν τῇ διαφορᾷ μόνον ὅτι ἡ ἐξόγκωσις καταλαμβάνει ταχέως τούτο ὀλόκληρον, καὶ μεταδίδεται συνήθως ἐκ τῆς ἰδρικῆς καὶ βουβωνικῆς χώρας· προσέτι ὑπάρχει πάντοτε λίαν ἐπώδυνος διάτασις τοῦ πάσχοντος ἄκρου, σπανίως δὲ συνυπάρχει καὶ ἐρυθρότης ἐρυσιπελατώδης. Ἡ πορεία τῆς νόσου εἶναι βραδεία, ἐνίοτε δὲ μεταβαίνει καὶ εἰς ἐμπύησιν, ἀλλὰ τότε γίνονται ἀποστήματα εἰς διάφορα μέρη τοῦ σκέλους, ἢ δ' εἰς γάγγραιαν μετάβησις τῆς φλογώσεως εἶναι λίαν σπανία.

Ἡ νεκροτομὴ τῶν πασχουσῶν τὰ διάφορα εἶδη τῆς λευκῆς φλεγμασίας τῶν ἄκρων οὐδὲν οὐσιῶδες ἀποτελεσμα παρήγαγεν· εὐρέθη εἰς τὸ σκέλος ἐκχυσις λυμφικοῦ τινος ὑγροῦ εἰς μεζζονα ἢ ἐλάσσονα ποσότητα, ὅπερ οἱ ἀρχαιότεροι ἰατροὶ ἐθεώρουν ὡς ἐναπόθεσιν γάλακτος· τὰ ἀπαλὰ γεννητικὰ μόρια εὐρέθησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦ-τον ἠλλοιωμένα, πολλάκις δὲ καὶ εἰς μεγάλην ἔκτασιν λίαν διεφθαρμένα, τὸ δέριμα ἦν ῥυπαρὸν καὶ ἐξοιδημέ-

νον ἕνεκα τοῦ ὑπὸ τοῦτο συλλεγομένου ὑγροῦ, οἱ δὲ μῦς ἀπαλοὶ καὶ ὑποκόκνοι τὸ χρῶμα, καὶ τὸ πῶον ὑπῆρχεν ἢ περιωρισμένον εἰς τινὰς κυψελίδας, ἢ διακεχυμένον, πλὴν σπανίως, μεταξὺ τῶν ἀρθρώσεων κατὰ μῆκος ὄλου τοῦ μηροῦ.

Ἡ νόσος αὕτη διαγιγνώσκεται εὐκόλως ἐκ τῶν φαινομένων, ὅν ὦν συνοδεύεται, δηλ. ἐκ τῆς ἔθρας καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς εἰσβολῆς αὐτῆς, συγγέεται ὁμως μετὰ τῆς φλογώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους· περὶ δὲ τῶν σημείων, δι' ὧν διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων ἀμφοτέρω ταῦτα τὰ νοσήματα, λεχθήσονται ἐν οἰκειῷ τόπῳ τὰ δέοντα.

Αἱ περὶ τῆς φύσεως τῆς λευκῆς φλεγμοναίης τῶν ἄκρων γνώμη τῶν ἰατρῶν ὑπῆρξαν ἐκάστοτε λίαν διάφοροι· οἱ μὲν θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς μετὰσπασιν τοῦ γάλακτος, οἱ δὲ λέγουσιν ὅτι ἡ ἄμεσος αἰτία τῆς νόσου ταύτης εἶναι συλλογὴ λύμφης, καὶ ἀπόρραξις τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων τοῦ σκέλους μέχρι τοῦ Φαλλοπίου συνδέσμου, προερχομένη ἐκ τῆς θλίψεως, ἣν προξενεῖ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐμβρίου εἰς τοὺς δυσχερεῖς τοκετοὺς ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν πύελον λυμφοφόρων ἀγγείων· ἕτεροι πάλιν λέγουσιν ὅτι ἡ νόσος ἀρχεται τὸ πρῶτον εἰς τοὺς βουδωνικοὺς ἀδένες, ἕνεκα ἀπορρόφησεως ὀσμῶν ὑγρῶν ἐκ τῶν παρακειμένων μορίων, καὶ ἐντεῦθεν μεταδίδεται ἀκολούθως εἰς ἅπαν τὸ σκέλος. Ἀλλ' ἡ πιθανωτέρα γνώμη εἶναι, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος νόσος προέρχεται ἐκ διαταράξεως τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων, ἐκ δὲ τῆς παθῆσεως ὅτε μὲν τούτου, ὅτε δ' ἐκείνου τῶν ἰστῶν πηγάζει καὶ ἡ ὑπάρχουσα τῶν φαινομένων διαφορὰ. Περὶ δὲ τῶν προδιαθετουσῶν αἰτιῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν προσάσεων τοῦ πάθους τούτου, ἰσχύουσι καὶ ἐνταῦθα, ὅσα ἐρρέθησαν καὶ περὶ τοῦ ἐπιλογίου πυρετοῦ, τοῦ συνοδευομένου ὑπὸ φλογώσεως τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας. Ὡς ἰδιαιτέρως δ' αἰτίας, συντελοῦσας εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς λευκῆς φλεγμοναίης τῶν ἄκρων, θεωροῦσι τὴν ἐν τῇ κυήσει δυσκολίαν τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος κατὰ τὰ ἀγγεῖα τοῦ σκέλους, καὶ τὴν σύνθλασιν τῶν λυμφοφόρων ἀγ-

γαίων και τῶν ἀδέων ἐν τῷ τοκετῷ, χωρὶς ὁμῶς νὰ δύνανται και ν' ἀποδείξωσι ταῦτα.

Ἡ πρόγνωσις εἰς τὴν λευκὴν φλεγμασίαν τῶν ἄκρων, δὲν εἶναι λίαν κακὴ, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ συγχέηται ἡ περι ἧς ὁ λόγος νόσος μετὰ τῆς φλεβίτιδος τοῦ σκέλους. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἡ πρόγνωσις προσδιορίζεται κυρίως ἐκ τοῦ εἶδους τῆς νόσου, τῆς ἐπιτάσεως τῶν φαινομένων, τῆς ἕξεως τῆς πασχούσης, τοῦ σταδίου τῆς νόσου, τῶν ἐπιπλοκῶν και τῶν ἐπακολούθων νοσημάτων, χείρων εἶναι αὕτη ἐν τῇ φλογώσει τῶν νεύρων τοῦ σκέλους, καθ' ἣν ὅ τε πυρετός και ὁ πόνος φθάνουσι πολλακίς εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε γίνονται λίαν ἐπικίνδυνα. Ἐν γένει δὲ ἡ πρόγνωσις εἶναι τοσούτῳ χείρων, ὅσῳ ἰσχυροτέρα εἶναι ἡ φλόγωσις, και αἱ μᾶλλον φιλάσθενοι και καχεκτικαὶ γυναῖκες κινδυνεύουσι πλειότερον ἢ αἱ ὑγιεῖς και εὐρωστοί· ὅτε δ' ἄπαξ συνέβη διδρῶσις, ἡ ἐντελής ἰκσις εἶναι βραδεία και μένουσι συνήθως ἐπακόλουθα νοσήματα. Καὶ αἱ ἐπιπλοκαὶ ἀποτελοῦσι χείρονα τὴν πρόγνωσιν, ἢ δ' ἐπιβροχὴ τούτων εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν.

Ἡ θεραπεία τῆς λευκῆς φλεγμασίας τῶν ἄκρων διαφέρει κατὰ τὰς περι τῆς φύσεως τῆς νόσου ταύτης διαφορῶς θεωρίας τῷ συγγραφέν. Καὶ πρῶτον μὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρήσωμεν τὴν νόσον ταύτην ὡς εἶδος τι ἐπιλογίου πυρετοῦ, ἐπομένως δὲ νὰ διευθίνωμεν τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἐν γένει, ὥσπερ εἴρηται περι τούτου ἀνωτέρω. Τὸ παιδίον δέον νὰ θηλάζη τακτικῶς, νὰ γίνωνται συχναὶ ἐνέσεις εἰς τε τὸν κόλπον και τὴν μήτραν, κατὰ δὲ τῆς τυχόν ὑπάρχουσας δυσκοιλιάτης μεταχειριζόμεθα κλύσματα ἐκκοπρωτικά, ἔσωθεν δὲ δίδομεν γαλακτώματα μετ' ἐμετικῆς τρυγῆς, ἐν οἷς προστίθεμεν και ναρκωτικόν τι φάρμακον, ὅταν ὑπάρχη μεγάλη εὐαισθησίς, πρέπει ὁμῶς ν' ἀπέχωμεν τοῦ ὀπίου κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τῆς νόσου. Ὅταν ὁ πυρετός ᾖ ἰσχυρός, δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδρᾶρ-

γυρον μετὰ ἐκχυλίσματος ὑσκυάμου, ἄλλως δὲ περιμένομεν μέχρι τῆς δευτέρας ἢ τρίτης ἡμέρας πρὶν ἢ μεταχειρισθῶμεν τὰ φάρμακα ταῦτα.

Ἡ φλεβοτομία ἀρμόζει μᾶλλον εἰς τὰς πληθωρικὰς γυναῖκας, ἢ δὲ τοπικὴ θεραπεία ἔστω κατ' ἀρχὰς ἀντιφλογιστικὴ καὶ καταπραῦντικὴ. Καὶ εἰ μὲν ἡ τοπικὴ φλόγωσις εἶναι ὀπωσοῦν ἰσχυρά, προσκλιῶμεν βδέλλα, ἀλλ' οὐδέποτε ὀλιγωτέρας τῶν εἰσοσιν, ἐπειδὴ ἄλλως βλάπτει μᾶλλον ὁ ἐξ αὐτῶν προερχόμενος ἐρεθισμός, τρίβομεν ὄλον τὸ σκέλος πολλάκις τῆς ἡμέρας δι' ἐλαίου ὑσκυάμου καὶ ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς, ἀκολούθως δὲ περιελίσσομεν αὐτὸ περυλαγμένως μαλλίνοις ὑφάσμασιν. Ἐὰν δὲ τὰ βοηθήματα ταῦτα μηδεμίαν παρέχωσιν ὠφέλειαν, ἢ δὲ φλόγωσις ἀπ' ἐναντίας αὐξάνηται, αὐξάνομεν τὴν δόσιν τῆς ἐμετικῆς τρυγῆς καὶ τοῦ πρωτοχλωροῦχο ὑδραργύρου, προσκλιῶντες κατ' ἐπανάληψιν καὶ βδέλλα εἰς τοὺς μηρούς. Καὶ ὅταν μὲν δυναθῶμεν νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν εἰς διίδρωσιν μεταβασιν τῆς νόσου, δεόν νὰ ἐπιμένωμεν ἡμέρας τινὰς ἔτι εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ῥηθέντων βοηθημάτων, προσέχοντες ἀκριβῶς καὶ τὴν πάσχουσαν πρὸς ἀποφυγὴν ὑποποτροπιασμοῦ.

Ὅταν δὲ ἡ νόσος μεταβῇ εἰς τὸ δεύτερον στάδιον, τότε καὶ ἡ θεραπεία εἶναι διάφορος κατὰ τὰ διάφορα εἶδη τῆς νόσου. Καὶ ἐὰν αὕτη ἐδρεύῃ εἰς τὰ λυμφοφόρα ἀγγεῖα ἢ εἰς τὸν κυφελώδη ἱστόν, βιάλομεν ἐκθόριον ἱκανῶς μέγα κατὰ τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ πάσχοντος ἄρου, διατηροῦμεν αὐτὸ εἰς ἐμπύησιν ἐπὶ ὀκτῶ ἢ δεκατέσσαρας ἡμέρας, ὄλον δὲ τὸ σκέλος ἀλείφομεν διὰ καφουρούχο χρίσματος καὶ βάμματος καθαρίδων, ἔσθθεν δὲ δίδομεν τὸ βάμμα δακτυλίτιδος τῆς ἐρυθρᾶς, τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδραργυρον καὶ τὴν ἐμετικὴν τρύγα, φροντιζόντες συγχρόνως καὶ περὶ τῆς τακτικῆς διατηρήσεως τῶν ἐπιλογίων διακρίσεων. Εἰς περιστάσεις τινὰς, καθ' ἃς ἡ νόσος ἦν λίαν δύστροπος, ἐφάνη ὠφέλιμον τὸ τερεβίνθινον ἔλαιον· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ νευρικός πόνος, εἶναι ἐνδειγμένη ἡ χρῆσις τοῦ

ἐκδορίου, ὅπερ ὁμοίως δὲν πρέπει νὰ διατηρῶμεν εἰς ἐμπύκτιν, ἀλλὰ νὰ βάλλωμεν νέον εἰς ἕτερον μέρος τοῦ σκέλους. Τὰ στυμιοῦχα φάρμακα, τὸ πολύγαλον καὶ δωρῶνικον τὸ ὄρεινόν εἰσὶ λίαν ὠφέλιμα, κατὰ δὲ τῆς μενούσης ἐνίοτε παραλυσίας ὠφελουσί τὰ θειοῦχα αὐτοφυῆ ὕδατα, ὁ διαβελονισμὸς καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Γ'.) Περὶ φλογώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους.

Εἴρηται ἤδη ἀνωτέρω ὅτι πολλοὶ τῶν συγγραφέων θεωροῦσι τὴν λευκὴν φλεγμασίαν τῶν ἄκρων ὡς νόσον, προερχομένην ἐκ φλογώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους· διαφέρουσι μὲν ἀλλήλων τὰ νοσήματα ταῦτα οὐσιωδῶς, ὑπάρχοντι ὁμοίως ἀμφότερα εἰς τὴν τάξιν ἐκείνων, ἐξ ὧν ἀλίσκονται συνήθως αἱ λεχωτίδες, τὰ δὲ φαινόμενα, τὰ συνοδεύοντα τὴν φλόγωσιν τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους, εἰσὶ τὰ ἐπόμενα.

Ἢ φλόγωσις ἄρχεται συνήθως μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ τῆς δεκάτης πέμπτης ἡμέρας μετὰ τὸν τοκετόν, δηλ. μικρόν τι ταχύτερον ἢ ὅσον ἄρχεται ἡ λευκὴ φλεγμασία τῶν ἄκρων· ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος νόσου σπανίως ἀπαντᾶται μόνη, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συνοδεύεται ὑπὸ φλογώσεως τῆς μήτρας ἢ τῶν μεγάλων κερμῶν τῶν κατὰ τὴν κάτω κοιλίαν φλεβῶν, καὶ τὰ γενικὰ φαινόμενα τῆς νόσου ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ περὶ τὴν μητρικὴν φλεβίτιδα· εἰσὶ δὲ ταῦτα ἰσχυρὸν καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκοῦν ῥίγος μετὰ καύσου συνανταλλασσόμενον, σφυγμοὶ συχνότατοι καὶ μικροί, ναυτίαισι, γλῶσσαι βυπαρά, δίψα, κ.τ.λ. Συγχρόνως δὲ μετὰ τοῦ ῥίγους ἢ μικρόν τι μετ' αὐτό, αἰσθάνεται ἡ πάσχουσα πόνον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχυρόν, ὅστις γίνεται ἐπαισθητὸς κατὰ πρῶτον εἰς μέρος τι τῆς κάτω κοιλίας, συνήθως δὲ κατὰ τὴν μητρικὴν χώραν. Ἐντεῦθεν μεταδίδεται ἀπωτέρω, μάλιστα δὲ πρὸς τὸ χεῖλος τῆς πυέλου κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν εἰλεακῶν φλεβῶν, μεταβαίνει εἰς τὴν μητρικὴν φλέβα καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ γόνατος. Τότε δὲ ἐμφαίνονται ἅπαντα τὰ συμ-

πτώματα τῆς φλογώσεως τῶν φλεβῶν, ἃς αἰσθανόμεθα σκληρὰς, τεταμένας, χονδρῶδεις, ἢ ἐν εἶδει σχοινοῦ· διὰ τῆς ἐπιθλίψεως, τῆς γινομένης κατὰ τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν, αὐξάνεται μεγάλως ὁ πόνος, ἐξογκοῦνται δὲ οὐ μόνον τὰ περὶ τὴν πεφλογισμένην φλέβα μέρη, ἀλλὰ καὶ ἅπαν τὸ σκέλος· οἱ πόνου ἐξαπλοῦνται περισσότερο, αὐξάνονται δὲ ἰδίως διὰ τῆς ἐπιθλίψεως, τῆς γινομένης ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῶν φλεβῶν.

Ἡ γενικὴ ἐξόγκωσις τοῦ σκέλους ἀρχεται ἰδίως μετὰ τινὰς ἡμέρας, τότε δὲ τὸ δέρμα γίνεται ὑπέρυθρον καὶ ἐπέρχεται ἐρυσίπελας φλεγμονῶδες, ὁ δὲ πυρετὸς γίνεται ἰσχυρότατος καὶ ἐμφαίνει μᾶλλον τυφώδη χαρακτῆρα. Πολλάκις ὅμως παρατηροῦνται καὶ σημαντικαὶ ὑφέσεις τοῦ πυρετοῦ, αἵτινες ἐνίοτε φθάνουσι μέχρι διαλείψεως κατὰ τὸ φαινόμενον· ἀλλ' ὁ μετὰ ταῦτα ἐρχόμενος εἰσβάλλει συνήθως μετὰ ἰσχυροῦ ῥίγους, ὅπερ διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, τὰ δὲ συμπτώματα φθάνουσι ἰδίως κακοῦθη, ὅταν γένωνται ἀποστήματα εἰς τὰς φλέβας καὶ ἀπορρόφηθῇ τὸ πῦον· ἢ εἰς διάλυσιν μεταβάσις τῆς φλεβίτιδος εἶναι σπανίως, συχνοτέρα ἀπ' ἐναντίας εἶναι ἡ διείρως, ἀλλ' εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἐὰν τὸ πάθος μὴ ἀποβῇ θανατηφόρον, ἢ ἔσσις προβαίνει λίαν βραδέως, ἢ δὲ πάσχουσα μόλις μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν ἀνακτᾶται τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν τοῦ μέλους αὐτῆς. Πολλάκις ἐπέρχονται καὶ διάφορα ἐπικόλυσθα νοσήματα, δλλ: ἐξέλκωσις, γάγγραινα, ἀπόφραξις καὶ διάφοροι ἄλλαι ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις τῶν φλεβῶν, δυσκίνησις καὶ ἀτροφία τοῦ σκέλους, κτλ., ὁ δὲ θάνατος συμβαίνει ἕνεκα τῆς ἀπορροφίσεως τοῦ πύου, ἢ ἕνεκα τῆς ὀσμῆς τοῦ πυρετοῦ. Ἡ ἔσσις ἐκτελεῖται διὰ τῆς βραθυρῶς γινομένης ἐλαττώσεως τῶν φαινομένων καὶ τῶν κριτικῶν διακρίσεων, τούτέστι τῶν ἐπιλογίων καὶ τῶν διὰ τῆς ἐδρας κενώσεων καὶ τῶν οὔρων.

Ἐκ τῶν φαινομένων λοιπὸν τούτων ἀποδείκνυται, ὅτι ἡ φλόγωσις τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους διαφέρει τῆς λευκῆς φλεγμα-

σίας τῶν ἄκρων, καθ' ἣν ὁ πόνος δὲν ἄρχεται εἰς τὴν κοιλίαν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σκέλους, οὗ τινος ἡ ἐξόγκωσις εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην νόσον γίνεται ταχέως καὶ ἐπεκτείνεται καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ, ὡς περ συμβαίνει ἰδίως εἰς τὴν φλόγωσιν τοῦ κυψελώδους ἱστοῦ ἢ τῶν λυμφοφόρων ἀγγείων. Εἰς τὴν φλόγωσιν τῶν νεύρων τοῦ σκέλους εἶναι ἰδίως χαρακτηριστικός ὁ πόνος, ὡς ἀκολουθῶν τὴν διεύθυνσιν τῶν νεύρων, τῆς δ' ἐξογκώσεως αὐτοῦ συμμετέχει ἐνίοτε καὶ τὸ πρὸς αὐτὸ τὸ πάσχον σκέλος κείμενον μέγα χεῖλος τοῦ αἰδοίου, τὸ δέρμα εἶναι συνήθως λευκόν, σπανίως δὲ ἐρυθρόν, ὁ δὲ πυρετός, ὁ συνοδεύων τὴν φλόγωσιν τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους, ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν τυφώδη χαρακτήρα· προσέτι συνυπάρχει πάντοτε καὶ νόσημά τι τῆς κάτω κοιλίας, ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος νόσος εἶναι ἐν γένει λίαν ἐπικίνδυνος, ἐκ δὲ τῶν νεκροτομῶν ἀπεδείχθη, ὅτι ἐν τῇ φλογώσει τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους ὑπάρχουσι τὰ αὐτὰ, ὅσα παρατηροῦνται καὶ εἰς τὴν μητρικὴν φλεβίτιδα.

Ἡ θεραπεία τῆς φλογώσεως τῶν φλεβῶν τοῦ σκέλους πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὰ ὑπάρχοντα φαινόμενα, ἔστω δὲ κατ' ἀρχῆς ἀντιφλογιστικῆ· αἱ γενικαὶ ἀφαιμάξεις σπανίως φαίνονται ἀναγκασταί, ἀλλὰ καὶ τότε μόνον ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου πρέπει νὰ γίνωνται· πολὺ δ' ἀναγκαιότερα εἰσὶν αἱ τοπικαὶ ἀφαιμάξεις, γινόμεναι διὰ προσκολλήσεως εἰκοσιν ἢ τριάκοντα βδελλῶν κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς πεφλογισμένης φλεβός, οὐχὶ δὲ καὶ ὀλιγωτέρων, ἐπειδὴ ἄλλως ὁ ἐκ τούτων προερχόμενος ἐρεθισμὸς ἐνδέχεται μᾶλλον νὰ βλάψῃ.

Μετὰ τὰς βδέλλας ἐπαινεῖται ὡς ὠφέλιμος ἡ χρῆσις τῆς ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς μετὰ τοῦ ἰωδίου, αἱ διὰ ταύτης ὁμοῦ ἀνατρίψεις ὠφελοῦσι κυρίως, ὅταν ἡ φλόγωσις ἀφθρέθῃ ἤδη τοῦλάχιστον κατὰ μέγα μέρος, ὅταν ὁμοῦ ὑπάρχῃ μεγάλη διάτασις, μεταχειριζόμεθα βδέλλας καὶ χλιαρὰ ἐπιθέματα. Ἡ χρῆσις τοῦ ψύχους δὲν φαίνεται ἀξιοσύστατος, τὴν δὲ ἐσωτερικὴν

θεραπείαν πρέπει νὰ διευθύνωμεν συμφώνως τῆ ἀρμολογίᾳ εἰς τὴν μητρικὴν φλεβίτιδα, ἀπέχοντες τῶν δραστηρίων καθαρσίων. Ἐνδειγνόμενα προσέτι εἰσὶν ὁ πρωτοχλωροῦχος ὑδράργυρος, τὰ στιμμιούχα, τὰ ναρκωτικά, τὰ διαφορητικά, αἱ εἰς τὸν κόλπον καὶ τὴν μήτραν ἐνέσεις, κτλ., τὰ δὲ ἐπιγινόμενα νοσήματα, ὡς καὶ ἡ διαμένουσα πολλακίς ἀτονία τοῦ σκέλους, πρέπει νὰ θεραπεύωνται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνας, οὗς ἀκολουθοῦμεν καὶ εἰς τὴν θεραπείαν τῆς λευκῆς φλεγμοσίσκος τοῦ σκέλους.

Ζ'. Περὶ ψοίτιδος καὶ ψοϊκῶν ἀποστημάτων τῶν λεχωίδων.

Ἡ νόσος αὕτη, ἣτις ἐπέρχεται ἐνίοτε ἐν τῇ λοχείᾳ, παρατηρήθη τὸ πρῶτον ὑπὸ Ρεμβέρτου Δοδοναίου· κατὰ τὸν Σιδόλδον ἦν αὕτη γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἰτροὺς καὶ περιγράφεται ὁπωσοῦν ἐν ἐκτάσει παρὰ Κοιλίου τοῦ Αὐρηλιανοῦ, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων συγγραφέων ἐπραγματεύθησαν περὶ αὐτῆς ὁ Φόρτιος καὶ ὁ Ἀθηρνεύς. Ἰφίσταται ἡ νόσος αὕτη εἰς φλόγωσιν τοῦ περιτοναίου, τοῦ καλύπτοντος τὰς ψόας καὶ τοὺς εἰλεακοὺς μῦς, τοῦ κυψελώδους ἰστοῦ, τοῦ περιβάλλοντος τοὺς ῥηθέντας μῦς, ἢ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων μυῶν. Ὅταν ἡ νόσος αὕτη εἰσβάλῃ ἐν τῇ λοχείᾳ, φηίνεται ὅτι ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς πεφλογοισμένον τὸ μέρος τοῦ περιτοναίου, τὸ περιβάλλον τοὺς ῥηθέντας μῦς, τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὀρισθῇ μετὰ θετικότητος, ἐπειδὴ εἰς τὴν νόσον ταύτην ὁ θάνατος ἐπέρχεται συνήθως πολὺ ἀργά, ὅτε δηλ. ἡ βλάβη ἐπεξετάθη εἰς τὰ πέριξ, καὶ ἐπομένως εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνη τις ποῖα ὄργανα προσεβλήθησαν κατὰ πρῶτον.

Ἡ ψοίτις ἐπέρχεται εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τὴν ζωῆς, ἀλίσκονται δ' ἐκ ταύτης ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἀδιακρίτως, κατὰ τοῦτο δὲ μόνον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπιλόχιος νόσος, καθ' ὅσον ἡ πορεία αὐτῆς τροποποιεῖται ἕνεκα τῆς λοχείας, ἥττον ὁμοίως ἢ ὅσον τροποποιεῖται ἢ τῆς ἐπιλόχιου περιτονίτιδος, ἐπειδὴ ἡ ψοίτις ἀναπτύσσεται συνήθως βραδύτερον, πολλάς

δπλ. ἐβδομάδας μετὰ τὸν τοκετόν. Τὴν ψόφιδα διαιροῦσι κατὰ τὴν πορείαν καὶ τὰ φαινόμενα αὐτῆς εἰς ὀξείαν καὶ χρονίαν.

Ἡ ὀξεία ψόφτις ἄρχεται μετὰ πυρετοῦ, εἰς ἃν οὐδόλως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἰδιαίτερόν τινα χαρακτηῆρα· ἐνίοτε ὁμοιω λαμβάνει οὗτος τὸν διαλείποντα τύπον, τὰ δὲ τοπικὰ φαινόμενα εἰσὶ τὰ ἐπόμενα. Ἡ πάσχουσα αἰτιᾶται κατὰ τὴν ὀσφὺν πόνον, ὅστις ἐπεκτείνεται πρὸς μὲν τὰ κάτω μέχρι τῆς βουβωνικῆς χώρας καὶ τοῦ μηροῦ, πρὸς δὲ τὰ ὀπίσω κατὰ τὴν σπονδυλικὴν στήλην. Ὁ πόνος οὗτος ἐν τῇ ὀξείᾳ τῆς νόσου καταστάσει εἶναι ἰσχυρότερος, νυκτικὸς καὶ διασπῶν, κατὰ πᾶσαν δὲ κίνησιν τοῦ σώματος αὐξάνεται, καὶ ἡ πάσχουσα δὲν δύναται νὰ σταθῇ ὀρθία καὶ προσπαθεῖ ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ πόνου, ἀνασύρουσα τὸν πάσχοντα μηρὸν μικρὸν τι πρὸς τὴν κοιλίαν, ὅπως χαλαρωθῶσιν οὕτως οἱ μῦς. Προϊόντος τοῦ πάθους, αὐξάνονται καὶ οἱ πόνοι, ἐπεκτείνονται πλείοτερον, πάντα δὲ κίνησις τοῦ σώματος συνοδεύεται ὑπὸ δριμυτάτου ἄλγους. Συχνότερον ὁμοιω λαμβάνει ἡ ψόφτις τὸν χρόνιον χαρακτηῆρα, καὶ τότε ἡ ἑλλείπει κατ' ἀρχὰς ὁ διαλείπων πυρετός, ἢ εἶναι λίαν μικρός· οἱ πόνοι εἰσὶν ὑπόκουροι, τὸ δὲ σκέλος τοῦ πάσχοντος μέρους φαίνεται μὲν νεναρκωμένον, ἢ ἀσθενῆς· ὁμοιω δύναται εἰσέτι νὰ περιφέρηται ὀπωποῦν ἐλευθέρως, καὶ οἱ πόνοι αὐξάνονται, ὅταν αὕτη θελήσῃ νὰ ἐκτείνῃ τὸ σκέλος, ἢ δὲ τοιαύτη κατάστασις διαρκεῖ συνήθως ἐπὶ ἐβδομάδας καὶ μῆνας πρὶν ἢ φανερωθῶσι τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

Αἱ ἐκβάσεις τῆς νόσου ταύτης εἰσὶν

α.) *Διάλυσις*. Ταύτην πρέπει νὰ περιμένωμεν, ὅταν τὸ πάθος διεγνώσθῃ ἐγκαίρως καὶ ἐθεραπεύθῃ καταλλήλως· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὰ συμπτώματα ἐλαττοῦνται βαθμηδόν.

β.) *Ἐμπύσις*. Αὕτη εἶναι συχνότερα εἰς τὴν ὀξείαν ψόφτιδα, γίνεται ὁμοιω ἐνίοτε καὶ πολὺ βραδύτερον· ὁ πυρετός εἶναι ἰσχυρότερος, ὁ πόνος γίνεται σφυκτικὸς, ὁ δὲ μηρὸς

και η πυελικη χωρα του πασχοντος μερους εξοιδαινονται. Εις την χρονιαν φλογωσιν η εμπυσησις γινεται βραδews, ο πυρετος ειναι μετριος και φαίνεται ως εκτικος, ωπερ συμβαινει τουτο και περι τα τελη της οξειας φλογωσεως. Το πυον προσπαθει ν' ανοιξη διόδον προς τα εκτος, τευτο δε γινεται κατα διαφορους τροπους.

Ο θανατος εις την οξειαν φλογωσιν επερχεται η ενεκα της ισχυος του πυρετου, η ενεκα της εμπυησεως, εξ ης βλαπτονται κυρια οργανα, η διοτι συμβαινει εξαντλησις των δυναμειων.

Ει διαγνωσις της ψοφτιδος ειναι ευκολος, όταν η φλογωσις η οξεια, εκ τε του μερους, εν ω ιδρευει ο πονος, και εκ του οτι αι πασχουσις τηρουσι μαλλον υπτιαν θεσιν και κρατουσι κεκαμμενον προς την κοιλιαν το σκελος του πασχοντος μερους· η δε της χρονιας ψοφτιδος ειναι δυσκολος, επειδη συγγεεται μετ' διαφορων νοσων, ων αι κυριωτεραι εισιν α.) η νεφριτις, β.) η λιθιασις των νεφρων, γ.) η σπιθθιος ισχιας, δ.) η προσθιος ισχιας, και ε.) η ρευματικη στυφαλγια. Εις την τελευταίαν ταυτην περιστασιν η διαγνωσις ειναι δυσκολωτατη, διο, υπαρχουσης αμφιβολιας, υποθεσισθω μαλλον το χειρον, οτι δηλ. υπαρχει ψοφτις.

Η νοσος αυτη, εκτος των εγκυων γυναικων, αλιςκει και αλλα άτομα καχεκτικα και υπο δυσκρασιας τινος πασχοντα, και προερχεται ως επι το πλειστον εκ βλαβης εξωτερικης. Ως εσωτερικην δε αιτιαν θεωρητεον την ρευματικην, την αρθριτικην, την χοιραδικην, την αφροδισιαν και την σκορβουτικην δυσκρασιαν, ως και την μεταστασιν χρονιων εξανθηματων, η την επισχεσιν συνθητων αιμορραγιων. Εν τη κυησει δε και τη λοχεια η προς την νοσον ταυτην προδιαθεσις αυξανεται τοσουτον, ωστε εκ της ελαχιστης αιτιας επερχεται η φλογωσις αυτη, ητις τροποποιειται ενεκα της ιδιαιτερας καταστασεως, εις ην ευρισκεται η εγκυος η η λεχωις.

Ει προγνωσις, όταν η νοσος διεγνωσθη εγκαίρως κατα το

φλογιστικόν αὐτῆς στάδιον, δὲν εἶναι κακὴ ὕταν ὁμως ἐγένετο κτλ πῦον, τότε ἡ ἐκβασίς εἶναι πάντοτε ἀμφίβολος.

Εἰς τὴν θεραπείαν τῆς νόσου ταύτης δεόν νὰ ἐχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ διάφορα αὐτῆς στάδια. Καὶ εἰς μὲν τὸ φλογιστικὴν πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀφαιρέσωμεν διὰ τῆς ἀντιφλογιστικῆς μεθόδου τὴν τοπικὴν πάθησιν, ἀφαιροῦντες συγχρόνως καὶ τὰς αἰτίας, ἐὰν τοῦτο ἦ δυνατόν· ἡ δὲ ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία ἔστω ἀνάλογος πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς φλογώσεως. Εἰς τὴν ὄξειαν φοίτιδα εἶναι ἐνδεδειγμένη ἐν πρώτοις ἡ φλεβοτομία, μετ' αὐτὴν δὲ προσκολλῶμεν βδέλλας εἰς τὴν ὀσφρακτὴν χώραν κατ' ἐπανάληψιν, ἡ πάσχουσα δεόν νὰ μὲνῃ ὅσον ἐνεστὶν ἥσυχος, τηροῦσα ὑπτίαν θέσιν, καὶ ἀπέχουσα πάσης κινήσεως τοῦ σώματος. Μετὰ τὰς βδέλλας μεταχειριζόμεθα ἐκδόρια καὶ ἐρεθιστικὰ ἀνατρίψεις, ἔσωθεν δὲ δίδομεν φάρμακα ἀντιφλογιστικὰ καὶ διαλυτικὰ, δηλ. τὸν πρωτοχλωροῦχον ὑδράργυρον, τὴν ἐμετικὴν τρύγα εἰς μικρὰν δόσιν, καὶ τὰ τοιαῦτα· ὅταν δὲ οἱ πόνοι ὧσιν ἰσχυροί, μεταχειριζόμεθα τὰ ἐλαιώδη μετὰ τῶν ναρκωτικῶν, καὶ θεραπεύομεν τὰς ἐνούσας δυσκρασίας ἀναλόγως τῆς φύσεως αὐτῶν. Ὅταν ὁμως ἡ φλόγωσις μετέβῃ εἰς ἐμπύησιν, ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀντιφλογιστικῆς μεθόδου, γενομένου δ' ἀποστήματος, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνοίξωμεν δίοδον εἰς τὸ πῦον πρὸς τὰ ἐκτός, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἐπὶ τοῦ δέρματος μέρος ἀρκούντως λεπτόν, δι' οὗ φαίνεται ὅτι μέλλει νὰ ἐξέλθῃ τὸ πῦον, πρέπει διὰ τῆς χρήσεως καταπλασμάτων νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν ἐξοδον αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ νόσων τῶν θηλαζουσῶν.

Α'. Περὶ φλογώσεως τῶν μαστῶν.

Εἰ καὶ ἡ φλόγωσις τῶν μαστῶν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν τῆς ζωῆς, συμβαίνει ὁμως συχνότατα,

καθ' ὃν καιρὸν ἐκταλοῦσιν οὗτοι τὴν ἰδιαιτέρον αὐτῶν λειτουργίαν, δηλ. ἐν καιρῷ τοῦ θηλασμοῦ, ἰδίως ὁμως ἐν τῇ λοχείᾳ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀπογαλακτώσει τοῦ παιδιοῦ. Ἡ φλόγωσις ὅτε μὲν ἐδρεύει ἐπὶ τοῦ ἐκτὸς δέρματος, ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ κυψελώδους ἴστοῦ, τοῦ περιβάλλοντος τὸν τοῦ μαστοῦ ἀδένα, ὅτε δὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀδένοσ. Τὰ δὲ φαινόμενα, τὰ συνοδεύοντα τὴν φλόγωσιν ταύτην, διαφέρουσιν οὐ μόνον κατὰ τὴν ἔδραν τοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπίτασιν αὐτοῦ, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν κατάστασιν τοῦ σώματος τῆς πασχούσης καὶ τὸν καιρὸν τῆς εἰσβολῆς τῆς νόσου. Ἡ φλόγωσις τῶν μαστῶν χαρακτηρίζεται ἐν γένει ἐκ τῆς διατάσεως, τῆς θερμότητος, καὶ τοῦ πόνου κατὰ τὸν πάσχοντα μαστόν, ὅστις ἐξογκοῦται, ὡς καὶ ὁ ἀδὴν αὐτοῦ, γινόμενος συγχρόνως καὶ ἀνόμοιος, ἢ διακρίσις τοῦ γάλακτος διαταράσσεται, ἢ παύεται ἐντελῶς, ἢ δὲ κίνησις τοῦ βραχίονος τοῦ πρὸς τὸ πάσχον μέρος εἶναι συνήθως ἀλγεινὴ.

Ὅταν ἡ φλόγωσις ἐδρεύῃ μόνον ἐπὶ τοῦ δέρματος τοῦ μαστοῦ, τοῦ περικαλύπτοντος τὸν ἀδένα, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φύσεως ἐρυσιπελατώδους, ἢ ἐρυθρότης εἶναι ἰσχυρά, μὴ περιωρισμένη, καὶ ἐνδίδει ταχέως εἰς τὴν διὰ τοῦ δακτύλου γινομένην ἐπίθλιψιν· ὁ πόνος καὶ ἡ ἐξόγκωσις εἰσὶ μέτρια, τὸ αἰσθημα ὁμως τῆς θερμότητος λίαν ἰσχυρὸν εἰς τὴν πάσχουσαν, ἢ δὲ φλόγωσις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διαδίδεται ἀκολούθως ἐφ' ὅλου τοῦ κυψελώδους ἴστοῦ, πολλάκις δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδένοσ. Ὅταν ἡ ἀρχικὴ ἔδρα τῆς φλογώσεως ἢ ἐπὶ τοῦ κυψελώδους ἴστοῦ, ἢ ἐξόγκωσις εἶναι ἐκτεταμένη καὶ ἐξαπλοῦται ὁμοειδῶς ἐφ' ὅλου τοῦ μαστοῦ, τὸ δέρμα εἶναι λίαν τεταμένον, ὁ πόνος ὑπόκουρος, ἐν τῇ ἐπαφῇ ὁμως ἰσχυρότατος, ἢ δὲ ἐρυθρότης σχεδὸν μελανωπὴ καὶ περιωρισμένη. Ὅταν δὲ ἡ ἀρχικὴ ἔδρα τῆς φλογώσεως ὑπάρχῃ εἰς τὸν ἀδένα, ὁ μαστός ἐξογκοῦται μὲν ταχέως, οὐδέποτε ὁμως τοσοῦτον, ὅσον ὅταν ἡ φλόγωσις ἐδρεύῃ εἰς τὸν κυψελώδη ἴστόν, ὅτε εἶναι μᾶλλον περιωρισμένη καὶ κεῖται βαθέως. Ὁ μαστός εἶναι ἐπώδυνος, ἀνόμοιος καὶ γονατώδης, διότι

μέρη τινὰ τοῦτου εἰσὶ μᾶλλον ἐξωγκωμένα καὶ σκληρά· τὸ ἐκτὸς δέρμα εἶναι μετρίως τεταμένον καὶ οὐχὶ λίαν ἀλγεινόν, ἀκολούθως ὁμοῦς ἀλίσκται ὑπὸ τῆς φλογώσεως καὶ τοῦτο καὶ ὁ κυψελώδης ἱστός. Τὰ διάφορα ταῦτα εἶδη τῆς φλογώσεως τῶν μαστῶν ὑπάρχουσιν ἐνίοτε διακεκριμένα, πολλάκις δὲ καὶ συνυπάρχουσι, μεταδιδομένης τῆς φλογώσεως ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον ἱστόν· ἵνα συμβῇ ὁμοῦς τοῦτο, ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάρχῃ ἐξ ἀρχῆς φλόγωσις τοῦ ἀδένο, ἐπειδὴ οὐδέποτε συμβαίνει τὸναντίον, μετὰστασις δηλ. τῆς φλογώσεως ἀπὸ τοῦ κυψελώδους ἱστοῦ εἰς τὸν ἀδένα.

Εἰς πάσας ταύτας τὰς περιστάσεις ὁ ὄργανισμὸς συμμετέχει ἐν γένει τοῦ τοπικοῦ πάθους, πλὴν κατὰ διάφορον βαθμόν, ἔθεν ὅτε μὲν ὑπάρχει μόνον ἐρεθιστικὴ τις κατάστασις, ὅτε δὲ ἰσχυρὸς πυρετός μετὰ πικραφροσύνης, ἢ ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ νευρικοῦ συστήματος εἶναι ἕνεκα τοῦ πόνου τοσοῦτον ἐπίσημος, ὥστε ἐπέρχονται σπασμοὶ καὶ κλονισμοί, τοῦτο δὲ προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιτάσεως τῶν φαινομένων τῆς νόσου καὶ τῆς ἐξέως τῆς πασχούσης. Ἐὰν ἡ τῶν μαστῶν φλόγωσις ἐπέλθῃ εἰς μὴ ἐγκύους γυναῖκας, οὐδόπως διακρίνεται τῆς τῶν λοιπῶν ἀδενωδῶν ὀργάνων δι' ἰδιαιτέρου χαρακτῆρος, ἐκτὸς τῆς μείζονος ἐπιτάσεως τοῦ πόνου, τῆς προερχομένης ἕνεκα τῆς τῶν μαστῶν τῶν ἐν ὠρίμῳ ἡλικίᾳ γυναικῶν μείζονος εὐαισθησίας· ἐὰν δ' ἐπέλθῃ ἐν τῇ κυήσῃ, ἐν τῇ λοχείᾳ, ἢ ἐν καιρῷ, καθ' ὃν ἡ γυνὴ θηλάζει, φαίνεται ἰσχυροτέρᾳ, διὰ τε τὸν μείζονα ἐρεθισμὸν τῶν μαστῶν καὶ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν κατ' αὐτοῦ πληθῶρην καὶ μείζονα συλλογὴν τοῦ γάλακτος· ἐν τῇ λοχείᾳ ἰδίως φθάνει μὲν ἡ νόσος εἰς ὑψίστον βαθμόν, ἢ διάρκειαι ὁμοῦς αὐτῆς διαφέρει μεγάλως. Ὅταν ἡ φλόγωσις ᾖ λίαν ἰσχυρὰ καὶ ὀξεῖα, ἀριθῇ δὲ ἄνευ βοήθειας, γίνεται ταχέως ἐμπύησις, ἢ ἐπακολουθεῖ ἄλλη τις κακὴ ἐκβάσις· ὅταν δὲ αἱ πάσχουσαι ὡσι μᾶλλον νωθραί, ἢ δὲ φλόγωσις μετρία, ἢ πορεία αὐτῆς εἶναι χρονιωτέρᾳ καὶ πικρέρχονται πολλὰ ἰσδομάδες, ἐνίοτε δὲ

καὶ μῆνες, πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς ἐμπύησιν ἢ σκλήρυνσιν, ἢ συμβῆ διάλυσις αὐτῆς, ἐάν μάλιστα τὸ πάθος ἀφελῆ, ὡς εἴρηται, ἄνευ τινὸς βοήθειας. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην παρορᾶται πολλάκις ἐντελῶς ἢ φλογώσις καὶ γνωρίζεται ἢ ὑπαρξίς αὐτῆς, ἀρῶν ἐγένετο ἤδη πῦρον, ἐξ οὗ ὑπέθεσάν τινες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γεννηθῶσιν ἀποστήματα εἰς τοὺς μαστοὺς καὶ ἄνευ φλογώσεως.

Αἱ ἐκβάσεις τῆς φλογώσεως τῶν μαστῶν εἰσὶ διάλυσις, ἐμπύησις, σκλήρυνσις, ἐξέλκωσις, γάγγραινα, ἢ ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις τῶν μαστῶν ἀδένων, τούτέστι σαρρίγγια, συμφύσεις τῶν γλακτικῶν πόρων, κτλ. Ἡ διάλυσις εἶναι, ὡς μὴ ὤφειλε, μίξ τῶν μὴ συχνοτέρων ἐκβάσεων τῆς φλογώσεως τῶν μαστῶν, μάλιστα δὲ ὅταν ἡ φλογώσις ἐδρεύῃ εἰς τὸν κυψελώδη ἵστόν, ἢ εἰς τὸν ἀδένα· ἀλλ' ὅταν αὕτη γίνηται, ἀκολουθεῖ βαθμηδὸν ἐλάττωσις τῶν φηνομένων, καὶ τότε σπυρίως ἐλλείπουσι γενικαὶ κρίσεις διὰ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν νεφρῶν. Ἡ εἰς ἐμπύησιν μεταβάσις τῆς φλογώσεως τῶν μαστῶν εἶναι τοσοῦτον συχνή, ὥστε πολλοὶ τῶν συγγραφέων θεωροῦσιν αὐτὴν σχεδὸν ὡς ἀναγκασίαν, ὅπερ ὁμοίως δὲν ἔχει οὕτως.

Τὰ δὲ φαινόμενα τῆς εἰς ἐμπύησιν μεταβάσεως τῆς νόσου εἰσὶ ταῦτα· ὁ πόνος γίνεταί σφυκτικός, ἢ εὐχισθησίς, ἢ θερμότης καὶ ἡ ἐξόγκωσις τοῦ μαστοῦ ἐλαττοῦνται, ἡ ἐρυθρότης γίνεταί μελανωτέρα, ὁ δὲ πυρετὸς ἰσχυρότερος καὶ συνοδεύεται ὑπὸ ρίγους, ἀναλόγως ὁμοίως τῆς θέσεως τοῦ ἀποστήματος διακρίνομεν μᾶλλον ἢ ἥττον σαφῶς τὸν κλυδισμὸν, ἐπομένως δὲ καὶ τὰ ἀποτελέσματα εἰσὶ διάφορα. Ὅταν ἡ ἐμπύησις γίνηται ἐν τῷ ὑπὸ τῷ δέρματι κυψελώδει ἵστῳ, τὸ πῦρον τείνει ν' ἀνοίξῃ ὁδὸν τινα πρὸς τὰ ἐκτός, τὸ δὲρμα ἐπαίρεται, λεπτύνεται καὶ γίνεταί εἰς μέρος τι διαρκνέστερον καὶ ἐπὶ τέλους σχίζεται, μετὰ τὴν κένωσιν ὁμοίως τοῦ πύου κλείεται ταχέως τὸ ἀπόστημα. Ὅταν δὲ τὸ ἀπόστημα κεῖται βαθέως, τὰ γενικὰ φαινόμενα καὶ ὁ πόνος εἰσὶ μὲν λίαν ἰσχυρά, δὲν φαίνονται ὁμοίως ἐξώθεν συμπτώματα, ἔχοντα ἀναλο-

γίαν τινά πρὸς τὸν πόνον καὶ τὰ γενικὰ φαινόμενα, καὶ ἐπειδὴ τὸ πῶν δυσκόλως ἀπεργάζεται διόδον πρὸς ἐκροήν αὐτοῦ, δυνατὸν νὰ παρέλθῃ πολὺς χρόνος, ἕως ἂν συμβῇ τοῦτο. Ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ γίνονται συνήθως βλάβαι ἐπίσημοι κατὰ τὰ ἐντὸς τοῦ ἀδένοσ, φθείρεται μέρος τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ἐνίοτε δὲ προσβάλλονται καὶ οἱ ὑποκείμενοι μῦς καὶ αὐταὶ προσέτι αἱ πλευραὶ, ἐξ οὗ σχηματίζονται συρίγγια, βηθέως ἐκτεινόμενα· τότε δὲ τὸ γάλα ρεῖ διὰ τῆσ παρὰ φύσιν ταύτης ὁδοῦ, ἐκ τούτου δὲ οὐ μόνον ἡ ἴσσις τοῦ ἀποστήματος δυσκολαίνεται, ἀλλὰ καὶ ὁ θηλασμὸς ἐμποδίζεται.

Ἢ εἰς σκλήρυνσιν μεταβάσισ τῆσ φλογώσεωσ εἶναι λίαν συνήθησ, ἐὰν δὲ ποτε συμβῇ διάλυσις, γίνεται συνήθωσ ἀτελής, καὶ διαμένει σκλήρυνσισ πλείονα ἢ ἐλάσσονα χρόνον, ἕνεκα τῆσ ἀκίνησιάσ τῶν χυμῶν. Τὴν σκλήρυνσιν πρέπει νὰ προσδοκῶμεν ἰδίωσ, ὅταν αἱ πάσχουσαι ὤσιν ἀδύνατοι καὶ κηκετικαὶ, διότι τότε ἡ φλογώσισ διαλύεται ἐν μέρει μόνον, καὶ καταλείπει ἐξόγκωσιν σκληράν, μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλην, ἥτισ συνήθωσ εἶναι ἀθῶα καὶ βαθμικῶν διαλύεται, ὅταν δ' ἐπενεργήσωσιν ἐπιπλαθεῖ αἴτια, ἡ ἐξόγκωσισ αὕτη λαμβάνει πολλὰκισ κηκοῖθη χαρακτηῖρα. Εἰσ τὴν εἰσ ἐξέλκωσιν μεταβάσιν τῆσ φλογώσεωσ πρέπει νὰ διακρίνωμεν δύο περιστάσεισ· διότι ἡ ἀλίσκεται ὑπὸ ταύτης τὸ ἐκτὸσ δέρμα, τῆσ δὲ συνεχείασ τούτου διαλυομένησ, γίνονται ἐπ' αὐτὸ μικρὰ ἔλκη, διακρίνοντα ὑγρὸν τι πυῶδεσ ἢ ἰχωρῶδεσ, ἢ ἡ ἐξέλκωσισ γίνεται ἕνεκα τῆσ εἰσ ἰχώρα καὶ ἐπομένωσ εἰσ ἔλκη μεταβάσεωσ τῶν βαθύτερον κειμένων ἐμπυήσεων, ὅτε μὲν ἕνεκα κηκῆσ τοπικῆσ θεραπείασ, ὅτε δὲ ἕνεκα ἐσωτερικῆσ τινωσ δυσκρασιάσ. Ἢ γάγγραινα προέρχεται, ὡσ ἐπὶ τὸ πολὺ, διὰ κηκὴν θεραπείαν καὶ ἐπομένωσ δι' αὐξήσιν τῆσ φλογώσεωσ· ἡ ἐρυθρότησ γίνεται πελιδνή, αἱ εἰσ τὰ περίξ φλέβεσ ἐξογκοῦνται, ἀναφαίνονται ἐρυθραὶ κηλίδεσ, ὁ κυψελῶδησ ἰστὸσ ἢ μέρη τοῦ ἀδένοσ ἀπονεκροῦνται, ἀναπτύσσεται σηπεδονώδησ πυρετόσ, καὶ ἡ ζωὴ τῆσ πασχούτησ κινδύ-

νεύει μεγάλως. Ἐπιγινόμενα δὲ νοσήματα τῆς φλογώσεως τοῦ μαστοῦ εἰσὶν ἀτροφία ἢ ὑπερτροφία τοῦ ἀδένου, σύμφυσις τούτου μετὰ τῶν παρακειμένων μορίων, σύμφυσις τῶν γαλακτικῶν πόρων, συρίγγια καὶ ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις.

Τὰ αἴτια τῆς φλογώσεως τῶν μαστῶν εἰσὶν ἐν μέρει μὲν μηχανικά, ἐν μέρει δὲ δυναμικά, τούτέστιν ἔξωθεν προσγινομένηναι βλάβαι καὶ ἐρεθισμοί, κρούσματα, πλῆξεις, συνθλάσεις, λίαν στενὰ ἐνδύμκτα, ἰσχυρὸς καὶ συχνὸς θηλασμὸς τοῦ παιδίου, ὑπὲρ τὸ δέον θερμὸν κάλυμμα τοῦ θώρακος, ψύξις τούτου, ἐπίσχεσις τῶν λοιπῶν διακρίσεων, συνὸρμησις αἵματος καὶ γάλακτος εἰς τὴν μαστούς, θηλασμὸς, γινόμενος σπανιώτερον τοῦ δέοντος, πυρωτικὰ ποτά, λίαν θρεπτικὴ καὶ ἐρεθιστικὴ δίαιτα, πρὸ πάντων δὲ ἰσχυρὰ ψυχικὰ παθήματα, οὐ μόνον θλιβερά, ἀλλὰ καὶ μεγάλην χαρὰν ἐμποιοῦντα.

Ἡ πρόγνωσις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν διάλυσιν, δὲν εἶναι τοσοῦτον καλὴ, διότι ἡ φλόγωσις μεταβαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς ἐμπύησιν, ἧτις ὁμῶς σπανίως γίνεταί ἐπικίνδυνος. Ὄταν ἡ φλόγωσις κεῖται βραδέως, ἡ διατήρησις τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἀδένου εἶναι ἀπίθανος, ἐπομένως καὶ ἡ πρόγνωσις ἀμφίβολος. Ἡ ἐν καιρῷ τῆς λοχείας ἐπελθούσα φλόγωσις τοῦ μαστοῦ ἐμποδίζει συνήθως τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ θηλασμοῦ, ἐκτὸς δὲ τούτου εὐκόλως μεταβάλλεται καὶ ἡ ποιότης τοῦ γάλακτος. Χείρων εἶναι ἡ πρόγνωσις, ὅταν ἀλίσκηται ὑπὸ φλογώσεως αὐτὸς ὁ ἀδὴν ἢ ὅταν πάσχη ὁ κυφελώδης ἰστός καὶ τὸ δέρμα. Εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς προγνώσεως πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐν γένει κατάστασις τοῦ σώματος τῆς πασχούσης, διότι εἰς τὰς ἀδυνάτους καὶ ὑπὸ δυσκρασίας τιῶς πασχούσας ἡ πρόγνωσις εἶναι πάντοτε χείρων· ὅταν δ' ἐπέλθῃ ἐξέλκωσις, ὑπάρχει φόβος κακῆς ἐκβάσεως, καὶ ἰδίως ὅταν ἐπέλθῃ γάγγραινα.

Ἡ θεραπεία πρέπει νὰ τείνῃ εἰς τὸ νὰ διαλύσῃ τὴν φλόγωσιν καὶ νὰ προλάβῃ τὴν ἐμπύησιν ἢ νὰ περιορίσῃ αὐτὴν ὅσον

ένεστιν. Ὄθεν ὅταν προσκληθῶμεν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου, ἡ δὲ φλόγωσις ἢ ὀξεία καὶ συνοδεύηται ὑπὸ ἰσχυροῦ πυρετοῦ, δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἀμέσως ἔντονον ἀντιφλογιστικὴν θεραπείαν. Ἡ γενικὴ ἀφαίμαξις διὰ φλεβοτομίας εἶναι ἐνδεδειγμένη εἰς τὰς πληθωρικές, αἱ δὲ τοπικαὶ εἰς πάσας ἐν γένει τὰς περιστάσεις πρὸς κατάπαυσιν τῆς φλογώσεως· ἡ δὲ διαίτα ἔστω ὡσαύτως ἀντιφλογιστικὴ, τὰ δὲ λοιπὰ βοηθήματα ἀνάλογα πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν κατάστασιν τῆς πασχούσης. Εἰς τὴν ἐρυσιπελατιώδη φλόγωσιν τοῦ δέρματος δίδομεν τὰ ἐμετικά, ἐξωθεν δὲ βῆλλομεν ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μέρους ζηρὰς καὶ θερμὰς πόας, διὰ δὲ τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως τῆς ἐμετικῆς τρυγός, διὰ πόσεως ἀφθόνου χλιαροῦ ὕδατος καὶ τῆς χρήσεως καθαρσίων προσπαθοῦμεν νὰ προκαλέσωμεν τὰς διὰ τῶν τοῦ δέρματος, τῶν οὐρῶν καὶ τὰς διὰ τῶν τῆς εἴδρας κενώσεων κρίσεις. Εἰς τὴν φλεγμονὴν τοῦ ἀδένοσ καὶ τοῦ κυψελώδους ἰστοῦ δέον νὰ μὴ μεταχειριζώμεθα κατ' ἀρχὰς οὔτε λίαν ἐρεθιστικὰ οὔτε λίαν χαλαρωτικὰ βοηθήματα, μᾶλλον δ' ἐνδεδειγμένα εἰσὶ τὰ καταπραϋντικὰ καὶ τὰ ἀντιφλογιστικὰ, αἱ δὲ χλιαροῦ μολυβδόουχου ὕδατος πυριάσεις καὶ αἱ ἐλαιώδεις ανατριψεῖς, ἰδίως δὲ αἱ διὰ τοῦ ἐναρμωνίου σαπνονούχου χρίσματος μετὰ βῆμματος ὀπίου· συνιστῶνται ἔτι ὡς ὠφέλιμα πρὸς τοῦτο καὶ διάφορα ἄλλα βοηθήματα, ἀλλὰ ταῦτα οὐδόπως πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς εἰδικά, ὁ δὲ μαστὸς πρέπει νὰ ὑποστηρίζηται μετρίως καὶ νὰ προφυλάσσεται ἀπὸ τοῦ ψύχους, ἐνῶ θηλάζει τὸ παιδίον. Ἐσωτερικῶς μεταχειριζόμεθα φάρμακα, ἱκανὰ νὰ διατηρῶσιν εἰς ἐνεργεῖαν τὰς διακρίσεις καὶ ἐκκρίσεις· τοιαῦτα δ' εἰσὶν ἡ ἐμετικὴ τρυξ καὶ τὰ οὐδέτερα ἄλατα· λίαν δ' ὠφέλιμα εἰσὶ καὶ τὰ διουρητικὰ καὶ διαφορητικὰ ποτά.

Ὅταν δὲ ὑπάρχη μεγάλη διάτασις τοῦ μαστοῦ, ἀπαιτεῖται τῶντι πρὸ παντὸς ἄλλου τοπικὴ ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία· συγχρόνως ὅμως δίδομεν ἐσωτερικῶς καὶ τὰ ναρκωτικά, δι' ἐλαιωδῶν δὲ ανατριψέων καὶ διὰ τῆς κατ' ἐξακολούθησιν χρή-

σεως τῶν πυρίσεων, προπαθοῦμεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν διάτασιν. Ὄταν ἐπιτύχωμεν νὰ μετριάσωμεν οὕτω τὴν φλεγμονὴν καὶ ὑπάρχῃ ἐλπίς διαλύσεως, δέον νὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν χρῆσιν τῶν ρηθέντων βοηθημάτων, προσπαθοῦντες ἤδη νὰ διατηρῶμεν εἰς ἐνέργειαν τὰς διακρίσεις καὶ ἐκκρίσεις, δι' ὧν παύεται βραχυδὸν ἡ νόσος. Τὸ θηλάζειν εἶναι μὲν ἀλγεῖνόν εἰς τὴν πάσχουσαν, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἀπογαλάκτωσις ἐνδέχεται νὰ ἐπαγάγῃ βλάβην, ἐνεκα τῆς μεγάλης συλλογῆς τοῦ γάλακτος εἰς τοὺς μαστοὺς, ὁ θηλασμός πρέπει νὰ γίνηται ἐν ὧσφ διακρίνεται γάλα καὶ ἐν ὧσφ οἱ πόνοι εἰσὶ μέτριαι. Ὄταν ἡ φλόγωσις τοῦ μαστοῦ ἢ μετρία, ποτὲ σχεδὸν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα ἡ γενικὴ ἀφαίμαξις, τὴν τοπικὴν ὅμως, ὅσον μετρία κἄν ἢ ἡ φλόγωσις, σπανίως δυνάμεθα ν' ἀποσύγωμεν. Ἐκτὸς δὲ τούτου παραγγέλλομεν τοπικῶς μὲν νὰ γίνωνται ἀνατρίψεις δι' ἐλαίου καὶ πυρίσεις διὰ μαλυεδοῦχοῦ ὕδατος, ἔσθωεν δὲ νὰ δίδηται ἡ ἐμετικὴ τρυξ εἰς μικρὰς δόσεις καὶ καθάρσιαι.

Ὄταν δὲ ἡ φλόγωσις ἦ χρονιωτέρα καὶ ἐδρεύῃ βαθέως, οὐδέλλως ἀρμόζει ἡ αὐστηρῶς ἀντιφλογιστικὴ θεραπεία, ἐπειδὴ δι' αὐτῆς βραδύνεται πολὺ ἡ ἴκσις τῆς νόσου· κατὰλληλοι ἀπ' ἐναντίας εἰσὶν αἱ ἐλαφρῶς ἐρεθιστικαὶ πυρίσεις εἰς ἐγγύματος ἀνθῶν ἀκτῆς ἢ χαμαιμήλων, καὶ ἀνατρίψεις διαλυτικῶν ἀλοιοφῶν, καὶ πρὸ πάντων τῆς ὑδροϊωδοῦχοῦ καὶ τῆς ὑδραργυρικῆς. Εἰς τὰς γυναῖκας, τὰς ἐχούσας χυθὴν καὶ κωθρὰν τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, ἡ φλόγωσις τῶν μαστῶν λαμβάνει χρονιωτέραν πορείαν· διὸ ἀρμόζουσι πολλάκις τὰ ἐρεθιστικὰ ἐμπλαστρα, δηλ. τὸ διὰ κωνείου, τὸ δι' ὑδραργύρου καὶ τὸ διὰ λιθαργυρίου μετὰ ἐκχυλίσματος εὐθαλείας.

Ὄταν τὰ πρὸς ἀφαίρεσιν τῆς φλογώσεως μεταχειρισθέντα βοηθήματα οὐδεμίαν ἐπάγωσιν ὠφέλειαν, τὸ δὲ πάθος δεικνύει σαφῶς ὅτι ῥέπει εἰς ἐμπύησιν, τότε πρέπει νὰ ὑποστηρίζωμεν καὶ νὰ ἐπιταχύνωμεν αὐτήν· δέον ὅμως νὰ ἔχωμεν αἰείποτε ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἐνταῦθα, ὡσπερ καὶ εἰς πάσας ἐν γένει τὰς ἐμπυ-

ήτεις, απαιτείται βαθμός τις φλογώσεως, ὅστις ὁμως εἶναι διάφορος, κατὰ τὴν ἕξιν τῆς πασχούσης καὶ τὴν τοπικὴν πάθησιν, διὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῶσι περὶ τούτου ὠρισμένοι κανόνες. Ὄταν ἡ φλόγωσις ᾖ μεγάλη, πρέπει νὰ ἐλαττωθῆν αὐτὴν διὰ μετρίως ἀντιφλογιστικῆς μεθόδου, μεταχειριζόμενοι βοηθήματα πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐμπύσεως οὐδόλως ἐρεθιστικά. Ὄταν δὲ ἡ ἔδρα τῆς φλογώσεως μὴ ὑπάρχῃ πολὺ βαθέως, διακρίνομεν ταχέως τὸν κλυδασμὸν, τὸ δὲ ἀπόστημα ὀξύνεται καὶ σχάζεται πρὸς τὰ ἐκτός. Εἰς τὰς νωθρὰς γυναῖκας, ἢ ὅταν ἡ θεραπεία τῆς φλογώσεως ᾖ ἀκατάλληλος, ὅπερ προέρχεται εἴτε ἐκ καταχρήσεως τῶν ἀντιφλογιστικῶν, ἢ τῶν ἐρεθιστικῶν βοθημάτων, εἴτε διότι ἡ φλόγωσις ἀλίσκεται τὰ βαθέως κείμενα μόρια, δυσκόλως δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν διάλυσιν αὐτῆς· ἡ ἐμπύσις γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραδέως, ἡ δὲ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν καταπλασμάτων ὑγρὰ θερμότης ἐνεργεῖ λίαν χαλαρωτικῶς, ἐξ οὗ ἡ ἐμπύσις εὐκόλως λαμβάνει κακοήθη χαρακτῆρα. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἰσὶν ἐνδεδειγμένα τὰ ἐρεθιστικά βοηθήματα, τούτέστι τὰ διάφορα διαλυτικά ἔμπλαστρα, αἱ ξηραὶ ἀρωματικά ποτά, αἱ δὲ ἀρωματικῶν χρυμάτων ἀνατρίψεις, τὸ μετὰ σάπωνος ἀμμωνιούχου χρίσμα, καὶ τὰ τοιαῦτα. Διὰ τῶν βοηθημάτων τούτων γίνεται εὐκολώτερον ἡ ἐμπύσις, ὁ δὲ χαρακτῆρ αὐτῆς δὲν εἶναι παντάπασιν κακοήθης.

Ὅτε ὁμως ἐγένετο ἤδη ἐμπύσις, καὶ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν σαφῶς τὸν κλυδασμὸν τοῦ πύου, κατὰ τινὰς συγγραφεῖς ἀπαιτεῖται νὰ μὴ περιμένωμεν τὴν φυσικὴν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος, ἀλλὰ νὰ σχάζωμεν αὐτό· ἀλλ' ἡ τοιαύτη πρότασις δὲν φαίνεται ἐν γένει ἀξιούστατος, διότι τότε μόνον πρέπει νὰ σχάζωμεν τὸ ἀπόστημα, ὅταν ὑπάρχῃ μεγάλη ποσότης πύου, ἢ ὅταν τοῦτο εὐρίσκηται βαθέως καὶ τὸ δέρμα ᾖ πολὺ στερεόν, ἢ ὅταν αἱ πάσχουσαι ὡσι τρυφεραὶ καὶ λίαν εὐαίσθητοι, ἐξ οὗ ὁ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τοῦ πύου προερχόμενος πόνος εἶναι ἰσχυρότατος· δέον δὲ νὰ γίνηται πάντοτε μικρὰ ὀπή

καὶ νὰ κενουῖται τὸ πῦον βραδέως καὶ κατὰ μικρόν, ἔταν μάλιστα ὑπάρχη συλλογὴ τούτου μεγάλῃ. Ὄταν δὲ τὸ πῦον εὐρίσκηται πέραξ τοῦ ἀδένο, ἡ τομὴ πρέπει νὰ γίνηται κα-
βέτως κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ σώματος, καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦ
μᾶλλον ἐπλημένου μέρους τοῦ ἀποστήματος, ὅπου διακρί-
νομεν σαφέστερον καὶ τὸν κλυθασμόν· ἄλλως δὲ δεῖν νὰ
γίνηται ἡ τομὴ κατὰ τὸ κατώτερον μέρος τοῦ μαστοῦ
πρὸς εὐκολωτέραν ἐκροὴν τοῦ πύου. Ἄλλ' ἔταν τὸ ἀπό-
στημα εὐρίσκηται ὑπὸ τὸν ἀδένα, ἀνάγκη νὰ προσπαθῶμεν
ν' ἀνοίξωμεν ἐγκλίρως ἐξόδον τοῦ πύου, διὸ ἀπαιτεῖται νὰ
σχάζωμεν αὐτὸ διὰ τοῦ ἀδένο, τέμνοντες κατὰ διαφόρους δι-
ευθύνσεις, ἄλλως δὲ συμφύεται εὐκόλως ἡ γενομένη ὀπή. Ἢ
μετὰ τὴν σχάσιν τοῦ ἀποστήματος θεραπεία εἶναι διάφορος
ἀναλόγως τῶν περιστατικῶν καὶ ὅταν μὲν ὑπάρχη εἰσέτι πόνος καὶ
φλόγωσις, δεῖν νὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν χρῆσιν τῶν καταπλα-
σμάτων, τοῦναντίον δὲ βῆλλομεν ἐπὶ τῆς ὀπῆς μοτὸν μετὰ κη-
ρωτῆς ἀλοιρῆς, καὶ διατηροῦμεν ταύτην ἠνεωγμένην μέχρις ἂν
ἐκκενωθῇ ἐντελῶς τὸ πῦον.

Ἐῖρηται ἤδη ἀνωτέρω ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἐμπύησιν, καὶ
μετὰ τὴν διάλυσιν, μένει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκληρυνσίς τις εἰς τὸν
μαστόν, ἣτις εἶναι συνήθως ἀκίνδυνος καὶ διὰ τῆς ἱαματικῆς
δυνάμεως τῆς φύσεως διαλύεται, πάντοτε ὅμως εἶναι φρονήσεως
ἔργον νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν διάλυσιν καὶ δι' ἱμμάτων, βοη-
θούντων τὴν ἀπορρόφησιν. Δίδομεν δὲ πρὸς τοῦτο ἔσθθεν μὲν
ελαφρὰ καθάρσια, τὰ στιμμιοῦχα, τὸ κώνειον καὶ τὴν ἀλικὴν βα-
ρύτιδα· ἔσθθεν δὲπραγγέλλομεν θερμὸν κάλυμμα τοῦ μα-
στοῦ, ἀντρίψεις διὰ καρουρούχου οἶνοπνεύματος, διὰ ῥου-
στῆς ὀξικῆς ἀμμωνίας καὶ διὰ τοῦ ἐκ καρουρῆς καὶ ἀμ-
μωνίας χρίσματος, δι' ὑδραργυρικῆς ἀλοιρῆς, ἢ διὰ τῆς ἐξ
ὑδροϊωδικοῦ κάλιο· προσέτι καὶ ἐπιθεσιν διαλυτικῶν ἐμπλά-
στων, ταῦτέστι τοῦ διὰ κωνείου, τοῦ δι' ὑδραργύρου, τοῦ
συνθέτου διχύλου καὶ τῶν τοιούτων, καὶ λουτρὰ, ἅτινα εἶπὶ

λίαν ώρέλιμα. Όταν δὲ γίνωνται ἔλκη ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, ἡ θεραπεία ἔστω ἀνάλογος τοῦ χαρακτηῆρος καὶ τῆς θέσεως αὐτῶν· καὶ ἐὰν διατηρῶνται ἕνεκα ἐσωτερικῆς τινος δυσκρασίας, εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ πρὸς ἐξάλειψιν αὐτῶν ἀρμόδια φάρμακα· ἐὰν δὲ τὸ πῦον λαμβάνῃ κακὴν ὁσμὴν, μεταχειριζόμεθα ἐξωτερικῶς τὸν ἄνθρακα, τὸ χλωρίον, ἢ τὰ ὀρυκτὰ ὀξέα, λίαν ἤραιωμένα. Όταν τὰ ἔλκη ἐδρεύωσιν εἰς τὸ δέρμα ἢ ἀπλῶς εἰς τὸν κυψελῶδη ἰστόν, ἀνευ κακοήθους χαρακτηῆρος, ἀρκοῦσι συνήθως αἱ τοῦ μολύβδου καὶ ψευδαργύρου σκευασίαι, ὅταν ὁμως ἐδρεύωσι βιχθύτερον καὶ ἔχωσιν ἀτονον καὶ κακοήθη χαρακτηῆρα, τότε ἀπαιτοῦνται ἰσχυρότερα στυπτικὰ βοθηήματα, καὶ ἰδίως ὁ διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου καυτηριασμός.

Ἡ γάγγραινα εἶναι συνήθως ἀποτέλεσμα ὑπερβολικῆς φλογώσεως· ὅθεν ὅταν ἐπαπειλῆται νὰ συμβῇ αὕτη, εἶναι ἀνάγκη νὰ προσκολλῶμεν πολλὰς βδέλλας, νὰ μεταχειριζώμεθα ἀρωματικὰς πυριάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθῶμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτε δηλ. ἐγένετο ἡ γάγγραινα, αἱ δὲ προσπάθειαι ἡμῶν πρέπει νὰ τείνωσιν εἰς τὸ ν' ἀποχωρίσωμεν ἀπὸ τοῦ ὕγιους τὸ ἀπογαγγραινωθὲν μέρος. Ἐὰν μετὰ τὴν φλόγωσιν τοῦ μαστοῦ μένωσι βαθεῖαι κοιλότητες καὶ συρίγγια, πρέπει νὰ σχάζωμεν αὐτὰ διὰ μυχαιρίου κατὰ τὸ ἀντικείμενον τῇ ὑπαρχούσῃ ὀπῇ μέρος· ἐὰν δὲ κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον ἢ ἀδύνατον νὰ προκίψῃ ὠφέλειά τις, διεκβάλλομεν λημνίσκον διὰ τοῦ συριγγίου, ἀλλ' ὅταν μὲν ἀτονία καὶ χυλῶσις τοῦ μαστοῦ, ἀπαιτεῖται νὰ μεταχειριζώμεθα τονωτικὰς καὶ στυπτικὰς ἀποπλύσεις.

Β'. Περὶ μαστωδυνίας, ἢ νευρικῆς εὐαισθησίας τῶν μαστῶν.

Ἡ νευρική εὐαισθησία τῶν μαστῶν εἶναι πάθος λίαν συχνόν εἰς τὰς πολὺν τρυφερὰς καὶ νευρικὰς γυναῖκας, καὶ προέρχεται ἐκ διαφόρων αἰτιῶν, τούτέστιν ἕνεκα γενικῆς ἢ τοπικῆς αὐξήσεως τῆς εὐαισθησίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἕνεκα αὐξήσεως τῆς γενετησίου ὁρμῆς καὶ λίαν θερμοῦ καλύμματος τῶν μαστῶν, ἐνίοτε

δὲ ἔνεκα ψύξεως τούτων, διαταράξεως τῶν ἐμμένων, ἢ συμπαθητικοῦ ἐρεθισμοῦ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων. Τὸ πάθος τοῦτο ἐμφαίνεται συχνὰ ἐν τῇ λοχείᾳ ἔνεκα διαταράξεως τῶν ἐπιλοχίων διακρίσεων, ἢ εὐαισθησίας μεγάλης καὶ ἀτονίας τῶν πασχουσῶν, ὅταν μάλιστα θηλάζῃ ἰσχυρῶς τὸ παιδίον, καὶ μὴ ὑπάρχῃ ἡ ἀρκούσα ποσότης τοῦ γάλακτος. Ἡ χρῆσις τοπικῶν ἐρεθιστικῶν βοηθημάτων καὶ αἱ μηχανικαὶ βλάβαι τοῦ μαστοῦ, δίδουσι προσέτι ἀρρομῆν εἰς τὸ πάθος τοῦτο· ὁ δὲ βαθμὸς αὐτοῦ εἶναι λίαν διάφορος, δηλ. ἀπὸ μικρᾶς τινος εὐαισθησίας μέχρις ἰσχυροτάτου πόνου, ὅστις κατα πᾶσαν πρόσψασιν αὐξάνεται, τὸ δε θηλάζειν καθίσταται πολλάκις ἀδύνατον. Ὁ Εἰνέκιος (Heinecke) περιγράφει τὸ πάθος τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄνομα *νευρικὴ μαστωδυνία*, κατ' αὐτὸν ἐμφαίνεται αἴρνης ἰσχυρὸς τις κυστικός καὶ νυκτικός πόνος, ὅστις δυνατόν ἔστι αὐξήθῃ μέχρις ἰσχυρίας, ἐκ δὲ τῆς μασχάλης νὰ ἐλταθῇ ἐφ' ὅλου τοῦ ἀδένο· ὁ πόνος, ὅστις ποτὲ δὲν παύεται ἐντελῶς, φαίνεται ὅτι μετριάζεται διὰ τῆς πίεσεως, καὶ δὲν συνοδεύεται οὔτε ὑπὸ πυρετοῦ, οὔτε ὑπὸ ἐτέρων ἐνοχλήσεων· ἡ ἐπιθλιψίς ἐπιφέρει μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλάττωσιν τῶν πόνων, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὁμοειδῆς ἢ συμπίεσις τοῦ ἀδένο.

Ὅταν ὁ πόνος ἢ ἰσχυρὸς καὶ ὁμοιος πρὸς τὴν προσωπαλίαν, συμπάσχει καὶ ὁ στόμαχος καὶ ἐπέρχεται πολλάκις ἔμετος· τὸ πάθος τοῦτο δὲν εἶναι τοσοῦτον ἀκίνδυνον εἰς τὴν καθόλου ὑγείαν τῆς πασχούτης, ὥσπερ λέγουσι συγγραφεῖς τινες. Αἱ πάσχουσαι διατελοῦσιν εἰς κατὰστασιν ἐρεθισμοῦ σωματικοῦ τε καὶ ψυχικοῦ, ἢ ἡσυχία αὐτῶν διαταράσσεται, τὰ ὄργανα τοῦ θώρακος καὶ ὁ στόμαχος πάσχουσι συμπαθητικῶς, καὶ ἐὰν μὴ ληφθῇ τοῦτο ὑπ' ὄψιν, ἀναπτύσσεται ἐρεθιστικὸς πυρετὸς οὐχὶ ἀσήμαντος.

Ἡ θεραπεία τῆς νευρικῆς εὐαισθησίας τῶν μαστῶν εἶναι συνήθως πολὺ δύσκολος, διότι ἀνθίσταται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πεισματωδῶς πῶς κατὰ παντὸς βογηθήματος. Κατὰ τὸν Εἰνέκιον

ώρელიμα ἐφάνησαν τὸ κώνειον, τὸ στραμόνιον, ὁ ὑοσκύμμος, καὶ ἰδίως ἡ εὐθλαίσις, τὴ δὲ ὄπιον ἐφάνη ἀπ' ἐναντίας ἐκάστοτε λίαν ἐπιβλαβής. Ὄταν ὁ πόνος προξενῆ ἀνησυχίαν καὶ πυρετόν, ἢ ἐπέρχεται γυναικας, μεταξὺ τοῦ τριακοσοῦ ἔκτου καὶ πενητηκοσοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, δε μάλιστα ὡς βεβαιοῦσιν, ἢ πρόγνωσις εἶναι χειρῶν, ὁ Μυράτος (Mugat) συνίστησι τὴν φλεβοτομίαν, τὰς βδέλλας, τὰ διαλυτικὰ καὶ ἐλαφρὰ καθάρσια καὶ τὰ μαλακτικὰ καὶ ἀνώδυνα καταπλάσματα. Ἐν τῶν τοπικῶν δὲ βοηθημάτων ὁ Α. Κώττερς (A. Cooper) ἐπικινεῖ κατ' ἐξοχὴν ἐμπλαστρον ἐκ σαπνοῦ ἔλαιου κηρωτῆς μετὰ ἐκχυλίσματος εὐθλαίσις, ἐσωτερικῶς δὲ δίδεται ὁ πρωτοχλωροῦχος ὑδρᾶργυρος μετὰ τοῦ ὀπίου καὶ τοῦ κωνείου ἐπὶ τινα χρόνον, κατὰ δὲ τὰς περιστάσεις μεταχειρίζομεθα καὶ καθάρσιον. Συνήθως ὁμοίως ἢ εὐαισθησία ἐλαττοῦται διὰ καταποσίω, συγκειμένων ἐξ ἐκχυλίσματος κωνείου καὶ μήκωνος ἀνά δύο κόκκους, καὶ ἡμίσειας κόκκου ἐκχυλίσματος στραμόνιου, ἐκ τῶν σπερμάτων αὐτοῦ παρασκευασθέντος, τούτων δὲ μεταχειρίζεται ἡ πάσχουσα δύο μέχρι τριῶν καθ' ἑκάστην ἀλλ' ἕκτος τῶν εἰρημένων βοηθημάτων ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ καὶ εἰς τὴν τακτοποίησιν τῆς ἐμμήνου καθάρσεως. Ὁ Γράϊφς ἀναγκάσθη ἀπαξ διὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ πάθους ν' ἀποκόψῃ τὸν πάσχοντα μαστόν, μεταβάντος δὲ τοῦ πάθους εἰς τὸν ἕτερον, ν' ἀποκόψῃ καὶ τοῦτον, ἀλλὰ, καὶ τοὶ ἐξετάσας ἀμφοτέρους ἀκριβέστατα, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψῃ εἰς οὐδένα τούτων τὴν ἐλαχίστην βλάβην, ἢ δὲ νέα, ἐφ' ἧς ἐγένετο ἡ ἐγχείρησις αὕτη, ἔχαιρεν ἀκολούθως ἄκραν ὑγείαν.

Ἐν γένει ὁμοίως εἶναι ἀνάγκη ν' ἀρχιρῶμεν πρὸ πάντων τὰς αἰτίας, τούτέστι τὰς κατὰ τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἀνωμαλίας, ἀπομακρύνοντες πᾶν τὸ ἐνεργοῦν ἐρεθιστικῶς καὶ διεγερτικῶς. Τὰ ἀντιφλογιστικὰ καὶ τὰ παροχευτικὰ βοηθήματα τότε μόνον φαίνονται ὡφέλιμα, ὅταν τὸ πάθος συνοδεύηται ὑπὸ πληθώρας, πρὸς ἐκπλήρωσιν ὁμοίως τῆς κυρίας ἐνδείξεως ταῦτα εἰσὶν ἀνω-

φελῆ. Ὅταν ἡ μαστωδυνία ἐπέρχηται ἐν καιρῷ τῆς λοχείας, δεόν νά παύηται ὁ θηλασμός, ἐάν τὸ πάθος τοῦτο ᾖ λίαν ἰσχυρόν, ἐσωτερικῶς δὲ δίδουεν τὰ καταπραϋντικά, ἀλλὰ δυσκόλως δύναται νά προσέπη τις ποίον τούτων εἶναι τὸ ὠφελιμώτερον, ἐπειδὴ δὲ μὲν ὠρελοῦσι τὰ δι' ὀπίου καὶ ἐν γένει τὰ ναρκωτικά, ὅτε δὲ τὰ νευρικά καλούμενα φάρμακα, δηλ. ἡ ἀγρία νάρδος, ὁ μηδικὸς ὄπος, τὸ βενζοϊκόν ὄξύ, κτλ., καὶ ἄλλοτε ἐνδέχεται νά ὠφελήσωσιν αἱ σκευασίαι τοῦ ψευδαργύρου καὶ ὁ ἀνθρακικὸς σίδηρος. Συγχρόνως ὅμως πρέπει νά προσπαθῶμεν νά κατευνάσωμεν ἐν γένει τὴν ὑπερθολικὴν εὐαισθησίαν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὅπερ γίνεται κατ' ἐξοχὴν διὰ τῶν χλιερῶν λουτρῶν, δι' ἐλαφρᾶς διαίτης καὶ διὰ καθαρᾶς, ἀλλ' οὐχὶ πολὺ ψυχρᾶς, οὐδὲ πάλιν πολὺ θερμῆς ἀτμοσφαιρας. Οἱ μαστοὶ πρέπει νά ὑποστηρίζωνται διὰ καταλλήλου κατασκευῆς τῶν ἐνδυμάτων, νά καλύπτονται μετρίως καὶ νά γίνωνται ἐπ' αὐτῶν ἀναπρίψεις δι' ἀρωματικῶν οὐσιῶν, τὴν δ' ἀποτομὴν τοῦ πάσχοντος πρέπει νά ἐπιχειρῶμεν, ἔταν οἱ πόνοι ὧσιν ἀρήρητοι, καὶ φαίνωνται ἐπικίνδυνοι· πολλάκις ὅμως ὁ χρόνος ἐπάγει θεραπείαν, ἢ τὸ πάθος παύεται ἐνίοτε ἀφ' ἐαυτοῦ μετὰ τὴν ἀνωρελὴν χρῆσιν διαφόρων φαρμάκων ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς.

Γ'. Περὶ ἐξελκώσεως τῶν θηλῶν τῶν μαστῶν.

Ἡ ἐξέλκωσις ἢ διάθρωσις (erosion) τῶν θηλῶν τῶν μαστῶν εἶναι νόσημα λίαν συχνόν καὶ ἀλγεινόν, ὅπερ ἀναγκάζει πολλάκις τὰς λεχωίδας νά διακόψωσι τὸν θηλασμόν, καὶ τοὶ μηδενὸς ἄλλου πρὸς τοῦτο ἐμποδίου ὑπάρχοντος, τὰ δὲ φαινόμενα, ὑφ' ὧν συνοδεύεται τὸ πάθος τοῦτο, εἰσὶ ταῦτα. Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸν τοκετόν, ἀφ' οὗ ἤδη τὸ παιδίον ἤρξατο νά θηλάζει καλῶς, γίνονται αἱ θηλαὶ εὐαίσθητοι ἐν τῷ θηλάζειν, φαίνονται ὀλίγον τι ἐρυθραί, τὸ δέριμα σκληρόν, καὶ ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν τραχεῖα, ἐξετάζοντες δ' ἀκριβέστερον, εὐρίσκομεν πολλάκις ἐπ' αὐτῆς λίαν μικρὰ φλυκταινίδια. Ὁ ἐν τῷ θηλάζειν πόνος

αυξάνεται ἐπαισθητῶς καὶ φθάνει πολλάκις εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὑπερβαίνει καὶ αὐτὰς τὰς ὠδύνας τοῦ τοκετοῦ, αἱ δὲ πάσχουσαι, αἵτινες τρέμουσι πολλάκις, καὶ ἀπλῶς συλλογιζόμεναι ὅτι μέλλουσι νὰ θηλάσωσι τὸ παιδίον, φωνάζουσιν ἰσχυρῶς, καὶ ἐν τῷ θηλάζειν ὁ πόνος αυξάνεται τοσοῦτον, ὥστε ἐπέρχονται σπασμοί, ἡ δὲ ἐξακκοιούθησις τοῦ θηλασμοῦ καθίσταται πλέον ἀφόρητος· συγγρόνως διαρρήγνυται ἢ ἐπίδερμις, γίνονται ἐκδοραί, ἡ δὲ θηλή διακρίνει ὀρθῶδες ὑγρὸν, ὅπερ ἐνίοτε εἶναι λίαν δριμύ καὶ διαβιβρώσκει τὰ παρακείμενα μύρια. Εἰς τὰ περίξ τῆς θηλῆς γίνονται βραγάδες, λίαν βαθέως προχωροῦσαι ἐν αὐτῇ, ἐξ ἧς ἀποχωρίζονται πολλάκις τεμάχια καὶ ἀποπίπτουσιν. Αἱ βραγάδες αὗται μεταβάλλονται ἀκολούθως εἰς ἔλκη, εὐκόλως αἰμορροῦντα, ὅταν προσάπτωνται, καὶ διακρίνοντα πῶον κακῆς ποιότητος, ἐξ οὗ διαφθίρεται πολλάκις ἅπασα ἡ θηλή.

Ὅταν τὸ πάθος ἢ ὀπωσοῦν ἐπίσημον, ἢ φλόγῳσις ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ περι τῆν θηλήν φωτός, σπανίως δὲ θεραπεύεται ἐν δσῶ ἢ γυνῆ θηλάξῃ. Τὸ τῆς θηλῆς δέρμα γίνεται σκληρότερον, ἢ τῶν ἐλκῶν ἐπούλῳσις ἄρχεται, ὁ δὲ πόνος ἐλαττοῦται, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο παρέρχονται πολλάκις πολλαὶ ἡμέραι, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐβδομάδες. Συνήθως παραδέχονται τρία στάδια τῆς νόσου ταύτης, ἦτοι τὸ τῆς φλογώσεως, τὸ τῆς ἐμπυήσεως καὶ τὸ τῆς ἐπούλῳσεως.

Ἢ ἀμεσος αἰτία τοῦ πάθους τούτου ὑφίσταται ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸν θηλασμόν τοῦ παιδίου, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ἐπενεργεῖ διαρκῶς, ἐπεται ὅτι καὶ ἡ ἴασις δυσκοιάνεται μεγάλως. Ἰὴν πρὸς τὸ πάθος τοῦτο διάθεσιν ἀποδίδουσιν εἰς μεγάλην σκληρότητα τῆς ἐπίδερμίδος, εἰς τρυφερότητα καὶ εὐαισθησίαν τῆς θηλῆς, καὶ εἰς ἀτελῆ ἀνάπτυξιν ἢ ἄλλην τινὰ δυσμορφίαν αὐτῆς, ἐξ οὗ ἀποτελεῖται δύσκολος ὁ θηλασμός τοῦ παιδίου. Τὸ πάθος ὅμως τοῦτο γεννᾶται πολλάκις ἐκ μόνης τῆς ἀμέσου αἰτίας καὶ ἀνευ προδιαθέσεως τινος· ἄλλοτε πάλιν

αὶ ῥιζίδες καὶ τὰ ἔλκη τῆς θηλῆς προέρχονται· καὶ ἐκ τῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ παιδίου ἀφθῶν.

Πρὸς θεραπείαν τῆς ἐξελκώσεως τῶν θηλῶν ἀναφέρονται τοσαῦτα βοηθήματα, ὥστε καὶ μόνῃ ἢ ἀπαριθμησις αὐτῶν εἶναι λίαν δύσκολος. Πολλὰ τούτων, ἐπειδὴ ὠφέλησαν ἐνίοτε, ἀναφέρονται ὡς εἰδικῶς ἐνεργοῦντα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰς ἄλλας περιστάσεις, οὐ μόνον οὐδεμίαν ὠφέλειαν παρήγαγον, ἀλλ' ἐγένοντο καὶ πολλῆς βλάβης παραίτια. Εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἐξελκώσεων τῶν θηλῶν πολλάκις παραβλέπονται τὰ διάφορα στάδια καὶ αἱ διάφοροι καταστάσεις τοῦ πῆθους, ἀλλ' ἐκτός τούτου ὑπάρχουσι καὶ τοσαῦτα διαφορὰ ἰδιοσυγκρασίας, ὥστε βοηθήματά τινα, εἰ καὶ ἄλλως φκίνονται κατὰλληλα, οὐδόπως εἰσὶν ἀνεκτά· διὸ εἶναι πάντοτε καλὸν νὰ μεταχειριζώμεθα κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς κυήσεως θεραπείαν προφυλακτικὴν, ἣτις ὅμως πρέπει νὰ συμφωνῇ ἐντελῶς πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς θηλῆς. Ὄθεν, ὅταν ἡ θηλή ᾖ τραχεῖα καὶ καλύπτηται ὑπὸ σκληρᾶς ἐπιδερμίδος, δέον ν' ἀλείψωμεν αὐτὴν καθ' ἐλάχιστην ἐλαίῳ ἀμυγδάλων, πρὸς τὴν ἀπαλυσμὸν τοῦ σκληροῦ καλύμματος καὶ ἀφίσεσιν τούτου, ὅπερ ὅμως γενέσθω μετὰ προσοχῆς, τὴν ἤδη δὲ λίαν εὐαίσθητον θηλὴν παραγγέλλομεν νὰ πλύνωσι καθ' ἐλάχιστην διὰ μέλανος οἴνου ἢ διὰ μίγματος ἐξ ἴσων μερῶν οἴνου πνεύματος καὶ ὕδατος, πρῆττοντες τὸ αὐτὸ καὶ ὅταν αὕτη ᾖ ἐξ ἀρχῆς λίαν εὐαίσθητος. Μικρὰς δὲ καὶ βαθείως κειμένας θηλάς δέον νὰ ἐξελκώωμεν τρίς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας διὰ τῆς γαλακτικῆς ἀντλίας, αἱ δὲ πάσχουσαι νὰ φέρωσι θηλοθήκας. Ὄταν ἐν τῇ λοχείᾳ φλογίζηται ἡ θηλή, μεταχειριζόμεθα ἐν ἀρχῇ καταπραῦντικά καὶ ἀντιφλογιστικά βοηθήματα, ἀπέχοντες αἰσθηρῶς ἀπὸ παντός ἐρεθιστικοῦ.

Τὴν δὲ θηλὴν δέον ν' ἀλείψωσι πολλάκις τῆς ἡμέρας διὰ γλισχράσματος ἀραβικοῦ κόμμεος ἢ σπέρματος κυδωνίων, ἢ διὰ μίγματος ἐξ ἴσων μερῶν ἐλαίου ἀμυγδάλων καὶ γλισχρά-

σματος ἀραβικοῦ κόμμεος· μικρά τε σπληνία, ἐμβρεχόμενα εἰς ὕδωρ καὶ τιθέμενα ἐπὶ τῆς πασχούσης θηλῆς, εἰσι πολλάκις λίαν ὠφέλιμα, ἀπαιτεῖται ὅμως προσοχὴ μὴ προκύψῃ βλάβη τις ἐκ τῆς ψύξεως, ἐὰν ὁ μαστός βρέχεται. Τὸ παιδίον δὲν πρέπει νὰ θηλάζῃ πολὺ συχνά, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν νὰ γίνηται τοῦναντίον, καὶ ἐπομένως νὰ συλλέγηται μεγάλη ποσότης γάλακτος ἐν τῷ μαστῷ. Ἀρξασμένης τῆς ἐμπυήσεως καὶ ἐμφαινομένων ἤδη ἐλκῶν καὶ ραγάδων ἐπὶ τῆς θηλῆς, δεόν νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ μᾶλλον στυπτικὰ καὶ ἐρεθιστικὰ βοηθήματα, ταῦτα δὲ πρέπει νὰ ἐκλέγωνται κατὰ τὸν βαθμὸν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ πάθους· προσέτι πρέπει ν' ἀπέχωμεν, ὅσον ἐνεσιν, τῶν φαρμάκων, ἐξ ὧν ἐνδέχεται νὰ προκύψῃ βλάβη τις εἰς τὸ θηλάζον παιδίον· ὅταν ὅμως ταῦτα φαίνονται ἀπολύτως ἀναγκαῖα, τότε πρὸ τοῦ θηλασμοῦ πρέπει νὰ πλύνωμεν ἐκάστοτε καλῶς καὶ μετὰ προσοχῆς τὴν θηλήν. Ἰδίως δ' ὠφέλιμα εἰς τὴν περίστασιν ταύτην εἰσὶν ὁ περουβιανός φλοιός καὶ ὁ βόραξ, ὑπαρχούσης δὲ μεγάλης εὐκαιθησίας, συνιστᾶται ὡς ὠφέλιμος καὶ ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις τοῦ ὀπίου· ἀλλ' ἐπειδὴ εὐκόλως ἐνδέχεται νὰ πάθῃ τὸ παιδίον, ἀπαιτεῖται πολλὴ προσοχὴ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ φαρμάκου τούτου.

Ὅταν τὰ ἔλκη φαίνονται μᾶλλον ἄτονα, ἡ δὲ διάκρισις τοῦ πύου ἢ ὑπερβολικὴ, μεταχειριζόμεθα τὴν στυπτηρίαν, τὸν δευτεροχλωροῦχον ὑδράργυρον, τὸν θεικὸν ψευδάργυρον, τὸν ὀξικὸν μόλυβδον, τὸν θειοῦχον χαλκόν, τὸν νιτρικὸν ἄργυρον διαλελυμένον, ἢ ἐν εἴδει ἀλοιρῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ διαρκὴς ἐρεθισμὸς τοῦ θηλασμοῦ διατηρεῖ κατ' ἐξοχὴν τὸ πάθος, ὁ δὲ πόνος εἶναι ὑπερβολικός, καὶ ἐπομένως ἡ θηλάζουσα ἐνδέχεται νὰ πάθῃ ἐκ τούτου ἐπίσημόν τινα βλάβην, εἶναι ἀναγκαῖα ἡ παῦσις τοῦ θηλασμοῦ τοῦ παιδίου. Πρὸς ἐλάττωσιν τῶν πόνων ἐπενόησαν προσέτι διάφορα εἶδη θηλοθηκῶν, αἵτινες ὅμως εἰς ὀλίγας περιστάσεις ὠφελοῦσιν, ἢ μᾶλλον ἀπεδείχθησαν ἐν γένει ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ πολλοὶ συγγραφεῖς λέγουσιν ὅτι οὐδέποτε εἶναι ἀναγκαῖα

ἡ παῦσις τοῦ θηλασμοῦ, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ δύναται νὰ ἐξακολουθῇ θηλάζουσα τὸ παιδίον, ἐὰν ἔχη ἐπιμονήν· ὅταν δὲ αἱ ραγάδες καὶ τὰ ἔλλα καταστρέψωσι μέγα μέρος τῆς θηλῆς, τότε εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ παῦσις τοῦ θηλασμοῦ.

Περὶ τὴν θηλὴν παρατηρεῖται ἐνίοτε εἰς τε τὰς ἐγκύους καὶ εἰς τὰς λεχωῖδας ἐξάνθημά τι κνησμῶδες, ὅπερ πολλάκις γίνεται λίαν ὀχληρὸν. Εἰς τὰ περίξ τῆς θηλῆς φαίνονται ἐν ἀρχῇ κυστιδία διαυγῆ, πλήρη λύμφης, ἅτινα σχάζονται, ἢ καλύπτονται ὑπὸ ἐσχάρας, ἢ διακρίνουσι δριμύτι ὑγρὸν. Τὸ ἐξάνθημα ἐξαπλοῦται περαιτέρω, δὲν εἶναι ὅμως τότε συνήθως καθαρῶς τοπικόν, ἀλλὰ προέρχεται μᾶλλον ἐξ ἐρπητικῆς τινος δυσκρασίας, ἐνδέχεται ὅμως νὰ πρέλθῃ ἐνίοτε καὶ ἐκ παραμελήσεως τῆς καθαριότητος τοῦ μαστοῦ, καὶ ἐπομένως ἕνεκα τῆς δριμύτητος, ἣν λαμβάνουσιν ἐκ τούτου αἱ διακρίσεις τῶν κατὰ τὸ δέρμα ἀδένων. Ἡ θεραπεία ἐνταῦθα ὑφίσταται εἰς τὴν τακτικὴν ἀπόπλυσιν τῶν μαστῶν δι' ἐγγύματος χαμαιμήλων, ἀπὸ προηγουμένης διελύθη ὑπὸ ἐλαιώδους τινὸς ἀνατρίψεως ἢ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ παχέϊα ὕλη· ὠφέλιμοι προσέτι ἐφάνησαν καὶ αἱ ἀποπλύσεις, αἱ γινόμεναι διὰ διαλύσεως τοῦ δευτεροχλωρούχου ὑδραργύρου, αἱ διὰ τιτανίου ὕδατος καὶ αἱ διὰ λίαν ἠραιωμένου ὑδροκυανικοῦ ὀξέος. Ἐσωτερικῶς δὲ δίδομεν καθάρσια, μεταχειριζόμενοι καὶ τὴν κατὰ τῆς ἐρπητικῆς δυσκρασίας ἀρμόζουσαν θεραπείαν.

Δ'. Περὶ ἄλλιποῦς διακρίσεως τοῦ γάλακτος.

Ἡ παντελής ἔλλειψις τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος ἐν τῇ λοχεία, ὅταν αἱ μαστοὶ ἔχωσι τὴν κατὰ φύσιν κατασκευήν, εἶναι φαινόμενον λίαν σπάνιον. Ὁ Πιτσχάφτος (Pitschaft) λέγει· ὅτι εἰς γυναῖκά τινα, ἧς οἱ τε μαστοὶ καὶ αἱ θηλαὶ εἶχον τὴν κατὰ φύσιν κατασκευήν, εἰς πέντε κατὰ συνέχειαν τοκετοῦ ζώντων παιδίων δὲν διεκρίνετο οὐδὲ σταγῶν γάλακτος. Συχνότερον ὅμως εἶναι ἢ ἐπὶ χρόνον τινὰ μόνον διαρκοῦσα ἔλλειψις τοῦ γάλακτος, καὶ τοιοῦτόν τι ἀναφέρει ὁ Λαγναῦδς

(Laguau), οτι δηλ. τὸ γάλα ἔλθε ἕνα καὶ ἡμισυ μῆνα μετὰ τὸν τοκετὸν καὶ διάρκετε μέχρι τῆς ἀπογαλακτώσεως τοῦ παιδίου. Παρατηρήθη προσέτι συχνὰ καὶ ἡ κατὰ τὸν ἕτερον μόνον τῶν μαστῶν ἔλλειψις τοῦ γάλακτος· ἢ δ' ἔλλιπῆς διάκρισις προέρχεται ἕνεκα παρὰ φύσιν κατασκευῆς τῶν μαστῶν, δηλ. ἢ διὰ συγγενῆ μεγάλην σμικρότητα, ἢ διὰ παρεμποδισμὸν τῆς ἀναπτύξεως τούτων, ὡς καὶ διὰ μεγάλην ἀτονίαν ἢ ὀργανικὰ ἐλαττώματα· ἀλλὰ καὶ διὰ πρὸς φύσιν κατασκευὴν τῶν ἐκκριτικῶν πόρων δυνατὸν νὰ ἐμποδισθῆ ἢ κένωσις τοῦ γάλακτος, καὶ τοι γινομένης διακρίσεως τούτου. Συχνοτάτη ἐστὶ εἶναι καὶ ἡ πρὸς τροφήν τοῦ παιδίου ἀνεπαρκῆς διάκρισις τοῦ γάλακτος, προερχομένη συνήθως ἕνεκα τοπικῆς ἢ γενικῆς ἀτονίας ἐκγόνου διαφόρων νόσων, μεγάλων σωματικῶν κόπων, ἢ ἀπωλείας μεγάλης χυμῶν τοῦ σώματος· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ περιστάσεις, καθ' ἃς δὲν δυνάμεθα ν' ἀνγκυλύψωμεν τὴν αἰτίαν, ἢ δὲ διάκρισις τοῦ γάλακτος εἶναι ἐξ ἀρχῆς λίαν μικρά. Ἡ ἔλλιπῆς διάκρισις τοῦ γάλακτος προέρχεται πολλάκις καὶ ἐκ ψυχικῶν αἰτίων, δηλ. ἐξ ἔλλειψεως ἀγάπης πρὸς τὸ θηλάζον παιδίον καὶ ἄλλων θλιβερῶν ψυχικῶν παθημάτων, ἄλλοτε δὲ παύεται πολὺ ταχέως, καὶ τοι ἀρξέτιμῆν τακτικῶς.

Ἡ θεραπεία τῆς ἀνωμαλίας ταύτης ὑφίσταται εἰς τὴν ἀραίρεσιν τῶν αἰτίων, εἰς τὴν διέγερσιν τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος διὰ τοῦ συνοῦ θηλασμοῦ τοῦ παιδίου καὶ εἰς τὴν χρῆσιν βοθημάτων, ἱκανῶν ν' αὐξήσωσιν αὐτὴν. Ὄταν ὑπάρχωσι τοιαῦτα βλάσται τῶν μαστῶν, δι' ἃς εἶναι ἀδύνατον ἢ ἐκτέλεσις τῆς κατὰ τῆς αἰτίας ἐνδειξεως, τότε εἶναι φρόνιμον νὰ πύηται ὁ θηλασμός, ὅταν ὅμως ὑπάρχη ἀτονία τις τοπικῆ ἢ γενικῆ, πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀφαιρέσωμεν αὐτὴν διὰ τονωτικῶν βοθημάτων, ἀναλόγων πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ σώματος τῆς πασχούσης καὶ τὰς λοιπὰς περιστάσεις. Ὁ συχνὸς θηλασμὸς τοῦ παιδίου εἶναι μέσον λίαν ἀσφαλὲς πρὸς αὐξήσιν

τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος, τὰ δὲ γαλακτοφόρα καλούμενα φάρμακα δὲν ἔχουσι πάντοτε ἐνέργειαν ἀτραπῆ καὶ βειβίαν· τοιαῦτα δὲ εἰσὶν ἡ ῥίζα καὶ τὸ σπέρμα τοῦ ἀνίσου, τὸ ἔλαϊον τῆς ῥίζης τοῦ σκαφυλλίου, (Ol. Rad. Dauci cretici), τὸ σπέρμα τοῦ κάρου, τὸ ἐξ ἀμυγδάλων γαλάκτωμα, οἱ κρόκοι τῶν ὠνῶν, ὁ ζύθος, ἡ ῥίζα τοῦ ὄρχεως (salep), τὸ σάγον, τὸ προσφάτως ἀμελγθέν βοῖον γάλα, αἱ φακῆ καὶ διάφορα ἄλλα. Αἱ οὐσαὶ αὗται, ὡς συντελοῦσαι εἰς τὴν αὐξήσιν ἐν γένει τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος, ἀναγκάζειν οὖσαν συνήθως πρὸς αὐξήσιν τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος, εἰσὶ λίαν ὠφέλιμοι· ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοιαύτη τεχνητὴ αὐξήσις τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος ἐνδέχεται νὰ προξενήσῃ εὐκόλως βλάβην τινὰ εἰς τὸ σῶμα τῆς γυναικός, ὅταν μάλιστα γίνηται βιαίως, ἡ ἔλλειψις αὐτοῦ ἀποτελεῖ πολλάκις ἀναγκαίαν τὴν ἀπογαλάκτωσιν τοῦ παιδίου, ἀλλ' ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις χρήζει πρότερον ἰκανῆς σκέψεως.

Ὅταν ἐν τῇ λοχείᾳ μὴ διακρίνηται παντάπασι γάλα, καὶ περ τῶν μαστῶν ἐχόντων τὴν κατὰ φύσιν κατασκευὴν καὶ τῆς λεχωίδος εὐρώστου καὶ ὑγιᾶς οὐσης, δὲν πρέπει ν' ἀπελιπζώμεθα εὐκόλως, θεωροῦντες ἀδύνατον τὴν διεγερσιν αὐτῆς. Διὸ παρρηγελλομεν τὴν μητέρα νὰ θηλάξῃ τακτικῶς τὸ παιδίον τὰς πρώτας ὀκτῶ ἢ δέκα ἡμέρας, καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην φαίνεται ποσότης τις γάλακτος, δεόν νὰ ἐξακολουθῇ ὡσαύτως τὸν θηλασμόν, ἐπειδὴ μετὰ παρελευσιν χρόνου τινός ἡ διάκρισις αὐτοῦ γίνεται ἐντελής. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον μετὰ τὰς πρώτας ὀκτῶ ἢ δέκα ἡμέρας μὴ φαίνεται παντάπασι γάλα εἰς τοὺς μαστούς, ἢ καὶ μετὰ ταῦτα ἡ διάκρισις αὐτοῦ ἢ μικρὰ, ἀνάγκη τότε νὰ παύηται ὁ θηλασμός. Ἐὰν δὲ πάλιν τὸ γάλα μὴ ἐλλείπῃ ἐντελῶς, ἀλλ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διακρίνηται εἰς μικρὰν ποσότητα, τὴν δ' αἰτίαν τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας δὲν δυνάμεθα ν' ἀνακαλύψωμεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' αὐξήσωμεν τὴν διάκρισιν αὐτοῦ διὰ τοῦ συχνοῦ θηλασμοῦ τοῦ παιδίου, τοῦτο δ' ἐπιτυγχάνομεν μετὰ πα-

ρέλευσιν πολλῶν μηνῶν. Ὅταν ἡ αἰτία τῆς ἐλλιποῦς διακρίσεως τοῦ γάλακτος ὑφίσταται εἰς ἀτονίαν ἢ χαυνότητα τῶν μαστῶν, πολλάκις ἀφαιρεῖται εὐκόλως τὸ ἐμπόδιον τοῦτο διὰ τῆς χρήσεως τονωτικῶν φαρμάκων. Νοσήματα μὴ διαρκῆ τῶν μαστῶν, τούτέστι φλόγωσις τούτων κτλ., διαταράττουσι μὲν τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος ἐπὶ τινα χρόνον μόνον, εἶναι ὅμως δυνατὸν νὰ ἐπανέλθῃ αὕτη μετὰ παρέλευσιν πολλῶν μηνῶν· ἀλλ' ὅταν ἕνεκα ἀπωλείας χυμῶν καὶ ἄλλων τοιούτων αἰτίων ἐπῆλθεν ἀτονία μὴ διαρκῆς, πρέπει νὰ ληθῆ ὑπ' ὄψιν ὁ βαθμὸς καὶ τὸ δυνατόν ἢ ἀδύνατον τῆς ἀφαιρέσεως αὐτῆς. Μεγάλως ὅμως ἀδυναμίας ὑπερχούσης, δὲν πρέπει νὰ διεγείρωμεν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ νὰ μεταχειρίζομεθα φάρμακα τονωτικά, τὴν δ' ἐνέργειαν τῶν μαστῶν διατηροῦμεν διὰ σπανίου θηλασμοῦ, ὃν πύομεν ἐξ ἐναντίας, ὅταν ἡ μὲν ἀτονία διαρκῆ πλείονα χρόνον, ἢ δὲ διακρίσις τοῦ γάλακτος ἢ ἥττον ἄρθονος.

Ε'. Περὶ ὑπερμέτρου διακρίσεως τοῦ γάλακτος.

Ἡ ὑπὲρ τὸ δέον ἄρθονος διακρίσις τοῦ γάλακτος, διηλ. ἡ πολυγαλακτία, προέρχεται ἐκ διαφόρων αἰτιῶν. Πολλάκις συμβαίνει ἐν τῇ κυήσει ὑπὲρ τὸ δέον ἄρθονος διακρίσις τοῦ γάλακτος, πολὺ συχνότερον ὅμως γίνεται τοῦτο κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς λοχείας, πλὴν δὲν διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, διότι εὐθὺς τακτοποιεῖται ἡ διάκρισις καὶ ἐκτελεῖται κατὰ φύσιν. Ἄλλοτε πάλιν διακρίνεται διαρκῶς πλείοτερον γάλα ἢ ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὸ παιδίον, ἢ θεωρεῖται ἄρθονος ἡ διάκρισις αὐτοῦ, ἐπειδὴ διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, χωρὶς νὰ ἐλαττωταὶ βαθμῆδόν μετὰ παρέλευσιν δέκα ἢ δώδεκα μηνῶν ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ. Εἰς πάσας τὰς περιστάσεις ἡ ποσότης τοῦ γάλακτος εἶναι ἀπολύτως μειζων τοῦ συνήθους, ἐνίοτε ὅμως εἶναι καὶ σχετικῶς τοιαύτη, ὅταν δηλ. διακρίνηται μὲν ἡ αὐτὴ ποσότης, πλὴν εἰς γυναῖκας ἀδυνάτου καὶ ἀσθενοῦς ἕξεως, ἐξ οὗ ἐπέρχονται διάφορα νοσήματα. Ἐν τῇ κυήσει

ὑπάρχει συνήθως μικρά τις ποσότης γάλακτος εἰς τοὺς μαστοὺς, ὅπερ ὅμως εἶναι μᾶλλον ὑδατώδες· εἰς ἄλλας δὲ σπκνιωτάτας περιστάσεις ἢ διακρίσεις αὐτοῦ εἶναι ἐν τῇ λοχεῖα τσοσῦτον σημαντικῆ, ὥστε προέρχεται ἐκ τούτου διάτασις τῶν μαστῶν καὶ ἐκροὴ γάλακτος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, μετρίως γινόμενον, δὲν ἐπάγει συνήθως ἀποτελέσματα ἐπιβλαβῆ.

Ὄταν οἱ μαστοὶ ἀναπτύσσωνται ὑπερβαλλόντως ἡμέρας τινὰς μετὰ τὸν τοκετόν, παρατηρεῖται μεγάλη συνόρμησις χυμῶν πρὸς τούτους, διὸ καὶ ἐξογκοῦνται ἱκανῶς, τὸ δὲ γάλα ἐκρέει καὶ χωρὶς νὰ θηλάζῃ τὸ παιδίον· τούτο ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι διαρκές, ἐπειδὴ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐλαττοῦται ἢ συνόρμησις τῶν χυμῶν πρὸς τοὺς μαστοὺς, ἢ δὲ διακρίσις τοῦ γάλακτος, μετριαζοῦσα, φθάνει τὸν φυσικὸν αὐτῆς βαθμόν. Ἐάν δὲ μὴ συμβῇ τούτο, καὶ ἢ ὑπέρμετρος διακρίσις τοῦ γάλακτος διαρκῆ, ἐνδέχεται νὰ ἐπέλθωσι λίαν δυσάρεστα ἀποτελέσματα, διότι τὸ γάλα πῆγνυται εἰς τοὺς μαστοὺς, οὕτινες τότε φλογίζονται, ἢ ῥεῖ ἀδιακόπως, τὸ δὲ παιδίον λαμβάνει πλείονα τοῦ δέοντος τροφῆν. Ἢ παρὰ τὸ σὺνήθες διαρκεῖα τῆς διακρίσεως τοῦ γάλακτος δὲν εἶναι φαινόμενον σπάνιον· ὅταν μάλιστα τὸ παιδίον θηλάζῃ πλείονα χρόνον τοῦ συνήθους, ἢ διακρίσις τοῦ γάλακτος δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ὥσπερ συμβαίνει εἰς τὰς πλείστας τῶν εὐρώστων γυναικῶν.

Ὄταν ἢ διακρίσις τοῦ γάλακτος ἢ ἀναλόγως τοῦ ὀργανισμοῦ ἄφθονος, ἐμφαίνονται ταχέως τὰ ἐκ ταύτης προερχόμενα ἀποτελέσματα, καὶ ἐπέρχονται διάφορα νοσήματα. Συχνότατα ἢ θηλάζουσα αἰτιᾶται μεγάλην ἀτονίαν, αἱ σωματικαὶ δυνάμεις αὐτῆς ἐλαττοῦνται, σὺν τῇ ἐλαττώσει δὲ τούτων ἐξασθενίζονται καὶ αἱ διανοητικαί· ἔτι δὲ καὶ ἢ ὄρασις, ἢ ἀκοή, ἢ ἀρῆ καὶ ἢ θρέψις διαταράσσονται, τὸ σῶμα γίνεται ἰσχνόν, ὑπαρχούσης δὲ ῥοκῆς πρὸς φθίσιν, ἀναπτύσσεται αὕτη ταχέως, ἐπέρχεται ἐκτικὸς πυρετός, καὶ ἢ ζωὴ τῆς πασχούσης κινδυνεύει μεγάλως. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπέρχεται ἐρεθιστικὴ τις κατὰστασις, ἢ θηλά-

ζουσα πυρέσσει, τὸ νευρικὸν αὐτῆς σύστημα γίνεται λίαν εὐρέθιστον, ἐξ οὗ ῥέπει εἰς σπασμούς, ὑστερισμούς καὶ εἰς κεφαλαγίαν, καὶ αἰτιᾶται πόνους διασπῶντας κατὰ τὴν ῥάχιν, κατὰ τὸν θώρακα καὶ κατὰ τὸ ἱερὸν ὀστούν· ταῦτα δὲ πάντα προηγούνται συνήθως τῆς ἀτονίας. Ἡ ὑπέμετρος διάκρισις τοῦ γάλακτος προέρχεται ἢ ἔνεκα συγγενοῦς μείζονος ἐνεργείας τῶν μαστῶν, ἢ ἔνεκα καλύμματος αὐτῶν ὑπὲρ τὸ δέον θερμοῦ, ἢ ἔνεκα συχνοῦ θηλασμοῦ τοῦ παιδίου, ἢ ἀφθόνου καὶ πυρωτικῆς τροφῆς, ἀκινισίας, κτλ. ἡ δὲ σχετικῶς ἀφθονος διάκρισις τοῦ γάλακτος εἶναι ἔκγονος ἀτονίας, ἢ μεγάλης ἐρεθισιμότητος τῆς γυναικός.

Εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ πάθους τούτου πρέπει νὰ λάθωμεν ἰδίως ὑπ' ὄψιν τὰς διαφόρους περιστάσεις, ἐξ ὧν τοῦτο προέρχεται. Ὄταν τὸ πάθος ἐπέλθῃ ἐν καιρῷ τῆς κησέως, ὀλίγα δύναται νὰ πράξῃ ὁ ἰατρός πρὸς ἀφαίρεσιν τούτου, ἐλαφρὰ δὲ καθάρσια εἰσι τὰ μόνα ἀναγκαῖα. Ὄταν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς κησέως συμβαίῃ ὑπὲρ τὸ δέον ἀφθονος διάκρισις γάλακτος, ἀπαιτεῖται νὰ ἐπιτηρῶμεν καλῶς τὴν λεχωίδα, νὰ φροντιζώμεν ὅπως μὴ ἐμποδισθῶσι τὰ λόγια καὶ οἱ ἰδρωτές, νὰ γίνωνται δὲ διὰ τῆς χρήσεως ἐλαφρῶν καθαρσίων κενώσεις μέτριαι· δέον προσέτι ν' ἀπαγορεύονται μὲν τὰ λίαν θερμὰ καλύμματα τῶν μαστῶν, ἀπαιτεῖται ὅμως ἀφ' ἐτέρου προσοχῆ μὴ τυχόν συμβῆ καὶ ψύξις τούτων, ἡ δὲ διαίτα ἔστω μετρία καὶ μὴ συγκειμένη ἐξ ἐρεθιστικῶν τροφῶν. Ὄταν δὲ ὑπάρχῃ ἐξ ἀρχῆς ἀφθονος διάκρισις γάλακτος, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ ἐλαττώσωμεν αὐτὴν δι' ἐλαιωδῶν ἀνατρίψεων, δι' ἀπλῶν ἢ μετὰ ναρκωτικῶν φαρμάκων ἀλοιφῶν, διὰ τῆς ἐσωτερικῆς χρήσεως τῆς καφουράς, τοῦ ἐκχυλίσματος τοῦ ὀπίου καὶ τοῦ ἰωδίου, χωρὶς ὅμως νὰ προσδοκῶμεν ἐκ τούτων καὶ μεγάλην τινὰ ὠφέλειαν. Παραγγέλλομεν προσέτι νὰ γίνηται ὁ θηλασμός τοῦ παιδίου σπανιότερον καὶ κατὰ τινὰ τάξιν, ἡ δὲ διαίτα τῆς θηλαζούσης ἔστιν τότε ἀπλουστέρα καὶ μετριωτέρα, συγ-

χρόνως ὁμως πρέπει νὰ διεγείρωμεν καὶ τὰς λοιπὰς διακρίσεις καὶ ἐκκρίσεις τοῦ σώματος· διὰ νὰ ἐνεργήσωμεν δὲ ἰσχυρότερον παροχτετευτικῶς, μεταχειριζόμεθα τὰ διαφοροθητικά, τὰ διουρητικὰ καὶ τὰ καθάρσια, ἰδίως δὲ τὰ οὐδέτερα ἅλατα, τὸ θεικὸν νάτρον, ἢ τὴν θεικὴν πότασαν. Ἐὰν δὲ τὸ νόσημα φαίνεται λίαν ἐπίμονον, εἰσὶ πολλὰκις ἀναγκαῖα τὰ ἐκδόρια, καὶ αἱ ξηραὶ σικύχι ἐπὶ τῶν βραχιόνων, ἢ ἐπὶ τῆς ῥάχως. Ἰατροὶ τινες συνιστῶσι τὰς ρεοδοτομίας ὡς ἱκανὰς νὰ περιορίσωσι τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος, αὐταὶ ὁμως ἀρμόζουσι μᾶλλον εἰς τὰς πολυαίμους γυναῖκας. Ὅταν ὑπάρχη σχετικῶς μειζων διάκρισις γάλακτος, τότε εἶναι ἀνάγκη ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ θηλάζη σπανιώτερον τὸ παιδίον, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μεταχειριζώμεθα τὰ συντελοῦντα πρὸς αὐξήσιν τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος· ἀλλ' ὅταν διὰ τῶν ἤδη ῥηθέντων μέσων μὴ ἀφαιρῶνται ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι αἱ ἐπιβλαβεῖς συνέπειαι τῆς μειζονος διακρίσεως τοῦ γάλακτος, εἶναι ἀνάγκη νὰ παύηται ὁ θηλασμὸς τοῦ παιδίου.

Σ'. Περὶ γαλακτορροίας.

Ἡ γαλακτορροία εἶναι νόσος, καθ' ἣν τὸ γάλα δὲν διατηρεῖται εἰς τοὺς μαστοὺς τῶν θηλαζουσῶν, ἀλλ' ἐκρέει μᾶλλον αὐτομάτως καὶ εἰς μεγάλην συνήθως ποσότητα. Τὸ πάθος τοῦτο γεννᾶται ἐκ διαφορῶν αἰτίων, μάλιστα δὲ ἐνεκα σπασμωδικῆς τινος καταστάσεως τοῦ μαστοῦ, ἐξ οὗ τὸ γάλα ἐκρέει μετὰ βίας, ὅπερ ὁμως εἶναι σπανιώτερον, καὶ ἐμφαίνεται ἐνίοτε εἰς λίαν εὐερεθίστους καὶ ἡδυπαθεῖς γυναῖκας ἐν τῷ θηλάζειν ἢ ὀλίγον χρόνον πρότερον. Ἡ πάσχουσα τότε αἰσθάνεται κνησμόν τινα κατὰ τοὺς μαστοὺς, εἰς οὓς συρρέει πολὺ γάλα καὶ ἐξακοντιζέται ἀκολούθως ἐν ἀφθονίᾳ διὰ σπασμωδικῆς συστολῆς τῶν γαλακτικῶν πόρων. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμως τὸ πάθος τοῦτο προέρχεται ἐξ ἀτονίας καὶ τότε ἐλλείπουσι τὰ φαινόμενα τοῦ ἐρεθισμοῦ εἰς τοὺς μαστοὺς, οἵτινες φαίνονται μᾶλλον χαῦνοι, τὰ δὲ γαλακτοφόρα ἀγγεῖα ἀδυνα-

τοῦσι νὰ κρατήσωσι τὸ διακριθὲν γάλα, ὅπερ ἐκρέει τότε διαρκῶς. Τὴν ἐκροὴν τοῦ γάλακτος, ὅταν διακρίνηται εἰς τοσαύτην ποσότητα, ὥστε οἱ μαστοὶ εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ κρατήσωσιν αὐτό, θεωρητέον ὡς σύμπτωμα τῆς ἀφθόνου διακρίσεως τούτου, περὶ οὗ ὁμῶς δὲν πρόκειται ἐνταῦθα.

Τὰ γενικὰ φαινόμενα τῆς γαλακτορροίας εἰσὶ διάφορα. Ὄταν ἡ ἔκγονος σπασμωδικῆς ἐρεθιστικῆς καταστάσεως, συνοδεύεται ὑπὸ γενικοῦ πυρετώδους ἐρεθισμοῦ, καὶ ὑπὸ ἐρεθισμοῦ τῶν νευρῶν, ἡ πάσχουσα αἰτιᾶται συνήθως διψῆν καὶ ἀγρυπνίαν, ὑπάρχει συγχρόνως ἐπίσχεσις τῶν λοιπῶν ἐκκρίσεων καὶ διακρίσεων τοῦ σώματος, πολλάκις δὲ ἐπέρχονται καὶ ἄλλα σπασμωδικὰ φαινόμενα. Ὄταν ἡ γαλακτορροία προέρχεται ἐξ ἀτονίας, τότε ἐπέρχονται ταχέως τὰ φαινόμενα, περὶ ὧν εἴρηται ἐν τῷ περὶ ἀφθόνου διακρίσεως τοῦ γάλακτος· διαβρεχομένων δ' ἐκάστοτε τῶν ἱματίων, ἐπέρχεται εὐκόλως ψύξις εἰς τὴν μητέρα καὶ διάφοροι βλάβαι εἰς τὸ παιδίον. Ὄταν τὸ γάλα ἐξακοντιζήται σπασμωδικῶς, ἐρεθίζεται ἐξ αὐτοῦ τοσοῦτον ἰσχυρῶς ὁ φάρυγξ τοῦ παιδίου, ὥστε ἐνδέχεται νὰ προέλθωσιν ἕνεκα τούτου σπασμοὶ μετὰ συμπτωμάτων πνιγμοῦ· προσέτι τὸ παιδίον πάσχει δι' ἔλλειψιν τροφῆς, καὶ τοι τοῦ γάλακτος διακρινομένου ἐν ἀφθονίᾳ. Ἡ ἄμεσος αἰτία τῆς νόσου ταύτης ὑφίσταται ἢ εἰς ὑπερβολικόν τινα ἐρεθισμόν τῶν μαστῶν, ἢ εἰς ἀτονίαν καὶ ἀνευρισμὸν τῶν γαλακτικῶν πόρων, συνυπαρχούσης ὁμῶς πάντοτε καὶ αὐξήσεως τῆς ἐνεργείας τῶν μαστῶν. Ἐν πάθος τοῦτο δυνατὸν νὰ προέλθῃ καὶ ἕνεκα ὑπερβολικῆς θερμότητος, συγχοῦ θηλασμοῦ, ἢ καταχρήσεως ἐλαιωδῶν καὶ καταπραῦντικῶν ἀνατρίψεων τῶν μαστῶν, πολὺ συχνῶν πυριάσεων καὶ καταπλάσμάτων, ὡς καὶ ἕνεκα σπανίου θηλασμοῦ τοῦ παιδίου, ὅταν ὑπάρχῃ μεγάλη συλλογὴ γάλακτος, ἐξ ἧς τότε διαστελλονται οἱ γαλακτικοὶ πόροι, ἐπειδὴ οἱ μαστοὶ κρέμανται ἄνευ ὑποστηρίγματος· ἔτι δὲ καὶ ἕνεκα παραμελήσεως τῆς ἀναγκαίας καθαριότητος, ἢ δυσμορφίας τινὸς τῶν μαστῶν.

Ἡ θεραπεία τῆς γαλακτορροίας ἔστω σύμφωνος πρὸς τὰς παραγαγούσας αὐτὴν αἰτίας. Ἐν γένει εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖον νὰ περιορίζωμεν μικρὸν τι τὴν διάκρισιν τοῦ γάλακτος, ἐπειδὴ, ὡς εἴρηται, ἡ γαλακτορροία προέβηται συνήθως ἐξ ἀφθόου διακρίσεως τούτου. Ὅταν ὑπάρχη σπασμωδικὴ ἢ ἐρεθιστικὴ κατάστασις τῶν μαστῶν, ἐνδείκνυνται τοπικῶς τὰ καταπραϋντικὰ καὶ τὰ παροχετευτικὰ, δηλ. ἀνατρίψεις δι' ἠπίων ἐλαίων καὶ ἀπλῶν ἀλοιφῶν ἢ ἀναμεμιγμένων μετὰ τῶν ναρκωτικῶν, πυριάσεις, σιναπισμοὶ ἐπὶ τῆς ῥάχews καὶ τῶν βραχιόνων, γενικὰ λουτρά, κτλ. Ἰπαρχούσης δὲ χαλαρώσεως καὶ ἀνευρυσμοῦ τῶν γαλακτικῶν πόρων, ἐνδείκνυται ἡ χρῆσις στυπτικῶν τονωτικῶν, ἔσωθεν τε καὶ ἔξωθεν καὶ πυριάσεων μετὰ στυπτικῶν ποῶν, δηλ. μετὰ τῶν ἐρυθρῶν ῥόδων, τοῦ ἐλελιφάσκου, τῶν κηκίδων, τῆς βρατανίας, τῆς τορμεντίλης, τῆς ροιᾶς κτλ, προσέτι δὲ ψυχρὰ καὶ πνευματώδη ἐπιθέματα. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαλακτορροίας, ἐφάνη πάντοτε ὠφέλιμος καὶ ἡ ὁμοειδῆς πίεσις τοῦ μαστοῦ, ὅστις δέον νὰ ὑποστηρίζηται ἀδιακόπως διὰ καταλλήλου ἐπιδέσμου. Πραγγέλλουσι προσέτι νὰ ἐξαρτῶσι πρὸ τῶν μαστῶν ὑάλινα ἢ μετὰλλινα δοχεῖα, ἵνα μὴ ἐμβρέχωνται τὰ ἱμάτια τῆς πασχούσης ὑπὸ τοῦ ἐκρέοντος γάλακτος καὶ γεννᾶται ἐπ' αὐτοὺς ψύξις. Ἀλλ' ὅταν τὰ βοηθήματα ταῦτα οὐδεμίαν ἐπάγωσιν ὠφέλειαν, ἡ δὲ γυνὴ ἐνοχλῆται μεγάλως, καὶ φρῶνιεθῃ κκκὰς συνεπίεσις, τότε εἶναι φρόνιμον νὰ ἀπογαλακτιζῆται τὸ παιδίον.

Τ Ε Λ Ο Σ.

INST. MED. PHARM. TOMOURES
 ORY. TUD. U. OS. COL. INT. IATHE.
 Bibl. cen. ... Κόζρον Ιεζαυντάρ
13977..... 1946/51

Fig. 36.

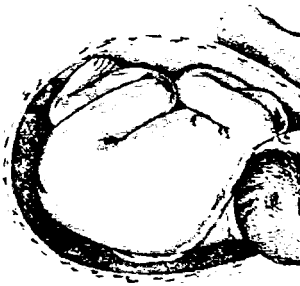
Fig. 35.

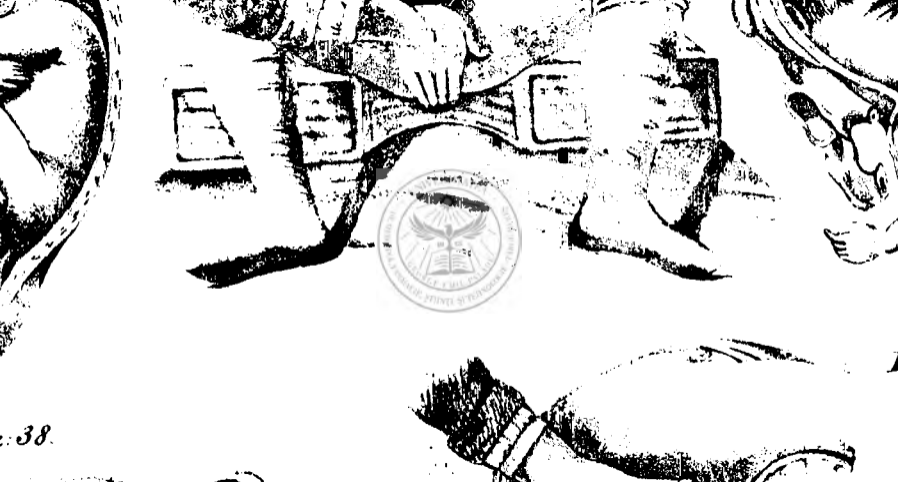

Fig. 31.

Fig. 32.

Eix. 46.

Fig. 53.

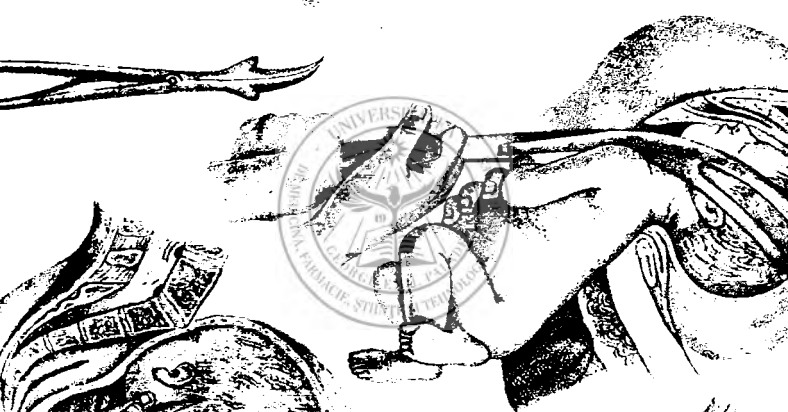

Fig. 57.

Fig. 49.

Fig. 50.

Fig. 52.

Fig. 49.

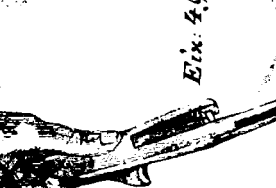

Fig. 61.

Fig. 59.

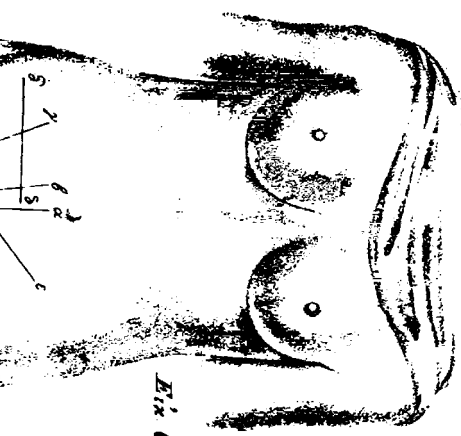

Fig. 60.